CX
S
19

SELECTIONS FROM THE RECORDS

OF THE

MADRAS GOVERNMENT.

DUTCH RECORDS, No. 2.

MEMOIR WRITTEN IN THE YEAR 1781 A.D.

BY

ADRIAAN MOENS,

EXTRAORDINARY MEMBER OF THE BATAVIA COUNCIL,

GOVERNOR AND DIRECTOR OF THE MALABAR COAST, CANARA AND VINGURLA, FOR HIS SUCCESSOR

COPIED BY

THE REV. P. GROOT, S.S.J.

00109105

OFFICIEEL AFSCHRIFT

VAN HET

OORSPRONKELIJK GEDENKSCHRIFT,

GESCHREVEN IN 1781 A.D.

DOOR

ADRIAAN MOENS,

BUITENGEWOON LID VAN DEN HOOGEN RAAD, GOUVERNEUR EN DIRECTEUR VAN DE MALABAARSCHE KUST, CANARA EN WINGURLA,

NAGELATEN AAN ZIJNEN OPVOLGER

GECOPIEERD DOOR

DEN EERW. HEER P. GROOT, S.S.J.

MADRAS:

PRINTED BY THE SUPERINTENDENT, GOVERNMENT PRESS.

[Price 4 annas.] 1908. [4 shillings 9 pence.]

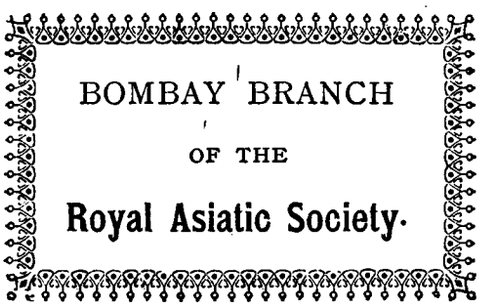

Digitized with financial assistance from

Government of Maharashtra

on 01 February, 2020

00109105

SELECTIONS FROM THE RECORDS

OF THE

MADRAS GOVERNMENT.

DUTCH RECORDS, No. 2.

MEMOIR WRITTEN IN THE YEAR 1781 A.D.

BY

ADRIAAN MOENS,

EXTRAORDINARY MEMBER OF THE BATAVIA COUNCIL,

GOVERNOR AND DIRECTOR OF THE MALABAR COAST, CANARA AND VINGURLA, FOR HIS SUCCESSOR

COPIED BY

THE REV. P. GROOT, S.S.J.

109105

OFFICIEEL AFSCHRIFT

VAN HET

OORSPRONKELIJK GEDENKSCHRIFT.

GESCHREVEN IN 1781 A.D.

DOOR

ADRIAAN MOENS,

BUITENGEWOON LID VAN DEN HOOGEN RAAD, GOUVERNEUR EN DIRECTEUR VAN DE MALABAARSCHE KUST, CANARA EN WINGURLA,

NAGELATEN AAN ZIJNEN OPVOLGER

GECOPIEERT DOOR

DEN EERW. HEER P. GROOT, S.S.J.

Cx-S. 19

MADRAS:

PRINTED BY THE SUPERINTENDENT, GOVERNMENT PRESS.

1908.

INHOUD.

	BLADZ
Voorrede	1
De Mallabaar in 't Algemeen	2
De Koning van Trevancoor, waaronder ook	10
De eijlanden Moetoecoenoe	16
De Koning van Cochim waaronder	19
De Paljetter	20
Onze Protectie over de Christenen	21
Onze Protectie over de Cannarijns	22
De Coesipallijnse Landen	26
De Heerlijkheijd Maprane	27
De Agthien halve Dorpen en	27
De Koning van Repolim	30
Het Samorijnse rijk, waaronder	32
Zaaijvelden en Thuijnen	34
De Hermoettoe Pannicaal	35
De Paijencherijs	35
De Koning van Aijroer	38
De Koning van Cranganoor en	41
De Prins Cartamana	43
Het Colastrijse rijk, waar onder ook	44
De Moors Regent Adij Ragia	49
De Nabab Haijder Alijchan	53
De Angrease Zeeroovers	75
De Marhettas	76
De Maldivosen Sultan	78
De Inwoonderen dezes lands, bestaande in	79
Naturellen	79
Heijdensche Mallabaaren	79
Oude Christenen	79
Nieuwe Christenen	91
Toepassen	100
Vreemdelingen	101
Protestantse Christenen	101
Jooden	103
Mooren	110
Heijdenen, namendlijk	111
Noordse	112
Pandieten	112
Cannarijns	112
Benjaanen	113
Zilversmiths	113
Zuijdse	114
Verwers en	114
Schoenmakers	115
De bezittingen van de Comp. bestaande in	115
De Fortificatien	116
De Gebouwen en	119
De Landerijen	120
De Zeevaart	121
De Militie	122
Arthillerij	124
Dezertie	125
De inzaam van—	
Peper	127
Cardamom	128
Koehuijden	128
Goenijs en	129
Suratse Lijnwaaten	130
De handel en daar onder ook	130
De Verkoop van Peper en	131
De Particulieren Handel	137
De Inkomsten van Paponettij en Chettua	141
De Inkomsten der Overige Thuijnen en Landerijen	141

BLADZ

De Domainen of Geregtigheeden 142
De Menagie 144
Dienaaren 150
De Godsdienst, waaronder 155
Het Weeshuijs en 157
Het Leprosenhuijs en 157
De Justitie 158
Aanhangsel No. 1 165
(Extract uijt de gehoudene aanteekeningen door den Oppertolk Simon van Tongeren de Aº. 1772.)
Aanhangsel No. 2 168
(*N.B.*—Dit aanhangsel ontbreekt. Daar het oorspronkelijk gedenkschrift bijna geheel uit losse bladen bestaat, is het waarschijnlijk om de eene of andere reden er uit genomen en niet teruggeplaatst. De overschrijver.)
Aanhangsel No. 3 168
(Brief van Paus Clemens XIV.)
Aanhangsel No. 4 168
(Een Verslag der vesting werken gericht aan Adriaan Moens.)
Aanhangsel No. 5 172
(Voorwaarden voor aanbestedingen.)
Aanhangsel No. 6 173
(Bezittingen den Compagnie opMalabaar.)
Aanhangsel No. 7 177
(Een nadere beschrijving der Kanonnen op de bolwerken.)
Aanhangsel No. 8 187
(Correspondentie aangaande het inkomen van den Commandeur en den Secunde.)
Aanhangsel No. 9 194
(Correspondentie aangaande het bedrog gepleegd door Pieter Izaaksz.)

MEMORIE BIJ COMMANDEUR ADRIAAN MOENS, DAT 18 APRIL 1781.*

MIJNHEER,

Inleijding tot de memorie.

Het is een permanente order in Indien, om bij vertrek van een plaats alwaar men het gezag gehad heeft, een Memorie aan zijn vervanger na te laaten: Doe ik hier kwam, kon mijn antecesseur, wegens occupatie en onpasselijkheid zulks niet doen, waarom ik als geende minste kennisse van de Mallabaar hebbende toevlugt nam, tot het leezen der papièren, eerst van het jaar 1753 af (omdat 't sedert dien tijd het sijstema van de Companie alhier verandert is) en vervolgens van vroegere tijden, waarbij ik mij zeer wel bevonden hebbe: En nu de hooge Indiase regeering mij heeft gelieven op te roepen en UwEd. tot mijn vervanger te benoemen met speciaale last, om aan UwEd. eene beknopte memorie ter hand te stellen; zo heb ik (hoezeer UwEd. weegens desselfs bekende kundigheid, zozeer geen onderrigtinge als in een ander noodig heeft) UwEd. niet beter weeten tegemoet te komen, als hoofd zakelijk op te geven, hetgeen men niet zo eensklaps weeten kan, tenzij door het leezen van d'oude papieren, of door informaties bij den inlander, waarmeede hoe naarstig men ook zijn moge, tog al eenigen tijd heengaat, en om die zelfde reeden heb ik de historie van den Nabab Haijder Alijchan wat omstandig beschreeven, om daar bij al ten eersten in zijn connectie te kunnen zien, wat met hem voorgevallen is, hetgeen anders uijt de afgaande en aankomende brieven eerst moet na gegaan worden omtrend welken gedugten conquerant, men thans niet waakzaam nog voorzigtig genoeg kan zijn, zodat UwEd. naderhand altoos op zijn gemak, de orgineele papieren nader leezen kan: zo een zoort van schriftuur, heb ik des te nodiger geoordeeld omdat de zaaken van de Mallabaar, d'eene meer en d'andere min, zodanig in elkander gewikkeld en aan elkander verknogt zijn, dat men in het begin van zijn bestuur, met een geringe zaak (uijt welk een goed oogmerk het ook mogte zijn) te willen roeren, zomtijds een derangement zoude kunnen veroorsaken, hetgeen men bij ignoratie van de bijzonderheeden niet zoude kunnen vooruijt zien; derhalven heb ik mij bepaald, eerst tot de Mallabaar in 't algemeen, vervolgens in 't bijzonder tot de vier Vorsten of Hoofdrijken, die de Mallabaar uijt maaken, wijders tot die vorsten, dewelke schoon wel niet direct tot de Mallabaar behooren, egter ook relatie tot dezelve hebben; daarna tot de Inwooners dezes lands en dan verder tot 's Comp.'s bezittingen, belangens, inkomsten en huijzhoudinge alhier onder sodanige hoofdeelen als agter deze voorreeden specifiek opgegeven worden.

Dan hoe gaarne ik ook wel gewenscht had, aan geen memorie gebonden geweest te zijn, weegens de bezigheden en incommoditeijten, die ik zedert eenigen tijd gehad hebbe, en hoezeer ik mij derhalven ook bepaald had om mijn project beknopt uit te voeren, zo is dit schriftuur, egter onder de hand ongevoelig vrij grooter geworden, als ik gedagt had, doordien ik gedurende mijn bestier doorgaans aanteekeningen gehouden hebbe, van dingen die mij van eenig nut voorkwamen, waardoor ik hebbe kunnen voortgaan zonder telkens de papieren nader te moeten inzien, en waardoor mij telkens de lust bekroop om hier en daar wat uijt te wijden.

Hierbij komt ook dat ik uijt liefhebberij nu en dan in mijn snipperuurtjes wel eens onderzoek gedaan hebbe na den oorspronk en voortgang der zo genaamde St. Thomas Christenen, der Roomse Christenen en der Jooden alhier, welke artikels die op zig zelvs ook al eenige vellen beslaan, ik genoegzaam woordelijk hier bij gevoegd hebbe, zo als ik ze verzameld had, uijtgenomen het artikel over de jooden, waarover ik eenige jaaren geleeden eens gecorrespondeert hebbe, met den Heer 'SGravenzande, Bedienaar des Goddelijken Woords te Middelburg in Zeeland, die den inhoud van onze correspondentie aan het Zeeuwsche Genootschap der weetenschappen te Vlissingen aangebooden heeft, en door welk genootschap, dezelve in het 6 de. deel van haare uitgegeven verhandelingen geplaatst is, zo dat ik nopens de jooden, maar alleen het hoofdzakelijkste gemeld, en waar het te pas kwam, deze en geene bijzonderheeden ('t zedert alhier bekomen,) aangevuld hebbe, bij voorbeeld nog een tweeden, en derden vertaalinge van de privelegie, die de jooden alhier van den Mallabaarschen keijzer Cheroemperoemaal

* De spelling van het Oorspronkelijk gedenkschrift is zoo nauwkeurig mogelijk gevolgd; zie, "Voorwoord" in het eerste deel van deze uitgave.

erlangd hebben, zo meede de reedenen, waarom er tusschen de blanke en zwarte jooden, weleer zo eene bittere haat geweest is, en eenige andere perioden meer, die bij de leezinge zig best ontdekken.

En dewijl in dit schriftuur ook verscheidene secreete perioden gealligeerd worden zo heb ik zonder dezelve juist speciaal te noemen, mij zooveel mogelijk van generale uijtdrukkinge bediend en UwEd. liever gerenvoijeerd aan de secreete papieren, brieven en resoluties zelfs met aanwijzinge van de datums om daarbij met een opslag de gerenvoijeerde zaaken, nader en omstandig te kunnen vinden.

Op dezelve wijze heb ik ook gedaan, met artikels, die zelvs niet eens secreet zijn, maar slegts relatie hebben tot de gemaakte schikkingen in de huishoudinge en de verdere belangens van de Compagnie alhier, dewijl een speciaale aanwijzinge en verhandelinge van alle dezelve, dit schriftuur nog vrij grooter zouden hebben doen worden.

De Mallabaar in het Algemeen.

Verschillende sentimenten over Mallabaar.

Zo er ooijt over een comptoir van de Comp. in Indien veel en op onderscheijdene wijze geschreeven en gedagt is het is over de Mallabaar geweest, waartoe de gestadige veranderinge van tijden en omwentelinge van zaken telkens stoffe verschaften.

Het laatste conquest bij de Comp. gemaakt.

De Mallabaar is het laatste conquest dat de Comp. in Indien van de Portugeezen genomen heeft, want onmiddelijk daarna kwam de tijdinge, dat de vreede met Portugal geslooten en geratificeert was.

In 1774 hebben gerugten gelopen, als of de Portugeezen iets tegen Cochim wilden onder neemen.

In 't jaar 1774 liepen hier verscheijde misselijke gerugten nopens de Portugeezen, met relatie zo tot deze stad als tot Ceijlon, welk een en ander ik bij brief van den 24 Meij van dat jaar aan den toenmaligen eersten Advocaat van de Comp., den Heer van der Hoop in 't particulier over land bedeelde, om dat er toen geen scheepsgelegenheijd meer voor handen was, van welke brief copia ter Secretarij te vinden is, en waaraan mij ten dezen refereere.

Waarom dit waarschijnlijk is g' oordeelt.

De gerugten met relatie tot deeze plaats kwamen onder andere hier op uijt, dat de Portugeezen preparaties begonnen te maken, om zig weder in Indien te herstellen, en deze stad eijgentlijk het eerste zouden terugge eijsschen, N.B. als veroverd, na de gemaakte vreede, deze gerugten wierden genoegzaam algemeen, en zelfs waarschijnelijk geoordeelt, omdat juist te dien tijde te Goa op het zee Artillerij en Militaire weezen; zo meede in het politicque bestier in der daad, veele verbeeteringen en veranderingen ten goede gemaakt wierden; dog 't zedert zijn die gerugten weder gaandeweg verdweenen.

Onder wat conditie Cochim en Cananoor aan Holland zijn verbleeven.

Bij de Vaderlandsche Historie 13 deel, blad 378 staat, dat in 't jaar 1669 tusschen Holland en Portugal over een gekomen is, *dat Cochim en Cannanoor aan Hollund zoude blijven tot onderpand van de agterstallen die Portugal den Staten nog schuldig was*; of nu deze agterstallen voldaan zijn en of er zedert iets weegens deze twee steeden over een gekomen zij, word in de Vaderlandsche Historie niet gemeld.

Wanneer Cochim en Cannanoor zijn verovert, en in welke tijd vreede is geslooten.

Cochim is in Januarij en Cannanoor in Februarij 1663 veroverd. De vreede is geslooten ten 6 Augt. 1661 maar de ratificatie of bekragtiging is wederzijds niet voor den 15 December 1662 uijtgewisseld, volgens dezelve vaderlandsche historie blad 72, en de afkondiging is den 11 Maart 1663 geschied; volgens het 6 artikul van de vreede, moesten de vijandelijkheeden ophouden twee maanden na de ratificatie in Europa en in andere gewesten na de afkondiging van de vreede. Wijl nu de alkondiging in den Haag eerst in Maart 1663 is geschied, volgt van zelve, dat de afkondiging in Indien merkelijker laater moest geschieden, en dat over zulks Cochim

En wanneer de afkondiging daarvan in den Haag is geschied.

en Cannanoor, wettige veroveringen zijn; dog waarom men dan over een gekomen is, *om die plaatsen in pandschap te houden voor agterstallen*? Weete niet op te lossen.

Men zegt dat Cochim weder zoude terug gegeven zijn zo de Portugeezen de kosten aan Holland hadden willen betaalen.

Dog mij is hier eens door een Portugees discursive verhaalt, als een zaak, die bij zijn natie in 't algemeen aangenomen en geloofd word, dat de Portugeezen na den getroffen vreede, de stad Cochim wel zoude terug gekreegen hebben, indien ze hadden willen vergoeden de onkosten, die de Hollanders voor en na de overmeestering van de stad voorgaven gemaakt te hebben, en waar van de reek : zo excessiev groot was, dat Portugal niet kon goedvinden dezelve te betalen.

De lang jaarige possessie geeft ons 't regt van bezitting.

Dog het zij hier meede hoe het zij, ons regt is door eene meer dan hondert jaarige bezitting genoeg bevestigt *quod ad jus*, en we zouden het *quod ad factum* moeten staande houden.

Zedert mijn komste alhier, heb ik zoveel mogelijk, tragten op te spooren, het geexteerde 't zedert dat de Portugeezen deze cust het eerst bezogt en zig vervolgens daar ge-etabliceerd hebben, tot dien tijd dat de Comp. er zig meester van gemaakt en de Portugeezen daar uijt gedelogeert heeft, om de gapinge, dewelke in de historie van dien tijd is, te vullen en door deze of geene gebeurtenissen of wel uijt de handelwijze, en gehoude directie der Portugeezen, geduurende hunnen bloeienden staat, iets tot ons narigt te vinden, dog ik heb niets bijzonders kunnen opdoen, buijten hetgeen zo bij Portugeeze als andere publicque historieschrijvers te vinden is, uijtgenomen eenige bijzonderheeden, die maar betrekkingen hebben tot de geestelijkheijd, hetgeen ik ook meest uijt de aanteekeningen en overleveringen van de Roomsche priesters te weeten gekreegen hebbe, en in dezen waar het zig best voegd ergens te pas brengen zal.

Men heeft weijnig ligt van de gebeurde dingen ten tijde der Portugeeze regeering hier.

De reeden waarom de Comp. na dat ze dit conquest van de Portugeezen veroverd had, hetzelve aangehouden heeft, schijnt geweest te zijn aan de eene zijde omdat men van gevoelen was, als of de Mallabaar groote voordeelen zoude konnen op brengen. hetgeen egter 't zedert anders ondervonden is, en aan de andere zijde, om teffens onze competiteuren niet te na bij, de Madureese cust en het eijland Ceijlon te laten nestelen.

Reedenen waarom wij dit conquest hebben aangehouden.

De Mallabaarse cust is gelegen benoorden de middellijn meest op tien graaden breete, beginnende ten Zuijden van de Caap Commorijn en eijndigende aan de uijthoek van Montedillij ten Noorden: De Mallabaar was van oudsher een kijzerrijk en de keijzers voerden doorgaans den naam van Cheramperoemaal; de laatste dezer keijzers was de beroemde Cheramperoemaal waarvan onder de Mallabaaren bij overleveringe zeer veel verhaald word, en inzonderheijd van zijne goede hoedanigheeden en verstandige regeerings wijze, en volgens wiens wetten en ingevoerde usanties de Mallabaren tot als nog geregeerd en bestierd worden.

De legging van de Mallabaarse kust.

Van ouds is Mallabaar een kij-zerrijk geweest.

Deze Cheramperoemaal 48 jaaren agter elkander gelukkig geregeerd hebbende, verdeelde voor zijn dood, de Mallabaar onder zijne erfgenaamen en vrienden, in vier deelen waaruijt dan die vier bekende hoofd-rijken gesprooten zijn, die de Mallabaar uijtmaken, namentlijk Trevancoor, Cochim, Sammorijn en Colastrij, behalven verscheijdene andere mindere koningrijken stenden en aanzienlijke stamhuijzen, dewelke op de een of andere der vier voortz : rijken weder betrekking hadden, waarvan nog eenige in weezen, dog de meeste verdreeven en uijtgeroeijt zijn.

Gelukkige regeering van een dier keijzers, die Mallabaar onder 4 hoofdkoningen heeft gestelt.

Wie de koningen geweest zijn.

De rijken van Travancore, Sammorijn en Colastrij gaf hij aan zijne drie onegte zoonen, dog het rijk van Cochim aan zijn Zusters zoon, en dus volgens de Mallabaarse successie, aan de natuurlijke of naaste erfgenaam tot zijn rijk.

De kijzer reeds hoog bejaard, de ruste en oeffeninge van zijn godsdienst zoekende, heeft de laatste jaaren van zijn leven, of eijgentlijk, nadat hij zijn rijk verdeelt had, in een geestelijken staat doorgebragt en wel in de vermaarde pagood Triwanchacollam leggende in het rijkje van Cranganoor, in welke pagood hij ook gestorven is, schoon de Mallabaarse Mooren willen, dat Cheramperoemaal het Moors geloof aangenomen hebbende, over zee na Mocha in beedevaart vertrokken zoude zijn.

Waar dien keijzer is overleeden.

Het voornaamte waarom het de Comp. hier op de Mallabaar te doen is, is eigentlijk de peper inzaam, den handel, de inkomsten des lands, en het heffen van tollen. Om de wille der peper had men van ouds contracten van vreede en vriendschap, met de Inlandse vorsten, zoo groote als klijne, waarbij men de peper voor bepaalde prijzen bedong en het politicque sijsthema was, om onder die vorsten, het evenwigt te houden.

Waar in de voordeelen van de Comp. hier op Mallabaar bestaan.

S' Comp.'s sijsthema alhier.

Dit ging ook in den beginne goed, peper manqueerde er niet; de Comp. was ontzaggelijk; zij stelde iedereen de wet; de naam van de Comp. alleen had te dien tijd, bijna zoveel uijtwerkinge, als thans haar kruijd en lood.

Dat in den beginne goed was.

Dog die gulde Eeuw, duurde niet lang, want gelijk all het ondermaansche zijne perioden van opkomst, bloeijstand en ondergang heeft, zo deed zig omtrend die voordeelige peper handel, ook nadeelige veranderinge op.

Dog naderhand ten nadeele veranderde.

De groote sleet van peper in Europa het vervoeren na China en elders, benevens de inkoop onzer competiteuren, die ons hier ziende floreeren, dit heen quamen, deeden de peper niet alleen rijzen, maar maakten ook de vorsten eerst verlekkerd, en eijndelijk gewend aan hoogen prijzen, door dien voortz: onze competiteuren de peper voor hooger prijzen opkogten als wij.

Grooten aanzoek om peper, maakte dat die duurder word.

Dus begonnen de inlandsche vorsten in dat articul te manqueeren en toonden dat bij hun gelijk doorgaans bij alle Inlandse vorsten, het eijge belang swaarder woog als de nakomingen van tractaten. Zo uijt Europa als van Batavia wierd ten regte, zeer geklaagd, over den verval van zo een gewigtigen tak van 'S Comp. handel.

En de vorsten traag vielen in die te leveren.

De Ministers alhier zogten wel door vermaningen, insinuaties en drijgementen de vorsten tot het nakomen van de contracten te beweegen, dog zonder effect, want de Mallabaaren hadden reeds te veel smaak in de hooge prijzen gekreegen. Trouwens andere, die hier, zo niet gezeeten waaren en dien omslag niet hadden als wij, konden ook ligtelijk meer voor de peper betalen als wij.

Adhortatien en drijgementen helpen niets.

Omdat vreemdelingen er meerder prijs voor geven.

De vorsten gaven voor, dat zij hunne onderdaanen niet wel dwingen konden, de ontvangsten van hun land, en arbeijd, voor een lager prijs te geven, als zij van andere daar voor konden krijgen. Ook konkelden de vorsten telkens met den eenen en den anderen, en gaven, zo door de mindere leverantie van peper, als door geduurige trouwloosheijd aan de Comp. zeer veel hoofdbreekens en ongenoegen. Het verval van de peper leverantie quam eijndelijk zo verre, dat er met de regeeringe van den Heer Siersma of eigentlijk in het jaar 1743 genoegzaam geen peper meer gelevert wierd. Bij continuatie dagt de Comp. wel op middelen van redress ten dezen opzigte; komende hoofdzakelijk hier op uijt:—

De vorsten zeiden hunne onderdanen niet te kunne dwingen om de peper goedkoop te leveren.

En gaven door konkelarijen moeijelijkheeden aan de Comp.

Slegte leverantie van pper in A° 1743.

Middelen die men bedagt tot redres.

(1) om de markt te volgen;
(2) om de vorsten tot het nakomen van de contracten met geweld te dwingen

Maar het kostbaar onderhoud van forten en steeden om de wille van de peper en andere staats inzigten liet niet toe, om met anderen (welke de kosten niet dragen) de markt te volgen.

Consideratien daarover.

Ook had men uijt den ruineuzen Trevancoorse oorlog geleerd, dat het niet raadzaam was, om de Comp. weder in een oorlog te wikkelen waarvan de onkosten altoos gewis, en de uijtkomsten onzeker zijn.

Trevancoor, die al lang met heerschzugtige en mercantile desseijnen, zwanger had gegaan, begon ook al ongevoelig grooter te worden, en de meeste peper na zig te sleepen.

Desseinen van Travancoor.

Want in het jaar 1734 had hij de rijken van Peritallij en de Martha al op een onwettige wijze vermeesterd en eenigen tijd daarna de rijken van Coilan en Calicoilan, welke twee rijken toen onder een vorst stonden, die de naam droeg van Signatten, waaruijt die bekende Trevancoorsche oorlog van A°. 1739 met de Comp. gesprooten is, omdat de Comp. uijt bedugting dat Trevancoor te sterk zoude worden, den Signatter wilde ondersteunen.

Desselfs overheering van de rijken Peritallij, de Martha Coilan Calicoilan.

Waardoor den oorlog tusschen de Comp. en Trevancoor is ontstaan.

Welke oorlog in den begin wel eenigzints voorspoedig ging, dog naderhand zeer nadeelig voor ons uijt gevallen is, en waar bij de Comp. ontzaggelijke kosten alles verloor; terwijl Trevancoor intusschen meester bleef van voortz: rijken, waarin zeerveel peper groeijt, behalven dat het Peperrijke Attinga, een rijk van zijn's moeders zijde intusschen ook ten eenemaal van hem afhankelijk is geworden, zo dat men der halven voornamentlijk met Trevancoor om de peper heeft moeten vegten, of contracteeren, indien men de markt niet wilde volgen.

En nadeelig voor de Comp. is uijtgevallen.

nutteloos verspild heeft, also de Signatter

Dog ten voordeele van Trevancoor heeft gestrekt.

Dus bleef dit een schibbolet, tot eijndelijk bij voorstellen en vertoogen zo van Batavia als van hier in aanmerkinge genomen wierd :—

Na welke de Comp. van sijsthema heeft moeten veranderen.

dat indien men 'S Comp.'s belangens alhier op den ouden voet verder wilde dirigeeren, men een totaal verval te verwagten had;

dat Trevancoor, zo door zijne magt als de lafhartigheid der overige vorsten, met er tijd meester van geheel Mallabaar stond te worden, indien de Comp. niet meer in het spel quam, en die verre gaande desseijnen verijdelen;

Wijl den oorlog geen voordeel aan de Comp. heeft toegebragt.

dat dit laatste niet zoude konnen geschieden zonder excessive kosten en zonder zekerheijd of zulks van duur zoude zijn dewijl Trevancoor al eens succumbeerende, evenwel niet stil blijven, maar nu hij reets zo groot geworden is, telkens weder te voorschijn komen en dus de Comp. bij continuatie in 't labeur zoude houden;

En de Mallabaarse vorsten ondankbaar zijn.

dat men, al eens in alles reufeerende, tog niet veel voordeel, ten minsten geen voordeel evenredig, met de oorlogs kosten, daarbij behaalen zoude, omdat de overige vorsten dan weder ruijmte gekregen hebbende, uijt hoofde van hun bekende en beproefde ondankbaarheijd weder hunnen ouden gang zouden gaan, zonder daarom meerder peper te leveren als bevoorens;

dat buijten des, de oorlogen veel eer gedient hebben, deels om het onvermogen der Europeezen aan den dag te leggen, tegens de naturellen van het land, als zij met de wapenen, tot reden moeten gebragt worden, en anderdeels, om ons aan groote en ondragelijke lasten te helpen, dan om de Comp. iets re-eels te bezorgen, geproportioneerd, na zo veel hazard, ongerief, lasten en wezendlijke verliezen als men zig eens en andermaal hier ter custe door de oorlogen heeft subject gemaakt;

Waarom best goordeelt is, het met Trevancoor alleen te houden.

dat telkens na het eijndigen van de oorlog de omslag van guarnisoen-houdinge niet ten eersten kan gereduceert worden, en dat dus naarmate er telkens weer wat voorviel, den ommeslag trapswijze en ongevoelig aan groeijden;

dat de Comp. in beijde gevallen, hetzij Trevancoor alleen meester van de Mallabaar wierd of ook wel dat men de andere vorsten bleef ondersteunen tog evenwel geen hoop op meerder peper zoude hebben en evenwel excessive lasten blijven dragen;

dat dus een contract, waarbij de Comp. en Trevancoor beijde mogten profiteeren, het beste en zeekerste was;

dat zulks, hierin zoude bestaan, namentlijk om Trevancoor in zijne groote oogmerken niet hinderlijk te zijn, door het houden van de neutraliteijd en het assisteeren met ammonitie, en dat de Comp. daarvoor zekere bepaalde quantiteijd peper beneden de marktsprijs zoude erlangen;

Omdat men dan maar met een, en niet met zo veele zoude te doen hebben.

dat men dus voortaan de zaken hier met een ander oog zoude aanzien, de inlandse vorsten veel liever onder den anderen laten begaan, schoon zij elkander ook mogten bederven, als om harentwille telkens het harnas aantrekken;

dat men met Travancoor in zodanigen contract treedende, dan maar alleen met *een* en niet met *zo veele* te doen zoude hebben;

dat hier tegen wel in aanmerkinge zoude komen, dat zulks hier ter custe overal een gering denkbeeld van de Comp. zoude geven, inzonderheid nu wij al zo lange het meesterschap geexerceerd, en daarom zelfs openbaren oorlog met Trevancoor gevoert hebben, en dat dus het aangaan van zodanigen alliantie, met hem en juist in een tijd, dat de balans van heerschappije aan zijne zijde scheen over te hellen min of meer opzien zoude baaren;

Schoon dit een gering denkbeeld van de Comp.: zoude geven.

dat daar en tegen weder in aanmerking quam, dat onze oorlog met Travancoor maar eene defensive en auxiliaire oorlog is geweest, en waar in vooral bij de eerste campagne van 1739 genoegzaam gebleeken is, wat de Comp. doen kon, en ook bij vervolg wel verder zoude gedaan hebben, indien men toen te Batavia, door dat bekende en alleronverwagtst incidents, de handen niet vol werks gekreegen had en buijten staat was geweest meeder volk dit heen te zenden, waar door dan den oorlog alhier zo ongelukkig uijtgevallen is;

De reedenen zijn egter daar voor.

dat men de verandering van sijsthema toen ook gevoeglijkst zoude konnen schuijven op de beweegingen die de Europeeze Natien toen in Indien tegen elkander maakten;

dat het in allen gevalle tog beter is, onze authoriteijd bij het nieuw sijsthema weder ongevoelig te doen aangroeijen, als bij het oude sijsthema blijvende, onze authoriteijd allengskens meer en meer bespot te zien;

deeze en dergelijke bedenkingen hebben eijndelijk te weege gebragt, dat in het jaar 1753 een contract met den koning van Trevancoor gesloten wierd, waardoor het oude sijsthema verviel en de hoofdregel van het Mallabaars bestier wierd gelijk het nog is *houd vriendschap met Trevancoor.*

Sluijting van het contract met Trevancoor in A°. 1753.

Bij welk contract dan onder andere in het 9 articul van het uijterste belang voor Trevancoor bedongen is:—

Waarbij de overige Mallabaarse vorsten 's Comp.'s protexie word ontzegt.

" Dat de Comp. van alle verbintenissen met de overige Mallabaarse vorsten en " lands grooten gemaakt en die zijn Ho^t. zoude willen beoorlogen voortaan zal " afzien, en zig daarmeede op geenerhande wijzen bemoeijen, aan dezelve ook geen " schuilplaats geven, nog zig tegens zijn " Ho^ts. ondernemingen aankanten."

En dezelve aan Trevancoor discretie gelaten.

Ziedaar alle de vorsten en oude bondgenooten, van de Comp. geabandonneerd en gelaaten ter discretie van den koning van Trevancoor met wien de Comp. nu alleen ge-engageerd is.

Bij het maken van dat contract heeft men wel getragt, om den koning van Cochim, als onze eerste en oudste bondgenoot, en ook als naaste buurman buijten de neutraliteijt te sluiten, en te bedingen, dat deze zijne Ho^{t}. in 't bezit van zijne landen en staaten zoude blijven; dog alle pogingen, tot dat eijnde zijn vrugteloos geweest, en men moest zig vergenoegen met de mondelinge beloften dat Trevancoor, den Cochimder, als een vriend zoude behandelen, zolang als hem geene reeden tot een ander gedrag gegeven word, dat is te zeggen, zo lange 't hem in zijn kraam te pas komt.

Selfs konde men den koning van Cochim daar onder niet houden.

Dit contract was ook zodra niet rugtbaar geworden, of men bespeurde eene groote verbaastheijd onder de overige vorsten, die anders een steun en bescherminge aan de Comp. hadden.

Dit contract heeft verbaastheijd onder de overige vorsten verwekt.

En kort na het sluijten van het zelve, bediende Trevancoor zig ook voor goed daarvan, viel zijn nabuuren op het lijf en maakte zulke progressen, dat hij wel haast de rijken van Porka, Tekkencoer en Berkencoer veroverd hebbende, meester van geheel Zuijder en een gedeelte van Noorder Mallabaar werd, waarbij de koning van Cochim niet alleen zijn beste peper landen verloor, maar, bovendien zeer klijn, ja waarlijk al te klijn geworden is: gezwijge dat hij in 't jaar 1762 die schoone rijken van Paroe en Mangattij leggende tussen onze stad en Cranganoor, ja genoegzaam naast aan Cranganoor, in bezit gekregen heeft.

En aan Trevancoor gelegentheijd verschaft noordse vorsten t' onder te brengen.

'T is waar, de koning van Cochim en eenige andere vorsten inzonderheijd die van Berkencoer en Tekkencoer bragten wel een legertje op de been, om daarmeede als een uijtterste poginge, den Trevancoor tegen te gaan, dog ze wierden totaliter geslagen, en die van Cochim bleef quanswijs ten respecte van de Comp. koning van het nog wijnige overgeschotene land, zo dat Trevancoor deels door list en op een onwettige wijze, en anderdeels door zijne wapens tans meester is van de rijken van Peritallij, de Martha, Coilan, Calicoilan, Porka, Tekkencoer, Berkencoer, Paroe en Mangattij, en van het beste gedeelte van het Cochimse rijk.

Deze hebben zig weldaartegen gestelt dog vrugteloos.

Speculatief is de briev die de koning van Cochim onder dato den 14 8ber. 1753 na Batavia geschreeven heeft, waarvan de grootste inhoud bewoordelijk is als volgd :—

Aanmerkelijke brief door de koning van Cochim aan Hun Hoog Edelheedens geschreeven.

" Met de grootste droefheijd des werelds schrijven wij deze ola en maken Uw " Hoog Edelheijd bekent, dat de E. Comp. met den koning van Trevancoor met het " sluijten en ratificeeren van een contract vereenigt is, en wij gelooven dat haar Ed. " ons als een oude vriend en bondgenoot nevens andere Mallabaarse vorsten aan een " magtigen vorst opgedragen, mitsgaders alle contracten verworpen heeft.

" Toen onze voorzaaten van den beginne af aan, sommige onder den teugel en " gehoorzaamheid hebben getragt te brengen, is d' E. Comp. geduurig daar tussen " ingekomen; die ordre observeerende is dit rijk in zo veele deelen verdeelt geraakt " en daar door onbequaam geworden zijne magtige vijanden te dwingen; in vroegere " dagen heeft den Trevancoorder en Sammorijn onder niemand gestaan, nu den " Trevancoor door zijne progressen een magtigen vorst is geworden, heeft hij " d' E. Comp. onder beloften van alles te observeeren, weeten te paaijen, wardoor " hij kans ziet de overige konigen onder zijn gehoorzaamheijd te brengen, dog wij " geloven, dat hij binnen korten d' E. Comp. ook zal zoeken te onder brengen, en dat " hij haar Ed. groote winsten zal doen geworden, twijffelen wij sterk, en als dan " heeft men daar door alle affronten omtrend alles te ondergaan, en zo d' E. Comp. " de andere ook zodanig als aan hem geschiet is, hadde begunstigt, zoude d' E. " Comp. grootere voordeelen en roem voor altijd bekomen, daar Haar Ed. immers " hier bij geen schade te wagten heeft; de weldaden die Haar Ed. aan zijne oude " bondgenooten bewijst, zal nimmer konnen vergeeten worden, maar alle het geene

" aan een magtigen koning werd gedaan zal immers als bij zijn doelwit zal hebben
" bereijkt, met ondank beloonen. Nu, toen den Heer Commandeur, den Trevancoor
" op Mavelicarre heeft gaan ontmoeten, zijn wij meede gegaan, gem: koning heeft
" met zijn welspreekende geest ons van weegens de goede verstandhouding verzekert,
" dog wij hebben daar door tot nog, geen beeterschap omtrend onze zaken bespeurt,
" en wat bij die occagie is verhandelt valt ons onmogelijk te schrijven, dog het zij
" daarmeede, zo het wil, men kan hem niet vertrouwen, aangezien denzelven geen
" de minste zugt en liefde voor zijnen even naasten heeft, speelende met grooten en
" klijnen opzodanigen wijze, als een kat met de muijs, zoekende niets anders als eijge
" winsten en profijten, 't geen wij Haar Ed. bekent maaken, en wij zijn verzekert,
" dat zijne betragtinge niet anders en is, dan om ons rijk om de wille van den
" Tambaan te verdeelen, en na zulks ook geschied te weesen, alles onder hem te
" brengen."

Remarques door de Heeren Majores daar opgemaakt.

En het is niet zonder grond geweest dat voor de progressen van Trevancoor, 't zedert voorm: contract in Nederland al bedugtinge gemaakt heeft, blijkens de ondervolgende periode door de vergaderinge der Heeren Seventhienen uijt Amsterdam na Batavia geschreeven onder dato den 13 October 1755:—

" Het vreedens contract, dat den Commandeur Cunes eijndelijk heeft geslooten
" met den koning van Trevancoor, en waar over wij den zelven laudeeren, hoopen wij
" dat ten voordeele van de Maatschappij zal strekken, maar wanneer wij reflecteeren,
" op de ambitieuze desseijnen van dien vorst, en op het gedrag, dat hij van tijd tot tijd
" zelfs met opzigte tot de Comp. heeft gehouden, werden wij meer en meer versterkt,
" in de gedagten, dat opgem: Radja niet veel staat is te maken, waaromme wij de
" Ministers nogmaals recommendeeren, de onderneemingen van gem: vorst steeds
" gaande te slaan, en bij alle voorvallende gelegentheeden op hunne hoede te zijn,
" ten eijnde nooijt bewaarheijd werde, het geene den koning van Cochim bij zijne
" missive aan U.E. op dit respect heeft geschreeven."

Zo meede bij brief van den 4 October 1756:—

" Met relatie tot den koning van Trevancoor, welkers progressen wij egter met
" geene onverschillige oogen kunnen aanzien, steeds in bedugting blijvende dat, zo
" gemelde vorst, de koningen van Cochim, Bercencoer en Tekkencoer, quam te
" overmeesteren, hij een gevaarlijk nabuur voor de Compagnie zoude worden; wenschelijk
" is het derhalven, dat de gecombineerde wapenen van gem: drie vorsten zo voorspoedig
" mogen zijn, dat den een door den ander in teugel, kan worden gehouden, en die
" van Trevancoor also gestuijt werde, in de executie van zijne ambitieuse desseijnen,
" waarvan hij bereeds verscheijde blijken heeft gegeven, en die overzulks alle
" oplettendheid vereijsschen."

Men vrage niet, waarom hij in alles zo gelukkig geweest zijnde, zijne conquesten niet nog al verder uitgebreijd en den Cochimer geheel ondergebragt heeft. Want dit zoude hij voor zeker gedaan hebben, en dat heeft hij ook nogwel voor goed in 't oog; maar Trevancoor is verre vooruijt ziende en voorzigtig; hij weet zeer wel dat de conservatie van zijn win-gewesten zo veel beleijd als acquisitie vereijscht; Hij legd op zijne luijmen, ziet de gelegentheden af, laat ook zelden iets slippen, waaruijt hij eenig voordeel kan haalen; tans is het voor al zijn zaak, zig maar stil te houden en te bewaren wat hij heeft, om de wille van den Nabab Haijder Alijchan, die al lange na zijn rijk gehunkert heeft, en hem ongetwijffeld nog wel eens aanvallen zal, zodra hij daar toe maar kans ziet, en om welke reeden Trevancoor tegenswoordig den koning van Cochim min of meer ont ziet, zelfs zijn ongenoegen tegen hem ten eenemaal ontvijsd, schoon hij den Cochimsen koning genoegzaam onder den duijm heeft, en daarom ook niet gaarne zien zoude, dat eenander hem iets ontnam, omdat hij alles, wat de Cochimder heeft, als het zijne reekend, hetgeen in 't jaar 1770 regt gebleeke is, bij het verschil dat wij toen met den koning van Cochim gehad hebben over het grontgebied, agter welke gardijn Trevancoor, eerst hijmelijk zijn rol speelde, en waar in hij naderhand, opentlijk pretendeerde, schijdsman en mediateur te

Waarom Trevancoor geen verdere progressen heeft gemaakt.

Desselfs oogmerk omtrent den Cochimsen koning.

zijn, door welk geval de Comp: in misselijke brouiljerien zoude hebben konnen komen, indien die affaire, niet in tijds gedecideert was geworden, alzo anders Trevancoor het questieus grond gebied op de naam van den Cochimder in bezit zoude genomen hebben, waarom het dezen vorst maar te doen was en waar toe hij op zijn luijmen lag, als wanneer wij het verschil daarover, niet met de Cochimer, maar met de Trevancoor zouden hebben moeten decideeren, waar omtrend mij refereere aan het geene daar over na Batavia geschreeven is, bij aparte briev van den 4 Maart 1772.

En wat hij gedaan heeft om den selven kleijn te maaken.

Buijten des, zo heeft Trevancoor nog een ander loopje gehad, om den Cochimsen koning gaande weg klijnder te maaken, zonder de Comp. voor het hoofd te stooten, namentlijk door middel van den Sammorijn, toen deze nog niet uijt zijn rijk verdreeven was, en welke vorst van ouds een bittere vijand van het Cochimse rijk is geweest. Want als de Sammorijn (ik wil nu niet zeggen door heijmelijke aanraadinge van Trevancoor) den koning van Cochim, het een of ander stuk land wilde afneemen, dan liet Trevancoor zulks quanswijs toe maar hielp den Cochimmer dan nader hand om die landen weder te herneemen dog behield als dan onder de naam van gedaane onkosten de beste landen voor zig zelven.

Zijn gebrekkige pper leverantie aan de Comp.

Het is waar, volgens het 4 de articul van het contract moet hij jaarlijks uijt zijne erflanden 3,000 candijlen peper tegens 65 rop's het candijl van 500 lb. en uijt zijne geconquesteerende landen 2,000 candijlen tegens 55 rop's het candijl leveren, dog met de voldoeninge daarvan, is het tot nog toe maar zeer gebrekkig geweest; geen een jaar heeft hij de gecontracteerde quantiteijd geleverd, weetende altoos excepties van misgewas, sluijkerije en diergelijke uitvlugten te maaken, en de peper voor vrij meerder geld aan de Engelse te leeveren, of aan andere te verkoopen, of ook wel na Cormandel te zenden, gevende ons dan eens meer en dan eens min, na maate het hem convenieerd, en ook wel na maate men met hem weet om te gaan.

Ergernisse die men heeft om pper te krijgen.

'T is in der daad jammer, dat men voor zo een contract, ten minsten, niet meer peper krijgt, en den ijver van een minister, die hier legt, moet somtijds gaande worden als hij om wat peper magtig te worden, met dien vorst bij continuatie zo zeer kathalsen moet, zodat hij wel verdiende, door middelen van geweld tot het stiptelijk onderhouden van het contract en dus tot de volle leverantie van de daarbij beloofde peper gehouden en gedwongen te worden.

Desselfs vriendschap is egter nood-zakelijk.

Wensch dat de Cochimse koning zo kleijn niet was.

Dog zo lange de Comp. bij haar tegens woordig pacificq sijsthema persisteerd, zo is en blijfd de vriendschap met dien vorst van de uiterste noodzaakelijkheid Het was egter wel te wenschen dat Trevancoor zo ongemeen groot en de koning van Cochim zo klijn niet geworden waaren, als zij zijn, om den laatsten tot een evenwigt van den eersten te houden.

Als zig g'exponeert hebbende tot welzijn van de Comp.

Trouwens geen vorst is daar noodzakelijker en eijgener toe, als de koning van Cochim. Hij is onze alleroudste bondgenoot, en genoegzaam in ons als g'irradiceerd; zijn gebied legt in 't gezigt en genoegzaam onder 't geschut van onze wallen. Hij deeld zelfs de pagten der stad met ons, heeft de Comp. bij het inneemen van Cochim getrouw geweest en zig zelfs bijna aan een totale ruine om onzent wille g' exponeerd, in zo verre, dat hij door de Portugeezen besprongen wierd, zodat hij te dier tijd zijn paleijs al quijt was, dog door de Comp. edelmoedig daarin hersteld wierd, en daarom de Comp. bij contract publicq erkend heeft, als zijn protector; buijten des, zo is hij onze naaste buurman, en de scheidsmuur tussen ons en Trevancoor, egter kunnen de tijden en omstandigheden zo zeer veranderen, dat de noodzakelijkheijd van dit sijsthema zoude vervallen; het spreekwoord zegt, als de banken verspoelen, verlegd men de bakens; dit is een delicaat articul en refereere mij ten deeze, naar hetgeen haar Hoog Edelheedens derweegens dit heen

Zulks zal men met er tijd moeten zien te schikken.

geschreeven hebben bij aparte missiven van den 1 October 1771, en 25 7ber 1772 en hetgeen door mij derweegens aan Haar Hoog Edelheedens geschreeven is bij aparte missiven van den 28 Augs. 1777 en 24 April 1778.

Nu ga ik over tot de Mallabaarse vorsten in 't bijzonder, en dus eerst tot den koning van.

Trevancoor.

Wie de tegenwoordige koning van Trevancoor is.

Wiens rijk het zuidelijkste is van de vier Hoofdrijken, die Mallabaar uijt maaken; De tegenwoordige koning is de neef of eijgentlijk de zoon van de zuster van dien vorst, waarmeede de Comp. het laatste in oorlog geweest is, en 't zedert het jongste berugte contract geslooten heeft (want het is bekend, dat onder de Mallabaarse vorsten de zoons van hunne zusters, kroon-princen zijn, en niet de zoons van de vorsten zelve, om dat ze dus verzekerd zijn, dat de opvolgers van het rijk dan ten minsten in zo verre niet buijten het vorstelijke bloed konnen zijn). Hij is wel zo ondernemend en staatkundig niet, als zijn oom, dog daar en tegen heeft hij de schranderste en bequaamste ministers, genoegzaam op alles afgerigt en bequaam tot de gewigtigste onder handelinge; egter dirigeerd hij zelvs de voornaamste zaken,—neemt en draagt kennisse van alles wat maar van eenig belang is.

Desselfs hoedanigheeden.

Hij is wel niet van het adelijk geslagt, dog heeft er zig toe laten creeren, in navolging van zijn oom, die zig het eerst heeft laten veradelen, het geen bij de Mallabaaren volgens de kragt van het woord, waarmeede zij dat uijtdrukken genoemd word *herboren* te zijn, afgeleijd van het grappig ceremoniaal dat de veradelde moet ondergaan, namentlijk door een van goud gemaakte groote koe te passeeren, waar na de goude koe aan stukken geslagen en onder de Namboeris of Priesters verdeelt word; en dus is deze koning dan ook tot den adeldom verheven, egter met dit onderscheijd, dat de ceremonien bij dezen koning verrigt, veel omstandiger en pretieuzer geweest zijn, als die van zijn oom, waardoor hij niet alleen voor zig zelvs, maar ook voor zijne nakomelingen nu eens voor al, tot den adel verheven is, zonder dat zijne nakomelingen het voorsz: ceremoniaal behoeven te ondergaan.

En wat hij gedaan heeft om zijn geslagt hoger temaaken.

Voorts is hij tamelijk devoot in zijn gods dienst, hetgeen alle Mallabaarse vorsten bij uijtstek zijn, hangende genoegzaam aan de lippen der priesteren af; want schoon Trevancoor wel juijst alle zijne geheijmen niet aan zijne priesters ontdekt zo consulteert hij egter dikmaals met hun, en ik ben zeer wel verzeekert, dat zij zelfs al vrij veel influentie op hem hebben; waarom ik ook wel eens getragt heb, den eenen of anderen met geschenken to corrumpeeren, dog hier vond ik mij bedrogen, want zij hebben zo veel revenuen van tempels en landerijen, gezwijge van geduurige extraat jes, dat een duijzend ropijen vijf of zes, voor hun de moeijte niet waard is, om zig te exponeeren, veel min ontrouw te worden.

Is tamelijk devoot.

Zijne ministers of politique bediendens zijn driederlij; bestaande in de zulke met welke hij *raadpleegt*, die zijn *finanties* administreeren en die over al in het land geplaatst zijnde, *de provintien bestieren*,—van alle welke, een boven alle andere in aanzien verheven is, die eigentlijk genoemt word Dellawa, dog nu niet meer, onder dien naam bekend, omdat er onlangs twee Dellawas kort agter elkander gestorven zijnde, zij volgens hunne gewoone superstitie dat ampt op dien naam niet gaarne aan vaarden, maar wel onder de naam van Eersten Staats Minister. Deeze is het die aan het Cochimse hoff en hier in de stad present is geweest, bij het afdoen van het verschil met den koning van Cochim, over het grond gebied.

De hoedanigheijd van de tegenswoordige staats minister.

Dog toen was hij nog geen Eerste Minister, alzo hij maar eerst A°. 1777 tot die waardigheijd verheven is, bij gelegentheijd de voorige Eerste Minister zo suspect en subit overleden is, welk geval men omstandig bedeelt vind, bij na Batavia gesch. aparte missive van den 28 Augs. desselfden jaars; deze is in zijn soort geen on

billijk man; men heeft met hem juist niets te doen behalven in extra voorvallen als wanneer een Eerste Minister af gezonden word, maar omdat ik dezen man, met mijn komste hier al gekend, en met hem de vriendschap onderhouden hadde, zo heb it daardoor ook gelegentheijd gekreegen, om met hem 't zedert hij Eerste Minister geworden is, veel gemeenzamer te correspondeeren, als men anders met zo een man doen kan, en hier door kan men verscheijde klijnigheeden, die zomtijds in 't land voorvallen, door een enkelde boodschap aan hem te zenden, af gedaan krijgen daar men anders bij continuatie aan de inlandsche hoofden moet laten schrijven, en als dat niet helpen kan, dan aan den koning zelve daarover dient te schrijven, en ik zoude het ider een, die hier het gezag voerd, raaden, om altoos met den Eersten Minister kennisse te maaken, hetgeen gemakkelijk te doen is, met nu en dan eens een prezentje te zenden, en hem te gerieven met klijnigheeden daar hij omvraagt.

Van wat vrugt 't is met hem te correspondeeren.

Dog de geen, waarmeede men hier het meeste te doen heeft, is eenen Coemara Poela, die een van de zwaarste bedieningen van 's koning finanties bekleed, als hebbende niet alleen de directie over den handel in Jaffanapatnamse tabak, maar ook over de geheele peper handel, uijt hoofde van welk laatste hij bij ons genoemd word de Hoofd Peper Leverancier.

Maar met de hoofd peper leverancier heeft men meest te doen.

Deze is een doortrapt brutaal en onbeschaamt man, dog dat is hij ook maar voor zo verre men hem met zijn manier van doen laat advanceeren, want na maate men hem op een zeker distantie, weet te houden, na maate van dien is hij dan ook handelbaar; ook heeft hij veel vijanden aan het hoff, dog weet zig evenwel staande te houden; ik heb juist geen extra reden van klagen over, hem gehad, schoone ik nu en dan wel eens een eijtje met hem te pellen gehad heb; onder de bijlagen dezes gent. No. 1 is te vinden een gehoude aanteekeninge door den onder koopman en eerste tolk, Van Tongeren, van een geval, dat ik onder andere in de maand Januarij 1772 met hem gehad heb waarvan hij effectief oorzaak was, alzo hij geprobeerd had, om omtrent den verkoop van tabak, geweld te gebruiken op ons grondgebied, of eijgentlijk in een tuijn, die schoon genoegzaam rondsom in 's konings land legt, egter de Comp. in eijgendom toebehoord, en dus ook ten voordeele van de Comp. verpagt word; bij welk geval men zien kan, hoe die man moet behandeld worden; De Mallabaaren zijn zeer langdraadig in hun doen en spreeken, en zo is deeze minister in 't bijzonder, want daarmeede zoeken ze iemand van den text af te leijden, daarom heb ik dezen minister altoos, zeer vriendelijk ontvangen, dog niet veel morgenspraak met hem gehouden, maar het geen er te verhandelen was, kort en in weijing woorden afgedaan, en als er zomtijds een ernstig woordje gesprooken was, het gesprek met een vriendelijk gezigt g'eijndigt, en hierdoor heb ik hem altoos handelbaar gehouden, want dewijl hij nog al veel omtrend de peper leverantie kan doen, zo dient men hem ook daar na te behandelen, en zelfs tot vriend te houden. Geduurende mijn tijd, is hij al tweemaalen uijt dienst gesteld, om mij quanswijse satisfactie te geven, wanneer ik in cas van een geringe peper leverantie, zo veel beweeginge maakte, dat de koning mijne doleantien niet verder ontleggen kunnende, dan de schuld op den peper leverancier wierp, als wanneer zijn anthagonisten, de welke hij aan het hoff heeft, doorgaans de eerste zijn, om den koning aan te raaden, hem uijt zijn dienst te stellen gelijk hij dan nu thans alweder buijten dien dienst is.

Die een brutaale knaap is.

Wat rencontres men met hem gehad heeft.

Hoedanig de manieren van de Mallabaaren zijn.

Hoedanig men met hen omgaan moet.

Een ander bediende, met wien men genoegzaam dagelijks te doen heeft is 's konings zo genaamde agent in naam Anandamallan, die doorgaans zig hier ophoud, als een kijk in de pot, agt geeft op alles wat er omgaat, verstrekkingen van contant of geweiren op quitantie ontvangt, en zo dikmaals hij ordres van het hoff krijgt, om iets voor te dragen, als dan audientie laat verzoeken, of ook wel wanneer men hem te spreeken heeft, na voor af gegaane invitatie, in de stad komt.

Wat voor dienst een ander agent van Trevancoor gent. Anandamallen hier verrigt.

Zijnde een hups en handelbaar man, een Cannarijn van geboorte.

Nopens de koning en desselfs ministers, hebbe in't algemeen ondervonden, dat ze niet alleen schrander zijn, maar ook zig zelves tamelijk wel bezitten, ten eenemaal meester van hunne driften zijn, en zelfs hunne onvergenoegtheijd weeten te verbergen, met een vriendelijke grimlag, even als of ze niet gestoort waaren; en ik heb ook kunnen bemerken, dat ze een veragtinge hebben voor haastige en oploopende lieden; zo dat men de zwakheijd hebbende, wat haastig of oploopende te zijn, zig daar van in hunne tegen woordigheid diende te wagten: dog ik heb ook teffens bevonden, dat men voor hun niet behoeft geretireert te zijn, maar dat het zelfs zeer goet is, hun nu en dan eens ernstig toe te spreeken en voor de vuijst weg de waarheid te zeggen.

Hoedanigheeden van de minister van Trevancoor in het algemeen.

En hoe ze willen gehandelt zijn.

Het voornaamste dat men eijgentlijk met Trevancoor te doen heeft is om de peper.

Ik hebbe hier vooren reeds gezegt, dat hij volgens voorsz contract moet leveren 3,000 candijlen uijt zijne erflanden tegens 65 rop.'s 't candijl en uijt zijne geconquesteerde landen 2,000 candijlen tegens 55 rop.'s dog dat hij zelden daaraan voldoet; maar zoveel te meer levert, aan de Engelse en veel peper zo over zee als over land na Cormandel vervoert; want het is niet te zeggen, welke aanmerkelijke quantiteijten na Cormandel vervoert worden voor welke geld em passant van Jaffanapatnam tabak teruggebragt word, die hij alleen in zijn land maar permitteerd en derhalven met speciaale uijtsluijtinge van andere tabak, waar op hij, als de prijs daar van na believen stellende ook considerable veel geld wind.

Trevancoors traagheijd in de leverantie van de peper aan de Comp.

Dog is grager aan de Engelse die te leveren, en ook na Cormandel te verzenden.

En voor het geld daarvan komende Jaffanapatn: tabak laaten brengen.

Het was te wenschen, dat hem de vervoer van dien corl na Cormandel kon belet worden, dog dat kunnen we niet doen, alzo hij de peper die hij over zee na Cormandel niet kan vervoeren, met draagossen binnen door het land laat vervoeren.

Onmogelijkheijd om den vervoer van peper na Cormandel te beletten.

Bij het contract staat eigentlijk bedongen dat aan zijn Ho^{t} *na* de leverantie N.B. van de *volle* quantiteijd, op ider 300 candijlen een pas zal gegeven worden, waarop hij dan 100 candijlen peper, na de zuijd mag vervoeren hetgeen op de 3,000 candijlen uijt zijn erflanden, thien passen uijtmaakt. Dog men heeft hem die thien passen doorgaans voor de leverantie al gegeven, het zij hij het jaar bevoorens, zijn volle quantiteijt gelevert had of niet. Ja wat meer is, zelfs passen vernieuwd, die verjaard waaren, of eijgentlijk waarvan hij in 't voorig jaar geen gebruijk had konnen maaken en waaraan hij al ten eenemaal gewend was.

Aan Trevancoor is beloofd 10 peperpassen, ider van 100 cand: te geven, als hij aan 't contract voldoed.

Dog dit is niet g' observeert.

Dat is zeer ten nadeele van onze leverantie, want dus vervoert hij eerst zo veel peper na Cormandel over land, en op zijne passen als hij maar kan, vervolgens leverd hij aan de Engelse hun contingent voor 80 rop.'s het candijl, gezwijge van hetgeen hij aan de Deenen te Colletje ook voor veel meer leverd, of daar wel aan andere voor nog al hooger prijs verkoopt, en dan krijgt de Comp. het overschot, hetgeen bij ontijdige regen of droogte (waardoor misgewas veroorzaakt word) eene geringe leverantie geeft.

En heeft tot merkelijk nadeel van de Comp. verstrekt.

En evenwel was hij daar reets zodanig aangewend, dat hij jaarlijks precies voor dat de leverantie begind, om zijn thien pper passen zond.

Men heeft zijn Hoog Et. wel eens en andermaal zo door brieven als door gesprekken met zijne ministers doen begrijpen. dat hij eerst peper moest leveren en anders geen passen krijgen kan.

Men heeft getragt, om na rato er peper geleverd word, passen af te langen.

Den 5 Maart Ao. 1772 heb ik onder andere aan zijn Hoog Et daarover voor de eerste maal geschreeven als volgt :—

" Want ik stond lange in bedenkinge, om zoveel peper passen van verleden " jaar terug te eijsschen, als er minder peper geleverd was, of ook wel dit jaar geene " nieuwe peper passen te geven, voordat de manqueerde quantiteid op de laatste " leverantie geleverd was, ja reets stond ik in beraad, om in 't geheel geen passen " meer vooruijt te verleenen, maar voor ider 300 candijlen, nadat ze eerst geleverd " zijn, een peper pas te laten afgeven, en daartoe eenige passen en voorraad na Porca " en Calicoilan te zenden, om telkens bij de afleveringe van ider 300 candijlen de " facto een pas te geven.

" Dog Coemara Poela heeft mij zeer sterk verzogt, om tog zulks niet te doen, onder " plegtige belofte en duure verzeekeringe dat nu niet alleen om de zuijd de 3,000 " candijlen peper, maar ook de manqueerende van verleede jaar, zonder eenig manqu- " ement zouden gelevert worden. zodat ik mij weder hebbe laaten bepraaten; en dus " heb ik dan ook in dat vast vertrouwen, dat er voortaan niets meer aan manqueeren " zal, de verzogte peper passen afgegeven. "

Dog dit is niet gelukt

Ordre van Hun Hoog Edelheedens daaromtrent.

Dog hij kreunde zig daar niet aan, alzo hij de briev, waar bij ik dat schreef wel beantwoorde, dog die periode niet eens aanroerde. In hoeverre men nu daarop staan en zulks pousseeren mag is te zien, bij aparte missive van haar Hoog Edelheedens van den 1 8ber 1771 waarbij Hoogst dezelve zig derweegens omstandig verklaart hebben, hetgeen secreet dient gehouden te worden.

Op hoedanige wijze men het thans schikt.

Egter hebbe nu al verscheijde jaaren met een zoet lijntje en met's konings volle bewillinge maar 6 en uijterlijk 8 passen gegeven na maate de leverantie gering was geweest, in zo verre dat zijn Ho^{t}. na een magere peper leverantie zelfs geen 10 peper passen meer durfd eijschen, maar zijn eijsch zelfs schikt, na zijn leverantie; dog het vernieuwen van de oude peper passsen, heb ten eenemaal afgeschaft.

En hoe men met Trevancoor leven! moet om peper te krijgen.

En schoon Trevancoor wel zeer nalatig in de peper is, zo diend men egter bij continuatie sterk daarop aan te dringen, als iets; dat ons niet verveelen moet, ja dat articul mag wel zo ernstig getracteerd en gedreeven worden, dat zijn Hoog E^{t}, of eenigzints beschaamd of verleegen word, gelijk dat te zien is, bij de brieven na Batavia geschreeven in zonderheijd bij die van den 25 March 1773; 28 Maart 1774; 1 Janu, en 18 November 1775 en 24 April 1778.

Excepties die hij voorwend om de beloofde 2,000 cand : peper niet televeren.

Intusschen komt er van de 2,000 candijlen peper uijt zijn geconquesteerde landen genoegzaam niets, ten minsten zeer weijnig: Trevancoor beroept zig ten deezen op de clauzule bij het 4 de en 6 de articul van het contract, namentlijk, dat hij de 2,000 candijlen leveren moet. niet alleen uijt zijne reeds geconquesteerde landen, maar ook uijt die landen, dewelke hij *nog mogt* conquesteeren; dat zijne geconquesteerde landen zoveel peper niet uijt leeveren en dat hij nog geen gelegentheijd gehad heeft, verdere landen om de Noord te conques teeren; dat als hij het Cochimse en Sammorijnsche rijk onder zijne staten had konnen of mogen brengen, hij dan meer peper zoude kunnen leveren; dat hij het Sammorijnse zo gemakkelijk niet heeft kunnen onder brengen, zonder het Cochimse eerst onder zijne magt te brengen, omdat dit laatste tusschen hem en het Sammorijnse legd, en dat hij het Cochimse rijk, tot als nog ten respecte van de Comp. spaart en in dien staat laat, waar in het is.

Dewelke niet aanneemelijk zijn.

Dog dat zijn maar chicaanen; want men weet, welke vrugt baare en rijke peper landen, hij voor het contract al gehad, dog voor namentlijk welke hij daar na eerst geconquesteerd heeft, behalven dat de koning van Cochim de peper die in zijn land nog vald, nu aan Trevancoor ook moet leveren; zodat hij tans all de peper heeft, die in 't geheele Cochimse rijk groeijd, en hij alleen uijt zijne geconquesteerde landen wel de volle 5,000 candijlen leveren kan.

Derhalven moet men dit niet laten slippen, maar telkens renoveeren op dat hij niet denken moge, dat hij alleen met 3,000 candijlen uijt zijn erflanden volstaan kan, en men dus op de successive mindere geleverde quantiteijten van 5,000 candijlen nog altoos pretentie formeeren kan.

Maar hij moet bij aanhoudentheijd aangehouden werden tot de voldoeningvan de 5,000 candijlen.

'T is waar, hij heeft nu en dan jaarlijks wel iets van die 2,000 candijlen op Cranganoor voor 55 rop's 't candijl gelevert, maar dat is zo weijnig, dat het, zedert het contract, door elkander gerekent jaarlijks ruijm 73 candijlen bedragen heeft, want de peper die hij aan die kant insamelt, laat hij na zijne pak huijzen om de zuijd voeren, zonder dat hem dien vervoer na de zuijd door ons kan belet worden. En daarom ben ik wel eens op die gedagten gevallen of het niet beter zoude zijn, hem ook maar 65 rop.'s volle 3,000 candijlen om de zuijd en deze 2,000 candijlen netto om de Noord levere.

Wat hij al gelevert heeft van die 2,000 candijlen.

Men heeft wel eens gedagt om voor de Noordse peper meer te belooven, dog om slegte gevolgen daar van afgezien.

Dog dit zoude hij mogelijk wel willen beloven, en daar in misschien het eerste of uijtterlijk het tweede jaar, zijn woord houden, maar naderhand zijn leverantie al weder op den ouden voet brengen.

Buijten des, zo ben ik, bedugt, dat zulks maar een inbreuk in het contract zoude maken, en hem ongevoelig aanlijdinge geven, om voor de peper uijt zijn erflanden, dan ook weder meer geld te vragen, dewijl de geringste vermeerdering in de prijs na mijn gedagten (zo lange men bij het present sijsthema blijfd) al te gevaarlijk is, en voor hem maar een open deur zoude stellen, om allengskens meer en meer zoveel te eijsschen, als hij van de Engelse krijgt; want het gaat met dezen vorst, gelijk het spreekwoord zegt, dat als men hem den vinger geeft, hij dan al schielijk de geheele hand grijpt of hebben wild; en wat zouden wij tog dan aan het contract hebben? Gezwijge van de lasten, die wij hier boven andere moeten dragen, indien wij de peper niet goedkooper als andere hadden.

Mijn antecesseur heeft wel een middel aan de hand gegeven, om Trevancoor te noodzaken, tot eene betere peper leverantie, ten minsten om hem te doen zien, dat hij de Comp. ook niet geheel missen, of dat de Comp. hem ook wel displaijzier kan doen, namentlijk, om hem dan den inkoop van tabak te Jaffanapatnam te beletten, die hij tog absolut hebben moet, en in zijn land niet wel missen kan, al zoude de Comp. die tabak te Jaffanapatnam laten opkopen, en ditheen zenden of ook wel laten bederven.

Middel door de voorige gebieder voorgeslagen om Trevancoor te noodzaken tot het leveren van meerder peper.

Hier op hebben Haar Hoog Edelheedens zig niet verklaard, mogelijk uijt bedugtinge, dat dit zomtijds verwijderinge tusschen ons en Travancoor zoude veroorzaken, of mogelijk ook wel om dat door de uijtvoeringe van dien voorstel, de pagt van den uijtvoer der tabak te Jaffanapatnam daalen zoude, ten minsten, ik denke dat niet alleen de tabaks pagt' maar ook den handel in de tabak te Jaffanapatnam daardoor zeer zoude benadeeld worden; anders is er ook nog wel iets, dat almeede zijne bedenkinge heeft.

Hetgeen bij Hun Hoog Edeeheed's niet is g'amplecteert.

Het is bekent, dat Trevancoor op zijne passen, per inlandse vaartuijgen, jaarlijks peper na de cust van Cormandel gewoon is te zenden. De peper word daar, volgens de markt voor hooge prijzen verkogt en's konings factooren betalen het geld, dat ze daar voor ontvangen, in Jaffanapatnamse tabak, deze in het wederkeeren te Jaffanapatnam opdoen, en tegen 16 pagoden de drie hondert ponden in reekening brengen, hetgeen 23 : 33 : of 45 p'r cent meerder is, als de tabak op Jaffanapatnam gewoonlijk kost, indien ze uijt de eerste hand genomen word, want zo ik niet beter weet, kost daar de eerste zoort 13 de tweede 12 : en de derde 11 pagoden, de 300 lb.

Voor de Trevancoorse pper, die op Cormandel werd verkogt laat dien vorst Jaffanase tabak hier brengen.

Dus zoude men wel kunnen beproeven of zijn Hoog Et. niet te beweegen zij, om de peper, welke hij gewoon is jaarlijks na Cormandel te zenden, aan de Comp. te leveren, met belofte, dat wij hem die peper ook zullen betaalen niet met contant maar eijgentlijk in Jaffanapatnamse tabak op zodanige wijze, dat hij daar voor even zo veel tabak erlange als tans, en dus dezen handel met een gelijk voordeel en teffens met minder gevaar en moeijte drijven kan.

Men moet eens propeeren of zijn Hoᵗ. die pper van de Comp. zoude willen over doen voor Jaffanase tabak.

Hiertoe nu zoude de Comp. all de tabak die Jaffanapatnam uijtlevert dienen te kopen dog aan de Ceijlonse handelaaren zo veel over te laten, als op het eijland zelve gesleeten word. Wanneer nu te Jaffanapatnam voor die tabak zo veel betaald werd, als de aanplanters voor hunne tabak gewoon zijn te maaken en vervolgens door de Comp. voor een ordentelijke prijs genoomen, mits den tabakspagter van Jaffanapatnam de ordinaire thol betaald werde (waardoor Jaffanapatnam dan niet benadeeld zoude worden zo min met relatie tot de tabaks pagt, als tot het bestaan der ingezeetenen) dan zou die peper. die men langs dezen weg meester word, behalven het voordeel dat daar door den Cochimsen handel zoude worden toegebragt, nog ten minsten zo al niet met 20, ten minsten met 15 percento zuijver advans hier kunnen verkogt worden.

Hoedanig het op Jaffana te schikken.

En wat voordeel daar uijt voortvloeijt.

Het transport van Ceijlon na herwaarts, zoude deze tabak ook niet merkelijk beswaaren, doordien ze van Jaffanapatnam, zo al niet met 's Comp. 's chialoupen, met inlandse vaartuijgen, in tijds na Colombo vervoert en door de scheepen of vaartuigen, die tog hier jaarlijks meest ballast scheeps komen, om peper te haalen vandaar zonder eenige onkosten herwaards zoude kunnen gebragt werden.

Hoe men de tabak na Cochim zal kunnen transporteeren.

Ten minsten indien dus alle de Jaffanapatnamse tabak aan de Comp. geleverd word, en al wat Ceijlon zelfs niet slijt, hier onze handen passeeren moest, dan zouden wij het altoos in onze magt hebben, om Trevancoor hier meede tot de leverantie van peper te houden.

En wat vooruijtzigt men daar van hebben kan.

En zodra de Comp. nu door middel van deze tabak op voorsz: wijze, veel peper bekomt, zo zoude dan ook hier zo veel te meer peper kunnen verkogt, zeer veel handel na Cochim overgebragt, en daar door de verbeetering van 's Comp.'s handel en staat op de Mallabaar teffens uijtgewerkt worden.

Dog dit zal mogelijk ook al zijne contra bedenkinge hebben bij voorbeeld, dat Trevancoor te doorslepen is, om niet te begrijpen dat hij als dan het regt uijt de handen quijt is, en dat dit mogelijk maar een wantrouwen bij hem zonde veroorzaken. Het is egter een project, dat men in reserve kan houden, als een articul van nadere overweeginge.

Dog 't is onzeker of Trevancoor daar aan zal willen bijten.

En dus op den presenten voet voortgaande, is het best, maar bij continuatie sterk op de peper leverantie bij zyn Hoᵗ. aan te dringen, en de geringheijd daarvan serieuslijk te vertoonen, ja nu en dan hem eens de ronde waarheijd te zeggen, niets te belooven hetgeen men niet doen kan, maar zulks met beschijdentheijd en bij wijze van overredinge te ontzeggen, dog heijlig na te komen het geen men beloofd, niets te pousseeren, hetgeen men niet souteneeren kan, voorts dezen vorst in andere opzigten zo veel mogelijk te believen, de vriendschap te onderhouden en de correspondentie zo door brieven als boodschappen levendig te houden, volgens onze gehoudenisse bij contract nu en dan wat geweeren en diergelijke artikuls bij te zetten, en wanneer hij om geld verzoekt, na maate van de leverantie, zo veel mogelijk, ten zijnen genoegen vooruijt verstrekkinge te doen, mits alles op de peper reekeninge afgereekend werde.

Wijze hoe men met Trevancoor leven moet.

Omtrend de vooruijt verstrekkinge diend men egter voorzigtig te zijn, en hem in cas van te groote eijsschen op een gevoeglijke wijze daarvan te diverteeren, zonder hem egter te verstooren of de peper leverantie te doen stil staan, waaromtrend no

En spaarsaam zijn in vooruijt verstrekking.

bevind van tijden, zaken en omstandigheeden diend gehandelt te werden, gelijk ik dan ook nog geen een peper reek: met hem verheffend heb, of hij stond telkens in steede van te quaad, nogal een mooij sommetje te goed, dat hem dan afgegeven wierd gelijk dat bij de jaarlijkse afreekingen die bij de successive resolutien ge-insereerd zijn, nader te zien is. Dog voor al is het noodzakelijk, dat men jaarlijks met hem afreekene,

Mitsgaders jaarlijks met hem afreekenen.

want anders loopt het eene jaar maar in het andere en word daar door verwarringe veroorzaakt.

Trevancoor ontziet de Comp.

Eijndelijk kan ik van dezen vorst nog zeggen dat hoe stout en onderneemend hij ook is, hij egter alle ontzag voor de Comp. nog niet afgelegt heeft, maar integendeel, de Comp. nog wel ontziet.

Trevancoor is zo ontzaggelijk en onhandelbaar niet, als hij zomtijds wel opgevijseld is, en toen de Nabab Haider Alijchan onze bezittingen aantaste, en verder doordringen wilde, heb ik Trevancoor, in dat articul nog nader leeren kennen en gezien, dat hij de man niet is, waarvoor men hem wel heeft opgegeven; en ik hebbe ook ondervonden dat hij in het geheel niet onhandelbaar is; Het is waar, hij is stout en probeert wel eens hoe verre 's Comp. toegevendheijd gaat, dog als men hem nu en dan ook maar eens de tanden laat zien, dan zal hij zijn stoutheijd niet te verre pousseeren, want indien hij de Comp. niet zeer ontzag, dan zoude hij bij 't maaken van het jongste contract zo sterk niet aangedrongen en genoegzaam als een absolute conditie bedongen hebben, dat de Comp. hem niet hinderlijk mogt zijn, in het ten onder brengen van de overige Mallabaarse vorsten; ten minsten zo lange wij geen quade zaak souteneeren, hem niet eerst beleedigen of aan onze zijde geen reeden van verbitteringe geven, dan geloove ik niet, dat hij met de Comp. zal durven breeken; hij weet bij ondervindinge, dat de Hollanders de beschijdenste zijn, met welke hij ooijt te doen gehad heeft ook is hij wel zo voorzigtig, dat hij ons tot een evenwigt tegen de Engelse houd, en waarom zoude de Comp. tog in alle gevalle, hem eerst beleedigen?

En zal niet met dezelve breeken als men geen kwaade zaak soutineerd.

De Comp. heeft een goede naam, en die diende zij ook te behouden; Trevancoor wild wat gevlijt wezen, en dat kan men ligt doen, het kost geen geld, en is iets dat veele menschen dog inzonderheijd de Mallabaarse vorsten eijgen is; Dog alvoorens ik van dezen vorst afstappe, moet ik nog iets melden van eene pretentie die hij meende te hebben, op de drie eijlanden bekend onder den naam van:

Moetoecoenoe.

Dewelke thans tot de Comp. behooren en verpagt zijn voor 1150 rop'es jaars. Waaromtrent men diend te weeten, dat de Sammorijn, bij de jongste gemaakte vreede in het jaar 1758 aangenomen heeft, de oorlogs onkosten en de verdere geleden schade aan de Comp. te vergoeden, en daarvoor te betalen, eene somma van 65,000 Ropias, waarop hij dan ook successive al ruijm de helft algelegd had, tot in het jaar 1762, als wanneer hij nog circa 30,000 Ropias schuldig was, zonder dat men toen kans zag, dat restant in te palmen.

Hoedanig de pretensie van Trevancoor is op Moetoecoence dat wij van den Sammorijn in pand genomen hebben.

Dog dewijl hij toen met Trevancoor en den koning van Cochim in oorlog stond te geraaken, en door ons tot de belasting nog sterker aangemaand wierd, zo presenteerde hij daarvoor, of voor een deel, daarvan in pand de eijlanden Moetoecoenoe behoorende aan het rijk van Paroe, dat bevoorens door den Sammorijn van den koning van Cochim was geconquesteerd.

Derhalve resolveerde, men om die eijlanden in pand te neemen voor een gewardeerde somma van 16,000 rop.'s.

Dog men vond teffens goed om zulks in een ontmoeting met Trevancoor op Chertalle aan zijn Ho^{t} bekent te maaken, die volgens gehoudene aanteekeninge van die conferentie, verklaarde, dat de E. Comp. zulks vrijelijk kon doen.

En zulks met voorkennis van Trevancoor.

Dus zijn die landen bij de E. Comp. in pand genoomen voor 16000 rop.'s in minderinge van des Sammorijns schuld, en onder deze conditie, dat de Comp. de

vrugte en baaten daarvan zoude genieten, en hij koning de zelve na verloop van twee jaaren, voor die somma niet inlossende, dezelve in eijgendom zouden overgaan aan de E. Comp.

Gem: tijd verstreeken zijnde, wierd de Sammorijn onderhouden over die inlossing, dog verklaarde toen dezelve niet te kunnen inlossen.

Trevancoor de lugt hiervan krijgende, formeerde toen pretentie op die eijlanden, hierin bestaande, dat de Sammorijn nooit wettig bezitter van het rijk van Paroe was geweest, en dat derhalven de afstand van landen aan dat rijk behoorende, niet wettig konde zijn.

Dog is naderhand door hem betwijfelt.

En schoon men tegen zijne pretentie wel inbragt dat hij in die overneeming geconsenteerd had zo nam dit niet weg, dat die eijlanden in den zaaij en oogsttijd telkens door Trevancoor met arresten, zo als men dat hier noemd, namentlijk het beletten van zaaijen en maaijen, belegt wierden.

En met arresten belegt.

En dit heeft zo geduurt, tot in 't jaar 1766 en 1767 wanneer weder arresten gelegt wierden, welke als toen door ons daartoe expres uijtgezonden volk van Cranganoor opentlijk zijn opgeheeven, terwijl men toen den koning Van Trevancoor voor hield, dat zulks de weg niet was, om de in verschil zijnde zaaken af te doen maar dat, zo zijn Ho^{t}. meende eenig regt op die eijlanden te hebben, als dan de zaak van wederzijden diende te werden onderzogt; en 't zedert zijn de zelve zo veel ik weet, met geene arresten meer belegt, nog diergelijke onhebbelijkheeden tegen dezelve ondernoomen.

Wanneer die vexaties opgehouden hebben.

Maar dewijl men meend dat Trevancoor, die zelden iets vergeet, maar altoos zijn tijd wel weet waar te neemen, die pretentie mogelijk so ligt niet zal laten slippen, maar bij voorkomende gelegentheijd, wel weder zoude kunnen formeeren, zo hebbe haar Hoog Edelheedens zig daaromtrend speciaal verklaart bij aparte briev van den, 1,8ber 1771 hetgeen ook dienst secreet gehouden te worden, waaraan mij ten dezen refereere schoon men bedugt is, dat Trevancoor die eijlanden, als leggende in 't midden van de revier in't vaarwater, regt tegen over Cranganoor, bezittende, en daarop een fort leggende, dan teffens hetzelve regt over de revier zoude pretendeeren, dat de Comp. tot nog toe maar alleen gehad heeft.

Zo hij met dezelve weder begint, hoe men zig dan gedragen moet.

Aangelegentheijd van Moetoecoenoe

Dat hij Moetoecoenoe in bezit hebbende, daar een fort zou leggen, wil ik wel gelooven want zedert de Nabab Haijder Alijchan getragt heeft, ons fort Cranganoor te forceeren en daar door te breeken, heeft Trevancoor zo wel als de koning van Cochim, mij verscheijde maalen, op het kragtigste laten verzoeken, om tog op Moetoecoenoe aan de zijde van de Cranganoorse revier een sterk fort te bouwen, ten eijnde den vijand, wanneer hij mogt doorbreeken, zijn overkomst op Moetoecoenoe, en vervolgens zijn passagie naar Aijcotta of na het eijland Baijpin te beletten, als zijnde in begrip, dat de vijand daar absoluut zijn weg zou vervolgen en niet door de spruijt agter Moetoecoenoe heen, omdat Trevancoor aan't begin van die spruijt, in zijne linie, het fort Coeriapallij heeft, over welk fort in 't jaar 1769 dat bekende geval is ge-exteerd, en het welk hij tegen wil en dank van de Comp. opgebouwt heeft, niet tegenstaande men hem zulks met ernst en zelfs met geweld heeft willen beletten, en welk fort we nu van agteren zien, dat in deze tijds omstandigheijd van veel nut kan zijn, niet alleen voor ons, in cas van retraite, maar ook om den voortgang van den vijand langs die weg te beletten, gelijk hij als nog verklaart, dat fort om geen andere reeden aangelegt te hebben als in 't algemeen tot onderlinge defensie, en in 't bij zonder om zijn land aan die kant te dekken, en een vijand daartegen te houden, indien hij Cranganoor mogt weeten door te slippen, zo meede dat hij, om die zelfde voorm: reedenen, een quaat uur westwaards, op het zelfde land, waar op Coeriapallij staat, over het Lazarus huijs, alwaar zijn linie eijndigd, ook nog een ander fort, van aarde en hout heeft laten

Dog zou voor Trevancoor tegens ons van zoveel belang niet zijn.

aanleggen, met eenige drie ponders, om den vijand van of voor bij Moetoecoenoe zijn weg vervolgende, daar ter plaats, alwaar de revier smal is, ook tegen te houden, en welke fortje hij 't zedert ook met een steene bekleedsel voorzien heeft, waarvan ik hem in deze tijds omstandigheeden niet kon divertceren, zo om dat het op zijn eijge land is, als om dat het tot de algemeene defensie diend; zodat indien Trevancoor de voortz: eijlanden Moetoecoenoe in bezit mogt krijgen, hij daar ongetwijfeld een fort zoude bouwen.

Maar dat hij juijst als dan eerst het regt over de revier zoude pretendeeren, even als of hij dat anderzints niet zoude doen, is te sterk verondersteld; want om de zuijd pas 3 meijlen van de stad, alwaar de revier op zijn nauwste is, heeft hij ook wel drie forten, en benoorden Cochim in den weg na Cranganoor op de zuijder hoek van Paroe, bij het dorp Chatanattij ook een fort en dus benevens dat over het Lazarus huijs en Coeriapallij, te samen 6 forten aan de revier behalven de twee die over Cranganoor leggen, en ook tot zijne linie behooren, zo dat hij ons de revier willende betwisten, zulks al lang zoude hebben kunnen doen, zonder juijst te wagten, tot dat hij Moetoecoenoe heeft, ten waare men dat revier-regt maar alleen tot de Cranganoorse revier aan die kant betrekkelijk wilde maken, dog dan zoude die bedugtinge ook plaats moeten gehad hebben, toen de Sammorijn die eijlanden nog bezat, welke vorst telkens met ons gebrouilleerd was, de geheele zaak hangd maar af, hoe wij met Trevancoor staan, het is niet te denken, dat Trevancoor met ons breeken zal, inderzonderheijd nu wij 't zedert de onderneminge van den Nabab zo nauw met hem vereenigt zijn, en dus zijn zijne forten om de Noord in der daad tot de algemeene defensie dienende, zonder onze kosten; terwijl wij integendeel met hem eens in oorlog raakende, geen bedorve lieden zouden zijn, alleen om dat hij juijst een fort op Moetoecoenoe had, dewijl hij ons buijten des evenwel over al de revier zoude kunnen beletten.

Hoewel men denkt dat Trevancoor met ons niet breeken zal.

De groote hoofd vraag is maar, of hij er met regt pretentie op heefd, mits ons de daarvoor betaalde 16,000 rops. restituerende, en of wij, indien hij die pretentie met ernst mogt formeeren, hem dezelve reedelijker wijze zoude mogen wijgeren of niet? uijt de beschrijvinge die ik van den oorspronk dezer pretentie gegeven heb, blijkt, in hoe verre dezelve gegrond of ongegrond is; ten minsten ik ben in begrip, dat de order van Haar Hoog Edelheedens omtrend deze eijlanden, de voorzigste is, die volgens het Sijsthema van de E. Comp. ter dezer custe in cas subject kan gegeven worden.

Maar zo Trevancoor de schuld van den Sammorijn presenteerd te betalen, dan diend men zig te houden aan d, ordre van Hun Hoog Edelheedens.

Egter heb ik onlangs op de eijlanden Moetoecoenoe drie paggers van aarde en klapperboomen laten aanleggen, en dezelve met dammen aan elkander laten verbinden zodat ze goede communicatie met elkander hebben, en zodanig verdeeld zijn, dat niet alleen, dezelve elkander secundeeren kunnen, maar ook, dat de oostelijk zelfs van het fort Cranganoor en de westelijke van onze post Aijkotta, kan bestreeken worden, gelijk zulks nader te zien is, bij mijn aparte brieven na Batavia van den 2 Januarij en 7 Meij 1780, en waarmeede Trevancoor bij zonder in zijn schik is; terwijl zijne sterke en aan houdende sollicitaties aan ons gedaan, namentlijk, om op die questieuse eijlanden, of waar op hij ten minsten wel eer pretentie gemaakt heeft, een sterkte te bouwen wel mag aangemerkt worden als een stilzwijgende afstand van die pretentie, dewijl hij anders wel mouvementen zoude gemaakt of representaties gedaan hebben, om zelvs daar een fort aan te leggen.

Hoedanig Moetoecoenoe thans versterkt is ten genoegen van Trevancoor.

Dan dewijl ik er niet voor durve instaan, dat hij na deezen nooijt meer pretentie op die eijlanden maaken zal, en de onkosten van de voorschreeve paggers dewelke bedraagen 7,000 ropias nu ook zouden moeten gevoegd worden bij de voortz: som van 16,000 ropias waardoor die eijlanden de Compagnie te samen nu kosten 23,000 ropias, zo heb niet ondienstig geoordeelt hier van bij deezen gewaag te maaken, omdat de Mallabaaren hunne

Evenwel kan men niet zeker zijn dat Trevancoor hetzelve nooijt eijsschen zal.

Hoeveel Moetoecoenoe de Comp. thans kost.

pretenties die ze eens gemaakt hebben, zelden laten slippen, maar altoos in reserve houden, om zo meenigmaal te doen gelden als er zig maar eenige gelegentheijd op doet.

Begrip van de Mallabaaren dat de Comp. de oude zaaken niet vergeet.

Ik herinnere mij hier hoe 's Trevancoors ministers in 't begin van mijn bestier bij het af doen van zeekere oude pretentie, die de Comp. op Trevancoor had, bekend onder de naam van de oude Attingase schuld, in een particulier gesprek buijten de zittinge die ik daarover met hun gehouden heb, mij op een vriendelijke wijze verweeten dat de Comp. zo wel als de Mallabaaren de oude pretenties niet vergeet; alzo die pretentie nu al omtrend 80 jaaren plaats gehad had; dan schooon dit een deugdelijke schuld was, zo oordeelde ik egter onnodig hier op te antwoorden, zodat ik er maar over heen praatte en het mij genoeg was, dat de Comp. eijndelijk omtrent die zaak eens genoegen gekregen had; nopens het afdoen van welke affaire, ik mij refereere aan de secrecte resolutie alhier genomen onder dato den 22 Juij 1771, en aan het derweegens van hier na Batavia gesch: bij aparte brief van den 7 Janu 1772, zomeede aan de daarover gehouden conferenties van dien tijd op den 13, 14, 22, 23, 25 en 26 Julij, 9 en 10 Augustus 1771, welk laatste niet ondienstig is te leezen, omdat men daarbij niet alleen bevind de waare geschapentheijd dier schuld, als zijnde een schuld die het rijk van Attinga van ouds aan de Comp. deugdelijk schuldig was gebleeven, en welke schuld de Comp. 't zedert het Attingase rijk met het Trevancoorse rijk vereenigt is, heeft blijven pretendeeren, en ook bij de successive contracten telkens als een speciaal artikul bedongen is, maar ook; omdat men daar bij zien kan, wat geduld en welke wijze van argumenteeren men gebruijken moet, om met Mallabaarse ministers zaaken van die natuur te verhandelen, en om welke reedenen ik de conferenties daarover gehouden, expres, met alle haare omstandigheeden heb laten boeken. Nu volgt het tweede rijk van de Mallabaar namentlijk, dat van den.

Resolutie en brief, waarbij bekent staat de afdoening van de schuld van Attinga.

Koning van Cochim.

Verklaring van 't rijk van Cochim.

Wel eer een groot en aanzienlijk rijk, dog 't zedert successieve door den Samorijn, maar voornamentlijk na het jaar 1753 door den koning van Trevancoor zeer verkleijnt, gelijk dat onder het eerste hoofddeel handelende over de Mallabaar in 't algemeen reeds aangetoont is.

De onnoselheijd van de koningen dezes rijks heeft de Comp. veel hoofd breekens gegeven.

De koningen van dit rijk zijn doorgaans groote devotarissen in hunnen godsdienst geweest, dog teffens eenvoudig in hunne rijkszaken, hebbende zig althoos laten lijden, door hunne ministers; zodat de Comp. doorgaans veel hoofd breekens met dat rijk gehad heeft; want toen de Comp. nog het evenwigt onder de inlandsche vorsten hield, konkelde dit rijk telkens met andere vorsten, en beging geduurig quade passen, en als men dan de zaak verbrod had, dan was de Comp. de toevlugt, die dan veeltijds werk had, om de zaak te herstellen.

Waar de tegenswoordige koning zig meest ophoud.

De koning, die in 't begin van mijn bestier in de regeering was, is in a A° 1775 overleeden en na 's lands wijze opgevolgt, door zijn zusters oudste zoon, hij woond meest in zijn paleijs te Tripontarra omtrend 3 mijlen van hier, dog komt nu en dan ook wel eens voor eenige weeken of dagen in zijn paleijs, dat omtrent een halv uur buijten deze stad legd, aan de revier, naast het dorp, alwaar de blanke Jooden woonen.

Hoe de ontmoetinge thans met dien vorst geschied.

De visites of ontmoetingen van dien vorst, waaren bevoorens lastig; dog ik hebbe met den koning een familiaren omgang in train gebragt, om hem te ontwennen, van die stijfheijd en ongemakkelijkheijd, de welke anders doorgaans plaats heeft, bij het ontmoeten van inlandsche vorsten; zelfs hebben wij verscheijde maalen particuliere visiten bij elkander afgelegt, zonder ceremonieel.

De zaaken van dit rijk worden doorgaans bestierd door.

Den Paljetter:

Dezen is een aanzienlijk landheer, permanent veldoverste, en eerste staatsminister van het Cochimse rijk, zijnde geboore vrij heer van Chenotta en van een gedeelte van het eijland Baijpin, op welke beijde plaatsen hij ook zoorten van paleijzen heeft, dog hij woont meest op Chenotta, leggende digt bij Cranganoor, of eijgentijk beoosten aan de overkant van de revier omstreeks het noordelijke eijnde van Paroe, ook komt hem toe, het oude rijkje gent. Walliawattam, een eijland een weijnig noordwaards van hier, digt bij het zuijdelijk eijnde van voortz: Paroe, hetgeen hij van ouds van den Cochimsen koning verkreegen heeft, die het zelve van een Nairosse vorst geerft had, en dan, komt hem boven dien nog toe de heerlijkheijd van Moeloercarre leggende beoosten Tritsjoer aan het noordelijke eijnde van het Cochimse rijk, welke heerlijkheijd bevoorens toe behoort heeft aan een tweede stamhuijs van den Paljetter gent. Mannacotta Atjen, welk zedert uijt geroeijt zijnde, dus overgegaan is aan het andere stamhuijs, zijnde dat van den tegenwoordigen Paljetter.

Geboorte en hoedanigheeden van desselfs veldoverste den Paljetter.

Deze vrijheer van Baijpin en Chenotta staat in die hoedanigheijd; onder de speciaale protectie van de Comp., want toen wij bezig waaren, om deze cust te conquesteeren, begaf hij zig immediaat onder de Comp., en droeg zijn persoon, land en onderhoorigen, per schriftelijke opdragt aan de Comp. op, welke opdragt, ook door wijlen den heer van Goens den 12 Maart 1661 op het schip de Muscaatboom geaceepteerd is, gelijk bij de opdragts en procuratie briev, nader blijkt, en dewelke hier onder tot speculatie ge-insereerd is.

Die onder de protexie van de Comp. staat.

"Ik Paljetter Come Menone, vrij heer van 't eijland Baijpin, bevindende mij in "deze ongelegentheijd, dat de Portugeezen "en andere omleggende vijanden, mij mijn "land en onderdanen grootelijks be-"schadigt, en als haare vijanden gehandelt "en moeijlijkkeijd aangedaan hebben, uijt welke oorzaake mij onmagtig vindend te "redden, en de voortz: vijanden tegen te staan, ben ik genoodzaakt te zoeken een magtige "natie, die mijn land en onderdaanen mainteneerd, en verzeekerd, waaromme ik bij "dezen verzoeke en aanneeme de Ed. vereenigde Nederlandse Oost Indische Comp. "voor mijne beschermheeren, om benevens den koning Sammorijn, mij in tijd van "nood te bescherme en protegeeren tegen alle quaat willige en vijanden van mijnen "staat, bij dezen aan de zelve Ed. Comp. intrageerende en opdragende mijn perzoon, "land en alle mijne onderdaanen.

Opdragt brief derweegens aan den selven verleend.

"Bij den Raad dezer defensive vloote gelet zijnde op 't instantig begeeren en "ernstig aanhouden van den Paljetter, Come Menone, Vrijheer van 't eijland Baijpin "en Chenottij werd den zelven op approbatie van d, Ed. Heer Gouverneur-Generaal "en Raden van India onder beschutting van de vereenigde Nederlandse Oost "Indische Comp. aangenomen, immers voor zo veel haar Ed. Magt en gelegentheijd "door Godes hulpe zal kunnen toedragen, mits ons verzeekerende, aan zijn zijde, dat hij "op zijne wettige successeuren, nooit eenig contract of te alliantie met de Portugeezen "zullen mogen aangaan, directelijk nog indirectelijk, op poene, als na regten daar toe "staande, en specialijk onder verband van zijn land, perzoon, onderdaanen en goederen, "gelijk ons bij aparte ola daarvan opdragt gedaan heeft. In het schip De Muscaat-"boom adij 12 Maart 1661 (onderstond) op approbatie van d, Ed. Heeren Raaden "van India (was getekent) Rijklof van Goens (ter zijden stond) 's Comp's zegel en "onder 't zelve, ter ordonnantie van zijn Ed. (getekent) Mr. Huijsman gesw clerq."

De laatste Paljetter en Eerste Staads Minister van den Cochimsen koning, die den 17 Junij Ao. 1779 overleeden is, was een staatkundig man en ging swanger met desseijnen, om zijn koning te herstellen, ik refereere mij ten dezen opzigte aan hetgeen derweegens na Batavia geschreeven is bij apparte brieven van den 5 Meij 1777 en in zonderheijd bij die van den 24 April 1778;

Staatkundigheijd van den jongst overledene Paljetter.

Nu de koning van Cochim zijne meeste peper landen quijt is, krijgen wij geen peper meer van hem, en de geene die hij nog heeft moet hij gelijk onder 't articul van Trevancoor reeds vermeld is, aan Trevancoor leveren, zodat we thans zoveel niet met hem te doen hebben als bevoorens, behalven de ordinaire|en dagelijkse land zaaken, die zomtijds veel en verdrietig zijn, doorgaans roulleerende over de in zijn land woonende inlandsche of Roomse Christenen, en de Cannarijns, waarover de Comp de protectie heeft.

Men heeft thans weijnig te doen met den koning van Cochim.

De Protectie over de Christenen.

Is een delicaat artikel waaromtrend men, om zo te spreeken, wat dient te geven en te neemen omdat de ondervindinge leerd, dat de meeste christenen, te veel steunen, op de protectie van de Comp. en onder dat faveur, zig zoeken te onttrekken, van het geen zij aan hun koning verpligt zijn op te brengen, gelijk ook aan de andere zijde, de christenen als in groote veragtinge bij de heijdenen zijnde, veel smaat en mishandelingen zoude moeten ondergaan, indien men hun niet beschermde, want zij staan wel onder de protectie van de Comp. dog zijn effective onderdanen van den koning, te weeten die in 's konings land woonen, alzo er ook zeer veele christenen zijn, die op's Comp. grondgebied woonen, en dus per se onderdanen van de Comp. zijn, en zo is het ook gelegen met de inlandse christenen onder het gebied van den koning van Trevancoor, voor zo verre zij woonen, in en op die landen, welke bevoorens den koning van Cochim toebehoord hebben en door Trevancoor genomen zijn, waarover de Comp. haar protectie behouden heeft.

Het meeste is wegens de protectie over de Christenen en Cannarijns.

Hoe men daaromtrent leeven moet.

De protectie van de Comp. over hun, ingevolge het 9 articul van het contract tusschen de Comp. en den koning van Cochim geslooten den 22 Maart 1663 bestaat hier in, *dat zij ter judicature van de Comp. staan, en een misdaad begaan hebbende alleen door de Comp. gestraft worden.*

En hoedanig daar over met den koning is veraccordeert.

Dog deze protectie, pousseert men ongevoelig verder, zodat, als zij in de oeffeninge van hunnen godsdienst verhindert, of in andere gevallen qualijk gehandelt worden, en bij de Comp. daarover komen klagen of troost zoeken, de Comp. dan eijgentlijk voor hun spreekt, en zig daaraan gelegen laat leggen, en zelfs den koning of zijn ministers daarover te reden steld.

Dog men rekt die protextie wat ver uijt.

Dit hangd veel af, van de influentie, die een hoofdgebieder hier, op den vorst heeft, want na maate van dien, kan men, dat artikul veel of weijnig pousseeren, omdat men er te sterk opstaande, het tog met geen behoorlijk regt souteneeren kan.

Na rato de gebieder het vermogen op den vorst heeft.

Buijten voortz: protectie, hebben de christenen onderdanen ook nog dit voorregt namentlijk, dat ze maar half zoveel geregtigheid aan den koning op brengen als de andere. Terwijl een heijdens onderdaan, christen geworden zijnde en daardoor ook onmiddelijk de protectie van de Comp. verkregen hebbende egter de geregtigheijd, die hij als heijden aan zijn koning betaald had, moet blijven betalen, ingevolge het articul van een nader verdrag van den 25 Februarij 1664.

Voorregt van de Christen onderdanen.

Ik hebbe ondervonden, dat zommige christenen worden, alleen maar om de eene of andere verdiende straffe te ontgaan, over gepleegde misdaden, die bij de heijdenen zwaarder als bij ons gestraft worden, bij voorbeeld een koebeest, schoon ook onvoorziens, dood te schieten, word zonder genade met de dood gestraft, daar een merschen moordenaar, als hij geld heeft, of met een swaare geld boete, of met als slaav verkogt te worden, nog wel vrij raaken kan.

Oorzaken waarom zommige heijdenen christenen worden.

De ondervindinge hebt mij ook doen zien, dat meenige, expres christen worden in begrip, dat ze op een verminderinge van heere geregtigheijd nog althoos to hoopen hebben; dog ik hebbe nimmer bij den koning eenige beweeginge daarover

willen maken, omdat ik het onreedelijk oordeelde, en zulks ook geen goede gevolgen zoude geven; de koning belet nu niemand om christen te worden, en tollereerd de Roomse kerken in zijn land, dog als het maken van christenen tot prejuditie van zijne inkomsten zouden strekken, dan zoude men schielijk een vervolginge van de christenen, ten minsten een stremminge in dat bekeerings werk zien te voorschijn komen.

Genoegen van den Paus van Romen over de protexie die de christenen hier genieten.

De Roomse Paters moeten ongetwijfeld de protectie die deeze menschen hier genieten al vrij groot na Romen uijt gemeeten hebben, want in 't jaar 1773 kwaamen twee priesters bij mij in commissie van den Bisschop van Warapolij, om mij van weegens zijn Hijligheijd den Paus van Romen te complimenteeren, dog toen zij hunne commissie afgelegd hadden, lieten zij mij leezen den brief die de Paus aan den Bisschop geschreeven had, en waarvan ik't zeedert het duplicaat van hem erlangde, om voor mij te houden, waar van de copia als zijnde in't latijn geschreeven tot speculatie onder de bijlagen dezes gemt. No. 2 gevoegd is dog welks inhoud hoofzakelijk dusdanig was:—

Brief van den Paus daarover geschreeven.

Den Eerwaardigen Broeder
Areapolitaansen Bisschop,
en Apostolish opziender van
Mallabaar

Clemens P.P. XIV.

" Den Eerwaardigen Broeder zij Heijl: Onzen geliefden zoon *Stephanus Borgia* " secretaris van het collegie ter Voortplantinge van het Christendom, heeft ons omstan- " dig bedeelt, de attentie en moeijte, die de Hollandse Landvoogt besteed, tot de vij " ligheijd der Christenen, die ginter zijn; en vermits zulke christelijke weldaden, ons " wel het meeste aangaan, en wij daardoor aan hem verpligt zijn, zo is onze ernstige " begeerte, dat tenminsten onze gevoelens van dankbaarheijd derweegens, aan dien " man, bekend en blijkbaar mogen zijn, derhalven hebben wij ter aflegginge van onze " dankbaarheijd, uw Eerwaarden bij dezen willen aanbeveelen, om hem van onze erken- " telijke gevoelens op de kragtigste en eclatantste wijze te verzekeren en teffens te " betuijgen, dat wij ons zo veel te meer door die daad aan hem verpligt agten, als wij " ons vleijen dat hij voort zal gaan, om op die wijze de Christenen en ons verder aan " hem te verpligten.

" Eijndelijk geeven wij uw Eerwaardige Broeder beneffens de volkeren, die uwe " zorge toevertrouwd zijn, tot een pand van onze Pausselijke genegentheijd den aposto " lischen zegen

" (Onderstond)

" Gegeven te Roomen den 23 Julij 1772:

" In het vierde jaar onzer Pausselijke Regeering

" Het tegenwoordige exemplaar accordeert in alles met 't origineel brevet, " Datum te Romen uijt het huijs der H. Congregatie ter voortplanting van het Chris- " tendom.

" (Getekend Stephanus Borgia, der H. Congregatie der voortplanting van het " geloove, Secretaris."

De Protectie over de Cannarijns.

Hoedanig men de protexie over de Cannarijns hier oeffend

is wat onderscheijden van die, dewelke de Comp. over de christenen oeffend, en heeft meer betrekking op hunne civiele verschillen: dit is omstandig te zien, bij apparte missive van den 4 Maart 1772: na Batavia geschreeven over 't afdoen van 't verschil met den koning, over 't grondgebied alhier.

En hoe men handelen moet.

Zedert dat de questij, daar over en over de jurisdictie, over de Cannarijns, item over de thol, die de koning buijten de stad op Mattancherij heeft, gedecideert is, heb ik geene moeijlijkheeden over de Cannarijns, van belang gehad, dog waaromtrend men

ook al met overleg dient te werk te gaan, na maate de omstandigheeden en de zaaken zijn, die der weegens nu en dan wel eens voorvallen; ten minsten, de Comp. heeft zedert dien tijd, zelfs meer gezag over de Cannarijns gehad en geoeffend als bevoorens, en de koning heeft zig zulks ook laten welgevallen, mogelijk omdat men daaromtrend met descretie te werk ging, en het hem genoeg was, de naam te hebben, dat de Cannarijns onder hem staan; want schoon de bestieringe over dezelve, bij die afdoeninge, wel aan den koning onder zeker limitatie gelaten is, en wel voornamentlijk onder deze dat zij zig over den koning, bij de E. Comp. mogen beklagen, zo is het egter nodig, dat men het aan ons behoudene oppergezag, over dezelve nu en dan doe gelden, inzonderheijd in gevallen, waar in men bemerkt, dat de Cannarijns geen behoorlijk regt bij den koning erlangen, hetzij in cas van schulden, of andere disputen, opdat het opentlijk blijke, dat bij de Comp. regt en geregtigheid geoefend word, want het is op deze cust, bij de inlandse vorsten niets nieuws, dat wanneer twee perzoonen komen klagen, die geene dewelke het meeste geld voor een gunstige uijtspraak bied, gelijk krijgd, al hadde hij ook het grootste ongelijk des werelds; ten minsten, ik hebbe zulks nooit willen toelaten, en als ik er maar kennis van kreeg, daar zeer tegen geijverd, al was ook zomtijds de zaak nog zo gering, hetgeen mij in den beginne veel hoofd breekens gekost heeft, omdat de Cannarijns ongemeen veel betrekkingen tot de gemeente hebben 't is waar zij zijn op zig zelfs, de geraffineerdste bedriegers onder de Mallabaaren, doende meest straat negotie, even gelijk de Chetties en Mooren op Ceijlon en de gemeene Jooden in Nederland, dog ze zijn hier absoluut nodig, en doen genoegzaam all de klijne negotie, tot de geringste articulen inclusive en men zou (behalven het levendig gedierte omdat de handel daarin tegen hun godsdienst strijd, en waarom hetzelve door de swarte jooden te markt gebragt word) de algemeene benodigtheeden genoegzaam bij niemand anders als bij hun kunnen koopen, waartoe zij in hunne buurt niet verre van de stad, haare bazaar, en voorts overal, waar maar eenige passagie is, zo buijten als binnen de stad hunne kraamtjes hebben; dus word door hun dagelijks gekogt en verkogt, geruijld geleend en gecrediteerd, zo onder blanke als zwarte, en het is dus natuurlijk, dat daardoor geduurige questies en klagten ontstaan, die zomtijds zo zeer door elkander gehaspelt zijn, dat men werk heeft, om de eerste oorspronk van de questie te vinden; zo dat de Cannarijns, de meeste betrekkinge op onze ingezetenen en deze reciproque op hun hebbende, de Cannarijns niet welvoegelijk met hunne zaaken en klagten ten eenemaal aan een hoff kunnen toevertrouwt worden, alwaar men voor giften of gaven, een uijtspraak na zijn zin kan erlangen, en dewijl dit volkje hier in der daad, een malum necessarium is, zo dient men er de hand aan te houden, hun aan de eene zijde goed regt te bezorgen, dog als men ze op monopolij, of gekonkel met slaven, op bedrog of schelmerijen attrapeerd strengelijk te straffen, maar omtrend andere artikuls, die haare betrekkinge hebben, op oude costumen en voorregten des konings, bij voorbeeld de geringe revenuen van hunne bazaar buijten de stad, de bestieringe over hunne pagood of tempel, het gedeelte der nalatenschap, dat na hun overlijden den koning nadert, dient men de Cannarijns geen gehoor te geven, maar direct van de hand te wijzen, als iets, daar zij geene veranderinge of hulpe in te hoopen hebben, en als men hun in dingen van die natuur, niet te wil is, dan zal de koning het ook niet qualijk neemen, dat wij ons met hunne andere klagten bemoeijen, want daarom eijgentlijk had de koning An. 1770 het zo zeer op zijn lijf, toen men hem het gezag over de Cannarijns wilde afneemen, omdat hij bedugt was, dat indien hij daar in bewilligde, dan het voordeel zo van hunne nalatenschap, als van hunne bazaar ook zoude moeten missen.

Conduites der Cannarijns.

Zijn hier noodwendig.

Op wat wijze men met hen procedeerd.

Waarom jongst questij tusschen de Comp. en de koning van Cochim is ontstaan.

Een ander artikel is er nog nopens den koning aan Cochim en de Cannarijns te observeeren, het geen de eerste aanleijding tot de jongste questie met dezen koning gegeven heeft, namentlijk, de thol die hij op Mattancherij en de Cannarijnse bazaar heeft.

Mattancherij is eijgentlijk die plaats aan de revier, effen buijten de stad, beginnende met het eijnde van Calwettij of eigentlijk met de Cannarijnse spruijt waarover de groote brug legd, en een end weegs verder, alwaar overal pakhuijzen van inlandse kooplieden zijn, ook juijst de plaats is, alwaar de inlandse vaartuigen

met haar negotie aankomen: op deze plaats nu zo wel als op de Cannarijnse bazaar en op nog een derde plaats bij de klijne pagood, en daarom pagodinga genaamd, heeft de koning van alle oude tijden zekere thol geheven, dog zijn Ho^{t} had 't zedert eenigen tijd ongevoelig dien thol vergroot en meer ingevordert als bevoorens, daar altoos geheven was hetgeen op Mattancherij het meeste eclatteerde, omdat zulks ook aspect had, op de af en aankomende handelaars, waar door de handel in dat opzigt gedrukt wierd; zodat mijn antecesseur daar door aanlijdinge gekreegen heeft, om met zijn Hoog E^{t} over het grond gebied in questi te komen, en te pretendeeren, dat Mattancherij, de Cannarijnse bazaar en Pagodinjo onder de Comp. en niet onder den koning behooren, dog deze questie is nu gedecideert, namentlijk, dat de koning zoude behouden, de voordeelen van voortz: drie plaatzen, mits hij na dezen niet meer daar van heffe als van ouds daar geheven is, en dat hij eene specificque notitie zoude bezorgen, van het geen hij op die plaatzen voortaan zoude invorderen om die te laten examineeren: welke lijst hij ook 't zedert overgegeven heeft, die vervolgens ter hand gesteld is aan de ervarenste land en taalkundigste bedienens alhier, om g' assisteerd van 'S Comp's en andere inlandse kooplieden, ten overstaan van 's konings ministers te examineeren en na te gaan, of er ook eenige nieuwigheijd, dan wel eenige vermeerdering van thol, in vergelijk van vroegere tijden, bij mogte te vinden zijn, welke examinatie 't zedert geschied, en waarbij zo wel door onze bediendens, als door de joodse en andere inlandse kooplieden eenstemmig verklaard is, dat die lijste dragelijk opgemaakt was, en zij voor dezen zelfs vrij meer hadden moeten betalen, met bijvoeginge dat zij geen reden hadden, zig over deze betaalinge te bezwaren, alzo alles met de oude usantie en costumen over een quam van welke commissie, een behoorlijk papier geformeert en door 's konings ministers onderteekend is, onder speciaale belofte, dat de invorderinge op die wijze, en na die lijste geheven zoude worden en dat die lijst, de decise zoude zijn, van de klagten, die daar over mogten gemoveerd worden, ten welken eijnde gedagte lijst ook aan idereen publicq gemaakt is; welke een en ander nader te zien is bij mijn aparte missiven na Batavia gerigt, gedateerd den 4 Maart en 1 Meij 1772 en 25 Maart 1773 en nog nader bij resolutie van den 13 Aug 's 1772.

Hoe die afgemaakt is.

En dat is een artikul waaromtrend men diend te zorgen, dat geen inbreuk kome, opdat die thol weder niet ongevoelig verhoogt worden hetgeen zo al niet direct door den koning of zijne ministers mogten geschieden, zomtijds door de pagters zoude kunnen gedaan worden omdat de koning die thollen, niet laat collecteeren maar aan de meest biedende verpagt. De noodzakelijkheijd om hier omtrend het oog te houden is, om dat de Cannarijnze bazaar, de bazaar op Pagodinjo en Mattancherij de nabij gelegenste markts plaatzen zijn, alwaar de gemeente haar dagelijkse benodigtheeden koopt, zodat door de minste verhooginge van den thol de levensmiddelen voor de arme ingezetene duurder zouden worden, gezwijge, dat het een gedecideert articul is, waar bij de Comp aan zig behouden heeft, niet alleen van dies overtreedinge kennis te neemen, maar ook dezelve te beletten, zodat men het geringste exces daaromtrend door de vingeren ziende, en nu en dan zich niet nauwkeurig daar na informeerende, 's Comp's oppergezag, over dat grond gebied uijt de hand gegeven ten minsten veroorzaakt zoude worden, dat na verloop van tijd daarover weder moeijelijkheijd kome; dog de voornaamste reden, om daarop te letten is, omdat de verhooging van den thol op Mattancherij, te veel betrekkinge op den handel alhier heeft, waar door de kooplieden gedrukt worden, en de traffiquanten een weerzin krijgen, om hier te komen handelen, vermits Mattancherij de plaats is, alwaar, gelijk reets gezegd is, alle inlandse vaartuigen en dus ook de Bombarassen voor de daar zijnde pakhuijzen lossen en laden; ten minsten zedert dat de questij over het een en ander gedecideerd is, zo heb ik nu en dan mijn bediendens wel eens expres, na die plaatzen gezonden, om te verneemen of daaromtrend geen buijten stappen begaan wierden, dan eens hijmeijk, om agter de regte waarheijd te komen, en dan eens door bekende bediendens, om opentlijk te toonen, dat ik mij daar aan gelegen liet leggen.

Dat men tragten moet in stand te houden.

Om de wille van de noodzakelijkheijd die daar aan verknogt is.

Eijndelijk is er nog iets, dat men met den Cochimse koning te doen heeft, namentlijk, dat men jaarlijks aan zijn Ho^{t}, de helfte van de in en uitgaande regten moet afgeven, dat is van alle handels

De koning van Cochim trekt de helfte der gerogtigheijd van de in en uijtgaande regten.

whaaren, die hier in en uijt de revier gebragt en vertold worden een inkomste, die hij al ten tijde van de Portugeezen gehad, en die men volgens contract aan hem gelaten heeft.

Zo om politicque als mercantile redenen, heb ik haar Hoog Edelheedens eens voorgeslagen om den afstand van dat regt voor een jaarlijkse vaste somma af te koopen en Haar Hoog Edelheedens hebben daar toe qualificatie verleend, dog de Heeren Majores hebben der weegens zeer gegronde contra bedenkingen gemaakt, gelijk dat een en ander omstandig te zien is bij apparte brieven na Batavia van den 10 Feb. 1775, 4 Janu 1776, 7 Maart 1777 en 5 Janu 1779: Zo meede bij apparate missiven van Batavia dit heen geschreeven de datis 20 7ber 1775, 11 9ber 1776 en 15 7ber 1778; mitsgaders bij generaale brief door de vergaderinge van 17 nen. in dato den 8 October 1777.

Wat hierover na en van Batavia, en uijt 't Patria is geschreeven.

Dit is een articul dat men egter niet uijt het oog diende te verliezen; schoon het mij nu bij nader inzien voorkomt, dat de afstand van dat regt, bezwaarlijk te verkrijgen zoude zijn, omdat dit genoegzaam noch het eenigste overblijfsel van zijn voorige grootheijd is, dog indien het de Comp. in 't vervolg mogt convenieeren om die geheele pagt liever voor zig alleen te houden, als dezelve met de koning te deelen, dan zoude men het moeten beproeven met zijn Hoogt. daarvoor eene aanneemelijke ronde somma eens voor al te presenteeren, en dat wel juijst in een tijd wanneer hij in de uijterste verlegentheijd is, dewelke dezen koning meer als eens overkomt, en nu hij tributair aan den Nabab is, hem nog wel meer zal overkomen, en ik denke als hij het zoude *mogen* doen, dat hij het eens in d'uijterste verlegentheijd zijnde wel zoude *willen* doen; ik zegge als hij het zoude *mogen* doen, omdat ik vreeze dat Trevancoor hem zulks beletten zoude, als bekend zijnde, dat de koning van Cochim van zijn land maar koning in naam en Trevancoor in der daad is; het een en ander kan egter beproefd worden, en als men zag, dat hij wel zoude willen, maar door Trevancoor daar in belet wierd, dan zoude men, namaate de tijds omstandigheeden het toelaaten Trevancoor daar over eens direct kunnen onderhouden, en het met wat ernst zien door te dringen.

Men moet in der tijd tragten voor een somma gelds die gantsche geregtigheijd voor de Comp. te verkrijgen.

Dog men vreest dat Trevancoor daartegen zal weezen.

Anders is er nog wel iets, dat ten dezen in aanmerkinge komt: de Comp. negotieerd tans in eenige goederen, waarin bevoorens particuliere genegotieerd hebben, en ook nog kunnen negotieeren, als ze er zooveel voor willen of kunnen geven, als de Comp; van deze goederen betaald de Comp. zowel pagt, als de particuliere, ingevolge Mallabaarse secreete resolutie van den 26 9ber 1773; dit is beslooten, omdat die handel toen maar eerst ter preuve genomen wierd, en men zig toen nog niet vast durfde verzekeren, dat dezelve met dat succes op den duur zoude continueeren en mogelijk jaarlijks nog al meer accresseeren zal; zo dat men den pagter daarmeede niet heeft willen benadeelen, die bij het meijnen van zijn pagt, wel speciaal ceijffert niet alleen op de kapok, die de bombarassen onder meer andere articuls voornamentlijk meede brengen, maar ook op de zuijker en arak, die de scheepelingen als gepermitteerde lasten, ook meede brengen, schoon van het laatste, maar de helft betaald word; zodat indien de pagters die geregtigheijd onthouden was geworden, hij dan met regt eenige afslag op zijn pagt zoude hebben mogen vragen, en ook het volgende jaar zo veel minder voor die pagt kunnen bieden, en dit laatste is eijgentlijk, hetgeen ik bedoele, namentlijk, dat als de Comp. geen pagt betaald voor goederen, die ze zelfs hier koopt en verkoopt, de pagt van de in en uijtgaande regten, daar door veel verminderen zoude, in welk verlies de koning van Cochim voor de helft zoude deelen, zowel als de Comp., dog waar en tegen weder dat geheel verlies, door de meerdere winst, bij den verkoop, in den schoot van de Comp. zoude komen, en door welke minderheijd de koning aan zijne zijde, zomtijds te eerder zoude rezolveeren, om zijn aandeel maar af te staan, op de eene of andere der voortz: wijze, dog de vrage is, of men dat met regt en ter goeder trouwe zoude kunnen

Middelen waardoor men tot dat oogmerk zoude kunnen geraaken.

Reedenen die men daar voor zoude kunnen inbrengen.

en mogen doen; ik denk van ja, dog ik wil er niet voor instaan, dat de koning zulks hoorende, daartegen geen representaties doen zal, maar men zoude hem moeten vertoonen, de redelijkheijd die er is, namentlijk, dat de Comp. vrij van pagt is, omtrent de goederen die zij mogt kopen en verkoopen en als men dat met goedheijd of met ernst niet kon doordringen, dan zouden wij in alle gevallen nog maar dezelfde zijn, ten minsten het belang om dezen koning niet langer in de pagt te doen participeeren, meende ik bij voortz: brieven genoeg aangetoond te hebben, en is dus te groot om het ten minsten niet eens te beproeven, intussen vinde ik bij de pagt conditie van de in-en uijtgaande regten, deze woorden die op zig zelfs alleen het 18de articul uijtmaken, *Koopmanschappen en goederen, die direct van de Comp. gekogt of aandezelve verkogt worden, betaalen geen thol*; en ik kan niet zien, waarom de Comp. zig daaraan niet zoude kunnen houden, namentlijk, om van die goederen, geen thol te betalen zo lange zij dezelve koopt en verkoopt.

Over welke dingen men met den koning 't meeste hoofd breeken heeft.

Voor het overige heeft men met den koning van Cochim, gelijk reeds gemeld is, niets van belang meer te doen, als nu en dan wat hoofd breekens met klagten over onze onderdaanen, omdat zijn district zeer nabij de stad legt, zodat baldadige of vrolijke zoldaaten, mattroosen en andere, de onderdaanen van den koning dagelijks ontmoetende, hun wel eens beledigen, zo is het van de uijterstte noodzakelijkheijd, de geringste baldadigheeden, wanneer er klagten overkomen, en dezelve waar bevonden worden, strengelijk te straffen, na bevind van zaaken, inzonderheijd moet men niet gedogen, dat ons volk de pagoden of tempels van de heijden te veel nadere, veel min ontheijlige, of hunne koebeesten kwaad doen, ook hunne waschtangen of waschplaatsen niet gebruijke, de gemeene man merkt zulke dingen maar aan als bagatellen, en begrijpt niet, dat daar uijt de grootste moeijlijkheeden kunnen ontstaan.

Wat men daar tegens in het werk moet stellen.

Als er iets te verhandelen is, zend men een boodschap of een briev aan het hoff, ook laat men de ragiadoors wel verzoeken om eens in de stad te komen, die dan ook doorgaans komen, en tegens welke, men dan mondeling zegd, hetgeen men te zeggen heeft, ter voorkominge van verkeerde boodschappen en misverstand.

Hoedanig men met den koning correspondeerd.

Dog alvoorens, ik van den Cochimsen koning afstappe, diende ik nog te melden van de *Coesipallijnse landen*, de *Heerlijkheijd Maprana*, en de zogenaamde 18 halve dorpen, om dat de zelve de meeste relatie tot dezen koning hebben, en dan eijndelijk ook iets wegens *den koning van Repolim.*

De Coesipallijnse Landen.

Elucidatie aangaande de Coesipallijnse landen.

Van den koning van Cochim gelegen aan de Noordzijde van't eijland Baijpin, zijn in 't jaar 1762 aan de E. Comp. verpand voor 300·000 Cochimse fan's of rop's 15,000—welke somma zijn Hoog E^t, toen ter leen genomen en in contant genooten heeft, om te kunnen goed maken de oorlogs onkosten van zijn legertje, dat hij volgens aangegaan accoord, met den koning van Trevancoor te dier tijd in het veld moest brengen, om geassisteerd van Trevancoor, den Sammorijn uijt zijn noordse landen te verdrijven waarvan de landen Paroe en Mangattij aan Trevancoor voor deze hulpe zouden afgestaan, en de overige landen weder aan zijn Cochimse Hoog E^t. overgegeven worden, zo als ook geschied is.

Waarop de Comp. geld heeft geschooten.

Dus is gem: somma aan den Cochimsen koning geschooten op onderpand van die landerijen en onder conditie, dat zijn Ho^t die somma in 7ber 1762 weder zoude restitueeren, of dat anders de inkomsten van die landerijen bij d'E. Comp. zouden werden geheeven, en dat de Comp. die landen beheeren zou, totdat de voldoeninge dier somma volgde, als wanneer meerm. landen, dan weder zouden gerestitueerd worden.

De bepaalde tijd tot de betaalinge verstreeken zijnde, zo betaalde de koning niet, uijthoofde van zijn onvermoogen, maar consenteerde op veele gedaane aanmaaningen, dat de Comp. de revenuen daarvan zoude heffen, gelijk die ook van weegens de Comp.

geheeven zijn, tot dat zijn HoogE· verzogt, dat hij de inkomsten zelfs mogt laten invorderen, en de Comp. dies bedragen wilde korten van hetgeen de Comp. zijn HoogE$^{t.}$ jaarlijks uijt de thollen moet afgeven, hetgeen ook toegestaan is, alzo de invorderinge der geregtigheeden van weegens de E. Comp. veel moeijte en ook kosten onderhevig was, gelijk van die inkomsten tot nog toe jaarlijks van zijn HoogE$^{t.}$ contingent uijt de thollen ingehouden dog bij zijn HoogE$^{t.}$ zelfs geheven worden, bedragende gem: inkomsten een jaarlijkse somma van gld 1297–12–8.

Op wat wijze nu met de inkomsten van die landen gehandelt word.

Het overige dat tot narigt dezer verpande landen diend, is te vinden bij Bataviase gemeene briev van den 25 7ber 1772, en bij apparte briev van hier na Batavia gedateerd den 25 Maart 1773, benevens het antwoord daar op bij apparte briev van Batavia dit heen geschreeven onder dato den 30 7ber 1773.

Bij welke brieven daarover geschreeven is.

De Heerlijkheijd Maprana

legt bezuijden de rivier van Innemaka in het Noordelijke land van den koning van Cochim, waarover bevoorens Landheer geweest is, eene Belosta Nambiaar die toen onder den Sammorijn stond, dog als de Sammorijn bij vreedens tractaat van het jaar 1717 aan de E. Comp. afstond alle zijne landen gelegen bezuijden de voortz: revier van Innemaka, zo is daar onder ook geweest deze Heerlijkheijd, van welke landen de meeste vervolgens weder aan den koning van Cochim gekomen zijn, behalven de Heerlijkheijd van Maprana, die voor de Comp. gebleeven is, terwijl de andere bezitter, namentlijk De Belosta Nambiaar als een leen van de E. Comp. in de possessie daarvan bleef en jaarlijks van dit leen betalen moest vier lasten nelij.

Beschrijving van Maprana.

Deze Nambiaar was zeer traag in deze voldoeninge, alzo hij A$^{o.}$ 1758 wel thien jaaren ten agteren stond, in welke tijd de Sammorijn het conquest Paponettij invadeerende, ook deze Heerlijkheijd Maprana invadeerde.

Belosta Nambiaar heeft het in leen gehad, dog is nalatig gebleeven in de voldoening van de geregtigheijd.

Dit is zo gebleeven tot in A$^{o.}$ 1762 en 63, wanneer de Cochimse koning, ondersteund door Trevancoor, den Sammorijn uijt die landen verdreef; waar door Maprana met de daaromstreeks leggende landen, volgens over een komste tusschen gem. twee vorsten verbleeven is, aan de koning van Cochim, die den Belosta Nambiaar verklaarde, daar van versteeken te zijn.

De koning van Cochim heeft zig hetzelve willen toeeijgenen.

Zodat de Comp. toen als leenheer voor die heerlijkheijd opquam en herstelling van den Nambiaar verzogt, waartoe egter de Cochimse koning niet inclineerde, maar wel om de E. Comp. als leenheer te erkennen en jaarlijks de vier lasten nelij te betalen, dog niet de agterstallen van den Nambiaar, waarin dan van de zijde van de Comp. geconsenteerd is, zodat de koning van Cochim jaarlijks die vier lasten nelij te Chettua heeft laten voldoen, dog nu te Cranganoor voldoet.

Maar naderhand aangenomen de gewoone geregtigheijd aan de Comp. to voldoen zo als thans geschied.

De Agthien halve Dorpen.

Zijn een strook lands van de zee tot aan de revier tusschen de Noordelijke limiet van 't Cranganoorse rijk en de Zuijder limiet van 't conquest Paponettij, en hebben bevoorens tot het Sammorijnse rijk behoord, maar zijn 't zedert aan den koning van Cochim gekomen, dog hoedanig en op welke condities, is bij geene papieren nog bij overleeveringe van den inlander bekend, schoon ik wel getragt hebbe, om zulks uijt 's konings ministers te verneemen, dog zij wisten ook niets meer als dat die landen na den Sammorijnsen oorlog zijn HoogE$^{t.}$ ten deele gevallen waaren, zonder meer, en waar van hij ook bezitter geweest en gebleeven is, tot anno

Demonstratie van de 18 halve dorpen en hoe dezelve aan den koning van Cochim zijn vervallen.

1719. Wanneer zijn HoogE$^{t.}$ verschil kreeg met den Cranganoorsen koning, over een stuk gronds, groot 100 parras zaaijens, dat in die dorpen lag, welk verschil de toenmaalige Commandeur Hertenberg heeft willen afdoen en decideeren.

Dog de Cochimmer zig daar over gestoord vindende, schreef daarop aan den Commandeur, dat hij die landen door een langjaarigen oorlog had verkreegen, dog dat hij dezelve nu zou laaten vaaren en daarvan afstand doen, en dat de Comp. dan die dorpen, aan den Cranganoorsen koning konde geven.

En vervolgens aan de Comp. overgegaan.

De Commandeur vatte zijn Ho$^{t.}$ (die deze aanbiedinge niet regt meende en maar uijt een zoort van gemelijkheijd deed) bij het woord en betuijgde die genereuse gifte niet te kunnen weijgeren, zodat die 18 halve dorpen, toen aan de Comp. quamen en gebleeven zijn, tot in 't jaar 1740, als wanneer men dezelve weder aan den Cochimsen koning terug gegeven heeft, onder een behoorlijke acte van cessie, die tot speculatie hier onder volgt.

Hoe dezelve naderhand aan den Cochimsen koning weder zijn afgegeven.

Julius Valenthijn Stein van Gollenesse, Commandeur en Oppergebieder der Custe Mallabaar, Canara en Wingurla, nevens den Raad—

Acte van dies overgaave.

" Aangezien het den Hoog Edelen Heere Gouverneur Generaal Adriaan " Valkenier, en de Edele Heeren Raaden van Nederlands India behaagt heeft, den " ondergetekende Commandeur te dezer custe bij derzelver ge-eerde secreete briev " van den 4 Julij 1740 aan te schrijven en te beveelen om de zo genaamde Agthien " halve dorpen, gelegen agter Paponettij in de landstreeken Eddawillinga en Hadiali- " poeram, en wel eer door den Commandeur Johannes Hertenberg in den Jaare 1719 " voord'E. Comp. aangeslagen, aan zijn HoogE$^{t.}$ den koning van Cochim wederom te " restitueeren, en in vollen eijgendom over te geven, op de goede getuijgenis van " den Edelen Heer Raadordinaris Gustaaf Willem van Imhoff weegens zijn Ho$^{t.}$ " welmeenendheijd voor d'E. Comp. zo worden tans in voldoening van voorm haar " Hoog Edelheedens g'eerde bevel en uijtdrukkelijken last op zijn Hoogheijds meer- " maals gedaan verzoek, de voorsz: Agthien halve dorpen met haar ap en dependenten " aan zijn HoogE$^{t.}$ den koning van Cochim gerestitueert en in vollen eijgendom " overgegeven, zodanig als dezelve geweest zijn, ten tijde d'E. Comp. dezelve heeft " overgenomen, onder renunciatie van alle zoort van regt en eijgendommen, of pre- " tenties die de E. Comp. daar op ooijt gehad heeft of nog daarop zoude konnen " maaken. En op dat hetzelve ten allen tijde zoude blijken, hebben wij de voorz, " overgifte bij dit publicque geschrift en onze handteekeninge nader willen bevestigen " en corroboreeren.

" Cochim den 22 December 1740 (was getekend) J. V. Stein van Gollenesse."

En 't zedert heeft de koning deze dorpen ook beheert tot het jaar 1757, wanneer Zijn Ho$^{t.}$ met den Sammorijn en andere Noordse Vorsten conjungeerende, om Trevancoor in zijne desseijnen tegen te gaan, de Sammorijn daar op met zijne magt afquam, en het conquest Paponettij invadeerde.

Wanneer de koning Sammorijn die van den Cochimmer, en de Comp. van den Sammorijn weder hebben in bezit genomen.

Dog deze vorsten in 't vervolg hunnen misstap ziende, wierden oneens, en durfden zelfs hunne operaties niet vervolgen, terwijl de Sammorijn van den Cochimder vergoeding van gedaane kosten begeerde, als op zijn ontbod afgekomen zijnde, en die niet volgende de landen van Cochim aantaste en ook de 18 halve dorpen in bezit nam: dus waaren deze dorpen weder in handen van den Sammorijn.

Dog de Sammorijn A$^{o.}$ 1758 de vreede met d'E. Comp. maakende, restitueerde het conquest en stond ook aan de Comp. af de voorsz: 18 halve dorpen, blijvende voorts in possessie van de overige Cochimse landen.

Nadat nu den koning van Cochim weder in het bezit van zijne noordse landen was, zo formeerde hij zijne pretentie op de 18 halve dorpen, en dat hoe langer hoe ernstiger, hetgeen dan ook

Nader verzoek van den Cochimer om die dorpen weder te mogen hebben.

Haar Hoog Edelheeds ongenegentheijd om die terug te geven.

in dier voegen na Batavia bedeelt is, waarop bij secreete missive van den 25 October 1763 gerescribeerd wierd, dat men gaarne zoude zien, dat de koning gedisponeert konde worden, om van die pretentie af te zien;

Dog zijn HoogE^{d}. daarvan niet te verzetten geweest zijnde, en zijne pretentie nogal sterker aangedrongen hebbende, zo is bij secreete briev van den 17 7ber 1765 nader aangeschreeven, dat men zoveel immers doenlijk was, non qualificatie of eenig ander voorgeven zoude pretexteeren, dan wel, op de acceptatie van een ander stuk urgeeren, dog dat bij aldien zijn Hoog E^{t}. mine maakte om derweegens tot feijtelijkheeden over te gaan, en men geen kans zag die te kunnen tegengaan, dan eerst tot de overgaave te treeden.

Zijn egter op aanzoek van den Cochimsen koning in A°. 1769 aan denselven weder gerestitueerd.

De Comp. is egter tot anno 1769 meester van deze dorpen gebleeven, als wanneer dezelve eerst op nader aanzoek van den koning van Cochim weder aan zijn Hoog E^{t}. afgestaan en overgegeven zijn, blijkens Mallabaarse Resolutie van den 18 Februarij 1769 waarvan ik de bewoordinge, die tot die materie dienende hier onder laate volgen.

Resolutie waarbij van die overgave gemeld word.

"Laastelijk maakte de Heer Gouverneur nog aan de vergaderinge bekent—

"Dat zijn Edele (de Gouverneur Senff) en den Heer Commandeur (Breekpot) "goed gevonden hadden op de herhaalde en pressante instanties van den koning "van Cochim, volgens qualificatie van Haar Hoog Edelheedens, aan dien vorst "wederom af testaan en terug te geeven de 18 halve Dorpen aan 't Conquest "Paponettij geleegen, en dat zodra de Paljetter weder om terug komt, gecommitteerd's "zullen werden benoemt, om dezelve aan zijn HoogE^{t}. of desselfs zendelingen "behoorlijk op te dragen, onder het vast stellen van zekere en bekende limieten, tot "voorkoming van de verschillen, die daar uijt anders in 't toekomende zouden kunnen "ontstaan."

Schoon Haijder Alij de landen van de Comp. om de noord heeft genomen, bezit den Cochimer die dorpen nog.

Deeze dorpen, schoon wel de geheele landstreek van Chettua tot Cranganoor door den Nabab Haijder Alijchan geinvadeert is, zijn egter met vreede gelaaten en de revenuen van dezelve worden door den koning van Cochim tot nog toe ongestoord genooten, om de wille dat deze vorst den Nabab op zijn tijd de hem opgelegde contributie betaald.

Uijtlegging van de regte naam van gem: dorpen.

Deeze strook lands word bij's Comp. papieren op tweederleij wijze genoemt, namentlijk de agthien halve dorpen en 18½ dorpen; volgens de eerste uijtdrukking zouden het negen heele dorpen moeten zijn, en volgens de laatste 18 heele en een halve, dog de regte benaminge is agthien halve dorpen, om dat gem: landerijen bestaan uijt 18 stukjes grond, waarvan ider een zoort van dorpje uijtmaakt, en waarom ijder in steede van dorpje eijgentlijk een half dorp genoemd word.

Redenen waarom een zo ruijme aanhaling daar van is gedaan.

Ik hebbe deeze 18 halve dorpen wat omstandig beschreeven uijt hoofde van de remarque, die over de laatste afgave dier dorpen gemaakt is bij generaale patriase briev van den 2 8ber 1771: waaruijt men moet aflijden, dat onze heeren en meesters door dit ministerie niet duijdelijk genoeg onderrigt zijn, op welk fondament die afgave gedaan is en hoe het verder in zijne geheele connexie met die dorpen gelegen is, en schoon we dezelve wel nu niet meer bezitten, zo hebbe egter niet ondienstig geoordeelt het voorsz: hier aan te haalen of het ook zomtijds bij veranderinge van tijden nog eens te pas mogt komen.

Repolim.

Beschrijving van Repolim.

Of ook wel genaamd Ellengaloer, is een klijn rijkje omtrend twee mijlen lang en breed, leggende naast Angecaijmaal aan de overkant van de revier in het land van den koning van Cochim, zijnde verdeelt in drie landschappen, genaamt Repolim, Peroendde en Illamacarre, bestaande in thuijnen en landerijen.

De vorst van Repolim heeft veele stukken gronds in de rijken van andere koningen.

Daar en tegen heeft deeze vorst veele stukken gronds in de koning-rijken van Trevancoor, Cochim, den Sammorijn en Collastrij en dus over de geheele Mallabaar verspreijd als volgt:

Op welke plaatzen dezelve leggen.

In de Oosterse landen van Trevancoor op Manjamel, Palottil, Nhalottil, Chakanatto, Coenattoenatto, Basalacotta, Cottakarra en Oijpenom, alwaar van weegens Repolim ook paleijzen en huijzen gebouwd zijn.

In de Zuijdelijke landen van Trevancoor op Ezemaloer, alwaar ook weegens Repolim paleijzen en huijzen zijn, item op Pattanacotta, alwaar een pagood van weegens Repolim gestigt is, zo meede Cheramagalam, Oesua, Carcarapally, Balamboer, Carraporam en Triconapose, op welk laatste Repolim een zeer groot stuk lands heeft, omtrend bij na zo groot als Repolim op zig zelfs, met verscheijde paleijzen en huijzen becouwd, zo meede op Nallanikel Chepatto, Chenitallo, Pandalom, Toembonom, Bettiekaurom, Caddekatto, Malleapose, Caloeparra, Erowora, Ballancolom, Cacengaporom, Benikolottam, Balangare, Nertoencarre, Maddatoembagom, Caloercarre, Benattare.

In 't Porcase op Moettitakel.

In 't Tekkencoerse op Wassapallij, Perinellon.

In 't rijk van Cochim, op Calloer, Pallariwattam, Bennele, Paddiwattam, Poenoeroenij Chalicodda, Cherameloer en Ninadacarre.

In 't Sammorijnse op Ballonattocare en Oerewenoer, welke twee laatste tans onder de magt van den Nabab vervallen zijn.

In 't Collastrijse, zegt men, heeft hij ook hier en daar een stuk gronds gehad, waarmeede het gelegen is, als met zijne gronden in het Sammorijnse, alzo het Collastrijse ook reeds lange onder de heerschappij van den Nabab gebragt is.

Van die, die onder den Nabab zijn, trekt hij nog de geregtigheijd.

Van alle deze landen, behalven die thans in de magt van den Nabab zijn, trekt de koning van Repolim zekere geregtigheijd, terwijl de inwoonders van die districten in die hoedanigheijd wel aangemerkt worden als onderdaanen van Repolim, dog egter onder 't gezag, van die vorsten staan, in welker rijken die stukken lands leggen.

In A°. 1740 heeft de Comp. een contract met dezen koning geslooten.

De Comp. heeft in 't jaar 1740 voor d' eerste maal een contract met dit koningje geslooten.

Bij dit contract gedateerd 13 October 1740, beloofde die vorst—

(1) De leverantie van al de peper die in zijn rijk valt.

Wat daarbij bedongen is.

(2) De sluijkerij daarin te beletten, en bij agterhaaling te confisqueeren ten voordeele van hem vorst en Comp.

(3) De deserteurs te laaten opvatten en overleeveren.

(4) De Comp. beloofde het rijk te zullen beschermen, mits de vorst, niemand verongelijkte of be-oorloge buijten voorkennisse van de E. Comp.

Hij is een geestelijk koning daarom bij alle Heijdense koningen seer g'agt.

Deze koning is een geestelijk vorst, zijnde van het oudste en eerste geslagt der Brameneezen, en om beijde reedenen, dog ook alleen maar daarom, bij alle de hijdense koningen en vorsten deezes lands in hooge agting; zijn levenswijze is zeer superstitieus, en genoegzaam afgezondert; zijne verrigtingen bestaan maar alleen in geestelijke plegtigheeden; hij is onder andere verpligt

alle dagen voor zons opgang zig in zijn tang of wasbad, te baaden, daarin zijne ceremonien en gebeeden te doen, en te blijven totdat de zon op het hoogste geweest is, als wanneer hij zig na desselfs appartement vervoegd, bloemen zorteerd en d' afgoden van zijn tempel, daarmeede versierd, ook staan er altoos twee pattaneezen, zoveel als hijlige kerk of tempel bediendens naast den koning, wanneer hij zijne plegtigheeden verrigt, die op alles letten, ten eijnde de plegtigheeden precies op haar tijd, door hem verrigt worden.

Is zeer devoot.

Verscheijde andere superstitien en zottigheeden hebben bij dezen vorst plaats, die men als men ze hoord bijna niet zoude kunnen gelooven.

Zijne devotie en goedgevoelen dat de inlandse vorsten van het effect zijner gebeeden hebben, gaat zo verre, dat dit de reeden is waarom hij in de vier, hoofdrijken, die de Mallabaar uijtmaken, overal eenigen stukken lands erlangd en behouden heeft, namentlijk, omdat hij des te ijveriger voor die vorsten zoude bidden, en hunne rijken, om de wille van zijne daar in leggende gronden, zouden gezegend zijn ; except de wijnige landen die hij in het Sammorijnse en Collastrijse gehad heeft, alzo de Nabab een Mahometaan zijnde, zig weijnig aan de etikettes van het hijdendom stoort.

Dit is de reeden dat hij overal landen heeft, die hem geschonken zijn.

Dus heeft de koning van Trevancoor in den laatsten oorlog, toen hij de Cochimse landen daar omstreeks conquesteerde, het rijkje van Repolim ongemoeijt gelaten, dog eenelijk aan zig behouden, dat de peper die in het Repolimse valt, aan Trevancoor gelevert moet worden, hetwelk omtrend maar zeer weijnig bedraagt, zodat het eenigzints te verwonderen is, dat men A°. 1740 heeft kunnen de moeijte waardig agten, om met dien vorst een peper-contract te sluijten, te meer, het nergens blijkt dat ooijt een korl op gem : contract geleverd is, en hij ook geen dezerteurs uijtgeleverd heeft.

En dat andere koningen zijn rijk verschoonen.

Deze vorst verleend aan niemand audientie, dog ingevalle de noodzakelijkheijd vereijscht, dat iemand hem absolut spreeken moet, dan diend men hem waar te neemen, des middags wanneer hij van het bad na zijn paleijs keert, en dan moet men de hofs grooten daartoe vooraf in den arm neemen, zonder welker gunst, men van dat voorbijgaande oogenblik, niet kan profiteeren.

Moeijte om met die vorst te spreeken.

De koningen van Repolim in de regeeringe optreedende, moeten als dan een wettige vrouw bij weege van huwelijk neemen ; schoon hunne broeders en zusters niet mogen trouwen, maar leven moeten na de onbetamelijke instellinge en wellustige manier van de hijdense vorsten, hier te lande zodat de koningen van Repolim uijt egte huwelijken moeten zijn, hetgeen iets zeldzaams is, bij hijdense vorsten, alzo anders de zoons gebooren uijt de ongetrouwde en weelderige zusters der vorsten altoos de natuurlijke troonopvolgers zijn.

De koning van Repolim is de eenigste die een vrouw trouwt onder de heijdenen.

De zaken, betreffende zijn rijkje, worden door desselfs ministers verrigt, die van hunne verrigtingen aan den vorst kennisse geven, op zekere dagen in de week, daartoe vastgesteld, en dus kan men ligt begrijpen, dat de directie van't rijk meest afhangd van de hofsgrooten die daaromtrend na maate zij bij den vorst in credit zijn, en zig weeten staande te houden elkander de loef afsteeken en hun eijge belang bedoelen.

Zijn rijk word bestierd door ministers.

De Comp. heeft ook met dit koningje wijnig van belang te doen, egter dient tot ons narigt, dat zijn rijkje een vlugt plaats is, even als een vrijstad alwaar lieden, die bedugt zijn voor vervolginge of straffe, de wijk neemen en vijlig zijn, in zonderheijd, wanneer ze daar een tempel of pagood kunnen berijken, als zijnde een prerogatief, dat bij alle Mallabaarse vorsten erkent, en gerespecteerd word ; egter hebbe niet kunnen te weeten krijgen, op welk regt of fundament dit prerogatief steund, ten waare het zelve aan dit rijkje mogt eijgen geworden zijn, omdat de koning een geestelijk en zeer devoot vorst is, van het alleraanzienlijkste priestelijk geslagt, onder den inlander, gelijk hij daarom zomtijds wel getituleerd word, met een woord, dat zo veel zoude beteekenen, als een priesterlijke koning, die door zijn koninglijke waardigheijd, den toevlugt tot de altaaren vijlig maakt.

En is een wijk plaats voor alle kwaaddoenders.

Egter hebbe nimmer willen gedoogen, dat de Inlandse Christenen, om de wille van misdaaden nadat rijkje vlugtende, daar hunne vijligheijd hadden, deels om dat het land dan schielijk vol zoude worden van moordenaars en dieven, uijt hoofde van het groot getal der Christenen hier omstreeks: waaronder, en door welke, buijten des geduurig moorden en genoegzaam dagelijks dieverijen gepleegd worden, en anderdeels, omdat het mijns bedunkens, oneijgen is, dat Roomse Christenen hun toevlugt tot heijdense afgoden en tempels neemen, want als mij zoo een geval voorquam, eijschte ik dezelve maar tranquil terug onder waarschouwinge, dat ze Christenen zijnde, daar geen schuijlplaats konden hebben, waarop ik dezelve doorgaans terug erlangde.

Dog de derwaards vlugtende Christenen heeft men bij reclame weder erlangt.

Egter hebbe ik eens een Cannarijn uijt Repolim laaten haalen, die een Christen deerlijk mishandelt en zig daar geretireerd had, deels om dat de mishandelinge al te groot en te eclatant was, en anderdeels om te toonen dat wij juijst niet gehouden zijn, dit aangemaatigd prerogatiev, te respecteeren, dog hoe minder zulks moet geschieden, hoe beter het is, om dat het alle de inlandse vorsten ontstigten zoude als men zulks te veel doed, en als men het al eens voor een enkelde keer uijt hoofde van noodzakelijkheijd doed, dan moet men de sterkste order geven, en wel zorgen dat men de tempels niet nadere en nog minder in dezelve treede, om den gevlugten daar uijt te haalen, en dus niet op te vatten, ten zij hij buijten 't bestek van de pagood is: zekere brief die ik onder andere den 2 Janu 1774 aan dezen koning geschreeven hebbe, geeft ligt genoeg, hoe men zig daaromtrend te gedraagen heeft, en waar aan mij ten deezen refereere: ze is te vinden in de bondel afgaande brieven aan de inlandse vorsten. Het derde rijk van de Mallabaar is dat van.

En een Canarijn is ook daaruijt afgehaald.

Een brief aan den koning gesch: toont aan, hoe men zig omtrent hem gedragen moet.

Den Sammorijn.

Hetgeen van oudsher het *magtigste* en *vermogenste* van de vier Mallabaarse rijken is geweest, en waarom de Sammorijn zig wel eer de naam van keijzer heeft laten aanleunen Zegge het *magtigste*, wegens desselfs talrijke en dappere Nairos, alzo het bekend is, dat de Sammorijnse Nairos, altoos de stoudste en geresolveerdste onder alle de Mallabaarse Nairos geweest zijn, waar bij ook quam, de uijtgestrektheijd van het rijk, alzo desselfs grenspaalen zig toen uijtstrekten om de Noord, tot aan het rijk van Colastrij, en ten zuijden, tot aan den uijtloop der revier van Cranganoor, en ten oosten tegen de gebergtens en de rijken van Palcatcherij en Maisoer; en dus ongelijk grooter en uijtgestrekter als het toenmalig rijk van Trevancoor.

Beschrijving van het magtige Sammorijnse rijk

En zegge het *rykste*, wegens den uijtgestrekten handel, die aldaar uijt de Roode Zee, Persien, en Suratte met de Sammorijnse Mooren gedreeven wierd, en wel inzonderheijd op die al oude en berugte vrije handelplaats Calicout, gelijk dan ook de Portugeezen op de Mallabaar komende, het eerste deeze handelplaats opgezogt en aangedaan hebben.

Dog zodra de Portugeezen zig van de vaart en den handel in deze gewesten hadden meester gemaakt, verminderde de koophandel te Calicout, en raakte aan het quijnen, gelijk de Sammorijn bij het sluijten van het contract onder dato 16 8ber 1608 met den Admiraal Pieter Willem Verhoeven niet onduijdelijk te kennen gaf wanneer hij bij dien zeevoogd aandrong om de stad Cochim, als toen nog in handen van den Portugeezen, te belegeren.

Met de komste der Portugeezen raakte dit rijk aan het quijnen

Verzoek van den Sammorijn aan den Hollandschen Admiraal om Cochim te belegeren.

Buijten des, zo is dit rijk ook in magt en rijkdom vermindert, en eijndelijk tot dien staat gebragt, waar in het zig thans bevind, voornamentlijk door zijn Moorse onderdaanen, en de slegte regeerings vorm, alzo de Mooren daar doorgaans den baas gespeelt en altoos verdeelthijd aan

De Mooren hebben grotelijks tot ruine van dit rijk gestrekt.

het hoff hebben weeten te bewerken, en welzodanig, dat zij veeltijds, de grootste factie hadden, zodat dit rijk meenigmaal tegens zijn eijge onderdaanen heeft moeten worstelen, en dus zijne vijanden, gelijk men zegd, binnen in zijn boezem had, terwijl de vorsten aan hunne zijde, ook doorgaans te laf geweest zijn, en zig zelven niet genoeg in hun gezag gemainteneerd, maar zo veel, getollereerd hebben, dat genoegzaam alle hovelingen zig met de zaaken des rijks bemoeiden, ja dat zelfs de vrouwen in de regeerings zaaken te zeggen hadden, inzonderlijk de moeders van de kroonprincen.

Ook heeft de Comp. met de Sammorijnse vorsten doorgaans veele moeijlijkheeden gehad, ja eens en andermaal kostbaare oorlogen moeten voeren, en bevonden, dat zij de allerontrouwste onder de Mallabaarse vorsten zijn geweest, behalven, dat ze zelfs nu en dan met de Engelse, Franse en Portugeezen leelijk gekonkeld hebben, welke voorsz: moeijlijkheeden egter meest ge-exteerd zijn, om de wille van het Cochimse rijk, dewijl die twee rijken altoos een onverzoenelijke haat, tegen elkander gehad hebben, en wij ons daar in min of meer ten voordeele van den koning van Cochim moesten milleeren, weegens het bekende staads belang dat de Comp. bij het behoud van het Cochimse rijk had.

De Comp. heeft veel moeijelijkheeden met dien vorst gehad.

Deeze moeijlijkheeden, hebben voornamentlijk haar begin genomen zedert het jaar 1707, toen de Comp. het fort Chettua, tegen den zin van den Sammorijn wilde bouwen, waarvan het hoofdzakelijke ter nedergesteld is bij secreete resolutie van den 5 Maart 1777, en waaruijt blijkt dat ons het fort Chettua en het conquest Paponettij altoos is betwist. Voorts heeft dit rijk in het jaar 1766, door den Nabab Haijder Alijchan een geheele omwenteling moeten ondergaan, hetgeen mogelijk, zo verre niet zoude gekomen zijn indien men aan het hoff de zaak beter behandeld had.

Wanneer die moeijelijkheeden aanvang hebben genomen.

Ondergang van dit rijk.

Want toen de Nabab, aan den Sammorijn zendelingen zond, om contributie te vragen, zond hij dezelve met de uijterste versmadinge terug daar hij (weetende dat alles te dier tijd voor den Nabab moest bukken) de gezanten met bescheijdenheijd had dienen te antwoorden, en het zo verre te brengen, dat hij over de contributie had kunnen handelen, en op dezelve zo veel afdingen, als mogelijk was.

Wat daartoe heeft gecontribueerd.

De Nabab hier door verbitterd, nam daar op zijn geheele rijk in, en arresteerde den koning zonder hem te willen zien, die eijndelijk zelfs het slagtoffer van alle die onheijlen wierd, alzohij uijt bedugtinge, dat hij zomtijds door den Nabob om't leven gebragt, en zijn lighaam niet na de wijze der heijdenen, zoude verbrand worden het vertrek, waar in hij gevangen zat, aan vier zijde in den brand wist te steeken, en zig zelven zo levendig verbrandde, zonder dat men gelegentheijd had, den brand te blussen.

Overheering van dit rijk door den Nabab.

De Sammorijnse Nairossen benevens de Naijrossen van andere klijne verdreevene vorsten, gaven's Nabab's troupes intusschen geduurig werk, waarmeede nog al eenigen tijd verliep, tot eijndelijk de Marattas met hun grootste magt op den Nabab of kwamen, waar door de Nabab zijne magt Noordwaards moest brengen, en den kroonprins weder in het rijk herstelde, mits jaarlijks zeker contributie aan hem betalende.

De kroonprins is in dat rijk wel weder her stelt, dog naderhand weder daar uijt verdreeven.

Maar de Sammorijn dus hersteld zijnde, dogt niet aan het betaalen zijnes contributie, even als of hij meende, dat de Nabab, den dans met de Marattas niet zoude ontspringen, daar hij egter in 't jaar 1773, na alvoorens met de Marattas over een gekomen te zijn, weder op hem afgekomen is, zijn rijk vermeesterd en tot nog toe in bezit heeft.

Ik hebbe mij moeten verwonderen, over de onverschilligheijd van den Sammorijn bij de jongste of laatste afkomste van den Nabab; hij hoorde, dat de Nabab zijne nabuurige rijken Cotteatte, Coddagamale en de verdere landen daar omstreeks de eene voor, en de andere na, innam, en

Onverschilligheijd van den Sammorijn toen den Nabab na Calicoet kwam afzakken.

dat hij nu aan de beurt lag; en evenwel bleef hij, insteede van op het behoud van zijn rijk te denken, zig ophouden met beuzelingen: geen maand voor dat hij de vlugt moest nemen, kreeg ik nog brief op brief van hem eenlijk over de heijmelijke aanstellinge van een Namboerij of priester in de pagood Triporattij, door den koning van Cochim, in welke aanstellinge hij Sammorijn niet gekend was, daar die pagood juijst die previlegie heeft, dat de aanstellinge van dies Namboeris, met voorkennisse, zo wel van den Sammorijn als van den koning van Cochim diend gedaan te worden; en hier over verzogt hij mij zo kragtig maintenue even als of er hals en rijks zaaken aanhingen.

De Franschen hebben hem ook gefopt.

En terwijl hij met dit Pagoods disput bezig was, nam de Nabab de eene sterkte voor, de andere na van hem in, to dat hij zonder eenige tegenstand van belang te doen, en na zig eerst door den Fransen Gouverneur van Mahé nog mooij in de kleederen te hebben laten steeken, de vlugt nam, en zijn rijk ten prooije van den Nabab liet.

En hier is het uijteijde van dat rijk, het geen hem het meeste door zijne Moorse onderdaanen gebrouwen is, die betere gevoelens van de regeering van den Nabab (als zijnde een Moor) gehad hebben, als zij nu tot hun leedweezen ondervinden.

De koning Sammorijn houd zig bij Trevancoor op.

De koning heeft zijn retraite genomen in het rijk van Trevancoor, alwaar hij zig nog bevind, dog de princen, houden zig op, bij en op de grensen van het Sammorijnse rijk, in de bossen en gebergtens, met een parthij Sammorijnse Nairos, die geduurig s' Nababs volk ontrusten en zig tot als nog niet onderwerpen willen.

Dog desselfs Nairossen woelen nu en dan nog tegens de Nababse.

Nu en dan verzameld de Gouverneur van Calicout wel eens de magt, die in 't Sammorijnse hier en daar verspreijd was, bij een, om op de Nairossen een goede uijtval te doen, dog deze hebben verscheijde maalen, al vrij veel van 's Nabab's volk doen sneuvelen, en als ze het op het laatste niet meer houden konden, retireeren ze in de bossen en gebergtens, zijnde dit het eenigste van de door hem overheerde rijken, waarmeede hij zo veel spels heeft, vermits de overige zig aanstonds onderwierpen, en onderworpen zijnde, geene de minste beweeginge meer maakten.

Aanwijzinge der landen die den Sammorijn in het Paijencherijse heeft gehad, waarvan hij geen afstand heeft willen doen.

Nu diende ik ook afzonderlijk nog te spreeken van eenige landen en thuijnen die de Sammorijn buijten zijn rijk bezeeten heeft, en deeze zijn eenige.

Zaaijvelden en Thuijnen.

in het Chettuase of eijgentlijk in het district der Paijencherijns geleegen, dewelke zijn Hoog Er. van all oude tijden toebehoord hebben.

En schoon dezelve buijten zijn rijk leggen, zo heeft hij egter nooijt van dezelve afstand willen doen, ongetwijfeld, om maar altoos nog een voet te hebben op de landstreek tussen Chettua en Cranganoor, van welke geheele landstreek hij bevoorens meester was geweest; want bij het contract van 1717 met d' E. Comp. geslooten, heeft hij zig al den eijgendom dezer landjes wel speciaal voor behouden, en dus ook dezelve beheert, tot het jaar 1763, wanneer de Sammorijn aan de Comp. nog ruijm 12,000 ropias weegens de laatste oorlogs ongelden schuldig zijnde, de Comp. deze landen als een onderpand van dat geld onder zig hield, dewijl men toen bedugt was, dat Trevancoor, die als toen tegens den Sammorijn opgetrokken was, zig daarvan meester zoude maaken, en dus voet krijgen opgem: landstreek.

Dog naderhand bij de Comp. aangeslagen voor 1200 (sic) rop's die hij schuldig was.

Het is waar, de Sammorijn stelde zig daar wel niet tegen, trouwens zijne omstandigheeden lieten niet toe, daar tegen iets van belang te onderneemen, egter liet hij eenige tijd de ola onbeantwoord, die hem gesch: wierd over het in pand neemen dier landen.

Maar vervolgens met Trevancoor over een gekomen zijnde, reclameerde hij die landen terug, waarop men toen immediate voldoeninge van zijn schuld eijschte, onder verzekeringe, dat men anders deze landen voor d'E. Comp. zoude in beslag houden en de revenuen daarvan laten strekken, tot verminderinge der schuld.

Het afleggen der schuld beloofde hij wel, maar daar quam niets van, en d'E Comp. bleef dus die landen beheeren, waardoor de inkomsten wierden geheeven en geboekt in minderinge van zijn Hot schult, die bij de invasie van den Nabab nog beliep Rop. 6202 $\frac{3}{4}\frac{1}{8}$, en dit zijn eijgentlijk die landen, waarmeede 's Nababs Generaal Charderchan bij de jongste invasie, zijne eerste chicanen en pretenties begon, gelijk die omstandig wederlegd zijn, eerst bij brieven van gem: Generaal, vervolgens bij brieven aan den Nabab, waarvan de minuten, in apparte bondels van dien tijd te vinden zijn en beschreeven *Afgaande weegens den Nabab*, voor het overige refereere mij nopens deze landen en thuijnen aan het geen bij apparte briev van den 7 Maart 1777 na Batavia geschreeven is, en welke bijzonderheijd secreet dient gehouden te worden; Terwijl onder het hoofd deel van den Sammorijn ook nog diend gemeld te worden van:

Waar van de revenuen in afkorting van die schuld hebben gediend.

En deze zijn de landen waar op Chanderchan pretentie heeft geformeert.

D' Hermoettoe Pannicaal.

Als geweest zijnde, niet alleen een van de vier hoofd ragiadoors, maar ook een stand van den Sammorijn, die veele landen vrij en in eijgendom bezeeten heeft.

Wie of D' Hermoettoe Pannicaal geweest is.

Hij was de voornaamste stookebrand van den oorlog, anno 1717 tusschen den Sammorijn en de E. Comp., en is zelfs die geene geweest, dewelke te dier tijd, het verraad van Chettua gepleegt heeft, waarom bij het vreedens tractaat, met den Sammorijn, nog in dat zelfde jaar gesloten, wel speciaal bedongen is, dat hij als onwaardig, om van den vreede te profiteeren, door den Sammorijn, van alle zijne bedieningen in het rijk zoude werden gedimoveerd, en dat alle zijn landen en eijgendommen, gelegen in de toen van den Sammorijn veroverde, en aan de E. Comp. afgestaane landen, ten behoeve van de E. Comp. zouden vervallen en verbeurt zijn, gelijk dan ook (schoon het met zijne dimotie wat tardeerde) zijne landen op de landstreek van Chettua gelegen, bij d' E. Comp. aangeslagen zijn, leggende eijgentlijk aan de noordelijke limieten van het conquest Paponettij, om en omtrend de pagood Triporattij, bestaande in 437 Mallabaarse parras zaaijlanden, 63 stuks thuijnen en 22 slaven, daarbij behoorende welk een en ander laatst of eijgentlijk 1766, te weeten, voor 20 jaaren verpagt zijn voor 630 Cochimse parras nelij en 700 Cochimse fanams 's Jaars, welke inkomsten doorgaans te Paponettij ontvangen en bij s' Comp's papieren genoemd wierden De Geregtigheijd van D'Hermoettoe Pannicaal; dog nu aan den Nabab vervallen zijn 't zedert hij het zandig land overheerd heeft. En gelijk bij voorsz. contract van den Sammorijn van 't jaar 1717 voorsz. landen de Comp. ten deelegevallen zijn, zo zijn ook volgens datzelfde contract voor de eerste maal onder protectie van Comp. gekomen.

Hij is bij het vreedens contract met de Sammorijn en de Comp. uijtgesloten van de eerstelling in zijne landen.

En desselfs landen, omtrent Chettua gelegen aan de Comp. vervallen.

Wanneer de Paijencherij Nairos onder 's Comp.'s protexie zijn geraakt.

De Paijencherijs.

Zijnde eijgentlijk families van een aanzienlijk landheer, uijt een zeer oud stamhuijs gent: Paijencherij Nairo.

Het district van Paijencherij, maakt een groot gedeelte en wel het noordelijk gedeelte, uijt van het land, dat tusschen de Fortressen Cranganoor en Chettua legd.

De gelegentheijd van derselver landen.

Het Paijencherijs district word doorgaans bij den inlander genaamd het zandigland; bij 's Comp. papieren word het doorgaans genoemd het zandig land van Chettua, schoon anders de geheele landstreek van Chettua tot Cranganoor, bij den inlander ook wel genoemd word, het zandig land, zonder meer.

Hoe ze genaamd worden.

Ik hebbe de liefhebberij gehad om uijt ouijde gedenkschriften der Mallabaaren en ook uijt de aanteekeningen en overleeveringen dezer families zelfs, de oorsprong van dezelve zo ver op te spooren als mij mogelijk is geweest.

Oorspronk van die landheeren.

Dit land was in all oude tijden een onderhoorig rijkje gent. Charcarre, dog de laatste bezitter daarvan, een natuurlijke zoon verwekt hebbende, bij een vrouw, uijt het voorsz. stamhuijs van Paijencherij, quam daardoor in groote oneenigheijd met zijn familie, dewelke zo veel haatelijke beweeginge daarover maakte en hem zo zeer verbitterde, dat hij dit land benevens een getal van 2,500 Nairos aan deze natuurlijke zoon vermaakte, met voorbijgaan van zijne erfgenaamen; en dus quam dit land het eerst aan de familie van Paijencherij Nairo.

Verdeeling hunner familie.

En dewijl de berugte keijzer Cheram Peroemaal bij de verdeelinge zijner landen in vier hoofdkoningrijken ook verscheijde landen aan mindere vorsten vereerende, aan de oudsten uijt het Paijencherijs stamhuijs (die toen Manattamparambatto genaamt, en lijftrawant van den keijzer was) ook eenige landerijen in het Sammorijnse district vereerde, en teffens 500 Nairos uijt die landerijen onder hem stelde, zo was deze Manattamparambatto derhalven bezitter niet alleen van het Chettuase district, maar ook van voorz: landen in het Sammorijnse en dus teffens heer over 3,000 Nairos.

Namens van ider derselve.

Dit stamhuijs, t' zedert in verscheide families uijtgebreijd zijnde, wierd met algemeene goedkeuringe vervolgens verder in drie hoofd families verdeelt, waar van de eene was voorsz. *Manattamparambatto* terwijl tot de twee andere verkooren wierden, *Panangatto* en *Oelatto*, waar door er toen drie *hoofd* families waaren; ik zegge drie *hoofd* families, omdat de familie van Manattamparambatto, nog in twee bij zondere, en de families van Panangatto, wel in vier bij zondere families verdeelt zijn, gelijk bij de ondervolgende aantooninge blijkt.

Eerste hoofd-familie genaamt Manattamparambatto, tans in twee families verdeelt als: Tekkentale en Manjalij Baddakentale.

Tweede hoofd-familie genaamt Panangattoe, tans in vier families verdeelt als:

Panangattoe	Tahiel
Blagá	Cherierto

Derde hoofd-familie genaamt oelatoe, blijft tot heeden; nog alleen onder dien zelfden naam.

In tusschen heeft ijder der voorsz: families nog zeer veele mindere families onder zig, dog als men deze drie hoofd-families te samen wild noemen, dan noemd men ze met die generaale naam van Paijencherij Nairos.

Dus word dit land nu al van lange tijden af, bestierd door deze hoofd-families; de oudste uijt ijdere hoofd-familie, heeft het bij zondere bestier over zijne familie, bij wijze van een Patriarchale regeeringe, en deze drie oudste worden aangemerkt als oudstens des volks; dog de alleroudste van deze drie, voerd het generaale gezag over alles; bestierd het land na welgevallen, en exerceerd in het zelve, het regt over leven en dood.

Oorsprong van den haad die de Sammorijn tegens haar heeft.

Hier boven heb ik gezegd, dat dit stamhuijs van den keijzer Cheramperoemaal, eenige landerijen in het Sammorijnse gekreegen heeft en daaromtrend moet ik nog noteeren, dat dit eijgentlijk de eerste oorzaak is geweest, van die innige haat en wangunst, die de Sammorijn 't zedert, tegens deze families opgevat heeft, hetgeen op het laatst zo verre ging, dat hij de zelve, schoon zij hunne eijge staaten en vrijheeden wel behielden, egter zwaare lasten en inposten begon op te leggen, en door de oneenigheeden, die hij reets onder hun gezaaijt had deze families bij na finaal eijnsbaar aan hem zoude gemaakt hebben indien de Comp. hun niet onder zig genomen had, mits dat zij daar voor opbragten, zekere dragelijke geregtigheijd, gelijk zij dan ook bij het contract met den Sammorijn van 1717 voor het eerste openlijk onder de protectie van de E. Comp. gesteld zijn, des niet te min hebben deze families den Sammorijn ook altoos nog iets moeten geven, ten

Zouden aan den Sammorijn eijnsbaar zijn gemaakt zo ze onder 's Comp.'s protexie niet warer gebragt.

eijnde hunne landerijen in het Sammorijnse gerust te bezitten en evenwel hebben zij nog dikwijls overlast van den Sammorijn moeten lijden, zodat de E. Comp. telkens daar tusschen moest komen.

Afstand door hen aan de Comp. van eenige hunner geregtigheeden.

Vervolgens hebben die families in 't jaar 1755, om des te meer de protectie van de Comp. te genieten de helft van zekere lands-inkomsten, aan de Comp. afgestaae bedragende jaarlijks 492½ goude fanums uijtmakende omtrend 98 rop's en 523 parras nelij.

Nader afstand van eenige verdere geregtigheeden.

En in 't jaar 1764 gingen zij nog een nader accoord aan; namentlijk, om de helfte van de thiende geregtigheijd van hun geheele land, aan de E. Comp. te geven, waardoor nu het jaarlijks bedragen dier thiendens of de helfte, voor d' E. Comp. 960 parras Nelij en 1709½ goude fanums of omtrend 341 ropias bedraagd, welk een en ander te Chettua ingevordert wierd dog dewijl er een onderscheijd is tusschen een thiende van het graan, en een thiende van het geen daar buijten is, omdat een thiende van het graan, zo wel van 't gezaaij als 't gemaaij kan verstaan worden, en het andere zig van zelfs verstaat, dewijl all wat buijten zaaijlanden is, in revenuen bestaat, zo moet men ten dezen weeten, dat er bij 't accoord maar alleen het woord van een thiende der zaaijvelden zonder eenige nadere bepalinge gesprooken word; ten minsten de Paijencherijs, die genoegzaam vrijwillig en als uijt zig zelve voorsz halve thiende beloofden, hebben de halve thiende van de zaaijlanden ook uijtgelegd als een halve thiende van het gezaaij en niet van het gemaaij hetgeen men dan ook zodanig geaccepteerd heeft, dog hunne landen, die ze zelfs beliepen, en die van de Pagood benevens nog eenige van andere grooten wierden vrijgelaaten van belastinge maar van de landen die ze in het Paponettijse district door inkoop of anderzints in eijgendom hadden, moesten ze even gelijk van alle landen die daar inleggen, aan de Comp. een tiende van 't gemaaij geven.

Hun oogmerk om daar door's Comp.'s protexie kragtiger te genieten.

Het oogmerk van deze families in de gewillige afstand van voorsz halve tiende uijt hun district, schijnt geweest te zijn, om des te meer de protectie van de Comp. te genieten, gelijk zij dan ook van dien tijd af, hun land met rust en vreede zonder overlast van iemand bezeeten, en bij de voorige omwentelinge van zaken op de Mallabaar geen schaade geleeden hebben, daar in tegendeel, alle koningen, vorsten en lands grooten met derzelve onderdaanen de plagen en gevolgen des oorlogs gevoeld, en zwaare contributien hebben moeten op brengen, zodat Paijencherij Nairo, het eenigste overblijfzel van den keijzer Cheramperoemaal is geweest, dat door de protectie van de E. Comp. zijne voorige vrijheeden behouden heeft, tot nu onlangs de Nabab Haijder Alijchan zig meester gemaakt heeft van de geheele landstreek van Chettua tot Cranganoor toe, hetgeen de Comp. hem wegens zijn overmagt niet heeft kunnen beletten dog ze krijgen thans van de Comp. voor eerst en tot nadere ordre, maandelijks een onderhoud van 30 Ropias, gelijk dat bij de resolutie van den 14 Julij 1777 nader te zien is.

Gelijk zij die ook genooten hebben tot de komste van den Nabab.

En nu krij gen ze onderhoud van de Comp.

Deze families hebben zomtijds wel disputen onder elkander gehad en zogten zelfs elkander wel te contramineeren, dog ik hebbe altoos de oudste gemainteneert, al was het ook, dat de andere zomtijds wel eens niet ten eenemaal ongelijk hadden, hetgeen ik dan den oudsten in 't particulier en onder vier oogen voorhield en dit is mij ook als het beste middel gebleeken, om het equilibrium onder de families te houden, want anders zoude men geduurig met hun gequelt zijn.

Op wat wijze zij door de Comp. werden gemaintineerd.

Ik heb uijt de oude papieren gereflecteerd, dat zij zig zomtijds wel eens met den Sammorijn hebben ingelaten, na maate zulks in hun kraam te pas quam, dog nu in lange heeft men niets daarvan gehoord; en indien dit al eens geexteerd mogt zijn, dan geloove ik voor het naaste, dat zulxs maar zal geschied zijn, om reeden van staat of eijgentlijk, om den Sammorijn wat te

Zomwijlen hebben ze zig wel met den Sammorijn ingewikkeld.

vieren, die tog tegen hun aangrenzende in staat was, om hun telkens, op een behendinge wijze te ontrusten, zonder dat zulks juijst altoos beweezen kon worden; zodat zij daarom, en om de wille van hunne landerijen, die ze in het Sammorijnse hadden den Sammorijn te vriend hielden.

Prijselijke regeerings vorm van hen.

Nog moet ik iets nopens deze families aanmerken, hetgeen men zelden bij eenige hijdense ten minste bij geen Mallabaarse vorsten vind, namentlijk, dat in de bestieringe der zaaken, geen geweld of knevelarijen plaats heeft en dat in het oeffenen van regt, het doen van giften of gaven, niet zo veel in praktijk is; ik zegge niet zo veel omdat, hoe redelijk dit district ook bestierd word, de regenten tog zo geen ferme ziel genoeg bezitten, om giften en gaven altoos en ten eenemaal te kunnen declineeren schoon ik er maar zeer weijnig over hebben hooren klagen, zodat de ingezetenen van dit district in vergelijk van andere, zeer gelukkig bestierd wierden, en daarom hebbe altoos best geoordeelt, mij zo wijnig met hunne regeerings zaaken te bemoeijen, als mogelijk was, en hun maar met elkander te laten omspringen, ten waare dat er excessen begaan wierden, als wanneer ik daar van direct kennis nam, en daar omtrend na de billijkheijd handelde.

Beschrijving van de koningen van Aijroer en Cranganoor en de Prins Cartamana.

De koningen van *Aÿroer*, *Cranganoor*, en de prins *Cartamana* dienen hier ook te volgen, omdat zij bevoorens, insgelijks haare eerste en meeste betrekkinge op den Sammorijn gehad hebben.

Ik zal van dezelve, eerst in 't generaal, nopens hunne betrekkinge op elkander, en daar na, van een ijder iets in 't bijzonder melden.

De Koning Van Aijroer.

Van wien Aijroer desselfs vorstendom heeft erlangt.

Is het oudste rijk, daarna volgd *Cranganoor*, en daarna het prinsdom Cartamana, egter alle drie afkomstig, uijt het oude rijk van Aijroer, alzo dat oude rijk eerst onder twee broeders verdeelt zijnde, het deel van de oudste 't zedert nog eens in twee verdeelt is.

Bij geene papieren, vinde ik eenig naamwaardig ligt nopens deze vorstjes, dus hebbe de liefhebberij gehad, om uijt de oudheeden en geloofwaardigste overleeveringen en uijt hunne eijgene gedenkschriften, na hunne wezentlijke betrekkinge op elkander te verneemen, en niet ondienstig geagt, de volgende bijzonderheeden daarvan hier te noteeren.

De koningen van Aijroer, zijn van het eerste en aanzienlijkste geslagte, onder de Mallabaaren.

De eerste koning van Aijroer heeft zijn vorstendom ontvangen van den berugten keijzer Cheramperoemaal, met den titel van koning, de authoriteijt om regt over leven en dood te voeren, dog onder de heerschappij van den Sammorijn.

Hier toe wierden hem eenige stukken land gegeven, dog verdeelt in perceelen, de meeste tusschen het Cranganoorse en Chettuase of eijgentlijk in het Paponettijse district gelegen, en de overige aan de overzijde van de revier of eijgentlijk schuijns over Paponettij in het noordelijkste deel van het Cochimse rijk alwaar de koningen van Aijroer altoos gewoont en hun hoff gehouden hebben, gelijk de tegenwoordige koning, tot als nog zijn residentie daar houd, welke plaats genoemd word Belanga.

Deze naam van Belanga, melde ik tot elucidatie omdat bij verscheijde papieren, het huijs van Aijroer om die reeden bij verwisselinge ook wel genoemd word het huijs van Belanga.

En hoe het zelve naderhand verdeelt.

Deze Aijroerse familie, na verloop van veele jaaren vermindert zijnde, tot op twee broeders en eene zuster, is weegens oneenigheijd, dewelke onder hun plaats had, van een gesepareert, nadat de landerijen onder elkander verdeelt zijn de oudste broeder bleef zijn verblijf houden in het ordinaire paleijs, en de jongste ging met zijn zuster aan deze kant van de revier in het Paponettijse woonen in een apart paleijs, bestierende zjne landen als een ordinair land heer, terwijl de oudste broeder het vorstendom en de overige prerogativen als koning behield.

Dog zeker land-regent van Cranganoor mede van een hoog geslagt, en een vrijen toegang tot de Sammorijnse princessen hebbende, vermaakte zijne Cranganoorse landen, aan voorsz jonge broeder van Aijroer, die daar op na Cranganoor gekomen is, daar het tegenwoordige paleijs gebouwt, zig ter neer gezet, en eijndelijk van den Sammorijn, onder wien de overleedene Cranganoorse land-regent ook gestaan had, den titul van koning bekomen heeft, niet alleen met het regt over leven en dood, maar ook met het voorregt van een vrijen toegang bij de Sammorijnse princessen, gelijk de Craganoorse koningen daarom ook tot nog toe de vaders van de Sammorijnse koningen genoemd worden.

Oorsprong van het Crangancors koningrijk.

En op deze wijze zoude de koning van Cranganoor gelijk men zegt, in de wereld gekomen zijn, en aangemerkt moeten worden als een jonger broeder uijt het huijs van Aijroer, bezittende behalven de Cranganoorse landen, omtrend de helft van de Aijroerse landen, die hem bij de verdeelinge te beurte gevallen waaren.

Dog lange daar na, is het huijs van de oudste Aijroer nog eens gesepareerd, onder twee broeders van dien tijd, waarvan de oudste ook weder de waardig heijd van den koning en het paleijs aan de overkant van de revier behield, terwijl de jonger broeder zijnde eijgentlijk de prins Cartamana, de hem ten deele gevallene landerijen in het Paponettijse als land-regent bestierde; welke twee families namentlijk de koning van Aijroer, en de prins Cartamana, bij de papieren veeltijds genoemd worden de huijsen Coesicatto en Cartamana.

Nader verdeeling van het Aijroerse vorstendom.

Zodat deze Vorstjes, na de Mallabaarse geanalogie broeders zijn, uijt het stam huijs van Aijroer en de tegens woordige koning van Aijroer, om zo te spreeken, een quart, príns Cartamana een quart, en de koning van Cranganoor de helft van de oude Aijroerse landen bezit, behalven zijn ge-ervde landen.

Hoedanig het zelve eijgentl: is verdeeld.

Andere bijzonderheeden welker egtheijd mij niet genoeg gebleeken is, heb ik nopens deze vorstjes ge-excuseerd.

En onder de Comp. geraakt.

Wijders zijn voorm: drie rijken of vorstendommen bij het sluijten van het contract van vreede met den Sammorijn in de jaaren 1710 en 1717 onder de Comp. gesteld.

Dog schoon Aijroer en Cranganoor wel het regt, over leven en dood omtrend hunne onderdaanen oeffenen, zo hadden zij egter dat regt niet over die onderdaanen, de welke woonen op de landen, dewelke in ons conquest lagen, alzo de landstreek Paponettij ons bij voorsz: contracten, door den Sammorijn afgestaan is, nadat wij het van hem door de wapens ingenomen hadden, en vermits Cartamana buijten ons conquest geene landen had, zo had deze prins in 't geheel geen regt over leven en dood.

Bepaling van hun dat zij hadden over hunne onderdaanen op Paponettij woonagtig.

Wanneer derhalven doodstraffe of swaare justitie naast de dood moest geoefend worden, dan wierd daar van eerst kennis gegeven aan de Comp. die dan daar toe zo genaamd, qualificatie gaf, en als men bevond dat deze vorstjes zig daaromtrend te buijten, gingen, corrigeerde men hun in een gedeelte van het gewas, dat te velde stond, of reeds gesneeden was of iets diergelijks.

Dit is op zig zelvs wel wat speculatief, dat een vorst omtrend het straffen zijner onderdaanen zodanig bepaald is, dog dit is reeds van lange op die wijze geschikt, en dus kon men dat niet laten slippen, al was het ook maar om daar door ons oppergezag over hun te maintineeren, also zij nooijt de minste gelegentheijd lieten voor bij gaan om ongevoelig eene superieureteijd, en onafhankelijkheijd in te voeren.

Oudheijd van die bepaling.

Zelfs hebben zij meer als eens al vrij wat de hoorens opgestooken, en door hunne Nairos baldadigheeden in het land aan onze ingezetenen gepleegd; zo dat men nu en dan wel genoodzaakt was eenige militairen in het land te zenden, om hun stil te doen zijn, ja zomtijds hebben ze zig wel zo verre vergallopeert, dat ze heijmelijk bij de inlandse vorsten, haar hulp en protectie tegen de Comp. zogten, gelijk bij Trevancoor, den Cochimder en den Sammorijn,

Moeijelijkheeden die de Comp. heeft gehad met die vorstijes.

die schoon zulks niet opentlijk durvden doen, egter na maate het in hun kraam te pas quam zig ongevoelig daarvan bedienden, om de Comp. maar te quellen en moeijlijkheijd te verwekken.

Deeze vorstjes lagen ook altoos met elkander over hoop, over hunne landerijen in ons conquest leggende, alzo zij telkens op het een of ander stuk lands pretentie maakten en die pretentie prosequeerden door het leggen van arresten op dezelve, als wanneer de beledigde parthij bij de Comp. kwam klagen en maintenue verzoeken, omdat zij met elkander daar over questie hebbende, zig zelfs geen regt mogen doen, maar de decisie aan de Comp. moeten overlaaten, hetgeen egter moeijelijke verschillen waaren, om te decideeren, dewijl niemand van hun eenig regt bewijs van eijgendom kon produceeren, hetgeen veroorzaakt is, omdat zij bij schijdinge van elkander de landen niet behoorlijk verdeelte maar zo veel na zig genoomen hebben, als een ijder maar kon verkrijgen of meend, dat hem toe kwam.

En middelen die daar tegens wierden g' emploijeert.

Als mij diergelijke dingen voorquamen, en ik klagte kreeg, dat de eene arrest gelegt had, op de gronden van den anderen, dan liet ik ten eersten, dat arrest publicq intrekken en de questie brengen in dien staat, waar in ze was voor het arrest, al wist ik ook niet, wie gelijk of ongelijk had, eenlijk om hun te doen zien, dat ze hun eige regter in ons conquest niet mogten zijn, en dat de geen, die iets te pretendeeren had, met zijn pretentie bij de Comp. als baar opperheer kan komen.

Mitsgaders hoedanig men hen regt verschafte.

In het decideeren van diergelijke dingen, informeerde ik mij eerst bij oude en onpartijdige inlanders, na de langste possessie, de gesteldheijd en legginge der questieuse stukjes grond, met betrekkinge tot de buijten questie zijnde landen, zo van de klagende, als beklaagde parthij om daar uijt min of meer te kunnen beoordeelen, waartoe die questieuse gronden, bij de oude deelinge der landerijen wel het natuurlijkste zouden behoord hebben, hetgeen egter wat moeijelijk viel, om dat men geene behoorlijke kaart heeft van de landen die de Comp. hier bezit, hetgeen een capitaal defect is, daar is wel een kaart, maar die bevat meer de strekkinge der revieren en de boorden der landen, maar de innige regte gesteldheijd, blijkt daar niet bij.

Men zegt, dat de landen, hier niet wel voegelijk gemeeten en in de kaart kunnen gebragt worden, om dat de inlandse vorsten te agterkouzig zijnde, argwaan opvatten en de metinge, op allerleij listige wijze moeijelijk zouden maken en beletten; dit heeft zekerlijk eenigzints zijn bedenkinge; dog het nut en de noodzakelijkheijd van een goede kaart, dunkt mij is van te grooten belang, om daarvan niet eens met goed overleg een preuve te neemen, en zulks te beginnen bij voorbeeld met onzen naast bij geleegenste districten, en zo vervolgens, om den inlander ongevoelig daar aan te gewennen, en te doen zien, dat zulx niet vreemds, nog uijt zigtelijks in zig behelscht.

Hunne landen kan men niet wel op de kaart stellen omdat ze die niet regt willen opgeven.

En dit diend bij gelegentheijd eens geprobeerd te werden.

Als ik mij dan na alles wat ter zaak dienen kon, ge-informeerd en een ider vrijheijd gelaten had, de egtheijd van zijn pretentie of possessie zo goed hij kon bewijzen, dan decideerde ik de questie na mijn beste kennisse, en bevond ook doorgaans, dat de pretenties ongefondeert waaren, en dat de parthij die in de possessie was, maar gezogt en moeijelijkheijd aangedaan wierd.

Maar als er wederzijds te veel voor en tegen was, en ik ook voor mij geen vrijheijd vond, om hun verschil finaal te decideeren dann hebbe ik mij wel eens van een ander huijsmiddeltje bediend, want dan recommandeerde ik hun, om de zaak nog eens bedaart te overleggen, en zig met elkander te verdragen, onder herinneringe, dat zij anders gevaar zoude loopen, dat de questieuse grond voor de Comp. zoude ingetrokken worden, volgens, het spreekwoord, dat waar twee om een been vegten een derde daarmeede heen gaat, en dan zag ik doorgaans, dat zij zig met elkander verdroegen.

Hoedanig men handelt als er questien onder hen komen te ontstaan over landgoederen.

Ook hebbe bij de examinatie van hunne klagten nu en dan wel eens gemerkt, dat zij verschillen, die reets lange door de een of ander hoofd gebieder uijtgeweesen waaren, weder te voorschijn bragten, egter onder een geheel ander gedaante; dog als ik dit merkte, renvoijeerde ik hun altoos na de eerste decisie, om hunne verschillen niet in het oneijndige te laten loopen.

Nog is er iets dat nopens deze vorsten gezamentlijk te melden valt.

Voor deezen hebben zij nooijt iets aan de Comp. voor haare protectie gecontribueert, maar 't zedert of eijgentlijk van het jaar 1760 heeft men met veel moeijte van hunne landerijen die in 't conquest Paponettij leggen, thiendens geheven, en wat de zaaijvelden, in dezelve aangaat, een thiende van het gewasch, en niet van 't gezaaij, dog het is niet te zeggen hoe onwillig zij daar toe geweest zijn, en hoe veel kromme sprongen zij daarover gemaakt hebben, ja hoe Cartamane, schoon de minste landen bezittende, in die tegenstrubbelingen de ergste en hardnekkigste geweest, en zelvs nog onwillig gebleven is na dat Aijroer en Cranganoor al reets daar in gecondescendeert hadden, totdat hij eijndelijk ook wel genoodzaakt is geworden bij te vallen.

Om thiendens aan de Comp: op tebrengen daartegens hebben deze vorstjes veel te zeggen gehad.

En schoon die thiendens 't zedert onverhindert ingevordert wierden, zo probeerden zij egter telkens om daar van weder bevrijd te raken; zo dat zij, als het maar te paskwam de kragtigste representatie daar toe deeden, dog zedert ik hun hebbe doen begrijpen, dat zij daaromtrend nooijt eenige veranderinge te wagten hadden, en zij verdere beweeginge daarover makende, gevaar liepen, om zelfs de thiendens te moeten betalen van dien tijd al af, dat zij onder de protectie van de Comp. gekomen zijn, namentlijk 't zedert het Sammorijns contract van 1710 en 1717 tot 1760, zo hebben ze mij daaromtrend met rust gelaaten: deze thiendens wierden eijgentlijk jaarlijks te Paponettij verpagt en ingezamelt.

Dog na ernstige overtuijging hebben ze daar in bewilligt.

Nu zal ik iets van een ider, dezer drie vorstjes in het bijzonder melden en beginnen met.

Cranganoor.

Die gelijk uijt het voorsz: of te leijden is, onder hun wel het meeste in aanmerkingen komt.

De koning op zig zelfs, is van een bijzonder goedaardigen inborst, en eenvoudige verdiepinge, zijnde uijt hoofde van zijne casta zeer devoot.

Hoedanigheijd van den Cranganoorsen vorst.

De zaaken van het rijk wierden niet door hem, maar door twee zijner rijks grooten bestierd, die bij hem het meeste gezien waaren, hetgeen zo lange duurde, tot dat ze daaruijt gebonsd en weder door andere vervangen wierden.

Hoe desselfs rijksbestiering waargenomen word.

Dog als er zaken van belang voorkwamen, die hun verleegen maakten of voor quade gevolgen deeden dugten, dan kwamen de gezamentlijke hofsgrooten bij een, die als dan elendig harrewarden, omdat een ider zijn gevoelen wilde doen doorgaan, zonder te letten, op het algemeen belang, en als zij het niet eens konden worden, dan namen zij den toevlugt tot hun afgod in de groote pagood, waarvan de uijtspraak door een der aanzienlijkste en schranderste pagoods bediendens, quanswijs in 't verborgen, den afgod afgevraagd en door die zelvde bediende buijten gebragt wierd, dog doorgaans dubbelzinnig, en op eene wijze, genoegzaam over eenkomstig met de gesteldheijd der zaken, maar voor al geschikt, na het denkbeeld dat het gemeen daar van had, en dan wierd die uijtspraak ook als een godspraak gehouden, even als de orakels der ouden.

In zaken van belang neemt dien vorst zijn toevlugt tot den afgod.

De Cranganoorse inkomsten heb ik nooijt regt te weeten kunnen krijgen, omdat het in 't algemeen de Mallabaaren eijgen is, het artikul hunner revenuen hoe gering die ook zijn, voor andere te verbergen, dog de inkomsten van het gezaaij, weet ik hebben beloopen omtrend op 20 à 25,000 parras nelij, en omtrend even zo veel Cochimse fanums s' jaars.

Hoe groot de inkomsten vandit rijkje zijn.

Voorts is deze vorst genoegzaam weerloos en heeft geen vermogen om eenige defensie te doen en dus zoude zijn rijkje al lange door de een of andere inlandsche vorst weg genomen zijn, indien hij niet eerst onder de speciaal protectie van den Sammorijn en't zedert onder die van de Comp. gestaan had, schoon de Comp. hem laatst tegen de overmagt van de Nabab Haijder Alijchan niet heeft kunnen beschermen, en zelfs werk genoeg had, zig zelven tegen dien geweldenaar te bevijligen en hem in zijn verderen vaart te stuijten, en daarom geniet de koning van Cranganoor ook tot onderhoud voor eerst en tot nader order, van de Comp.'s maands een sommetje van 50 ropias blijkens resolutie van de 14 Julij 1777.

Hoe gering desselfs vermogen is geweest.

Is door den Nabab overheerd en werd door de Comp. onderhouden.

Egter heb ik eenigen tijd voor s'Nababs vijandelijken inval, toen hij het al op Cranganoor gemunt had, dit koningje nog weeten te behouden 's Comp.'s gezag te bewaaren en evenwel de Nabab geen ongenoegen toe te brengen; ik zegge geen ongenoegen toe te brengen, omdat hij te dier tijd nog niets vijandelijks tegen ons gedaan had, en wij toen de zo zeer aanbevoolene neutraliteijt, moesten in agt neemen, en zorgen om hem zo lang mogelijk, in een goeden luijm te houden, niet tegenstaande het koningje van Cranganoor zelfs wel de oorzaak was, dat de Nabab, toen al een contributie van hem eijschte, wegens zijn gekonkel, buijten 's Comp. 's weeten en hijmelijke gekleeftheijd aan den Sammorijn.

Bij den voorigen indrang van den Nabab heeft men veel moeijte gehad hem te behouden.

Welk een en ander in zijne omstandigheeden verhandelt is, bij apparte briev na Batavia geschreeven onder dato den 18 Junij 1774. Waar door hij wel verdient had, dat de Comp. hem maar uijtgeroeijd en zijn land aan zig getrokken had; ten minsten, indien hij onder de protectie van eenig ander Europeeze natie zig zodanig gedragen had, zoude hem zulks ongetwijffeld overgekomen zijn.

En om dat dit rijk weegens het zeegat van Aijcotta zo wel gelegen is, voor sluijk handel, zo heeft de Comp. daarom het bekende fortje Cranganoor, op eene zeer wel gelegene plaats, voorbij welk fort alles passeeren moet, dat over de revier van de Noord na de Zuijd gaat, egter wierd er nu en dan wel wat peper geslooken, en ik heb zelfs gereflecteerd, dat indien de koning of desselve hofsgrooten, daar al eens, geen deel in mogten gehad, zij zulks egter oogluijkende toegelaten hebben, ter erlanging van een douceurtje, waartoe zij weegens hunne hebzugt, en sobere omstandigheeden, zig lieten vinden.

Het Comp.'s fort Cranganoor legd in dit rijkje om de sluijkerij te beletten.

Dog ik heb daaromtrend eens een exempel gestatueerd, hetgeen te vinden is, bij resolutie van den 20 Feb. 1772 en nader na Batavia bedeelt, bij briev van den Eersten Maij daar aan en zedert hebbe van die kant aan geen sluijkerije in peper zo zeer meer gehoord, dog nu de Nabab van die landstreek meester is, zal het sluijken aan die kant zo veel niet kunnen belet worden, egter moet ik ook zeggen, dat erop die landstreek juijst niet heel veel peper vald, ten minsten niet zo veel, dat het ons van belang schaden kan.

Een gestatueerd exempel in A° 1772 omtrent de peper sluijkerij.

Dog hoe gering egter dit koningje geweest is, zo heeft men hem evenwel niet te veel en bagatel moeten tracteeren, niet omdat hij van zig zelfs zo ongemakkelijk was, maar, omdat hij op het huijs van den Sammorijn betrekking hebbende, in cas van onvergenoegdheijd, en als hij meende, dat hem ongelijk aangedaan word, altoos met den Sammorijn konkelde, die hem dan ook altoos op de een of ander wijze hijmelijk ondersteunde, hetgeen voor de Compagnie maar moeijelijkheeden baarde, ten minsten hoe zeer hij innerlijk den Sammorijn toegedaan is, heeft men onder andere het beste kunnen zien bij de eerste en tweede afkomste van den Nabab op den Sammorijn, waardoor dit koninkje zig de uijterste miserie op den hals gehaalt heeft, ten bewijze, dat hij heeft willen respecteeren de hijmelijkje ondersteuninge, die hij van de Sammorijn te wagten heeft. Wat nu eijgentlijk het bij zondere van.

De verknogtheijd van dit vorstje aan den Sammorijn, heele veele moeijelijkheeden verschaft.

De hoedanig heeden van het Aijroerse koningje verschillen niet van die van den Cranganoorder.

Aijroer aangaat, de hoedanigheeden van zijn perzoon, geslagt, en regeeringe, is meede als die van Cranganoor.

Zijn Ragiadoors dirigeeren de zaaken ook na hun believen, en als er iets door de koning moet getekend worden, stoppen zij hem maar zo een schriftuur of ola in de hand, hetgeen hij gerust weg tijkend; A° 1774 is de oude koning gestorven, en de kroon prins, is hem opgevolgd.

Deze begon al ten eersten figuuren te maaken, want toen een enkel onderdaan van hem, die in S' Comp.'s conquest woonde, niet spoedig genoeg ten hoove gekomen was, om na den gebruijke, den rouw van den overledene koning te beklagen, liet hij arrest leggen op dat stuk grond, waar op die man woonde, en de vrugten van 't land wegneemen, ja zelfs eenige boomen uijtroeijen, dog ik hier van kennisse krijgende liet het arrest ten eersten intrekken, en den koning weeten, dat die halve regts-oeffeninge buijten mijn voorkennisse geschied zijnde, niet gepermitteerd was, in ons conquest; ik zoude dit zo zeer niet gedaan hebben, dog ik meende, dat zulks in 't begin niet quaad was, te meer, omdat het arrest gelegd was, op een plaats, die in questie was, en zedert heeft de jonge koning niets diergelijks meer ondernoomen.

Hij houd zig thans op aan de overkant van Paponettij.

Tans houd hij zig nog op, gelijk bevoorens altoos, namentlijk aan de overzijde van de revier in zijn paleijs en dewijl hij daar nog landen heeft, en daar uijt zijn onderhoud vinden kan, zo krijgt hij van de Comp. geen onderstand, gelijk de andere, die niets over behouden hebben; 't is waar hij heeft mij eens en andermaal daarom verzogt, dog ik hebbe hem overtuijgt, en doen zien, dat hij gelukkiger zijnde als de andere, die alles verlooren hebben, na geen onderhoud aspireeren kan, en 't zedert heeft hij ook geen aanzoek meer gedaan.

Cartamana.

Cartamana is een woelzieke geest.

Is een van de onrustige princen; ik hebbe uijt de papieren gere-flecteerd, dat de Cartamaanse princen altoos zeer quastig geweest zijn, en zig doorgaans met beuzels en streeken opgehouden hebben, gelijk dan de tegenwoordige prins, inzonderheijd dat kunsje zeer wel verstaat.

Heeft questij in het Paponettijse willen zoeken.

In het begin van mijn bestier had hij al ten eersten questie met de andere vorstjes; oôk klaagde hij telkens, eerst over de resident Medeler, daarna over de resident Breekpot, ik begreep aan de eene kant wel, dat er veel bedaardheijd en zelfs eene landkundige ervarendheijd vereijscht, om daar ter plaatse en onder den inlander, de balans in evenwigt te houden, dog mij bleek teffens, dat Cartamana niet voor de vuijst handelde, en bij continuatie de residenten de handen vol werks gaf, waarom ik Cartamana eens in de stad hebbe laten komen, en hem, nadat zijn gevolg buijten was gegaan, van deeg de waarheijd gezegt, bij welke occagie, ik hem geheel ontmaskerde, zijne streeken en gedoentens, duijdelijk voorhield, en alle zijne gebreeken, aan hem als in een spiegel vertoonde, op dat hij ten minsten zien zoude, dat hij bij mij bekend was:

Dog eens ter deeg vermaand zijnde is hij daarop tot beterschap gekomen.

Dog ik hadde het genoegen, dat hij mij genoegzaam niets durvde ontkennen, en toen ik hem herinnerde zijne grijze jaaren, en hoe leelijk zulke hoedanigheeden in een man van geboorte en nog leelijker in een grijs prins zijn, zo verzogt hij mij, dat ik hem niet ten toon wilde stellen, en beloofde beterschap, gelijk hij, zig dan ook in 't zedert wat meer als bevoorens in agt genomen heeft, ten bewijze dat een hartelijke taal, zomtijds meer vermag, als die twee uijterstens, van al te goed of al te straf te zijn.

Hij word ook door de Comp. onderhouden

Volgens resolutie van 8 7ber 1777 geniet hij ook tot nadere ordre s' maands aan onderhoud 40 ropias.

Deeze vorsten zowel als de voorschreeven land heeren De Paijencherij Nairos door den Nabab uijt hunne landen verdreeven-zijnde, houden zig hier en daar op in de buurt en omstreeks hunne landen hoopende op veranderinge van tijden ten goeden en behelpen zig op een sobere wijze met het geen de Comp. hun maandelijks tot onderhoud verstrekt, uijtgenomen Aijroer, die 't zo hoogst niet nodig heeft, als de andere, gelijk hier boven gemeld is.

Deeze laast gem: vorstjes en de Paijencherijs houden zig hier en daar op, om het gemis van hunne landen.

Men zal mogelijk zeggen, dat all dit voorgaande namentlijk van Cranganoor, Aijroer, Cartamana en de Paijencherijs vervald, ten minsten nu zo zeer niet meer te pas komt, dog ik hebbe mij verpligt geoordeelt het een en ander even wel ter neder te stellen, want ingevalle de zaaken hier eens ten goeden veranderen, en de verloorene landstreek weder in onze handen mogt komen, dan kan het aangehaalde in dezen nog al tot eenig narigt strekken, van den geenen die hier het gezag heeft; ten minsten ik hebbe hier komende en bij de papieren geen behoorlijk ligt vindende weegens de connectie die deze vorstjes op elkander hebben al vrij wat werks gehad om een aangeschakeld denkbeeld van die bijzonderkeeden te erlangen, en zonder welke men egter de zaaken niet behoorlijk behandelen kan, nog bij zig zelve gerust kan zijn, dat men aan zijne zijde na gemoede en pligt gehandelt heeft.

Reedenen waarom een zo omstandig verhaal die vorstjes is gedaan, (*sic*).

Het vierde of laatste hoofdkoningrijk van de Mallabaar is.

Colastrij.

Waartoe wij tans nog minder betrekkinge als tot den Sammorin hebben; egter hebbe mij ook verpligt geoordeeld het hoofdzakelijke van het zelve, en van hetgeen de Comp. met dat rijk tot zijn overheeringe toe, te doen gehad heeft, in zijn 't zamenhang kortelijk op te geven, te meer men daar door teffens beter ligt kan krijgen, zo nopens den Moors Regent Adij Ragia en zijn schuld aan de Comp., als van de zo genaamde Collastrijse schuld of zeekere somma die de Comp. van den koning van Colastrij nog te pretendeeren heeft.

Een verhaal van het rijk van Colastrij, word ook om reeden gedaan.

Dit rijk dan, was wel eer, meede in een bloeijenden staat, door den favorabelen vertier van desselfs producten, inzonderheijd van peper cardamom en zandelhout, gelijk ook door den voordeeligen en uijtgestrekken handel naar verscheijde gewesten in Indien.

Het zelve is wel eer in een bloeijenden staat geweest.

Het zelve strekt zig noordwaards tot aan Caap Monte Dellij 9 mijlen benoorden Cannanoor en bezuijden tot aan de revier, die Cotteer en Bargare van elkander scheijd, ter lengte van 52 mijlen, leggende dus tusschen de rijken van Canara en Sammorijn.

Heeft zig uijtgestrekt 52 mijlen in zijne lengte.

Ook diend men te weeten, dat de Lekkerdivase eijlanden, in al oude tijden insgelijks onder het rijk van Colastrij behoord hebben, schoon de Moors Regent Adij Ragia, 't zedert meester daar van geworden is.

En zonder (*sic*) zig gehad de Lekkerdivase eijlanden.

Tot den bloeij van dit rijk contribueerde niet weijnig, deze Adij Ragia, door middel van zijne scheepjes, die de lands producten vervoerden, en allerlij gewilde retouren terug bragten.

Adij Ragias seheepsvaard heeft dit rijk doen bloeijen.

Deeze Moorman, wierd hier door met er tijd zo rijk, en magtig voor zijne vorsten en opper heeren, dat hij in 't vervolg van tijd, bijna altoos de voornaamste roll gespeelt heeft, in de meenigvuldige verwarringen en verdeeltheeden, waarmeede dit rijk bij continuatie te worstelen gehad heeft.

Dog deze vorst heeft in 't zelve ook veele verwarringen verwekt.

Tot de komste der Portugeezen in het begin van de 15de eeuw was dit rijk nog in een bloeijende staat, dog zodra hadden de Portugeezen geen vrijheijd verworven, om te Cannanoor, een vesting te bouwen, of ze maakten zig niet alleen meester van de producten des lands, maar ook van den handel ter zee, zodat de welvaart van dit rijk te niet en de tiranique handelwijze der Portugeezen zo verre ging, dat verst en onderdaanen, verlangden, om van de Portugeezen ontslagen te raken.

Maar de nesteling van den Portugeezen op Cannanoor is de ondergang van dit rijk geweest.

Dit gelukte in 't begin van 't jaar 1663 wanneer de vesting Cannanoor, door's Compagnies wapenen op de Portugeezen verovert wierd.

Verovering van Cannanoor door de Comp. van de Portugeezen.

Kort hier na, slooten de vorsten van Colastrij met de Comp. een contract van vreede en vriendschap, vervolgens een commercie tractaat, en tegen het eijnde van 1664 wierd Adij Ragia daar ook onder begreepen.

Sluijting der contracten tusschen Colastrij en de Comp.

Dog deeze tractraaten, hoe plegtig ook aangegaan, wierden al in den beginne zeer gebrekkig nagekomen, hoe wel dezelve in de jaaren, 1680 en 1681 nader bevestigt wierden.

De continueele oneenig heeden, onder de rijks vorsten en konkelarijen met onze competiteuren openbaarden zig al vroeg, en Adij Ragia wist zig van deeze oneenigheeden, zo wel te bedienen, dat hij zig intusschen op desselfs bazaar, zeer versterkte en verscheijde vesting werken, rondom deselve opwierp.

Zijn van weijnig nut geweest door de woelinge der competiteuren.

Deeze oneenigheeden gingen omtrend het jaar 1718 zo verre, dat 's Comp. negotie te Cannanoor geheel stil stond, veroorzaakt, door een onversoenelijke verbittering, tusschen de Nairos van Colastrij en de Mooren of eijgentlijk het volk van Adij Ragia, om de wille van een moord, aan een Moors priester gepleegd;

In A°. 1718 : stond's Comps'. handel gants stil, door een ontstaane geschil tusschen de Nairossen en de Mooren.

Zodat men de bediendens van Cannanoor last gaf, om's Comp. meditatie de twistende parthijen aan te bieden, ten eijnde des mogelijk een vergelijk te treffen; dog zulx was vrugteloos.

De twistende parthijen geraakten anno 1721 in openbaaren oorlog; daar wierd een generaale attacque op de Mooren gedaan, waarbij dezelve merkelijk te kort schooten.

Dat vervolgens tot een oorlog uijt berste.

De Colastrijse wierden ondersteunt door de Engelschen, en Adij Ragia wierd van onze zijde hulpe beweezen, door de bediendens van Cannanoor.

Colastrij wierd door de Engelsen, en Adij Ragia door de Comp. ondersteunt.

De Engelschen hadden hoope, dat indien de bazaar van Adij Ragia vermeesterd wierd, deselve aan hun zoude overgelaaten werden.

De Colastrijse Nairos, waagden wel een generaale storm op de bazaar, dog wierden afgeslagen, en anno 1723 wierd tùrschen parthijen een vergelijk getroffen, waarbij bedongen wierd, dat Adij Ragia een goede somma gelds aan Colastrij betaalen moest.

Maar na een mislukte storm, door Colastrij ondernomen, wierd de vreede getroffen.

Deeze vreede was egter van weijnig duur, want een der misnoegde princen konde het affront, hem door de Mooren aangedaan niet vergeeten, Dus begonden de vijandelijkheeden weder op nieuw: Adij Ragia, schoot in't eerst te kort, dog behaalde op zijn beurt, wederom eenige voordeelen op Colastrij.

Dog duurde niet lang.

En raakte weder in oorlog.

De koning Sammorijn zond zijne afgezanten om de parthijen te bevreedigen, en's Comp.'s meditatie wierd ook aangebooden, dog te vergeefs, zodat men de twistende parthijen moest laaten drijven.

Zonder zig te storen aan de mediatie door den Sammorijn en de Comp. hen aan gedaan.

Eijndelijk wierden ze genoodzaakt hunnen twist, voor een tijd lang aan een kant te stellen en zig te vereenigen tegen de krijgsmagt van den koning van Canara, die in't jaar 1732 met een aanzienelijke magt een inval in't rijk van Colastrij deed.

Maar met de verschijning van den koning van Cannara tegen Colastrij lijden zij de zaak bij.

De princen, versterkt met de Engelse en Sammorijnsche hulptroepen, booden wel een dapperen tegenstand, dog wierden geslaagen en verlooren veel volk, canons, en schiet geweiren. Kort hier na overleed de koning van Colastrij, en de toestand van't rijk verergerde zodanig, dat de toen regeerenden prins afstand deed, van desselfs geheele rijk aan den koning van Canara. Hier door wierd de Canareese veldheer zo gedugt, dat hij voornam, om de Mooren van Adij Ragia en Cotteatte uijt te roeijen, alzo in het Cotteattese behoorende onder het Collastrijse rijk, ook zeer veele Mooren zijn.

Colastrij word door de overmagt der Cannareesen gedwongen zig aan hen te onderwerpen.

Waarna de Canareesen zogten de Mooren te verdelgen.

Daar vielen nu en dan eenige rencontres voor en gem. prins beklaagde zig te laat, over desselvs onderwerping aan de Cannareesen, die niets anders zogten, als het land uijt te putten. Eijndelijk raakte de Compagnie met den Canarees meede aan den gang, dewijl hij op de gedaane protestatie niet afzien wilde, van den opbouw van een fort op den heuvel Carla digt bij Cannanoor.

Met de Comp. raakte de Canarees ook in oorlog.

Vervolgens wierd de vreede tusschen de Comp. en de Cannareezen geslooten, en bij die gelegentheijd een gedeelte van een oude schuld ingepalmt, namentlijk van zeeker Canarees koopman, die te Barssaloor, toen men daar nog residenten had, en handel dreef, van de Comp. verscheijde waaren op credit gekogt en niet betaald had.

Maar duurde niet lang of men maakte weder vreede.

Veel moeijte wierd er gedaan, om het geslooten contract, met den Cannarees te doen stand houden, en de resteerende schuld te bemagtigen, dog vrugteloos.

Dog de Canareesen voldoen aan het contract niet.

Intusschen, bleeven de onlusten tussen de Cannareezen, en die van Colastrij nog al voort duuren, dewijls' Comp.'s mediatie, van geen succes was.

De Cannareezen waaren meester van het fort op den heuvel Carla, digt bij Cannanoor, men was bedugt, dat indien de Colastrijse wederom daar van meester wierden, de Engelschen daar van bezitters zouden werden.

En bleeven een fort naast Cranganoor nog houden.

Om dit te voorkomen, wierd het fort door 's Comp.'s magt, geconjungeert met die van Collastrij ingenomen en geruineert. Tot erkentenisse van die bewesene assistentie, wierd onder auderen in't begin van't jaar 1737 met de prins van Colastrij een contract geslooten van 1,000 candijlen peper jaarlijks aan de E. Comp. te zullen leeveren.

De Comp: conjungeerde met de Colastrijse en vermeesterde het fort.

Sloot met de Colastrijse een contract van 1,000 cand: peper.

Men wierd also in omstandigheeden gebragt, om dit rijk verder te assisteeren; de Cannarees was intusschen de novo in het rijk gevallen; terwijl wederom van onze zijde alle moeijte aangewend wierd, om een vreede tusschen parthijen te bewerken, dog vrugteloos, door de buijtenspoorige eijsschen van den Cannarees, en de weijgering van die van Colastrij om daar aan te voldoen.

De Comp. heeft hier op getragt de vreede tusschen de Cannareesen en Colastrij te bewerken dog vrugteloos.

Eijndelijk wierd door toedoen der Engelschen de vreede getroffen; de Canarees bleef de veroverde landen behouden, en hier door ging het derde deel van dit koningrijk over onder de heerschappij van de Cannareezen en het slegtste deel verbleef aan de Colastrijsen koning.

Maar door bemiddeling der Engelsen wierd het g' effectueerd tot nadeel van Colastrij.

De Engelschen kreegen, voor hunne beweezene mediatie, ook een schoon stuk land in eijgendom gent Mattume.

En de Engelschen kregen ook een stuk lands.

Deeze vreede was egter van geen langen duur; in't laatst van 1738 en begin van 1739 begonnen de vijandelijkheeden tusschen parthijen reets op nieuw, en de Comp. kreeg van den koning van Canara voldoening van de manqueerende 10,000 pagoden; men negotieerde een goede quantiteijt rijst, en de logie tot Barssaloor wierd hersteld.

Nogtans duurde die vreede niet lang.

Maar de Comp. kreeg voldoening van 10,000 pagoden

Maar vermits de koning van Canara, intusschen overleeden was, zo hadden de begonnene vijandelijkheeden in't rijk van Colastrij, geen gevolg, dog daar en tegen begonnen, de woelzieke princen en hoofden in dit rijk hunne oude geschillen te verniewen; zodat de verwarringen en oneenigheeden weder zo groot als bevoorens waaren, 't welk zo bleef voort duuren, tot dat in het laatst van anno 1745 weder een vergelijk onder parthijen getroffen wierd.

En door de dood van den Canareesen koning hielden de vijandelijkheeden tussen dezelve en Colastrij op.

Dog tusschen de koning en de princen van Colastrij barsten oneenigheeden uijt.

De konkelarijen van Adij Ragia, zowel als van de princen van Colastrij, dan met de Marattas, dan met de Engelschen, en dan met Franschen, bleven nog al voortduuren.

En de konkelarijen van Colastrij en Adij Ragia bleven voortduuren.

Omtrend de jaaren 1750 en 1751 assisteerden de Franschen te Mahé de princen van Colastrij, tegen de Cannareesen, en verkregen een bezetting in de provincie Ramatallij.

In A°. 1751: kreegen de fransen van Colastrij een bezitting op Ramatallij.

De Engelschen daar en tegen ondernaamen om twee princen uijt de regeeringe te stellen, en een ander daar weder in te plaatzen; dog na dat hun aanslag mislukt was, voerden zij den ouden Koning van Colastrij gevankelijk na Taleijcherij, 't welk geen klijne opschuddinge verwekte.

En de Engelsen daar in tegen voerden de Colastrijse koning gevangelijk weg.

Egter verergerden de omstandigheeden dezer natie zodanig, dat ze genoodzaakt wierden, den gevangen koning op vrije voeten te stellen, en eijndelijk vreede te maaken.

En verergerden daardoor hunne zaken.

Anno 1753 scheenen de princen van Colastrij en Adij Ragia, wederom aan den gang te zullen geraaken; dog deze ruptuur wierd door onze mediatie voorgekomen, en de oude geschillen in den minne bijgelegd.

In A° 1753 zoude Adij Ragia en Colastrij weder aan de gang zijn geraakt indien de Comp. niet tusschen beijde was gekomen.

Vervolgens wierden in anno 1754 twee peper contracten geslooten als een met de Colastrijse princen van 300 en een met Adÿ Ragia van 200 candijlen. De Engelschen hier over nijdig, zogten de voldoening dezer contracten te beletten.

In A°. 1754 sloot de Comp. met Colastrij en Adij Ragia twee peper contracten.

De Engelsen wierden hierover nijdig.

En de Franschen bemerkende, dat de toeleg der Engelschen was, om de princen van hunne belangens of te scheuren, lieten den prins regent uijt het land van Bargare afhaalen, en na zijn hoff brengen.

De Engelschen hierdoor meer verbittert, drijgden den Colastrijsen Regent met vuur en swaard, waardoor hij g' intimideert wierd, om met 's Comp. 's bediendens weder een nieuw peper contract. te sluijten.

En schrikken Colastrij of om met de Comp. verder te contracteeren.

Egter wierden de zaken, zodanig gedirigeert dat de princen van alle engagementen met de Engelschen renuncieerden, en een vast peper contract in anno 1754 met de E. Comp. maakten; waar bij dezelve zig verbonden jaarlijks te leveren 2 : 3 : 4 : a 500 candijlen peper tegens 83⅓ ropias, en de Comp. beloofde hun behulpzaam te zullen zijn, naar tijds gelegenthijd met ammunitien en wesmeer.

Egter sloot Colastrij een vast peper contract met de Comp.

Op deeze leverantie van peper, heeft het toenmalige opperhoogf D. E. Weijerman met een goed oogmerk, namentlijk om daar door maar veel peper magtig te worden, aan de princen jaarlijks vooruijt versterkt 12,000 rop's nadat de leverantie afgeloopen, en de voorige verstrekkinge verreekent was; schoon zulks juijst bij dat contract zo niet bedongen was, gelijk bij 't contract dat met Adij Ragia 't jaar daar na, of te A°. 1755 gesloten is, zulks wel speciaal geconditioneerd wierd, waarvan hier na onder 't hoofddeel van dien regent nader zal gesprooken worden.

En het opperhoofd verstrekt 12,000 Ropias daarop.

Een jaar of drie agtereen, is zo wel door de princen als door Adij Ragia aan deeze contracten voldaan, maar niet lange daarna, bleev Adij Ragia in gebreeken met het leeveren van peper in afkortinge zijner agterstallen, en konkelde bij continuatie met onze competiteuren en verwekte met hulp der Engelschen verdeeltheeden onder de princen van Colastrij, ja begon zelfs den meester te speelen in 't rijk en pleegde allerhande boose stukken.

Colastrij en Adij Ragia hebben maar eenige jaaren aan die contracten voldaan.

Adij Ragia heeft daarin einde toege bragt.

De peper leverantie van de Colastrijse princen hield toen ook ten eenemaal op, en Adij Ragias trotsheijd ging zo ver, dat hij geregtigheeden invorderde, die de princen toe kwamen, en een goude knop boven zijn Moorse tempel op de Bazaar sette, expres, tot versmadinge van de Heijdensen godsdienst.

Door zijn tergend gedrag tegens Colastrij.

En dewijl hij de mediatie van de E. Comp. niet agtende en ook de gem : steen des aanstoots, namentlijk den gouden knop, niet afneemen wilde, zo vielen eijndelijk de princen van Colastrij met hunne bondgenooten, ondersteunt door de Engelse, Adij Ragia op 't lijf, en belegerden hem op zijn Bazaar digt bij Cannanoor, maar eer lang openbaarde zig het gebrek aan geld bij de princen. Hunne verzoeken om verdere onderstand, zo wel bij de E. Comp. als haare bondgenooten en de Engelschen waaren vrugteloos.

Die Adij Ragia den oorlog aandeeden dog door gebrek van assistentie moesten retireeren.

De jongste prins-regent, week uijt verdriet over het slegt succes zijner onderneemingen uijt zijn rijk na Trevancoor, en verzogt zijnen oom, om de verschillen met de Mooren zo goed mogelijk te vereffenen, en dus wierd den vreeden Adij Ragia aangebooden, door hem geaccepteerd, en de rusk in het rijk in zo verre hersteld.

En met behulp van Trevancoor weder vreede maakten.

Maar Adij Ragia speelde nu opentlijkden meester in 't rijk, en had alle bedugtinge voor de Comp. en de vorsten van 't land aan een zijde gesteld.

Maar Adij Ragia bleef den meester speelen in het Colastrijse.

De princen van Colastrij waaren intusschen wel geduurig aangemaand om de leverantie van peper weder voort te zetten, en hun debet te vereffenen, dog te vergeefs, alzo zij telkens op hun onvermogens excipieerden.

Waardoor Colastrij geen geen (*sic*) aan de Comp. konde leveren.

En dewijl de Nabab Haijder Alijchan anno 1763 : zig op het onverwagts had meester gemaakt van Bidroer, de hoofd en residentie stad van Canara ; zo formeerde Adij Ragia al aanstonds een voorneemen, om zig met behulp van dezen conquerant, zo niet meester te maaken van het rijk van Colastrij, ten minsten tot een belooning, de administratie daarover te verkrijgen.

En met de komste van Haijder Alij in 't Canareese zogt Adij Ragia, met behulp van dien Nabob meester van gantsch Colastrij te worden.

Met dit oogmerk ging hij den Nabab ontmoeten, gaf groote geschenken en kreeg beloften van assistentie. Intusschen wierd de prins-regent van Colastrij bij zijne terugkomst van den koning van Trevancoor, door een Engelsch detachment aan sijn hoff gebragt en in de regeering herstelt, en de Engelschen verkreegen een exclusiev commercie contract. Dog dit was van weijnig nut voor deselve, want in 't begin van 1766 maakte de Nabab op het onverwagts en genoegzaam zonder slag of stoot zig meester van het Colastrijse rijk, also de prins regent benevens de geheele koninglijke familie, op het aannaderen van s' Nabab's troupen, de vlugt nam en zig aan het hoff en bij den koning van Trevancoor vervoegde.

Ging ten dien eijnde de Nabab ontmoeten.

De prins van Colastrij wierd intusschen door de Engelsen in de regeering gestelt en sloot met de zelve een contract.

Dus vond dit rijk zijn ondergang en geraakte onder de heerschappij van een usurpateur, terwijl Adij Ragia het bestier en de administratie over het zelve verkreeg.

En Adij Ragia wierd administrateur van het zelve.

Dog Adij Ragia 't zedert nalatig gebleeven zijnde in het opbrengen van contributie aan den Nabab, is het bestier over 't Colastrijse hem afgenomen, en nu onlangs weder aan den prins regent opgedragen, mits betalende jaarlijks de contributie, die Adij Ragia bevoorens opgeleijd was, en waar op de prins regent uijt het Trevancoorse weder na zijn rijk vertrokken is.

Dog hij nalatig blijvende de contributie te betalen, wierd de prins van Colastrij er weder ingestelt.

Op deeze wijze zijn de Colastrijse princen aan d' E. Comp. te quaad gebleeven, zo weegens contante vooruijt verstrekking op het contract of leverantie van peper, als weegens eenige verstrecking van ammonitie goederen op reek : eene somma van rop's 14,047 : 14.

Oude schuld van Colastrij heeft hier uijt haar oorsprong gekreegen.

Aan het geweezen opperhoofd D' E. Weijerman in het particulier bleeven dezelve schuldig Rop's 10,080 : 10 : en nog op goude panden 4,400 : 7 : 8, hetgeen hier maar als ter loops genoteerd word, dewijl deze particuliere zaaken desselfs gemagtigdens zijn opgedraagen, dog waarvan egter zo weijing als van 's Comp.'s gelden ingekomen is ; zijnde vervolgens bij Haar Hoog Edelheedens secreet aanschrijvens van den 26 7ber 1768, de voorm ropias 14,047 : 14 : gem. E. Weijerman ter vergoeding gelaaten, dog dit ministerie aanbevoolen deze schuld egter aan te merken, als zodanig waar op d' E. Comp. direct pretentie maakt en tot de invordering alle devoiren te doen. Wat nu den :

Hoe veel de Colastrijse princen aan de Heer Weijerman schuldig zijn gebleven.

De verstrekking voor reek: van de Comp. heeft de Heer Weijerman moeten betalen, dog moet hier in gevraagd worden.

Moor Regent Adij Ragia.

In 't bijzonder aangaat, met relatie tot desselfs opkomst, vermogen en verbintenissen met de Comp. zo dient men te weeten, dat hij zijn oorsprong bekomen heeft, uijt het stamhuijs van Colastrij ; want zekere princesse, uijt dit stamhuijs door conversatie met een perzoon van een minder of lager geslagt, haare casta of het adelijke van haar geslagt verlooren hebbende wierd om deze schande eeniger maate te bedekken, aan een rijk Arabisch Moor uijtgehuwelijkt, en aan den zelven teffens toegevoegt de titul van prins, en voorts de algemeene naam van Adij Ragia, beteekende in de landstreek zo veel als hoofd der Mooren van dat rijk.

Ady Ragia's oorsprong uijt het stamhuijs van Colastrij.

Verders wierden aan hem tot onderhoud afgestaan, de Lekkerdivose eijlanden, en eenige landerijen omtrend Cannanoor geleegen; en hiervan daan is het, dat hij tot nog toe bezitter van die eijlanden is, en den titul voerd van Sultan der Lekkerdivose eijlanden, even gelijk de vorst der Maldivose eijlanden genoemd word, De Maldivose sultan, die meer als eens door Adij Ragia overvallen is, en altoos op zijn hoede voor hem moet zijn.

De Leccerdivose eijlanden zijn hem tot onderhoud gegeven, waarom hij de titul van sultan voert.

Dus is deze Moorse regent al van den beginne af, in groot aanzien gesteld, geweest, en heeft alzo doorgaans zeer veel invloed op de zaaken van het Colastrijse rijk gehad; en wanneer men nu daar bij voegd, desselfs uijtgestrekte handel, zo ter zee als binnen's lands, dan is het niet te verwonderen, dat Adij Ragia bij zijne oppervorsten altoos zeer geagt en gedugt is geweest, en waar door hij niet alleen rijk en magtig geworden is, maar ook het geheele rijk heeft doen floreeren.

Waarom Adij Ragia altoos in aanzien is geweest.

Dog dit duurde niet langer als tot de komst der Portugeezen, door welke hij zo wel als Colastrij 't zedert zeer gedrukt en zelfs den handel ter zee belet is geworden.

Die geduurt heeft tot de komste der Portugeezen.

Gelijk dan ook, zodra deze natie verdreeven wierd, zijne zaken weder ten goede veranderden, alzo hij, gelijk hier boven onder het articul van Colastrij gemeld is, in het contract van vreede en vriendschap tusschen dien vorst en de Comp., meede begreepen, en hem daarbij onder zeekere restrictie, weder den vrijen handel ter zeer geaccordeert wierd.

Na de komste van de Comp. is het zelve weder opgeluijkt.

Ten opzigte van zijn verbintenisse met de Comp. is hij even zo ontrouw geweest, als alle de andere inlandse vorsten, en wist altoos de geringe peper leverantie, op deze of geene oorzaken te schuijven, dog meestentijds, op de inlandse onlusten omdat die bekend waaren schoon hij eijgentlijk zijne producten, heijmelijk aan anderen verkogt, die hem daar meer voorgaven, als de Comp. van hem bedongen had.

Hij is ontrouw geweest in de verbintenissen.

Uijt hetgeene nopens hem onder't articul van Colastrij gemeld is, blijkt, met welke konkelingen, en slinkse streeken deze Moorse regent zig doorgaans opgehouden heeft, buijten des, zo heeft hij over de geheele Mallabaar, zo een slegte naam, dat men er genoegzaam niet als quaade dingen van hoord, inzonderheijd de laatste, die in de maand October 1778 overleeden is, die zeer wreed van inborst en daarbij nog een groote verkwister was, die geen geld bewaaren kon.

Slegte hoedanigheeden van Adij Ragia.

In het jaar 1742 quam hij, schoon nog een jongeling, aan de regeering, en maakte het omtrend de Comp. binnen korten (*sic*) zo bond, dat A°. 1745 gerezolveerd wierd, geene passen voor zijne vaartuijgen te verleenen.

In A° 1745 zijn aan hem 's Comp. 's passen voor zijne vaartuigen geweijgert.

Ook was de Moorse Gemeente genoodzaakt, hem zijne booze raadslieden te ontneemen en andere in de plaats te stellen.

En zijne raadslieden wierden hem afgenomen door de gemeenten.

Dit, scheen van een goede uijtwerking te zijn, als hij A° 1750 verzoek liet doen om 's Comp.'s oude vriendschap, die hem toegezegt wierd, mits zorg-dragende dat de cardamom in zijne landen vallende, aan d' E. Comp. gelevert wierde.

In A° 1750 zogt en verkreeg hij weder 's Comp 's vriendschap.

In 't jaar 1752 had hij zelfs een nieuw peper contract, met het opperhoofd van Cannanoor aangegaan, en hield zig toen omtrend de geschillen tusschen de Engelse en de princen van Colastrij neutraal.

1752 sloot hij een peper contract met de Comp

'S jaars daar aan, lieten de princen, op alle de landerijen van Adij Ragia arrest leggen hij wierd hier door verleegen, verzogt om's Comp.'s assistentie, door welker mediatie de oude geschillen bijgelegt wierden.

'T jaar daarop wierden door bemiddeling van de Comp. de geschillen tusschen hem en Colastrij bijgelegt.

Hier op wierd in 't begin van Anno 1755 met Adij Ragia een plegtig contract geslooten waar bij hij beloofde jaarlijks 2 : 3 à 400 candijlen peper aan de Comp. te zullen leeveren tegen 83⅓ ropias 't candijl, benevens 10 candijlen Cardamom markts prijs, op welke beijde leverantien, hij jaarlijks vroegtijdig een vooruijt verstrecking zoude krijgen van 12,000 ropias.

1755, wierd met Adij Ragia een contract gesloten ter leverantie van peper en cardamom op vooruijtverstrekking van 12,000 Rop's.

Onder 't articul van Colastrij blijkt, dat hij niet lang daar na, zeer nalatig is geworden omtrend het leveren van peper, maar veel eer quade practijken in 't werk stelde, ja hoe hij zelfs bij de afkomst van den Nabab Hijder Alijchan, en bij de overheeringe van het Colastrijse rijk, de bestieringe over het zelve, heeft weeten te krijgen, waar door hij, behalven zijn eijge schuld aan de Comp., nu ook aanspreekelijk wierd, voor de schuld van Colastrij.

Aanwijzing van zijn nader gehouden slegt gedrag.

'Tis waar, de Heer Senff met zijn komst van Souratta em passant te Cannanoor aangeweest zijnde, en met Adij Ragia, zelfs gesprooken hebbende, zo beloofde Adij Ragia toen, dat hij 250 candijlen peper zoude leveren, welke quantiteijd kort daar op ook in der daad geleverd, vervolgens met het schip Popkensburg afgehaald, en door de bediendens aldaar betaald is, dog toen verzogt hij om eenige ammonitie en andere goederen, ter somma van rops 17360 : 27 :—onder belofte deze somma met de leverantie van peper te zullen vereffenen, of anders in contant te voldoen, zo dat het schijnd als of hij altoos, maar getragt heeft, geld of goed van de Comp. in handen te krijgen.

En zijn Comportement omtrent de Heer Senff.

De geringe inzaam van producten, de weijnige vertier van koopmanschappen te Cannanoor, en de geduurige moeijelijkheeden die men daar had, gaven aanleijdinge, dat men in voorstel bragt, om zig van Cannanoor te ontslaan, en die vesting aan den een of anderen voor zeker somma gelds over te laten, waar toe haar Hoog Edelheedens bij aparte briev van den 3 Augustus 1770 qualificatie verleenden.

Oorzaak waarom Cannanoor aan Adij Ragia is verkogt.

Vervolgens wierd voor 't vertrek van den heer Senff van hier, de fortresse Cannanoor aan Adij Ragia voor de somma van Ropias 100,000—overgelaten en hij daar van een gedeelte betaald, en voor het andere, zo meede voor de gedaane vooruijt verstrekking een onderhands obligatie gepasseert hebbende, ter somma van Rop.'s. 56,245 $^{30}/_{48}$ of fl. 67,494 : 15—zo leefde men in hoope, dat hij volgens die verbintenissen, deze schuld haastelijk zoude hebben voldaan, te meer hij een zijner scheepjes, dat hier in de revier lag, tot onderpand gesteld had.

En wat hij daarop, en op zijne voorige schuld ten agteren is gebleven.

Maar na veel aangewende moeijte, schrijvens en ernstige vermaningen, heeft men het niet verder kunnen brengen, dan dat deeze nieuwe schuld door het zenden van wat cardamom, rijst en eenige andere koopman schappen, die ten gelde gemaakt zijn, gebragt is tot op een restand van fl. 52,677 : 6.

Tot hoeverre men zijn debet heeft kunnen verminderen.

Zedert dien tijd tot Anno 1779 is ongeagt alle aangewende pogingen, niets meer van hem ingekomen, zelfs heeft hij met aflegginge van alle schaamte 's Comp. brieven ten eenemaal onbeantwoord gelaaten ; hoe ernstig men hem ook daar over schreef.

Om een beeter denkbeeld te geeven van de schulden van Adij Ragia, zo refreere mij, ter vermijdinge van omstandige allegaties, aan de resoluties alhier in raade genoomen den 1 Febr. 1769 ; en 22 Janu 1770, zo

Aanwijzing van de resoluties en brieven derweegens geschreeven.

ook aan de brieven van Batavia dit heen geschreeven onder datis den 26 Zeptember 1768, 26 7ber 1769, 25 7ber 1770, 1 8ber 1771, 25 7ber 1772, 30 7ber 1773, laatsten 7ber 1774, 20 7ber 1775, 11 Nov. 1776, en 30 7ber 1777 : zo meede aan de brieven van hier na Batavia geschreeven den 11 Maart en 10 Maij 1769 ; 15 Maart 1770, 31 Maart 1771, 1 Maij 1772, 25 Maart 1773, 28 Maart 1774, 1 Januarij 1775, 4 Januarij 1776, 2 Janu 1777 en 2 Januarij 1778.

De nalatigheijd van Adij Ragia in het afleggen, zelfs van deeze zijne nieuwe schulden jaarlijks na Batavia bedeelt zijnde, hebben hun Hoog Edelheedens voorschreeven bedraagen van fl. 52,677 : 6 :— uijt de nalatenschap wan wijlen den Heer Senff in 's Compagnies cassa laten overbrengen, egter met recommendatie aan 't ministerie, om tot de inpalminge daarvan evenwel als nog alle mogelijke middelen te blijven in het werk stellen.

De nieuwe schuld van Adij Ragia is door de Erfgenamen van de Heer Senff voldaan, maar 's Comp.'s weegen moet men die in vorderen.

Vervolgens Adij Ragia in 1778 overleden, en zulks ook na Batavia bedeelt zijnde hebben Haar Hoog Edelheedens bij missive van den 24 September 1779 dit ministerie gelast om het veronderpande schip van Adij Ragia maar te verkoopen ; men heeft egter hier op de opvolgster van Adij Ragia, zijne nigt en regentesse te Cannanoor, over de voldoeninge nog eerst nader onderhouden ; de gewisselde brieven daar over zijn in de resoluties van den 12 en 25 April, mits gaders 20 7ber, en 24 Nov. 1779 ingeschreeven ; dog niets als beloften en geen de minste betalinge in minderinge volgende, is men tot den verkoop van het schip overgegaan, waar over de Regentesse of Bibi, zig, 't zedert zeer te onvreede getoont heeft ; het schip met zijn toebehooren heeft, buijten verwagting nog gerendeert ropias 12,450 welke somma aan de erfgenaamen van wijlen den Edelen Heer Senff door de Hooge Indiase Regeeringe is uijtgekeert, en in minderinge van de schuld heeft gestrekt ; benevens Rop.'s 2,436 3/7, welke op ordre van de Hooge Indiase regeering, vervat bij extract uijt de Notulen van het geresolveerde in raade van India, op den 7 7ber 1778, betaalt zijn door de leeden van den raad alhier, die de resoluties, waarbij de verstrekkingen op credit aan Adij Ragia geaccordeert zijn, getekend hebben ; zijnde thans na aftrek van dit een en ander, de schuld nog groot Rop.'s 31,447/¾ of fl. 37,737 : 6 :—Nederlands.

Het veronderpande schip van Adij Ragia is hier verkogt.

Hij blijfd nog schuldig Rop.'s 31447¾.

Maar behalven deez, is Adij Ragia nog andere sommen gelds schuldig aan de Comp. en ook aan wijlen den Heer Weijerman als geweezen opperhoofd te Cannanoor ; waarom ik meerder duidelijks halven het een en ander hier onder vertoone te weeten.

Demonstratie van zijn schuld.

Aan de Compagnie—		
Weegens de nieuwe schuld...		gld. 37,737 : 6
Weegens de oude schuld of te het verstrekte op het peper contract		14,400 : 0
Het voor uijt verstrekte aan Colastrij		17,336 :19
Te samen aan de Comp ...		gld. 69,474 : 5
Particulier.		
Aan de Heer Weijerman Rup.'s 11,080–30	gld. 13,296 : 8	
Transporteere ...	gld. 13,296 : 8	gld. 69,474 : 5
En het meedere geschootene door de Heer Weijerman als bij contract bepaald en door den zelven aan de E. Comp. voldaan is 1,945–12–8 Indias, of Nederlands ...	gld. 1,556 : 9	
		gld. 14,852 : 17
En in alles te samen, zonder tereekenen hetgeen Colastrij particulier aan de Heer Weijerman is schuldig gebleven, Nederlands		gld. 84,327 : 2

Dus was het wel te wenschen, dat zig een goede gelegentheijd mogt opdoen, om dit geld en ook de oude schuld van Adij Ragia te kunnen inpalmen, ten eijnde de erfgenamen van wijlen gem: Heeren Senff en Weijerman buijten schaade mogen blijven; dog in den tegenwoordigen stand der zaaken, schijnt er gants geen apparentie te zijn, om iets meer daarop voldaan te krijgen; en zelfs meene ik, dat er geen ander middel zal zijn, als het aanslaan zijner scheepen, wanneer die in onze haven mogten komen, waartoe egter ook weijnig hoope schijnt te zijn, alzo zijne scheepen nu al 't zedert eenigen tijd deze haven en zelfs deze rheede niet eens meer aandoen, hetgeen ongetwijfeld op zijne expresse order geschiet, om hier niet in beslag genoomen te worden.

Slegte apparentie tot de inpalminge dier schuld en dat om zijne scheepen aanteslaan schijnt er geen gelegent heijd zal voorkomen (sic)

Deeze voorschr: vorsten, zo groote als kleijne, hebben altoos maar alleen tot de Mallabaar behoort, dog nu eenigen tijd geleden, heeft de berugte Nabab Haider Alijchan er zo eene zonderlinge rol opgespeelt, dat ze een van de aanmerkelijkste perioden is, die in de Mallabaarse historie voorkomen, alzo hij niet alleen reeds meester is van het Colastrijse en Sammorijnse maar ook onlangs den koning van Cochim, voor zo verre zijne landen benoorden Cranganoor leggen, aan zig tributair gemaakt hebbende, onmiddelijk daar na Comp's bezittingen vijandelijk aangetast, zig van de landstreek van Cranganoor tot Chettua toe, en van het fort Chettua zelfs, meester gemaakt, ja ook getragt heeft voor bij Cranganoor door te breeken, en dus in het Trevancoorse rijk ook te vallen; derhalven dient hier ook wel speciaal gemeld te worden van dezen Haijder Alijchan.

Haijder Alijchans verscheijninge en verrigtigen op de Mallabaar.

Haijder Alijchan.

Van wien wel zeer veel te vermelden vald, dog ik zal mij maar bepaalen tot zijn opkomst, verrigtingen en perzoneele hoedanigheeden, waar uit dan teffens in zijn geheelen t' samenhang blijken zal, wat hij tegen ons ondernoomen heeft, waar en wanneer hij gestuijt is, en hoedanig de zaaken tans staan.

Zijn opkomst, is hij schuldig aan het Maijsoerse rijk, zijnde gebooren te Cholbalapour, gelegen in dat rijk: Men zegt doorgaans, dat hij maar van een gemeene afkomste is, en zelfs als gemeen ruijter zoude gediend hebben; dog dit is eenelijk, een uijtstrooijsel van de Engelse, die hem als een gemeen en veragtelijk perzoon hebben gecraijonneerd, maar ik hebbe mij nauwkeurig na hem ge-informeerd, en bevonden, dat hij wel een man van fortuijn, een usurpateur, en een opgeworpen vorst, maar teffens van eene ordentelijke, ten minsten van geen gemeene afkomste is: zijn vader was in dienst van den koning van Maijsoer, gouverneur van een provintie, en had ook onder zig een korps sipaijs waaronder Haijder (want zodanig wierd hij te dier tijd nog genoemd), zelve in zijne jeugd als officier gedient heeft; vervolgens is hij ook hoofd over een corps sipaijs van 500 man geworden, met welk corps hij omtrent het jaar 1751 in dienst van de Fransche Companie trad, alwaar hij zig naarstig oeffende in de krijgskunde, en alles nauwkeurig observeerde, maar eenigen tijd daarna, verliet hij den dienst der Franschen en ging over in dienst der Engelsen, alwaar hij zijn corps tot 3,000 man vermeerdere, van arthillerij voorzag, zig verder informeerde na alles, wat tot het oorlogs weezen behoort, en dus schielijk een denkbeeld van de Europeeze maneuvres kreeg, zo dat hij met zijn corps van 3,000 man, en wel voorzien van arthillerij, al tamelijk regulier ageerde en veel quaad deed, waar hij gebruijkt of geplaatst wierd.

Desselfs opkomst.

Wie zijn vader is geweest.

Wat voor qualiteijten hij successive heeft bekleed.

En wie hij al heeft gedient.

Maar bij de Engelse zijnde, en tijdinge krijgende, dat de Marattas met een sterke strooppartij in zijn vaderland, of eijgentlijk in het Maijsoerse rijk gevallen waaren, verliet hij de Engelse ook, en trok ten spoedigste naar zijn land, alwaar hij met zijne wel geoeffende troupes, op het onverwagst aankwam, en dus de Marattas overraste,

Zijn beweesen dienst aan zijn Patria.

die daar op ten eersten uijt het rijk weeken, door welke daad hij een grooten naam en roem, dog teffens de grootste jalougie en de bitterste wangunst van de Maijsoerse Hofs-grooten op zig haalde: en dit laatste heeft wel voornaamentlijk den grond gelegd, tot zijnen verderen voortgang, vermits het hem den desperaten heeft doen speelen, en zig tot een usurpateur doen opwerpen.

Afgunst die hij zig daardoor heeft op den hals gehaalt.

Want de hofsgrooten niet kunnende dulden, dat hij de eerste gunsteling des konings was, en in het rijk bij de gemeente aangemerkt wierd, als de behouder van het zelve, raadpleegden met elkander, om hem in ongenade bij den vorst te brengen, en vervolgens van kant te helpen, overleggende dit werk, met alle bedenkelijke list en beproevende het aan die zijde, alwaar de mensch het swakste is, namentlijk, de eijge liefde tot zig zelfs, en de afkeer om een ander in zijn belangens te laaten deel hebben; want ze deeden den koning begrijpen en uijt allerleij schijnbaare omstandigheeden gelooven, dat Haijder swanger ging met projecten, namentlijk om de liefde des volks aan zig te trekken, de force van de militie aan zig te behouden en den vorst na de kroon te staan, ja dat hij daartoe, reeds heijmelijk het nodige in 't werk gesteld had, en de dadelijke uijtvoeringe alle oogenblikken stond te geschieden, dewelke niet als door een spoedig van kant helpen van Haijder, zonder een oogenblik uijtstel, voor te komen was.

Ja selfs een samensweering om hem het leeven te beneemen.

De koning had de zwakheijd, om aan dien angel te bijten, en te resolveeren om Haijder op het onverwagts uijt de wereld te helpen, hetgeen egter nog effen van pas, door hem ontdekt wierd, en hem noodzaakte, om tot behoud van zijn leven, in allerijl met 25 gerezolveerde ruijters, zo als den toeleg op hem stond te geschieden, op een tamelijke distantie, de wijk te neemen.

Waarvan hij de snof krijgende de samensweerders zijn wraak heeft doen gevoelen.

Maar hij, nu weetende, waarvan hij verdagt was gehouden, zig herinnerende, welken dienst hij zijnen vorst beweezen had en ondervindende, hoe qualijk men hem beloont, of wat staat hij op zijnen vorst te maken had, nam toen voor, om te onderneemen, datgeene, waar van men hem verdagt gehouden had, en te wreeken het quaad, dat men hem had zoeken te doen. De reputatie, die hij in't rijk verkreegen had, gaf hem daartoe gelegentheid, en eer het geval nog door het rijk bekent was, had hij, al in een oogenblik zijn corps weder bij een verzameld, en het zelve vergroot met krijgsvolk, dat hij in die tusschen tijd, had kunnen bij elkander krijgen, en dat ook gewillig onder hem dienst nam. Met deze magt revolteerde hij opentlijk tegens zijnen koning, dog gaf het de naam, dat hij maar de ministers des konings wilde beoorlogen, die zijnen vorst quaden raad gaven, mislijdden en oorzaak van's konings ondergang zouden zijn, waardoor de ingezetenen geen ongunstig denkbeeld van deze zijne verrigtinge opvatteden, en hij in korte tijd het gansche Maijsoerse rijk overweldigde; hij nam zelfs den koning gevangen, dog mishandelde hem niet, maar liet hem bewaaren en bewaaken onder voorgeeven, dat de koning genoegzaam kinds was, en geen verstand had, om het land te regeeren, en dat hij het rijk voor, en van weegens, den koning zoude administreeren, gelijk hij tot heeden toe ook nog doet, op de naam van des, zedert overledenen konings kroonprins; die nog jong is, en wel statieus, dog teffens zeer nauwkeurig bewaard word, en dit is eijgentlijk het geval en de oorsprong waardoor hij zedert zo groot geworden is, als hij tans is.

Zijne verrigtingen aangaande en hoedanig hij zijne wapenen verder uijtgebrijd heeft, bevat alleen een omstandige historie op zig-zelfs, voor zo veel tot onze kennisse gekomen is, derhalven zal ik maar aantoonen, hoe hij bezitter van het Maisoerse rijk geworden zijnde, verder zijn rol gespeelt heeft, tot op het tijdstip toe, waarin we tans zijn.

Zo dra hij dan bezitter van het Maisoerse rijk was, deed hij alles uijt den weg, wat hem maar hinderlijk konde zijn, en door zijne voorige verrigtingen nog agtinge bij de gemeente behouden hebbende, bediende hij zig boven dien nog van een staads middeltje om de genegentheijd des volks meer en meer te winnen, want schoon hij een Moor of Mahometaan, en het Maijsoerse een Hijdens rijk was, in welk laatste, gelijk bekend is, geen koebeesten gegeeten veel min gedood worden, zo liet hij ten eersten een scherp verbod uijtgaan,

Hoedanig hij de genegendheijd der inwoonders heeft tragten te winnen.

tegen het dooden van koebeesten, met bekentmakinge dat een ider vrijheijd had in het oefenen van zijn godsdienst, en dat imand daar in gehinderd wordende, direct klagen kon, en satisfactie erlangen zoude.

Vervolgens heeft hij zig meester gemaakt van het rijk van Canara.

Intusschen wierd hij ook belust op dat schatrijke koningrijk van Canara, hetgeen toen door een koninginne bestierd wierd.

Om aan deze onderneeminge eenigen schijn van regtveerdigheid te geven, spargeerde hij, dat hij, den wettigen erfgenaam van het Canareeze rijk, die al voor eenige jaaren vermist was, bij hem had, en op den troon wilde stellen; onder dat voorwendsel maakte hij zig in' t laatst van het jaar 1762 op het onverwagts, meester van Biddroer, de ordinaire residentie stad der koningen van dat rijk; maar dewijl de koninginne regentesse effen te vooren met haare meeste schatten de vlugt genomen had, zo zette hij haar ijlings na, en agterhaalde ze met hare schatten; welke overwinninge door de lafhartigheijd der Cannareezen, in't kort gevolgd wierd, van de overgave van het geheele rijk, waarin hij onbeschrijflijk veel schatten vond, behalven dat dit Canara een van de allergezegenste vrugtbaarste en rijkste landen is, die mogelijk aan deeze zijde van het schiereijland zijn; zodat hij nu bezitter van die gedugte en beroemde rijken Maisoer en Canara was.

Zorge om zig daar in te versterken.

Dus was zijn eerste zorg om de hoofdstad Biddroer, de vier zeehavens van Canara, namentlijk Onor, Barsaloor, Bakkanoor, en Mangaloor, beneevens de frontieren van de boven-landen te secureeren en te fortificeeren, voornamentlijk de zee haven Mangaloor ook maakte hij zig teffens sterk ter zee, met den aanbouw van eenige scheepen, palen, galwets en andere vaartuijgen, en trok voorts de rijkdommen der grooten, door geweldige middelen aan zig, dus wierd hij al gaande weg magtiger en ontzaggelijker, in zo verre, dat de Portugeesen hem onder de hand assistentie verleenden, zelfs veele gemeene, ja zelfs officieren met verlof in zijne dienst lieten overgaan,

Heeft hulpe van de Portugeesen erlangt.

om dien gevaarlijken conquerant, maar tot vriend te houden, schoon ze't zedert ondervonden hebben, dat hij hun daarom zo min ontziet of gemenageerd heeft, als andere Europeeze naties.

Te dier tijd had de Comp. nog een tolk te Barsaloor, alwaar de Comp. bevoorens een logie gehad heeft. Toen hij bezig was, zig in het Cannareeze te versterken, dagt hij aan de Comp. en liet aan onzen tolk zijne goede intentie en genegentheijd omtrend de Comp. verzekeren. Hij was toen te Mangaloor en ontbood daar voorschr: tolk bij zig, repeteerde de verzekeringe van zijne genegentheijd voor de Comp. maar eijschte ook al ten eersten, duijsend granadiers geweeren. Men gaf hier van na Batavia kennis en sloeg voor, of men hem s' Comp.'s weegen niet diende te laten complimenteeren en met hem in onderhandelingen te treeden.

Betuijging van genegentheijd van hem voor de Comp. en versoek om geweiren.

Maar haar Hoog Edelheedens, al vroeg begrijpende, dat hij de man niet was. om volgens het sijsthema van de Comp. met hem iets, goeds te verrigten, recommandeerden, dat men de agtinge, die hij voor de Comp. betuijgde te hebben, ongeflatteerd moest tragten te conserveeren, en zijne verzoeken om wapen-goederen, op de best voeglijkste wijze te excuseeren, onder remarque, dat het de Comp. niet convenieerde, zig tusschen Souratta en Cochim verder te etabliseeren, dat men op den duur van dezen conquerants vriendschap geen staat kon maken, maar dat men egter de neutraliteijt niet uijt het oog moest verliezen.

Haar Hoog Edelheed's ordre hoe men hier met hem leeven moet.

In deze tijd ondekte hij een onderneeminge, die op zijn leven toegelegt was, van 18 voorname Cannareese grooten, dewelke door konstenarijen, bij de hijdenen zeer gemeen, hem hadden willen van kant helpen. Dog zodra hij zulks ontdekte, liet hij een zwaare executie oeffenen, hun door de wreedste pijnen, ter dood brengen en hunne aanmerkelijke bezittingen, die ze verborgen hadden, verbeurt verklaaren.

Een samensweering op zijn leeven, bij hem ontdekt en gestraft.

Sounoor en Wengapoer door hem vermeesterd.

Vervolgens veroverde hij de landen van Sounoer en Wengapoer, leggende benoorden Canara.

Hier op rukte hij op het onverwagts noordwaards op, en wierd in wijnig tijds meester van het rijk Sunda, waar van de vorst na Goa de vlugt nam, en door hijmelijke mede-werkinge van de Portugeezen, met de Marattas een verbond aanging, tegen Haijder, hetgeen voorviel in 't begin van het jaar 1764.

So meede Sunda, waar van de vorst na Goa vlugte.

Bij dit verbond, voegden zig de vorsten van Molandin en Bonsolo, en bij welke magt de Portugeezen in cognito ook eenig volk voegden, om hem daar, waare het mogelijk, een gevoelige neep te geven, alzo hij reeds op de grenzen van Goa genadert was, gelijk hij dan ook daar een rencontre gehad heeft, die niet in zijn voordeel uijtviel.

Verbintenisse van de vorsten door toedoen der Portugeezen, tegens Haijder Alij.

Maar de Portugeezen nader inziende, dat het hunne zaak niet was, zig met zijne zaaken te bemoeijen veranderden van concept, en zogten een vergelijk te maken, maar vrugteloos, en de Nabab bleef bezitter van Sunda.

De Portugeezen naderhand met hem vreede willende maken, heeft hij niet gewilt.

Onder zijne troupes had hij toen reeds successieve Europeeze dezerteurs van allerleij naties. Behalven de geene, die van Goa met verlof bij hem in dienst waaren maar voornamentlijk was hij voorzien van Fransen, want hij (bij het maken van conquesten, den Nabab van Carnatika Mahomet Alij, ook al in't oog hebbende, en weetende, hoezeer de Fransen de belangens van dezen Nabab ongunstig zijn) heeft doorgaans met de Fransen zo te Mahe als te Pondicherij gecorrespondeert, van hun ook veele Europeezen en ammunitie van oorloge weeten te krijgen, gelijk dan ook de Franschen aan hunne zijde Haijder Alijchan, ook altoos in 't visier gehouden hebben, om zig met er tijd en bij om wenteling van zaken van hem te bedienen door hun dan, had hij, gelijk gezegd is, een schoone troup Fransen in zijnen dienst, en in dezen tijd gebeurde eijgentlijk, dat bekent geval namentlijk dat hem omtrend 400 man zo cavellerie als infanterie van deze Franschen, met hunne paarden en wapenen, ontliepen en over Goa een goed heen komen zogten, uijt hoofde van onvergenoegdheijd, die ze tegens hem, wegens mishandelinge, opgevat hadden.

De Franschen hebben hem zeer g'assisteert op hoop van weder gunst.

Desertie van een troup Franschen uijt het camp van Haijder na Goa.

Intusschen ging de Moors regent Adij Ragia in perzoon na hem toe, gelijk ik bij de beschrijvinge van hem reeds genoteerd hebbe, en het is naderhand gebleeken, kat hij toen al bewerkt heeft, om de heerschappije van het Colastrijse rijk te verdrijgen, in gevalle het door den Nabab mogte overheerd worden.

Verschijning van Adij Ragia bij hem.

Vervolgens wierden de zaken bijgelegt, tussen de Nabab en de Marhettas, benevens de geconjungeerde vorsten, maar onmiddelijk prepareerde hij zig op nieuw om zijne wapenen verder uijt te brijden, zonder dat men wist, waarheen, maar kort daarop bleek het, dat hij het op de Mallabaar gemunt had, want eensklaps quam hij zuijdwaarts af in de maand februarij 1766, en maakte zig op het onverwagts meester van het geheele rijk van Colastrij, en terwijl de koning met zijn familie de vlugt nam na het Trevancoorse rijk, zo wierd de bestieringe over het Colastrijse opgedragen aan den voorsch. Moors regent Adij Ragia.

Vreede tusschen hem en de Marhettas.

Zijn vertooning op de Mallabaar.

En overheering van 't Colastrijse rijk.

Intusschen hield de Nabab goede order onder zijne troupes, en lokte daar door de gevlugte ingezetenen, om weder te keeren, egter hebben de Colastrijse Nairossen de koppen eens bij elkander gestooken, op 's Nababstro upes aangevallen, en omtrend 100 man daarvan neder

De Colastrijse Nairossen hebben wel zedert de hoorens willen opsteeken.

gezabelt, maar hierover, nam hij ten eersten wraak, gaf order, om all wat Nairos was, te vermoorden, waardoor een ijselijke masacre, en een schrik veroorzaakte, zo dat de geene, die 't ontkomen konden, vlugten, die zig verbergen konden, zig verbergden, en na dat het bloedbad gestilt was, gaande weg voor den dag quamen en zig voorts stil hielden, gelijk dan ook de Colastrijse ingezetenen, zig zedert stil gehouden en het jok van hunnen nieuwen heer onderworpen hebben, schoon hen egter zwaare lasten opgelegt wierden, alzo Adij Ragia, bij het aanvaarden van het rijk, teffens bepaalt wierd, eene jaarlijkse contributie uijt het rijk op te brengen, zo groot, dat dezelve niet wel voegelijk daar uijt kon geformeerd worden, en waarom Adij Ragia ook altoos met zijne contributie, ten agter gebleeven is.

Maar zijn deerlijk door de Nababse daarover gestraft.

Vervolgens wendede hij het verder na het Sammorijnse rijk, trok door tot voor Tallicherij en campeerde met zijn armee aan de revier aldaar, die het Sammorijnse van het Colastrijse afschijd.

Trekt verder na 't Sammorijnse.

Dog de koning van Sammorijn en de verdere princen van Collastrij, hadden zig verzameld, en gelegert aan deze zijde van den revier, om den Nabab den overtogt te beletten, en men dagt te dier tijd ook, dat hij daar veel werks zoude hebben, en volk moeten verliezen, eer hij over kon komen, nogtans passeerde hij kort daarna de revier met eenig verlies, rukte onmiddelijk voort, sloeg door de Sammorijnse, en de daar bij verzamelde Colastrijse Nairos heen, en rigtte eene zo groote slagtinge aan, dat er wijninge van ontquamen, terwijl hij de geene, die 't ontliepen, met zijn ruijterij liet nazetten, en de meeste daar van massacreeren, vervolgende zijnen marsch verder zuijdwaarts op, terwijl in 't Sammorijnse alles voor hem week, en hij dus den 20 April 1766 te Calicoet aanquam, en met wijnig moeijte van het geheele Sammorijnse rijk meester wierd; zo dat hij toen van de helft van de Mallabaarse cust reeds meester was.

Verslaat de Sammorijnse koning en de Colastrijse princen en maakt zig meester van Calicoet.

Het Sammorijnse rijk, inhebbende, kreeg hij ook den koning gevangen, den welken hij veragtelijk handelde, in zijn eijge paleijs gevangen hield, bespottede en drijgde hem als een gemeen Mallabaar, te zullen laten chambokken, indien hij geen aanwijzinge van schatten deed, waar door de Sammorijn zig zelfs om het leven bragt, gelijk dat geval onder het articul van den Sammorijn nader aangetcond is.

Neemt den Sammorijnsen koning gevangen, mishandeld denselven, die zig zelfs het leven beneemt.

Hier na had hij een rencontre met de Engelse te Tallicherij, die zig met zijne zaken wilden bemoeijen, en zijn volk, dat daar in een na bij gelegene pagood lag, wilde doen verhuijzen, dog alwaar de Engelse, te kort schooten, en in de uijterste confusie de vlugt moesten neemen, met agterlatinge van de bij hun hebbende 3 metale kanons en 2 mortieren.

Krijgt een rencontre met de Ergelschen te Tallicherij en verslaat dezelve.

De Sammorijnse Nairossen bleeven egter niet stil, maar stroopten geduurig in 't land, verscheijde schermutselingen vielen er voor maar zodra 's Nababs troupes maar een dugtigen uijtval deeden weeken de Nairossen in de bossen, en op de gebergtens, maar vermits de Marattas zig toen weder verzamelden om op Haijder af te komen en hij dus all' zijn magt na boven moest zenden, zo wierd de kroonprins (die zig bij de hand, dog in het rijk van Trevancoor, namentlijk in het Paroese opgehouden had) in het rijk hersteld, mits contributie aan den Nabab betalende.

De Sammorijnse Nairossen maakten wel eenige bewegingen maar wierden verslagen.

Herstelling van de kroon prins van den Sammorijn in het rijk, mits betalende contributie.

Intussen, of voor dat de Marattas af gekomen waaren, was men hier bedugt, dat deze conquerant, zijn overwinninge verder zuijd waards zoude voort zetten; dus rezolveerde men hier, om hem per expresse commissianten wegens zijn overwinninge te laten complimenteeren, en te

Zending van 's Comp's gecommitteerdens na den Nabab.

zien of men zijne verdere intentie doer gronden kon. Hij bevond zig toen nog te Calicoet alwaar hij onze gecommitteerdens beleeft ontving en op hunne voorslagen favorabel antwoordde.

Waarin de Commissie bestond.

Het hoofdzakelijke van de commissie bestond, om hem te informeeren, welke voorregten de Comp. in het Sammorijnse van ouds bezat, en dat de koning van Cochim en Trevancoor, bondgenooten van de Comp. waaren, met verzoek, dat dus de landstreek van Chettua tot Cranganoor door hem gemenageert, en voorschr: koningen ongemollesteerd mogten gelaten werden.

Zijn antwoord quam hoofdzakelijk hier op uijt.

Het antwoord van den Nabab aan de gecommitteerdens.

(1) Dat hij een eeuwig duurend verbond, met de Comp. wilde maken, en producten uijt zijn land leveren, mits hij ook gerieft werde, wanneer hij iets mogte nodig hebben.

(2) Dat indien de Comp. het nodig had, hij haar wilde assisteeren met 30,000 man te lande en met zijne magt ter zee, mits hij zulks van de Comp. ook te wagten had.

(3) Dat zo hij verder Zuijdwaards mogte optrekken, de Comp. hem 1,000 man (Europeezen) moest bijzetten, die hij zelfs betalen en onderhouden zoude.

(4) Dat hij de landstreek van Chettua passeerende's. Comp.'s vassallen en onder—danen niet molesteeren en de landen van den koning van Cochim, ten respecte van de Comp. niet alarmeeren zoude.

N.B.—Het is speculatief dat hij Trevancoor niet noemde, maar wel Cochim, ten bewijze dat hij dat peper rijk toen al in het oog had, ook is het niet buijten remarque, dat hij niet beloofde, geen gewapend volk over onze landstreek te zullen laten trekken, maar wel, dat hij onze landstreek passeerende, de ingezetenen geen quaad zoude doen, ten bewijze dat hij toen al niet van sints was 's Comp.'s grond te menageeren.

(5) Dat hij zelfs de Comp. nog meer landen wilde afstaan, als ze heeft.

(6) Dat hij ons vrijen handel toestond, zo verre zijn gebied noordwaards strekt of in der tijd nog mogt komen te strekken.

(7) Dat wij de residentie op Bassaloor weder konden herstellen, en te Pananij of te Calicoet ook een residentie mogten stellen, en wesmeer.

Zijn intentie om met de Comp: een of en defensiev tractaat te sluijten.

Met een woord, hij zogt toen al, het geen hij tot op het laatste toegezogt heeft, namentlijk, om de Comp. maar aan het lijntje te krijgen, en met hem een offensiev of defensiev tractaat aan te gaan; ook schreef hij een brief na Batavia hier over.

Men beloofde hem daar over na Batavia te zullen schrijven.

Dit een en ander wierd hier op hetrieijndel vkste beantwoord, en nopens zijn hooft oogmerk verklaard, dat men zig daar over na Batavia zoude addresseeren.

Van de koningen van Trevancoor en Cochim eijschte hij contributie.

Maar zijn belofte, namentlijk om de koning van Cochim niet te zullen moeijen maakte hij naderhand conditioneel, alzo hij begeerde, dat hem egter iets moest gecontribueert worden, ter goedmakinge van zijn oorlogs ongelden, en dat de Comp. niet alleen de mediatie daartoe op zig zoude neemen, maar ook Trevancoor ingelijks disponeeren tot de afgave van een goede somma, met bijvoeginge, dat indien deze niet inclineerde, hij hem dan een visite zoude geven, eijschende teffens van den koning van Cochim 4 lak ropijen en 8 eliphanten en van den koning van Trevancoor 15 lak ropijen en 30 eliphanten.

Antwoord van die koningen daarop.

Hier over onderhield men de vorsten, dog Trevancoor verklaarde, dat hij dezen conquerant geen reeden, gegeven had, om van hem geld te eijsschen, dat hij een tributair van den Nabab Mahomet Alij zijnde, aan geen twee zijden, contribueeren kon, dog dat hij wel gezanten met een prezent, aan den Nabab wilde zenden en teffens den Nabab laten voorslaan, om de koningen van Collastrij en Sammorijn weder te herstellen, voor den goede somma gelds, die deze vorsten hem zouden contribueeren, mits de Nabab dan van de Mallabaar, weder na de noord keerde; dog Trevancoor voegde er ook wel speciaal bij, dat de Comp. haare gecommitteerdens

meede moest laten gaan; en de koning van Cochim autwoorde, dat hij zijne zaaken aan de Comp. overliet, verzoekende insgelijks dat men mogt bewerken, dat Colastrij en Sammorijn hersteld wierden.

Dog men begreep, dat er van zo een onderhandelinge niets komen zoude, dat de Nabab te veel eijschte, en voorschr: koningen wijnig of niets geven wilden; dat men hier door in netelige omstandig heeden zoude kunnen geraken, en ligtelijk een stap doen, strijdende tegen de neutraliteijd, ten minsten men besloot van s' Comp. weege geen gecommitteerdens mede te laten gaan, maar het daarbij te laten berusten en Haar Hoog Edelheedens orders af te wagten gelijk men dan zulks aan Cochim en Trevancoor bekent maakte, die daar op verklaarden, dan ook geene zendelingen aan den Nabab te willen zenden; dus gaf men den Nabab kennis, dat men zijne voorslagen, aan de koningen van Cochim en Trevancoor had bekent gemaakt, zonder meer; en men bedeelde dit een en ander omstandig na Batavia, onder afzending van 's Nabab's brief en geschenken, gelijk bij de aparte brieven na Batavia van dien tijd, of eijgentlijk van't jaar 1766, te zien is.

Men beeft zig gexecuseert, die 's Comp.'s weegen den Nabab bekent te maken

Sending van een brief en geschenk van den Nabab na Batavia.

Maar Aanno 1766 in de maand October (want dan is het tijd,om hier wat te beginnen, omdat dan de goede mousson opengaat) meende men, dat hij op Cochim en Trevancoor zoude afkomen, maar hij in de maand Januarij daaraan berigt krijgende, dat de Marattas met de Nabab van Decam gent. Nisam Alij in aantogt waaren, om in het Maisoerse te vallen, brak hij met zijn leger op, en wierp zig daarmeede in zijne hoofd-stad Seringapatnam, waarin hij geblocqueert en omeingeld wierd, twee maanden daarna, vond hij weer middel, om zig van de vijand door geld te ontslaan die daar op aftrok.

Vertrek van den Nabab na Seringapatnam werd aldaar door verscheide vijanden aangetast, dog weet weder vrij te raken.

Intusschen of terwijl hij nog met de Marattas doende was, quam in't begin van't jaar 1767 een briev met contra geschenken van Batavia voor den Nabab.

Ontvangst van een brief en contra present voor den Nabab van Batavia.

Den 20 Februarij 1767 quam zijn vloot hier ter rheede, bestaande in 28 zeijlen; twee afgezanten uijt de vloot, quamen aan de wal te kennen gevende, dat deze vloot gekomen was, om de Marattas op te zoeken, en deze cust te bevijligen, waar op ze 's anderen daags weder na de noord vertrok, en dewijl hij intusschen zig met de Marattas verdragen had, zo hoorde men ook niet, dat deze vlooten elkander verder opgezogt hebben.

Verschijning van 's Nabab's vloot voor Cochim.

Maar nu de handen weder ruijm hebbende, disponeerde hij voorschreeve Decam's Nabab Nisam Alij, om te zamen tegen de Nabab Mahomet Alij en de Engelse op te trekken, en voor eerst Trisnapallij, en het Madureese te overweldigen, gelijk ze ook te zamen optrokken, en bij welke gelegentheijd Nisam Alij door zijn vermogen van den Mochol, een Nababs patent, en een eere-kleed voor Haijder Alijchan bezorgde van welken tijd af hij eijgentlijk eerst de naam van Nabab gevoert heeft.

Conjunctie van hun Nabab met Nisam Alij tegens Mahomet Alij en de Engelschen.

Werd door den Mochol tot Nabab gecreeerd.

Dog deze twee nu t' samen na het Trisnapallijse optrekkende, en de Engelse met Mahomet Alij daar gecampeert leggende, zo quam het tot een hoofd treffen; Nisam Alij nam schielijk en in tijds de vlugt en Haijder Alijchan moest met groot verlies na het Maisoerse de wijk neemen; intusschen gaf Nisam Alij een goede somma gelds aan de Engelse en Mahomet Alij waarmeede hij vrij geraakte.

Dog krijgt de nederlaag van Mahomet Alij en de Engelschen, en wijkt na Maijsoer.

Hier naderden de Engelse en Mahomed Alij het Maisoerse, en beleegerden Haider Alijchan in zijne grensvestinge Bengaloer, waar in hij dapperen tegenstand bood Een zijner zoonen, deed de belegeraar

Werd derwaards vervolgt en belegert in de vesting Bengaloer.

alle mogelijke afbreuk; de Engelse, on hem aan twee zijde werk te geven, rusteden te Bombaij in de maand Maart 1768 een vloot uijt, en daar meede een gedeelte van 's Nabab 's vloot vermeesterd hebbende, ondernamen, een landinge op de vesting Mangaloor, dewelke ze veroverden, en waarin ze zo wel als buijten in de retranchementen, tot in de maand Julij zig maintineerden; maar 's Nababs zoon, met een goed aantal troupen, zo cavallerij als infanterij overrastede hun in de retranchementen, en veroverde dezelve: terwijl het grootste gedeelte der Engelse van het fort afgesneeden, nedergesabelt of gevangen genomen wierd, waar bij ook kwam, dat de Engelse het fort verlaten, en met een vaartuig, dat in de revier lag, met agterlating van alles, de vlugt na Bombaij moesten neemen, de gevangen Europeezen wierden landwaards ingevoert, slegt gehandelt, en de Toepassen, die in hun dienst geweest waaren, na afsnijding van neuzen en ooren, veragtelijk terug gezonden. 'S Nabab's troupes trokken voorts door het Maisoerse na de kust Cormandel, stroopten de landen tot voor de poorten van Madras en belemmerde den toevoer na het leger voor Bengaloer, alwaar de Engelse wijnig vorderden.

De Engelschen vermeesteren een gedeelte van 's Nabab's vloot en veroveren Mangaloor.

Werd door 's Nabab's zoon weder hernomen.

En de Engelse bezetting strengelijk gehandelt.

'S Nabab's troupen trekken tot voor de poorten van Madras.

De zaken in deze staat staande, traden parthijen, in onderhandelinge, en maakten vreede bij een contract van de maand April 1769, van welks inhoud men eenigen tijd ignorant is geweest, egter wist men, dat het niet zeer in faveur der Engelse was, dog dat de koning van Trevancoor, als tributair van Mahomet Alij, in dat contract ook ingeslooten was, dog 't zeedert men gelegentheijd gekreegen heeft, om een afschrift daar van te krijgen, is het gebleeken, en wel bij het eerste articul van dat contract, dat Trevancoor wel speciaal als een vriend van Mahomed Alij daarinne begreepen is.

Noodzaakt de Engelschen met hun vreede te maken tot hun nadeel.

Maar Haider Alijchan, had zijn handen zodra niet vrij, of geraakte weder met de Marattas in oorlog, dewelke duurde tot in 't begin van 't jaar 1773, als wanneer hij vreede maakte voor een considerable groote somma gelds in welke tussen tijd van zeve jaaren of eijgentlijk zedert de Nabab uijt het Sammorijnse, na de Noord opgetrokken was, de koning van Sammorijn, geen enkelde penning contributie betaald had, even als of de Nabab met de Maratters nimmer den dans ontspringen zoude, en dus leefde hij, maar gerust weg.

Trekt weder tegens de Marattas op.

Maakt met dezelve vreede voor een groote somma gelds.

Dog het duurde niet lang of de Nabab zond zijn leger-hoofd af na Palcatcherij, om den Sammorijn te attacqueeren. De Sammorijn dit hoorende, zogt de Fransche te Mahé tot hulp, en sloot met den Gouverneur Duprat die effen te vooren uijt Vrankrijk daar gekomen was, den 12 Januarij 1774 een contract waar bij hij zig met zijn rijk en onderdanen, aan den koning van Vrankrijk onderwierp, en belofte erlangde van tegens zijne vijanden beschermt te zullen worden, na dat dit contract gemaakt was, trok de Heer Duprat met een detachment na Calicoet, wierd aldaar door den koning van Sammorijn beleefd ontfangen, die het bestier over zijn rijk aan den heer Duprat opdroeg, waar op deze alom Franse vlaggen plantte en bezit nam van't Sammorijnse fort te Calicoet; vervolgens liet hij aan de generaal van de Nabab weeten dat hij van weegens den koning van Vrankrijk het Sammorijnsche rijk onder zijne protectie genomen had; dog deze stoorde zig wijnig daar aan, maar zette zijn marsch na Calicoet voort; de Heer Duprat ging's Nabab's legerhoofd te gemoed, en meende dus desselfs verderen marsch door een zamenspraak te doen staken, maar te vergeefs; dus keerde hij weder terug na Calicoet, en bezette't

Zend zijn leger-hoofd of tegens den Sammorijn.

Die de Fransen tot hulp riep en aan dezelve zig onderwierp.

De Franse vlagge wierd overal in het Sammorijnse geplant.

Dog de Nababse stoorde zig daar niet aan maar noodzaakte de Fransen, te retireeren.

fort, het welke vervolgens door's Nabab's leger hoofd opgeeijscht, en den 19 dier maand door de Franschen schielijk verlaten wierd, die met het schip, waarmeede ze gekomen waaren, hunne retraite na Mahe namen, bij welke gelegentheijd met de Franse vlaggen al vrij veragtelijk geleefd wierd, waar over't zedert door het Ministerie van Pondicherij bij de Nabab hevig gedoleerd is dog waar aan hij zig niet het minste stoorde.

Het Sammorijnse rijk voor de tweedemaal door de Nababse veroverd.

De Koning van Sammorijn verliet daar op Calicoet, het welk nevens het gantsche rijk door de Nababse andermaal vermeesterd en toen door een van's Nabab's Gouverneurs zelfs beheerd wierd.

De Sammorijnse koning sogt in 's Comp.'s land te schuijlen, dog wierd afgewesen.

Toen de Sammorijn de vlugt nam, wilde hij zig in onze landstreek verschuijlen, waar van ik hem diverteerde, zo dat hij met zijne familie op een inlands vaartuijg over zee, na de Zuijd retireerde in het Trevancoorse rjik, alwaar hij connivendo, zig als nog ophoud.

De koning van Cochin is aangesproken en heeft ook beloofd twee lak rop.'s en eenige eliphanten aan den Nabab te geven.

Middelerwijl was den Koning van Cochim aangesprooken, om twee lak ropijen en enige eliphanten die hij ook beloofde en naderhand ook gegeven heeft met voorkennis van Trevancoor, die hem zulks niet alleen aanraadde maar ook daar toe geld leende, om den Nabab tog maar niet verder als het Sammorijnse te laten komen.

Van de Cranganoorse koning wierd gevergt een lak rop.'s en twee eliphanten.

Maar in de maand Maart, wierd het koningje van Cranganoor ook aangesprooken, om een lak ropijen en twee elephanten, zo als ik naderhand eerst verstaan hebbe, uijt hoofde van zekere belofte, die hij toen de Nabab in 't jaar 1766 was afgemen, buijten's Comp.'s weeten al gedaan had.

De Comp. heeft den Cranganoorder daarvan willen bevrijden dog vrugteloos.

De koning van Cranganoor wierd intusschen gedwongen, tot het opbrengen van de ge-eijschte som, en dewijl dit koningje al zedert het jaar 1717 onder de specaale protectie van de Comp. staat zo hebbe ik wel getragt, hem daar van te bevrijden, dog te vergeefs, want 's Nabab's generaal, zond eenige gewapende sipaijs aan de overzijde van de Chettuase revier, door het land van den koning van Cochim, en ook eenige aan deze zijde, van de revier over de landstreek agter Paponettij heen na Cranganoor.

De Cranganoorder gaat na het Nababse legerhoofd en maakt het of met een obligatie van 50,000 rop's.

In deze omstandigheijd verliet het koningje van Cranganoor het hof, vertrok na's Nababs leger-hoofd, die aan de overkant van de revier bij Chettua lag, maakte de zaak daar af, met een obligatie van 50,000 ropias te teekenen, om die in twee termijnen te betalen.

Gem: legerhoofd doed ondersoek in 's Comp.'s landstreek na de schatten van den Sammorijn.

Maar's Nababs leger-hoofd, tog chikanen met de Comp. zoekende, doleerde dat we den Sammorijn door ons land hadden laten passeeren, en dat hij zijn schatten op onze landstreek hier en daar bij de ingezeetenen had geborgen, waar op ik hem verzogt, om aanwijzinge daar van, met belofte om visitatie te zullen laten doen, ten bij weezen van de zijne, hetgeen ook geschiedde om de maat maar vol te meeten.

Moeite die de Comp. bij die gelegendheijd heeft gehad.

Wat moeijte ik te dier tijd gehad hebbe, zo om de wille van het koningje van Cranganoor als om den Sammorijn uijt ons land te houden, ten eijnde geene reeden van aanstoot te geven, en egter 's Comp.'s gezag te bewaaren, en wat ik, te dier tijd zo aan den Nabab als aan zijn legerhoofd, en aan onze residenten, om de Noord bij continuatie geschreeven hebbe, is nader te zien, bij aparte briev van den 18 Junij 1774 van hier na Batavia geschreeven.

Ik begon intusschen, hoe langer hoe meer 's Nabab's koelheijd te ontdekken; en hier in wierde ik des te meer gesterkt, zo om dat hij mij op mijne brieven niet eens antwoordde als om dat ik kennis droeg van verscheijde chokante discouasen van zijne ministers.

Koelheijd van den Nabab omtrent de Comp.

Eijndelijk kwam ik agter de reeden van zijn koelheijd, en verstond, dat dezelve niet alleen was veroorzaakt, om dat de Comp. van zijn voorige aanbiedinge geen gebruijk gemaakt had, maar ook, om dat hij in 't jaar 1766 een prezent na Batavia gezonden hebbende, geen contra prezent ontvangen had, en zulks als een klijnagting aanmerkte.

Oorzaak van zijn koelheijd.

Ik informeerde mij hier na, en bevond, dat er wel een contra geschenk van Batavia gekomen was, maar dat hij bij den aanbreng van dat geschenk met de Marattas aan den gang was, waar door men toen mogelijk de afzendinge ge-excuseert zal hebben, schoon het ministerie van dien tijd egter eerst voorneemens scheijnd geweest te zijn, het zelve af te zenden, alzo mij gebleeken is, dat men toen bij een briev aan den koning van Coimbatoer (die te dier tijd's Nabab's correspondentie om de Noord zo wat waar nam) wel speciaal gevraagt heeft, waar de Nabab zig toen bevond, ten eijnde hem het gem: geschenk toe te zenden.

Waarom het present van Batavia aan den Nabab niet was verzonden.

Nu quam het er maar op aan, om dit te redresseeren, en alle schijn van verzuim weg te neemen · even als of zig tans toevallig, de eerste gelegentheijd, daar toe maar op-deed, en dit gelukte ook, egter rekte ik deze commissie nog een wijnigtjen uijt, en correspondeerde eerst met den Calicoutsen Gouverneur, quasi over de gesteldheijd der landen en de binnen weegen, dewelke onze gecommitteerdens passeeren moesten om te zien of er intusschen, niet iets mogt voorvallen, dat eenigen invloed op deze commissie konde hebben.

Hoe men dit versuijm moest redresseeren.

Dus zond ik den 23 Februarij 1775 twee gecommitteerdens met de geschenken voorzien van een schriftelijke instructie, hoedanig zij zig te gedragen hadden, welke gecommitteerdens op eene distingueerde wijze van den Nabab ontvangen wierden.

Zending van dit geschenk per gecommitteerdens.

Gem: gecommitteerdens bragten met hun retour mede, brieven en geschenken, welke eene en andere per het schip "De Princesse van Orange", den 12 Maij 1775 na Batavia verzonden zijn, bij welke gelegentheijd alles zeer omstandig, met insertie van de instructie, het rapport van gecommitteerdens, de brieven, 's Nabab's doelwit, benevens mijne gedagten over het een en ander bedeeld is.

Terug komst van de gecommitteerdens met brieven en geschenken.

Het oogmerk was in zo verre nu wel bereikt, dat 's Nabab's koelheijd geweeken en ik met hem in correspondentie geraakt was, dog het eijgentlijk doelwit, om met hem een contract van vriendschap aan te gaan, was niet bereikt; buijten des, zo zag men duijdelijk, dat de Nabab datgeen alleen maar zogt, hetgeende Comp. juijst het minst convenieert, namentlijk, om met hem een offensief en defensief tractaat aan te gaan, waar toe hij zelfs een project van negen articuls bij zijn brief na Batavia gevoegd had; dog ik had nog al hoop (dewijl ik tog nu met hem in correspondentie was) om hem wel in een goede luijm te houden en tot een vriendschaps accoord te brengen.

Oogmerk van den Nabab om met de Comp. een of en defensiev tractaat te sluijten.

Maar per ongeluk, had het schip de Princesse van Oranje een zeer lange reijze zo dat met de komst van de Bataviase scheepen, in de volgende mousson geen antwoord quam, en om dus hem geen argwaan te doen krijgen, over het agter blijven van het antwoord, zo informeerde ik hem in tijds, dat het schip zo een lange reijs gehad had, en dat dus het antwoord ongetwijfeld maar eerst in de volgenee

De lange reijse van's Comp.'s schip na Batavia heeft het antwoord op's Nabab's brief veragtert.

goede mousson kon komen, en ik zogt hem zelfs te doen gelooven, dat het intusschen geexteerde sterfgeval van den Heer Gouverneur Generaal van der Parra, ook eenige tardance had kunnen toebrengen, hetgeen egter bij hem geen ingang schijnt gehad te hebben, ten minsten hij hield eensklaps op aan mij te schrijven, en eenigen tijd daar na is mij, ter ooren gekomen, dat hij op mij verbittert is, en mij verdenkt, dat er reeds in tijds van Batavia hier qualificatie zoude geweest zijn, om met hem zo een offensiev en defensive alliantie aan te gaan, als hij gezogt had, maar dat ik de briev en geschenken aangehouden en intusschen kragtig daar tegen geschreeven, en bewerkt zoude hebben, dat er een ander briev gekomen is, en dit de reeden zoude zijn, waarom hij zo lange na antwoord heeft moeten wagten.

Daarop is den Nabab verbitterd geraakt.

Dog uijt zijn zedert gehouden gedrag mag men te regt besluijten, dat al hadde hij dat jaar antwoord erlangd, hij evenwel daarom niet zoude gelaten hebben, hetgeen hij gedaan heeft, en mogelijk toen al vroeger zoude beproeft hebben, om ons door geweld te dwingen, tot zijn voorgeslagene engagement, hetgeen hij toen dat jaar nog schijnd uijtgesteld te hebben, of er ook mogelijk over Ceijlon of op een andere wijze, nog antwoord mogt komen.

Hoewel hij zonder dat evenwel gedaan zoude hebben, wat hij gedaan heeft.

Egter ondernam hij in de eerste goede mousson, waar in hij het antwoord van Batavia verwagt had, nog niets tegen de Comp. maar liet door zijn Gouverneur van Calicoet de koningen van Cochim en Cranganoor weder om geld aanspreeken, hetgeen mij genoegzaam de geheele goede mousson weder werks gaf, met den Gouverneur van Calicoet, het koningje van Cranganoor en de residenten om de Noord, totdat ik het eijndelijk zo verre kreeg, dat er met het eijsschen van geld niet verder voortgevaaren, maar het zelve in statu gelaten wierd, terwijl hij intusschen eenige landen van de Marattas ging wegneemen, alzo deze te dier tijd met de Engelse over het wegneemen van Salsette, aan den gang waaren, van welke gelegentheijd hij zig bediende.

De koningen van Cochim en Cranganoor wierden intusschen weder om geld aangesproken door de Nababse Gouverneur.

De Nababse neemen van de Marathas eenige landen weg.

Maar toen de volgende goede mousson aanquam, begon hij zijne wapenen dit heen te wenden. en eijndelijk het masker af te leggen, want nog in de quade mousson, of eijgentlijk in de maand Augustus, begon Charder Chan 's Nabab's Gouverneur en leger-hoofd, zijne pretentie bij de Koningen van Cochim en Cranganoor weer op nieuws en gaande weg sterker te formeeren; de eerste nu om een somma van agt lak en de tweede om een lak ropijen, en hier toe was Charder Chan al met zijne troupes in het noordelijke deel van het Cochimse rijk gevallen, vermeesterende ook al ten eersten het noordelijke fort Tritsjoer.

Inval van de Nababse troupen in de Cochimse Noordelijke landen.

De koning van Cochim zond inmiddels zijne zendelingen na Seringapatnam bij den Nabab en was eijndelijk genoodzaakt zijn zendelingen te qualificeeren, om de harde conditie aan te gaan, namentlijk zig voor vier lak ropijen en vier eliphanten te verbinden, en voorts jaarlijks een en een vijfde lak ropijen aan contributie te betaalen, waar onder het koningje van Cranganoor begreepen wierd, namentlijk nu voor $1\frac{1}{5}$ lak ropijen, en voorts jaarlijks voor $\frac{1}{5}$ lak ropijen alleen, en dewijl ik het laatste niet beletten kon, moest ik zulks oogluijkende passeeren.

Vertrek van de Cochimse zendelingen na Seringapatnam, om met de Nabab te accordeeren zoals geschied.

Hier op trok 's Nabob's leger-hoofd, met zijn volk noordwaarts terug, en men vleijde zig nu, dat door dit accoord, de rust zoude zijn hersteld; dog 't legerhoofd in zijn aftogt zijnde, begon met ons chicanen, en begeerde bij een brief reek: van het sandig land van Chettua, met bijvoeginge dat hij anders het land zoude verwoesten: men meende in 't eerst, dat dit de in sequestratie genomen landen van den Sammorijn betroff, waar van hier boven onder 't hoofdeel van den Sammorijn gemeld is: dus zond men hem een behoorlijke

Het Nabob's legerhoofd zoekt chikaanen met de Comp.

reekeninge daar van, waar hij bleek, dat den Sammorijn aan de Comp. daar op nog te quaad stond, dog het leger-hoofd, zonder an antwoord te wagten, kwam intusschen met zijn troupes den 9 October op het onverwagts over de revier van Chettua bij Poelicarro een weijnig bezuijden 't fort Chettua, alwaar de overtogt het gemakkelijkste is, en marcheerde vervolgens na Chettua, nam's Comp.'s tolk en gesw: scriba, die aan hem gezonden waaren gevangen, eijschte van de Chettuaase bediendens 20 jaarige geregtigheeden, en het geld van den Sammorijn; men vroeg nadere elucidatie, van 't leger-hoofd, en protesteerde tegen de vijandelijkheeden; maar de helft van 's Nabab's volk bleef Chettua omcingelen en ingeslooten houden, en de andere helft trok na 't conquest Paponettij, brandde, roofde en plunderde; de resident retireerde intussen met 's Comp. 's geld na Cranganoor, en het legerhoofd nam zijn verblijf in de residentie, die toen een brief schreef, en daar bij klaagde, over het onbeantwoord laaten van zijne brieven, met bij voeginge, ordre te hebben, van zijn meester om in 's Comp.'s landen te trekken, dog betuijgde teffens, dat zijn meester met de Comp. in vriendschap wilde leven, en begeerde dus vrije passagie over 's Comp.'s grond, en voorbij Cochim, om Trevancoor te attacqueeren en zo niet, dat dan de vriendschap uijt was.

Valt in onze bezittingen.

Neemt's Comp's scriba en tolk van Chettua gevangen.

Omcingelt Chettua.

Plundert Paponettij.

En begeert vrije passagie over s' Comp.'s land na het Trevancoor.

Ik antwoordde hem, dat desselfs betuijging van vriendschap wel was, dog dat ik het voorgevallene op 's Comp.'s grond zeer vreemd vond, en hoopte dat hij alle hostiliteijten zoude doen ophouden 's Comp's grond gebied menageeren, en zijne troupen onder 't bereijk van het canon niet laten komen, en ik presenteerde de mediatie tusschen de Nabab en Trevancoor: maar eer dit antwoord kon bestelt zijn, kwamen's Nabab's troupen den 11 8ber tot voor Cranganoor en tragten het zelve te overrompelen; ze raakten in gevegt met de onze, de bezetting verjaagde hem van onder de muuren en zond ze met beploede koppen terug; Charder Chan schreef een nadere brief en verklaarde daar bij, dat hij zig in de possessie van het zandig land gesteld had: men zag toen, dat het geheele conquest Paponettij met de geheele landstreek, van Cranganoor tot Chettua toe in zijnen eijsch begreepen was: Hij eijschte nog daar en boven, 20 jarige geregtigheijd, van die landen, benevens de producten van nog een stuk lands, groot 15 mijlen en eijndelijk eijschte hij finaal contributie van de Comp. en ontkende toen, dat hij passagie over 's Comp.'s landen na Trevancoor verzogt had.

Attacqueerd Cranganoor.

En begeert geregtigheijd van 20 jaren van het zandigland van Chettua.

De zaak veranderde hier door van gedaante, en was dus gekomen geheel buijten de termen van neutraliteijt; nu wierden wij zelfs aangetast, en dus was de vraag, of men met eijgene magt, dan wel met versterking van Trevancoor en Cochim diende te ageeren, de noodzaakelijkheijd om met Trevancoor verknogt te blijven, en onze eijge omstandigheeden deeden ons besluijten met Trevancoor en Cochim te samen den verderen indrang van's Nabab's troupen te beletten; de ministers van Trevancoor en Cochim presenteeren hunne hulpe dog hun goede wil was grooter als hun vermogen en couragie, hetgeen naderhand gebleeken is.

Conjunctie van de Comp. met de koningen van Trevancoor en Cochim.

Dus liet men ten eersten de noorder hoek van het eijland Baijpin genaamd Aijkotta, versterken, om de vijand daar het overkomen op Baijpin te beletten. Eenige troupes van Trevancoor gingen ook na Aijkotta en 's Nabab's troupen maakten toestel om op de west-hoek, agter 't fort Cranganoor, over de revier of Aijkotta over te komen, waar op de troupes van Trevancoor al aan 't retireeren waaren, maar een detachement van ons overland, en het smal-schip De Verwagting, over zee gezonden, te Aijkotta aankomende, retireeren de Nababse.

Aijkotta wierd verstrekt.

Hier op zond ik een bezendinge aan den koning van Trevancoor; de koning deed goede beloften, om met de E. Comp. en den koning van Cochim te zamen tegen den vijand te ageeren, en had reets kennisse van de zaak gegeven aan den Nabab Mahomet Alij en de Engelschen, die hem ook belofte van hulpe gegeven hadden, namentlijk, indien hij geattacqueert mogt worden, dus verklaarde Trevancoor, dat hij wel met vereenigde magt den vijand zijnen verderen indrang wilde helpen tegen gaan, maar niet offensiev tegen hem ageeren kon, omdat hij van hem nog niet beledigt was; dus besloot men voor eerst bij de gemeene defensie te blijven, tot dat secours van Ceijlon mogt komen; egter gaf ik van de voorgevallene vijandelijkheeden, bij een briev kennisse aan den Nabab, of hij zig ook nog mogt bedenken, en't bedrijf van zijn leger hoofd disapprobeeren.

Belofte van den koning van Trevancoor om met de Comp. en de koning van Cochim samen te ageeren, dog niet offensief.

Men verzogt secours van Ceijlon en gaf de Nabab van de invasie kennisse.

In 't begin van de maand November kwam ontzet van Ceijlon en toen meenden wij den vijand niet alleen zijn verder doorbreeken te beletten, maar ook, waare het mogelijk, uijt de land streek te doen verhuijzen, en dus te wreeken den hoon die de Comp. aangedaan was; te meer de koningen van Trevancoor en Cochim, inzonderheijd de eerste, 't zedert de voorschr: hulptroupen gekomen waaren, groote beloften gedaan hadden, om meede af te trekken.

Van Ceijlon kreeg men ontzet.

Maar de vijand zig intusschen van Chettua tot Cranganoor agter paggers en sterktens verschanst en in hinderlagen gelegd hebbende oordeelden wij het toen niet raadzaam, onze troupes er zo maar te laten op af gaan, want schoon wij hier wel in een tamelijken staad van defentie waaren, zo waaren wij egter niet ingerigt, om te velde te trekken, tegen een vijand, op den oorlog afgerigt, die zig intusschen over al verschansd had, en in hinderlagen lag, zo dat we ten eersten de nodige aanstalte tot zo eene togt lieten maaken.

Dog men konde het niet wagen tegens den vijand op te trekken omdat hij te sterk zig verschanst had.

Maar toen men hier meede bezig was, had de resident van Chettua middel weeten te vinden, om ons kennisse te geven, dat hij het fort niet langer houden konde; het behoud van dit fort was tot onze oogmerk, toen van de uijterste aangelegentheijd, als aan het Noorden van de landstreek leggende gelijk het fort Cranganoor aan het zuijden daar van legd; zodat de vijand dan geen andere retraite had, als de wijk te neemen ten oosten over de revier, alzo de zee ten Westen leijd.

Chettua stond in gevaar.

Dus resolveerde men Chettua eerst over zee te ontzetten, en deze expeditie wierd den 11 November ondernomen, maar we hadden het verdriet, dat dezelve niet, volgens het zo speciaal bij instructie voorgeschreevene, onmiddelijk na de aankomst voor Chettua kon geschieden, maar eerst des anderen daags, zodat de vijand tijd gekreegen had, om uijt het Paponettijse op te rukken, en in de nagt zig in kuijlen te begraven, waardoor 's Nabab's troupen, na dat de onze geland waaren, van alle kanten als de mieren ten voorschijn quamen, de retraite beletten, ons detachement omcingelden, gedeeltelijk ombragten en gedeeltelijk gevangen namen, waaronder ook den commandeerenden officier van de expeditie, terwijl er eenige wijnige nog in 't fort Chettua ontkwaamen.

Men zogt het te ontzetten.

Maar valt ongelukkig uijt.

Twee dagen na deze mislukte expeditie wanneer de vijand alles aanwendde en reeds de ladders aan de muuren van het fort aanbragt, volgde de overgave van het fort ook, welke geschied was, op conditie dat het guarnizoen vrij uijt na Cranganoor zoude trekken, maar het legerhoofd nam, tegen zijn gegeven woord, de gansche bezettinge, benevens die er van het detachement ingekomen waaren, gevangen en voerde voorts alles wat er was, tot vrouwen, kinderen en slaven inclusive na

Overgave van Chettua.

En gevangen-neeming der gantsche bezitting.

Calicoet, dog de militairen na zijne residentie plaats Siringapatnam alwaar de meeste, uijt gebrek, bij den Nabab dienst genomen hebben, behalve de officier van de expeditie, de commandant van Chettua, en den resident, welke absoluut geen dienst wilde neemen.

Deeze fataale gebeurtenissen, deeden ons besluijten, om onze magt bij een te houden, voor eerst maar Cranganoor te dekken, het eijland Baijpin te bewaaren, en voor Cranganoor ons te verschansen tot men gelegentheijd zoude hebben, iets verder te onderneemen.

Men besloot hier op s Comp.'s magt maar bij een te houden.

Maar toen intusschen het retranchement voor Cranganoor klaar gekomen was, nam ik een preuve, in hoe verre men op Trevancoor en Cochim wel zoude kunnen reekenen, als het eens noodig mogt zijn, met hun iets re-eels te onderneemen; dus gaf ik de Trevancoorse en Cochimse ministers kennisse, dat we nu voorneemens waaren, om op te rukken de vijand uijt het Chettuase te verdrijven en te herneemen, hetgeen hij ons afgenoomen had, vragende, of ze nu ook klaar waaren, om volgens belofte meede te gaan en of de coelijs, die ze ons beloofd hadden, nu bij de hand waaren? dog toen quam de aap uijt de mouw, namentlijk dat zij van hunne meesters order hadden om niets anders te doen, als ze tot heeden toe gedaan hadden, namentlijk, de vijand zijne verdere onderneeminge te helpen beletten, zonder meer; met angstvallige bijvoeginge, dat als wij eens niet mogtten reuseeren de Nabab dan naderhand met zijn geheele magt zoude afkomen, en de gansche Mallabaar vernielen, zodat hun aanbod en betoonde gewilligheijd, niet anders als groot spreeken is geweest; ik verklaarde, dat als zij niet wilden optrekken, onze magt dan alleen zoude optrekken. Intussen kwam Trevancoors agent gent: Ananda Mallen bij mij, met een nadere boodschap van den Ragiadoor van Trevancoor, namentlijk dat hij zo aanstonds door zijn meester opgeroepen en teffens gelast was, mij uijt zijn Hooghts naam te laaten weeten, hoe zijn Hoogheit vernomen hebbende, dat de Comp. op den vijand stond af te gaan, mij liet verzoeken, om zulks voor eerst tog niet te doen om geene reeden waarom, alvoorens zijn Hoogheijd mij mondeling gesprooken had; dat zijn Hooght in perzoon dit heen stond te komen, expres om met mij, zo wel over de tegenwoordige gesteltheijd van zaaken, als over meer andere articulen van gewigt te spreeken.

En toen wij klaar waren om tegens den vijand op te trekken, refuseerden de Trevancoorse en Cochimse, meede te gaan.

Zelfs zogt de koning van Trevancoor den Gouverneur te ontmoeten om het af te raaden.

Ommiddelijk arriveerde alhier den 9 Januarij 1777 het schip Groenendaal mede brengende het antwoord en geschenken voor den Nabab, waarvan ik ten eersten aan hem kennis gaf. Middelerwijl liep hier een gerugt, dat de, Nabab nu van agteren wel wenschte, dat hij met de Comp. niet begonnen had, omdat hij nu minder hoop had, om Trevancoor te kunnen overrassen, als anders; en het is ook om die reeden, dat ik te dier tijd mijne brieven zodanig aan den Nabab inrigtte, als of ik veronderstelde, dat zijn veldheer buijten zijne qualificatie gegaan was.

Ontvangst van een brief en geschenken voor den Nabab van Batavia, waarvan kennisse wierd gegeven aan den selven.

Gerucht dat 't de Nabab speet met de Comp. in vijandschap geraakt te zijn.

Intusschen liet Trevancoor mij op 't laatste weeten, dat een zwaare ziekte van zijn moeder, zijne afkomste volstrekt onmogelijk maakte, waarbij ook kwam, dat hij 't zedert een leelijk stukje van zijnen eersten staads minister ontdekt had, waardoor hij niet van zijn hof kon, gelijk dat geval beschreeven is bij mijne aparte na Batavia, onder dato den 28 Aug. 1777, dog het is mij naderhand gebleeken, dat hij het mondgesprek met mij heeft zoeken te ontwijken en niet gaarne zoude gezien hebben, dat de Comp. opgetrokken was, uijt bedugtinge, dat als we geslagen mogten worden hij dan aan de beurt lag, ten bewijze dat hij wel begreep, dat zijn behoud van het onze afhing.

Trevancoors gebruijkte voorzorge, om de Comp. niet te laten optrekken.

Derhalven resolveerden wij den 5 Maart 1777 om als nog niets te onderneemen, maar af te wagten, van wat gevolg de communicatie zoude zijn, dat er een briev met geschenken van Batavia voor den Nabab gekomen was.

Men resolveerde dan niet op te trekken, tot het antwoord van den Nabab kwam.

Gelijk zulks dan ook van effect was, want den 25 Februarij arriveerden alhier de Commandant van de Chettuase expeditie, benevens de resident van Chettua, terwijl de Commandant van Chettua kort daarna ook afkwam; deze maakten mij bekent, dat onze gevangene militairen uijt armoede en gebrek bij den Nabab dienst hadden genomen, dog dat daar en tegen de andere lieden met vrouwen, kinderen en slaven, die tot dus lange gevangen geweest waaren, insgelijks vrijheijd gekreegen hadden, dit heen te komen, die ook zedert werkelijk terug gekomen zijn; dat zo wel officier als resident, door den Nabab in perzoon gelast waaren, om aan mij te zeggen, dat hij met de Comp. gaarne in vreede en vriendschap wilde blijven leven, in hoop, dat de Comp. zulks aan haar zijde ook wilde doen, en dat ik zijn goede intentie nader zoude zien, bij de brief die hij aan mij schrijft, zoo meede dat ze ider met een inlands kleed, benevens 100 ropijen betel en reijsgeld beschonken zijnde, afgekomen waaren, en dat hun verschijde speculative vragen door den Nabab gedaan waaren, gelijk hij dan ook bij twee onderscheijdene brieven zijne vriendschap nader aanbood, zodat men moest veronderstellen, dat hij in der daad inclineerde om de zaak met de Comp. bij te leggen, en wij bij voorschreeve resolutie nader beslooten van zijne aangeboode vriendschap een preuve te neemen, om te zien, of hij waarlijk de vriendschap zogt en de zaak wilde bijleggen, met aan hem toe te zenden Haar Hoogedelheedens brieven en geschenken, en van hem te vragen, of hij ter onderzoek en afdoeninge van de geformeerde pretentie, twee perzoonen waar van hij in een voorschrevene twee brieven gemeld had, dit heen wilde zenden, dan wel, twee gecommitteerdens van hier geliefde te hebben, en voorts gem: zijne twee brieven vriendelijk en ter zaak te beantwoorden, zo als bij secreete resolutie van den 5 Maart 1777 nader te zien is, en wij vlijden ons te dier tijd, met de hoop, dat de zaak nu ten goeden stond te veranderen, te meer, de gerugten bevestigt wierden, dat de Nabab met de Marattas de handen vol kreeg.

Terugkomste van de commandanten van de expeditie en van Chettua en van den resident van dat fort.

Nababse verzekering aan hen gedaan van met de Comp. in vriendschap te willen leeven.

Brieven van denselven, nopens die verzeekering.

Sending aan denselven van de Bataviase brief en geschenken met verzoek perzoonen te zenden om de verschillen af te maken.

Maar wel verre daar van daan, alzo hij de brief gelezen hebbende, tot heden toe, zig nog niet eens verwaardigt heeft, de Bataviase brief veel min de mijne te beantwoorden, maar zo als het schijnd, de zaak voor afgedaan houd, met de gedaane verzekeringe van zijne vriendschap en het behouden van het geconquesteerde, zonder 't zedert iets verders tegen ons meer ondernomen te hebben.

Dog hier op is geen andwoord gekomen.

Hoe nu de Engelse, wier belang in der daad meede brengt, om dezen Nabab niet groter te laten worden, in 't begin dezes troebelen s Nabab's gedrag als met gekruijste, armen aangezien, en daar over in hun vuijstje gelachgen, ja zelfs in dat troebel water getragt hebben te visschen, is te zien bij mijne apparte missive na Batavia geschreeven, onder dato den 2 Januarij 1777, en hoe het voorts eijgentlijk gelegen is, met de geinvadeerde landstreek, wat regt wij zo op dezelve, als op de daar inleggende gesequesteerde landen van den Sammorijn hebben of niet, zo meede of het fort Chettua voor ons effectief noodzakelijk zij of niet, is ook omstandig te zien bij meerm: resolutie van den 5 Maart en bij twee onderscheijdene secreete brieven van den 7 daar aan, van hier na Batavia geschreeven, en hier meede was de goede mousson ge-eijndigd.

In alle deeze omstandigheeden hebben de Engelsen zig zeer onverschillig getoond.

Bij welke brief wegens deese affaires haar Hoog Edelheedens kennis is gegeven.

Intusschen dat de troupes van den Nabab voor een goed deel noordwaards opgeroepen waaren, en Chettua door den Nabab zeer wel voorzien en versterkt was, begonnen de Sammorijnse Nairossen uijt de bossen en gebergtens zig te vertoonen, en 't land te ontrusten, zo dat de Nababse geduurig in de weer moesten zijn, om hun te verdrijven, terwijl egter het Sammorijnse rijk elendig geplukt en geruineerd wierd, in zo verre, dat de kooplieden, waar van Calicoet zijn meeste inkomsten heeft, ook al gekneveld en gedrukt wierden, even als of de Nabab dat rijk ten eenemaal verwoesten, en het laaste er uijt haalen wilde.

De Sammorijnse Nairossen nebben ten dezer gelegendheijd weder beweegingen gemaakt.

Zeker hoofd van de Moorse factie in het Sammorijnse gent. Aijderoos Coettij (die 't zedert de overheeringe van het Sammorijnse rijk, den Nabab had blijven aankleeven en niet alleen in zijne waardigheijd gelaten maar zelfs over het district van Chawacattij gesteld was, om jaarlijks daar zeekere somme uijt op te brengen, die egter zo groot was, dat hij dat geld niet bij elkander wist te brengen, en evenwel daartoe geforceerd wierd) begon dat geweld ook al moede te worden, verliet 's Nababs zijde, en voegde opentlijk met zijn aanhang bij de Sammorijnse Nairos, om met hen de Nababse te ontrusten, des mogelijk te verdrijven en den Sammorijn te herstellen, dog zig niet vijlig genoeg ziende, zond zijne familie na de zuijd, en retireerde ommiddelijk daar op ook na de zuijd en wel in 't Trevancoorse, hetgeen de koning oogluijkende toeliet.

Een Moors hoofd verliet de Nababse zijde en ging na den Trevancoor.

De Sammorijnse Nairos, hoe zeer ze zig ook weerden, konden egter het hoekje niet te boven komen, en waaren weder in de bosschen en het gebergte geweeken; Dog met het eijndigen van de quade mousson, begonnen de zaaken ten goeden te veranderen, 's Nabab's magt was nog om de noord, alwaar hij de handen meer en meer vol begon te krijgen. De Sammorijnse Nairos staken weder de hoorens op, en stroopten tot digt bij Calicoet, en de dezertie onder 's Nababs troupen, die hier nog omstreeks waaren, begon ook toe te neemen; de ingezeetenen op de geinvadeerde landstreek wagteden ons alle dage, en beloofden ons te zullen helpen dragen en sleepen. Men had ook het gebrek aan coelijs, voor het grootste gedeelte, gevonden, met trek en draag ossen aan te leeren, doende wijders de gelegentheijd zig van alle kanten favorable op, om de vijand uijt onze bezettingen te verjaagen, en 't fort Chettua te herneemen, terwijl de expeditie zodanig ingerigt was, dat indien men het fort Chettua niet konde krijgen, nog altoos dezelve zoude zijn, als voor de expeditie, te weeten in een goeden staat van defensie te Cranganoor en Aijkotta.

De Sammorijnse Nairos retireeren in de bosschen.

Voordeelige gelegentheijd om te propeeren Chettua weder te herneemen.

De expeditie wierd dan op den 8 ste van de maand Januarij 1778 van Cranganoor ondernoomen, ons leger verdreef al ten eersten den vijand, die in het palleijs van den koning van Cranganoor omtrend 300 man sterk geposteerd lag, dog ijlings na de noord vlugtte. 'T. leger vervolgde zijnen marsch en kwam dien dag tot Paponettij alwaar ook geen vijand meer te vinden was, 's anderendaags 's morgens wierd de marsch voortgezet tot Ballapattoe, van waar het leger den 3den dag de marsch na Chettua voortzette, en 's avonds ten 6 uuren er voorquam, 't welke ten eersten nauw ingeslooten wierd. Het fort wierd vervolgens nagt en dag hevig beschooten en gebombadeerd, 't welke de bezettelingen hardnekkig verduurden, waar door de Nababsche tijd hadden, om met een groot secours af te komen, hetwelk en het mislukken van den storm, die de onze daarop endernamen, mitsgaders verscheijde drijgende gevaaren, die zig op deeden waar door ons leger in den rugge gevallen en van ons of gesneeden stond te worden, breeder te zien bij secreete missive, na Batavia geschreeven in dato 26 febr. daaraan, en bij het rapport van den Commandant Wohlfarth, men genoodzaakt wierd, het beleg op te breeken, na dat het leger 7 daagen daarvoor had geleegen, en alle mogelijke geweld daar op gedaan had komende

Optocht van 's Comp.'s leger van Cranganoor na Chettua.

De vijand retireerd na Chettua in het fort aldaar belegert.

Men sogt het stormenderhand in te neemen dog mislukte.

Daarop brak men het beleg op en kwam weder op Cranganoor.

dus den 19 Januarij, na agterlatinge van eenig geschut, weder in't kamp voor Cranganoor in goede order aan, alwaar het zelve zig weder in postuur van defentie, als voor d'expeditie, en ook verder, de voorpost uijt stelde tot in het paleijs van den koning van Cranganoor $\frac{3}{4}$ uur benoorden het fort Cranganoor.

Spoedige hulpe die de Nababse erlangden.

Men zag nu dat de Nabab, ongeagt zijn volhandig werk met de Marhettas omtrend zijne overheerde landen, zodanige dispositities gemaakt heeft, dat hijaanstonds een hoope hulp troupen bij een kan hebben, en zo dra we maar benoorden Cranganoor komen, hij ons altoos over de revier in den rug kan vallen.

'S Comp.'s volk in het paleijs van den koning van Cranganoor, word door de Nababse omcingelt.

In 't paleijs van den koning van Cranganoor (gelijk voorzegt) post gevat hebbende, hetgeen de vijand te zeer in 't oog stak, zo wierd deze post op den 3 Maart daaraan 's morgens met het aanbreeken van den dag geattacqueert en omcingelt, door omtrend 3,000 man te voet, en 150 te paard en eenige arthileristen met vier canons. De onze hadden ordre, indien ze overmand wierden, dan maar na het retranchement te komen. De Commandant zond eerst na hen toe, het binnen piquet en daarna ook het buijten piquet, om de retraite te dekken, waar door de onze reeds ten 10 uuren en al vegtende terug en voor 't camp te Cranganoor waaren, in welke affaire we maar 6 dooden, en eenige gekwetste bekwaamen, waar en tegen van de vijand zeer veele gebleeven, en ook veele gequesten, door hen afgevoert zijn geworden.

Dog slaat gelukkig door en komen in 't camp voor Cranganoor.

Kort na dit geval kwam den Eersten Staads ministers (*sic*) van den koning van Tre vancoor, met wien ik onder andere zeer omstandig sprak over de presente tijds omstandigheeden en eijndelijk over de oorlogs-onkosten die de Comp. tans te dragen had, en ik toonde hem aan, dat aan het behoud van Cranganoor en Aijkotta zijn 's meesters behoud of ondergang dependeerde. Dat zijn meester ons in de onkosten diende tegemoet te komen, dat men anders daar zo een magt niet langer konde aanhouden, wanneer zijn meester aan het uijterste gevaar bloot gesteld zoude zijn, om alles te verliezen, en dat wij ons dan nog op onze stad konden verlaten, en hier in 't geheel niet meer kunnende, of willende blijven, dat we dan maar een *gedeelte* van onze bezittingen zouden, quijt, raaken, daar we in Indien nog zo *veel* hebben, en zijn Hoogheijd maar een *enkeld* rijk, en andere argumenten meer; dog hier klopte ik voor de doodmans deur, en oordeelde het best te zijn, hier verder niet op aan te dringen, maar wel op een opulenter peper inzaam, gelijk dat nevens de replicen en remarques van dien kundigen minister, omstandig beschreeven is, bij mijne aparte brief na Batavia onder dato den 24 April 1778.

Gehoudene confrentie met de minister van Trevancoor, over de kosten die de Comp. thans dragen moet, tot behoud van zijn meesters rijk.

Intusschen continueerden de Sammorijnse Nairos met hunne stroperijen, hetgeen de Nabab op 't laatst zo verbitterd maakte, dat hij een list bedagt, om den koning, de princen en de gantsche familie in handen te krijgen en te doen massacreeren, ten eijnde de geheele onderwerpinge van het rijk daar door te bewerken, en de rebelleerende Nairossen tot stilstand te brengen.

De Nabab zoekt door list de Sammorijnse princen om te brengen.

Hier toe qualificeerde hij den koning van Colastrij, om van wegens den Nabab met de Sammorijnse te handelen, namentlijk om hun weder in zijn rijk te herstellen, mits betaalende zeekere matige contributie, zelfs met eenige verligtenden voorwaarden. De koning van Colastrij die door den Nabab over eenigen tijd ook reeds op die wijze in zijn rijk hersteld is, was te Calicoet gekoomen en deed daar alles wat in zijn vermogen was, om door brieven en boodschappen de Sammorijnse princen deze zaak smakelijk te maaken, en hij hadde het ook al zo verre, dat niet alleen

Beloofd ten dien eijnde aan die princen het rijk te willen overgeven.

Roept hen tot een conferentie om hen dan te omcingelen.

de plaats tot de conferentie bepaalt was, maar ook dat de Sammorijnse princen daar reeds al gekomen waaren, intusschen was d'intentie van 's Nabab's Gouverneur, om hun te omcingelen en meede te neemen; dog de Sammorijnse princen uijt voorzigtigheijd, zo veel volk meede genomen hebbende, als ze konden, maakten effen van pas onraad, en hadden het geluk, dog niet zonder groot gevaar, zig er door heen te slaan, en weer behouden in hunne schuijlplaatsen te komen, maar een van de princen had het zo erg gehad, dat hij in zijn linker dije zwaar gekwetst wierd, welke daad op de geheele Mallabaar bij ijder een met veragtinge en als een van de leelijkste schelmstukken aangemerkt wierd.

Dog het verraad ontdekt slaan de princen zig door en ontkomen.

Vervolgens staken de Nairossen van Cotteate ook de koppen bij elkander. Hunne verdreeven koning kwam weder ten voorschijn, en zig met de Sammorijnse vereenigd hebbende deeden ze al wat mogelijk was, om de Nababse te verdrijven en, het land te ontrusten; dog wat ze ook deeden ze konden het hoekje niet te boven komen; Terwijl intusschen 's Nabab's veldheer Charder Chan (die zelfde, die de vijandlijke bedrijven tegen ons begonnen heeft en 't zedert bij den Nabab opgeroepen was) met een corps van 5 a 6000 man afkwam, en zig wel met een quaat verlies van zijn magt doorsloeg en te Calicoet aankwam, en dus het land bevijligde tegen het geweld der Nairossen, die toen weder in de bossen keerden.

De Cotteatse Nairos spannen met de Sammorijnse tegens de Nababse aan, maar werden geslagen.

Voorts is het bekend, hoe de Nabab onlangs oostwaards door het gebergte heen, met een aanziendelijk leger zo onverwagt tegen de Engelse en hunne Nabab Mahomet Alij in het Carnatische en Madureese gevallen is, dat hij er was, eer de Engelse het wisten, hoe hij em-passant's Comp. 's logie Porto Novo geplundert onzen resident zo wel als den Deenschen resident, aldaar gevangen genomen, onder de Engelse troupes, een eclatante massakre gedaan en vervolgens de sterke hoofd stad van Carnatika gent: Arkat ingenomen, een andere niet min sterke stad gent: Weloer, belegert en met een woord zo in het Carnatische als in het Madureese eijsselijke verwoestinge aangeregt en alles zelvs te Nagapatnam en Tutucorijn zo zeer in rep en roer gebragt heeft, en nog houd, dat Uw Ed., als het gezag over 's Comp.'s bezittingen op de Madureese kust gehad hebbende, genoodzaakt is geweest tegen zijne verdere indrang, of een subiete overloop, militie van Ceijlon te verzoeken, en niet min is het bekend, welke fijne staatkunde hij oeffend om de ingezeetene aldaar aan zig te doen onderwerpen, terwijl hij intusschen hier in de buurt nu al zedert eenigen tijd, de Engelse Fortres Tallicherij met zo veel ernst bezet en belegert houd, dat in dien dit fort onlangs niet een sterk ontzet van Bombaij erlangd had, het zelve al in 's Nabab's handen zoude gevallen zijn, hetgeen de Engelse zelfs bekennen, alzo zij reeds aan alles gebrek begonden te lijden en de aanvoer van levens middelen ter zee belet wierd, door 's Nabab's vaartuigen, die niettegenstaande onlangs een groot deel van dezelve door de Engelse vernield zijn, even wel nog al den aanvoer van levens middelen te Tallicherij moeijelijk maaken, zo dat de Engelse absolut genoodzaakt zijn, bij continuatie de kust alhier met scheepen ten oorlog toegerust, te beveijligen.

Nababse optogt tegens de Engelschen en Mahomet Alij, na de kust.

Desselfs gemaakte progressen aldaar.

In wat sorgelijke omstandigheeden de zaken daar ter custe staan.

Terwijl Tallicherij door hen ook belegert is.

En zelfs al zoude overgegaan zijn, zo ze geen ontzet van Bombaij hadden erlangt.

Welk alles egter tot nog toe geen influentie ten goede op ons heeft mogen hebben, alzo 's Nabab's magt, hier omstreeks nog niet vermindert is, maar Chettua, Chawacattij en Calicoet op dezelve wijze als bevoorens bezet blijven.

Nogtans blijft 's Nabab's magt overal even sterk.

Nogtans blijft 's Nabab's magt over al even sterk.

Intusschen hebbe ik succéssive op alle bedenkelijke wijze beproefd, of hij de zaak met de Comp. niet wild bijleggen, dog het schijnd dat hij er niet van hooren wild en dat zijn geheele houdinge omtrent ons op list, bedrog en valsheijd uijtkomt.

En geen hoope overig dat hij met de Comp. zal bijleggen.

En hoe meer ik de zaak inzie, hoe meer het mij voorkomt, dat de Nabab zig houd als of de affaire afgedaan was, namentlijk met de gedane verzekeringe van zijn vriendschap en met te houden, hetgeen hij ons afgenomen heeft, zijnde (buijten 't fort Chettua) datzelfde hetgeen de Sammorijn tot het jaar 1717 gehad heeft, en ons telkens tot zelfs ten tijde van den Commandeur DeJong in 1758, betwist heeft; en dat de Nabab in hoop dat wij hier wel zorgeloos worden of onze magt gaande weg verminderen zullen, intusschen op zijn luijmen legt, om ons wanneer het zijne zaaken mogten toelaaten, weder eens op het onverwagts te bespringen, en te zien of hij niet met een overijlinge doorbreeken, of ons ook wel in zijne belangens krijgen kon; want het is als of hij effectiev de Companie dwingen wild, om met hem een offensiev en defensiev tractaat aan te gaan, het geen van agteren uijt alle omstandigheeden meer en meer blijkt, trouwens, toen hij hier in zijn vaart gestuijt was, en zag dat hij zo gemakkelijk niet verder doorbreeken kon, maakte hij immers mine, met het afzenden van de officiers en 't largeeren van de gevangen, als of hij de zaak wilde bijleggen, ja hij verklaarde toen zelfs, dat hij met de Comp. geen oorlog wilde hebben, ongetwijffeld alleen maar, in hoop, dat hij ons nog wel eens zoude overhaalen of ook wel, dat er een goed antwoord van Batavia gekomen was, ja toen ik hem bedeelde, dat er een briev met geschenken gekomen was, zag ik duijdelijk zijn verlangen na dezelve, hij liet mij weeten, om de brief tog maar schielijk te zenden, en hem te bedeelen welke qualificatie ik erlangd had, zonder van de geschenken of iets anders te reppen, dog de inhoud van de brief na het sijsthema van de Comp. ingerigt zijnde, en niet zoo als hij wel gaarne zoude gezien hebben; zo stond de correspondentie eensklaps stil, schoon ik hem op zijn vriendschaps betuijginge de beleefdste aanbiedinge gedaan hebbe, integendeel zo heeft hij alle mijne tentamens, die ik 't zedert onder de hand en door allerleij best voegelijkste wegen gedaan hebbe, versmaad.

Maar wel dat hij na gelegentheijd uijtziet om ons te overvallen en dwingen zijn belang aan te neemen.

Zo als zulks al heeft gebleeken toen hij onze officiers afzond, en de Batavia brief verzogt.

Maar den inhoud van de brief niet na zijn smaak gevonden hebbende, brak hij de correspondentie af.

En in dien zelvden staat staan de zaaken tans nog, namentlijk dat de Nabab de landstreek tusschen Cranganoor en Chettua in bezit houd, werwaards de ingezetenen, zig gaande weg weeder ter woon begeven hebben; Terwijl hij het Fort Chettua zeer wel bezet houd, welk fort, als leggende wel 12 uuren van Cranganoor, niet wel mogelijk is hem af te neemen, zonder een considerable groote magt, door dien de ondervindinge geleert heeft, dat de vijand ons daar telkens afsnijden kan, zo dat wij te Cranganoor en te Aijkotta maar op ons hoede moeten zijn, en zorgen, dat hij ons daar niet overrasse, nog doorkomen, en waar toe in de goede mousson onze vaartuijgen wat benoorden deze rheede, bij of aan de hoek van, Aijkotta moeten leggen, om hem zijne overkomste daar ter zee te beletten; terwijl Trevancoor in zijne linie zorgen moet, waar toe het nodig is, dat men nu en dan eens laat zien, of daar alles wel bezet en voorzien is, ten eijnde Trevancoor te kunnen waarschouwen, indien er hier en daar iets mogt manqueeren.

Hoedanig thans onze zaken met hem staan.

En hoe wij op onze hoede moeten zijn op Cranganoor en Aijkotta.

Als meede letten dat Trevancoor goede wagt hout.

En zijne perzoneele hoedanig heeden betreffende, hier omtrend ben ik geinformeert, door verscheijde dezerteurs, die bij hem gedient, en ook veelmaals bij zijn hof en Derbaar de wagt gehad hebben, zo ook door deze en geene zoo Fransche als andere, die

Van wien men narigten van den Nabab heeft erlangt.

eens en andermaal in zijn residentieplaats geweest zijn, met hem gesprooken en gelegentheijd gehad hebben, om nog al veele bijzonderheeden te verneemen; maar de beste berigten hebbe ik gekregen van zijn lijfmedicus, een fransch doctor, die wel 12 jaaren lang dagelijks bij hem geweest is, met hem omgezworven en eijndelijk uijt tegenzin en onvergenoegdheijd over zijne ongemakkelijkheijd, anno 1778 zijn dienst gequiteert hebbende, zig hier eenige weeken opgehouden heeft, schoon hij 't zedert door den toenmaligen franschen Gouverneur van Pondicherij, de Heer Bellecombe, op de instanties van Haijder Alijchan verzogt zijnde, om weder den Nabab te bedienen, daar op ook weder na hem toe gegaan is; en van deze Franschman hebbe het naaste kunnen verneemen.

Beschrijving van zijne personeele hoedanigheeden.

Hij namentlijk de Nabab, is bij de 70 jaaren oud; zijne hoogte is 5¾ voet, van perzoon is hij wel gemaakt en zijn kouleur trekt naar het bruijne; hij heeft een majestieus weezen, en scherp ziende oogen, in een oogenblik kan hij de gesteldheijd van zijne armee overzien, de manquementen ontdekken, en terstond verhelpen; hij heeft geene wenk brauwen, alzo hij dezelve bij continuatie laat uijttrekken; hij bemind de sexe zeer, heeft een numereus serrail; ook is hij een liefhebber van den drank, en zelfs van sterken drank, hetgeen egter in een Moor en Mahometaan zeer veragt word en wijnig plaatst heeft, om welke reden hij ook in 't geheijm en meest des avonds, of laat in den nagt, zig met den drank dilecteerd, zo dat men zig moet verwonderen, dat hij Venus en Bachus, beijde zeer toegedaan zijnde, egter nog zo sterk is en niet reeds lange zijn leven verkort, of zig verzwakt heeft; hij kan nog leezen nog schrijven, egter hoord hij op een en dezelfde tijd de rapporten van zijne spions; en de aankomende brieven leezen, ordonneerd onmiddelijk, hoe de laatste moeten beantwoord worden, en geeft teffens ordres over het geene zijne uijtgestrekte staaten betreft, en dat alles met eene zodanige vlug en preciesheijd, dat zijn oog, gehoor, en attentie, niets ontslipt; hij oeffent den dispotismus in den uijtterstte graad, en laat iemand somtijds om de geringste fouten, of maar om een enkeld mishaagen, terstond in zijn presentie om 't leven brengen; is ten uijtersten geldgierig, en het is niet te beschrijven door welke allergruwelijkste dwangmiddelen hij de schatten zijner onderdaanen heeft weeten aan zig te trekken na dat hij de rijken van Maijsoer, Canara, en andere had verovert, 't is waar, hij laat de zijne wel geld winnen, dog dat is zo goed als voor hem, want hij steld de lieden in een bedieninge, laat hun daar in eenige jaaren continueeren en verhindert ze niet om in den dienst te raapen en te schraapen, en als hij dan meend, dat ze geld genoeg gewonnen hebben dan laat hij hun aflossen en aanwijzinge van het gewonnen geld voor hem doen, of anders zonder genaden, dood chambokken.

Oeffent swaare straffe.

Is zeer geld gierig.

Dus is hij volstrekt meester, niet alleen van de inkomsten zijner staaten, die onnoemelijke schatten jaarlijks op brengen, maar ook van alle zijne onderdaanen, zonder onderscheijd, want bemerkt hij, dat een zijner onderdaanen maar iets heeft, hoe verborgen het ook gehouden word, zo weet hij door zijne spions, waarvan hij een menigte als op de jagt heeft, daar agter te komen, en dan moeten ze daarmeede ten offer komen, of werden op de aller-cruelste wijze, daartoe genoodzaakt, en dit is dus ook de reeden, dat hij de genegentheijd zijner onderdaanen en dienaaren niet bezit, maar dat ze alle door de uijterste vreeze gedreeven, hem de aller slaafagtigste onder-werping en eerbied bewijzen, terwijl het minste gebrek daar aan, van doodelijke gevolgen is, welke tiranike en wreede handelwijze, bij hem meer en meer toe genomen heeft, na maate hij in zijne overwinningen reuseerde, alzo hij bevoorens nimmer zo tiranick en wreed is geweest.

En tiraniek omtrent zijn onderdanen.

Schoon hij, Europeezen van verscheijde naties in zijn dienst heeft, zo heeft hij egter weijnig agting voor dezelve; hij betaald ze wel, maar niet te overvloedig; alle zijne zoldaaten zo Europeezen als inlanders, moeten alles koopen, wat ze nodig hebben, van zijne zoetelaars en andere

Agt de Europeezen weijnig.

Betaald hen wel maar weet het geld weder in zijn beurs te krijgen.

kramers, volgens de prijzen door hem zelfs daar op gesteld; deze zoetelaars en kramers zijn gehouden maandelijks, aan de bedienden van hem nauwkeurig reekenschap te doen, en de verkogte goederen te betaalen; zo dat de meest uijtgegevene zoldijen, wederom in zijne kassa terug keeren, en de Europeezen voor zig zelven weijnig of niets overhouden, en de geene, die zig verbeelden, bij den Nabab fortuijn te maaken, en ten dien eijnde, bij den zelven dienst neemen, of tot hem overloopen, zig op de deerlijkste wijze bedroogen vinden,

De Europeezen hebben het slegt bij hem, dog durven het niet laten blijken.

zonder, dat ze zelfs hun berouw in het minst durven laaten blijken, alzo zulks maar door hunne bewaakers bemerkt werdende, zij terstond verder landwaarts in gebragt en zodanig bezorgt worden, dat het ontkomen volstrekt onmogelijk is; op het dezerteeren is bij agterhaaling, de zeekere doodstraffe gesteld; de situatie van zijn landen is ook zodanig, dat men niet als met het grootste gevaar, en het uijtstaan van veele fataliteijten er uijtgeraaken kan; het gebeurd egter dat, er sommige door langduurige omweegen nog gelukkig doorkomen.

En dezerteeren kunnen ze niet.

Behalven zijne militie, heeft hij ook eene talrijke arthillerije, die hij van Europeeze Naties successive ingekogt heeft; dezelve word zeer wel onderhouden, en hij word door Europeeze canoniers, die hij in dienst heeft, daarmeede zeer wel bediend.

Zijn arthillerij is zeer groot, en word wel bediend.

Hij weet zo wel als iemand, dat geld de zenuwe des oorlogs is, en dat men daarmeede alle zijne oogmerken bereijken kan, want als hij ziet dat, hij door zijne wapenen niet reusseeren kan, dan zoekt hij de vreede met geld te koopen, hetgeen hem meer als eens gelukt is, en dan is hij schielijk daar op uijt, om zijne schaade op andere te verhaalen; nog heeft hij een ander en genoegzaan, onfeilbaar middel, om battailles te winnen, dewijl hij zijn vijand te sterk ziende, terstond, daarop uijt is, om door zijne spions de chefs, of de voornaamste officieren, van zijn vijand te laaten ondertasten, en aanzienelijke, ja men mag wel zeggen, ongelooffelijke sommas aan te bieden, en slaagt hij daarin, dan is hij van de overwinning genoegzaam verzeekert, alzo ijdereen het vermogen niet heeft om de kragt van geld te wederstaan; en op deze wijze zegt men, dat hij vier gerangeerde batailles gewonnen heeft: buijten des, zo is hij ook een vorst, die niemand ontziet, zelfs niet de geene, die hem goed gedaan hebben.

En wat hij met de wapens niet kan uijt voeren doed hij met geld.

Kopende daar meede de chefs van de legers om.

De Franschen, die hem in der daad zeer veele diensten gedaan hebben en met ammonutie van oorlog geassisteerd hebben, toen hij met de Engelschen in oorlog was, hebben nimmer eenig nut of voordeel van hem getrokken maar integendeel zelfs affronten van hem moeten lijden, eerst op Calicoet bij gelegentheijd. de Sammorijn zijn rijk aan de Franschen had opgedragen en daar na te Mahé zelfs, alwaar hij niet alleen eenen Coenje Nairo, die al lange onder de bescherming van de Franschen had gestaan, zijn landjes afgenomen, maar ook de Franschen, om dat ze zig daar tegen stelden, een lak ropijen afgevordert heeft die ze ook aan hem voor goed hebben moeten betaalen, terwijl ze buijten des, gemelde Coenje Nairo nog aan zijn geweldhebben moeten overlaaten, en ongeagt dit alles, zo hebben ze egter nog zijne vriendschap blijven zoeken, om door middel van hem in der tijd, de Engelschen afbreuk te doen het staat mij nog voor, hoe zeker luijtenant Collonel van de Fransche, bij hem in commissie gezonden, om de affaire over Coenje Nairo of te maken, bij zijn retour na Pondicherij, hier eenige daagen vertoevende, en mij het geval verhaalende, van spijt meende te bersten, dat hij die boete niet minder als tot een lak ropijen had kunnen bedingen, met bijvoeginge van deze woorden in substantie, trouwens, *wat zullen wij doen, wij mogen tog met hem niet gebrouilleert raaken*,

Schoon de Franchen hem veele diensten hebben beweesen, hebben se egter groote affronten van hem moeten ondergaan.

Wat de Franschen van hem denken en verdragen om de wille van hunne staats insigten.

uijt hoofde van onze staadsinzigten, dog hoe wijnig nut ze van hem gehad hebben, en hoe zeer hij hun in de pekel heeft laten zitten, toen zij hem laatst nodig hadden, is gebleeken; ik ben van goederhand onderrigt dat toen nu laatst Pondicherij door de Engelse beleegert en een ambassade na hem gezonden wierd, om hulp te vragen, hij op eene riante wijze, de ambassadeurs af scheepte met deze woorden; *schrijf aan uw koning, dat eerst een vloot oorlogs-scheepen, en eenige regimenten militie dit heen komen, en dan zal ik uw koning helpen om, zig in Indien te herstellen en te doen predomineeren*, en dat hij, na dat Pondicherij was overgegaan, tegen de Fransche officiers die in zijn dienst zijn, al lagchende vraagde *of de Franschen gek waaren, dat ze Pondicherij nu voor de tweedemaal aan de Engelse over gaven*, nog een tweede staaltje: De Gouverneur van Mahé verzogt de 160 koppen Franschen terug, die het jaar bevoorens van Mahé aan de Nabab gezonden waaren en hij verzogt ook assistentie, ingevalle Mahé mogte geattacqueert worden; nopens de voorschreeve Europeezen antwoorde hij, *dat hij die verleede jaar ge-eijscht had, om ze zelfs te gebruijken, en dat hij ze dus niet meende terug te geven*, maar dat dewijl Mahé, in het Colastrijse rijk lag en het Colastrijse van hem tributair was, *Hij den koning van Colastrij zoude gelasten om Mahé te assisteeren*, die dan ook 200 Naijrossen en 1,000 inlandse mooren gezonden heeft, dog op de aannaderinge van de Engelse, zonder eenige tegenstand te doen, de vlugt namen; en ik houde mij verzekert, dat hij ons in zijn belang hebbende, met ons ook niet veel beter handelen zoude, en wel verre van zig (gelijk Mahomed Alij) tot een anders inzigten te laaten gebruijken, zig tot niets anders zoude laaten vinden; als eenelijk zijne, en niet onze, belangens meede brengen.

Antwoord door hem aan de Franschen gegeven toen ze door de Engelschen op Pondicherij belegert waren.

Ook toen de Franschen hun volk, dat ze aan hem geleend hadden, terug verzogten.

Men kan van hem niets beters wagten.

De Portugeezen te Goa, hebben zig ook zeer omtrend hem misreekend en insgelijks affronten van hem moeten ondergaan; want toen hij zig meester gemaakt had, van het Canareeze rijk, en de Marattas hem daarom beoorloogden (vermits Canara onder hunne contributie gestaan had) hebben de Portugeezen hem onderhands waarlijk zeer veel geassisteerd, en evenwel hebben ze ondervonden, dat ze aan hem nog quaader buurman hadden, als aan de Marattas, want zo dra hij van het Canareese en Sundase rijk meester was, breijdde hij zijne heerschappije uijt, benoorden Goa, alwaar hij de vorstjes, die onder de protectie der Portugeezen stonden, ook niet spaarde, maar meede onder zijn juk deed bukken, hetgeen de Portugeezen met goede oogen moesten aanzien; zelvs een landstreek benoorden Goa, die de Portugeezen in het bezit hadden, moesten ze overgeven, omdat de Nabab voorgaf, dat het behoorde aan de door hem vermeesterde rijken, genoegzaam op dezelvde wijze, als hij zijne pretentie op onze geinvadeerde landstreek formeerd, namentlijk omdat het bevoorens den Sammorijn toebehoord heeft, en niet tegenstaande, alle deeze inschikkelijkheijd, worden ze nog door hem gequelt en in hunne voorregten benadeelt; de Portugeezen hadden bevoorens in Canara een voorregt, namentlijk dat ze jaarlijks, eenige lasten rijst voor niet, het zij als een erkentenisse, of bij wijze van contributie kreegen; dog toen de Nabab Canara veroverd had, beloofde hij wel eerst daar in geene veranderinge te zullen maaken, dog ze hebben van die belofte zedert weijnig geprofiteerd, in het eerste heeft hij hun wat gegeven, maar nadat hij de handen ruijm had, hun glad afgeweezen; in de maand Maart 1777 zonden de Portugeezen eenige vaartuijgen van Goa na Mangaloor, om rijst te koopen, zoals ze altijd tweemaal 's jaars gewoon zijn te doen, dog deze vaartuijgen, wierden niet alleen belet, om rijst te laden en te vervoeren, maar ook g' arresteerd en tegelijk wierd ook de Portugeeze Resident te Mangaloor g' arresteerd, mitsgaders de Portugeeze vlag, voor de residentie staande verscheurt, en volgens, verhaal van menschen, die van die kant hier gepasseerd zijn, zoude zulks geschied zijn, omdat de Portugeezen hem niet onder hunne forten hadden willen laten trekken, toen hij laatst optrok om het land van Morarouw te conquesteeren.

Hoedanig hij de Portugeesen heeft behandelt.

Genoegzaam zodanig als hij de Comp. gedaan heeft.

Het g' exteerde geval tusschen hem en de Portugeesen of Mangaloor.

Zelfs ontziet hij de Engelse niet, die egter in India nog het meest gevreesd zijn; dit hebben ze ondervonden bij Tellicherij toen hij voor de eerste maal op den Sammorijn aanquam, alwaar zij, gelijk hier vooren reeds gemeld is, zig met zijn zaken willende bemoeijen door hem weggejaagd zijn, met agterlatinge van hunne medegebragte canons en morties, en het is bekent, toen hij, met de Engelse in oorlog is geweest, hoe zeer ze in haar schik waaren, dat ze met hem maar vreede, gemaakt hadden, en van hem ontslagen waren, regt trots drukt hij zig uijt, bij zijn laatste briev na Batavia geschreeven over zijne gevoerde oorlogen met de Engelse en Marrettas:—"De "faam zal uw ongetwijffelt hebben doen kennis krijgen, van de gelukkige wijze, waar "op de voorzienigheijd mij heeft doen ten eijnde brengen, de oorlogen, die ik genood "zaakt geweest ben te voeren, tegens de Engelsen en tegen de Maratten, en hoe ik "in veele gelegentheeden hen heb doen zien, de magt van mijne wapenen, door de "overwinningen, die ik op hun heb behaalt, en hun genoodzaakt hebbe, mij om vreede "te vragen."

Hoe hij de Engelschen zelfs niet ontziet.

En gevaarlijk is met hem iets aan te vangen.

Trotse uijtdrukking door denselven gedaan.

En hoezeer de Engelse tans met hem opgescheept zijn en veel werks zullen hebben om zig tegen hem staande te houden, zal eers daags de tijd nader leeren.

Zodat hij niemand ontziet en geen vorst is om zig mede te verbinden of iets meede uijt te regten: Het eenigste waarop men reekenen kan is, dat hij een usurpatur en opgeworpe vorst is, op wiens duurzaamheijd men ten hoogsten genomen niet langer rekenen kan, als zo lange hij leeft; dat hij reeds hooge jaaren heeft, dat hij door zijn levenswijze, zig zeer verzwakt, en dat na zijn dood ongetwijffeld, eene geheel omwentelinge van zaaken, voor de deur staat, ten ware de Engelse, die tans met hem aan den gang zijn, het met de Marattas konden eens worden, om 't zamen met hunnen geallieerde Nabab Mahomed Alij, hem op 't lijf te vallen, en zo al niet ten eenemaal uijtteroeien, ten minsten zo klijn te maken, dat hij zodanige rol niet meer speelen kan, als hij tot nu toe gedaan heeft.

Hoedanig de zaken zullen moeten veranderen tot zijn bederf.

Nu diende ik ook met een woord te melden van de.

Angreaze Zeeroovers.

alzoo zij meer als een halve eeuw agter een, de zee hier omstreeks met hunne roverijen onvijlig gemaakt, meenigvuldige scheepen en mindere vaartuijgen van Europeeze als inlandse traffiquanten na hun roofnest Geria (bij ons onder de naam van Bieseroek en in 's Comp.'s zeekaarten genaamt Carapatnam) weg gesleept en vernield hebben, waar van D. E. Comp. ook het smertelijk gevoel heeft moeten ondervinden.

Wat de Angreanen al uijtgevoert hebben.

Want in 't jaar 1738 attacqueerden ze, op de hoogte van Onoor, het 's Comp.'s schip Noordwolfsbergen, benevens de jachten Zeelands Welvaaren en de Magdalena, welke twee laatstgenoemde na een hardnekkig gevegt van drie dagen in hunne handen vielen, terwijl Noordwolfsbergen reddeloos hier ter rheede, van zijn voorgenomen reijze terug kwam.

Twee Hollandse scheepen door hen in A°. 1738 genomen.

Haar Hoog Edelheedens zonden daarop een esquader van Batavia, onder commando van den Majoor Siersma, om represailje te neemen, dan wel den rover te noodzaaken tot schavergoeding en 't aangaan van een contract met D. E. Comp., dog hoedanig die expeditie afgeloopen is, kan men zien bij gemeene briev in dato 30 April 1739 van hier na Batavia geschreeven.

Slegt succes van de onderneeming in A°. 1739 tegens hen.

Anno 1746 namen ze, in't gezigt van Cochim een Engels schip en anno 1749 verscheenen ze andermaal met een vloot van 7 goerabs en 6 galwets in 't gezigt dezer stad; verscheijde maalen hebben ze om de Noord landingen gedaan en Onoor en Mangaloor uijtgeplundert.

Hunne verrigting in Anno 1746.

Anno 1754 attacqueerden ze 's Comp.'s na Suratte gedestineerde scheepen de Wemmenum, de Vreede en de bark Jaccatra. De beijde scheepen raakten in de brand en vlogen in de lucht, de bark wierde vermeesterd, en d' equipagie gevangen genomen.

Twee 's Comp. scheepen en een bark door hem geattacqueert en verbrand en vermeestert.

Eijndelijk zijn ze in den jaare 1756 door de geconjungeerde zeemagt der Engelse en Marhettas ten eenemaal uijtgeroeijd, waarop de Marhettas in 't jaar 1757 van Geria en van't district dat daar omtrend legd, bezit namen, alzoo hun die plaats door d' Engelsen gelaten wierd; zedert welken tijd men niets meer van d' Angreanen gehoord heeft, maar wel van de.

Hunne uijtroeijing in A°. 1756 door de Engelschen en de Marattas.

Marhettas.

(een natie die in vroegere tijden het land wijd en zijd doorstroopte, ja zelfs van Suratte af, tot in Bengale toe) die in 't bezit van Geria gekomen zijnde, van die tijd aan in plaats van d' Angreanen aan deze kant zig ook vertoond en hunne roverijen ter zee insgelijks g' oeffend hebben, daar ze anders bevoorens alleen om de Noord en bij Suratta (alwaar hunne landen geleegen zijn) maar wat ter zee gevaaren hadden.

Roverijen der Marattas ter zee, na de onder gang van de Angreanen.

In het jaar 1762 attacqueerden ze het na Suratta gedestineerde schip De Getrouwigheijd, 't welke al vlugtende na Goa, zig defendeerde, en 's nagts bezijden het Goase kasteel, op een klip geraakte, alwaar hetzelve door den vijand heevig beschooten dog eijndelijk verlaten wierd, en dus wel ontkwam, maar ongelukkig op de klippen aldaar verongelukte.

'S Comp.'s schip de Getrouwig heid door hen g' attacqueerd en bij Goa op een klip geraakt.

Anno 1766 attacqueerden ze bij Cannanoor, twee dagen na den anderen een kloek wel bemand Portugees freguat, dog 't welke ze met verlies moesten verlaaten.

Hunne attacque met een Portugees freguat in A°. 1766.

Vervolgens kwamen ze op de Cannanoorse rheede, en de zeevoogd zond een perzoon bij het opperhoofd met een compliment van zijn welmeenendheijd, onder bij voeginge dat hij eerstdaags in perzoon bij het opperhoofd aan de wal zoude komen, om te zien of er niet een contract van vreede en vriendschap met D. E. Companij en zijn vorst te maken was, gem: zeevoogd kwam ook na eenige dagen aan de wal, en beloofde het opperhoofd, dat in $2\frac{1}{2}$ maanden aan 's Comp.'s scheepen en vaartuigen door hem nog de zijne geen hinder zoude toegebragt worden, en dat hij bewerken zou, dat zijn vorst met d' E. Comp. een formeel contract maakte, en bij die geleegentheijd gaf hij drie, door hem genomene, en te Cannanoor thuijs hoorende, inlandse vaartuijgen terug, zonder in 't minst iets daaruijt genomen te hebben.

Komste van derzelver zeevoogd op Cananoor met aanbieding een contract te willen sluijten met de Comp.

Largeert drie vaartuijgen van Cananoor die hij genomen had.

In het jaar 1768 namen ze, op de hoogte van Calicoet, de van Colombo na Suratta gedestineerde 's Comp.'s chialoup De Mosselschulp, en op de Calicoets rheede, 3 Moorse scheepen en een Bombara.

Maar in 1768 namen zij een 's Comp.'s sloep.

Anno 1770 kwamen ze met een vloot van in de 30 zijlen op de buijten rheede van Cochim: Hen wierd de reeden van hun komst afgevraagd, en 't antwoord van den Admiraal was, dat hij als vriend kwam om met d' E. Comp. te contracteeren; waarop hij verzogt wierd aan de wal te komen, dog hij wilde schriftelijke verzeekeringe hebben, die hem ook gezonden wierd, maar even wel kwam hij niet aan de wal, en nadat hij de revier 18 dagen lang als geslooten gehouden had, vertrok hij met zijn vloot weder na den Noord.

Hunne komste op de Cochimse buijten rheeden.

Het was in 't jaar 1772 dat ze op de hoogte van Montedellij een Portugees en een Maccaus schip naamen: De Portugeezen te Goa rusten hier op een van hunne grootste freguatten en twee wel gearmeerde vaartuijgen uijt, om het verloorene te herneemen, maar deze uijtrusting wierd geslagen en door de Marettas op de hoogte van Angedivo veroverd, De Portugeezen zonden andermaal een freguat en eenige gearmeerde vaartuijgen op hun af, die toen de genomene vaartuijgen hernamen, behalven het freguat, hetgeen de Marhettas reeds na hun roofnest Geria gesleept hadden.

In A°. 1772 namen ze een Portugees en een Maccauws schip.

Nevens nog een groot freguat en 2 g' armeerde vaartuijgen tot het herneemen van de 2 eerste gezonden.

In 't jaar 1775 hebben ze op de hoogte van 18 graaden, 29 minuten het van Suratte komende 's Comp. 's schip De vrouwe Geertruijda twee dagen agter een, hardnekkig bevogten, dog door de dappere resistentie, het zelve eijndelijk moeten verlaten; zedert hebben ze niets van belang ter zee uijtgeregt.

Attacque tusschen hen en een 's Comp.'s Surats schip in 1775.

Aan dit rooven ter zee, geven ze een schijn van billijkheijd, alzo zij het meesterschap van de zee langs deze zijde van het schier eijland, pretendeerende te hebben, of eijgendlijk begeeren, dat alle die dat vaarwater passeeren willen, met hun daar over een accoord moeten aangaan, of van hun paspoorten voor zeekere betaalinge neemen; terwijl zij bij manquement van dien, zulke vaartuijgen als verbeurd wegneemen, indien ze kunnen, en deze privilegie word door hun verpagt, aan de meest biedende fortuijnzoekers en waaghalzen, die dan op hun eijge kosten scheepen, vaartuijgen ammunitie, volk en wat er verder tot zo een roofvloot behoord, kopen of huuren, en onderhouden, en die ongelden vinden moeten, uijt de vaartuijgen en buijt, die ze magtig worden, ook zijn er eenige hoofden op, die de Marhettas daar bij doen, om de vloot aanzien en gezag bij te zetten, en onder deze ook het hoofd van de geheele vloot; deze pagt is nog niet hoger geweest als een lak ropijen, en het is te verwonderen, dat er nog zo veel voor gegeven word, omdat de meeste buijt, die ze maken, maar bestaat in inlandse negotie goederen; het is waar de meeste bombarassen en andere inlandse vaartuijgen, de welke Geria passeeren moeten, neemen wel passen voor een hooge prijs van hun, dog het een en ander kan egter zo veel niet bedragen, dat, na aftrek van d' onkosten, heel veel zoude overschieten, want capitaale prijzen vallen wijnig in hun handen.

Onder wat pretext de Marattas huune zeeroverijen willen billijken.

En als een privelegie verpagten.

Dog het is om die reeden niet alleen, dat ik van de Marhettas melde, namendlijk, omdat ze zedert het Angreaanse roofnest Geria bezitten, deze kust onvijlig gemaakt hebben, maar ook, om dat het mij niet onwaarschijnlijk voorkomt, dat deze natie wel eens effectiev relatie tot de Mallabaar zou kunnen krijgen, inzonderheijd, wanneer ze de Nabab Hijder Alijchan mogten ten onder brengen, of wanneer ze zo als hun oogmerk schijnd te zijn de rijken van Maisoer, Canara, Sunda, en die door den Nabab verder overheerd, dog bevoorens onder de Marhettas tributair geweest zijn, mogten kunnen herstellen; want als dan zouden zeekerlijk ook de rijken van Collastrij en Sammorijn hersteld werden, en dan zouden de Marhettas ongetwijfeld van deze vorsten ook begeeren een jaarlijkse contributie voor de geleegendheijd, die ze hun beschikt hebben, om hersteld te worden, en waar onder de koning van Cochim voor zo verre zijn noordse landen betreft, mogelijk ook wel aangesprooken zoude worden, zo dat de Marhettas dan min of meer onze buurlieden zoude kunnen worden, en het is bekend, dat zij zulke ruwe en ongemakkelijke gasten zijn, als een inlandse natie wezen kan, ten minsten de afkomst van zeekere Marhettase zendeling, die eens hier brieven voor den koning van Cochim em Trevancoor ter hunner aanmoediging aangebragt heeft, scheijnd al een ongevoelige preparatie daar toe geweest te zijn; ten minsten het is mij zodanig voorgekomen, gelijk dat nader te zien is, bij mijn aparte briev na Batavia onder dato den 5 Meij 1777,

Aanmerking om trent de Marattas bij staats verkeering.

Komste van een Marathanse zendeling hier met brieven voor de koningen van Cochim en Trevancoor.

schoon Trevancoor naderhand gemeend heeft, dat het geen zendeling van de Marhettas, maar integendeel van den Nabab Hijder Alijchan was, quasi op de naam van de Marhettas, om eens te zien, hoe de Cochimer en Trevancoorder zig op den ontvangst van zo een aanmoediginge der Marhettas gedragen zoude.

Het is een heijdense natie die zeer veel agtinge voor haare bramineezen of geestelijken heeft, bestaande uijt verscheijde, zo groote als klijne vorstendommen, en waarvan de mindere aan het grootste tributair zijn, en waar uijt ongetwijffeld de naam afkomstig is, van groote en klijne Marhettas;

Hoedanigheeden van Marathas en hun vermogen.

Voorts is het een natie, welks getal legio is, dienende meest te paard, dog ook gedeeltelijk te voet; de residentie-plaats van de groote Marhetta, is Poena, leggende oost van Bombaij 7 of 8 dag rijzen daar van daan.

Nu diene ik voor het laatste nog iets te zeggen van

Den Maldivosen Sultan.

Want schoon men hier met hem niets te doen heeft, en den inkoop van cauris, volgens Bataviase briev van den 18 September 1750 ge-interdiceerd is, met order om de Maldivos-vaarders met hunne cauris na Ceijlon over te wijzen, zo komen hier egter jaarlijks nog vaartuijgen met cauris, caijea, caret en een zoort van gedroogde vis, genaemt combelmaas, de-welke ze aan particuliere verkopen, en daar voor weder rijst, kattoen, katjoe, katjang, angelik-hout, en chineeze boeij-angs in retour meede neemen; geen jaar gaat voorbij, of de sultan schrijfd een briev dit heen eenlijk om zijne vaartuijgjes, die hier mogten komen, te recommandeeren; welke briev door een perzoon, onder de naam van ambassadeur gebragt word. Zijn receptie geschied met wijnig ceremonien, als hij laat vraagen en antwoord gekreegen heeft, wanneer hij ter audientie kan komen, zend men hem een dienaar met een zonne-scherm en tot zijn statie, of eijgentlijk ter eer van de briev, van de hoofd-wagt een corporaal met 6 man, die hem tot voor de audientie plaats geleijd, en zo dra de briev overgegeven is, weeder heengaat; en dan laat men hem een oogenblik zitten; zedert het jaar 1754, toen Adij Ragia, dien bekenden inval op den Maldivose gedaan heeft, is door-gaans de eerste vraag na Adij Ragia, en na een kort onverschillig discours, is de geheele audientie klaar; bij zijn retour na de Maldivos geeft men hem ook een compliment briefje meede die hem door den Sabandhaar ter hand gesteld word; zonder verder ceremonie.

Wat voor goederen de Maldivos vaarders hier aan brengen en van hier weder vervoeren.

Hoedanig de brief van den Maldivosen Sultan hier word ontvangen.

Ordinair discours dat zijn zendeling voert.

Ik hebbe deze zendelingen nu en dan wel eens gepolst, nopens de cauris, en waarom ze niet meer daar van na Ceijlon brengen, maar het komt mij voor, dat ze te weijnig geld voor de cauris krijgen en dezelve daarom met hunne eijge vaartuijgen na Bengale vervoeren, en van daar rijst meede neemen, zo meede dat zij nu eenigen tijd geleeden, veel aan de Fransen verkogt hebben, die ten dien eijnde, laatst op de Maldivos sterk gevaaren hebben; en schoon, gelijk ik reeds gezegd hebbe, men juijst wel niets met hun te doen heeft, zo vinde ik het egter niet alleen goed, maar zelfs nodig de vriendschap met dien vorst te onderhouden en zijne vaar-tuijgen, als ze hier komen, de behulpzame hand te bieden, met gedienstigheeden, die ons juijst geen geld kosten, om dat ze ons weder dienst kunnen doen, wanneer onze scheepen of vaartuijgen in de Maldivos mogten vervallen, gelijk dat wel gebeurd is, en als wanneer aan onze vaartuijgen dan ook doorgaans zodanigen hulpe is toe gebragt, als de mogelijkheijd daar toeliet; In de maand October 1776, toen de Nabab Haijder Alijchan onze bezittingen hier aantaste, en de goede mousson nog niet door gebrooken was, lag hier toevallig een Maldivos-vaarder, in de revier, terwijl er op de bank in de mond van de revier nog zware branding stond, dog zodra ik hem voorsloeg om een briev voor de Comp. na Colombo te brengen, resolveerde hij zonder zig eens te bedenken, stak in zee, en bragt de briev in wijnige dagen te Colombo, waardoor we hier zo spoedig ontzet van Ceilon kreegen, en aan de Comp. dus, door deeze gewilligheijd, in der daad een grooten dienst beweezen wierd.

Redenen waarom de Maldivos-vaarders gem: cauris na Ceijlon vervoeren.

Van wat nut hun vriendschap is.

Tot hiertoe gehandeld hebbende van de vorsten en grooten dezes lands, zo meede van de zulke, die schoon wel niet direct tot de Mallabaar behooren, egter tot deze cust relatie hebben, zo ga ik nu over tot.

De Inwoonderen.

De inwoonderen van Mallabaar waar in ze bestaan.

dezer custe, bestaande in *Naturellen des lands* en in *Vreemdelingen.*

De naturelle inwoonderen.

Worden genoemd Mallabaaren, dewelke weder in tweederleij soort verdeeld zijn, namentlijk in *Heijdenen* en *Christenen.*

De heidensche Mallabaaren.

Op zig zelvs zijn weder in zeer veele geslagten of kasten onderscheijden, waar van ik onder de bijlagen dezes, een apparte beschrijvinge gevoegd hebbe gent. 3 voor zo verre ik daar van door kundige inlanderen onderrigt ben, waar aan mij refereere.

Beschrijving van de Heijdensche Mallabaaren.

In het algemeen moet ik nopens de Mallabaaren aanmerken, dat ze de algemeene kenmerken hebben van alle de Indische naatsien, namentlijk, wantrouwig, listig en zeer verkleefd aan hunne oude gewoontens, waarvan ze niet af te trekken zijn, al was het ook, dat hun eijgen welvaart daar bij zoude moeten lijden.

Maar in het bijzonder, zijn ze luij, onbeschaamt, niet woord-houdend en leugenagtig in den hoogsten graad, hetgeen men zig altoos herinneren moet, als men iets met hun te verhandelen heeft.

Hunne hoedanigheeden.

De Christen Mallabaaren.

Zijn weder in twee zoorten verdeeld, namendlijk in *oude* en *nieuwe Christenen.*

De Oude Christenen.

Zouden volgens een algemeen gevoelen, eijgentlijk het overblijfzel zijn van de zo-genaamde St. Thomas Christenen, die hier doorgaans genoemd worden Sijriaanse Christenen.

Wie de oude Christenen zijn.

Ik hebbe het wel der moeite waard geagt, zoveel mogelijk de historie dezer Christenen, tot op dezen tijd toe, uijt den grond op te delven, ten minsten voor zo verre uijt hunne gedenkschriften en oude overleeveringen na te gaan is geweest, en waar uijt blijkt, dat indien zij al eens effectief niet van den apostel Thomas mogten af komstig zijn, zij egter niet alleen hier, van zeer langen tijd geweest, en van de Roomse Christenen zeer onderscheijden zijn, maar ook, ongeagt alle aangewende moeite van de Roomse Priesters, tot nog toe voor een groot gedeelte den Roomsen godsdienst niet hebben willen amplecteeren.

Uijt hunne overleeveringen schijnt dat ze van zeer langen tijd hier zijn geweest.

Volgens het algemeen gevoelen, zouden deze Christenen (eijgentlijk St. Thomas Christenen) genaamd worden, naar den Apostel Thomas, die in deze en verscheijden andere landen het Evangelium zoude gepredikt hebben, volgens de overleeveringen, zo wel van de Cormandelse als Mallabaarse oude Christenen, met aanwijzinge der plaatsen, waar hij zoude geweest zijn, en den Christelijken godsdienst voortgeplant hebben.

Zij werden St. Thomas Christenen gent. na den Apostel Thomas die hunne voor-ouders zoude bekeert hebben.

Men moet zekerlijk bekennen, dat de Sijriaanse Christenen, zo of Cormandel als Mallabaar overleeveringen en monumenten van eenen Thomas hebben, die in deze landen den christelijken godsdienst verkondigt heeft; maar men moet teffens bekennen, dat buijten voortz: overleeveringen nog nergens, duijdelijk beweesen is, dat deze Thomas juijst de Apostel Thomas zoude geweest zijn.

Evenwel meend men, dat er niet aan te twijffelen is, dewijl alle de oude overleeveringen en gedenkboeken der Mallabaaren, eenpaarig zeggen, dat de apostel Thomas in 't jaar 52 na Christus geboorte te Maliapoer, een stad op de cust Cormandel aangekomen, en aldaar veelen bekeerd hebbende, zedert na de Mallabaarse

Ze hebben monumenten van een Thomas dog of hij de Apostel is geweest, is nog niet beweesen.

Egter verdienen ze wel eenig geloof.

cust vertrokken, en zelvs het aller eerst te Cranganoor aangekomen, ter dier plaats zo wel als op Maliankarre, Cottecaij, Repolim, Gekkomangalam, Pernetta en Tiroewangotta veele tot het Christendom gebragt, eenige kerken gestigt en 2 priesters aangesteld, hebbende, weder na de cust Cormandel zoude gekeerd zijn, en aldaar op nieuw weder zo veele Christenen gewonnen hebben, dat de Bramineesen, uijt spijt, dat de valsheijd van hunnen godsdienst ontdekt, en die van den apostel, met openbaare wonderteekenen bevestigd wierd, hem gesteenigt en met een speer doorstoken hebben; om nu niet te spreeken van veele andere bijzonderheeden, en onder andere van de rijzen, wonderwerken, en 't bekeeringswerk van dezen apostel, waar van, inzonderheijd door de Roomse, zo veel verhaald en verdigt word, dat het eer na fabels en beuzelingen, als na eenigen schijn van waarheijd gelijkt.

Desselfs vertrek na de kust en dood aldaar.

Intusschen is het bekend, dat de Christenen te Maliapoer van al ouds, zeer groot in getal geweest, ja, daar zeer vermeerdert zijn, en dat ze daar lange gebloeijd hebben, ongeagt de versmadinge en harde behandelingen, die hun van de heijdenen aangedaan wierden, tot dat die stad verwoest is, en zij te vuur en te zwaard vervolgt wordende, in andere landen verspreijd geraakt zijn, alwaar zij zagtere behandelinge genooten, voornamentlijk op de Mallabaarse cust, en inzonderheijd, in de rijken van Cranganoor, Coilan, Trevancore ook in de steeden Calicoet en Todomale als meede in de plaatzen van het Mallabaarse gebergte.

Beschrijving van de Christenen van Maliapoer.

Onder de merkwaardigste perioden der St. Thomas Christenen, is wel deze, namentlijk, dat volgens de reekening der Mallabaaren in de 4de Eeuw een koopman uijt Sijrie gent. Thomas Cnaij of ook wel genaamd Cana, met eenige priesters en andere Christenen van Bagdad, Mosul en Jerusalem te Cranganoor aangekomen is, en aldaar door zijn rijkdom en vermogen bij de vorsten in groot aanzien geraakt zijnde, voor de Christenen (die hem voor hun hoofd aannamen) groote voorregten verkreegen en bewerkt heeft, dat zij niet alleen onder den Mallabaarsen adel gereekent, maar ook den koninglijken Nairos (met welken eernaam, men de aanzienlijke en edele onder de Mallabaaren benoemt) voorgetrokken wierden: waarbij hun ook vergund wierd, door 't gantsche land, handel te drijven, winkels en kerken te bouwen, en eere teekenen te gebruijken die door niemand, als bij speciaale vergunninge der vorsten gebruijk mogen worden.

En van eenen Thomas Cnaij die te Cranganoor gekomen is.

De gedenkschriften willen zelfs, dat deze Thomas, een schriftelijke vergunninge van voortz: voorregten op een kopere plaat gegraveerd, zoude erlangd hebben, welken met de uijtterste zorgvuldigheijd bewaart word, en als nog te vinden zoude zijn in de kerk van Tewalkarre, digt bij Calicoilan: maar wat moeijte ik gedaan, ja hoe veel geld ik ook aangebooden hebbe, om die plaat maar eens voor een oogenblik te zien, en een afschrift daar van te bekomen, zo heeft mij zulks niet mogen gelukken, mij wierd wel juijst niet ontkend, dat er zo een kopere plaat in die kerk was, maar de reeden waarom ik dezelve niet te zien kon krijgen, wierd mij in zeer veel secretesse verzekerd, hier in te bestaan, namentlijk, dat wanneer de koning van Trevancoor na het jongst gemaakte contract met de Comp in 't Jaar 1753 beweeginge maakte, om de koningen van Coilang, Calicoilan, Porka, Tekkenkoer te verdrijven (gelijk hij zulks ook naderhand werkelijk gedaan heeft) zijn Hoogheijd te dier tijd na voortz: kopere plaat zig zoude geinformeerd hebbe, en dat de kerk bediendens, uijt bedugtinge, dat de koning die plaat houden en hun dan ook verdrijven zoude, opentlijk ontkend hebbende, dat er zodanig een plaat was, dezelve nu voor ijder een verloochenen moeten; egter wierd mij daar bij gezegt, dat aan het eijnde van gem: kopere plaat, met een nota bekend gestaan had, dat de bijzonderheeden van die privilegie nader te leezen zijn, op een groote steen, te vinden in de Cranganoorse pagood: na welken steen ik ook vernoomen hebbe, dog almede te vergeefs, alzo de koning van Cranganoor, zo wel als zijne ministers en de pagoods bediendens mij verzeekerden, dat zodanigen steen in de pagood niet te vinden was; ik merkte zulks eerst aan, als een

De Christenen zouden veele voorrechten, geschr: op een kopere plaat, gekreegen hebben, dog die plaat is niet te ontdekken.

Nog ook de steen, waar op men zegd, die privelegies zouden hebben gegraveerd gestaan.

beken ed agterkousigheid van den inlander, en een ordinaire gewoonste, die de heij denen hebben, om alles wat hun godsdienst en voor al de monumenten, in hunne gods dienstige gestigten aangaat, voor ons geheijm te houden, en dewijl ik er niet voor ben, en het ook niet goed is, diergelijke dingen te forceeren, zo liet ik het daarbij, met voorneemen, om bij gelegentheijd met een zoet lijntje agter de waarheijd te komen, en indien er wezendlijk zo een steen mogt zijn, als dan door de pagoods bediendens heijmelijk de handen te vullen, een afschrift van dezelve te bekomen; maar toen de Nabab Hijder Alijchan in 't laatste van't jaar 1776 's Comp 's bezittin gen benevens het rijkje van Cranganoor geinvadeerd, daar na de voortz: pagood ontrijnigd en vernield had, nam ik de gelegentheijd waar, om meerm: pagood te laten visiteeren, gelijk dan ook in dezelve gevonden wierden twee steenen, te weeten een zeer groote, en een mediocre, beijde uijtgehouwen, met oude Mallabaarse letters: hiermeede was ik bijzonder in mijn schik, en nu meende ik iets gevonden te hebben, hetgeen veel ligt over de historie der St. Thomas christenen zoude kunnen verspreijden, en teffens decideeren verscheijde dingen, waaromtrend men nu in 't onzeker is, maar toen ik dezelve na zeer veel moeijte eijndelijk vertaald gekreegen had (want het was een taal die van het hedendaagsch Mallabaars, zo zeer verschilt als de oude Duijtsche taal van de tegenswoordige verschilt) zag ik, dat het eene was, een zoort van lofgedigt, op een hunner goden, en het ander een heijdens gebed.

Schoon sterk na dezelve gezogt is.

Zedert heb ik van een Sijriaans priester, die tot ons overgekomen is, en waar van hier onder, nog zal gemeld worden, verstaan, dat hij geen kennis draagt, dat die kopere plaat nog te vinden is, ten minsten dat schoon hij hier op de Mallabaar gebooren, onder de Sijriaanse Christenen groot gebragt, en zelfs een priester van hun geweest zijnde, hem zulks egter niet bekent is; zo dat er te vergeefs gezogt word na dat schriftelijk patent, en men hier uijt wel zoude mogen in twijffel trekken, of er in der daad wel ooijt zo een patent aan dezen Mar Thome, of eijgentlijk aan deze Christenen verleend is, en wie weet, of de overleeveringe van een patent voor deeze Christenen, niet ontleend of vermengd zal zijn geworden van of met het bekende patent op kopere plaaten, waar op een privilegie voor de jooden alhier verleend is, waar van hier na, onder het artikul der jooden omstandiger staat gesprooken te worden.

Assemanus meend, dat voorsz: Mar Thomas zoude geweest zijn, die Bisschop Thomas, die met nog eenige andere en verscheijde munnikken uijt 't Beth Abensis klooster door Timotheus den Patriarch der Nestorianen, omtrend 't jaar 800 na Indien gezonden is.

Assemanus gedagten omtrent gem: Thome Cnaij.

Deze Assemanus was van geboorte een Maroniet van den berg Libanon en naderhand Bisschop, wiens broeder nog te Romen is, in de propaganda fide, volgens berigt van den tegenswoordige Pater Clement barvoeter Carmeliet en Vicarius te Warapolij alhier.

Wie Assemanus is geweest.

Andere meenen, dat deze Thomas de eerste zoude geweest zijn die gelegentheijd gegeven heeft, tot verbastering der zuivere leer, met priesters uijt Sijrien herwaards te laten komen.

Wat andere van voorsch: Thome denken.

Het is wel niet onmogelijk, dat het Nestorianismus in die tijd alhier onder de Christenen zoude ingevoerd zijn, dog de gedenkschriften dezer Christenen stellen, dit wat later en gewaagen, dat na 't jaar 829 twee bisschoppen genaamd Mar Sapor en Mar Peroses aldaar uijt Babilonia gekomen zouden zijn en van den Coilangsen koning 's Jangara Jrawisri de vrijheijd verkreegen hebben, om in zijne landen, kerken te bouwen waar toe de koning zelvs hun met eenige inkomsten zoude begiftigd hebben, door welk Babilonia men eijgentlijk diend te verstaan Modaim of Seleucia de oude zetel van den Nestoriaanschen Catholicus, of Patriarch, hetgeen, schoon thans onder de puinhopen begraven, in het oude Partische rijk lag, en door veele dikmaals verwisselt is met het al oude Babel in Mesopotamie, en het oude hedendaagsche Bagdad.

Inkruijping der Nestoriaanse secte.

Dan dewijl het tog buijten de Mallabaarse overleeveringen nergens regt blijkt dat effectief de Apostel Thomas het evangelium in deze landen zoude verkondigd hebben, en men integendeel zeer zeker

Naaste veronderstelling van wie de St. Thomas Christenen vorspronkelijk zijn.

weet, dat de Sijrier Thomas, in de sevende eeuw, in deze landen, om de wille van het evangelium gekomen is, en eenen grooten reuk van heijligheijd nagelaten heeft zo zoude het zijne bedenkinge hebben, of de St. Thomas Christenen eijgentlijk niet na dezen Thomas den naam van St. Thomas Christenen dragen; dog dit aan zijn plaats gelaaten, gaa ik voort met het voornaamste dat men uijt hunne gedenkstukken en overleeveringen weet.

De St. Thomas Christenen zouden bevorens koningen gehad hebben.

Deeze St. Thomas Christenen dan met voorregten begunstigd bij de volkeren des lands in aanzien magt en getal toegenoomen en door deze voordeelen moedig geworden zijnde zouden ook, als wel eer het volk Israels, een koning over hun begeerd, ook in der daad eenen met name Balearte tot koning over hun aangesteld, en hem den titul van koning der St. Thomas Christenen gegeven hebben, gelijk dan ook desselfs afstammelingen, hem in de regeeringe zouden opgevolgt hebben, tot dat de laatste zonder kinderen is komende te sterven, als wanneer in zijn plaats met gemeene tostemminge des volks, tot koning over hun verkooren is, een koning, die tœnmaal teffens was koning van Diamper, of Odiamper, leggende van Cochim drie mijlen om de zuijd in 't tegenwoordig gebied van den koning van Trevancoor, dus ten onregte door den Heer Valentijn geplaatst na bij Maliapoer of St. Thome; dog na dat de koningen van dezen stam ook geheel uijtgestorven waaren, zo zouden de koningen van Cochim, dat rijk verkreegen hebben.

Hunne vervolginge door de heijdenen.

Waarschijnlijk is dus in die groote tusschen tijd, die vervolginge geschied, waar van hunne schriften melden, namelijk, dat de vervolgingen der heijdense koningen, tegens de Christen leeraars, die van elder's alhier aanquamen zo groot geweest is, dat men vreesde, voor eene gantsche verdelging der Christenheijd.

En verval door gebrek van leeraars.

Hier bij kwam ook, dat de leeraars, die toen nog in weezen waaren mede na verloop van tijd stierven, waar door de kerken van opzigters ontbloot waaren, blijvende maar over een eenig diacon, wien een ijder als een kerkvoogd gehoorzaamde, zelfs zo verre, dat de Christenen, door ongeduld en onkunde, dezen diacon dwongen, priesterlijke diensten waar te neemen, tot tijd en wijle, andere bequaame kerke dienaaren, van elders zouden ontbooden zijn: door welk gebrek van opzigters zo wel als door een toeneemend verval in den ijver, veroorzaakt is, dat er gaande weg, veele heijdense dwaalingen en bijgeloovigheeden onder hun ingevoerd en zelfs veele, van het Christen geloof afvielen, en heijdenen wierden.

Vergunning, door den koning van Cochim, aan hen, om aards-diacons te mogen verkiesen.

Deze Christenen verkreegen vervolgens van de koningen van Cochim verlof om eenen uijt hunne priesteren tot aardsdiacon te verkiesen, welke door den koning ook bevestigd wierd, verkrijgende den rang van een Ragiadoor des rijks en de magt om alle civiele geschillen onder zijne geloofsgenooten af te maaken.

Nevens desselvs protexie en andere voorregten.

Onder de Cochimse koningen, hebben zij ook zo geene vervolgingen, ondergaan, maar integendeel een zoort van protectie genooten dewelke ze tot heeden toe nog van den Cochimse koning hebben, onder voorwaarde, dat ze aan den koning moeten betaalen, boven de gewoone geregtigheeden, de *Peroesandram*, zijnde een zekere somma gelds—geschat na maate de nalatenschap groot of klijn is—die door de erfgenaamen, wanneer een hoofd der familie komt te sterven, moet betaald worden; dog dit had alleen maar betrekking tot de Sijriaanse Christenen van Odiamper, dewijl er nog zeel veel hier en daar onder andere vorsten verstrooijt waaren.

Komste der Portugeesen op Mallabaar in A° 1498!

Dus danig was het gesteld, met de Mallabaarse St. Thomas Christenen, toen de Portugeezen onder het beleijd van den Admiraal Vasco de Gamas den 18 Meij 1498, met drie scheepen te Calicoet aanquamen.

Deeze Admiraal, drie maanden hier vertoeft hebbende keerde weder naar Lissabon, en kwam A°. 1502 voor de tweede maal, van den koning Emanuel tot Don verheeven met 20 scheepen op de Mallabaar.

Terug vertrek van den zelve na Lissabon en wederkomst.

En dewijl dest. Thomas Christenen berigten hadden gekregen, dat hij deze landen onder de heerschappij van een Christen vorst zoude brengen, zonden hunne afgezanten aan hem, met verzoek, om in zijne kragtdadige bescherming te mogen worden aangenomen, ten eijnde hier door van de quellingen der heijdense vorsten bevreid te zijn, dewijl zij schoon onder den Cochimsen koning het wel beter als bij andere hebbende, egter niet ten eenemaal, van onaangenaame behandelingen bevrijd waaren; deze zendelingen gaven aan den Admiraal, tot een bewijs van hunne vrijwillige onderwerping, een rood stokje, welks toppen of eijndens met goud beslagen, en boven een derzelve, met drie goudene schelletjes voorzien was, zijnde dit bij die volkeren een scepter, en een teken van koninglijke waardigheijd.

Onderwerping der St. Thomas Christenen aan de Portugeesen.

Don Vasco de Gama beloofde hun verzoek toe te staan, maar de loop der zaken heeft niet gedoogd, dat hunne wenschen vervuld wierden, dus hebben ze 't jok der heijdense koningen nooit ten eenemaal kunnen afwerpen, hoewel de heijdense koningen omtrent religie zaken, 't zedert inschikkelijker als bevoorens zijn geworden, en zig nauwelijks ook met de burgerlijke zaken dezer Christenen bemoeijd, maar zelfs hun regtsgebied over dezelve aan de bisschoppen overgelaten hebben.

Dog zijn nooijt van kwellingen bevrijd gebleeven.

Dog na 't jaar 1500 kwaamen op deze kust vier Sijriaanse bisschoppen met name Mar Mardina, Jena Alleij, Mar Jacob en Mar Thomas.

Komste van 4 Sijriaanse Bisschoppen op de Mallabaar

Buijten des, zo vind men nog aangetekend, dat twee bisschoppen gent. Thomas Jaballaha en Jacobus Denha in 't jaar 1504 aan hunnen Patriarch, bij een briev, de komst der Portugeezen in deze landen, bekend maaken; mogelijk zijn dit de twee laatste der vooren gemelde vier bisschoppen, die daar de naam van Mar Jakob en Mar Thomas dragen, ten minsten deze Mar Jacob en Mar Thomas hebben lange jaaren, de kerken bestierd en zijn alhier in goeden ouderdom overleeden.

Waar van twee aan hunnen Patriarch de komste der Portugeesen op Mallabaar hebben bedeeld.

Na deze quam omtrent 't jaar 1550 een ander bisschop genaamt Mar Abraham De Portugeezen intusschen door alle weegen en middelen 't Roomse geloof zoekende in te voeren, lieten een gebod uijtgaan, dat voortaan geene Sijriaanse bisschoppen of te priesters op Mallabaar mogten komen, stelden ten dien eijnde overal wagten, en deeden degeene, die ze in handen kreegen, opvatten en dooden.

Vervolging der Portugeesen tegens de Sijriaanen.

In 't jaar 1558 bevond zig hier als hoofd der St. Thomas Christenen een Aards bisschop; gent. Mar Joze; deze om de gunst der Portugeezen te winnen, voerde onder de St. Thomas Christenen de Roomse manier in, omtrent 't bedienen van de Misse; dog deze beleefdheijd wierd bij hem maar gebruijkt om de Sijriaanen, die tot de Roomse overgegaan waaren, weder tot hun oud geloof over te brengen.

Invoering der Roomse manier onder de St. Thomas Christenen.

De Portugeezen hier agter komende, riepen hem tot een openbaar verdediginge over den godsdienst met de Roomse geestelijken, waar toe hij binnen de stad Cochim verscheen, maar wierd door de Portugeezen opgepakt, eerst naar Goa en vervolgens naar Lissabon gezonden.

De Bisschop doed zulks om de afgevalle Sijrianen weder terug te brengen en werd door de Portugeesen opgevat en na Goa gesonden.

De hier zijnde Roomse priesters en Portugeezen, wendeden, intusschen bij continuatie alle moeite aan, om de Sijriaanse Christenen met hen te vereenigen, en onder de gehoorzaamheijd van den Paus te brengen, waar toe de Sijriaanen, nimmer te beweegen waaren, tot dat eijndelijk de Portugeezen, den hier vooren gemelde Sijriaanschen bisschop Mar Abraham, hebben weeten over te haalen, om over Portugal naar Romen te reijzen en den eed van getrouwheijd aan den koning in 't wereldlijke en aan den Paus in 't geestelijke te doen, dog onder voorwaarde, dat de Sijriaanen hunne oude kerk gebaaren zouden mogen behouden, hetgeen de Paus hun toestond gelijk deze Mar Abraham dan ook zodanig hier terug gekomen is, dog ook nooijt heeft willen dulden, dat er omtrend de kerk plegtigheeden onder hen gebruijkelijk, eenige veranderinge gemaakt wierd, niet tegenstaande de Roomse, daar toe verscheijde en kragtige tentamens gedaan hebben.

Vlijt der Roomse priesters om de Sijrianen onder den Paus te brengen.

Een Sijriaanse Bisschop is daar toe overgehaald, dog de kerkelijke plegtigheeden heeft hij niet willen veranderen.

Na de dood van dezen Mar Abraham, voorgevallen anno 1599 is de Aardsdiacon Jorge bij gebrek van een bisschop, hun hoofd gebleeven, dog deze kon zig met de Portugeezen niet verdragen, en weijgerde hen ook alle gehoorzaamheijd totdat eijndelijk Don Fre Aleixo de Meneses, Aardsbisschop en Primaat van Indie, en mits 't overlijden van den onderkoning, opperste ook van 't wereldlijke in Indie van Goa, hier quam, die door zijn groot aanzien, ondersteund door den Jesuit Ross, een bekwame theoloog en taalkundige, voorts door giften en geschenken, de geschillen voor een tijd heeft weeten bij te leggen, den Aardsdiacon Jorge met zijne Christenen. ten eenemaal wederom gebragt heeft, onder de Roomse gehoorzaamheijd, uijtgezondert eene kerk van Tiroewankotta, bij de Caab Comorijn, tans nog toebehoorende aan een soort van St. Thomas Christenen, gent. Taridaijken Mara, dewelke niet afgevallen is, terwijl de 5 parochien om de noord, onder het Sammorijnse behoorende, te dier tijd ook wel meede afgevallen, dog schielijk daarna weder teruggekeerd zijn.

Hoedanig de Portugeesen sedert nog gewoelt en de Sijriaanen onder hen gebragt hebben.

Uitgezondert eenige die standvastig zijn gebleeven.

En uijt de 18 Can. 13 Ses, van de kerkvergadering, die deze de Meneses te Odiamper gehouden heeft—waar van de acta te Romen gedrukt zijn—blijkt, dat Jorge het geloof van Nestorius, mitsgaders den Patriarch van Mosul pro forma verworpen, en zig genoodzaakt vond, de Hierarchie van den Paus te Romen te erkennen.

Met hoedanige uijtdrukkingen de afgevallen de Roomse stoel hebben erkent.

Dus waren de Sijrische Christenen voor eerst met de Roomsche kerk vereenigt tot het jaar 1644 wanneer de Portugeezen verstaan hebbende, dat er een Sijriaanse bisschop met een Moors schip op Cormandel stond te komen, scheepen uijt zonden, om daar op te kruijssen, die gedagten Bisschop genaamd Attala—andere noemen hem Mar Motti—in hunne magt gekreegen en hier op de rheede, met een steen aan den hals gebonden, in zee geworpen hebben, welke gruweldaad bij de gedenkschriften der Sijriaanen, als met een zwarte kool gebrand merkt staat.

Ombrenging van een Sijriaanse bisschop door de Portugeesen in A° 1644.

Zodra de Sijriaanse Christenen, dit hoorden hielden zij eene vergadering te Mattancherij, omtrent een quartier uur buijten deze stad, en verbonden zig onder elkander met eenen eed, dat zij nooijt meer de Roomse bisschoppen of Portugeezen zouden gehoorzamen, verkiezende met een tot hunnen bisschop, den Aardsdiacon Mar Thome Ganpho die egter geene genoegzame bequaamheijd had, om de eenigheijd onder zijne kudde te bewaaren, alzo veele van dezelve na verloop van eenige jaaren, zig weder onder de Portugeeze-

Waar door de Sijriaanen zig van de Roomse gehoorsaamheid hebben ontdaan.

gehoorzaamheijd begaven, tot het jaar 1655 wanneer hier van Antiochien twee bisschoppen kwamen met namen Mar Basilius en Mar Johannes, dewelke met blijschap van deze Christenen ontfangen wierden, en waarop veele dezer Christenen den Roomsen stoel verlieten, en zig den Patriarch van Antiochien onder-wierpen.

Komste van twee Sijriaanse Bisschoppen van Antiochion in A°. 1655.

Aanmerkelijk is't nogtans, dat deze Christenen, zelfs te dier tijd, toen zij onder de gehoorzaamheijd der Portugeezen stonden, egter schattinge aan den koning van Cochim hebben betaald. Dog boven gem: Mar Thome, was een geboore Mallabaar en opperste herder der Sijriaanse Christenen toen de Admiraal Rijkloff van Goens de stad Cochim en de verdere sterktens op deze cust vermeesterde.

De Christenen onder de Portugeesen staande hebben schattinge aan den Cochimsen koning betd.

Toen de Comp. Cochim innam was Mar Thome, Opperherder der Sijriaanen.

Na dat de hier bovengenoemde gruweldaad gepleegt was, ging de Portugeese bisschop naar Cranganoor en schreef bedektelijk brieven aan de Sijriaanse Christenen, ook zond hij hun geschenken, waaraan veele zig vergaapten, zodat er verscheijde overliepen.

De Portugeezen Bisschop haalden door geschenken veele Sijrianen aan zig.

De Portugeezen vulden intusschen de handen dier vorsten, in wier landen de Sijriaanse Christenen woonden, om hun maar alle quaad, verdriet en quellinge aan te doen; zo dat deze Christenen onder elkander verdeelt wierden, en een deel van hen den Roomsen stoel toegedaan bleef, en een priester, gent Alexander de Gampho tot haar bisschop verkoos.

En maakt dat, de vorsten de Sijrianen kwelden.

Verkiesing van eenen Alexander de Gampho tot Sijriaanse Bisschop.

Deeze bisschop hield zig meest op in de naast aan de stranden geleegene landen; egter had hij binnen's lands ook nog eenige kerken, die hem gehoorzaamden.

Dog om desselfs hoogen ouderdom wierd in het jaar 1676 in zijn plaats tot Bisschop aangesteld, zijn neef Matthias Gampho, blijvende hij zo lange de oude bisschop leefde, zijn coadjutor of meede helper.

Dog om zijn hogen ouderdom is desselfs neef in zijn plaats aangestelt.

Het andere, en wel 't grootste gedeelte, bleef hunnen bisschop Mar Thome de Gampho (zijnde ook een neef van Alexander de Gampho) getrouw aankleeven, deze hield zig op in 't gebergte, en had ook veele kerken in de beneeden landen, onder zig

Maar het grootste deel der Sijrianen bleev eenen Bisschop Mar Thome aankleven.

Anno 1665 is hier van Antiochien een Jacobitische bisschop gekomen genaamt Mar Gregorius.

Komste van een Jacobitise Bisschop van Antiochien.

Met het begin van 't jaar 1700 heeft de Patriarch van Antiochien een bisschop na de Mallabaar gezonden genaamt Mar Simon; deze had door brieven van zijn aanstaande komst, kennisse gegeven aan de alhier zijnde Sijriaanse Christenen, dog de brieven bij ongeluk vervallen zijnde in de handen der Jesuiten en Carmeliten, hebben deze over al de wagten gesteld en hem in handen gekreegen hebbende, gevankelijk naar Pondicherij vervoerd, alwaar hij in de ijzers geklonken is.

Gevangenneeming van een Sijriaansen Bisschop, door de Jesuiten en Carmeliten.

Na dezen quam hier in 't jaar 1705 de bisschop Mar Gabriel van Bagdad; hij is hier op de Mallabaar na zeer veel verdriet van Mar Thome geleden te hebben, gestorven in 't jaar 1730.

Komste op Cochim van den Sijriaansen Bisschop Mar Gabriel.

Ten tijde van dezen bisschop Mar Gabriel, was hier ook een ander bisschop genaamt Mar Thome, een geboore Mallabaar, deze twee prelaten leefden, in een geduurige scheuring en twist met elkander, want de eerste was een *Nestoriaan* en de tweede een *Eutijchiaan*.

Verschil tussen 2 Sijriaanse Bisschoppen.

In den jaare 1735 is de tevooren genoemde Mar Thome overleeden, en opgevolgt door desselfs neef Mar Thome.

Komste van 3 Bisschoppen in A°. 1751.

Op verzoek van deze, nevens dat der Sijriaanse gemeenten, heeft de Patriarch van Antiochien de drie bisschoppen Mar Basilius, Mar Gregorius en Mar Johannes, in 't jaar 1751 naar de Mallabaar gezonden.

Zij eerst op Bassora in Persien aankomende, wierden door de bediendens van onze Comp. aldaar vriendelijk ontfangen, en vervolgens met een van' s Comp.'s scheepen herwaards overgebragt, geduurende hun verblijf in deze stad, wierd hen door den heer Commandeur eene bequaame huijsvesting bezorgd, en alle beleefdheijd betoond; ook wierd aan Mar Thome de komst van deze bisschoppen bekend gemaakt, met recommandatie om herwaards te komen, dog Mar Thome de aan gekomene bisschoppen bij de Sijriaanse gemeenten, voor ketters uijtmakende, wilde op de drie, van tijd tot tijd afgezondene brieven, niet verschijnen, hoe wel veele Sijriaanse priesters en christenen, hunne eerbied bij hen quamen afleggen, waarop de Commandeur hem met geweld wilde laten haalen, dog hij hier van kennis krijgende, nam de vlugt naar de binnen landen, zonder dat men hem kon magtig worden.

Die door de hier zijnde Sijriaanse Bisschop Mar Thome voor ketters wierden uijtgekreeten.

Hier op quam de gemeente van Candanattij in de stad, die de bisschoppen afhaalde en na Candanattij begeleijden, zijnde een dorp dat den koning van Trevancoor toebehoord, leggende omtrent 5 uuren bezuijden Cochim, alwaar de Sijriaanse bisschoppen altoos hunne residentie gehouden hebben, en schoon er nog eenige andere gemeentens waaren, die deze bisschoppen voor wettig erkenden, zo wierden dezelve egter door Mar Thome aangezet en gestijft om zig aan hun niet te onderwerpen.

Maar door de gemeentens genegentlijk aangenomen.

Anno 1753 bij gelegentheijd de koning van Trevancoor en de toenmalige Heer Commandeur elkander ontmoeten op Mavelicarre, zijnde een dorp, toebehoorende den koning van Trevancoor 20 uuren bezuijden Cochim, heeft hij die bisschoppen, als toen daartegenwoordig, den koning voorgedragen en in desselfs bescherming aanbevoolen, waarop gemelde zijn Hoogheijd Mar Thome en zijne aanhangelingen gelaste die bisschoppen te erkennen en in onderlinge vriendschap met elkander te leeven; gelijk Mar Thome dit ook eenigen tijd heeft nagekomen, dog toen hij zag, dat de bisschoppen ijverig beezig waaren, om de kerk te zuijveren van veele Roomse ceremonien, en Heijdense bijgeloovigheeden, als meede van veele onwaardige leeraars en ledemaaten, die door gebrek van behoorlijk onderwijs in de leere, en door verval van de oeffening der tugt, in dezelve van tijd tot tijd waaren ingesloopen, maar voor al toen hij zag, dat zij hem tegen stonden in het ordenen van onbequame jongelingen tot priesters, en in het uijtdeelen van kerkelijke ampten aan onwaardige perzoonen, zo heeft hij uijt ontzag voor den koning en de Comp., eenigen tijd zig nog wel wat ingetoomt maar na de dood van den laatsten Trevancoorsen koning, die in het jaar 1758 voorviel, door geschenken den eersten gunsteling van den nieuwen koning, en andere Ragiadoors op zijne zijde gekreegen hebbende, niet alleen twist en tweedragt tusschen de bisschoppen en hunne gemeenten verwekt, maar ook in het jaar 1760 voor zijnen neef eenen onbedreevene jongeling, de waardigheijd van Bisschop weeten te verkrijgen, om na zijn dood zijn erfgenaam en opvolger te zijn.

Zijn naderhand, door toedoen van den koning van Trevancoor gereconsilieerd.

Dog een tijd daarna heeft Mar Thome, door slinkse streeken, de vriendschap weder gebroken.

De Aardsbisschop Mar Basilius nevens de beijde onder-bisschoppen hier over, zeer bedroefd en te onvreeden zijnde, ging de eerste zijn verblijf neemen in een huijs op Mattancherij, effen buijten deze stad, alwaar hij na verloop van drie jaaren anno 1763 overleeden is.

De Aardsbisshop Mar Basilius is daar over op Mattancherij komen woonen, en al daar gestorven.

Zijn opvolger Mar Gregorius door ouderdom en ziekte 't bestier niet langer over de kerke willende hebben, is op Molendo-ertij boven Candanattij gaan woonen en aldaar in het jaar 1773 ook overleeden.

Dood van desselfs opvolger Mar Gregorius.

Anno 1765 is Mar Thome, eijndelijk ook overleden, en zijn neef Mar Thome hem in 't bisschopschap opgevolgt; dog heeft ook altoos in onmin met den bisschop Mar Johannes geleeft, maar eijndelijk zijn zij door mijne tusschen komste, en op mijne geduurige vermaninge in 't jaar 1773 met elkanderen verzoend.

Het overlijden van Mar Thome en verzoening van desselfs opvolger, met den Bisschop Mar Johannes.

Tegenwoordig hebben zij twee bisschoppen, Mar Johannes en Mar Thome. De eerste is blank en een eerwaardige grijsaard met een lange baard, zijnde gekleed, bij na op dezelfe wijze, als de al oude joodse priesters, hebbende op 't hoofd een muts als een tulband, schijnende een vroom, zeedig en opregt Christen te zijn; maar de tweede, zijnde een geboore Mallabaar, schijnd een opgeblaasen man te zijn.

Hoedanigheid van de twee thans zijnde Bisschoppen.

Deze Christenen gaan op dezelvde wijze gekleed als alle de andere Mallabaaren alleen met een kleedje om het beneden lijf, en met een doek, boven 't hoofd.

Kleeding der Sijriaanse Christenen.

Hunne priesters of Cassenaars, dragen meest witte linne onderbroeken, die wijd zijn, en over de kuijen nederhangen, en boven deze een ruijme rok van wit lijnwaad, zomtijds ook van een andere stoff gemaakt tot aan de kuijen nederhangende, op het hoofd hebben zij meest een roode, dog de Maronieten en anderen een zwarte muts niet ongelijk aan een zuijker brood, zijnde, daar, ze op 't hoofd sluijt, eng en naar boven breeder: om den hals zijn ze verciert met een paternoster van zwarte coraalen en in de hand dragen zij een geschilderde of eijgentlijk een verlakte stok dog veel langer dan onze wandelstokken, voorts gaan ze bloots voets, en hun ommegang is onbeschaaft, weetende weijnig hoe men met menschen moet leeven.

Dragt der Sijriaanse Priesters.

De wooningen dezer christenen zijn niet met die van andere Mallabaaren vermengd, maar zij hebben afgezonderde negerijen, waar in zij onder elkanderen leeven; ook schijnen zij zeer nauwkeurig te zijn, in 't bewaaren van hunne geslagt reekeningen; zij zullen zig met de nieuwe Christenen van laage casten of geslagten niet vermengen nog verhuwelijken, zijnde, de meesten van hen, van Nairos casten, of van 't geslagte der Edellieden, waarom zij ook, even gelijk de Nairos, doorgaans een sabel in de hand dragen, tot een teken van die waardig heijd.

De woningen der Sijriaanen zijn afgesondert van die der andere Mallabaaren.

De gevoelens dezer christenen of voornamentlijk hunner bisschoppen, en priesters, zijn die van Nestorius, en van Eutijches, en waarom de eerste genoemd worden Nestorianen, en de laatste Eutijchianen of Jacobieten ook wel Monophijsieten welke twee laatste naamen eijgentlijk maar sijnonijma zijn, en men heeft ook nog een derde zoort namentlijk de Maroniten, dog deze hebben zig hier, met de Roomse kerk vereenigt, daar egter de Maroniten in de Oosterse christelijke kerken in klijn Asia en Sijrien, zig van de Roomse kerk afgezonderd houden, zo wel als de Nestoriaanen en Eutijchianen aldaar.

Zij volgen de gevoelens van Nestorius en Eutijches.

En verschillen daarom in de kerkelijke diensten.

Deze tegenstrijdige gevoelens predomineeren beurtelings met de aankomst van nieuwe bisschoppen die of Nestoriaanen of Eutijchianen zijn. De Jacobieten vereeren met de Grieksche kerk de Heijligen, maar niet de Nestorianen, die den beeldendienst verwerpen, en alleen een kruijs in haare kerken dulden. In de Jacobitische kerken ziet men behalven het kruijs op papier geschilderde en op metaale platen gegraveerde beelden; zij celebreeren de Misse op de Oosterse wijze met gezuurd

brood en wijn, of bij gebrek van wijn, gebruijken ze rozijne water, of iets anders, dat naar hun gevoelen het naast bij den wijn komt; ze communiceeren onder beijde gedaantens, met deze bijzonderheijd, dat zij het brood in een schootel breeken, den wijn uijt den kelk daar op gieten, en aan de gemeente met een lepel dit mengsel uijt deelen. De Nestoriaanen leeren, dat in het H. Nagtemaal het lighaam en bloed niet wezendlijk maar in figura genoten wordt, en dat de substantie van brood en wijn, onverandert blijft, maar de Jacobiten schijnen de Transsubstantiatie aan te neemen; zij doopen hunne kinderen niet voor dat ze 40 dagen oud zijn, tenzij in doodsnood of andere noodzakelijke gevallen. Het doopwater bestaat uijt koud en warm water met zout en gewijde olie; De Nestorianen ontkennen het vagavuur, maar stellen een derde plaats, waar de zielen in een ongevoelige staat tot den tijd der opstandige verblijven, namentlijk een paradijs voor de zalige, en de afgrond voor de onzalige: zij leeren verders, dat de H. Geest, alleen van den Vader uijtgaat, en onderhouden zo weijnig als de Jacobieters gemeenschap met de Roomsch gezinden, van welke laatste zij Schismatice genoemd worden, ze laten den priesters het huwelijk toe, maar niet voor de tweede reijze, en gebruijken de Sijrische taal en godsdienstelijke plegtigheeden in haare kerken; Hunne bisschoppen, voornamelijk de Nestoriaanse betoonen doorgaans een bijzondere agting voor de Protestantsche Leerstellingen te hebben, en daarom is het te denken, dat er meer apparentie zoude zijn, om deze Christenen, met de Protestantsche kerk te vereenigen als er geweest is, om hun met de Roomse kerk te vereenigen, niet tegenstaande de Roomsche geestelijkheijd, daartoe, hier alles aangewend, en genoegzaam niets onbeproefd gelaten heeft.

Aanwijzinge van die verschillen.

Apparentie die er is de Nestorianen met de Protestanten te vereenigen.

Van zo veele kerken, die wel eer onder de Sijrische Bisschoppen stonden, hebben zij thans niet meer als omtrend vijftig, waarvan zij een tiental met de Roomse in gemeenschap bezitten; de overige en voornamelijk, de Maronitische, zijn gelijk reeds gezegd is, door de Roomse zendelingen met deze kerk vereenigt, hetgeen ik hier repeteere, om de volgende bijzonderheeden daar neevens bij te voegen, die nog al van eenige opmerkingen zijn, namentlijk dat schoon zij in alles de Roomse Leerstellingen aanneemen, de Paus hen egter toegestaan heeft de Caldeeuwsche of Sijrische ritus en taal in de godsdienst te gebruijken.

Hoeveel kerken de Sijrianen nog besitten.

Zo meede dat deze ritus, die bevoorens maar geschreeven was in het jaar 1774 te Romen ten dienste van deze Mallabaarsche vereenigde gemeentens, gedrukt is met Sijrische karacters onder den volgende titul " Ordo Chaldaicus missae Beatorum Apostolorum juxta ritum ecclesiae Mallabaricae " en dat er ook een cathechismus door de Paters Karmelieten, in de Mallabaarsche taal of eijgentlijk in het Samscrudonische geschr: en bij de Congregatie de Propaganda fide te Romen goedgekeurt, aldaar in het jaar 1772 met Samscrudonische letters gedrukt is, en reeds met veel nut alhier gebruijkt word.

Een catechismus in de Mallabaarse taal is te Romen gedrukt.

Zo even merkte ik aan, dat er meer apparentie zoude zijn, om de Sijriaanse Christenen met de Protestantse kerk te vereenigen als met de Roomse kerk, waartoe de Roomse zo veel moeijte aangewend hebben, ten minsten ik hebbe het van mijn pligt geagt, zulks eens te beproeven, en ten dien eijnde getragt, de eenen of anderen Sijriaansen priester tot ons te doen overkomen, om dat deze menschen, indien ze den regten ernst, en de vereijschte bequaamheijd hebben, beter als andere Missionarissen geschikt zijn, om het Evangelium onder de heijdenen te verkondigen, en teffens hun geloofsgenooten, zo niet zelfs veele van de Roomse tot ons over te haalen dewijl zij geboore Mallabaaren zijnde, de taal, zeden en gewoontens van den inlander, benevens de bijzonderheeden der Heijdenen, beter als een ander kennen, en zig ook vrij gemakkelijker en zoberder ten platte-lande behelpen kunnen, zo dat den inlander door een dagelijksen omgang, met zijne eijgene natie en in zijn eijgene taal, best over te haalen is; en het heeft mij mogen gelukken, zo iemand aan te-

Men heeft getracht de Sijrianen met de Protestanten doen vereenigen.

En heeft een priester gekregen die aangeleerd word, om in het land proscliten te maken.

treffen, die zig dagelijks door onzen Predikant met behulp van een tolk in onzen godsdienst laat onderwijzen, ten eijnde naderhand in het land te gaan en proseliten te maaken, welke perzoon, ten minsten zo als hij mij gezegt heeft, van nog een of twee andere staat gevolgd te worden, die maar eenelijk wagten, om te zien, hoe het met hem afloopen zal, en of we veel werks van hem maaken, voorts refereere ik mij ten dezen, aan het geen ik hier over na Batavia geschreeven hebbe bij aparte briev van den 5 Januarij 1779.

Hiermeede zoude ik het articul der St. Thomas Christenen beslooten hebben, indien ik na mijn gedaan onderzoek niet toevallig kennisse gekreegen had, dat de Heer Lacrose, Bibliothecaris van zijne Pruissische Majesteijt in een fraaij werkje gent. de Historie des Christendoms in Indien, nopens deze Christenen reeds verscheijde merkwaardige bijzonderheeden gemeld heeft.

Onderzoeking die de Heer Falck nopens de Sijrianen hier heeft laten doen.

De Heer ordinaire Raad en Ceijlons Gouverneur Falck zond mij in 't begin van 't jaar 1778 eenige vragen toe, met betrekkinge tot de St. Thomas Christenen albier, die ik aan den onderkoopman Cellarius tans opperhoofd van Cranganoor—een man van taal, lectura en liefhebberij voor goede weetenschappen—ter hand stelde, benevens het ruwe dat ik te dier tijd nopens deze Christenen reeds in voorraad had, en ik voegde hem een taalkundig perzoon bij, om aan het oogmerk van den Heer Falck verder te kunnen voldoen, met recommendatie, om het geen hij daar van mogt bij een brengen den Heer Falck zelfs aan te bieden ten eijnde daardoor met zijn Ed. in correspondentie te mogen komen, gelijk hij dan ook gedaan hebbende, eenigen tijd daarna, van wel gem. Heer Falck, voortz. werkje van Lacrose ter lectura erlangde, en dit was de gelegentheijd, dat ik daar eerst kennisse aankreeg.

Beschrijving van de Heer Lacrose derweegens gedaan.

Ik versta de Franse taal niet, maar ik hebbe mij den korte inhoud van het zelve, voor zo verre de St. Thomas Christenen aangaat door meerm; onderkoopman Cellarius doen te verstaan geven, en dus gezien, dat die geleerde schrijver in der daad, veele dingen te boek gesteld heeft, die ik niet wist, dat reeds bij de geleerde wereld bekend waren, zo dat ik haast onweetender wijze, bekende dingen voor nieuwe waarheeden zoude opgegeven hebbe. Ik heb egter daarom mijne verzamelinge niet veranderd en nog minder naar den leest van dat werk verschikt, maar liever gelaten zo als ze is en zo als de dingen, zonder ooijt het werk van de Heer Lacrose gekend te hebben, hier ter plaats uijt de oudheeden en overleeveringen der St. Thomas Christenen zelfs opgedolven zijn; derhalven heb ik mij verpligt gevonden deze annecdote hier bij te voegen, het is mij intusschen genoeg, dat ik boven dien de successive Bisschoppen, en den staat der Christenen, tot op dezen tegenswoordigen tijd toe, en dus verder aangeweezen hebbe, als de Heer Lacrose heeft kunnen doen.

Komt bijna met de bevinding overeen.

En de oudheeden die men hier bij de St. Thomas Christenen tans vind.

Maar om dat mij egter eenige perioden te vooren zijn gekomen, waar omtrent voorsz; Heer niet wel onderrigt is, en die men hier van na bij beeter weet en ook weeten kan, zo heb ik nodig geoordeeld, het ondervolgende bij wijze van nadere elucidatie hier nog te noteeren.

Dog eenige bijzonderheeden ontdekt men hier van nabij anders als ze wel opgegeven zijn.

De Heer Lacrose heeft vermeent, de Nederlandse Comp. te moeten beschuldigen, als of dezelven de Mallabaarse Christenen van de Oosterse kerk zo zeer niet begunstigt had, als wel ten opzigte van de Roomsch gezinden geschiedis, maar het tegendeel kan duijdelij kaangetoont worden door authenticque stukken, die hierter secretarij berusten.

Men heeft bewijsen dat de Comp. de Sijrianen hier heeft begunstigt.

De Maatschappij heeft nooit eenig gezag gehad nog kunnen hebben over de St. Thomas Christenen, die altoos onderdaanen van de lands vorsten geweest zijn, ook hebben de Portugeezen zelvs geen regtsgebied over dezelve geoeffend, hoewel

zij met toestemming van den koning van Cochim de uijterste pogingen gedaan hebben, deze Christenen over te haalen, de leerstellingen van Romen aan te neemen, en de Hierarchie van den Paus te erkennen.

De Comp. heeft maar regt over de Roomse Christenen die langs de stranden woonen.

Het gezag en de protectie van de Maatschappij over de Roomsche Christenen strekt zig voornamentlijk uijt, over de geene, die langs de Cochimse stranden woonen, over de toepassen, lascorijns en vissers, die onder de Portugeeze heerschappij stonden, en zodanig door de Nederlandsche Maatschappij overgenoomen zijn

Intusschen heeft men niet alleen na de veroveringe van Cochim de revolte der Oostersche Christenen tegen de usurpatie van Romen begunstigt maar ook gelegentheijd bezorgt, dat er nieuwe Bisschoppen uijt Sijrie hier konden komen, die zig bevoorens niet anders als met levensgevaar derfden wagen, aan deze Bisschoppen transport met de scheepen der Maatschappij verleend.

De Sijriaanse heeft de Comp. veel begunstigt en zijn ten besten vermaand.

De gebieders dezer kuste en de predikanten der gereformeerde gemeente, hebben niet alleen correspondentie gehouden, en de St. Thomas Christenen vermaand, om de regten der Oostersche kerk tegens de Bisschoppen van de Roomsgezinden met standvastigheijd te mainteneeren, maar ook veel ijver getoont om dezelve met de Protestantische kerk te vereenigen.

En de Heeren Bewind-hebberen hebben't belang der Sijrianen aanbevolen.

Ook hebben de Heeren Bewind hebberen onzer Maatschappij de regten dezer Christenen behartigt en onder anderen bij Patriasche generaale missives van den 29 Julij 1710 en September 1730 derzelver belangens aan het Mallabaarsche Ministerie gerecommendeert.

De Heer Lacrose moet niet wel g'informeert zijn geweest omtrent deze zaak.

Zoo dat deze omstandigheeden den Heer Lacrose zekerlijk niet zullen bekend geweest zijn; maar het is te denken, dat deze geleerde man, indien hij de nodige informaties had kunnen neemen toegestaan zoude hebben, dat men van de Maatschappij niet meer verlangen konde, en het is gewis zijne meening niet geweest, dat men de Oosterse Christenen met geweld van wapenen onder de jurisdictie van de Maatschappij zoude brengen, ook hebben de St. Thomas Christenen dit nooit gesogt, en het is zeeker, dat deze Christenen ten minsten zedert de komst der Nederlanders alhier van de lands vorsten, hunne wettige overheeden, in hunne godsdienstige vrijheijd niet gestoort zijn.

Want sedert de komste der Hollanders hier genieten de Sijrianen rust.

Op wat wijze, en in welke landen de Rooms gezinden progressen maken.

Het is waar, dat de Roomse Missionarissen voornamenlijk die van de Congregatie de Propogande fide zijn gezonden, veel velds gewonnen, en veele zo genaamde schismatiken tot haar parthij overgehaald hebben, maar dit is, geschied door weegen van persuasie en intrigues, en boven dien in het gebied der lands vorsten, waarin de Maatschappij geen gezag oeffenen kan.

Over stapping van eenige omstandigheeden die niets ter zaaken doen.

Verscheijden andere omstandigheeden, voornamelijk nopens de burgelijke voorregten der St. Thomas Christenen, die de Heer Lacrose uit de Portugeeze schrijvers schijnt over genomen te hebben, en die bij nader onderzoek, in loco niet volkomen nauwkeurig bevonden zijn, gaa ik met stilzwijgen voorbij, als kleinig heeden, die aan het weezentlijke van de geschiedenis der Mallabaarsche St. Thomas Christenen geenzints schaden.

Ook zegt de Heer Lacrose, dat de Bisschop Mar Jacob de kopere bladen of taafelen, waarop de vermeende privilegie dezer Christenen geschreeven zijn, uijt een goed vertrouwen ter bewaaringe zoude gegeven hebben, aan de Portugeezen van dien tijd alhier, die dezelve in een pakhuijs slordig bewaart, ente zoek gebragt zouden hebben. Hier uijt blijkt hetgeen ik hier vooren al gezegt hebbe, namentlijk, hoe het niet onwaarschijnlijk zij, dat de overleeveringe van een patend voor deze Christenen, vermengd is met het bekende patend, waarop de privilegie der jooden alhier verleend is, alzo deze bij zonderheijd, namentlijk van het bewaaren van het kopere patend in een pakhuijs door mij hier speciaal onderzogt zijnde, bevonden is eijgentlijk plaats gehad te hebben, omtrend het patent der jooden, het welk hier na onder het articuls der jooden staat gemeld te worden, welke bij zonderheijd de Heer Lacrose ook mogelijk niet zal geweeten hebben.

Hoedanig het gestelt is met de kopere plaat die de Sijrianen zouden gehad hebben.

De tweede zoort van Christenen op deze cust, worden genoemd Roomse Christenen of ook wel.

Schets van de Roomse Christenen.

Nieuwe Christenen.

Ik heb het ook niet ondienstig geagt van deze Christenen en van hunne Bisschoppen, voor zo verre ik hier hebbe kunnen opspooren, een aanhaalinge te doen tot op den tegenwoordigen tijd, en daar bij teffens tot narigt te noteeren, hoedanig men met die geestelijken handelen en hun op de vingeren letten moet.

Dat voor de komste der Portugeezen in Indien eenige zendelingen van de Roomse kerk deze gewesten doorwandelt hebben is niet onwaarschijnlijk, ten minsten men vind aangeteekend, dat eene Fre Jordan, Roomse priester van de predikorder te Thanna en Salset, met grooten ijver tegens de Mahometaanse leere gepredikt hebbende, door de Mooren aldaar om 't leven gebragt zoude zijn, zonder dat de tijd van dat geval bepaald word, maar wel dat in 't jaar 1320 in Persien zouden geweest zijn, vier Franciscaners gent. Fre Thomas de Tolentino, Fre Jacomo de Padua, Fre Demetrino en Fre Pedro.

Waarschijnlijkheid dat voor de komste der Portugeezen Roomse priesters hier zijn aangekomen.

Zonder twijffel zullen alhier met den Admiraal Vasco de Gama in het jaar 1498 en vervolgens met de andere Portugeeze zeevoogden en onderkoningen van Goa, veele Roomse geestelijken zijn aangekomen, te meer het een bekende zaak is, dat er bijna geen Portugeeze scheepen van aanmerkinge in zee, veel min op verre reizen gaan zonder geordende Priesters aan boord te hebben ten minsten uijt de historie der Portugeezen is het bekend, dat er in 't laatst van A°. 1500 eenige Franciscanen met den Admiraal Pedro Alvarez Cabral uijtgekomen en dat Pater Rhoterie een Dominicaan A°. 1503 al op Coilan bezig zouden geweest zijn, om heijdenen te bekeeren, het geen egter eerst zijn regten voortgang kreeg, zo te Goa als hier, nadat de Jesuit Franciscus Xavierius—tijdgenoot en een der eerste disciples van Ignatius de Lojola grondlegger der Jesuiten order—op den 6 Meij A°. 1542 te Goa aangeland was, welke ijverige Missionaris zeer veel toegebragt heeft, tot voortplanting van den Roomsen godsdienst en dat hij 10 jaaren lang op de cust Madura en op het Eijland Ceilon veelen tot het Christendom gebragt, ja zelfs veele Japanders en Chineezen bekeerd hadde eijndelijk in China A°. 1552 den marteldood gestorven is.

Ook met den Portugeesen Admiraal Vasco de Gama.

Uit de historien blijkt meede dat 't sedert veele Roomse priesters hier zijn aangekomen.

De koning van Cochim verbood zedert de komst der Portugeezen in deze landen, zijne onderdaanan op zeer zwaare straffen, den Roomsen Godsdienst aan te neemen; maar in 't jaar 1560 is dat verbod ingetrokken, en aan ijder vrijheijd vergund te mogen gelooven, wat hij wilde.

Verbod en wedertoestemming van den koning van Cochim om Rooms te worden.

Ook is hier in dit zelfde jaar 1560 een zoort van Inquisitie ingevoerd om de Jooden, die met de predikinge der Roomse geestelijken den spot dreeven, in toom te houden.

Roomse inquisitie op Mallabaar.

Omtrend de tusschen ruimte van bijna 40 jaaren, vind men niets merkwaardigs aangeteekend als dat de beroemde Goase Aardsbisschop en Primaat van Indie, Alexius de Menezes, 't Odiamperitaanse, Sijnoode gehouden, en de Sijriaansche Christenen voor het grootste gedeelte, met hunnen Bisschop onder de gehoorzaamheijd van den Paus gebragt heeft, gelijk die passagie reeds onder het articul der St. Thomas Christenen genoteerd is.

Door de Sijnoode van Adiamper zijn veele Sijriaanen onder de gehoorsaamheid van den Paus gebragt.

Deze Alexius de Menezes, is nadat hij veele goede schikkingen op deze cust omtrend de kerkelijke zaaken gemaakt had in 't zelfde jaar naar Goa wedergekeerd.

De Roomse geestelijkheijd die hier doorgaans geweest is, en nog is, bestaat uijt Europeezen en Inlanders; onder de eerste behooren de Jesuiten, de Franciscanen en de Carmeliten, onder de tweede kunnen gebragt worden, de Toepasse priesters en de Cassenaars of Mallabaarse priesters.

Roomse Bisschoppen die succesive sedert A° 1600 tot A° 1777 hier op Mallabaar zijn geweest.

Anno 1600 is te dezer custe op last van Paus Clement de 8ste de Jesuite Pater Franciscus Rotz, een Spanjaard van geboorte, als Bisschop aangesteld over de kerk van Angemale, een dorp toebehoorende den koning van Trevancoor 6 uuren van Cochim geleegen, alwaar wel eer de zetel is geweest der Aardsbisschoppen.

Anno 1609 is volgens besluit van Paus Paulus de 5de de titul van Bisschop der kerke van Angemale verwisseld met die van Aardsbisschop van Cranganoor en A°. 1617 is gem: Aardsbisschop gestorven.

Anno 1617 is de Pater Jesuit Hieronimus Xavierre meede een Spanjaard tot het aardsbisschop-schap van Cranganoor verkooren, dog in 't zelfde jaar te Goa overleeden.

Anno 1618 is om het Cranganoors Aardsbisdom in bezit te neemen en te regeeren, verordent de Pater Jesuit Stephanus de Britto, een geboore Portugees; deze is A°. 1634 overleden.

Vervolg.

Anno 1636 heeft zijn plaats bekleed den Pater Jesuit Franciscus Garzia Mendes; deze is na een bijna 23 jaarige regeering A° 1659 te Cochim overleeden.

Na de dood van dezen is, tot het jaar 1701 niemand der Jesuiten tot deze waardigheijd verheeven.

Intusschen hebben de Vicarie Apostolici als Aardsbisschoppen van Cranganoor het gebied over de kerken gehad, waar van hier onder nader staat gesprooken te worden.

Anno 1701 heeft de alhier lange jaaren te vooren geweest zijnde Pater Jesuit en Missionaris onder de Christenen Johannes de Ribeiro, een Portugees van geboorte, de waardigheijd van Aardsbisschop te Cranganoor wederom op de Jesuiten gebragt.

Anno 1721 is in desselfs plaats tot Aardsbisschop van Cranganoor verheeven de Pater Jesuit Antonius Pimentel en gestorven anno 1751.

Anno 1752 is hem opgevolgt de Pater Jesuit Johannes-Aloisius en overleeden A°. 1755.

Anno 1756 is in dezes plaats verkooren de Pater Jesuit Salvador a Regibus een geboore Portugees, die met groot beleijd, tot anno 1777 het Aardsbisdom van Cranganoor geregeerd heeft en toen in hoogen ouderdom gestorven is.

Dit Aardsbisdom heeft onder zig 36 Sijriaansche kerken, die alle den Paus voor hun hoofd erkennen, behoudens hunne oude kerkplegtigheeden; Twee dezer 36 kerken behooren voor een groot gedeelte

Hoeveel kerken onder de Roomse Bisschoppen staan.

onder den Vicarius Apostolicus of Bisschop te Varapolij, en 7 van deze 36 staan voor de helft onder den Sijriaanschen Bisschop, verrigtende de Sijriaansche Cassenaars ook daar in hunne godsdienst.

Waar de Jesuiten zig hebben neder geset, 't zedert ze 't Cochimse land hebben moeten ruijmen.

De Jesuiten welke met onze komst alhier, deze landen moesten ruijmen, zijn 't zedert niet alleen teruggekeerd, maar hebben ook de regeeringe van 't aardsbisdom verkreegen, en zig buijten 's Comp's gebied, of eijgendlijk te Ambelecatte, een dorp drie uuren boven Cranganoor nedergezet, ja zig genoegzaam wederom over geheel Mallabaar verspreijd, door het opregten van een seminarium in boven gem: plaats Ambelecatte; zij onderweezen aldaar de Mallabaarse jeugd in alle wetenschappen en taalen voor niet, waar door dan genoegzaam alle Inlandse priesters, haare gevoelens ingeboezemt zijn geworden.

Twee van die order zijn hier nog maar in wesen.

Tans heeft men van deze order hier, zo veel mij bewust is, niemand meer dan den Duijtsen Pater Matthias Scherpenzeel, en den Pater Rector, dewelke mits de vernietiginge van de Jesuitse ordre, hunne kleeder dragd een wijnig veranderd hebbende, zig nu ex-Jesuiten noemen.

Welke zeer sober leeven.

Door dat deze Paters zedert eenige jaaren hun jaarlijks loon van den koning van Portugal niet hebben getrokken, en het geld, dat zij van hunne mede broeders te Goa voor hun vertrek na Lissabon hebben ontfangen, nu zeer gemindert en waarschijnlijk op is, zo moeten zij zig zeer zober behelpen, alzo zij van hunne kerken maar geringe inkomsten hebben.

Van de order der Franciscanen is omstreecks Cochim geen meer.

Van de order der Franciscanen is, zo veel ik weet, hier omstreeks geen priester of bisschop, alzo de twee paters van deze ordre, die bij d' overneeming van deze stad vrijheijd verkreegen hadden, om in de stad te mogen blijven en in de groote kerk dienst te doen, niet lange daarna, haare kerk verlaaten hebben, en van hier vertrokken zijn, zo dat de Comp., als de naaste daartoe, die kerk in bezit genomen heeft.

Aanwijsing der Carmeletse geestelijken die 't zedert A° 1660 tot 1676 hier zijn geweest.

Maar wat belangd de ongeschoeide Carmeliten, deze zijn hier te lande zeekerlijk ook al in de Portugeeze tijden geweest, ten minsten dit is bekend dat Paus Alexander de 7de anno 1660 na de Mallabaar gezonden heeft, den Pater Carmeliet Josephus a St. Maria, om als Vicarius Apostolicus, het Cranganoors Aardsbisdom te bestieren onder den titul van Aartsbisschop van Hierapolis, dewelke na een verblijf van drie jaaren—alzoo hij niet alleen van de Portugeezen, die liever eenen van hunne natie tot die waardigheijd gevordert zagen, maar ook van Mar Thome gehaat en gedwars-boomd wierd—weder na Europa vertrokken is stellende in zijn plaats eerst aan anno 1663 een Inlandsen priester genaamt Alexander de Campo, tot bestierder der Cranganoorse kerk en Apostolischen Vicaris, onder den titul van Bisschop van Megara.

Dezen is in eenen zeer hoogen ouderdom A°. 1691 overleeden.

Anno 1676 quamen op de Mallabaar 3 Carmelites Paters met een paspoort van D.E. Comp. namelijk Fre Bartholomeus de Spiritu Sancto, en Fre Angelus Franciscus de St. Therezia, als mede Barthomeus Anna, professor in de Sijriaansche taal.

In A°. 1676 komt een Carmelits pater om een Roomse Coadjutor aan te stellen.

De eerste dezer drie, na verzogte en verkreegene vrijheijd om in de stad te mogen komen, verklaarden aan de Regeeringe alhier, van den Paus last en order te hebben, om een Coadjutor en opvolger in plaatse van den afgeleefden Bisschop Alexander de Campo te kiezen en aan te stellen, dog met nadere bijvoeging, dat hij

bijzonder bevel van zijn Heijligheijd had, om zodanig eenen te verkiezen, die de E. Comp. zoude aangenaam zijn, waarom hij ook aan het welgevallen van de Regeering overliet, te nomineeren, wien dezelve mogte behaagen, gelijk dan ook om veele reedenen en bijzonderlijk, om voor altijd de Europeesen buijten te houden, den Neef van den Bisschop Alexander de Campo, gent Matthias de Campo, daar toe verkooren wierd, en om de Jesuiten van het Cranganoors Aardsbisdom zo veel mogelijk uijt te sluijten, zo wierden alle de kerken, staande onder het gebied van de E. Comp. onder den zelven gesteld; dog zodanig, dat niet over dezelve mogt werden gedisponeert, dan met uijt drukkelijk voorkennis, en goedvinden van deze Regeering.

Dog de Paters Carmeliten zijn daar meede niet te vreeden geweest, en hebben een ander aangestelt.

Het blijkt nogtans uijt de aanteekeningen der Paters Carmeliten, dat zij met deze verkiezinge, niet zijn te vreeden geweest, alzo de twee even gem: Paters anno 1677 te Mangattij tot medehelper en aanstaande opvolger van den ouden Bisschop uijt last van den Paus verkoosen, eenen Raphael de Figaredo Salgado, wel eer canonik, visitateur en gouverneur van de leedig zijnde Bisschops stoel van Cochim, onder den titul van Bisschop van Adrumeta en Apostolise Vicaris der kerke van Cranganoor; dog deze is anno 1693 gestorven.

Aanstelling van eenen Pater Didacus tot Aards bisschop van Cranganoor.

Anno 1694 is met de titul van Aardsbisschop van Cranganoor ingehuldigt, de Pater Didacus ab Annuntiatione, een voedsterling van de Congregatie van den H. Evangelist Johannes in Portugal, die de Bisschoppelijke waardigheijd na 7 jaaren bekleed te hebben, van dezelve vrijwillig afstand deed.

Aan de Carmeliten is vergund hier te leeraren en bekeeringen te bewerken.

Uijt een brief van de vergadering der Heeren Seventhienen te Amsterdam, van den 8 April 1698 aan de Regeering alhier geschreeven, blijkt, dat aan den Heer Pieter Paul de Palma Aardsbisschop van Ancijke, secreete Raad van den keijser en Hoogst desselfs envoje entraordinair aan de koningen van Persien en Ethiopien, als meede aan den grooten Mogol, op verzoek en belofte van zijne keijzerlijke Majesteijd, dat aan de Protestanten in Hoogst desselfs landen woonende, vrije oeffening van Godsdienst zal vergund worden, is toegestaan, en bij opene acte vrijheijd verleend, om met uijtsluijting van alle andere Roomse geestelijken, na deze landen, gelijk bevoorens, te mogen zenden, eenige Priesters van de order der ongeschoeide Carmaliten, welker getal, boven de vier, die hier waaren, wierd bepaald op ses of agt, dog onder die mits, dat de voor gem: Carmeliten alle zullen moeten zijn, *Nederlanders Hoogduijtscher* of *Italianen*, mitsgaders de E. Comp. *aangenaam* en dat zij gehouden zullen weezen, Haar te onderwerpen en op te volgen de ordres en reglementen van deselve Comp. zo, en gelijk alle andere ingezeetenen, dat schuldig zijn te doen.

Mits de Carmelitse geestelijken Neder landers, Hoogduijt-schers of Italianen zijn.

Aanstelling van den Pater Carmelit Angelus Franciscus de St. Theresia tot Bisschop.

Anno 1701 is in de plaats van voortz: Aards bisschop Didacus ab Annuntiatione in het Apostolis Vicariaat, met den titul van Bisschop van Mettepolis opgevolgt, de Pater Carmeliet Fre Angelus Fransiscus de St. Therezia, welk tot het jaar 1704 het gebied gehad heeft, over de kerken van 't Mallabaars gebergte; dog Didacus ab Annutiatione naar Romen geschreeven hebbende, dat hier alles door hem in ruste bestierd wierd, kwam er uijt Rome order, dat Fre Angelus Franciscus de St. Therezia, het bestier weder aan den Aardsbisschop overgeven moest, welk last hij ook gehoorzaamde maar ziende, dat het grootste gedeelta der Christenen, in vervolg van tijd, wederom tot de Schismatice kerke—immers de Roomse noemen de Sijriaanen Schismatici—overging, en hier van zijn Heijligheijd kennis gegeven hebbende, heeft hij wederom anno 1711 de regeering der kerken van 't Mallabaars gebergte, als Vicarius Apostolicus op zig genomen, en is het volgende jaar 1712 komen te overleeden.

In het boven gem jaar 1704 vergaderden de zo genaamde schismatise Christenen met hunnen Bisschop Mar Thome in de kerk van den H. Martelaar Gregorius te Repolim en schreeven een smeekschrift aan den Paus klaagende in het zelve, dat zij weegens de meeningvuldige quellingen der Paulisten voor lange genoodzaakt waaren geworden, zig van de Roomse kerk af te scheijden; voorts bedankten zij zijne Heijligheijd voor de zendinge der Paters Carmelieten herwaards, verzoekende teffens, dat zij hunne oude kerk gewoontens mogten blijven behouden, en dat niemand anders over hunne kerken mogten regeeren als alleen Mar Thome en de Bisschop Fre Angelus de St. Therezia, welk smeekschrift behalven door Mar Thome ook nog wel door 12 priesters der voornaamste kerken onderteekend wierd.

De Sijrianen hebben te kennen gegeven dat ze van den Roomsen Stoel waren geschijden, om de quellingen der Jesuiten.

En versogt dat niemand anders als Mar Thome en Fre Angelus Bisschop, hare kerken mogten regeeren.

De Roomsgezinde leeken, zonden bij die gelegentheijd ook een smeekschrift aan den Paus, verzoekende onder anderen ook van de Jesuitse regeering te mogen blijven ontslagen, bedeelende teffens, dat door toedoen van de Paters Carmeliten na de gereezene geschillen nog 71 kerken geheellijk den Paus onderworpen waaren, en bovendien nog 18, welker eene helfte uijt Roomse Sijriaanen, en de andere helfte uijt schismatiquen bestond, en dat de overige 28 alleen den laatstgem. toebehoorden, dog dat deze nogtans gemakkelijk door het goed voorbeeld en den ijver der Paters Carmeliten onder de gehoorzaamheijd van zijne Heijligheijd zouden kunnen gebragt worden.

Klagten van de Rooms-gesinde tegens de Jesuiten bij den Paus.

En dewijl de Mallabaarsche kerk gedeelt is in tween, namelijk in een zuijdelijk en noordelijk deel als in twee stigten, zo verzogten zij ook, dat dezelve door de twee Bisschoppen, namelijk Fre Angelus de St. Therezia en Mar Thome mogten geregeerd worden.

En derselver verzoek, de kerken te laten regeeren door den Bisschop Fre Angelus en Mar Thome.

Anno 1714 stelde Paus Clement de 11 de den Pater Carmeliet Johannes Baptista Maria de St. Therezia tot Vicarius Apostolicus aan, om de kerken van het Mallabaarse gebergte te regeeren, met den titul van Bisschop van Limira, dewelke in de maand April 1750 te Warapolij overleeden is.

Aanstelling van Johannes Babtista tot Vicarius Apostolicus van het Mallabaarse gebergte.

Anno 1751 wierd in zijn plaats de Pater Carmeliet Fre Florentius a Jezu, een Polak van geboorte, verkooren, met den titul van Bisschop van Areopolis, deze na zeer veele moeijelijk heeden kloekmoedig-lijk door worsteld te hebben, is in de maand Julij 1773 te Warapolij gestorven, met welken ik meer als eens gesprooken heb, en die mij ook voorkwam een hups, stigtelijk en kundig man te zijn.

Anno 1751 wierd Fre. Florentius Bisschop en stierf op Verapolij in 1773.

'T Zedert wierd de Bisschops zetel bediend door den Pater Gouverneur Fre Anastasius a St. Hieronimo.

Daar op is Anno 1775 hier gekomen en door den Paus tot Bisschop aangesteld Fre Franciscus de Sales met de titul van Bisschop van Germanicia.

En Anno 1775 is Fre Franciscus de Sales Bisschop geworden.

Deze Bisschop had voor zijn vertrek uijt Europa, bij gelegentheijd hij te Parijs was, zig geadresseerd bij den Heer Ambassadeur van Haar Hoog Mogende aan het hoff van Frankrijk met een memorie, inhoudende verzoek, dat hem Bisschop en zijne zendelingen mogt vergund worden een huijs in deze stad, om daar in hun eijgendom en kerkelijke goederen des noods in vijligheijd te kunnen brengen, met nadere instantie om die memorie onder het oog van Haar Hoog Mogende te brengen. De Heer

Die getragt heeft een huijs hier in de stad te mogen kopen.

Ambassadeur voldeed hier aan, bij briev van den Eersten X ber 1774 en Haar Hoog Mogende besloten ter vergaderinge van den 7 daar aan copia van gem: brief en bijlage aan de Heeren Bewindhebberen ter hand te doen stellen om te dienen van berigt, welke brief en bijlagen daarop door de vergaderinge van Zeventhienen bij generaale brief van den 10 April 1775 na Batavia gezonden wierd met last, om aan dat verzoek te voldoen, ten waare zulks aanlijdinge zoude kunnen geven tot moeijelijkheeden met de inlandsche vorsten, of dat men tegen die vergunninge eenige andere consideratien mogt hebben, in welk geval, die consideraties dan moesten overgezonden worden en hier op zonden Haar Hoóg Edelheedens, voorschr: briev en memorie den 6 Maart 1776 aan mij en den Raad, met even zodanige aanschrijvinge, dog met bijvoeginge dat wij, het zij we dat verzoek zouden toestaan, of consideratien daar tegen mogten hebben, zulks bij eerste geleegendheijd direct na Nederland te bedeelen. Gem: briev quam hier den 19 7ber juijst in den tijd, dat de Nabab Haider Alijchan in onze bezittinge was gevallen; dus oordeelde ik, dat het om meer als eene reden beter was, deze zaak onder mij, te houden en alleen te behandelen, gelijk ik dan na mijne beste kennisse in die vergunninge zwaarigheijd vindende, mijne consideratien derwegens opgaf bij aparte briev van den 12 8ber 1776 aan de vergaderinge van Seventhienen gerigt, en waarop bij briev van den 25 7ber 1770 gerescribeerd wierd, dat dezelve allezints reflectie verdienen; egter was deze Bisschop zo voorzigtig, dat hij met zijn komst ter dezer kuste, bij het toezenden van zijne Pauselijke Bulle door Paus Clement de 14de verleend, beneevens zijne briev van zijne Heijligheijd en een acte van inwijinge als Bisschop—welke papieren die Bisschoppen verpligt zijn hier te vertoonen, om door deze Regeeringe copia daarvan genomen te werden—zo min als daarna niets daarvan liet blijkken; Ik heb, ook aan hem geduurende de korte tijd, die hij hier is geweest, geene de minste geemelijkheijd kunnen ontwaaren, zo dat ik geloove dat hij zig zelfs nooit veel van die vergunninge belooft heeft.

Dat door de aantooning van de ministers van Cochim, van de ongevoeglijkheid verhindert is.

Ik melde daar eeven, van zijn kort verblijf alhier, alzo hij pas een jaar na zijn aanweezen alhier met de Europeeze priesters te Warapolij in groote oneenigheijd geraakte, welke zo verre ging, dat hij van Warapolij vertrok en zijn verblijf te Mangattij ging neemen, om zig van de andere Paters af te zonderen, van waar hij egter weder terug na Warapolij is gekeert, na dat eenige Paters, die hij meende de grootste oorzaaken dier oneenigheeden geweest te zijn, vertrokken waaren, alwaar—namendlijk te Warapolij—hij dan ook gebleeven is, tot het jaar 1779 als wanneer hier van Bombaij aankwam, de Bisschop van Carman, in name Fre Carlos Vanischt, met qualificatie van den Paus, die hij mij vertoonde, om de geschillen tusschen voorsz: Bisschop en de Paters te onder-zoeken en bij te leggen, ten welken eijnde hij zig van hier na Warapolij begaf, en daar langen tijd te vergeefs bezig geweest zijnde, om de vereeniging te bewerken op het laatst genoodzaakt was, het daar heenen te dirigeeren, dat de Bisschop Francisco de Sales afstand deed van zijn officie ten behoeve van hem Vanischt, die volgens de ordres van Romen daar moest blijven en tot als nog zig daar ophoud, als administrateur tot nader order van den Paus.

Deze Bisschop raakte in oneenigheid met de Europeese Paters, en retireerde in Mangattij.

Welke oneenigheid door den Bisschop Fre Carlos Vanischt is onderzogt, en niet kunnende werden afgedaan is Francisco de Sales afgeset.

Onder het gebied van dezen Bisschop of gelijk men hem hier doorgaans noemd, van wegens zijn residentie plaats, de Bisschop van Warapolij, staan niet alleen de 4 Latijnsche kerken die de Roomse kerk gebaaren volgen, namentlijk:—

Chattiatte	De Capel op Mattancherij
Warapolij	en Perimani,

agter het eijland Bendoertij aan de overkant van de revier maar ook nog 47 Roomsgezinde Sijriaansche kerken, waar van 4 voor een gedeelte onder het Aardsbisdom van Poetenchera of Cranganoor behooren, en 2 ook voor de helfte door de Schismatiquen gebruijkt worden.

Hoeveel kerken onder het gebied van den Bisschop van Warapolij staan.

Ook zijn er buijten des hier nog meer Latijnsche kerken, dog die alleen onder de heerschappij van de Comp. staan namelijk :—

Roomse kerken die onder de Comp. staan.

De kerken van—

Baijpin.	Paponettij.
Kruz Milagre.	Chettua.
Balarparto.	Bendoertij.
Paliaporto.	Anjikaimaal
Cranganoor.	

want schoon deze kerk bevoorens de Sijrische Christenen toebehoorde, zo is dezelve 't zedert eerst aan de Roomsche Christenen overgegaan, en daar na door de Toepassen en Christen Lascorijns die daar woonen, ook onder de protectie van De E. Comp. gebragt—

Mattancherij.
Senhora de Saude, en daar onder de Capelle van St Janquebrado.
St Louis, en daar onder de Capel van St. Jago.
Castella.
St Andre, en daar onder de Capellen van,
Tangie.
Tombolie.
Catoertij en Manikoorde.

Door wie de Roomse kerken werden bediend.

De Roomse kerken ter dezer custe worden bediend door inlandsche priesters zijnde Toepassen of Cassenaars.

Deze laatst gem: zijn eijgendlijk Mallabaaren, en worden ook wel Mallabaarse Priesters genoemd, en doen den dienst in de Roomsgezinde Sijriaansche kerken, die zo wel onder den Aardsbisschop van Cranganoor als onder den Bisschop van Warapolij behooren.

Dog de eerstgem: worden Toepasse priesters genoemd, om dat ze van Toepasse ouders zijn, behalven enkelde mixtiesen of eijgendlijk zoons van Roomse Europeezen, die hier in dienst van de Comp. geweest en met inlandse Roomse vrouwen getrouwd zijnde, hunne zoons tot den kerk dienst opgeleijd hebben. Deze hebben Latijnse ceremonies en kerkplegtigheeden, en zijn Vicarissen of Parochie priesters der kerken die onder de Comp. staan; het gebeurt nog tans zomtijds, dat bij gebrek van Latijnse priesters, de Cassenaars in deze kerken den dienst verrigten, en de sacramenten bedienen.

Cassenaars wie die zijn.

Deze Toepassen priesters worden onderweezen in de seminariusus van Warapolij en Poetenchera, en de Cassenaars ook in een zoort van seminarium of school in de kerk van Canddansttij, leggende omtrend drie mijlen zuijdwaards van hier.

Ten welke plaatsen deeze beide zoorten van priesters werden onderweesen.

Het seminarium van Warapolij, is het beste van deze drie; en in hetzelve zijn eijgendlijk twee onderscheijdene seminariums der Carmelieten, als een voor de Latijnse, en een voor de Sijriaanse geunieerde Christenen; in het eerste worden ses, en in het tweede tien jongelingen nevens twee leeraars onderhouden op kosten van de Congregatie de Propoganda fide te Romen; terwijl de geene die boven dit bepaald getal g' admitteerd worden, onderhoud en onderwijs betalen moeten, tot tijd en wijl dezelve bij vacature kunnen invallen; deze alumnen worden in de Latijnse en Sijriaansche taal onderweezen, voor zo veel noodig is, om den kerken dienst waar te neemen, en voorts leeren ze, zo veel van de Theologie, dat zij tot priesters en missionarissen kunnen gebruijkt worden; In het Latijnse seminarium worden Latijnsche en Portugeeze boeken gebruijkt, zo goed als dezelve te krijgen zijn, en in

Het getal der jongelingen die in het seminarium van Warapolij werden onderhouden.

In wat voor talen ze daar in studeeren om priesters te worden.

het Sijriaanse seminarium, Mallabaarse en Sijrische schriften; Dan om dat ik bevoorens zo veel ophefs van dit seminarium had hooren maken, zo heb mij nauwkeurig g' informeerd, of ze daar, behalven in de Theologies ook niet in eenige andere nodige weetenschappen onderleijd worden, maar integendeel bevonden, dat ze er zelvs maar gemeen kerklatijn, en met relatie tot de Theologie, meer de kerk plechtigheeden als wel de Dogmatische stukken van den godsdienst, veel min de natuurlijke godgeleerdheijd, kerk of wereldlijke historien, en nog minder van de geographie, logica, phijsica of methaphijsika leeren, ten waare er een seminarist gevonden mogt, worden die uijt zig zelfs liefhebberij heeft, als wanneer de Paters dan zo eenen enkelden discipel, nog wel opleijden, tot dat geene, waar toe zijn genie strekt, gelijkik een kaart onder mij hebbe van Indien of eijgendlijk van de Ganges tot bij Suratta, met het eijland Ceijlon, door een seminarist gecopieerd, en tamelijk wel afgezet, welke jongeling zig ook meer als de andere op de Latijnse taal toegelegt heeft, zijnde tans ordinair priester; zo dat dit seminarium op zig zelfs grooter naam heeft, als er wel van gezegd word, en dan kan men ligt een denkbeeld van die van Poetenchera en Candatenattij ook maaken.

Het Latijn dat ze daar leeren is maar gemeen kerk-latijn.

Zo er een enkelde seminarist inclinatie krijgt eenige andere wetenschappen te leeren, worden ze door de Paters wel onderweesen.

'Alle deze priesters en kerken worden bij continuatie bezogt en gevisiteerd door Europeeze priesters, die van Roomen heen en weder gezonden worden, waar onder een is, die Pater Gouverneur genoemd word, zijnde d'eerste van hun in waardigheijd en die de zaaken bij ziekte of overlijden van den bisschop waarneemd.

Onder de Europeese Paters te Warapoloj is altoos een die gouverneur is, de kerken bezoekt en bij aflijvigheid van den Bisschop, het gezag voert.

En gedeelte van deze Europeeze priesters onderwijzen de jeugd in 't seminarium en de overige bezoeken de kerken, verneemen naar het gedrag, zo wel van de vicarien als van de gemeentens tot de kerken behoorende, waar van ze dan aan den bisschop rapport doen, ten waare er zaaken mogten zijn, die ze zelve kunnen af doen.

Bezigheeden van de Europeese Paters.

Indien het gebeurd, dat d'een of andere vicair of dorp priester zig niet wel gedraagd, en door censure of andere correctie niet beteren wild, dan word zo een, uijt zijn ampt gezet, en een ander daar ingesteld, maar wanneer dit geschied, omtrend de voorschreeve kerken, die onder de Comp. staan, dan mag zulks niet als met speciaale kennisse en toestemminge van de Comp. geschieden, alzoo de bisschop eerst van zo een priesters wangedrag aan den gebieder alhier behoorlijke kennisse geven moet, van wien dan, na dat hetzelve, na gedaan onderzoek bij de gemeente waar bevonden is, doorgaans verzogt word, om een ander voor te dragen, die men doorgaans accepteerd en dan bij schriftelijke acte door den gebieder alhier daartoe aangesteld word, welk hegt men niet uijt de hand geven moet, hoe zeer die geestelijkheijd, ons zulks ongevoelig tragt te ontwringen, zelvs behoeft men niet eens toe te laaten, dat de Bisschop of de Priesters van Warapolij zig het minste met E. Comp.'s kerken bemoeijen, of dezelve bezoeken, veel min kennis neemen van het gedrag onzer vigairen (*sic*) om dat men zulks van de gemeente, of die de gemeente reprezenteeren, altoos genoeg weeten kan, zo min als in Nederland de Roomse Stoel, of eenig nabuurig Bisschop zig het geringste gezag over de Roomse kerken en Priesters, die in onze Nederlanden gepermitteerd zijn, zoude mogen aanmatigen; zo dat het bezoeken van die kerken, en het kennis neemen van het gedrag der vigairen, ook maar connivendo gepasseerd word, dog gaande weg weder diend verminderd en laatstelijk ten eenemaal belet te worden, gelijk ik dan onlangs het gedrag van den tegenwoordigen Bisschop omtrend een

De inlandse vicarios bij wangedrag, worden door den Bisschop uijt hun dienst gestelt.

Dog vicariossen van de kerken, die onder de Comp. staan, mogen niet afgezet worden zonder toestemming van de gebieder hier.

Dit regt moet men niet laten varen, nog ook toestaan dat de Bisschop of de Europeese Paters zig bemoeien met's Comp.'s kerken.

onderdaan van de Comp. in Haar Edele kerk van Aijkotta, waarin hij al vrij wat dispotiek en te willekeurig had te werk gegaan, opendlijk voor nul verklaard en onze vigair gelast hebbe, in zijn kerk geen gezag van Warapolij toe te staan, veel min te obedieeren, het geen die Prelaat niet gedagt, en op zijn wijze zeer kwalijk genomen heeft, egter van dat gevolg is geweest, dat hij 't zedert, zo veel mij bewust is, zig met onze kerken, zo veel niet meer bemoeijd; en ik twijffele niet, indien hij weder eens een tentamen mogt doen, en daarin weder zodanig ten toon gesteld word, of hij zal dan voortaan wel ten eenemaal af zien, om een derde tentamen te doen.

Zeker geval rakende dat subject jongst op Aijcotta g'exteerd.

Nog is er iets waar voor men zorgen moet, namendlijk dat de Europeeze Priesters zig niet bemoeijen met het geld en finanties der kerken; want ieder kerk heeft eenige van de voornaamste perzoonen uijt de gemeente, bij wijze van oudstens des volks, en die de gemeente reprezenteeren, dewelke met den Vicair te zamen, het opzigt hebben over de landerijen en thuijnen, tot ieder kerk behoorende, en met een woord, die de uijtgaav en ontvangst doen, en daar van aan de gemeente eenmaal 's jaars reekeninge doen, wanneer de Europeese Priesters de kerken komen bezoeken, dan hebben zommige nu en dan wel eens gepretendeert directie in die administratie te hebben, waar door ze dan uijt hoofde van d'eerbied, die men voor hun heeft, den baas speelden, en zig bevoordeelden waar over de administrateurs van de kerk, zo min, als de vicair bijna niet klagen durfden, daar egter de goederen van de kerk, uijt liefde gaaven en vermaakinge van de gemeente voort gekomen zijn, en daarom heb ik d' Europeeze Priesters belet, zig daarmeede te bemoeijen, en ten overvloede den Bisschop gewaarschouwd om de Priesters te verbieden, zig met de kerk reekeningen te bemoeijen.

Ook moet men zorg dragen dat de Europeese Paters zig niet bemoeijen met het geld en de finanties der kerken.

Want als ze daar inkomen speelen ze den baas, zonder dat de gemeentens daar over durven klagen.

De Bisschop is reets gerecommandeerd de Paters te verbieden zulks te doen.

Toen ik hier kwam, had de Bisschop van Warapolij zoo veel aanzien, dat hij bij den Gebieder een visite afleggende, door twee Leeden uijt den Raad, met een rijtuijg afgehaald, en geconduiceerd wierd na het huijs van den Gebieder, alwaar de zo genaamde lijfwagt, welke er te dier tijd was, onder commando van een officier gerancheerd stond, bij dewelke zo wel als bijde hoofdwagt, toen de Bisschop dezelve passeerde, het geweer gepresenteerd, en door de officiers het gewoon salut met de spontogs gedaan, mitsgaders bij het optreeden van de stoep, van de stads wallen met, canon schooten gesalueert wierd, gelijk dat aangeteekend staat bij het dag register, van dien tijd, terwijl intusschen, zo wel de Bisschop als de overige Roomse Priesters zo veel influentie gekreegen hadden, dat ze de bijzondere bestieringe over 's Comp. kerken en de directie over de vigairen even als hun eijge kerken dispotiek oeffenden; Het eerste namentlijk het uijtterlijk honneur van den Bisschop, heb ik aanstonds afgeschaft, en het gezag over onze kerken gradatim en ongeveelig verminderd; ik zegge gradatim, want hoe gemakkelijk en, spoedig men een oneijgene zaak of misbruijk, door toegeevendheijd kan laten insluijpen, even zo moeijelijk is het om dingen van die natuur weder ten eersten te herstellen, te minder de Roomse Geestelijken op de Roomse Christenen, die hier een zeer groot getal uijtmaken, veel influentie hebben, en in criticque tijdsomstandigheeden zomtijds alzo veel quaad als goed kunnen doen; egter denke ik dat men ons regt en gezag over die kerken absolut diend te maintineeren, en de Roomse Geestelijken daar uijt te houden, omdat zij er altoos op uijt zijn, omgaande weg de hand in alles te krijgen, en zig onafhankelijk te maken, het geen niet gedoogt kan worden, gezwijge, dat dit maar een voet zoude geven, aan de Portugeese Geestelijkheijd, die zo gaarne zig alhier zoude willen indringen, dog om

Met hoedanige eerbewijsinge bevorens een Bisschop wierd ontvangen als hij een visite kwam doen bij den gebieder.

Dit heeft hem en de paters stout gemaakt.

Maar die eerbewijsing is 't zedert afgeschaft, en hun gezag over de kerken van de Comp. verminderd.

Noodzakelijkheid, de Roomse geestelijken uijt die kerken te houden.

reeden van staat, hier voor al niet mag toegelaaten worden, omtrend welk artikul ik mij refereere aan het geen ik derwegens na Batavia geschreeven hebbe, bij briev van den 31 Maart 1780, waar bij blijkt dat het hof van Portugal, door het canaal van den Aards-bisschop van Goa een tentamen heeft laaten doen, om het opzigt over onze kerken te hebben, welk aanzoek ik ten eersten glad uijt van de hand geweesen hebbe, en Haar Hoog Edelheedens hebben bij aparte briev van den 30 7ber daaraan gerecommandeerd zulke nieuwigheeden bij zonder in deze prezente tijd inzelver voegen direct tegen te gaan.

De Aardsbisschop van Goa heeft getragt het opzigt over's Comp. kerken hier te krijgen, maar is afgeweesen, en door Haar Hoog Edelheed's gelaudeert.

Onder de Roomse Christenen moet men ook reekenen.

De Toepassen.

Hier omstreeks en langs deze kust woonagtig, en afkomstig van de Portugeezen, sommige zijn slaven van de Portugeezen geweest en door hun vrij gegeven, en andere zijn door vermenging met inlandse vrouwen geprocre-eerd.

Wie de toepassen zijn.

Zodat ze eer tot de naturellen van het land als tot de vreemdelingen behooren, en hebben zedert het vertrek der Portugeezen van deze kust de naamen van haar oude Heeren of van oude Portugeeze families aangenomen, zo dat er wijnig groote geslagten in Portugal te vinden zijn, of men vind haare namen ook onder deze Toepassen; ze spreeken ook als nog doorgaans gemeen Portugees of zo als men dat hier noemd, laag Portugees, dog gaan gekleed na d' Europeeze wijze egter meest bloots voets met een witte linne muts op 't hoofd, en een hoed daarop.

Daar word een groot getal van deze Toepassen gevonden, langs de kust Mallabaar, voornamendlijk aan de zeekant, en bij de forten van de Comp.; ook woonen er veele in en rondom de stad Cochim, die zig geneeren met allerlij ambagten, als zijnde onder hun veele timmerlieden, metselaars, smeeden, kooperslagers, kleermaakers, schoenmakers, etc. Men heeft onder hun ook zommige, die zig alleen geneeren met vercieringe bij feestdagen in de Roomsche kerken, zo meede op bruijloften en andere extra ordinaire geleegendheeden onder ons, te maaken, waartoe ze zeer habiel zijn; veele geneeren zig ook met den landbouw, en zommige neemen ook wel dienst bij de Comp. als zoldaat, dog dat is doorgaans luij en slegt volkje, het welk geen ambagt kan of niet werken wild, en daarom uijt nood dienst neemd; In 't guarnisoen zijn ze nog wel te gebruijken om op schild wagt te staan, maar te velde en in 't vuur, zoude ik er niets op betrouwen; buijten des zo hebben ze den Portugeezen aard eijgen, en zijn Portugees in hun hart, hetgeen men best zien kan, als hier Portugeezen van Goa, of elders komen, want dan ziet men ze regt in hun element.

Waar ze wonen en wat voor ambachten ze oeffenen.

Zommige zijn zeer luij en hun hart trekt na de Portugeesen.

Hunne religie is, gelijk gezegd is Rooms, als zijnde door de Portugeezen tot proseliten gemaakt, aan welke godsdienst, ze nog ze vast verslaaft zijn dat ze door geen middel daar van kunnen afgetrokken worden, zelvs gaat hun bij geloovigheid— die der Portugeezen en Spanjards verre te boven.

En zijn hard Rooms van godsdienst.

Zij wierden eertijds door een Bisschop op zig zelven geregeerd dewelke zijn Cathedraale kerk binnen de stad Cochim had, gelijk die der St. Thomas Christenen de hunne bevoorens binnen Cranganoor hadden.

Zij hadden eertijds een afzonderlijke Bisschop.

Deze lieden zijn met de verovering van de stad aangenomen als 's Comp.'s onderdaanen en burgers en gelaaten bij de vrije oeffening van hunnen godsdienst.

Bij verovering vanCochim zijn ze als's Comp.'s onderdanen en burgers aangenomen.

Over hun is tans gesteld een Capitain, twee luijtenants, en vier vaandrigs en verdere onderofficieren, makende te zamen uijt een getal van omtrend 450 koppen, die ik geduurende mijn bestier jaarlijks een maand lang onder 's Comp.'s wapen hebbe doen komen, om hun de behandelinge van het geweer te leeren, dog indien ze in cas van nood eens tot de wapens-

Zij staan onder een Capitain zijn 450 koppen sterk en exerceeren met het geweer.

mogten geroepen worden, dan geloove ik dat men lang werk zou hebben om ze bij elkander te krijgen, en ik zou in zo een geval op niet meer als uijterlijk op de klijne helfte van hun durven reekenen, dewijl ze meest hier en daar verspreijd in het land woonen, en bij de minste rupture of aannaderinge van een vijand een goed heen komen zoude zoeken, om maar buijten gevaar te blijven, want het is een lacheus volk, aan d'eene zijde vol met Portugeeze hovardij dog dat in tijd van nood zig, zo goed als de geringste Mallabaar in het bosch of in het land zouden kunnen behelpen, om zig maar niet te exponeeren; Ik weet best bij ondervindinge, hoe veel werk ik in den beginne gehad hebbe, om hun jaarlijks onder de wapenen te doen komen.

Dog bij nood denkt men weijnig van hen te zullen vinden.

'T is een lachens en hovaardig volk.

Wat nu aangaat.

De Vreemdelingen.

Komste der Protestanten hier op Cochim.

Deze zijn de Protestantse Christenen, Jooden, Mooren, en ook Heijdenen.

De Protestantse Christenen.

Zijn met de verovering van Cochim op deze cust gekomen; zedert welke tijd in deze stad doorgaans een Predikant heeft gestaan.

In deze kerk begeeven zig ook de Remonstranten, Lutheranen en Mennonisten, en oeffenen dus met ons denzelfden godsdienst; wel is waar, dat zulks geschied, om dat zij geen afzonderlijke kerk hebben, egter is hier in iets bekoorlijks, dewijl men die alle hier als vereenigt ziet, waartoe ook veel contribueerd, dat onze Predikant Pieter Cornelisz, zig zo veel mogelijk menageerd, om de verschillen die er plaats hebben, te berde te brengen, maar dezelve alleen te pas brengd, wanneer het noodzaakelijk is, en inzonderheijd dat hij, als dan niet uijtvaart op die gezindheeden, veel min van dezelve veragtelijk spreekt, maar dat artikul regt vriendelijk behandeld met een christelijke verdraagzaamheijd, die egter in 't geheel niet zweemd na onverschilligheijd in dat stuk, alzoo zijn Eerw de Dogmatische stukken verhandelde, en de geene die daar tegen strijden, verwerpende, zig maar alleen bepaald, tot de strijdende gevoelens, als gevoelens en niet tot de perzoonen, die ze omhelsen, omtrend welke laatste hij altoos wenscht dat ze in die opzigten met ons mogten eens zijn; een wijze van doen, die in der daad stigtelijk en regt christelijk is; gelijk er dan ook nog al eenige tot onze gemeente toegedaan worden, en zijn Eerw: arbeijd alhier niet geheel ijdel, maar met relatie tot het maaken van proseliten, wel zo gezegend is, als mogelijk op eenige plaats in Indien, na proportie, ten minsten ik hebbe hier tot ons zien overkomen, doopen en het Nagtmaal des Heeren genieten, twee Mennonisten, een Suriaan, een Roomsgezinde, drie Jooden, vier Machomedaanen en twee Heijdenen, te zamen 13 stuks alle volwasse lieden, en die hunne behoorlijke jaaren van onderscheijd hadden.

Wie al in de Protestantse kerk hier den godsdienst oeffent.

Door de prijselijke manier van den Eerw: predikant Pieter Cornelisz: leeven se hier vereenigt.

En zijn Eerw: heeft hier al eenige tot de Protestantse kerk overgebraagt.

Ook is hier onlangs de nieuwe Psalm bereijminge en het zingen der Psalmen met heele en halve nooten ingevoerd, dog daar en teegen buijten gebruijk gebragt, het begraaven der lijken in de kerk en in de stad door het approprieeren van twee onderscheijdene begrafplaatzen buijten de stad, waardoor, en door meer andere huijzelijke voorzorgen, deze stad, die anders doorgaans bedompt morsig, en ik mag wel zeggen ongezond was, nu over al rijn is, en een frisse lugt heeft, waaraan de hand zal dienen gehouden te worden.

Invoering van de niewe berijmde Psalmen.

Afschaffing van het begraven der lijken in de kerk.

109105

Behalven een Predikant, heeft men ook hier twee voorleezers of krankbezoekers, een koster en een organist, wordende de twee laatstgenoemde nevens de kerk, zedert het jaar 1765 uijt de Diaconijs kas onderhouden, waarvan in Indie, zo veel ik weet geen exempel is, het geen om de wille van de menagie in dier voegen geschikt is, egter was het te wenschen, dat de kerk alhier zo wel als op andere plaatsen, door de Comp. mogt onderhouden worden, inzonderheijd nier, daar wij in 't midden van zo veele Roomse kerken, die hier even als de dorpen in Nederland over al om her leggen, niet meer dan die eene enkelde kerk hebben; terwijl zelvs de Forten Coilan en Cranganoor geen krankbezoeker hebben, schoon ik nog gezorgd hebbe, dat daar de godsdienst even wel verrigt word, ten welken belangen mij refereere, aan de Mallabaarse resolutie van den 22 Augustus 1771, en ik kan niet voorbij hier nog aan te merken, hoe ik eens en andermaal door de Roomsgezinden daar over met veragtinge van ons, hebbe hooren spreeken tegen vreemde naties, die hier bij continuatie af en aankomen; behalven dat het fons van den armen alhier zo gering is, dat het zelfs niet toerijkende zoude zijn, om 't weeshuijs en de buijten armen te onderhouden, indien er hier somtijds niet eenige buijten-gewoone weldadigheijd aan den armen beweezen wierd, waarop egter niet te reekenen is, also zulks maar temporeel en toevallig is.

Om de wille van menage word de kerk, de koster en een organist door den diaconen onderhouden.

'T Geen men wenscht, anders wesen mogt omdat men hier zo veel Roomsgesinden rondom ons heeft.

De forten Coilan en Cranganore hebben geen krankbezoeker.

Waarover de Roomsgezinde met veragting spreeken.

De kerken Raad van deze stad bestaat uijt een Commissaris Politicus—zijnde altoos de Secunde of de tweede perzoon alhier—den Predikant, twee ouderlingen en vier Diaconen.

Waaruijt de kerken raad hier bestaat.

En zo wel ik een lijste van de Roomse geestelijken opgegeven hebbe, zo zal ik hier een lijst laten volgen, van de Predikanten van onze gereformeerde Gemeente, die hier van 't begin af, tot nu toe geweest zijn, te meer om dat ik bij de confrontatie der kerkelijke aanteekeningen alhier bevonden hebbe, dat de Heer Valentijn in zijne lijst der Cochimse predikanten verscheijde abuijzen heeft, en mogelijk daar omtrend niet wel g' informeerd zal zijn geweest.

De opgaave van de Heer Valenthijn, wegens de Cochimse predikanten, is niet wel geweest.

D[s] Anthonius Scherius, die waarschijnelijk met den Heer Admiraal Rijklof van Goens hier aangekomen is, heeft, na dat de stad den 8 Januarij 1663 was veroverd, den 23 der zelver maand d' eerste predikatie alhier gedaan, en den 21 Maart een solemneele dankdag gehouden, wegens de gelukkige overwinninge van deze stad, mits-gaders den 15 April voor d' eerste maal het H. Avondmaal bediend, den 8 Januarij 1664 deed zijn Eerw: weder een solemneele dankpredikatie wegens de verovering dezer stad, welke gewoonte tot heeden toe, nog 's jaarlijks onderhouden word, en is in Februarij na Gale vertrokken.

Predikant Anthonius Scherius heeft de eerste predicatie na het veroveren van Cochim, hier gedaan.

En daarna een solemneele dankdag gehouden.

D[s] Henricus Wallius, kwam in November 1663 van Colombo en stierv ook hier in Julij 1665.

D Philippus Baldeus, kwam hier den 28 Januarij 1664 en moet kort daarna weer vertrokken zijn, alzo verder van zijn Eerw niets aangeteekend is.

Namens der verdere predikanten die successive hier op Cochim zijn geweest, en in welk tijd stip.

D[s] Jacobus Maxwerz en Bartholomeus Heijnen, kwamen in November 1664 van Batavia alhier, tot dienst der kerken van Ceijlon en zijn in Januarij 1665 van hier na Ceijlon vertrokken.

D[s] Balthazar obie de Meter, kwam hier van Ceijlon in Februarij 1665, dog zijn Eerw stierv in Maart daarvan.

D[s] Marcus Mazius kwam hier van Ceijlon anno 1666 dog wierd gesuspendeert naar Batavia gezonden in April 1675.

D[s] Johannes Casearius, kwam hier van Ceijlon in Februarij 1669 en vertrok weer waarschijnelijk in 't begin van 1677, alzo zijne laatste handteekening gevonden word in het kerkelijk acte boek van Cochim den 25 December 1676.

D[s] Rudolphus Meerland, kwam van Batavia alhier in December 1676 en vertrok naar Ceijlon in Februarij 1692.

D[s] Gerardus D'Oude, kwam hier van Ceijlon in de maand Februarij 1692, dog 't zedert als Rector van het seminarium aldaar aangesteld zijnde, vertrok van hier in de maand Maart 1700.

D[s] Gosuinus Hupperts, kwam hier van Batavia in Februarij A[o] 1700, en moet van hier weder vertrokken zijn, in April 1705, alzo zijne laatste handteekeninge gevonden word in het kerkelijk acte Boek van Cochim 30 Maart 1705.

Vervolg.

D[s] Philippus Gooting arriveerde hier in 't jaar 1705, en vertrok in Februarij 1717.

D[s] Cornelius Petrus Schrevelius kwam hier in Januarij 1717 en stierv in Maij van het zelve jaar.

D[s] Jacobus Canter Visscher kwam hier in December 1717 en vertrok naar Batavia in December 1723.

D Petrus Paulus van Breen, kwam hier in November 1723 en vertrok naar Batavia in qber 1726.

D Walerius Nicolai, kwam hier in de maand November 1726 en stierf in April 1736.

D[s] Johannes Philipus Wetzelius predikant te Colombo, kwam hier in Maart 1738 om den H dienst te verrigten, en vertrok weder in de maand April van 't zelvde ljaar na zijn standplaats.

D[s] Godefridus Johannes Weijerman arriveerde hier van Gale den 22 Januarij 1739 en is drie maanden daarna overleeden.

D[s] Johannes Scherius kwam hier van Batavia Januarij 1740 en stierv in Augs. 1746.

D[s] Matthias Wermelskircher preedikant te Colombo, kwam op verzoek van de regeering alhier in Febr. 1747 en den H. Dienst verrigt hebbende vertrok weder naar Colombo; In Febr. 1748 kwam zijn Eerw voor de tweede maal en vertrok na korten tijd weder, en in de maand Maart 1749 kwam zijn Eerw: hier voor de derde maal en keerde toen na een kort verblijf weder naar Colombo.

Vervolg.

D[s] Hermanus Griesen is te Batavia in 't jaar 1750 na de Mallabaar beroepen, en in 't zelfde jaar dit heen vertrokken, met het schip Patmas, dat op de reijze met man en muis gebleven is.

D[s] Carel Sezilles kwam van Batavia hier in Maart 1752 en vertrok naar Jaffanapatnam in 't begin van 1761.

D[s] Pieter Cornelisz kwam hier den 3 Janu 1761 en continueerd nog als ordinair leeraar.

D[s] Bastiaan Jansz arriveerde hier in April 1763 om de Portugeesche taal aan te leeren, dog 't zedert beroepen in de Portugueese gemeente te Batavia en is in Feb. 1764 derwaards vertrokken.

De Jooden.

Zijn de oudste van alle de vreemde inwoonders. Hun oorsprong en het tijdstip, wanneer dezelve hier aangekomen zijn, legd in eene duijsterheijd begraven, ten minsten, tot nog toe heeft men geene aanteekeningen van eenig waarde, nog gedenkstukken onder hen gevonden, die hunne komste en geschiedenissen ter dezer custe behoorlijk aanwijzen, en alle twijffelingen daaromtrend wegneemen.

De Jooden zijn oude inwoonders hier dog hun oorsprong en komste nog onbekent.

Het is mogelijk, dat de eerste Jooden hier gekomen zijn met Salomons vloot, zo als de Heer Basnage aanneemt, ook bij geleegentheijd der Assijrische wegvoering der thien stammen onder Salmanasser, of der Babelsche gevankenisse der twee stammen onder Nabucadonezar, zo als de Heer Hamilton wild; maar men heeft niet de minste bewijzen, om deze gissingen waarschijnlijk te maaken; in het tegendeel, zo zouden volgens de algemeene overleeveringen der Mallabaarsche Jooden wijnige Jaaren na de verwoesting van den tweeden tempel te Jerusalem, omtrend 1000 zielen in deze gewesten aangekomen zjin dus zoude zulks naar deze stelling moeten voorgevallen zijn, 70 Jaaren na Christus geboorte, onder Titus Vespazianus, wanneer Jerusalem eene groote verwoesting onderging, of in 't Jaar 136 wanneer gen: stad ter ordre van den keijzer Aelius Adrianus, na een oproer onder de Jooden tegen de Romeijnsche regeering, geheel gesloopt en op derselver plaats eene nieuwe stad gent: Aelia Capitolina gebouwd, en den Jooden, op leven, straffe verbooden wierd deze stad op twee uuren te naderen. Intusschen weet men dat na de omkeering van het gemeene best der Jooden, en de vernieling van den Levitischen godsdienst, dit volk zig door het geheele oosten verspreijd heeft. Men vind dezelve in menigte in klein Azie in Arabie en Persie in de groote Tartarij en in China, zelvs in het landschap Rajapoer, Eenige mijlen benoorden Bombaij, oonen swarte die zig Israeliten noemen, en de besnijdenisse nevens den Sabath, dog geene andere Joodsche gebruijken, nog wetten, onderhouden. Ik hebbe gezegd, dat er geene gedenkstukken onder de Mallaabaarse Jooden gevonden worden, die derzelver geschiedenis behoorlijk ophelderen, niet tegenstaande den inhoud van zeeker patent door den bekenden keijzer van de Mallabaar Cheroemperoemaal, om dat de onderscheijdene vertalingen van dezelve eenigzints de waarde of de egtheijd dier stukken vermindert.

Mogelijkheid dat de Joodenmet Solomons vloot, ook bij de Assirische wegvoering, hier zouden zijn gekomen, dog geen bewijsen zijn er van.

Hoewel de Mallabaarse Jooden zeggen dat ze na de tweede verwoesting van Jerusalem hier gekomen zijn.

En het is ook bekend dat na de omkeeringe van het gemeene best der Jooden, dit volk door geheel Oosten is verspreijt.

Zeker patent dat de Jooden hier hebben van een Mallabaarse kijzer.

Dit patent was doorgaans berustende onder de successive oudsten deezes volks, of eijgentlijk onder hunne Modliaaren, en dat wel in een kist, waar in de goude en zilveren ornementen der sinagoge wierden geborgen, welke kist boven dien zelve bewaard wierd in een pandeaal, zijnde een zoort van secuure bewaarplaats bij wijze van een pakhuijs, waar in de kostbaarste goederen der kooplieden het vijligst zijn; in zo een pandeaal nu, was dit patent bewaard, toen het in 't Jaar 1741 quam in handen van den koopman Ezechiel Rabbij, die toen de eerste en aanzienlijkste onder de Jooden was, en het eerste zijn werk gemaakt heeft, om dit patent door taalkundigen inlanders in de gemeene Mallabaarse taal te laaten overzetten, waaruijt dezelve vervolgens in de Nederlandsche taal overgebragt is; en hier van dan zal de Heer Lacroze ongetwijfeld door verkeerde onderrigtinge geboekt hebben, dat het vermeende Patent der St. Thomas Christenen eenigen tijd in een pakhuijs bewaard en 't zedert te zoek gemaakt is; Gelijk ik zulks ter zijner plaatse onder dat artikul genoteerd hebbe.

Waar dat dit patent steeds is geborgen.

Wanneer het zelve voor de eerste maal is vertaalt.

Men denkt dat dat (*sic*) de Heer Lacrose dit patent zal hebben aangemerkt als een van de St. Thomas Christenen.

Deze kopere platen, zijn gelijk de olassen der Mallabaaren, zonder het schrift te beschadigen, doorboort, om met een coorde vast gebonden te worden: zij zijn beschreeven met gegraveerde characters, die nog heden-daags in de drie diverse dialecten der Mallabaarse spraak, nameiljk in de Tulingische, Samscrudomsche en Tamulsche taal gevonden worden.

Op wat wijze dat patent is geschreeven.

De Taalkundige twijffelen niet aan de oudheijd, en egtheijd van dit monument, maar de zeer van elkander verschillende vertaalingen daar van schijnen te bewijzen, dat dit oude gedenkstuk tegenwoordig moeijelijk te verklaaren is.

Aan de oudheijd van hetzelve word niet getwijfelt, dog de verschillende oversettingen wijst aan dat het in een moeijelijke taal geschreven is.

De volgende vertaaling is van voorschreeven Joods koopman Ezechiel Rabbij die een naarstig onderzoeker was van alle wat zijn natie aanging; op deze zal ik laten volgen, eene andere overzettinge die onze tweede tolk Barend Deventer mij door behulp van een oud en taalkundig Mallabaar, bezorgd heeft, en daarna zal ik er nog een derde bijvoegen, dewelke onze eerste tolk Simon van Tongeren mij daarna bezorgd heeft, door behulp van een heijdens schriftgeleerde van Calicoet, om dus de Jooden in haare eijgene zaak niet tot regters te stellen, en daar door den leezer in staat stellen in deze twijffelagtige zaak zelve te oordeelen. De eerste vertalinge luijd aldus :—

Verscheide oversettingen van het patent door diversche getranslateert.

" Met Gods hulpe, die de wereld geschapen heeft, en de koningen aansteld, welken ik eere wij Erawi Wanwara Keijzer van de Mallabaan in het 36 jaar van onze gelukkige regeering in 't hoff Moijdiricotta—anders Cranganoor—verleenen deze Acte van Voorregten aan den Jood Joseph Rabaan, dat hij mag gebruijken, de vijf couleuren, zijn geloof voortplanten onder de vijf casten of geslagten, op alle plegtigheeden eere-schooten, doen, op elefanten en paarden rijden, statelijke ommegangen doen, zig van de eere uijtroepen, bedienen en over dag fakkels, allerleij muzikalische instrumenten, als meede een groote kiepersol gebruijken, op de weegen met wit linnen besprijd wandelen, het stok speel laten speelen, en onder een statieus behangzel zitten. Deze voorregten geven wij aan Joseph Rabbaan en aan de 72 Joodsche huijsgezinnen, mits dat de overige van zijn natie, zijne en zijner nazaten beveelen zullen moeten gehoorsamen, zo lang de zon den aardbodem beschijnt. Deze Acte is gegeven ter presentie van de koningen van Trevancoor, Tekkenkoer, Baddekenkoer, Calicoilan, Aringoot, Sammorijn, Palcatcherij en Colastrij; geschreeven door den secretaris Calembi Kelapen anno 3481. Kalijogam."

Translatie die Ezechiel heeft laten doen.

De tweede vertaling verschilt in zakelijke stukken van d' eerste, en zoude meer oplettentheijd verdienen, wanneer men onzijdige Mallabaaren konde vinden, die de geloofwaardigheijd derzelve konden bekragtigen, dog de moeijte, die ik genomen hebbe, om diergelijke perzoonen uijt te vinden, is tot nog toe te vergeefs geweest: gem: tweede vertaalinge luijd aldus :—

" In de rustige en gelukkige tijd onzer regeering wij Erawi Wanwara, Navolger van de scepters, die voor veele honderd duijsend jaaren in regt en geregtigheijd geregeerd hebben, wier roemrijke voetstappen wij navolgen, tans in het tweede jaar van onze regeering, zijnde het 36ste jaar onzer residentie in de stad Moijdiricotta vergunnen bij dezen op d' erlangde goede getuijgenis der groote ervarendheijd van Joseph Rabaan, dat dezelve zal mogen dragen lange kleederen van vijf couleuren, rijtuijgen met derzelver toebehooren, en alle zoorten van adelijke waijers gebruijken, Hij zal den rang voor de 5 geslagten hebben, daglampen branden, op gespreijd linnen wandelen, zig van Palenkins, Paijengs zonne-schermen, groote geboogde trompetten, trommels, staf en overdekte zitplaatzen, bedienen. Wij geeven hem het gezag over de 72 familien met derzelver tempels zo hier als elders te vinden, onder afstand van alle geregtigheeden op belastings op de beijde huijzen, hij zal over al huijs vesting en haard mogen gebruijken, alle welke vrijheeden en prerogativen bij dit patent verklaart hebbende, verleenen wij aan Joseph Rabaan, hoofd van de vijf geslagten en aan desselfs erfgenaamen, zoons, dogters, kinds kinderen, door de dogters verkreegene, schoonzoons met hunne opvolgers, zo lang zon en maan schijnen; gevende ook alle magt over de vijf geslagten, zo lang de namen hunner nakomelingen duuren. Getuigen hier van zijn, het hoofd van het land Wenaddo, genaamd Comaraten Mataandden, het hoofd van het land Wenaa-odea genaamd Codei Chericanden, het hoofd van het land Eraala genaamd Maana Bepalamaan, het hoofd van het land Walanaddo genaamd Trawaren Chaten, het hoofd van het land Neddoewaloer, genaamd Codei Irawi mitsgaders de eerste der minderen land Regeerten van 't gedeelte van Coesapaddie Paawagan, zijnde de erfgenaam van Moerkom, Chaten, genaemd Kelokanden, geschreeven bij den secretaris genaamd Gunawendde Wanaasen Naijer Kisappa Kelapa getekend bij den keijzer."

Overzetting van Barend Deventer.

De derde vertaalinge luijd als volgd :—

" In de naam des allerhoogsten God die de geheele wereld naar zijn welbehagen geschapen heeft, en het regt, en de geregtigheid handhaaft heffe ik Erwij Barmen mijne handen op, en danke zijne Majesteijd voor de genade en zegen verleend over mijne regeering en steeden in het ses en dertigste jaar van mijn bestier op Cranganoor, in het fort Moericotta wezende, heb ik om goede

Door Simon van Tongeren overgeset.

redenen aan mijn minister Joseph Raban, de volgende voorregten vergunt, dat hij zal mogen dragen vijf gecoleurde stoffen, lange rokken, op de schouders zekere doeken hangen, met elkander een geluijd uijtroepen, trommels en tabelijntjes gebruiken, des daags ligten opsteeken, op de weg doeken sprijden, pallekijns. sommereels, trompet, trom toortsen, brandende fakkels gebruijken, en onder een troon zitten, en als *hoofd over alle andere Jooden ten getalle van twee en zeventig huijzen*, ageeren die hem de thols en 's lands geregtigheijd zullen moeten opbrengen, waar zij ook in het rijk moogen gezeeten zijn, deze voorregten geeve ik aan Joseph Raban, en zijne nakomelingen, 't zij mans of vrouwen, zo lang er ijemand (sic) van in de wereld is, en de zon en maan het aardrijk beschijnen, waarom ik tot een eeuwige gedagtenisse deselve op een kopere plaat heb laten schrijven.

" Als getuijgen, de Koningen, van Trevancoor, Berkenkoor, Sammorijn, Arangolla, " Palcatcherij, Collastrij en Corambenaddo, geschr: bij den secretaris Kellapen.

" Voorm; kopere plaat, is geschreeven in de oude gebrookene noorder Tamoelse taal, dog met zoorten van caracters, als Samskredams, en Tamoels en tans geleezen en vertaald door een hijdens schrift geleerde genaemt Calloetil Atsja geboortig van Calicoet die met den oorlog van daar gevlugt, en zig tans in de boven landen ophoud."

Wanneer men deze drie vertalingen met elkander vergelijkt, zo zal men ten eersten zien, dat in de eerste deze voorregten verleent worden aan den Jood Jozeph Rabban, en aan de 72 Joodsche huijsgezinnen, terwijl in de tweede geen spoor van het woord Jood gevonden, en Jozeph Rabaan in het derde ook geen Jood maar wel 's konings minister genoemd word, schoon hij egter uijt het vervolg van die vertalinge, als een Jood kan aangemerkt worden, omdat hij daar bij aangesteld word, als hoofd over alle andere Jooden ten getalle van 72 huijzen; ook is het zeker, dat de naam van Rabaan niet uijtsluijtender wijze den Jooden toekomt: voorts verleent de eerste en laatste vertalinge, gem. voorregten niet alleen aan Jozeph Rabaan maar tevens aan de 72 Joodsche familien, terwijl dezelve naar de tweede vertaaling alleen aan Jozeph Rabaan en zijne familie en nakomelingen gegeven zijn. Even zo weijnig weet de tweede vertaling, van de verleende vrijheijd, en de vergunning om het Joodsche geloove voort te planten onder de vijf kasten. Het is dus openbaar, dat deze drie vertalingen niet accordeeren, dat egter de eerste en derde met elkander meer accordeeren, als met de tweede, dat derhalven de eerste en laatste eenig geloof meer verdienen als de tweede, die maar alleen op zig zelvs staat, dog dat dit daarom nog niet bewijsd, wat het eijgentlijk bewijzen moest: en dewijl ik de Mallabaarse taale onkundig ben, zo wil ik liever mijn oordeel daarover opschorten, dewijl ik tot nog toe, nog onder de Mallabaaren, en Cannarijns, zo meede onder de taalkundige priesters en inlanders, niemand hebbe kunnen vinden, die kundig genoeg was, dat oude schrift voor de vierdemaal te vertalen, schoon ik een afschrift van deze karacters, noord en zuijdwaarts van Cochim gezonden hebbe, om dezelve te laten ontcijfferen.

Aanmerking omtrent die 3 verschillende overzettingen.

Om een vierde overzetting met meerder grond te laten maken, vind men hier niemand.

De getuijgen die bij het verleenen van dit patend geweest zijn accordeeren ook niet, egter schijnd de eerste en derde vertaalinge hier in ook meer met elkander als met de tweede te accordeeren; dog het verschil van de tweede vertaalinge bestaat hierin, dat daar bij niet de perzoneele naamen der getuijgen maar alleen hunne bedieningen of waardigheeden, waar in ze te dier tijd waaren, bekend gesteld zijn, terwijl de fout in de eerste en derde vertaalinge hier in bestaat dat de getuijgen daar Koningen genoemd worden en dat wel van die plaatzen zo als dezelve eenigen tijd daarna en vervolgens bij veranderinge van omstandigheden zedert genoemd zijn en tot als nog genoemd worden, terwijl de tweede vertaalinge hun maar Hoofden noemd van de landen, zo als ze ten tijde van den keijzer bekend waaren, in welken tijd die Hoofden nog geene koningen waaren, alzo die Hoofden maar eerste na de bekende verdeelinge van het Mallabaars Keijzer rijk in 4 Hoofd koning rijken en verscheijde mindere rijken en vorstendommen den titel van koningen en vorsten gevoerd hebben, alhoewel het Hoofd van het land van Cochim bij de eerste en derde vertaalingen niet met dien naam uijtgedrukt word, schoon het rijk van Cochim anders in der daad een van de 4 Hoofd rijken van de Mallabaar is; welke elucidatie ik hier bij voege, op dat men zig niet zoude verwonderen hoe bij dat patend onder geschikte hoofden van landen en districten, van het

Remarque die te maken is omtrent de getuijgenis bij dat patent vermeld.

Mallabaarse Keijzer rijk, koningen genoemd kunnen worden, daar het Keijzerrijk toen nog niet verdeeld zijnde, er dus nog geen koningen waaren, zo dat dit een vrijheijd schijnd te zijn, die de vertaalers van de eerste en derde vertalinge zig aangemaatigd hebben en door de tweede vertaalinge aangeweezen word.

De overige plaatzen van deze acte, voornamentlijk het gezag over de vijf kasten moeten uijt de oudheeden, zeeden en gebruijken der Mallabaaren verklaart worden, en komen hier niet in aanmerking! Het zij dat deze acte effectiev aan de Jooden verleent is of niet, zo is het egter zeker, dat nooijt een Jood over zijne geloovsgenooten, veel minder over de zogenaamde 5 kasten eene uijtgestrekte magt gehad heeft; ook zijn de goederen der Jooden nooijt thol vrij geweest, hoe wel de koningen, waar onder zij stonden, doorgaans hoofden over de Jooden van hunne eijge landaart aangesteld hebben, onder den naam van Modiliaars, die geen ander gezag hadden, als kleine civile geschillen af te doen, en geringe geld-boetens op te leggen.

De previligies aan de joden daar bij vergunt schijnen thans geen betrekking op hen te hebben.

Egter is er een bijzonderheijd, die ten dezen aanmerkinge verdiend, namentlijk, dat schoon bij het patent wel eenige voorregten vergund zijn, die aan andere geslagten ook vergund zijn, egter aan niemand het doen van drie eere-schooten bij het aanbreeken van den dag of ook wel onder de trouw dagen van iemand, die in huwelijk treed gepermitteerd word, zonder voor afgegaan verzoek en speciaale permissie als iets dat de koningen van Cochim tot op dezen tijd toe aan zig alleen behouden, even wel aan den Jooden tot nog toe permanen ten zonder voor afgegaan verzoek, toegestaan word, en het is bekend dat de inlandse vorsten niet ligtelijk een ander laaten deelen in uijtterlijkheeden, die ze aan zig alleen behouden, zo dat indien de Jooden zig dit voorregt zonder hooge authoriteijd mogten aangemaatigd hebben, de koningen van Cochim zulks deze natie welker buurt of woonplaats zelvs naast aan het Cochimse paleijs legd, zulks zouden beletten, maar nu niet beletten durven;

Dog omtrent het doen van eereschooten bij het aanbreeken van den dag op de trouwdagen, verdiend aanmerking.

Wijl de Jooden zulks nog doen en iets is, dat niemand anders als koningen doen mag, en hen niet belet word.

Welke bijzonderheijd derhalven niet weijnig pleijt voor het gezag van voorchreve patent in faveur der Jooden, als bekend zijnde, dat alle de wetten en gemaakte schikkingen van de Mallabaarse Keijzers bij de Mallabaarse vorsten, tot op dezen dag toe, in de uijterste waarde gehouden worden.

Men heeft ook wel eer gemeend, dat de Jooden hier in vroeger tijden het koningrijk van Cranganoor in eijgendom en zelfs een koning over hun zouden gehad hebben, dog hier van zijn geen de minste voetspooren te vinden; trouwens 't zedert de republicq der Jooden verwoest en de wet gevende magt van haar geweeken is, zo is het niet bekend dat deselve ooijt weder aan haar gekomen is, hoe menigmaal de Jooden er ook nagestaan hebben, gelijk zij daarom wel eer in 't Cranganoorse rijk zo veel aanzien gehad hebbende, mogelijk toen ook wel zullen getragt hebben, dat rijk magtig te worden; dog ik zou veel eer gelooven, dat de sustenue, namentlijk dat ze het Cranganoorse rijk eens zouden beseten hebben, afgelijd zal zijn, van iets diergelijks, dat men bij de oudheden van de St. Thomas Christenen vind, namentlijk dat deeze ook eens een koning begeerd en ook erlangd zouden hebben, gelijk een andere annecdoote van de privelegie der Jooden met een vermeende privelegie der St. Thomas Christenen, ook vermengt is, welk een en ander hier boven en onder het articul der St. Thomas Christenen aangetoond is.

Men vind geen het minste bewijs dat Cranganoor tot de Jooden heeft toebehoord, en ze een koning gehad hebben.

Hoedanig die sustenie heeft plaats gehad.

Men moet de Jooden ter dezer custe onderscheijden in blanke en zwarte, onder d'eerste zijn ook eenige vroemdelingen, die uijt Europa, de Turksche Aziatische, Provienties, Arabie en Persie hier gekomen, zig met de oorspronkelijke Joodsche inwoonders door huwelijken vermaagtschapt hebben, gelijk de bekende familie van den overleeden Compenies koopman

Van welke landen al Jooden hier zijn, die onder de blanke Jooden sorteeren.

Ezechiel Rabbij afkomstig van den jood Ezechiel Rabbij, die Anno 1646 van Haleb in Sijrie hier aankwam; Maar wat de zwarten betreft, welker couleur genoegzaam met die der Mallabaarsche laage kasten overeenkomt, zo kan men dezelve niet wel anders als van de Joodegenooten afleijden, die de Jooden zo wel uijt de vrije Mallabaaren als uijt hunne vrijgegeven slaven aannamen, egter wild men niet volstrekt ontkennen, dat er veele door vermenging met de Indiaanen voortgekomen zijn, hoewel de couleur van een kind uijt een blanke vader en zwarte Mallabaarse moeder gesprooten, merklijk door een reeks van teelingen, van d'eijgendelijke zwarte Indiaanen verschilt: ook is het getal der zwarte Jooden veel grooter als van de blanken.

Van wat volk swarte Jooden zijn.

Nadat d'eerste Jooden hier aangekomen waaren, hebben zij zig op Cranganoor, Paloer Madaij en Paloettoe nedergezet, dog voornamelijk op Cranganoor de residentie plaats der Mallabaarsche opper-vorsten, welke stad eertijds Moijdiricotta ook Mahodere pattanam en Chingali genoemd is, en altoos onder de Mallabaarse vorsten protectie en een gemakkelijk middel van bestaan hebben gevonden, tot d'aankomst der Portugeezen ter dezer kuste.

Waar de eerste Jooden hier komende, zig nedergezet hebben.

Deze natie, geen Jooden-vriend, zijnde, heeft veele der zelve door een veragtelijk behandeling en willekeurige belastingen, dog voornamelijk door haare onverdraagzaamheijd in het stuk van den godsdienst, genoodzaakt Cranganoor te verlaaten, en de protectie van den Cochimsen koning te imploreeren, die hen op Cochim de Sima naast of bij zijn paleijs, een stuk land aan wees, alwaar ze hunne sijnagogen en huijzen bouwden en tot dezen dag nog woonen, zoo meede een apparte begraafplaats een wijnig buijten hunne buurt, af zonderden.

Vexaties, hen door de Portugeezen aangedaan.

Waar door genoodzaakt zijn geweest d protexie van de koning van Cochim te zoeken.

Maar ook hier wierden zij door de Portugeezen uijt Cochim zoodanig in haaren handel bepaalt en gedrukt, dat de meeste familien tegen het jaar 1663 in eenen zoberen staat leefden.

Dog egter niet ten eenemaal vrij zijn geweest.

Dit is het tijdstip van de aankomst der Nederlanders ter dezer custe.

Toen de Heer van Goens Cochim belegerde, waaren de Jooden zeer gereed, aan de troupen der Nederlandsche Comp. mond voorraad en alle andere assistentie, die van hen afhankelijk was, te bezorgen, in hoop, dat ze onder deze Maatschappij de meeste burgerlijke en godsdienstige vrijheijd zoude genieten; Maar na dat gem. troupen genoodzaakt waaren, voor 't eijnde der goede mousson, deze kust te verlaten, zonder Cochim te kunnen veroveren, zijn de Portugeezen niet in gebreeke gebleven, den Jooden de schrikkelijkste uijtwerking van hunne wraakzugt te doen gevoelen, want zij zonden aanstonds na het aftrek der Nederlanders een detachement zoldaaten naar de Joodse buurt, die deselve plunderden, en in den brand staken, terwijl de inwoonders zig na de hooge landen retireerden, en eerst na de verovering van Cochim door de Nederlanders terug keerden.

Met de komste van 's Comp.'s magt hier, hebbende veel dienst beweesen.

Waar over ze van de Portugeesen wraak hebben moeten gevoelen.

De Jooden die als nog beweeren willen dat de Mallabaarse Israelieten een oud afschrift van de Sepher Thora gehad hebben, zeggen, dat dit monument en alle monumenten ter geleegendheijd van de verwoesting der Jooden door de Portugeezen, verlooren zijn, dog met wijnig schijn van waarheijd, want dewijl ze tijd gehad hebben, hunne beste goederen, volgens hun eijgen zeggen, naar het gebergte meede te meemen zo zouden ze niet nagelaten hebben, die voor hen onwaardeerbaare gedenkstukken mede te bergen, gelijk men verhaald, dat ze voor het nieuwe afschrift der vijf boeken Moses, dat toen in hunne sijnagoge was zo veel eerbied en zorge hadden, dat ze zelfs dat afschrift geborgen en meede genomen, en met blijdschap, even als van ouds de arke des verbonds met gejuijg terug gebragt hebben.

En afschrift van de Sephar Thora, dat ze nog hadden, bij die wraak neeming verlooren geraakt.

Hoewel men kwalijk geloven kan dat ze zo een gedenkstuk gehad hebben.

In de gem. Jooden buurt naast het palijs van den Cochimsen koning op Cochim de Sima, vind men 4 sijnagogen, namelijk eene voor de blanken en de drie andere voor de zwarten.

Hoewel sijnagogen op Cochim de Sima zijn van de blanke en swarte Jooden.

Deze laatste hebben voorleezers van hun eijgen geslagt, die den dienst verrigten, dog wanneer een blanke Rabbij in haare sijnagoge komt, moet hem d' eer gegeven worden, den dienst waar te neemen.

Een blanke Rhabbij in de sijnagoge der swarte Jooden.

De besnijdenis geschied niet in de sijnagoge, maar in het huijs van den vader des kinds, door iemand, die zig onder de vergaderde vrienden daartoe aanbied.

Waar de besnijdenis geschied.

De Sepher Thora, of the boeken Moses, die hier in de diverse sijnagogen gevonden worden, zijn alle moderne handschriften, op parkement en gemeen bruin leer, en het blijkt niet, dat er ooit een afschrift van eene aanmerkelijke oudheijd van een gedeelte, of van het geheele oude Testament hier voor handen geweest is.

Hunne boeken Mozes zijn moderne handschriften op parkament geschreeven.

Drukkerijen hebben de Jooden hier nooijt gehad, dog de Hebreeuwschen Bijbeldrukken van de Joodsche Boekverkopers Athias en Proops, zijn hier meest geagt en in gebruijk.

Sij hebben geen drukkerijen hier ooit gehad.

Men heeft dus geen hoop, om hier ter plaatse eenige hulpmiddelen te vinden, die den Hebreeuwschen Bijbel text zouden kunnen op helderen, ook moet men bekennen, dat de oorspronkelijke Mallabaarsche Jooden over het algemeen, in het stuk van den godsdienst onweetend en zorgeloos zijn; ze kennen nog den Talmud, nog de Kabala, nog de boeken der Masorethen, en mogen dus wel onder de Karaim of Karaiten gereekend worden, zo als de meeste Aziatische Joden.

En ze zijn onbekwaam om eenige op heldering te geven van den bijbel text.

Deze landaart heeft zig tegenwoordig voornamelijk op 7 plaatsen in dit land nedergezet. In de Joode buurt naast het paleijs van den koning van Cochim woonen omtrend 150 huijs gezinnen; op Anjekaimaal hebben zij ruijm 100 huijzen en 2 sijnagogenop Paroe zijn bij na 100 huijzen en 1 sijnagoge, te Chenotta 50 familien en 1 sijnagoge; op het eijland Territoer toebehoorende aan de familie van den bekenden Ezechiel Rabbij woonen 10 huijsgezinnen, alwaar ook eene sijnagoge is, en op Moeton vind men omtrend 12 familien en een sijnagoge.

Op welke plaatzen de inlandse Jooden thans hun verblijf houden en hoe veel sijnagogen en huijzen zij aldaar hebben.

De meeste dezer Jooden drijven koophandel, de eene meer en de andere min, en generen zig daar meede; onder de gegoedste en voornaamste kooplieden behoord, voornamentlijk de familie van Ezechiel Rabbij, dog men ontwaard in deze jooden niet die scherpzinnigheijd, activiteijd en nog minder dat bedrog dat men anders den hedendaagsen joden door-gaans toeschrijft; in tegendeel heb ik hun doorgaans bevonden eerlijke lieden te zijn, die het zig zoude schamen een Christen, Heijden of Moor met opzet te bedriegen; ook kan men van hun zeggen, dat ze op verre na zo morsig en vuijl niet zijn als men den hedendaagschen Jooden ook na-geevd, die over het algemeen gesprooken, veeltijds niet alleen met dat ongedierte verzeld zijn, het geen het ordinaire geselschap der bedelaars is, maar ook zo in hunne huijzen, als aan hunne lighaamen en kleederen gants niet zindelijk zijn en zommige zelvs een onaangenaame reuk bij zig hebben, en schoon al eens sommige van de rijkste, die toegang tot aanzienlijke lieden hebben zindelijker als de ordinaire Jooden zijn, zo ziet men er egter altoos in 't een of het ander, de jood bij uijtsteeken; maar de Jooden alhier zonder onderscheijt zelvs tot de geringste en minst gegoedste toe, zijn zo zindelijk in hunne huijsen aan hunne lighaamen, aan hunne

De meeste van hen zijn handelaars.

De gegoedste onder hen, is de familie van Ezechiel Rabbij.

Omtrent hunnen slimmigheijd, zeeden en manieren verschillende veel ten goede tegens het algemeen Joods geslagt.

Selvs zijn ze gants zindelijk.

tafels en bedden als wij, zodat men bij na niet zoude kunnen weeten of het Jooden of Joodinnen zijn, indien ze niet door een zoort van kleedinge en zelvs, door een soort van teken aan hun weezen, eenig sints van andere naties onderscheijden kenbaar zijn.

Het grootste gedeelte van de swarte Jooden geneeren zig met den land bouw, vee fokkerij en verhandelen van levens middelen.

Het grootste gedeelte der zwarte Jooden, geneerd zig door den landbouw, en veefokkerijen, zoo ook met het inkopen of verkoopen van levensmiddelen, inzonderheijd van boter en pluijmvee; zij worden van de blanken met onverschilligheijd en veragting behandeld, omdat ze veel grooter in getal als de blanke zijnde, volgens de overleeveringe in vroegere tijden, zig meer als eens tegen de blanke vergreepen en zelvs niet ontzien hebben, tegen dezelve een zo verre geweld te gebruijken, dat de vorst des lands met zijn gezag daar tusschen moest komen, en de blanke maintineerde.

De blanke Jooden merken de swarte Jooden niet voor egte aan.

Deze verschillen, zo veel ik hebbe kunnen nagaan, zijn doorgaans veroorzaakt, om dat de zwarte Jooden altoos na een gelijk standigheijd met de blanke stonden, het geen de laatste niet wilden gedoogen, omdat zij de zwarte voor geene origineele Jooden maar voor het grootste gedeelte considereerene, als gesprooten of uijt hunne vrij gegeven slaven of uijt naturelle Mallabaaren, die tot prosiliten gemaakt zijn; want men zegd, dat de zwarte Jooden zig telkens door huwelijken met de blanke hebben willen vermengen; ook wel dat ze in steede van zig nedrig tegen de blanke te gedragen, integendeel onbeleefd omtrend hun te werk gingen, in de groetingen en eerbewijzingen op de straat; of ook wel dat ze zig niet ontzagen in de sinagoge en voorgestoeltens, of in andere bij eenkomsten, de eerste plaats te neemen, zodat ze altoos zo niet na het superieure ten minsten na de gelijkstandigheijd tragteden, een eijgenschap, die men doorgaans in * * * *

Omdat de swarte Jooden geen behoorlijke eer bewijsing aan de blanke Jooden toonen.

* * * * *

N.B.—*Hier ontbreken vijf bladzijden in het oorsponkeijk gedenkschrift.*

De Mooren.

Wanneer de Mooren zig hier om her (*sic*) hebben begonnen te versprijden.

De Mooren zijn ook al van langen tijd hier gezeeten; ten minsten het is bekend, dat de Arabieren in d' agste eeuw al begonnen hebben, om den koophandel benevens de Mahometaanschen godsdienst, in India uijt te brijden, en dat de Portugeezen met hunne komst ter dezer kust A°. 1498 al veele Mahometaansche tempels gevonden hebben; ik heb wel de moeite genomen om zo veel mij mogelijk was uijt de oude Mallabaarse overleeveringen op te spooren den eersten oorsprong en eenige bijsonderheeden der Mallabaarse Mooren of Mahomedaanen, voor zo verre zij van andere te onderscheijden zijn, dog ik heb er niet veel bijzonders van kunnen opdoen.

Men vind hier weinig bijzonderheeden van hen.

Het is egter eene oude overleevering onder de Mallabaarse Mooren, dat de laatste der Mallabaarse keijzeren, de bekende Cheroemperoemaal, den Mahomedaanschen godsdienst zo veel agting toedroeg, dat hij niet alleen dezelve zoude beleden en onder zijne onderdanen getragt hebben uijt te brijden, maar zelve in de 8ste eeuw naar Mekka gegaan zijn, om zijne daagen aldaar te eijndigen, en vandaar aanschrijvens gezonden hebben aan de Mallabaarse regenten, om de Mahomedaanse priesters in alles te begunstigen.

De oude overleeverings van hen willen dat de laatste Mallabaarse keijzer Mahomedaansch zoude geworden en na Mekka gegaan zijn.

En dewijl de laatste Cheroemperoemaal omtrend het jaar 800 geleevd heeft, zo zoude deze overleveringe ten minsten wat de tijdreekening aangaat, kunnen bestaan, en men zoude ook als eene nadere overleevering, dien de Mallabaarse Mahomedaanen in het algemeen staande houden, mogen aanneemen, namentlijk dat omtrend het jaar 600 een Mahomedaansch

En dat in het jaar 600 een Moorskoopman en eenige ministers van Mekka op Mangaloor zoude gekomen en met veele gunsten, van de Mallabaarse keijsers overladen zijn.

koopman gent. Malek Medina van Mekka, verzeld van eenige priesters, van zijn geloove, ter dezer kuste aangekomen zig omtrend Mangaloor zoude nedergeset, en zijnen godsdienst het eerste Indie bekend gemaakt hebben, en dat hij daar in door den keijzer van dien tijd niet is belet geworden, maar veel gunsten en genegendheeden genooten heeft en dat zijn nazaaten van de volgende Keijzers ook gunstig behandeld zijn.

Hoewel de Mallabaaren gantschelijk ontkennen dat die keijzer na Mekka gegaan, maar wel dat hij te Cranganoor overleeden is.

Egter moet ik aanmerken, dat alle de Mallabaarse heijdenen, de togt van Cheroemperoemaal na Mekka finaal ontkennen, en integendeel staande houden, dat hij als een heijden in een geestelijken en eenzaamen staat, en wel in de vermaarde Cranganoorse pagood gestorven is, schoon zij niet ontkennen dat Cheroemperoemaal, de uijtbrijdinge en voortplantinge van den Mahomedaanschen godsdienst nimmer ongunstig is geweest, en het is dus waarschijnelijk, dat deze laatste Cherumperoemaal, die veele werken van liefde gedaan en aan veelen gunste beweezen heeft, dus ook aan de Mahomedaanen, nog almeer gunsten als zijn voorzaaten beweezen, en opendlijk zal gepermitteerd hebben, om hun godsdienst ter dezer custe voort te planten, en dat ze dus hunne inwooninge en de vrije oeffeninge van hun godsdienst alhier eerst aan de voorige Keijzers, en inzonderheijd daarna aan voorschreeven laatsten Keijzer, verschuldigd zijn, 't zedert welken tijd ze dan ook zo zeer in getal vermenigvuldigd en toegenomen zijn, dat

En ze zeer vermeenigvuldigt zijn.

er tans op de geheele Mallabaar bijna geen plaats meer is, of men vind er Mooren, en wel voornamentlijk aan de stranden, drijvende doorgaans handel, dog de meeste Mooren zijn in het Sammorijnsche, alwaar het genoegzaam van Mooren krield, en zij doorgaans de handen in de regeeringe gehad hebben, hetgeen de Portugeezen met hunne eerste komste te Calicoot al schielijk ondervindende, het om die reeden daar niet houden konden, en dus den koning van Cochim opzogten.

In hoeveel secten de Mahomedaanen alhier onderscheiden zijn.

De Hindostaansche Mahomedaanen onderscheiden zig in 4 secten, dewelke genoemd worden, de Saphi, Anaphie, Malek en Ambeli, waarvan de twee eersten, ten dezer kuste voornamelijk te vinden zijn; deze casten, worden zodanig genoemd na de naamen van vier leeraars, die het Mahomedaans geloof in het Indostaansche zoude verkondigt hebben.

Verschillen tussen de Saphianen en Anaphe.

Het onderscheid tusschen voorschreeve beide eerste secten, bestaat egter maar alleen in het vouwen der handen wanneer ze bidden, alzo de Saphianen de gevouwen handen op de boven buijk, en de Anaphi op d' onder buijk leggen.

De Saphianen worden weder om in vijf graden onderscheijden, en zijn de volgende:

Verdeeling onder de Saphianen.

(1) De Nalilonnoe, of van de vier een.
(2) De Naalpodil onnoe, of van de veertig een.
(3) De Noepattoe oijnboodoe, of de negen en dertigste.
(4) Moenoera, of de driehonderste.
(5) De onnoekorre Aijrom, of een minder dan duijzend.

Waar deze verdeeling van daan komt.

Deze onderscheijding betreft niet zo zeer den gods dienst als den civielen rang in de 't zamenleving.

Men ziet ligtelijk, dat deze onderscheiding afkomstig is van de kasten of geslagten der Indianen, die zo zeer aan deze vooroordeelen gewend zijn, dat ze dezelve niet geheel kunnen verlaten, wanneer zij zelvs van godsdienst veranderen.

Onder de vierde of laatste zoort van vreemdelingen alhier namendlijk.

De Heijdenen.

Heijdenen in twee zoorten verdeeld als Noordse en zuijdse.

Heeft men weder twee onderscheijdene zoorten, namendlijk Noordse en Zuijdse of eijgendlijk gezegd de zulke die hier of van de Noord of van de Zuijd gekomen zijn.

De Noordse.

Zijn vierderleij, namendlijk, de Pandieten, Cannarijns, Benjaanen en Zilversmeeden, welke vier naties, bevoorens om de Noord tusschen Goa en Bombaij egter ijder in een afzonderlijk district gewoond hebben, van waar ze door de Mooren of Mogolders verdreeven zijnde na Goa afgezakt en met de Portugeezen eerst dit heen gekomen en vervolgens hier gebleeven zijn.

De Noordse weder in vier de welke die zijn.

De Pandieten.

Zeggen, dat het district hetgeen zij om de Noord bewoond hebben, genaamd was Carradij, en meer weeten ze van hunne afkomste en bijzonderheeden, niet, als dat ze van een hooge caste, dog wijnig in getal en al over lange gaandeweg uijtgestorven zijn, zo dat er tans pas 25 Pandieten op de Mallabaar te vinden zijn dewelke als geen handel drijvende, nog eenig ambagt doende, zig laten gebruijken als priesters, bij de andere drie naties, dog meest bij de zilversmeeden, omdat deze geene aparte priesters onder zig hebben: ook ageeren zommige Pandieten als inlandse Meesters of Doctors en verstaan zig nog al tamelijk wel op inlandse cuuren.

Wie de Panditen zijn en wat hun werk is.

De Canarijns.

Ook een geslagt op zig zelvs van de Noord, zijn volgens hun voorgeven afkomstig van het district genaamt Sasta Warde's welk landschap eertijds verdeeld was, in twaalf klijne Provintien. Zij geeven voor, dat voorschreeven district ook wel de naam zoude gedragen hebben van Ikeris, waarvan daan de pagoden Ikeris—zijnde een goude penning, die hier en verder na de Noord over al in den handel voor vier zilvere ropias passeerd—hunne benaaming zouden gekreegen hebben, welke goude spetie anders doorgaans de Mangaloorse pagood genoemt word; voorts hebben zij geen de minste aanteekenigen nopens de geschiedenis van hun land, of eenige andere dingen, die in vroegere tijden onder hun voorgevallen zijn.

Wat de Canarijns opgeven van haren afkomst.

Dog hebben er geen de minste aanteekening van.

Evenwel bekennen zij, dat schoon ze wel Cannarijns genoemd worden, egter dien naam niet dragen, na het rijk van Cannara, alzoo zij nimmer relatie gehad hebben tot de inwoonders van Canara, die eijgendlijk Canareezen en geen Cannarijns genoemd worden.

Hunne neeringe en bestaan vinden ze meest in den handel, want de meeste zijn handelaars, schoon er ook veele zijn, die zig met den landbouw geneeren, en waarin ze geholpen worden door de Corombins, het laagste onder de geslagten of castas van de Cannarijns, die voor hun de landen en thuijnen be-arbeiden, eenige van de handel drijvende Cannarijns, zijn voornaame kooplieden in 't gros, handelende met de vreemde Naties en inlandsche handelaars, de overige negotieeren in 't klijn en leeveren also huijselijke benodigdheeden, behalven het geen leven ontfangen heeft, hebbende ten dien eijnde hunne boetiques of winkeltjes onder de huijzen in de stad, dewelke ze van de inwoonders huuren, en woor welke vergunning zij, behalven gem. huurloon, jaarlijks zeekere geregtigheeden, ten behoeve van de diaconij armen, moeten op brengen, dus vind men bij hun allerhande vrugten, en groentens, bloemen, betel bladeren, arreek, rijst, lijwaaten, Chineeze goederen en cramerijen, die ze van de Maccaus vaarders tegen andere goederen ingeruijld of gekogt hebben, en waarmede een gedeelte van dezelve dagelijks met pakken in de stad rond-gaan en dezelve de inwoonders en scheepelingen te koop prezenteeren, even gelijk de gemeene Jooden in Holland en de Mooren op Ceijlon, wederom andere zijn wisselaars, die klijn geld als fanams, duijten en bazarocken, tegen grof geld, as ropijas pagooden en ducaaten, volgens zeekeren wisselkoers verwisselen. Een daar van is 's Comp.'s Saraf, de wisselaar, of geld teller, dewelke alleen het geld, dat in 's Comp.'s cassa komt, tellen, weegen, toetsen, vezzegulen en voor de deugdzaamheijd en 't getal der spetien in staan moet, kortom, daar is bij na geen een, die niet eenigen handel doed; kinderen van 6 en 7 jaaren oud, werden daartoe al aangeleerd; en de ondervinding leerd, dat bij hen in't aglemeen wijnig

Waar in de meeste van hen hun bestaan vinden.

Dog eenige van hen zijn voornaame kooplieden.

En de overije van hen negotieeren in allerlij zoorten van vrugten groentens enz.

Ook zijn er wisselaars onder hen.

Als meede bedriegers.

opregtheijd in hunne handelingen gevonden word, dewijl ze niet nalaaten, ijmand in de kleeren te steeken, zo ze daar toe maar kans zien, voornamendlijk met oud en verleegen goed, voor versch en nieuw iemand aan te smeeren. Ook zijn ze Zeer schrander en genoegzaam tot alles bequaam, zommige weeten zig zelfs bij de hooven der vorsten in te dringen, en als men niet te kaarig is, dan kan men door hun nog al wat te weeten krijgen. Men heeft hier Cannarijns gehad, die al wonderlijke en zelfs staatkundige rollen gespeeld hebben. Ik hebbe in mijn tijd er een gehad, genaamt Callaga Porboe, die ik genoodzaakt ben geweest met zijn zoon na de caab te zenden, gelijk dat bij mijn aparte na Batavia van den 1 Januarij 1775 te zien is; de tegenwoordige agent van den koning van Trevancoor, die hier altoos van wegens den koning resideert, is ook een Canarijn.

Sommige van dat volk hebben bij de vorsten hier hunne staat kundige rol gespeelt.

En twee daarvan zijn jongst daarover na de caab gezonden.

Hoewel men nu over al langs deze kust Cannarijns woonagtig vind, zo is egter hun voornaamste woonplaats hier omtrend een halv uur buijten de stad, daar hun bazaar is, en alwaar ze hunne winkels ook hebben: hunne woonplaatsen zijn in verscheide wijken verdeeld, naar het onderscheijd der Casta's onder hun, woonende gelijken bij gelijken.

Waar de voornaamste woonplaats van dit geslagt is.

Voor 't overige genieten de Cannarijns de protectie van de Compagnie en zijn derzelver regts dwang onderworpen, egter pretendeert de koning van Cochim dat dezelve zijn onderdaanen zijn, om dat ze in zijn land woonen, en dus gebeurd het ook veelmaals dat ze zig met hunne geschillen bij zijn Hoogheijd vervoegen, en aan desselfs uijtspraak onderwerpen hier omtrend refereere mij aan het geen ik onder 't articul van den koning van Cochim nopens deze Cannarijns gemeld hebbe.

De Canarijns genieten 's Comp.'s protexie maar den koning van Cochim zegt dat ze zijne onderdanen zijn.

De Benjaanen.

Zijn meede een bijzondere casta, of geslagt en worden ook wel Pannekour of Wannianen genoemd; handelende ook in allerlije dingen, welke geen leven hebben ontvangen, dog weeten in 't geheel van geen bijzonderheeden, hun geslagt aangaande, alleen weeten ze maar dat de naam van hun voorige land genaemt was Coddiale.

Handelingen der Benjanen en hun afkomst.

Het woord Benjaan beteekend een koopman, trouwens de Benjaanen zijn ook alle kooplieden, en men vind onder dezelve wijnig arme, de meeste vinden hun oestaan bij groote en klijn negotie, eenige zijn zelvs kooplieden in 't gros, en tans zijn er twee Benjaanen die 's Compagnies kooplieden zijn, waar van er een zelfs pagter is, van d' in en uijtgaande regten genaemt Anta Chettij, een stout, egter voorzigtig en kundig koopman; ze hebben buijten de stad naast de Cannarijns hunne af zonderlijke wijk en staan alleen onder de protectie van de Compagnie, zonder dat de koning van Cochim iets over hun te zeggen heeft.

Wat het woord Benjaan beteekend.

Wie van dezelve 's Comp.'s kooplieden zijn.

Voor het overige moet men deze Benjaanen tot lof nageeven dat ze doorgaans van een goed gedrag, zindelijk in hunne kleeding zijn, en dat men op hun woord nog alvrij wel staat maaken kan.

Ze zijn van goed gedrag.

De Zilversmits.

De Zilversmits, die al meede een apparte casta op zig zelven zijn, worden ook wel genoemt Sonar, en hun oorspronkelijk vaderland werd genoemt Sastipredesom, zij staan even gelijk de Benjaanen, alleen onder de protectie van de Compagnie en woonen ook naast de buurt van de Benjaanen.

Van waar den oorspronk der silversmits is.

Sommige zijn in hun ambagt zo wel ervaaren, dat ze het werk der Europeezen al vrij wel kunnen namaaken, zoo in 't groot als in 't klijn; het eenigste dat zij den Europeezen niet weeten na te doen is h et maaken van schernieren, voorts zijn ze door den bank groote bedriegers in 't verminderen en vervalschen van goud en zilver, alzoo zij niet in staat zijnde om zelfs goud of zilver te fourneeren, men hun het zelve geven moet.

Zommige daar van zijn ervaren in hun ambagt.

En het is periculeus, om aan de zilversmits hier iets ter bewerking na hun huijs mede te geven, vermits zij niet alleen de speties vervalschen, maar ook nu en dan het goud of zilver verpanden, ja zomtijds wel in 't geheel wegloopen; dit maakt hun ook verdagt en veragt, welke bedriegelijke handelwijze wel voor een groot gedeelte toegeschreeven word aan hunne bekende armoede, dewijl ze voor eene zeer geringe belooninge werken, en daar van vrouw en kinderen moeten onderhouden, dog wel voornamentlijk, dewijl ze absolut genoodzaakt zijn, dit ambagt even gelijk andere heijdensche geslagten, onder hunne caste alleen voort te planten, als mogende niets anders bij der hand neemen; zo dat na maate het getal der zilversmits vermeerdert, hunne kost winning ook na maate van dien verminderd; want zij worden niet betaald na de waarde van het fatsoen of na maate het grof of fijn werk is, gelijk in Europa maar alleen na de zwaarte van het metaal, dat ze verwerken: voor het overige is hun gereedschap zeer compendieus en eenvoudig; kunnende een zilversmit altoos zijn gereedschap met zig draagen waar hij wild, tot zijn blaasbalgje inclusive.

Dog vervalsen de speties, verpanden het goud of zilver of lopen wel weg.

Waar aan zulks toe te schrijven.

En ze worden na de swaarte van hun werk betaald.

Ik hebbe de Benjaanen even voor de zilversmeeden geplaatst, schoon de zilversmeeden, zo wel lijntjes als de Cannarijns en Benjaanen draagen en dus pretendeeren met de Benjaanen in hoogheijd van geslagt gelijk te zijn; maar hoe zeer de zilversmeeden ook na bij de Cannarijns komen, zo dienen ze egter onder de Benjaanen geplaatst te worden, dewijl zij arbeijds en ambagtslieden zijnde, onder den inlander dat respect niet kunnen hebben als de kooplieden.

Waarom de Benjaanen voor de silversmits geplaatst zijn.

De Zuijdse Vreemdelingen.

Of degeene die hier van de zuijd kant gekomen zijn, hebben hier nog niet zeer lange gewoond en bestaan, maar in tweederlije casten, namendlijk verwers en schoenmakers.

De zuidse vreemdelingen bestaan in 2 casten.

De Verwers.

Of lijnwaadschilders, die men hier heeft, zijn nu omtrend 100 jaaren geleeden van Cailpatnam digt bij Tutucorijn geleegen—hier op de Mallabaar gekomen bij geleegentheijd, dat zeker Cannarijns Koopman, gent Baba-porboe van Cailpatnam een verwer ontbood, die daar op met zijne geheele familie kwam, en hier teffens als balkmeester in 's Comp.'s dienst aangenoomen wierd, welken dienst onlangs afgeschaft is en bevoorens hier in bestond, namentlijk om de waare inhoud van de balken die hier ten dienste van de Comp. ingekogt wierden, op te geven, volgens een inlandse wijze van reekenen bij candijlen, borelen, tommerons en cobidos; een misselijke wijze van bereekeninge, waaromtrend men nader ligt kan krijgen bij briev van hier na Nederland geschreven onder dato den 31 Januarij 1691 alwaar ook een geometrische figuur daar van vertoond word, schoon ik die bereekeninge afgeschaft, en de maat van het hout op den vaderlandsche voet gebragt hebbe, namendlijk, bij voeten en duijmen, in de lengte breette en dikte, blijkens resolutie van den 15 Januarij 1772, Deze eerste balkmeester was egter van zig selvs ook een lijnwaatschilder en deed ook dat ambagt.

Wanneer, en van waar, de verwers hier zijn gekomen.

De eerste verwer is ook teffens balkmeester van d 'Comp. geweest.

Ten tijden van wijlen den Heer van Gollenesse die hier van A°. 1734 tot 1743 Commandeur is geweest—heeft men een Chitse verwerij voor reek: van de Companij aangelegt en ten dien eijnde

Wanneer men hier ook een chitse verwer opgeregt heeft.

ook eenige verwers van Cormandel ontbooden, dog deze verwerij heeft maar een korten tijd stand gehouden, omdat men bevond, dat dezelve niet aan de verwagtig vol deed, zodat ze 't zedert A°. 1744 afgeschaft is; dus vertrokken eenige dezer lieden weder na hun land, andere die hier bleven, met de geene die reets lange bevoorens van Cailpatnam hier waaren, kreegen van de Comp. een stuk lands, even buijten deze stad, alwaar zij wooningen opgeslagen, tuijnen aangelegd, zig neder gezet, en tot heeden toe alleen onder de protectie van de Comp. gestaan hebben; dog om dat die Negrij maar pas een snaphaans schoot van de stad, en genoegzaam digt onder de punt Utregt lag, zo heb ik bij de jongste inval van den Nabab Haijder Alijchan, die Negerij laaten afbreeken, de boomen doen weg kappen, de plaats ten eenemaal laten plaineeren en de verwers een ander stuk grond gegeven aan het verste eijnde van de vlakte bij 's Comp.'s thuijn, alwaar ze tans zeer wel woonen en daarmeede al zo wel te vreeden zijn, als met hun voorig terrain.

En wanneer weer afgeschaft is.

Waar deze en geene zig neder gezet hebben.

En waar ze tans woonen.

Hun werk is grof en geschikt voor den inlander; want ze schilderen meest kleedjes voor 't lijf en 't hoofd, gelijk bij de inlanders doorgaans gedragen worden, egter schilderen ze voor de gemeente alhier nog al verscheide andere dingen, tot dagelijks gebruijk, inzonderheijd verstaan ze zig op 't zwaart verwen van linnen; het geen tot groot gerief aan de gemeente strekt bij het dragen van rouw.

Wat voor werk ze schilderen.

In 't gemeen werken de vrouwen niet met de man's behalven eenige wijnige die het ambagt leeren, en met de mans te zamen werken. Maar de mans laaten zig ook gebruijken als schrijvers of Canacapels bij de Joodse, Canarijnse en Benjaanse kooplieden, en ook wel bij Europeezen, alzo zij accuraat in hunne aanteekeningen en zo grif als secuur in het reekenen zijn; het getal van hun bestaat tans in 141 koppen of 23 huijsgezinnen.

En sommige van hen zijn schrijvers bij de kooplieden en grif in 't reekenen.

De Schoenmakers.

De schoenmakers zijn ten tijde van wijlen den Heer Jacob de Jong—die hier van A°. 1723 tot A°. 1732 Commandeur is geweest—van Tutukorijn dit heen gekomen en hebben ook een plaats buijten de stad gekregen alwaar zij hare wooningen opgeslagen hebbende, tans woonen, hun handwerk verrigten, en alleen onder de protectie van de Comp. staan.

Wanner en van waar, de schoenmakers hier gekomen, en waar tans geseeten zijn.

Ze bestaan tans uijt 71 koppen of 16 huijsgezinnen, onder dezelve vind men ook eenige, die hier Christen, en weer eenige die hier Moors geworden zijn. De schoenen, die ze maken, zijn zeer grof en ligt gewerkt, houden geen water en komen niet in netheijd bij die, welke te Tutucorijn gemaakt worden; dog ze kosten wel twee derde minder, als de ordinaire die hier bij d'Europeezen en Toepassen gemaakt worden, zo dat ze maar alleen werken voor geringe lieden, die om de goedkoopheijd, bij hun ter markt gaan. Ze zijn zeer armoedig en dragen hunne armoede geduldig; egter zijn ze gelukkig, om dat ze met hun staat nogal wel te vreeden zijn.

Ze maken ligt werk voor weinig geld.

En leeven armoedig.

Tot dus verre beschreeven hebbende de vorsten en rijken, benevens de inwoonders dezes lands, volgen nu.

De Bezittingen van de Compagnie.

Ter dezer custe, dewelke bestaan in *fortificatien* de daar in zijnde gebouwen en landerijen die wij, of van de Portugeezen veroverd, of 't zedert daar bij geconquesteerd hebben.

De laatste zijn het fort Chettua, dat we zelfs gebouwd en het conquest Paponettij, dat we't zedert van den Sammorijn geconquesteerd hebben, benevens de protectie over de twee landstreeken, benoorden, en bezuijden Paponettij gen 't, De landen van Paijencherij Nairo en de koning van Cranganoor, welk een en ander ons in 't laatst van 't jaar

Chettua is door de Comp. gebouwd en Paponettij geconquesteerd.

1776 weder ontnomen is, door den Nabab Haijder Alijchan, als overheerscher van den Sammorijn, waaromtrend mij refereere, aan het geen in dezen onder de articles zo van Paijencherij Nairo als van den koning van Cranganoor en voorts bij secreete resolutie en d^to^ brief na Batavia van den 5 en 7de Maart 1777 geschreeven is.

Wanneer ons ontnomen zijn.

De Bezittingen die we van de Portugeezen veroverd hebben, zijn dezelvde, die we als nog hebben, uijtgenoomen het for- Cannanoor hetgeen de Comp. aan det Moors regent Adij Ragia, in het Jaar 1771 gefstaan heeft om zodanige reden, en op zodanige wijze als te zien is bij aparte brieven, den 15 Maart 1770 en 30 Maart 1771 na Batavia, zo meede bij aparte briev van Batavia dit been geschreeven, onder dato den 3 Augustus 1770 waaraan mij refereere. Dus bezitten we nog van: de stad Cochim, de forten Coilan en Cranganoor, en de welke, inzonderheijd Cochim en Cranganoor al vrij sterk zijn: Hier komende was deze stad in eene zeer slegte gesteldheijd; daar was geen bedekte weg nog glasie te vinden; de gragt was genoegzaam droog en vol met eijlandjes bij laag water—want de gragt erlangd haar water uijt de revier, waar in ebbe en vloet is—liepen er de jongens in speelen en krabben vangen, en bij hoog water kon men dezelve tot aan de knijen passeeren; een gedeelte van de stad, lag ten eenemaal bloot, en zonder gragt; op de wallen waaren geen merlons te zien; de borstweeringe waaren niet meer als borst weeringen, die een kerel niet meer als tot aan de broekband dekten; dus waaren er ook geen bankets; de wielen van de affuiten stonden boven de zo genoemde borstweeringe uijt, zo dat de vijand alleen maar onze wielen aan stukken te schieten had, om ons vuur te doen zwijgen; op twee plaatzen was de stad zeer zwak; want twee facen van de twee voornaamste naast elkander leggende punten, gent Gelderland en Holland, juijst daar de stad zonder gragt was, waaren onbestreeken, de affuiten op de wallen waaren door ouderdom en uijt gebrek van theer zo slegt, dat als er van de wallen gesalueert wierd, verscheijde affuiten braaken en 't geschut op de grond viel; dus hebbe ik de gebreeken van de stad, en de noodzakelijkheijd van de verbeeteringen daar aan duijdelijk aangetoond, qualificatie tot dies verbeeteringe erlangd, en intusschen onmiddelijk handen aan het werk geslaagen en effen voor de vijandelijken inval van den Nabab Haijder Alijchan, alles klaar gekreegen, en toen was ook de stad voorzien, rontom met een behoorlijke gragt met een bedekte weg, en dus ook met een glacij, de zwakste plaatsen van de stad behoorlijk versterkt, de punten en gordijnen op zijn behoorlijke hoogte gebragt, en over al parapetten aangelegt, nieuwe affuijten aangemaakt en beslagen, benevens een tamelijk getal in voorraad, gelijk dat nader te zien is bij de successive aparte brieven in mijn tijd na Batavia geschreeven.

Onze bezittingen zijn nog deselve die we van de Portugeezen verovert, hebben.

Cranganoor is daar van aan Adij Ragia afgestaan.

Slegte gesteltheid van de fortificatien van Cochim in A°. 1771.

Qualificatie tot dies verbeetering erlangd.

In hoedanigen staat thans zijn.

De Fortificatien.

Cranganoor is een klijn fortje, dog ongemeen sterk; hier voor, heeft de Nabab zijn hoofd gestooten, en hier is het, dat hij in zijn vaart gestuijt is, en indien dat fortje er niet was geweest, en men de hoek van Aijkotta niet versterkt had, als zijnde de twee eenigste plaatsen buijten de linie van Trevancoor waar de passagie is, zo zoude de Nabab voor goet doorgebroken zijn; en dewijl de aangelegentheijd van dit fortje nu zoo zeer gebleeken is, zo is het 't zedert nog veel meer en merkelijk versterkt, zijnde tans voorzien met een fauce braij, die egter, niet nieuw maar op de meeste plaatzen of ingezakt of in de gragt gestord, zijnde, weder opgehaald is, alzo er geen tijd was om een nieuwe te maaken en dezelve ook al te veel geld zoude gekost hebben, voorts heeft Cranganoor een breede en nieuw uijtgegrave gragt, en een bedekte weg, ja zelve met een zoort van tweede bedekte weg een weijnig van, en wat lager als de eerste; dit fort legd in een hoek, hebbende de revier links en regts agter zig, en kan dus niet omvleugelt, maar alleen van vooren geattacqueerd worden; op geen ordinaire kanon schoot is het te naderen of de vijand staat voor 't geschut

Sterkte van 't fortje Cranganoor.

Het nut van dien, en van Aijcotta bij Nababs inval.

Hoedanig Cranganoor sedert nog versterkt is.

blood, door dien daar een considerable groote kuijl of eijgentlijk een oude verlande baaij, die niet verre van het fort lag, gedempt is; voorts refereere mij ten dezen aan hetgeen derweegens genoteerd is bij aparte van den 24 April 1778 en 25 April 1779 zo meede aan de secreete instructie die ik aan het opperhoofd en den commandant onder dato den 14 Augustus desverleden jaars gegeven hebbe.

Bij welke brieven te zien is, het ten dezen bedeelde.

Coilan leggende om de zuijd in het gebied van Trevancoor, is zo sterk niet, egter kan het een vijand nog al veel werk geven; de vijand kan er van agter niet in komen, als leggende aan de zeekant, die daar zodanig met leelijke klippen voorzien is, dat men er niet ligt landen kan, zo dat het maar alleen aan de land zijde kan geattacqueert worden, bij mijn apparte brieven na Batavia van den 1 Meij 1772, 25 maart 1773, 28 Maart 1774, item bij gemeene brief van den 2 Januarij 1778 word nopens dit fort nader gemeld, waar aan mij refereere.

Coilan waar gelegen is, en dies gesteltheijd.

Dan dewijl, zo veel ik weet nu niets meer aan de fortificatie van Cochim en Cranganoor manqueerd, zo is het van de uijterste noodzakelijkheijd om er tog bij continuatie het oog en de hand op en aan te laten houden; opdat het een en ander niet met er tijd weder vervalle, en ik denke zelfs, dat het een goede zaak zoude zijn, om ten minsten het onderhouden van de fortificatie aan de minst biedende aan te besteeden; terwijl het rapport van de gesteltheijd van alles, onder de bijlagen dezes te vinden gem. 't No. 4 gehouden zoude kunnen worden, voor de basis van die onderhoudinge, namentlijk dat alles moet onderhouden worden in dien staat, zo als bij voorsz: rapport bekend staat, en deze aanbesteedinge zoude na mijne gedagten kunnen geschieden op de zodanige conditien als onder de bijflagen dezes gem. 't No. 5 opgegeven zijn.

Aan de fortificatie werken van Coilan en Cranganoor manqueerd nu niets, als dat er hand maar aan word gehouden.

Tot dies onderhouding is best aan te besteeden.

Rapport van de gesteldheijd van alle 's Comp.'s werken. Aanwijzing hoedanig de aanbesteeding zoude kunnen geschieden.

En dewijl de nieuw gemaakte bedekte weg, indien de hand daar niet aangehouden word, al schielijk zoude kunnen vervallen, in de goede mousson door de zwaare droogte, als wanneer het gras verdort, het zand van de glasie bij continuatie afrold, en ook het zand uijt de bedekte weg in de gragt kan storten, gelijk dit zelfde nadeel voor de glasie, de bedekte weg, en de gragt, in de quade mousson door de zwaare regens nog al ligter kan veroorzaakt worden, waardoor de gragt dan weder gaande weg vol geraaken, en de bedekte weg haar nuttig gebruijk verliezen zoude, welk alles zeer veel zoude kosten indien zulks weder op nieuw moest hersteld worden, zo is voor het onderhouden van de bedekte weg, en wat daar verder relatie toe heeft, reeds bij wijze van aanbesteedinge gezorgd, blijkens resolutie van 17 February des verleeden jaars..

De bedekte weg zoude ook schielijk vervallen als de hand niet aan werd gehouden.

Hoedanig nu voorsz: onze sterktens in cas van nood mijns geringe bedunkens zouden dienen gedefendeert te worden, refereere mij aan mijne apparte onder dato den 25 April 1779 na Batavia speciaal tot dat subject geschreeven.

Hoedanig onze sterktens te defendeeren zijn.

Dog eer ik van de fortificatie af stappe diende ik nog iets te melden van de *Punt Stroomburg*, dewelke bevoorens jaarlijks een apparte post had bij de generaale beschrijvinge van dit comptoire, omdat juijst onder die punt—als leggende aan de revier kant zo een sterke maalstroom is, dat de muur van dezelve A° 176½ een endweegs ingestord is, en zedert telkens gevaar geloopen heeft om weder in te storten, zo dat die plaats onder deze punt geduurig met paal en ander werk moest voorzien worden, gelijk dan ook dezelvde na de instortinge buijten en behalven de opbouwinge van het ingestorte ter somma van gld 6091 —van het jaar 176¾ tot anno 177°/₁ weder gekost heeft gld 7,510—of door elkander

Hoeveel de ingestorte stuk aan de punt Stroomburg en tot het onderhouden van deselve in A° 176½ gekost heeft.

En wat 't sedert 176¾ tot 177°/₁ gekost heeft dog nu, niets meer.

gereekend jaarlijks gld 834 : 9 :— 't zedert welken tijd die punt de Comp. niets meer gekost heeft. Ik refereere mij ten dezen aan het geen daar over na Batavia geschreeven is, bij de gemeene brieven van den 25 en 28 Maart van de jaaren 1773 en 1774, waar bij onder andere blijkt, dat daar nu een goede voorgrond gepractiseerd is, en tot nog toe onderhouden word, met een zeer eenvoudig middel dat de Comp. geen geld kost, en dus niet met het aanbrengen van levendige oesters, hetgeen zonder effect bevonden is, ook niet door het laaten zinken van oude vaartuijgen met steenen, hetgeen eens en andermaal te vergeefs geprobeerd is, en dus voortaan niet verder meer behoefd gedaan te worden

Vruijgteloose moeijte die men bevoorens daar tegens gedaan heeft.

dewijl zo een gezonke vaartuijg, door de sterke maalstroom aanstonds zo zeer aan stukken werkte, dat men de stukken en brkken in korten tijd buijten de revier tegen het strand aangespoeld zag leggen, terwijl intusschen de steenen in een verkeerde diepte geraakten, zonder dat ze het oogmerk dienden, namentlijk om voorgrond te winnen, zo dat eenelijk het aanbrengen van harde of ook wel arduijn steenen uijt vervalle heijdense tempels, dewelke niet zonder veel kosten te haalen en te vervoeren zijn, nog het beste bevonden wierd, waar door ik op de gedagten gevallen ben, om eerst een soort van berm of paalwerk te laaten maaken, die maar gld 408 : 9 gekost heeft, en door de vaste coelijs van de equipagie werf 's middags en 's avonds, voor dat ze na huijs gaan, ider een dragt steenen van oude en afgebroken werken bij Stroomburg te laaten aanbrengen en daar needer te doen smeijten, hetgeen dus de Comp. niets kost, en egter gaande weg een schoone en ruijme voorgrond maakt ; dus is het noodig om daar aan telkens de hand te houden en te zorgen dat er altoos oude steenen in voorraad leggen, om zodra de voorgrond maar een weijnig zakt, ten eersten weder te kunnen aanvullen ; en dewijl de wooninge van de Secunde op die punt en de wooninge van den Gebieder ook niet verre van daar staat, en dus die plaats dagelijks door hun kan bezien worden, zo is het voor hun wijnig moeite telkens het oog daar eens heen te wenden ; behalven dat de equipagiemeester die in zijn dienst, dagelijks aan de revierpoort en dus dagelijks ook daar digt bij is, eens voor al order heeft, om insgelijks daarna te zien, en de voorgrond bij de minste zakkinge met de daar in voorraad leggende steenen aan te vullen door zijn volk zonder apparte onkosten daar voor te mogen opbrengen : dit is wel een klijnigheijd dog die egter niet genoeg aan te prijzen is ; want in negen jaaren gld. 7510—daar aan te veronkosten, genoegzaam zonder effect dan wel dit wijnige te observeeren, dat niets kost en het vereijschte effect heeft, dunkt mij is een argument genoeg om zulke klijnigheeden te melden.

Welke middel het beste nog is geweest.

Dog het nu uijtgevonden is van meerder deugd.

En zulks diend onderhouden te werden.

En wie al, het oog daar over diend te houden

Voordeel dat men daar meede heeft.

Maar wij hebben hier aan de zuijd zijde van de stad een tamelijke groote vlakte wel ter lengte van een goede canon schoot.

De vlakte voor de stad is irregulier en gevaarlijk geweest.

Dog die vlakte was van all 'oude tijden zeer irregulier, over al met kuijlen en hoogtens, waar in en agter welke, op verscheijde plaatzen de vijand zig zoude hebben kunnen bergen, zonder zelvs van de wallen gezien te worden, met een woord, deze vlakte was zodanig gesteld, dat men er zelvs niet als over de voetpaaden kon heengaan, in zo verre, dat somtijds in den avond verscheijde menschen in kuijlen of tangen vielen, hetgeen egter eenigen tijd zodanig heeft moeten blijven, om dat men met de fortificatien werken van de stad te veel te doen had, maar toen den inval van de Nabab geschiede, zijn ten eersten de gevaarlijkste hoogtens en kuijlen, zo veel mogelijk effen gemaakt en 't zedert is daar meede nog eenigen tijd gecontinueerd dus zoude er geen plaineeren meer nodig zijn, om dat de vlakte nu tamelijk equaal is, indien het strand aan deze zijde van de vlakte tussen de punt Holland en Gelderland intusschen niet zeer was aangespoeld en wel juijst met zulke leelijke hoogtens en killen, even als zandheuvels, waar in en agter welke wel 2 a 300 man op meer als eene plaats zig zouden kunnen

Met den inval van den Nabab heeft men deselve moeten effen maaken, en is thans vlak.

Dog aan de strand kant speeld de zee en maakt aldaar eenige hoogtens en killen.

verschuijlen, en dewijl ik voor mij in begrip ben, dat een vijand deze stad willende attacqueeren, zulks van de zuijd en aan de zeijde van het strand zoude doen, zo heb ik die misselijke plaatsen, telkens equaal laaten maaken, en daar meede tot dus lange gecontinueerd, dus zal daarmeede mijns bedenkens nog wat dienen gecontinueerd te worden, tot de werkinge van de zee aan die kant zig verplaats en zig elders heen wend, hetgeen men zomtijds op het onverwagts ziet gebeuren, tans werken er maar 25 coelijs 's daags aan, en ider coelij geniet 2 fanams of 3 stuijvers 's daags, hetgeen juijst niet veel is in vergelijk van de hooge noodzakelijkheijd, om die dagelijks nog al aanspoelende oneffene zand plaat equaal te houden, want ik herinnere mij nog, hoe 's Nabab's troupes, toen we Chettua over zee wilden ontzetten, agter de hoogtens en laagtens op die bekende groote uijtsteekende bank voor Chettua in hinderlaagen geleegen, ons detachement omzingeld en dus die expeditie voor het grootste deel verijdeld hebben.

Die men tragten moet effen te houden.

Nog vald mij iets bij, met relatie tot de fortificatien; de overzijde van het eijland Baijpin of eijgentlijk het zuijdelijk stukje grond, hetgeen de Comp. daar heeft, was successive zodanig met boomen beplant, zo digt bewassen, ja zelfs met verscheijde opstallen zo zeer bebouwd, dat een vijand daar gemakkelijk zoude hebben kunnen nestelen, batterijen opwerpen en uijt dezelve, als hij zwaar geschut had, onze stad, veel quaad doen; Hierom heb ik daar alle de boomen en ruijgtens laaten afkappen en verscheijde opstallen doen afbreeken, dog de lieden tot dit laatste tijd gegeven om hun zo veel mogelijk dat afbreeken dragelijk te maaken, waardoor er hier en daar nog eenige zijn blijven staan, dewelke als nog dienen weggedaan te worden; als wanneer men aan de overkant van de revier, van zig kan afzien en daar een behoorlijk vlakte zal hebben.

De gesteldheijd van Baijpin aan de zuijd zijde was zeer gevaarlijk voor Cochim.

Wat daaromtrend is gedaan en nog dient gedaan te werden.

De Gebouwen.

Van de Compagnie, zijn alle in een tamelijke goede staat, uijt de afgegaane brieven na Batavia zedert het Jaar 1771 blijkt, hoe dezelve toen gesteld waaren en wat er 't zedert aangedaan is; schoon ik wel gewenscht had, dat het laatsse voor mijn tijd geschied was, alzo de Mallabaarse negotie boeken dan voor den inval van den Nabab met nog al minder lasten en dus met nog al meer avantagies zouden gebriljeerd hebben, als anders; dog de overtuijginge van de onvermijdelijke en ten allerhoogsten geklommene noodzakelijkheijd heeft mij genoodzaakt die reparatien te doen: en in welken staat 's Comp. 's gebouwen zig tot nog toe bevinden blijkt bij het hier vooren geciteerd rapport van den opneem der fortificatie, waarbij de tegenwoordige gesteldheijd der gebouwen ook opgegeven word, dog teffens blijkt, dat schoon alle 's Comp. 's gebouwen dezer stad wel in een goeden staat zijn, er egter een manquement is aan de dispens of eijgentlijk aan de zolder van het graan pakhuijs, waar van onlangs omtrend een derde gedeelte doorgezakt is weegens de zwaarte van rijst, die er oplag: deeze zolder is reets Anno 1736 gemaakt en heeft doorgaans veel zwaarte moeten dragen, dog kan ongeagt voorsz: manquement, nog gebruijkt worden, want zodra de doorzakkinge ontdekt wierd, is ter voorkominge van ongevallen, en het begeven van de geheele zolder, alle de rijst die er oplag, ten eersten met magt van volk, overgedragen, na deeze en geene particuliere plaatsen, waardoor ze met dommekragten weder heeft kunnen opgeligt en met stutten ondersteund worden, in zo verre, dat deselve nu weder bruijkbaar is, ik zegge bruijkbaar dat is in dien men er bij voorbeeld goeniezakken, carwaat, ledige vaatwerken en diergelijke ligte articuls opbrengd; dog indien men er er weder rijst op zoude moeten bergen, dan zal deselve dienen een reparatie te ondergaan.

De gesteldheijd van s' Comp.'s gebouwen.

Rapport van dies bevinding.

Aan de zolder van de dispens is een manquement.

Dat manquement is geremedieert, dog maar om ligte artikels daar op te bergen.

De Landerijen.

De landerijen van de Compagnie 't saamen genoomen, maaken ook nog al een tamelijk deel van 's Comp.'s bezittingen uijt, dog zijn zeer verdeeld, en het schijnt, dat men in vroegere tijden toen we onder de inlandse vorsten nog het equilibrium hielden en aan ijder genoegzaam de wet stelden, niet gedagt heeft, dat de tijden zo zeer zoude kunnen veranderen en dat men derhalven niet nodig geoordeeld heeft, liever onze bezittingen te lande bijeen te trekken, met van de andere vorsten, wat te neemen dat het digste bij lag, en daar voor hun wederom te geven, hetgeen nader bij hun en het verste van ons lag, hetwelk men toen gemakkelijk zoude hebben kunnen doen, daar nu onze bezittingen over al zo in het Trevancoorse als Cochimse zeer verspreijd zijn, hetgeen geduurig moeijlijkheeden veroorzaakt, tusschen de weederzijdse inwoonder, en inzonderheijd met de pagters, dewelke voorschr; landen en thuijnen pagten; want zo hebben wij voor 't fort Cranganoor maar effen een canon schoot gronds, agter Cranganoor in de revier, de ijlanden Moetoecoenoe, aan de regter zijde van Cranganoor na 't oosten een klijn eijlandje.

S' Comp.'s landerijen leggen zeer verdeeld.

Aanmerking daaromtrend.

Het noord eijnde en het zuijd eijnde van het eijland Baijpin zijn twee strooken gronds ons toekomende, terwijl het overige gedeelte van Baijpin den koning van Cochim toekomt; van de oost zijde van deze stad omtrend een canonschoot verre, heeft men al het grondgebied van den koning van Cochim, en aan de zuijdzijde van de stad, hebben we ook maar een canonschoot verre, gronds, terwijl we de revier aan 't noorden en de zee aan het westen hebben; de eijlanden voor aan in de revier zijn de onze die de Portugeezen ook gehad hebben, waarvan Bendoerte het grootste is; voorts hebben we in het midden van Trevancoors land tot Coilan toe verscheijde stukken lands, hier en daar verspreijd, ten welken belange mij refereere aan de nevens gaande notitie gem. 't No. 6, waarbij specificq aangeweezen worden, alle de landen en thuijnen die wij bezitten, met aantooninge waar ze leggen, uijtmaakende te samen negen eijlanden, negen en sestig thuijnen en gronden, waaronder ook begreepen is, de vlakte van 's Comp.'s thuijn tot aan Calwettij—Calwettij is eijgentlijk dat terrain, waar onz escheepstimmerwerf staat—bedragende 42,089 vrugtdragende klapper, en andere boomen, 45,07[1] parras zaaijlanden en 19,716 zoutpannen, zodat indien alles wat van ons zo verstrooijt is, bij elkander lag, het nogal een mooije lap gronds zoude zijn: Dus zoude het zijne bedenkinge verdienen of het niet beter was, die verscheijde stukken gronds ten minsten bezuijden Cochim, in het Trevancoorsche gelegen aan dien vorst liever over te laaten en daarvoor weder te bedingen omtrend zo veel terrain van hem tegen ons territoir grenzende maar dewijl ik de aard der Mallabaarse vorsten en in zonderheijd van Trevancoor meenende te kennen, niet geloove, dat Trevancoor een hand breed van zijn land zal afstaan, zodat indien men van die zozeer verspreijde thuijnen en landerijen en van de daar uijt ontstaane moeijelijkheeden wilde afkomen, er niet anders op zoude zijn als dezelve aan Trevancoor maar te verkoopen voor een capitaal, eenigzints geproportioneerd na de jaarlijkse revenuen die wij er van genieten en men als intrest zoude kunnen bereekenen, hetgeen mogelijk wel gaan zoude, alzo de inlandse vorsten door hunne harde regeeringe uijt thuijnen en landerijen meer revenuen trekken als wij, want ik kan niet zien waarom wij niet liever een goede somma gelds voor die gronden in 's Comp.'s cas zouden accepteeren, als van dezelve jaarlijks een inkomen te trekken, om dewelke men nu en dan moeijelijkheeden heeft, en welke revenuen zomtijds bij verandering van tijden, voor ons onzeker zouden kunnen worden.

Hoeveel boomen, zaaijvelden, en zoutpannen daar op zijn.

Wat het beste zoude zijn daaromtrend te doen.

Omtrend de helfte tussen hier en Coilan of eijgentlijk op Porca heeft de Compagnie eene steene logie en een peper pakhuijs, alwaar een boekhouder als resident legt, om de peper in te samelen, dog we hebben daar verder geen eijge grond als eenige schreeden rontom het pakhuijs en de logie: omtrend de helft tusschen Porca en Coilan landwaards in — want Porca legt aan strand—legt Calicoilan, alwaar ook een boekhouder als resident legt, en al meede een steene peper pakhuijs.

Onze bezittingen te Porca.

En te Calicoilan.

en logie van ons is, insgelijks maar met eenige schreeden gronds; en buijten het fortress Coilan hebben we niets als een weijnig gronds, dat ook pas een canonschoot ver is, en waar van de inwoonders zelfs hoofd gelden aan den koning van Trevancoor betaalen, even gelijk de Parruassen te Tutucorijn aan de Armane betaalen.

Zoomeede te Coilan.

Wat nu aangaat onze magt bestaande in de zeevaart, militie, en arthillerij, zo dient dat met betrekking tot:

De Zeevaart.

Dienomslag hier niet groot is, alzo men hier maar een tweemastig en een eenmastige chialoup, item een snel zeijlend inlands vaartuijg, benevens zeven gamellen, en drie chouwtjes heeft, dienende tot lossen enladen, en om dagelijks water van boven uijt de revier voor 't garnizoen te haalen, behalven, nog een roeijvaartuijg om te boeseeren en om de lieden af en aan boord te brengen, van welke voorsz: gamellen er drie ten oorlog toegetuijgd zijn, om in derevier gebruijkt te kunnen worden, en dewelke zodanig gemaakt zijn, dat men dezelve in een oogenblik van een oorlogsgamel tot een los gamel, en van een los gamel, tot een oorlogs gamel kan emploijeeren; dewijl alles, wat tot het laatste behoord, met pen en gat gemaakt en genommerd zijnde spoedig in en uijt kan genomen worden; terwijl het geschut, en wat verder daar toe behoort, in 't ammonitie huis afzonderlijk klaar legd, om zo maar op de gamellen, benevens wat militairen en arthilleristen geplaatst te worden; we hebben hier maar weijnig Europeeze matroozen, zodat we ons verder moeten behelpen met inlandse, om onze voorsz: vaartuijgen te bemannen en op de werf dienst te doen.

Het getal der vaartuijgen die men heeft.

Waartoe de gamellen naarder worden gebruijkt.

Dan dewijl ik hier, van onze vaartuijgen en van lossen en laden spreeke, zo kan ik niet voorbij ten dien belange te noteeren, namentlijk dat men in het lossen en laden met goed overleg te werk gaande, nogal veel kan contribueeren om een schip buijten extra toevallen spoedig te lossen en te laaden waar door dan zo een schip, indien het om de een of andere reeden, Ceijlon niet moet aandoen, spoedig te Batavia terug keeren, en daar onmiddelijk weder emploij kan vinden, hetgeen ten minste in mijn tijd, hier doorgaans plaats gehad heeft, tot dat we met den Nabab in moeijelijkheeden geraakt zijn, alzo men van dien tijd de scheepen hier heeft moeten aanhouden, tot het eijnde van de goede mousson om het eijland Baijpin te bewaaren en deze rheede veijlig te houden voor de vaartuijgen die hier ten handel komen.

Met goed overleg te werk gaande kunnen de scheepen spoedig gelost en gelaaden werden.

Het is bekend, dat de Comp. ongemeen veel gelegen legd, aan het spoedig depecheeren van haare scheepen, en het is daarom, dat er bijna geen articul is dat bij continuatie met zo veel nadruk aanbevoolen word, namendlijk, om tog geene scheepen een ogenblik nodeloos op te houden.

Waaraan de Comp. veel gelegen legt.

Hier heeft men behalven de ordinaire zee en land winden, ebbe en vloed; onze los vaartuijgen zijn breed, die veel laden kunnen, zijnde sterk, dog zeer lomp, kunnende geen zeijl voeren als voor den wind, zodat ten minsten twaalf man (waar toe men hier coelij's gebruijkt) op ider gamel moeten roeijen, opdat de vaartuijgen, onder faveur van de land wind of ebbe, kunnen na buijten gaan en haare lading hebben, tegen dat, of de zee wind of de vloed doorkomt, want als daar niet op gelet word, dan ziet men dat de gamels op zijn tijd of niet aan boord of niet van boord in de revier kunnen komen waardoor dan telkens een etmaal verloopt.

Wat men omtrent het lossen en laden te observeeren heeft.

Remarque omtrent die observatie.

En dewijl de gamels ledig na boord gaan, en de scheepen doorgaans het een of ander moeten inneemen, tot het ingeeven van welk, men zomtijds wagt, tot op het laatste, waartoe dan weder expresse gamellen moeten gezonden worden, en waarmeede dan ook weer eenige dagen verloopen, die men, met een goed overleg had kunnen winnen, zo mag men, hier wel wat attend op zijn en verneemen, of er wanneer de gamels ledig na boord gaan, en de scheepen een weijnig ruijmte beginnen te krijgen,

dan niet telkens zulke artikels ook na boord gezonden worden, die er op moeten zijn, en zonder belemmeringe van het lossen, bij provisie al ergens kunnen geborgen worden; men zal mogelijk denken, dat dit een onnoodig aanmerkinge is omdat het waarneemen van ebbe en vloed, land en zeewinden, en een behoorlijk emplooij van de los vaartuijgen, de geringste kundigheeden zijn, die een zeeman en een equipagiemaster diende te hebben, en ik bekende dit ook, maar de ondervindinge heeft mij geleerd, dat het continueel toezigt daaromtrent noodzaakelijk is, en om dat dit een articul van te veel aangelegentheijd is, zo heb ik mij niet ontzien, in dit geringe detail te treeden.

Men heeft bij ondervindinge, dat zulks noodzaakelijk is.

Doorgaans komt hier in het laatste van het jaar een schip van Ceijlon, om peper af te haalen, brengende meede wat we van Ceijlon g,eijscht hebben; dit schip zend men dan maar ten eersten na Porca en Calicoilan, om daar peper te laaden en gelaaden zijnde, direct na Ceijlon terug zonder juijst weeder na deeze rheede te doen komen om de papieren te haalen, gelijk dat bevoorens hier plaats had, dog nu niet meer, alzo de papieren hier intusschen wel klaar gemaakt en over land na Porca of Calicoilan kunnen gezonden worden, waar door dan ook weer eenige dagen uijtgewonnen worden.

Op welke tijd hier ordinair een schip van Ceijlon komt om peper te halen.

Wat men daaromtrend in agt dient teneemen.

Dus overgaande tot:

De Militie.

Als een noodzakelijk artikul om onze bezittingen te bewaaren, moet ik tot mijn hartelijk leetweezen aanmerken dat het militaire weezen hier doorgaans ten minsten eenige jaaren herwaards in een zeer zwakke staat geweest is, en dat hoe zeer ik zulks ook eens en andermaal met nadruk opgegeven, en het gevaar aangetoond hebbe, waar in men daar door hier ligtelijk zoude kunnen geraaken, het de Hooge Regeeringe te Batavia egter volstrekt onmogelijk is geweest, ons guarnizoen met een naam waardig getal te vermeederen, uijt hoofde van eijge gebrek; zo dat het aanzien van de Comp. onder de inlandsche vorsten alhier, meer door industrie als door het mili taire weezen heeft moeten staande gehouden worden, en de Nabab Haijder Alijchan ons ongetwijffeld, zo vijande lijk niet zoude aangevallen hebben, indien, hij maar in magt met Trevancoor en Cochim gelijkstandig en niet zo een magtigen en onderneemende conquerant was geweest; maar men mag hem zo magtig en onderneemend stellen, als men wild, ik denke egter, dat als one militaire magt maar aanzienelijker en geproportioneerd na onze bezittingen was geweest, of indien hij maar niet verzekert was geweest, dat we hier, in zo een magtelooze staat waaren, hij ons nog niet zoude hebben durven aanranden, gelijk hij ook niets meer heeft durven doen, zedert onze militaire magt hier aanzienelijker geworden is. Aanmerkelijk is de remarque van de vergaderinge van 17 bij generaale briev van. den 30 8ber 1776; noopens den zwakken staat zo van's Comp's militaire magt, als van de arthilerij—in het bijzonder ter dezer custe, luijdende bewoordelijk aldus:—

De militie is hier steeds in een zwakke staat geweest en Haar Hoog Edelheedens hebben haar niet kunnen versterken.

De Nabab zoude ons niet aangetast hebben was hem onze zwakheijd niet bekend geweest.

'T Zedert onze magt aansienelijkeris geworden heeft hij niets meer ondernoomen.

" Het diep verval waar in die magt zig heeft bevonden, schijnt zelvs de inlandse " vorsten in 't oog te zijn geloopen en op " hunne gemoederen indrukken te hebben " gemaakt die het te wenschen waare, dat " men had kunnen voorkomen."

Aanmerkinge van de Heeren Majores over het verval van de militaire magt hier.

Terwijl we intusschen nu verpligt zijn, door het in dienst neemen van inlandse troupes en weegens den verderen omslag, dewelke diergelijke aanvallen tot een natuurlijk gevolg hebben, zulke excessive ongelden to dragen, om zelvs maar bij het defensive te blijven en slegts te bewaaren, hetgeen we nog hebben, dat we wel, voor de helfte van dié meerdre kosten hier een

Men is nu verpligt excessive kosten te doen om ons in staat van defensie te houden.

grooten militaire magt zoude kunnen gehad, en dus mogelijk onze bezittingen behouden hebben; dan het is nu zo en het gepasseerde is niet te herdoen, maar nu we het gevolg van zo een zwakke toestand ondervonden hebben, zo denke ik, dat schoon de zaak met den Nabab bij gelegd wierd, we hier evenwel niet alleen wat meer Europeeze militairen dienen te hebben, maar ook, ten minsten voor eerst onze inlandse troupes moeten aanhouden.

Veel caduke mènschen zijn in het guarnizoen hier.

Maar het jammerlijkste is, dat onder ons guarnizoen zo veel caduce zijn, die op zijn best genoomen maar schildwagt kunnen doen, zodat men op het getal willende reekenen zig misreekenen zouden terwijl men intusschen die menschen, als in 's Comp.s dienst caduc geworden, niet als oude paarden op de dijk jaagen, nog hun gagieeren kan, om dat ze zooveel jaaren niet gedient hebben, als volgens de ordre daar toe staat, ten waare de Comp. uijt een zonderlinge gunst, en om de Mallabaar eens van die caduce militairen te ontdoen, dezelve een genade brood wilde geven.

Het zoude goed zijn zo men hen een genade brood konde bezorgen.

Men mag wel continueeren met Inlandsche christenen en chegossen in dienst te houden.

Omtrend de inlandse militairen, mag men wel continueeren, met inlandse Christenen en chegossen, onder den naam van Mallabaarse zoldaaten in dienst te houden, als zijnde naturellen dezes lands, die hier vrouwen en kinderen hebbende, dus voor de geruste inwooninge zo goed vegten en minder dezerteeren, als de sipais, welke laatste, hier in dit open land wel eens van den eenen na den anderen loopen, na maate de kans van den oorlog helt, behalven dat de inlandse Christenen en chegossen bij na maar halv zo veel kosten als de sipais, waar omtrend ik mij refereere aan het geen ik daar over na Batavia geschreeven hebbe bij aparte missiven van den 30 April 1778 en 27 8ber 1780, bij welke laatste briev blijkt, hoe ik uijt hoofde van het bekende gebrek aan Europeeze militairen, getragt hebbe, om van de inlandse troupes en voor al van de sipais all het nut te trekken, wat er maar eenigzints van te trekken is, ten minsten dat nut wat er de Engelschen van trekken, die met hunne sipais hier in Indien al vrij veel weeten uijt te voeren.

Omdat dezelve maar halv zo veel als de sipais kosten.

Men heeft een preuve genomen sipais naar Batavia te zenden.

Dog nopens de sipais moet ik Uw. Ed. nog in het bijzonder herinneren, hoe ik bewust zijnde, dat men te Batavia ook groot gebrek aan volk heeft, eens een preuve genomen hebbe, namentlijk om eenige sipais van hier na Batavia te zenden, blijkens mijne aparte briev na Batavia onder dato den 20 October 1779, en waarmeede ik 't zedert gecontinueerd hebbe tot een getal van 190 koppen.

Waarmeede Haar Hoog Edelheedens zo wel te vreeden waaren, dat nog 300 man g'eijscht zijn.

Hetgeen Haar Hoog Edelheedens zo wel bevallen heeft, dat bij briev van den 27 Julij 1780, nog 300 stuks ge-eijscht zijn, waarvan reets 180 gezonden zijn; terwijl de overige 120 bij nader gelegent heijd kunnen gezonden werden, wanneer dan die eijsch compleet zoude voldaan zijn, egter rade ik Uw. Ed. om in de aanstaande quaade mousson evenwel niet alleen de zulke te accepteeren, die zig daar toe komen aangeeven, maar zelvs ook, na nog meer, mits het jong en fluks volk zij, te laaten uijtzien, omdat ik niet twijffele of Haar Hoog Edelheedens zullen nog well meer van dat volk requireeren, terwijl Uw. Ed. in contrarie geval, en niet meer volk noodig hebbende, dezelve altoos aanhouden en daarvoor andere, die min flukser, en die zo niet zijn, hun demissie geven kan gelijk Uw. Ed. weet, dat men met die sipais gemakkelijk doen kan.

Aanprijsing om nog meer van dat volk aan te werven voor Batavia.

Wat men het voornaamste in agt heeft te neemen omtrend de militairen.

Het voornaamste wat men omtrend de militairen in 't algemeen wel in agt mag neemen, en waar bij ik mij het beste bevonden hebbe, is te zorgen dat de zoldaat effectiev geniete, wat hem toekomt, maar ook niet meer, dat hij zo min met woorden als met daaden mishandelt, nog om geen bagatel telkens gerottingd worde, maar dat hij daar en tegen voor ider vergrijp hetgeen

hij weet, dat hem op straffe verbooden is, zonder eenige verschooninge, na de wet gestraft, en dus onder een goede discipline gehouden worde, en eijndelijk dat hij zindelijk in de kleederen gehouden en bij continuatie in den wapenhandel, vooral in zulke manheuvers geoeffend worde, die hier te lande meest te pas komen. Ik hebbe onze troupes zo Europeeze als Maleijers, benevens de sipais en Mallabaarse zoldaaten verscheijde maalen haare manheuvres tot mijn genoegen zien maaken, en afvuuren, men mag, ja men moet altoos voor al in oorlogstijden wel zuijnig met het kruijt zijn, maar om het volk bekwaam in den wapenhandel te doen zijn en te blijven behoevd men geen kruijt te ontzien, want gelijk de zindelijkheijd het cieraat ja zelfs de gezondheijd van den zoldaat is zo moet de continueele occupatie en excercities zijn element zijn.

Maar zo noodzakelijk de militie tot verzekeringe van onze bezittinge is, even zo noodzakelijk is.

Artillerij.

Ik zal bij dezen niet opgeven, hoe slegt het hier met dit zo zeer aangelegen articul gesteld is geweest; het is mij genoeg, dat daar omtrend het noodige redres gemaakt is, zo veel de tijd en omstandigheeden toegelaaten hebben. De wallen zijn nu voorzien van nieuwe en goede affuijten, behalven nog een goed aantal in reserve, en men mag wel continueeren, om nog al meer in reserve te laten aanmaken en beslaan, om dat in cas van nood, en als er veel geschooten word, een affuijt al schielijk uijt elkander kan worden geschooten, behalven dat de lugt ook hier veel quaad aan de affuijten doet, indien men daar omtrent geen voorzorge gebruijkt.

Het nodig redress omtrend de arthillerije is gemaakt.

De tegenswoordige gesteldheijd derselve.

De affuijten kan men egter al zeer wel tegen het inwateren en tegen de sterke lugt preserveeren, met die schikkinge, de welke daaromtrend gemaakt is, en waar van de nakominge niet verzuijmt dient te worden met maandelijks de wielen te doen keeren, de affuijten op zijn tijd te laaten teeren, en te zorgen, dat men effectief, de theer daartoe gebruijkt, die er voor verstrekt word; ik zegge dit niet zender reeden omdat ik meer als eens ondervonden hebbe, dat men daar omtrend of uijt baatzugt, of uijt nonchalance nalatig zoude geweest zijn, indien ik niet telkens speciaal daarop gelet had, ongeagt de ordres en reglementen daartoe relatief: behalven deze voorzorge zo hebbe ik van de Hooge Indiase Regeeringe bij brief van den 1 Meij 1772 qualificatie verzogt, en dezelve den 25 7ber daar aan erlangd, om in de quade mousson, wanneer men hier genoegzaam geen vijandelijkheeden te wagten heeft, de stukken op de wallen--uijtgenomen de flankstukken— op de grond te strijken, en de affuijten onder een dak te plaatsen, waardoor ze bijna een half jaar, van regen en lugt bevrijd zijn, en bij na wel eens zo lang als anders kunnen duuren.

Schikkinge tot preservatie van d' affuijten.

Waar de affuijten in de quaade mousson geborgen worden.

En hoezeer het een bekende zaak is, dat het kruijt ook op zijn behoorlijke tijd gekeert werde, op dat het niet klontere en bederve, zo ben ik egter in de nood zakelijkheijd gebragt zodanige ordres te stellen, dat zulks niet kan verzuijmt worden, al wilde men het verzuijmen, want om verzeekerd te zijn, dat de kruijd-vaaten alle maande, en de wielen van den affuijten alle veertien dagen gekeerd worden, zo word zulks nu verrigt ten bij weezen van den officier die het piket heeft, en na dat het verrigt is, word van de hoofdwagt, daar van rapport gedaan; terwijl zulks van de buijten comptoiren alwaar kruijt en geschut is, 's maands ook speciaal bedeeld word, zo dat dit nu niet meer kan verzuijmt worden, indien maar gezorgd word, dat die ordre bij extraordinaire gevallen of onder het een of ander pretext niet ongevoelig in 't vergeetboek geraake; voorts refereere mij nopens het artikul van de artillerij aan de resolutien van 22 Augustus, 28 8ber 1771, 3 Feb 13 Aug en 16 7ber 1772, en 4 Junij en 15 8ber 1773.

Gestelde ordre tot preservatie van 't kruijt.

Kan nu niet meer versuimt werden.

Buijten de arthillerij en ammonitie alhier voor de wallen, waarvan hier een memorie is bij gevoegt gent 7 hebben we hier ook nog een tamelijk goede veld arthillerije, welke altoos zindelijk diend gehouden te worden en klaar te staan, om op eerste order te kunnen uijtrukken, en op dat nimmer daar aan iets manqueere, is het wel de moeite waard, nu en dan een wandelinge doende, daar zelfs eens na te gaan zien; ten minsten, ik weet bij ondervindinge, hoe noodzakelijk zulks is.

Men heeft hier ook een tamelijke goede veld-artillerije.

Onze Arthilleristen kunnen nu een kogel brengen en een bom werpen, waar men ze hebben wild, dog de jaarlijkse en weekelijkse exercitie is ten hoogsten nodig, voor al kan ik niet manqueeren, als een goede zaak aan te prijzen om te continueeren, met de companie grenadiers, zo als ik die hier opgerigt en vrijwillig ge-engageert hebbe, namentlijk om voor een vrije monteeringe, zig bij de arthillerij ook te laaten onderrigten, en te exerceeren, te weeten met het geschut om te gaan, een kogel te schieten en een bom te werpen, waar men begeerd, met belofte, dat ze in cas van beleg of attacque, zo lange ze in zo een geval als arthilleristen ageeren, meerder of eijgentlijk gagie van arthilleristen zullen genieten, hetgeen maar zelden exteeren kan.

Wel g' oeffentheijd van onze arthilleristen.

Aanprijzing om de grenadiers bij d' artillerije te doen exerceeren.

En hier voor laten ze zig in de excerceer tijd, viermaal ter week, en voorts alle veertien dagen, eens, excerceeren buijten de ordinaire militaire exercitie; zo dat men van deze Companie dubbelden dienst kan hebben, terwijl het in allen gevalle zeer goed is, dat een militair ook de arthillerij verstaat, zo wel in 't veld als in een beleg, en dit heeft ook buijten des nog een ander nut, namentlijk, dat deze militaire uijt ambitie of zelfs maar uijt een zoort van een spelletje, zig expres toeleggen, om de effective arthilleristen te overtreffen, terwijl de arthilleristen daar en tegen niet gaarne ziende, dat ze door de militairen over troffen worden, zig ook met meer vlijd op hun metier toeleggen, waardoor ze beijde elkander de loef zoeken af te steeken, hetgeen ik verscheijde maalen, met vermaak gezien hebbe.

Waardoor men dubbelde dienst van deeze Comp. hebben kan.

En wat nut dezelve almeer te weege brengt.

En om in deze criticque tijds omstandigheeden, al verder van de nood een deugd te maaken, zo heb ik onlangs een preuve genoomen om inlandse christenen met dat nut bij de arthillerij te gebruijken, als ze bij het militaire gebruijkt worden, ten welke opzigte mij refereere aan hetgeen daar over na Batavia geschreeven is, bij aparte briev wan den 6 Januarij Y° leeden, en ik heb het genoegen te mogen zien, dat deeze menschen in hun zoort nog al tamelijk aan het oogmerk voldoen, zodat het nodig zal zijn verder de hand aan hun te houden.

Preuve genoomen met inlandse christenen bij de arthillerie te gebruijken.

Deeze menschen voldoen tamelijk aan het oogmerk.

Agter de zeevaart, militie en arthillerij zal wel het best zijn te laaten volgen het articul van.

Dezertie.

Zijnde een quaat, dat ter dezer plaats niet schijnd belet te kunnen worden, dewijl men hier een open land heeft, en het volk, dat men tog altoos niet opgeslooten kan houden, eens een vrijen dag hebbende, zo gemakkelijk als op een plaats in Indien, zig weg kan maaken; bij de koning van Cochim worden ze niet meer in dienst genomen, en ik geloof zelfs niet, dat Trevancoor tans onze dezerteurs ook meer aanhoud, ten waare eene enkelde, die een kunstenaar is, of van een bijzonderen dienste voor hem kan zijn, want indien hij eenig dezerteurs van belang mogt

Gemakkelijkheijd om van hier te deserteeren.

Waar heen ons volk doorgaans deserteert.

aanhouden, zo zoude zulks hier niet verborgen kunnen blijven, zo dat onze dezerteurs doorgaans na de Engelse te Ansjenga, Tallicherij of Mahe dezerteeren; dog waar over men zig het meest moet verwonderen is, dat zelfs deeze en geene na de Nabab gedezerteerd is, niet tegenstaande het genoeg onder het volk bekend is, hoe slegt de Europeezen daar behandelt en betaalt worden, dog ik moet teffens bekennen, dat na maate van de meerdere militairen, die hier nu eenigen tijd gelegen hebben, en de gelegentheijd die ze hebben om weg te geraaken, de dezertie egter niet groot geweest is; ten minste daar durve ik voor instaan, dat het volk hier niet beknibbeld nog te kort gedaan word: Ik hebbe altijd gezorgt, dat het hoofd van de militie, buijten hetgeen de Comp. hem toelegd, eenig inkomen heeft, na maate van zijn caracter, buijten lasten van de gemeene man, opdat hij uijt bekrompenheijd niet mogt vervoerd worden tot zulke beknibbelinge van den zoldaat als zomtijds wel eens plaats heeft; hetgeen ik altoos op de serieuste wijze verbooden hebbe, en ik heb zelvs het genoegen gehad, dat wanneer er eenige van de Engelse, Fransche of van de Nabab, op belofte of in hoop van pardon, terug kwamen, zij altoos onder hunne makkers verteld hebben dat het groot geroep van meerder bezoldinge bij andere Naties maar schemeriek is, alzo ze bij slot van reekeninge pas de helfte genieten van het geen er van opgegeven word; zo meede dat ze het over al slegt, en nergens zo goed als bij d' E. Comp. gehad hebben, en dat hunne dezertie meest uijt vrees veroorzaakt is, wanneer ze wat in 't hoofd gehad hebbende, en niet op zijn tijd 't huijs gekomen, dus voor correctie bedugt geweest zijnde, zig nog langer verschuijlden, en vervolgens te laat begrijpende, dat door dat langer uijtblijven hun straf verzwaarde eijndelijk uijt vreeze een goed heenkomen gezogt hadden. Nopens welk laatste ik wel geloove, dat dit omtrent eenige, plaats heeft maar de ondervindinge leerd teffens, dat deeze en geene nugter zijnde, en na voorige afspraak met elkander heen gegaan zijn, zo dat de dezertie voor 't grootste gedeelte wel mag toegeschreeven worden, aan een zoort van eijgenschap, die men zelfs in Europa bij den zoldaat ziet plaats hebben namentlijk dat hij het, zo genaamd, " eens in zijn hoofd krijgt om te dezerteeren, zonder eenige reeden ": en dus weete ik tegen de dezertie niet beter als dat men continueere bij de tegenswoordige usantie, namentlijk een premie van 10 rop.'s te stellen, en ook de facto te betalen aan den inlander, die op zekere bepaalde distantie een mattroos of militair attrapeert; welke premie hij dan weer indiend; want het volk weet, hoe verre het mag gaan, en dat het daar buijten geattrapeerd wordende, opgevat word door de inlanders, die daar gretig oppassen; en dit diend men zo sterk te mainteneeren, dat, schoon het al eens voor een enkelde keer mogt gebeuren, dat een kerel in der daad nugter zijnde, buijten de bepaalde distantie opgevat word, die egter uijt alle omstandigheeden niet schijnt te hebben willen heen gaan, men egter om alle excepties voor te komen, de premie moet laten betalen, vooral omdat hij geweeten hebbende, hoe verre hij maar mag gaan, en nugteren geweest zijnde, dus met zijn volkomen kennis gedaan heeft, hetgeen hij weet, dat hij niet doen mag: want anders zouden de ijver en ernst, waarmeede de Mallabaaren, om de wille van de premie op de dezerteurs passen, verminderen, en op 't laatst wel geheel te niet raaken; zo dra derhalven een kerel, het zij bij rol leezen als anderzints absent gevonden of aan dezertie suspect gehouden word, dan diend daarvan immediaat rapport gedaan en daarmeede niet gewagt te worden, tot 's morgens, want dan kan een Gebieder nog voor het sluijten van de poort in het land kennis laten geven, dat er een matroos of militair absent is, hetgeen dan als een lopend-vuurtje verspreijd word onder de Mallabaaren die er dan, zelvs des nagts op uijt snuijven, evenals of ze op de jagt jaan, gelijk het dan ook wel gebeurt is, dat ze er met een geheele troup op uijt gingen, en de geabsenteerde in weijnig uuren opbragten, mitsgaders het geld onder elkander verdeelden; en door het stellen van deze premie worden nog al zeer veele opgebragt, die of door dronkenschap gedwaalt of gedezerteerd zouden zijn, indien ze niet opgevat waaren. Nu diende ik ook nog specificq van.

De desertie is thans hier egter niet groot, en het volk word niet beknibbelt.

Men heeft het genoegen van de terug gekomene deserteurs te hooren, dat ze het nergens zo goed, als bij de Comp. gehad hebben.

Waar uit hunne desertie meest ontstaat.

Middel daartegen.

welk men diend te mainteneeren, en waarom.

'S Companies Belangens alhier te melden, schoon zulks reeds in het begin dezes of eijgentlijk onder het hoofd-deel van de Mallabaar in 't algemeen, kortelijk gedaan is: onder de belangens, die de Comp: hier heeft, behoord zeekerlijk ook de inzaam van producten. bevoorens heeft de Comp. hier inzaam gehad van verscheijde articulen, die 't zedert, als van geen re-eel belang gevonden zijnde, afgeschreeven zijn, tot den inzaam van Mallabaarse lijnwaaten inclusive; zo dat tans voor het grootste gedeelte in aanmerkinge komt.

De inzaam van producten is het voornaamste belang van de Comp. hier.

Den inzaam van Peper.

Dewelke hier bestaat in tweederleij, namentlijk in contract peper of in peper die men particulier inkoopt; door de eerste verstaat men, die peper, dewelke de koning van Trevancoor volgens 't laatste contract van 1753, namentlijk, 3,000 candijlen uijt zijn erflanden tegens 65 ropijen 't candijl van 500 pd. en 2,000 candijlen uijt zijn andere conquesten, tegens 55 ropijen leveren moet; maar dewijl ik onder het articul van den koning van Trevancoor, reeds het noodige van de contract peper gemeld hebbe, zo refereere mij daar aan en zal hier maar alleen spreeken, van den *Particuliere Inzaam*, waardoor men nog al wat peper magtig kan worden, indien men de lieden maar aanstonds zonder eenige kortinge contant betaald en bij de leverantie in 't gewigt niet beknibbelt, waar tegen men scherpe ordres stellen moet, en niet genoeg waken kan.

Hoedanig d'inzameling van peper hier geschied.

Hoeveel Trevancoor gehouden is te leveren.

Men heeft wel eens gemeend dat de Particulieren Inzaam tot nadeel van de contract peper zoude strekken, uijt bedugtinge dat wij aan particuliere veel meer betaalende en Trevancoor zulks eens komende te weeten, deze dan ook zo veel ten minsten veel meer als het contract luijd begeeren zoude, dog Trevancoor weet zeer wel, dat hij de eenigste niet is op de Mallabaar, in wiens land peper groeid, en dat er dus genoeg peper buijten hem kan gekogt worden, en ook waarlijk gekogt word; Bovendien, zo heb ik zijn Ho^{t}. ook eens en andermaal doen begrijpen en ronduijt verklaart, dat de contract peper, die hij leveren moet, nog duur genoeg door ons betaald word, indien hij zig maar eens herinnerd, welk een groot faveur en voordeel hij daar voor, van de Comp. gekreegen heeft, namentlijk, dat de Comp. hem niet in den weg is geweest, om zig meester te maken van zo veele vorsten en schoone peper landen, waarvan hij tans grooté inkomsten heeft; behalven de onkosten van guarnizoen en fortificatien, die we zelvs in vreedens tijden, tot zekerheijd van zijn Ho^{t}. hier moeten dragen, zodat ik in begrip ben, dat wij maar moeten tragten zo veel mogelijk is, Trevancoor bij 't contract te houden en buijten des, zo veel peper particulier intekoopen, als door industrie en merkantile middelen maar eenigzints te doen is, want waarom zouden wij de gelegentheijd daartoe hebbende, dezelve laaten vaaren, en dus in handen van andere laten vallen? en ik zou er in allen gevalle, zelve geen zwaarigheijd in vinden, al wist Zijn Ho^{t}. het, want die geene, van wie wij de peper voor meer geld kopen hebben aan ons de verpligtinge niet, die deze vorst aan de Comp. heeft, en daarom zou ik nooijt van gevoelen zijn, om hem een duijt meer voor zijn peper te geven, als hij er voor gecontracteerd heeft; het mogt voor het eerste jaar of twee á drie goet gaan, maar hij zou evenwel nalatig blijven in de compleete voldoening van het contract zo lang hij van ons de hoogste prijs niet kreeg, die hij van andere daar voor krijgen kan; behalven, dat de minste veranderinge in het contract hem maar aanlijdinge zoude geven, om verdere veranderinge na zijn zin te bewerken; het contract dunkt mij is favorable genoeg voor hem, en daar dient geen jota meer in zijn faveur bij verandert te worden; Het gaat daarmeede, gelijk met imand die zijn tanden behoud, zo lange men er nog geen eene quijt is, maar zodra hij de eene laat uijttrekken, de daar naast aanstaande ook voeld, los raaken; wij hebben intusschen bij aparte brieven van Batavia onder

Wat men hier van den particulieren inkoop van peper gemeent heeft.

Trevancoor is eens en andermaal te verstaan gegeven, dat hij zijn contract peper duur genoeg betaalt krijgt.

Trevancoor moet bij het contract nopens de peper leverantie, gehouden werden.

En hij moet geen duijt meer voor de peper hebben dan het contract luijt, om reeden.

datis den 20 7ber 1775, en 11 9ber 1776 qualificatie erlangd om particuliere peper intekoopen tot 100 ropijen 't candijl van 500 pd., mits die inkoop niet in het oog van Trevancoor, maar om de Noord geschiedde, en dan kan de Comp. hier altoos nog 120 tot 130 ropias van de bombarassen daar voor krijgen, hetgeen nog al gemakkelijk meede te neemen is, en teffens strekken kan, tot een lokaas, om de bombarassen hier na toe te doen komen: Geduurende mijn bestier, hebbe ik hier particulier ingekogt 764,667 pd. hetgeen schoon niet zeer veel, egter in allen gevalle nog beter is als dat die quantiteijt in handen van andere gevallen zoude zijn: voorts refereere mij nopens den inkoop van peper aan het geen daar over verder verhandelt is, bij de aparte brieven van Batavia dit heen geschreeven den 17 7ber 1765, 31 8ber 1766, 25 7ber 1770, 1 8ber 1771, en 30 7ber 1774, 20 7ber 1775 en 11 9ber 1776: zo meede aan de aparte brieven van hier na Batavia geschreeven den 15 April 1766, 6 April 1767: 31 Maart 1768, 7 Januarij 1772 en 4 Januarij 1776.

Bij welke brieven qualificatie is verleend 100 ropias voor een candijl pper te mogen bestceden.

Hoeveel peper de Heer Gouverneur, geduurende desselfs bestier, particulier hier heeft ingekogt.

Aan welke brieven men zig refereert nopens dies inkoop.

Dan schoon de Inzaam van peper hier de groote hoofdzaak is, zo mag men egter ook niet vergeeten den Inzaam van:

De inzaam van Cardamom.

Omdat dezelve, ons als nog uijt Nederland bij reiteratie zeer nadrukkelijk gerecommandeert word: De Cardamom is een bekende vrugt, waar van de beste zoort groeit op de gebergtens, in het land van Cotteatte, dat nu tributair onder de Nabab Haijder Alijchan is, zodat het tans bezwaarlijk is, dezelve magtig te worden; egter is dit een artikel, dat men tog niet uijt het oog verliezen moet; wijders refereere mij hier, aan het geen is ter nedergesteld bij het beantwoord Patriaas extract van den 7 October 1779, bij onze jongste generaale beschrijvinge na Batavia van den 6 Janu: J. leeden.

Cardamom werd bij reiteratie uit Nederland gerequireerd.

Dog is bezwaarlijk dezelve thans magtig te werden.

Wat daarover is bedeeld.

Intusschen vald er hier in het rijk van Cochim een andere, dog veel mindere zoort, welke klijnder is, en waar van de schil of bast door den tijd bruijnagtig word, daar de andere of noordse, zig doorgaans schoonder en geel vertoond; dan alhoewel de eerste zoort maar alleen gerequireerd word, die we tans niet krijgen kunnen, zo heb ik nu van die andere zoort een quantiteijt van twee picols besprooken ten minsten 's Comp.'s kooplieden, David Rhabbij en Anta Chettij hebben de leverantie daar van op zig genomen ten eijnde dezelve over Ceijlon op twee onderscheijdene schepen verdeeld, na Nederland eenelijk ter preuve te zenden, om te zien, wat die cardamom daar mogt haalen; ik heb ze hier bedongen voor 1¼ R°/as het pd: waaraan Uw. Ed. als het peper schip hier komt gelieve te denken. Voorts heeft men hier ook den.

In het Cochimse rijk valt ook Cardamom, dog zo goed niet als de Noordse.

Van die zoort, zijn egter twee picols besprooken om ter preuve na Nederland gezonden te werden.

En voor het pond bedongen een en een quart ropias.

De inzaam van Koehuijden.

Ten dienste van Ceijlon tot het emballeeren van de canneel. Men zou kunnen vraagen, hoe het mogelijk is, dat de inzaam daar van geschiet ter dezer custe, alwaar in het geheel geen koebeesten geslagt worden, als alleen onder ons, en dewelke dan nog daar toe expres moeten aangefokt of behendig gestole worden, alzo een heijden om geen ding ter wereld, zijn os of koe aan een Christen, Jood, of Mahometaan verkopen zal, uijt bedugtinge,

Het is onbegrijpelijk, hoe dat hier op Mallabaar koehuijden nog werd ingezameld.

dat het beest geslagt zal worden, en even wel vallen hier nog al veel huijden; dog dezelve worden eijgentlijk ingezameld van de gekreveerde beesten der heijdenen, alzo het hier te lande daar van krield, en het op geen duijzenden aankomt; zodat men hier niets meer ziet, als koebeesten, dus is het natuurlijk dat waar zo veele beesten zijn ook zeer veele komen te sterven, als wanneer de heijdenen geen zwaarigheijd maaken, dezelve de huijd te laten aftrekken.

Welke huijden het zijn, die hier ingezamelt werden.

Buijten des, zo is er nog iets anders, hetgeen ik in het eerste maar als een vertelseltje geconsidereerd, dog naderhand als waarheijd bevonden hebbe, namentlijk, dat er een zoort van laag geslagt, gepermitteerd is, dood aas en gekreveerde koebeesten te eeten; deze menschen onderstaan heijmelijk het gras of de plaatsen, alwaar het vee graasd, met zeeker vogt te besmeeren, hetgeen een gift voor deze dieren is, waar door ze kwijnen en sterven, zodat hier door zo wel als door de ordinaire dood, jaarlijks een meenigte van koebeesten sterven; dog de koning van Trevancoor agter dit loopje gekomen zijnde, heeft onlangs in zijn rijk daar een schotje voor geschoten, door een order, dat geene gekreveerde koebeesten, in zijn rijk door voorm: laage casta meer moogen gegeeten, maar onmiddelijk begraven moeten worden, waar door er tans wat minder koehuijden aangebragt worden, als bevoorens; dan dewijl dat verbod mogelijk in het eerste wel wat stand zal grijpen, dog met er tijd weegens de veelheijd van koebeesten wel weder in het vergeet-boek zoude kunnen geraaken, zo zullen dan ook na maate van dien, weder wel wat meer koehuijden aangebragt worden.

Hoe dat het komt dat veele koebeesten hier sterven.

Waartegen Trevancoor ordre in zijn rijk heeft gesteld.

Waardoor den inzaam van huijden vermindert is.

Egter hangd de inzaam van koehuijden ook veel of na maate de handel hier floreert; hoe meer dezelve floreert, hoe minder koehuijden men kan inzamelen, omdat de Bombaraas-vaarders en alle andere wier vaartuijgen, zonder dek zijn, hunne goederen, dog voornamentlijk de zuijker alleen in koehuijden emballeeren, en dezelve vrij duurder betalen als de Comp. waarom dan de inzaam voor de Comp. moet verminderen, dewijl men de lieden niet dwingen kan, hunne waaren voor minder prijs aan d, E. Comp. te geven, als zij bij anderen krijgen kunnen, en het ook niet raadzaam is, de Bombarassen den inkoop dier vellen te beletten, indien men geen stremming in den handel veroorzaaken wild, dewijl ze dezelve niet ontbeeren kunnen, de huijden der koebeesten die hier omstreeks vallen, worden derhalven van ider een opgekogt, om in de goede mousson aan de handelaars te verkoopen, zo dat we maar alleen diegeene kunnen krijgen, die verre van de stad komen, behalven om de Noord, alzo die door de Pannanijse en Calicoetje kooplieden opgekogt worden, terwijl die van de Zuijd te Porca en Calicoilan door onze residenten aldaar opgekogt, en aan de Comp. gelevert worden, voor twee ropias 't corgie, buijten de ongelden van vervoer of afscheep, zo dat indien Calicoilan en Porca niet zo verre van de stad lagen, of indien er om de zuijd ook zo wel een handel plaats was, als te Pannanij, zes uuren benoorden Chettua wij mogelijk nog veel minder huijden zouden kunnen inzamelen: ik hebbe mij veel moeijte gegeven om die inzaam te doen vergrooten maar bevonden dat zulks onmogelijk is.

Na maate den handel hier floreert, vermindert den aanbring van koehuijden.

Want de zuijker werd door de bombaras vaarders in huijden gemballeerd.

En het is niet raadzaam hen den inkoop van huijden te beletten.

Onze inzaam geschied tans te Porca en Calicoilan tegens 2 rop^{a} 't corgie.

Onmogelijkheijd om dies inzaam te vergrooten.

Goenies.

Tot het maaken van Goenijzakken, en andere diensten, worden ter dezer custe ook ingezamelt, dog almeede maar alleen te Porca en Colicoilan, voor zo verre men dezelve nodig heeft, want meer als men hier in den dienst nodig heeft, geloove ik niet, dat men zoude kunnen magtig worden;

Goenies werden op Calicoilan en Porca ingezamelt.

ten minsten niet om er groote verzendinge van te doen, ze kosten bij inkoop—$\frac{1}{8}$ rop. het stuk en bij reglement is voor een zak bepaald $1\frac{1}{3}$ fs. goenij zodat een zak komt te staan op twaalf stuijvers.

De goenij tot een zak kost 12 stuijvers.

Buijten des heeft men nog zeer veele articuls, die hier vallen, behoorende tot die klijnigheeden, waarmeede de smalle handel gedreeven word, en waar toe de Comp. zo zeer geen relatie heeft; egter zoude men nog onder het articul van inzaam kunnen brengen.

De Inzaam van Souratse Lijnwaaten.

Niet zo zeer, omdat er hier zulke lijwaaten ingezaamelt worden, maar om dat het zoude kunnen gebeuren, dat er hier Inzaam zoude moeten geschieden, dewijl de Hooge Regeeringe te Batavia mij op mijn voorslag bij aparte brief van den 10 Februarij 1775 gequalificeerd heeft, om daar van een preuve te neemen, ten eijnde daartoe secours te kunnen neemen, ingevalle de Comp. het eens in Souratte, wegens de vexaties van de Moorse Regeeringe en de onderkruijpinge der Engelse niet langer mogt convenieeren, daar te blijven om dus even well Suratse lijwaaten magtig te worden, door middel van de Noordse kooplieden, die hier zuijker, specerijen en andere inlandse handelswhaaren haalen, waar toe we de monsters met de inkoopsprijzen onlangs uijt Suratta erlangd, en eenige kooplieden ook aangenoomen hebben, om ter preuve zulke lijwaaten meede te brengen.

Men heeft qualificatie erlangt om ter preuve Souratte lijnwaten hier te mogen inzamelen.

De monsters en de prijzen daarvan heeft men onlangs van Souratta erlangt.

Dog het is blijven steeken, ten minsten tot nog toe is er niets van gekomen, gelijk dat blijkt uijt het geen derweegens van en na Batavia hij de generaale rescripties en beschrijvingen van dit comptoir geschreeven is, dan of het ook aan die enkelde perzoonen, waarmeede we het geprobeerd hebben, mogt manqueeren, zo heb ik nu andere Noordse kooplieden verzogt om diergelijke lijwaaten eens meede te brengen: mogelijk dat daar ook niet van zal komen, en dat de handelaaren er geen belneg in zullen vinden, zo lange zij hunne lijwaaten te Souratta kunnen te markt brengen: dog als het geval egter eens mogt exteeren, en dat er te Souratta geen zuijker, staafkoper of specerijen meer aange bragt wierd, dan zouden de Noordse kooplieden, die articuls tog hier moetende komen haalen, ongetwijffeld wel van zelfs zulke lijwaaten meede brengen, of ook door ons daar toe wel kunnen genoodzaakt worden, indien ze voortsz: articuls van ons hier wilden hebben, dewelke zij tog niet schijnen te kunnen ontbeeren; egter is dit articul wel de moeijte waard, om het intusschen neg te probeeren, want na maate men zulks mogelijk vind, ter wijl we te Souratta nog woonen en alwaar het te hoopen is, dat we mogen en kunnen blijven woonen, na maate van dien, zou men er op kunnen reekenen in cas van het tegendeel Onder de verdere belangen van de Comp. alhier behoort ook.

Maar de kooplieden, die beloofd hebben lijwaaten te brengen zijn agter uijt gebleeven.

Daar zijn andere kooplieden verzogt lijwaaten hier te brengen, dog men twijffelt of ze wel zullen koomen.

Egter mag men deze zaak wel nog probeeren.

De Handel

Die tans op zo eenen goeden voet is, dat de Mallabaar wel verre van een lastpost, een winstgeevend Comptoir is, indien men hier geen ongelukkige toevallen heeft, waaraan alle landen en plaatsen ge-exponeert zijn, inzonderheijd, wanneer men zij niet in zulke omstandingheeden bevind, als waar in we reeds 't zedert October 1776 om de wille van de Nabab Haijder Alijchan geweest zijn; alzo de negotie boeken van eenige jaaren herwaards aantoonen, dat de winsten van Mallabaar—gezwijge van de winst in Nederland op depeper—verre de lasten gesurpasseerd hebben, daar in vroegere tijden de lasten doorgaans de winsten surpasseerden.

De handel staat hier op een goeden voet.

Dat de handel hier beter gaat als in voorige tijden, blijkt niet alleen uijt den meerderen vertier van nagulen, gelijk dat aangeteond is bij gemeene brief van den 5 Janu. 1779 na Batavia geschreeven, maar ook aan de hoogere prijzen inzonderheijd op de zuijker hetgeen het waare kenmerk is, of een handel floreert of niet.

Waaruijt het blijkt dat den handel hier beeter gaat als in voorige tijden.

Ik weet dat het van langen tijd een shibbolet is geweest, of de zuijker handel op de Mallabaar, voor den handel te Suratta nadeelig is of niet, een in hoe verre de eene relatie op de andere heeft, ja dat hierover zeer veel gedagt en geschreeven is zo door onze Heeren en Meesters, als door verscheijde Ministers van kundigheijd en ondervindinge, die te Suratta en hier gelegen hebben, dog in hoe verre die handel hier, niet nadeelig is voor den Suratsen handel, en in hoe verre de Comp. hier op haare zuijker effectief ruijm zo veel winnen kon als te Suratta, refereere mij nopens deze twee stellingen, aan het geen derweegens van hier na Batavia geschreeven is, onder datis den 25 Maart 1773 en 2 Janu: 1777, bij de beantwoorde Partriase Extracten van 2 8ber 1771 en 29 7ber 1775, inzonderheijd bij de eerstgenoemde.

Over den handel in zuijker tusschen Cochim en Suratta is veel gedagt en geschr:

Bij welke brieven aangetoond is, dat de Comp. hier ruim zoo veel wierd op de zuijker als te Souratta.

Voorts gaat het met den vertier van 't Jappans koper alhier ook redelijk wel, en we hebben nu al eens en andermaal het geluk gehad, dat wij het zelve voor hooger prijs hebben kunnen verkoopen, als men er in Suratta voor, heeft kunnen bedingen.

Het Jappans kooper is ook nu en dan alhier voor hooger prijs als te Souratta verkogt.

Dog buijten den verkoop van specerijen, Jappans koper en zuijker willen de andere artikuls, als ijzer, thin, lood en vermiljoen tans niet veel meer zeggen, vermits de zelve door andere Europeeze Naties langs deze cust in overvloed aangebragt worden, ten minsten nu zedert eenigen tijd, is er geen aftrek van geweest. Maar daar en tegen, zo is :

Dog een vertier van ijzer, thin, lood en vermiljoen wil thans niet veel zeggen.

De Verkoop Van Peper.

Nu eenigen tijd een articul van negotie, dog ook teffens van bedenkinge geweest, ten minsten ze is dan eens aanbevoolen en dan eens weder ingetrokken; zo dat ik mij verpligt vond, mijnegedagten daarover omstandig op te geven en de nuttigheijd van dien verkoop nader aan te toonen, gelijk zulks met allegatie van de retroacta daartoe specteerende, in zijne connectie omstandig gedaan is bij mijne apparte brieven van den 12 April 1773 en den 28 Maart 1774 na Batavia geschreeven en waar op dispositie en qualificatie gekomen is, bij apparte briev van den 30 7ber zowel van het jaar 1773, als van het jaar 1774.

Bedenkingen omtrend den verkoop van peper.

De nuttigheijd van dien veerkoop is reets aangetoond.

En daar toe qualificatie erlangt.

Dan dewijl deze verkoop maar plaats heeft, voor zo veel de quantiteijt toelaat buijten hetgeen er tot het bestorten van de Ceijlonse Retourscheepen noodig is, zo dient men altoos te weeten, hoeveel peper per restand op Ceijlon gebleeven is, na het vertrek der Retourscheepen, en hoe veel men daar denkt, dat er boven dat restant voor de volgende bezendinge, dan nog nodig zal zijn, waartoe de Ceijlonse Ministers, volgens het genoteerde bij aparte brief van Batavia onder dato den 30 7ber 1774 dit heen geschreeven, de noodige ordre erlangd hebben, behalven dat iemand, die hier het gezag heeft, en maar wat attent is, doorgaans in tijds reekenen kan, op een mindere of meerder pper inzaam.

In hoe verre dien verkoop maar plaats heeft.

Waarom men't restant daarvan op Ceijlon dienst te weeten.

De Ceijlonse ministers hebben daar toe ordres van Batavia erlangt.

Dit dan in agt genomen zijnde, kan de verkoop van peper hier van zeer veel nut voor den handel zijn, eensdeels, om dat dezelve volgens koopmans-stijl bereekend, zo veel winst geeft, als of dezelve na Cormandel was vervoert en anderdeels, omdat dezelve zeer veel contribueert om de handelaars hier te lokken en specerijen te verkoopen, gelijk dat bij voorschreeve mijne aparte brieven aangetoont is. Intusschen is deze plaats zo wel geschikt tot den handel, als mogelijk eenige plaats in deze gewesten, als zijnde genoegzaam het middelpunt van de West van Indien wer-waards alle vreemdelingen, als van zelfs getrokken worden; weijnig vreemde scheepen passeeren hier van Bengale of Suratta zonder om en weer hier aan te gieren, al was het ook maar, om zig van provisien te voorzien, die hier goedkoop en in overvloed zijn, of ook wel, om na eenige tijdinge of na de prijzen der goederen te verneemen, waar door men dan ook reciproque van hun verneemen kan, na tijdinge en de prijzen der goederen van die plaatsen, van waar zij komen, als van Mocha, Persien, Suratta, Suez, Masketta, Bombaij, Cormandel, Malakka, Bengale en elders, zo dat men hier genoegzaam, van alle plaatzen de prijzen der goederen weeten kan, en door welk aangieren, dat teffens nog al het een en ander, hetzij in troeque of met contant genegotieerd word, en de pagter ook profiteerd.

Waarom den verkoop van peper hier van veel nut kan worden.

Geschiktheid dezer plaats tot den handel.

Reeden waaren.

Maar de meeste handel word eijgentlijk hier gedreeven met de Bombaraassen, die van de Noord komen, als van Sindij, Ketsmandu Cadje en Porbandaar, leggende verre boven Suratta of eijgentlijk op de Guzuratse cust, zo meede van Goga in de golff van Cambaije, en eijndelijk van Maskette, op de Arabise cust.

Met wien hier de meeste handel gedreeven werd.

Deze vaartuijgen zijn aardige maaksels, en hebben wel wat over een komste met de vaartuijgen van den al ouden tijd; ze hebben maar een mast, die in steede van agter over, voor over staat, ook maar een enkel, dog groot en zwaar zeijl, gelijkende na een emmer zeijl, hetgeen dewijl de mast voor overstaat, hoe weijnig wind er ook is, altoos genoegzaam volhangd: deze vaartuijgen, zijn zo wel van agteren als van vooren bijzonder scherp, kunnende daarom zeer vaardig zeijlen.

Aardige maaksel der bombarassen.

Die van Masquette zijn tans in getal al vrij wat vermeerdert; zedert ik gelegentheijd gekreegen hebbe, om met de Masketsen vorst in particuliere correspondentie te komen, dewelke men diend te onderhouden, met hem voor een enkele rijze een klijn geschenkje te zenden, maar vooral met zijn vaartuijgen die hier komen, de behulpzaame hand te bieden, alzo deze vorst zelfs handel drijft en doorgaans in de vaartuijgen min of meer deel heeft, hetgeen bij de andere Bombarassen, zo geen plaas heeft.

Die van Masquette zijn in getal vermeerdert.

De correspondentie met den vorst van Masquette diend te werden onderhouden.

Voorts diend men alle de Bombarassen vriendelijk te behandelen, van alle knevelarijen te bevrijden, en te zorgen, dat ze bij het ontvangen der goederen in 't gewigt niet benadeelt worden. Ook komen van Rajapoer, bij en omtrend Goa een zoort van vaartuijgen gent Sibaars hebbende dezelve zijlagie als de Bombarassen, dog veel klijnder en van een veel lomper maaksel.

Behandeling omtrend de bombarassen.

Van Rajapoer bij Goa komen hier de sibaers.

Vervolgens heeft men ook nog wat klijnder inlandse vaartuijgen, komende van Barssaloor, Mangaloor en Manjeseram, leggende tussen Mangaloor en Cannanoor.

Van waar d' andere inlandsche kleinderen vaartuijgen al komen.

Diergelijke vaartuijgen komen ook van Cannanoor, Tallicherij, Badagare, Calicoet, Tanoor en Pannanij.

Van de zuijd komen ook hier inlandse vaartuijgen, namentlijk van Coilan, Ansjenga, Tengapatnam en Colletje, zomtijds wel twee of driemaal in de goede mousson.

Van Adjin komt hier nu en dan een schip en van Macauw jaarlijks 2 a 3 scheepen.

Verder op, van Manapaar, Tutucorijn, Kilkare, Caijlpatnam, Jaffanapatnam en Nagapatnam inclusive, komen ook inlandse vaartuijgen hier ten handel. Van Adjien komt zelfs nu en dan een tweemastige schip hier ten handel.

Zelfs uijt China of eijgentlijk van Maccauw komen doorgaans jaarlijks twee a drie, drie mastige scheepen, die hier eerst eenigen tijd zien hunne goederen te verkoopen, en dan vervolgens onder convooij van een Portugees freguat, dat tegen die tijd van Goa expres hier komt, verder noordwaards gaan, na Calicoet, Mahe, Tallecherij en zomtijds ook wel tot na Mangaloor, alwaar ze verder hun goed verkoopen, peper en zandelhout haalen en dan weder dit heen afzakken om de rest van hunne negotie te verkoopen en benodigtheeden in te koopen.

Alle deze vaartuijgen, brengen doorgaans goederen meede, die op hunne plaatsen vallen, eenige enkelde, te weeten van de Bombarassen komen ook wel eens ledig en brengen dan wat venetiaanse ducaaten meede ; ik zal tot meerder ligt en gemak hier laten volgen, een aanwijzinge, van het geen de Bombarassen en de andere vaartuijgen, doorgaans, de eene tijd meer en de andere tijd min, ijder afzonderlijk meede brengen, en weder meede neemen.

Alle gem. vaartuijgen brengen doorgaans goederen en sommige bombaras geld meede.

Dus brengen de Masquetse Bombarassen mede tamber, swavel, wierook assafeetida, poewata of ruinas wortel, manjaalcana of galnooten, soethout, haijvinnen, vis-darmen, kismis, amandelen, pastasjes, rozewater, glaze coraalen, klijne alkatijven, ormuszout, salep, mirragomma, aalwe, aurum pigmentum, toetia een soort van medicijn voor oogkwaalen, klijne paarlen, chalijs, blauwsteen, arabische gom en salpeter.

En de andere Bombarassen kapok, cattoene gaarens, zeijlkleedjes, grove spreijen groove chitsen, wolle doeken, combaarsen, gessiapats, niquaniassen, oelwazaad, coriander zaad, comijnzaad, mosterd zaad, katjang, graan cardellen een soort van voedsaame boontjes, boraks, ajoewan of ajuijnzaad, poetjoek wortel, jerzelijn zaad jerzelijn olij amenika olij, mosterd olij, paparakaar een zoort van zout die van look geprepareerd werd, venkelzaad, oeridaboonen, assasalie of sterkers zaad, salarmoniack addewidigam wortel, Triwettij of taikoolpakonno wortel, ammekoron wortel, kargaronij wortel, aretta wortel, tarwe, annijs zaad, korkeljaan of paarde medicijn ; kowij of zandel-aarde, galnooten coffij mochase zoort, zeep ook nu en dan chancosen, zijnde een zeegewas, dat in Mocha en Dedda vald.

En wat d' andere bombarassen.

Voorts brengen de Sibaars van Rajapoer doorgaans meede katoe in zoort, ruwlak zout, koriander, kowij of zandel aard orida, uijen en salpeter.

Wat door de Sibaars aangebragt wierd.

En de vaartuijgen van Barssaloor, Mangaloor en Manjeseram, brengen meede rijst cadjang, paardeboonen, jerselijn zaad, orida boonen, zandelhout, witte drooge arreek, verse areek, chelas, roemaals, kanjauw bladeren en jagerkana.

Zo meede wat de andere kleendere vaartuijgen aanbrengen.

Terwijl die van Cannanoor, Tallicherij, Badagare, Calicoet, Tanoor en Pannanij aanbrengen, cardamom, inlands ijzer, sappanhout, poelenjieka boonen, kalmoes, knoflook, aretta wortel witte, tabak jawellij witte en swarte wortel, ruw wax, chikenij arreek en verse arreek.

Van Coilan, Ansjenga, Tengapatnam en Colletje werden aangebragt lijwaaten, tammerinde jagerzuijker en caijerdzaad.

Van Manapaar, Tutticorijn, Kilkare en Kailpatnam werden aangebragt diverse lijwaaten, als spreijen, critsen, rokken, kousen, kambaijen, neusdoeken, kaatjes, toepeties, chelas, roemaals, zo meede tabak, zout, uijen, schrijf olas, karpettij of inlandse zuijker.

Van Adjien, harpuijs, divedaar hout, Jappan hout, bensium, paatjepat, camphur, ruwe aguilhout, witte gedoogde arreek, gatte gamber, sagoe en bindrottangs.

Goederen van Adjien die hier aangebragt werden.

Die van Maccauw.

Van China of Maccauw, zijde diverse coleuren, ruwe zijde, zijde stoffagies, lanquins zuijker, spiaulter, quikzilver, camphur, alluijn, radix china, cantjoorwortel, porcelijnen, thee, boeijans, ijzere pannen, anijs bloemen, kastoerij, rottekruijd, harpuijs, koperwerken, zijde en gaarene kousens, geconfijte gember, quipersools, allerleij soort van papier zelfs een zoort van schrijf papier en pedermanij een zoort van medicijn voor oog-qualen.

Wat daar en tegen van hier na Masquetta werd vervoerd.

Daar en tegen word weeder na Masquette vervoerd : zuijker, specerijen, spiaulter, ijzer staal, lood thin, peper, zandelhout, cardamom, houtwerken, drooge gember, curcumaneerbale-boonen, kastoerij, porcelijnen, rijst, kokers in de schil en zonder de schil, agerhout, bensium, camphur, staartpeper, paatjapat, palcatcherijse lijwaaten, kauris, caijerdraat en de touwen.

En wat andere Bombaras en Sibaars meede neemen.

Na de overige verre plaatsen van de andere Bombarassen, zuijker, specerijen, japanskoper, spiaulter, lood, thin, quikzilver, camphur, ruwe zijde chinase, sappanhout, alluijn, peper, cardamom, bengaalse zijdestoffen, chinase zijdestoffen, palcatcherijse chialauw, bengaalse lange peper en dito wortel, triaat-wortel, porcelijnen, staartpeper, harpuijs, drooge gember, kurkuma, kokus zo met als zonder schillen, houtwerken, koewawortel en meel, marmanjel neerbaleboonen, caijerdraat en touwen, janaparil of slijpsteentjes, froeijta kanjara, froeijta mattapesie, kollenjaan of wilde gember, kalliatsnas hout en droog arreek.

Na Rajapoer, specerijen, zuijker, alluijn, spiaulter, koewa, kokers in de schillen en zonder schillen.

Wat die van Barsaloor Mangaloor en Manjesaram vervoeren.

Na Barssaloor, Mangaloor en Manjeseram, specerijen, zuijker, Jappans koper, thin en lood, staal, spiaulter, bengaalse lange peper, en dito wortel, bengaalse zijde stoffen, Colletjeze en Manapaarse blaauw salempoeris en witte caates, Mallaks harpuijs, Divedaar hout, kaliatseoshout, bensium, camphur chinase zijde stoffagie, quikzilver, vermiljoen, chinase ijsere pannen, cantjoor-wortel, radix china, ruwe zijde, alluijn, koppera, olij, tammerinde, honing, droge gember en kommelmas.

En wat na Cannanoor, Tallicherij, Badagare, Calicut, Tanoer, en andere plaatsen meer vervoerd werd.

Na Cannanoor, Tallicherij, Badagare, Calicoet, Tanoor en Pannanij; specerijen zuijker, jappans koper, lood, thin, en spiaulter, camphur, bensium dividaar hout harpuijs malax, caliatocus hout, manapaarse en colletjese lijwaaten, tammerinde, Mannapaarse uijen schrijfolas, jager kana, ruw lak, armozijnen, Bataviase arrak, Ceijlonse arrak, Cochimse dito, karkapoelij-vrugt, zool en over-leer, magadottijs, Bengaalse salpeter, staart-peper, Mallakse lange peper, kokus olij, kommelmas, attij en tripillij-vrugt.

Na Coilan, Ansjenga, Tengapatnam en Colletje werden vervoerd, specerijen, zuijker, Jappans koper, ijzer, lood, thin, spiaulter, staal, cattoen, zo meede alle de noordse whaaren die de Bombarassen en Sibaars aanbrengen, item nelij en rijst.

Na Manapaar, Tuticorijn, Kilkare, Kailpatnam, Jaffanapatnam, Nagapatnam en Adjien werden vervoerd, chikenij arreek, caijerdraad, koppera en kokus, neerbale, zandel hout, poelenjika, drooge gember, kurkuma, froeijta kanjera, angelika planken en de meeste noordse wharen die de Bombarassen en Sibaars aanbrengen.

Na China of Maccauw, zandel, peper cattoen, poetjackwortel, gommamira, gomma aalwe, gomma olibanum, swavel, salpeter, tamberkatoe assafeetida 3 de zoort, vistanden eliphants tanden, haaijvinnen, visdarmen, abada hoorn, arabische gom, suratse combaijen gingam, spreijen, combaarsen en zomtijds wel wat Gariossel nagulen, loot en thin.

Hoedanig den handel hier gedreeven word.

Deze handel geschied meest in trocque en onze kooplieden draagen doorgaans zorg, dat ze de voorsz : retouren, zo die hier zelvs vallen als van elders aangebragt worden, in voorraad hebben, en de goederen die ze overneemen, weder verkopen, of ergens heen

kunnen zenden; terwijl ze de specerijen, jappanskoper, zuijker en met een woord, die articuls, welke de Comp. verkoopt, van de Comp. overneemen, voor zodanige prijzen als men met hun accordeeren kan.

De wijze zo als 's Comp. 's handel tans gedreeven word met 's Comp. 's kooplieden, die de geheele ladinge nu aanslaan, is veel beeter, als die bevoorens plaats had; want toen kogten de kooplieden van de Comp. niet meer als ze konden verkopen, en met de handelaars veraccordeert hadden, en dus hadden ze altoos secuure winst, en lieten de Comp. zitten met de rest; en daarom diend men hun daarbij te houden namentlijk, om de geheele ladinge te doen aanslaan voor een redelijke en zo voordeelige prijs, als na de tijds omstandigheeden bedongen kan worden, behalven de specerijen, waar op buijten des eens voor all een vaste prijs is.

De wijze zoo als 's Comp. 's handel thans met de kooplieden gedreeven werd is beeter dan bevoorens.

Dan om regt te kunnen weeten, hoe verre men op de prijs kan blijven staan, en hoe veel 's Comp. 's kooplieden die gelijk gezegd is, doorgaans in trocque negotieeren, de goederen weder kunnen verkopen, moet men zig altoos nauwkeurig informeeren, hoe het met den handel om de noord staat, en dan is het altoos beter, op een enkelde penning bij de kooplieden niet te zien, alzo de Comp. dan al haar goed ten eersten quijt is, en niets risiqueerd, dewijl onze kooplieden, gegoede lieden zijn, hetgeen veel beter is, als dat de Comp. op de hondert pond zomtijds $\frac{1}{4}$ of $\frac{1}{8}$ ropia voor een enkelde parthij meer zoude kunnen bedingen, en intusschen met de restanten moeten blijven zitten, gelijk hier bevoorens meer als eens, dog 't zedert 't jaar 1770/1 niet meer geexteerd is.

Men diend zig altoos te informeeren hoe het met den handel om de noord staat, om den handel dan hier daar na te rigten.

Hier heeft men vier kooplieden; namentlijk twee Jooden en twee Benjaanen; de Jooden zijn gent: David Rhabbijzoon van den bekenden Comp. 's koopman Ezechiel Rhabbij, en Ephrahim Cohen; en de Benjaanen zijn gent: Anta Chettij en Nannoe Chettij.

Men heeft hier thans vier 's Comp.'s kooplieden.

De voorsz: Ezechiel Rhabbij was bevoorens, hier genoegzaam de eenigste koopman, ten minsten hij droeg alleen de naam van 's Comp. 's koopman, en indien deeze of geene 't zij Jood, Cannarijn of Benjaanen, van de Comp. ook wat goederen nam, om aan de handelaars te verkoopen, zo geschiedde zulks, tog door het canaal of ook wel bij vergunninge van Ezechiel Rhabbij; zo dat die oude man, hier genoegzaam meester van den handel was, het geen om de regte waarheijd te zeggen met 's Comp. 's belang niet convenieerde, gelijk daarom mijn antecesseur, even voor mijn komste alhier, zulks reeds gereflecteerd, en zelvs daarin al veranderinge heeft beginnen te naaken, ten welken belagen Uw. Ed. gelieff na te zien, hetgeen van hier na Batavia onder dato den 31 Maart en van Batavia dit heen onder dato den 1st October 1771 geschreeven is, schoon deze jood anders in den grond een braav en eerlijk character bezat, en nog al veel influentie bij de inlandse vorsten en dies rijksgroote had; gelijk men dan ook bekennen moet, dat deze Ezechiel veelmaals en in verscheijde gevallen voor de Comp. van nut is gleweest; dus zoude het dien ouden man zeer bedroefd hebben, indien men, om het meesterschap in den handel te beletten, hem in zijn ouden dag, en in de laatste oogenblikken van zijn leven, buijten den handel had willen houden, en daarom had ik mij bepaald, om zulks ongevoelig en gradatum te doen, gelijk ik hem dan ook al eens en andermaal over het articul gesprooken en vertoond had, dat de handel diende vrij te zijn, en dat dezelve niet wel voegelijk langer zodanig kon gedreeven worden, zo als ze tot nu toe gedreeven was, en dat iemand, die de naam wild hebben, van 's Comp. 's

Ezechiel Rhabbij droeg bevoorens alleen de naam van 's Comp. 's koopman.

En was genoegzam meester van den handel.

De voorige gebieders had dat gereflecteerd en begon verandering daar in te maken.

Character van Ezechiel Rhabbij.

Consideratien over dat men Ezechiel in zijn ouden dag buijten den handel had willen houden.

Dog vertoond hoe dat den handel diend gedreeven te werden.

koopman te zijn, 's Comp.'s goed niet bij gedeeltens moest kopen, na dat hij eerst kopers gekreegen heeft, alzo de Comp. zulks zelfs wel doen kon, maar dat een koopman een geheele ladinge moet aanslaan, en dat er geen handel zonder risico kan gedreeven worden; en ik had hem teffens al doen begrijpen, de noodzakelijkhejd in 't algemeen, en het gemak, voor zig zelfs, in 't bijzonder dat tot dien handel ook nog deze en geene andere als permanente kooplieden van de Comp. quasi door hem aangeleerd en door de Comp. benevens hem geadmitteerd wierden, en ik had het genoegen dat de oude man het niet tegensprak, maar indegendeel avoureerde, dog dewijl hij in de maand October 1771 en dus nog voor de komst van het eerste Bataviase schip in mijn tijd, overleed, zo verviel de reeden om die veranderinge langzamerhand in te voeren, zodat ik dat artikul toen spoediger na mijn zin kon dirigeeren, en zedert hebbe ik den handel met voorsz: vier kooplieden tot nu toe, op die wijze gedreeven, alhoewel ik egter bekennen moet, dat mijn antecesseur reeds den grondslag daar toe gelegd had; en het is van de uijterste noodzakelijkheijd, om niet Jooden alleen, en ook niet Cannarijns of Benjaanen alleen als kooplieden van de Comp. te gebruijken, opdat zo min de een als de andere natie meester van den handel worde, of monopolie zoude kunnen drijven, want de Jooden, Cannarijns en Benjaanen zijn hijmelijke anthagonisten van elkander, en schoon de handeldrijvende jooden, wel meer middelen hebben en doorgaans eerlijker zijn, als de Cannarijns of Benjaanen, zo zijn de laatste in het stuk van den handel weder vrij kundiger, en in alle andere opzigten, veel schranderder, en dit is ook een reeden te meer, waarom men deze zo min als de Jooden meester van den handel moet laten, en ik durve wel zeggen, dat het evenwigt onder de kooplieden te houden, een van de voornaamste requisiten is, om hier den handel wel te dirigeeren.

'T welk hij avoueerde dog overleed kort daar op in A°. 1771.

Zedert dien is met voorsz: 4 kooplieden den handel gedreeven.

'T evenwigt onder deze kooplieden te houden is noodzakelijk.

Voorts zijn bij de papieren van voorige tijden verscheijde zwarigheeden en inconvenienten opgegeven, die den handel of stremden of moeijlijk maakten.

Verscheijde inconvenienten bevoorens g' oppert nopens den handel.

En ik bekenne ook, dat er bijna niets aan zo veel wisselvalligheeden geexponeerd is, als de handel alhier, en dat men doorgaans hier waarlijk met veel moeijelijkheeden te worstelen gehad heeft, want dan waaren het de troubelen om de noord, die den handel nadeelig waaren, dan wierd dezelve belemmert door de zeerovers, dan verwekte de geldeloosheijd onder de kooplieden eene stremming in den handel, dan was de aanbreng van zuijker door de Maccauws-vaarders hinderlijk, en dan wederom manqueerde het aan schielijk siroopen van de zuijker; en ik kan ook niet ontkennen, dat diezelfde en nog meer andere toevallen nu en dan nog exteeren, ook moet ik bekennen, dat ik geen vasten regel zoude weeten voor te schrijven, hoedanig men diergelijke en meer andere inconvenienten die door de geringste omstandigheijd kunnen veroorzaken (*sic*) kan te boven komen; maar de eenigste en beste regel, die ik daar toe kenne is, dat eenvoudig geheijm, betgeen in alle verrigtingen de beste regel is, namentlijk, dat men zig na de tijds omstandigheeden schikt, en voor al den handel voor de Comp. drijve, als of ze zijn eijge handel zij en als of men, dezelve voor zijn eijge reekening doe, en dan verzeekere ik, dat men alle die bergen van zwaarigheeden vrij beter zal weeten te boven te komen als anders; ik behoeve dit niet nader te bewijzen; laat iemand maar eens, voor zig zelfs negotieeren, men zal zien, dat hij met geven en neemen, de eene tijd eens wat meer en de andere tijd weer wat minder, na tijds omstandigheeden zig door alle moeijelijkheeden weet te redden, even gelijk iemand, wien, volgens het spreekwoord, de koe toebehoort, het eerste toespringd en het dier bij de hoorens vat. Hier diende ik nu ook te spreeken van den.

Dieselfde en nog meer andere toevallen exteeren nu en dan nog, en geen vaste regel is daar op te maaken.

De beste regul is, dat, men zig na de tijdsomstandingheeden schikt en den handel voor de Comp. drijft.

Particulieren Handel.

Waardoor ik versta, dien handel, dewelke de gebieders hier bevoorens voor zig zelfs gedaan hebben, en de Comp. nu doed; dog deze handel heeft mij min of meer onaangenaamheeden gebaard, om dat de Monopolisten welken daar door den weg afgesneeden is, om den handel alhier te dwingen, den scheepelingen een verkeerd denkbeeld daarvan ingeboezemd hebben, waarom ik dit een weijnig uijt den grond zal ophaalen.

Onaangenaamheeden ontmoet in het doen van den particulieren handel voor de Comp.

Ten dien eijnde diend men te weeten, dat de Gebieders hier bevoorens doorgaans genegotieerd hebben, het zij direct in perzoon, of indirect door andere, die ze daar toe gebruijkten waardoor dan een zoort van monopolie of dwang in den handel plaats had; zo dat men voor de goederen, maar zo veel gaf als men er voor geven wilde, en de scheepelingen hun goed moesten laten slippen, voor het geen hun gebooden wierd, omdat een ander ten gevalle van den gebieder geen geld bieden, of eenig goed aanslaan wilde of durvde; dit baarde dus een heijmelijk ongenoegen bij andere alhier, die dus niet manqueerden, den scheepelingen zo al niet direct ten minsten indirect te kennen tegeven, dat ze de goederen ook wel zouden willen koopen en zelfs wel voor hooger prijs, maar dat ze zulks om den Gebieder niet te mishagen, niet durfden doen, waar over de scheepelingen dan, gelijk dat natuurlijk is, zig beklaagden.

De gebieders hebben bevoorens hier direct of indirect genegotieerd.

Tot nadeel van de scheepelingen, omdat anderen hen geen geld durfden bieden.

Hoedat andere door onder roeiden en de scheepelingen zig dus beklaagden.

Dog wanneer een Gebieder niet negotieerde, dan waaren de scheepelingen weder geexponeerd, aan eene nog ergere monopolie, die ze als nog ondervinden zouden, wanneer de monopolisten het met elkander heijmelijk eens zijnde, de baan weer ruijm hadden; bij voorbeeld, een van hun bied dan geld, zo veel onder hun afgesprooken is; de scheepelingen gaarne beter prijs willende hebben, blijven dan voor eerst nog wat op hooger prijs staan; maar dan komt den volgenden dag een tweede, die in steede van iets meer, eijgentlijk iets minder bied, gelijk de jooden doen in Amsterdam met de scheepelingen, als deze te huijs komen; en dus zoude de zeeman, onder deeze wijze van doen, ruijm zo zeer zugten als onder de monopolie van een Gebieder, wanneer hij zelfs negotieerd; ten minsten de prijs van de poeder zuijker is hier doorgaans maar 10 of uijtterlijk $10\frac{1}{4}$ of wel eens $10\frac{1}{2}$ ropias het pikol geweest, en zo veel ik weet, niet hooger; en dit bewijst alleen genoeg, dat de scheeplingen tans meer voor hun zuijker krijgen als bevoorens.

Dezelve waaren aan nog ergere monopolie onderworpen als de gebieders niet negotieerde.

Hoedanig dan de monopolisten met hen te werk gingen en hen alzo zeer deed zugten.

Het zij nu, dat de Gebieders negotieerende den handel dwongen, of ook wel met een ander voor een ronde somma accordeerden, waar voor ze dan de zulke maar hun gang lieten gaan, gelijk mij na mijn komst alhier ook al schielijk aangebooden wierd, zo zal men te Batavia egter wel geweeten hebben, hoe het effectief met den particulieren handel alhier toeging, en hier door zal ongetwijffeld ontstaan zijn, dat den Commandeur, en Secunde eijndelijk verbooden is, direct nog indirect handel te drijven maar daar en tegen toegestaan, provisie penningen of drie per cento op den verkoop van 's Comp.'s handels whaaren, mits jaarlijks den eed doende, dat ze direct nog indirect geen particulieren handel gedreeven hebben.

Op Batavia is het ook niet onbekent geweest hoe dat hier met den particulieren handel ging.

En daarom den Commandeur en Secunde verbooden dezelve te drijven onder toelegging van provisie penn.

Maar mijn antecesseur toonde aan, dat dit douceur niet toerijkende was,—gelijk het ook in der daad niet is, voor een Gebieder alhier, die op een honette wijze weet en tragt te leeven, en de eer van de

Aantooning dat dat douceur niet toerijkende was.

natie hier voor vreemdelingen eenigzints zoekt op te houden—verzoekende derhalven, dat hem het doen van den handel zo wel mogt gepermitteerd worden als alle andere dienaaren alhier; maar toen door Haar Hoog Edelheedens daarop zoude gedisponeerd worden, wierd juijst mij het gezag over de Mallabaar opgedraagen en gepermiteerd om particulieren handel te drijven, met de ordinaire restrictie, van hetgeen contrabande is.

En verzogt om particuliere handel te mogen drijven, dat toegestaan is.

Zie hier een open veld, waarin ik mijn slag had kunnen slaan, indien ik mijn eijge belang liever gehad had, als dat van mijn Meesters; maar ik considireerde, dat de Comp. eijgentlijk hier als een koopman zit, en dat, indien een Gebieder alhier voor zig zelvs mag doen, hetgeen hij voor de Comp. moet doen, namentlijk negotieeren, het eijge belang hem zomtijds zo verre zoude kunnen vervoeren, dat hij eerst, voor zijn eijge intrest, en daar na maar eerst, voor dat van de Comp. zorge; zodat de toenmalige Secunde en tegenswoordige Heer Extraordinair Raad en Directeur van Suratte, van de Graaff — die met mij van het zelvde begrip was — zo wel als ik daarvoor bedankten, en liever voor ons verzogten, een ander middel van bestaan, namentlijk vijf per cento in steede van de bevoorens geaccordeerde drie pr Centos provisie penningen van de handels whaaren, die de Comp. verkoopt, zo meede ook van de ingezamelde peper, het geen ons geaccordeerd wierd, behalven de vijf percent op den inzaam van peper, waar op ons drie pr cento toegevoegd wierd: zie daar, het belang van den Gebieder en Secunde, geaccordeert aan het belang van de Comp. want hoe meerder handel whaaren en voor hoe hooger prijs, dezelve verkogt worden, en hoe meerder peper men inzameld, hoe meer ons voordeel is, dog teffens de baan ruijm, voor de monopolisten, om met elkander het eens zijnde, de scheepelingen te dwingen tot een laage verkoops prijs van hun zuijker en arak.

Aanmerking over deze vergunning.

Die er voor bedankt en om een ander middel van bestaan verzogt en hoedanig.

Dat geaccordeert is.

De baan werd daar door ruijm voor de monopolisten.

Maar ik hier komende en genoodzaakt zijnde, zulke capitaale reparaties to doen, aan 's Comp.'s gebouwen en fortificatien, als reeds aangetoond is, zag ik wel voor uijt, dat hoe zuijnig de Comp. in dat articul ook mogt bediend worden, dezelve egter veel geld zouden kosten, en ik was zelvs bedugt, dat men zomtijds om die reeden alleen, daar van zoude afzien; ik hadde ook bij de Mallabaarse papieren, inzonderheijd bij de secreete bedenkingen van wijlen den Heer ordinair Raad Schreuder gezien, een project, om ook voor reekening van de Comp. een zoort van handel te drijven, en van de hier komende handelaars goederen in te koopen en weder te verkoopen, schoon 't zedert van hier, zwaarigheeden daartegen gemaakt, en vertoogen gedaan zijnde, men daar op van dien handel afgezien heeft, maar bij gem: bedenkingen onder andere deze hartelijke woorden van den Heer Schreuder leezende "—*In somma, de E. Comp. kan niet alleen alles doen, dat de particuliere kunnen doen, maar zelvs veel meer, wanneer ze getrouw gedient word, en men haare zaken met zo veel verstand en overleg tracteerd als zijn eijgene—*" wierd ik opgewekt, om zulks van mijne zijde eens te beproeven, en sloeg de Hooge Indiase regeeringe voor, om ten voordeele van d'E. Comp. dat te doen, hetgeen bevoorens de Gebieders voor zig gedaan hadden, namentl: te negotieeren, en dus zekere articulen hier in te koopen en te verkopen, waar op ik mogt meenen eenige winst te kunnen behaalen, als een gevonde geld voor de Comp. en ik nam er ten eersten al een preuv van hetgeen zeer wel gelukte en niet alleen goed gekeurt, maar ook verder aangerecommandeert wierd, en dus kreeg de monopolie alhier, de doodsteek, omdat de Comp. altijd wat meer kan geeven, als een ander, en om dat hoe gering de winst ook is, dezelve even als gevonde geld en ligtelijk meede te neemen is, want om nu maar alleen van de zuijker te spreeken, zo was de prijs van dezelve, gelijk gezegt is

Project bij de secreete bedenking om voor reek: van de Comp. particulier handel te drijven.

Hartelijke woorden nopens dien bij de secreete bedenking.

Voorslag aan de Hooge regeering om voor de Comp. te negotieeren.

Werd goedgekeurt en aangerecommandeert.

De scheepelingen krijgen in steede van 10½ rop. wel somtijde tot 12 ropias voor ider picol zuijker.

hier doorgaans R° /as. 10, 10¼ of uijtterlijk 10½ het pikel, dog ik bood de scheepelingen na maate de tijdsomstandigheeden waaren, doorgaans zo veel, dat niemand zo veel, gezwijge van meer, daar voor kon geven, tot dat ik zelfs de zuijker van de scheepelingen wel eens voor 12 R°/as het pikol gekogt hebbe, na maate ik zag, dat er voor kon gegeven, en ook nog wat op kon gewonnen worden, en men zoude zeggen, dat de scheepelingen nu bijzonder in hun schik moesten geweest zijn; maar deze handel een doorn in 't vlees zijnde voor de monopolisten, zo deeden deeze alle moeite, om de scheepelingen in een denkbeeld te brengen, dat zij er mogelijk nog wel wat meer voor zouden willen geven, dog daar toe geretireerd zijn, dewijl er de Comp. ook geld voor bied, even als of men de Comp. zo hartelijk toegedaan is, dat men haar niet gaarne in haare belangens wild hinderlijk zijn—waarlijk de Comp. was gelukkig, indien dit het hoofd sijsthema van alle 's Comp.'s dienaaren en ingezetenen in Indien was—, maar het was geheel iets anders; Intusschen hadden de scheepelingen, die doorgaans gewoon zijn, hunne gepermitteeerde lasten de Comp. aan te bieden, volkomen vrijheijd, om zig te informeeren na de markt prijs der goederen en dezelve ook te verkoopen aan de geene aan wie ze wilden; dog na dat ik dan eijndelijk met den Secunde de tijds omstandigheeden ingezien en overlegt had, wat we wel het uijterste zouden kunnen geven, om er dan teffens ook nog iets op te kunnen winnen voor de Comp. die het aan de wal brengen, pakhuijsgeld, en de bereekening van interest op het capitaal, boven particuliere tog voor uijt heeft, en waar na ik den Secunde dan qualificeerde om den scheepelingen dat bod te presenteeren, en ook gestand te doen, in dien hun de prijs aanstond, terwijl ze dan nog vrijheijd hadden om te verneemen of er nu nog iemand, hun iets, meer wilde geven, dit deeden ze dan ook.

Dit was een doorn in 't vlees der monopolisten.

Hunne woelingen daar omtrent.

Maar ziet, dan kreegen ze na een voorgaande manheuvre, te weeten met het ophaalen van de schouders, dit sinister antwoord *Mijnheer! ik zouw uw zuijker wel neemen, maar ik kan niet wel*; weder gevraagt, waarom men niet iets meer geeven kan; dan was weder het antwoord, *Ik zou wel wat meer willen geven maar ik kan dat zo niet zeggen*; vroeg men dan eijndelijk, of ze de zuijker niet kopen mogten dan wierd het gesprek kort afgebeeten met te zeggen, *Mijnheer, ik verzoeke ge-excuseert te zijn mij daar over te verklaaren*, Ik vraage, of dit niet een onuijtwisbaar vooroordeel, by de scheepelingen moest veroorzaken? en of op die wijse de bescheijdenste schipper wel ooijtuijt het hoofd te praaten was, dat hier niemand buijten de Comp. de zuijker durvde koopen? Ik weet dit zo na bij, dat ik die lieden zelvs met naame kan noemen, hoe zeer ze meenen, dat ik het niet weet, behalven dat mij ook eens drie schippers, die hunne oogen open gedaan en gemerkt hadden, wat slang agter dat gras verborgen zat, mij dat openhartig verklaard hebben, met bijvoeginge, van de loopjes en draaijerijen, waarmeede men de scheepelingen hier zoekt te misleijden en te persuadeeren om te Batavia bij haare geinteresteerdens over den dwang in 't verkoopen hunner gepermitteerde lasten te klaagen; waarlijk een gelukkigen dwang voor de scheepelingen, dat hun van de Comp. meer gebooden kan worden en ook werkelijk meer gebooden word, als door andere, die op onkosten van aan de wal brengen, pakhuijsgeld, en intrest op hun capitaal, moeten reekenen.

Drie schippers hebben de slang agter het gras ontdekt, en zig hier over openhartig verklaard.

Uijt dit een en ander kan men nu ligtelijk begrijpen dat men niet anders zogte, als mij maar te doen afzien van dien handel, en dan de baan van monopolie voor hun over te laaten, in begrip, dat ik dien haatelijke naam bij de scheepelingen niet langer zoude willen dragen, en dien handel *als tog maar voor de Comp. en niet voor mij zijnde*; liever laaten vaaren, ten minsten niet met dien ernst behandelen als of het mijne eijge handel was, als wanneer de arme zeeman die zijn brood zo zuur winnen moet, te laat zijne oogen open zoude doen; maar neen; ik hebbe geleerd, wel te doen, en niet om te zien; laaten de liefhebbers het maar eens probeeren, een enkelde penning meer te bieden voor de zuijker als de Comp. en laaten ze eens zien, of zij geen kopers zullen zijn.

Aanmerkinge hierover.

Intussen laat ik hier onder volgen een korte specificatie van het geen door dien handel voor de Comp: zuijver gewonnen is, 't zedert ik dezelve hier begonnen hebbe te drijven en waar van de specificque rendementen jaarlijks na Batavia gezonden zijn.

Specificatie van 't geene door den handel zuijver gewonnen is.

Op poeder zuijker	gewonnen	..	gld.	60,559	14	8	Rop 's	50,466	21	0
„ Candij zuijker	„	..	„	5,166	18	0	„	4,305	36	0
„ Arak apij	„	..	„	1,176	0	0	„	980	0	0
„ Arak Ceijlons	„	..	„	1,027	4	0	„	856	0	0
„ Kerpok	„	..	„	63,275	2	0	„	52,729	12	0
„ Ruwe chineeze zijde	„	..	„	8.387	2	0	„	6,989	12	0
„ Alluijn	„		„	2,744	14	0	„	2,287	12	0
„ Spiaulter	„	..	„	3,070	10	0	„	2,558	36	0
„ Saspan hout	„	..	„	1 198	19	8	„	999-	7	0
„ Zandelhout	„	..	„	5,004	6	8	„	4,170-	13	0
	Somma	..		1,51,610	10	8		1,26,342	5	0

Waar wijt onder andere blijkt dat er alleen op de poeder en candij zuijker gewonnen is rop.'s 54,772 : 9 : behalven de zuijker van dit jaar, waar van het rendement onder ulto augustus eerst staat in te komen hetgeen voor de Comp: nog al gemakkelijk meede te neemen is, en waar toe Haar Edele immers zo na is, als een ander, behalven dat hier buijten des, nog zo veele andere articuls van negotie zijn, gelijk hier boven specificq is opgegeven, en het ook daarom hier krield van kopers en verkoopers, zo in 't groot als in 't klijn zodat het een vermaak is, om te zien, hoe hier ider een, Jooden Mooren, Cannarijns, Benjaanen, Mallabaaren zelfs 's Comp.'s dienaaren tot pennisten en nog minderen classen inclusive, de eene meer, en de andere min, de eene in het eene, en de andere in het andere negotieerd, en met een handel een broodje wind, het geen thans veel verscheeld van vroegere tijden, in welke de monopolie hier zo zeer heerschte, dat genoegzaam alles de gading was van den Gebieder of van zijne clienten, en waar door dan de pagter met die vrijheijd, zijn pagt niet durvde vragen, als tans, nu den handel vrij en onbepaald voor ider een open is, waarom de pagt der in-en uijtgaande regten ook 't zedert zeer gereezen is, en nog jaarlijks accresseerd: En waarom zou de Comp. voor al articuls, waar in haar Edele ook negotieerd, hier zo wel niet koopen en verkoopen als andere? eensdeels, om de winst, die er opzit, en daar door, zo veel doenlijk uijt te winnen de per-centos die de Gebieder en de Secunde nu van 's Comp.'s handel genieten, en anderdeels, om de prijs van die zelvde articuls, dewelke de Comp: benevens de specerijen en staafkoper, zo veel de scheeps ruijmte toelaat ook expres dit heen zend, op (*sic*) een goede markt te houden en eenigzints meester van de prijs te kunnen zijn, als men niet zien wild, dat de monopolisten door hunne monopolie, die articuls goed-koop hebbende weeten magtig te worden, en dus ook weder goed koop kunnende verkoopen, de markt bederven, hun goed het eerste kwijt raaken, en de Compagnie dan min of meer genoodzaakt word, die markt te volgen, die particuliere gemaakt hebben; en daarom ben ik wel eens op de gedagten gevallen, of het niet goed zoude zijn, dat de scheepelingen hunne gepermitteerde lasten, als bestaande juijst in die articuls, waar in de Comp. ook negotieerd, namentlijk zuijker en arak aan de Comp. hier moesten overlaaten voor een vaste gemiddelde prijs, waar op ze altoos vast winnen kunnen; doch ik denke egter dat de tegenswoordige wijze beter en voordeeliger voor de scheepelingen is, om dat ze nu na maate de articuls *hoog*, *medioker* of *laag* in prijs zijn, niet alleen van de Comp. krijgen, hetgeen er een ander voor zoude geven, maar zelvs nog meer als een ander er voor geven kan, schoon het teffens zijne bedenking heeft, of de Comp. met welker scheepen, tog die gepermitteerde lasten

Hoeveel op de zuijker alleen behaald is.

Wie in veele andere articuls al negotieeren en een broodje winnen.

Zedert is de pagt van in en uijtgaande regten g' accresseert.

Argument waarom de Comp. hier niet zoveel als andere kopen en verkopen zoude, in 't geen waar Haar Ed. in negotieerd.

Ingevalle gedagten over de gepermitteerde lasten der scheeplingen.

Men oordeelt egter daar omtrend te tegenswoordige wijze, de beste.

Bedenkinge op het koopen der gepermitteerde lasten.

overgevoerd worden, in allen gevalle, bij een gelijk bod, de preferentie niet zoude mogen hebben, zonder juijst gehouden te zijn telkens iets meer als een ander te geven. hetgeen ik egter doorgaans gedaan hebbe, om de scheepelingen te toonen, dat ze bij het verkoopen van hunne gepermitteerde lasten aan de Comp. beeter vaaren als bij het verkoopen van dezelve aan andere.

Aanwijzinge van den oorsprong en hervattinge van den handel.

En ten overvloede hebbe, onder de bijlagen dezes gevoegd eenige extracten van brieven en resoluties gemt. No. 8, die den wezentlijken oorsprong en hervattinge van den tegenswoordigen particulieren handel nader aantoonen, in vertrouwen dat men daar bij zien zal met welk een goed oogmerk en succes dezelve begonnen is en tot nog voortgezet word.

De Inkomsten van Paponettij en Chettua.

De inkomsten van Paponettij en Chettua geniet de Comp. thans.

Worden door de Comp. thans niet genooten, zo lange voorschr: conquest en fort in handen van den Nabab blijft, en dewijl over de inkomsten, van het geene wij bij de invasie van den Nabab verlooren hebben bij secreete resolutie van den 5 Maart 1777 en ook bij secreete briev na Batavia van den 7 daaraan zoo meede in dezen onder de posten van Cranganoor, Aijroer Cartamana en de Paijencherij Nairos meldinge gemaakt is, zo refereere mij daaraan, en gaa over tot.

De Inkomsten van 's Comp.'s Overige Thuijen en Landerijen ter Dezer Custe.

Hoeveel de inkomten van 's Comp.'s thuijnen en landerijen bedragen.

Onder het articul van 's Comp.'s bezittinge, hebbe reets opgegeven waar ze gelegen zijn, en hoedanig ze verstrooijd leggen; deze thuijnen en landerijen zijn verpagt voor ropias 13,674 en dat voor 20 jaaren lang agter, elkander, hetgeen expres geschiet, op dat de pagters—die verpligt zijn, dezelve niet alleen te houden in dien staat waar in ze zijn, maar ook in steede van oude en geen vurgtdragende boomen, weder nieuwe aan te planten—van die nieuwe geplante boomen nog eenige jaaren vrugtgebruijk zoude kunnen hebben voor hunne gedaane moeite en kosten, en gedagte landen of thuijnen met oplettendheijd en zorgelijkheijd behandelen; als weetende, dat ze dezelve ten minsten 20 jaaren lang kunnen bezitten.

Plicht van de pagters.

Dog dit wel gaade slaan, van 's Comp.'s thuijnen en landerijen heeft niet bij alle plaats, alzo sommige pagters, ezelve eer verwaarlosen als verbeteren.

Dog sommige versuijmen het.

Hier toe moet men telkens dengeenen die het toezigt daar over heeft, en hier doorgaans genoemt word, den boomteller in het land zenden, en buijten des nog eens jaarlijks alle thuijnen en landerijen speciaal laaten opneemen, en daar van schriftelijk rapport doen indienen, om te kunnen weeten, of de tuijnen en landerijen in een goeden staat gehouden en verder aangeplant werden.

De boomteller moet zulks gaade slaan.

Het is waar, dat het moeite en onkosten is, hier klapperboomen aan te planten, door de meenigte van koebeesten, die men over al ziet, als zijnde bekent, dat die beesten niets liever als jonge takken van vers-opgeschoote kokus boomen eeten, en dat zo dra een jonge klapperboom, maar een enkelde beet, van een koebeest gehad heeft, dezelve kwijnd en niet tot zijn verhaal kan komen, zo dat men, met eenige zekerheijd jonge klapperboomen willende aanplanten, sufficante heijninge of paggers moet maaken waar door de koebeesten niet heen kunnen.

Moeijte die er is om klapperboomen te doen opkomen.

De pagters probeeren nu en dan wel eens, om afslag te verzoeken, onder voorgeven, van een onvrugtbaar jaar, of ook wel, dat er eenige boomen omgewaaijt zijn, of dat het gewas te velde gedeeltelijk door het wild gedierte en gedeeltelijk door de koebeesten verwoest en afgevreeten is; maar dit moet eens voor al glad uijt gewijgert worden, dewijl men anders telkens aan diergelijke

Op het verzoek van de pagters, om afslag moet men geen reflectie slaan.

verzoeken ge-exponeert zoude zijn, en het zou ook onreedelijk zijn, dat de Comp., schoon er al eens in der daad toevallen mogten plaats gehad hebben—waar van Haar Ed. geen directe oorzaak is—daarbij nadeel mogt lijden, want een pagter, die tuijnen en landerijen voor zo veele jaaren agter elkander pagt, reekend op toevallen van weer en wind, reegen en droogte, vrugtbaare en onvrugtbaare jaaren.

Wijl ze, wat ze in't eene jaar komen te verliezen, in 't ander weder winnen kunnen.

Hij weet ook, dat als het gewas te velde staat en rijp begint te worden, men na 's lands wijze precauties gebruijkt, tegen het gedierte; buijten des zo weet hij ook, dat als het eene jaar wat minder vrugtbaar, is geweest, zulks weer door de meerdere vrugtbaarheijd, van het andere gevonden word; ook is het genoeg bekent, dat als het eens geen voordeelig jaar is geweest, de pagters zulks vrij erger uijtmeeten, als wel de wezentlijke waarheijd is, terwijl ze goede jaaren hebbende, geen woord spreeken. Het eenigste dat men buijten nadeel van de Comp. in hun faveur zoude kunnen doen, als men in der daad kennis droeg, dat het eens voor een enkelde reijs een slegt jaar was geweest is, hun in zo een geval eenig uijtstel van betalinge na maate van het slegt gewas te verleenen, maar geen afslag, en welk uijtstel ook niet, als bij de hoogste noodzakelijkheijd zal moeten geschieden, om er geen gewoonte van te maaken.

In welk geval de pagters dienen afslag te hebben.

Maar wanneer de Comp. zelfs oorzaak is van toevallen, die schaade veroorzaken, dan is het billijk, dat men de pagters na proportie schadeloos stelle, gelijk dat ook laatst geschied is, op Aijkotta, Baijpin en hier bij de stad, alwaar men uijt hoofde van noodzakelijkheijd, boomen heeft moeten omverkappen en den grond plaineeren.

Woeste gronden die ter cultiveering afgegeven zijn.

Ook berust ter secretarije een aanteekeninge van eenige stukjes woeste gronden, die al meede voor eenige jaaren de eene meer en de andere min, ter cultiveeringe afgegeven zijn om na verloop van die termijnen, ock ten voordeele van de Comp. te verpagten. Dog ten dezen moet ik Uw. Ed. iets waarschouwen, op de hoek van Aijkotta aan de west zijde heeft de natuur door zwaare modder, het land daar ontoeganke-lijk gemaakt; de inlander hunkert altoos, om die grond ter cultiveeringe te erlangen, dewijl dezelve schoone zaaijvelden zoude geven; maar omdat de sterkte van de post Aijkotta daar door zeer verzwakken zoude, zo moet ik Uw. Ed. herinneren, om die strook gronds tog niet ter cultiveeringe af te geven en op dat niemand heijmelijk en ongevoelig weg, die grond zoude kunnen tot zaaijland appropieeren, gelijk de inlanders doorgaans gewoon zijn, zo heb ik den boom-teller wel speciaal gelast, om bij zijn jaarlijks rapport, wel duijdelijk melding te doen dat die grond niet bebouwd nog gecultiveerd veel min met dammen belegt is.

En stuk aangespoelt land op de hoek van Aijkotta moet, om reeden, ter cultiveering niet afgegeven worden.

De Domainen of Geregtigheeden.

Specificatie van de domainen.

Worden hier jaarlijks onder ult° Aug^{s}. publicq verpagt en bestaan in de ondervolgende :—

De in en uijtgaande regten van Cochim.
„ in en uijtgaande regten van Coilan.
„ in en uijtgaande regten van Cranganore.
„ vervoer van slaven.
„ Biermaat.
„ Stadsherberg.
„ Surij en arak binnen de stad.
„ „ buijten de stad.
„ „ op het eijland Baijpin.
„ Tabaks pagt binnen en buijten de stad.
„ „ op het eijland Bendoertij.
„ „ te Cranganoor.
„ Geregtigheijd van het veer tot Baijpin.
„ „ „ tot Angecaaijmal.

Zijnde laatst, uijtgenomen die van den vervoer der slaaven, verpagt voor 41,750 ropias waar van die van de in en uijtgaande regten de grootste is en van dewelke den koning van Cochim eijgentlijk de helfte geniet; deze pagt is het eijgentlijk, die nu zedert eenigen tijd successive jaarlijks toegenomen heeft, het geen teffens bewijst, dat deze plaats door den aanbreng en afhaal van handelwhaaren floreert ten minsten niet afneemt; inzonderheijd, wanneer men in aanmerking neemt, dat hier maar vijf p^rcto. betaald word; het geen veele handelaars dit heen lokt, zo dat een pagter voor de uijt en in gaande regten, na aftrek van zijn onkosten en bediendens 24,800 rop.'s betalende dan ten minsten voor 500,000 ropijen aan goederen moeten aangebragt of vervoert zijn.

Voor hoeveel ze jongst verpagt zijn.

Reedenen waarom ze successive toegenomen zijn.

En dewijl hier zo veele vreemdelingen en handelaars af en aankomen, zo is het voor al nodig te zorgen, dat de pagter de kooplieden niet brusque maar vriendelijk en na reedelijkheijd handele, alzoo daar veel van afhangd om de handelaars hier na toe te lokken of van deze plaats afkeerig te maaken.

Men diend te zorgen dat de pagter de kooplieden niet kwalijk behandeld.

Maar aan de andere zijde moet men weder den pagter kragtdadig maintineeren als hem onthouden word, hetgeen hem toekomt, want de minste toegevendheijd daaromtrend zoude spoedig aanlijdinge geven, tot verminderinge van deze pagt, dewijl het natuurlijk is, dat ider handelaar van den thol gaarne zo veel zoude afknibbelen als hij maar kan.

Dog de pagters moet in zijn regt ook gemaintineerd werden.

Voorts diend men altoos te letten wie de pagten meijne, en dat hij een bekende zij, maar voor al diend men niet toe te staan, dat bediendens van een Gebieder of Secunde of andere gequalificeerde perzoonen, van eenige influentie, pagters worden en dewijl deeze zomtijds van de gemeente ontzien worden, en de lieden over hun niet durvende klagen, men dan ignorant zoude blijven, of de handelaars qualijk behandeld worden. Deze pagters probeeren ook wel eens om afslag te vragen, maar ik hebbe hun eens toor al rond uijt gewaarschouwt, dat ze bij mij nimmer op afslag reekenen moeten, zo lang de Comp. zelfs de oorzaak niet is van de schaade, die ze voorgeven, geleeden te hebben, en ik hebbe ook zedert geen verzoeken van die natuur meer gehad, en ik weet ook niet, dat er in mijn tijd een pagter van 's Comp.'s Domainen iets te kort is gekomen, en daarom is het goed, dat men bij de verpagtingen hun zulks herinnert een (*sic*) ook niemand, uijt een verkeerde eerzugt om de pagten te doen reijzen, de lieden direct nog indirect, tot het mijnen van een pagt forseert, ik prijze het zeer, en ik vinde het zelvs noodzakelijk, de pagters in het algemeen tot alle pagten aan te moedigen en te vertoonen de hoop en het uijtzigt om er bij te zullen of te kunnen profiteeren, onder belofte van billijke maintenue, maar ik vinde het niet ter goeder trouw gehandelt, de lieden er toe aan te zetten, of door andere canaalen hijmelijk daar toe te forceeren, want hier door maakt men hun en hunne borgen ongelukkig, onze Noble Comp. is niet gediend met de ruine van haare ingezetenen: de inkomsten van de pagten zijn zo wel bekent, dat degeen die geneegen is, de pagt te neemen, het hoogste bod wel doen zal, om er geen ander meede te laaten heen gaan; want men kan er in allen gevalle, niet meer voor vergen, als er waarlijk voor kan gegeven worden; buijten des, zo convenieerd het de Comp. niet om alle geregtigheijd zelfs te laten heffen, egter is de vervoer der slaven, nu eenige jaaren agter elkander, niet verpagt, maar door de fiscaal gecollecteerd, dewijl nu eenigen tijd geen liefhebbers daar toe geweest zijn, bij welke collecte egter zodanig precautie en voorzorge gebruijkt word dat de Comp. daar bij geen enkelde

Wat men omtrent de pagters observeeren moet.

Deze pagters verzoeken zomtijds ook om afslag, dog krijgen 't niet.

Hoe men daarom hen adverteeren moet bij het ouden van de verpagting.

Hiin te forceerentot het nemen van pagten is niet goed.

De geregtigheijd van den vervoer van slaven word door den fiscaal gecollecteerd.

penning benadeeld kan worden maar inderdaad van alles geniet wat er van komt, als nader te zien is bij resolutie van den 16 Zeptember 1772 en bij brief na Batavia geschreeven onder dato den 25 Maart 1773.

Hier mede nu ga ik over tot het articul van

De Menagie.

Dewelke men verpligt is te betragten, niet alleen om dat ons dezelve zo zeer bij continuatie en met ernst aanbevoolen word, maar ook, om dat de menagie effectief zo hoog noodzakelijk is, dat zonder dezelve geen huijshoudinge, van wat natuur die ook zij kan staande blijven, mits men eene *regte*, maar geen *verkeerde menagie* oeffene, welke laatste even zo zeer schadelijk is, als de eerste anders ten hoogsten nuttig en noodzakelijk is.

Hoedanig de menagie diend te werden aangemerkt.

Want bij voorbeeld; indien men om de wille van de menagie de Militairen en Arthilleristen absolut zo gering wilde bepaalen, dat men de steeden en forten, die men aanhoud, en de conquesten waar van men 's lands inkomsten geniet, daar meede niet defendeeren nog beschermen kan; indien men 's Comp.'s fortificatie werken zodanig laat vervallen, dat de gragten om dezelve, door den tijd verlanden, de muuren vervallen, en door de regens zo zeer in wateren, dat ze bersten en andere capitaale gebreeken veroorzaken; indien men de affuijten op de wallen door de penetrante lugt, reegen en zonneschijn laat bederven, dezelve niet ter behoorelijke tijd laat teeren, en andere in voorraad doe aanmaken: indien men de affuijten laat beslaan, met te dun ijzer, niet geproportioneerd, na de schokken die de affuijten na proportie der calibers ondergaan moeten, en eijndelijk indien men 's Comp.'s gebouwen, en met een woord 's Comp.'s goederen, die onderhoud nodig hebben zo zeer laat vervallen, dat de gebouwen beginnen in te storten, en de gebreeken onherstelbaar worden, dan is men, om all' het voorschreeve weer in een geeden staat te brengen, verpligt zulke considerable kosten daar aan te doen, dat men schrikken moet, als men er aan denkt, en dus zoude zulke verkeerde zuijnigheijd in steede van menagieus, regt ruineus zijn; de menagie verbiet niet het nodige te doen, en ik denke zelfs dat we misdoen zouden, indien we daar omtrent, een blinde gehoorzaamheijd oeffenden; want wij worden verondersteld, speciale en locaale kennisse te hebben, van de omstandigheeden dier plaatsen, waar we zijn; indien dus van hoogerhand zekere bepalinge in het een of ander om de wille van de menagie gemaakt word, en wij in ons gemoed overtuijgt zijn, dat het waarlijk daar meede niet te doen is, of dat zulks van nadeelige gevolgen zoude zijn, en als we dan even wel, zo genaamd, obedieeren, dan zouden we blind gehoorzaamen, ja zelvs straf schuldig ten minsten aanspreekelijk zijn, wegens de gevolgen; want ik meene dat het dan onze pligt is, met bescheijdendheijd dog teffens genoeg doenend aan te toonen, de reeden van de onmogelijkheijd, gelijk de ondervindinge ook leerd, dat als men dat doet, reflectie daar opgeslagen word, ten minsten dan heeft men zijn pligt gedaan: schoon men met overleg, en gelijk men zegt, met wat te geven en te neemen, meer onkosten kan uijtwinnen, als men wel denken zoude, indien men het maar met ernst meend en de zaak als zijne eijge behandeld.

Wat verkeerde menagie zoude zijn.

En welke de voornaamste oog merken daar van zijn.

De nauwkeurige toezigt die daar in vereijscht word.

Derhalven moet men door de zo zeer aan bevolene, menagie verstaan, die zorgelijke en nauwkeurige toezigt op 's Comp.'s effecten, gebouwen, administraties en verdere belangens, die wij hebben en oeffenen zouden, indien het onze eijge huijshoudinge was, even gelijk een goed Euconomist, door overleg en gepaste zuijnigheijd, met vrij mindere geld vrij geschikter zijn eijge huijshouden weet gaande te houden, als een huurling, die er onverschillig omtrend is, en wanneer zijne reek: bekeurt word, staande houd, dat het met niet minder te doen is, daar integendeel de geene, die de zaak behandeld als zijn eijge, van zelfs zonder daar toe aangespoort te moeten worden, met alle hartelijkheijd en vermaak die regte menagie betragt, dewelke door de Comp. ook maar begeerd word, namentlijk.

(1) Dat alles door een dagelijkse toezigt en voorzorge in een goeden staat onderhouden en niet verwaarloosd worde.

Wat men al doen moet als men die recht behartigen wil.

(2) Dat bij de ontdekkinge van gebreeken of bederf, zulks ten eersten verholpen worde, om dat zulks dan met een klijnigheijd te doen is, ten ware er gebreeken mogten zijn, die groote reparaties vereijsschen, dog dat men dan verzekerd en overtuijgd zij, zo van de slegte gesteldheijd, als van de effective noodzakelijkheijd van zo een reparatie; waar toe vereijscht, dat men gecommitteerdens, daar toe uijtkieze, waarop men zig verlaten kan, en zelfs somtijds eens occulaire inspectie daar van neeme, door, welke laatste, de gecommitteerdens des te attenter worden.

(3) Dat het geen, of volgens reglementen voor een bepaalde prijs gemaakt, of bij aanbesteedinge voor een geaccordeerde som, gerepareerd word, behoorlijk geschiede, en aan het oogmerk voldoe; dat men meer op de sufficantheijd en duurzaamheijd van een werk lette, als op het cieraat, dat er dus niet over heen geloopen werde, maar dat er goede materialen toe gebruijkt worden, en dat er geen betaalinge geschiede, voor dat het werk door kundige en vertrouwde gecommitteerdens ge-examineert, en wel bevonden zij, en dat men zo om de aanneemers, als om de gecommitteerdens in dezen ook te exacter te doen zijn, zulke werken niet alleen na de voltooijinge, maar geduurende, dat dezelve onderhanden zijn, ook zelfs eens gaa bezien, want het is niet te zeggen, wat de personeele tegenwoordigheijd van een gebieder kan uijt werken; waarom het spreekwoord niet ten onregte geld, dat het oog van de meester, het paart vet maakt.

Vervolg daarvan.

(4) Dat wanneer eenig werk voor reek: van de Comp. gedaan word buijten aanbesteedinge (omdat er zomtijds werken kunnen zijn, waar toe men geen aanneemer vinden kan) de reek: daar van inkomt, men dezelve exact nagaa, of zo veel door de ondervindinge kan nagegaan worden, namentlijk of hetgeen daar voor opgebragt is, ook waarlijk daar toe verbruijkt is, en ook toe heeft moeten verbruijkt worden, en als men ziet, dat dan met de grove bijl ingekapt is, zo een van zijne oneerlijke wijze van doen, overtuijge, en na serieuse recommendatie of correctie na mate de zake het vereijscht, een verbeeterde reek: doe overleeveren.

(5) Dat men geen kosten hoe genaemt, voor de Comp. doe, als die effectiev nodig en onvermijdelijzijn; zo dat men geen geld uijt 's Comp.'s. cas laat verstrekken, dan met bewustheijd van dies noodzakelijkheijd, even als iemand, die zijn eijge geld voor iets gevende, kennis draagt, dat hij het nodige, ervoor gehad heeft. Ten minsten een goed euconomist die een huijs laat bouwen, of doed repareeren of zijn huijshoudinge wel gaade slaat, of te negotie drijft, en van het een en ander de reekeninge te huijs krijgd, zal zoo doen, en niet anders.

Men veronderstelle maar eens, dat we zelfs met eenige perzonen eene negotie in Comp. doen, dat we daar toe eenige vaartuijgen, ook hier en daar pakhuijsen en factoors of gemagtigdens hebben, ter plaats waar we goederen na toe zenden en weder goederen laaten inkopen, en dat we die factoors of gemagtigdens, eene zekere betaalinge geven, het zij een vast tractement of provisie penningen, mits doende behoorlijke reek: en reliqua; ik vraage onpartijdig, of wij, bij het nazien van onze reek: wel zouden toelaten, dat we door onze bediendens, dewelke we eerlijk betalen en zelvs nog al gelegentheijd geven, om in onzen dienst, buijten des nog een stuijvertje te verdienen, benadeeld werden, het zij bij het repaareren van onze scheepen of pakhuijzen, of in den handel, en of wij niet nauwkeurig zouden nagaan, of deze reparaties niet met minder te doen waren geweest, of waarlijk de verzondenen goederen effectiev voor zo veel verkogt, en de ingekogte ook waarlijk voor zo veel ingekogt zijn, als bij de reekeninge opgegeven is; welke factoors of gemagtigdens zoude ons dat qualijk kunnen neemen? Zulke factoors en gemagtigdens van de Comp. zijn wij ook; en wij hebben buijten ons vast tractement van de Comp. ook nog al eenig ander inkomen, de eene meer de andere min, na maate men geplaatst is, en daarom pretendeert de Comp. met regt, dat men haar ook zo eerlijk en menagieus bediene als iemand in't particulier verpligt is, zijn principaal te dienen.

Voorbeeld betrekkelijk tot de menagie.

En toepasselijk op 's Companij's dienaren

En als onze Comp. op die wijze over al mogt gediend worden, dan kan het niet missen of hare belangens moeten over 't generaal wel gaan, en dan zal in enkele gevallen het meerder of minder succes van hare belangens, maar dependeeren, van het wat

meerdere of wat minder verstand, doorzigt, en overleg, van den eenen minister boven den anderen als bekend zijnde, dat de voorzienigheijd, ijder een niet even veel talenten verleend heeft.

Noodzakelijkheijd, dat een gebieder het oog op alles laat gaan.

Het is waar, dat, iemand, die het gezag ergens heeft wel niet te vergen is, juijst na alles in perzoon zelve te gaan zien; maar dat denkbeeld van gezag, is maar een ingebeelde grootsheijd, hoe menig heer van het eerste aanzien en van veel middelen, die een huijs of thuijn laat bouwen heeft de liefhebberij niet, om er geduurig zelvs eens na te gaan zien? Ja ik wil ook wel bekennen, dat het voor een Hoofd-gebieder te wenschen was, en dat het ook zo diende te zijn, namentlijk, dat hij volstaan kon, met zig van alles rapport te laten doen, en na maate van de rapporten, die hij krijgt, zijne disposities te neemen, gelijk iemand die een goed horologie heeft ider rad zijn gang laat gaan, en ziende, dat het uurwerk of te gauw of te langzaam gaat, het zelve maar een wijnig voor of agter uijt zet; ik zegge nog eens het was te wenschen, dat zulks in de huijshouding van de Comp. ook zodanig kon plaats hebben, dat men op alle rapporten gerust staat kon maaken, dat een ijder rad behoorlijk werkte, ja dat een ijder in het zijne deed, wat hij doen moet, maar de ondervinding leert, dat men zelvs met de nauwkeurigste toezigt, en als met arends oogen, alles na te gaan, nog niet ten eenemaal voorkomen kan, dat er onhebbelijkheden geschieden; dog dan diend men aan de andere zijde ook wel te kunnen zien, dat gelijk men zegd, de zon in het water schijne, en dat de lieden door industrie, overleg en zuijnigheijd, bij hunne bedieningen wat profiteeren, al zoude men hun zelvs daar in de behulpsame hand bieden, mits men maar niet toelaat dat de Comp. benadeeld worde.

Ik sprak daar even van werken en reparaties, die voor de Comp. gedaan worden of volgens bepalinge bij reglementen, of voor een bij aanbesteedinge geaccordeerde som, waar omtrend ik nog iets te melden hebbe.

Irregulariteijt omtrent verstrekkingen die hier plaats had.

Met betrekkinge tot de reglementen, zo diend, dat hier schoon wel niet alle, maar egter de meeste verstrekkingen en verdere dagelijks benodigtheeden, zo meede de reekeningen of specificaties der mindere administrateurs al vrij wat willekeurig, ten ministen irregulier en ongelijk aan elkander gedaan wierden, en zomtijds zodanig, dat men er bij na niet wijs uijt worden kon; terwijl er in de dingen die bepaald waren, bij goed overleg nog wel wat te verminderen was; zo dat ik mij nauwkeurig informeerde waar meede het aan de eene zijde effectief al, en aan de andere zijde, weder niet te stellen was; waar op ik reglementen geformeert en daar bij op op alles voor zo verre zulks mogelijk was, in de huijshoudinge, zo hier als op de buijten comptoiren een vaste schikkinge gemaakt hebbe, waar na de verstrekkingen en reekeningen konden gerigt worden; en volgens welke reglementen een ider minder administrateur nu weeten kan, waar na hij zig in zijn administratie te gedraagen heeft en waar meede een ijder uijt kan, alzo alles ook waarlijk niet op zijn aller nauwst berekent is, want gelijk de Goddelijke wet verbied, een *dorschenden* os te muijlbanden zo moet en kan ook een dienaar van de Comp. niet zo strikt bepaalt worden, dat hij bij zuijnigheijd en goed overleg niet iets profiteere, als het maar door den beugel, en de vraage van een goede concientie veelen kan, en dus zijn voorschreve reglementen ter resolutie van den 16 7ber 1772 ingevoert en bewoordelijk ge-insereert, zo meede door Haar Hoog Edelheedens bij briev van den 30 September 1773 geapprobeert.

Ter voorkoming van 't welke reglementen zijn geformeerd.

Bij welke de administrateurs niet ten nanwsten zijn bepaald.

Bij het reglement voor den opziender van de arthillerije, is iets, waar van ik in dezen diene te melden; op het aanmaken van affuijten, was hier geen bepalinge en de affuijten, groote en klijne door elkander gereekend, buijten het beslag, kwamen de Comp. te staan over de hondert ropias, hetgeen mij al te veel voorquam en ook gebleeken is, dewijl men 't zedert aannam dezelve, van het sterkste en duurzaam hout, dat hier vald, genaamd, tekkehout, voor 50 ropijen door elkander te maaken, en

Hoe veel men bevorens voor een affuijt hier heeft betaald, en wat men er nu voor betaald.

wel ijder deel daar van afzonderlijk, omdat somtijds een affuijt nog goed is, en er alleen maar of een ast of een wiel aanmanqueerd, dus word voor een affuijt zonder ast of wielen, betaald ropias 20, voor een ast 5 ropijen en voor ider wiel 12½ ropijen, maar omdat ik eens gemerkt had, dat, men de behoorlijke bogt en breette niet gaf aan de zijwangen na mate van het caliber en dat er ook eens gescheurt hout gebruijkt was, hetgeen zomtijds meer zoude kunnen geschieden, omdat smal en gescheurde hout zo veel niet kost, als breed en gaaf hout zo is om eenmaal verzekert te zijn, dat de affuijten niet alleen na de vereijschte maat, maar ook van goed en gaaf hout gemaakt worden, order gegeven om geen affuijt het zij geheel of gedeeltelijk te betaalen, alvoorens het zelve door kundige officiers tegen het model van ider caliber, expres gexamineerd, en het hout zelve wel bezigtigd, mitsgaders wel bevonden zijnde, en ook anders niet, met een ijzer gebrand werde, welk laatste geschied, omdat op de smits winkel ook order is, geen ongebrande artillerij goederen, te accepteeren veel min te beslaan, terwijl van de visitatie een schriftelijk rapport inkomt, op den dorso van welk rapport, dan eerst de ordonnantie van betalinge geschreeven en geteekend word; en van die usantie diend men niet of te wijken, of men loopt gevaar, dat er affuijten gemaakt worden, die geen 25 schooten zoude kunnen uijthouden en eenelijk hare sterkte door het beslag hebben.

Prijzen van de afzonderlijke deelen daarvan.

Hoedanig de bezigtiging der affuijten geschied voor dat ze betaalt worden.

En bij het reglement voor de smitswinkel is ook iets, hetgeen ik niet voor bij kan gaan zonder daar van iets afzonderlijk te zeggen: bij dat reglement is het ijzer tot het beslaan van de affuijten na mate van het caliber ook bepaalt, om dat dit articul ook zo willekeurig was, dat er genoeg zaam eens zo veel ijzer toe gebruijkt of opgebragt wierd als nodig was; maar op dat nu weder niet al te weijnig ijzer of liever gezegt minder ijzer, als de bepaalinge toelaat, daar aan zoude verbruijkt en even wel het bepaalde opgebragt worden, waar door dan een affuijt zo goed als onbequaam zoude zijn, zo diend men daar ook wel op te letten, dewijl de voorzorg van ordinaire ge-committeerdens daar toe niet altijd sufficierd; derhalven diend men de gecommitteerdens bij continuatie ernstig te recommandeeren, om schoon diergelijke dingen in het bearbeijden zo nauw niet te bepalen zijn, en het ook op een pond meer op min niet aankomt, egter niet toetestaan, dat het ijzer aan de affuijten geklonken word, alvoorens zij het hebben zien wegen, en om dat dit een articul van zo veel aangeleegenheijd is, zo is het niet quaad, dat men om de gecommitteerdens en den opziender van de smeederije, hier in attent en behoedzaam te doen zijn, zomtijds eens een beslag door extra-ordinaire gecommitteerdens, laat naweegen, of ook wel eens het beslag van een affuijt laat afslaan en doen naweegen: dit behoeft juijst niet dikmaals gedaan te worden, als het maar nu en dan eens onverwagt geschied, dat er niet op kan gereekend worden.

Voorzorge die men gebruijken moet, dat een affuijt wel beslagen word.

Egter kunnen er gevallen voorkomen die bij het maken van de reglementen of de attentie ontslipt zijn, of zedert de invoeringe van de reglementen plaats gekreegen hebben, dog dan spreekt het van zelfs, dat omtrend zulke artikuls eene nadere bepalinge moet gemaakt worden, gelijk dat dan ook eens en andermaal bij resoluties geschied is, bij wijze van ampliatie, op die reglementen, alle welke reglementen benevens de 't zedert gemaakte ampliaatsies te vinden zijn, in een apparte bondel ter secretarij berustende.

Dingen die bij de reglementen, nog niet staan en naderhand nog mogten vereijsschen, kunnen als ampliatie daar bij werden gevoegd.

Ook kunnen er wel articuls zijn, die met er tijd wegens duurte of het reijzen in prijs zo van materialen als andere benodigtheeden, te bekrompen zouden uijtkomen; dog als men daar van overtuijgt is, dan is het niet meer als billik, eene temporele vermeerderinge daar omtrent te accordeeren, dog ook niet als bij resolutie, mits zulks dan ook weder cesseere, zodra de reeden van die veranderinge cesseert; egter ben ik tot die noodzakelijkheijd nog niet gebragt, en men moet ook het veranderen van reglementen vermijden zo lange maar eenigsints mogelijk is, alzo men anders geduurig aan allerlije tentamens ge-exponeerd is.

En zo er in den tijd eenige articuls duurder in prijs mogten worden, diend men de administrateurs te gemoed te komen.

Voorts diend men te zorgen, dat de reekenings eerst ten negotie afgegeven, door den hoofd-administrateur g' examineerd en tegen de ordonnanties of reglementen geconfronteert worden om te weeten of dezelve daar meede in alles accordeeren, ten minsten ik hebbe altoos van den Hoofd administrateur gevergt in margine van ijder post te stellen, *accordeerd*, of *met het regiement* of *met de schriftelijke ordonnanties*, of zodanig als de posten zijn, en dan vervolgens daar voor te teeken.

De reek: moeten op het negotie comptoir eerst g' examineert worden.

Maar dewijl er articuls zijn, die men niet tegen de reglementen of ordonnanties kan confronteeren en maar door de administrateurs op hun goed geloof opgegeven worden, en waar nevens de Hoofd-administrateur dan ook niet anders stellen kan als *volgens opgave* dan diend men zulke articuls nauwkeuriger na te zien, of liever zodanig orders te stellen, dat er geen excessen in kunnen plaats hebben, bij voorbeeld in de administratie van de arthillerij, bij het op brengen van salut schooten welke schooten, men wel zoude kunnen laaten examineeren, tegen het dag-register, waar bij doorgaans bekend staat, het getal der scheepen, die idere dag, hier af en aankomen.

Hoe men handelen moet omtrent de posten die bij de reglementen niet bepaald zijn.

Maar om dat alle scheepen niet salueeren, en ingevolge Bataviase resolutie van den 24 Augustus 1772 ook geene scheepen geresalueert worden, dan alleen 's konings scheepen, Engelse Comp. scheepen, en scheepen die met onze vlag vaaren, zo heb ik zedert order gegeven, dat zo menigmaal er gesalueerd en geresalueerd word, zulks aan de Hoofdwagt, in een boekje aangeteekend worde, met bekend stellinge van het getal der schooten, dewijl tog van de Hoofdwagt altoos nopens die dingen rapport gedaan word, welk boekje dan aan den Hoofd-Administrateur afgegeven word, wanneer de reekening van d' arthillerij binnen komt, om te zien of de opgebragte salut schooten accordeeren met de rapporten van de Hoofdwagt, als wanneer daarnevens geschreeven word *accordeerd* met de rapporten van de Hoofdwagt.

Als bij voorbeeld het resalueeren van scheepen.

Nog een ander exempel van de equipagie; de equipagiemeester heeft zijn vast getal coelijs, of eijgentlijk hij mag volgens 't reglement 's daags een zeker getal inlandse mattroosen en coelis opbrengen, waarmeede hij de scheeps en werfdienst, benevens het lossen én laaden der scheepen verrigt, en de vaste verzendinge van benodigtheeden na de buijten posten, langs de revier doed; als hij hier in met overleg te werk gaat, namentlijk, dat hij maar zo veel inlandse mattroosen en coelis gebruijkt, na mate het werk meer of min druk is, dan kan hij met de bepaalinge ruijm uijt; maar wanneer de verzendinge van benodigdheden na de buijten posten veel meer als ordinair voorvalt, gelijk zedert de Nabob onze bezittinge aangetast heeft, en er dus te Cranganoor en Aijkotta veel meer volk als bevoorens legt, waar door het transport van provisie, en ammonitie goederen over de revier bij continuatie ongelijk meer als bevoorens plaats heeft, dan spreekt het van zelfs, dewijl voorschreve reglementen maar bereekend en bepaald zijn, op ordinaire en niet extra ordinairen tijden, dat de equipagiemeester extra ordinaire coelijs daar voor mag opbrengen, mits hij specificeere hoe veel telkens, en ook op welken dag; maar om nu verzekert te zijn, dat daar niet te veel coelijs voor opgebragt worden, dan diend de Hoofd-administrateur, die posten te confronteeren tegens de geconoissementen van de successive afgezondene goederen, waar bij men zien kan niet alleen dat de datums accordeeren, maar ook dat het getal der opgebragte coelijs min of meer geproportioneert is, na de groote of klijnte der vaartuijgen of ook wel na de volumineusheijd en quantiteijd der afgezondene goederen, dewijl die bij de cognoisiementen gespecificeert staan; en een Hoofd-Gebieder, diend zulks nu en dan ten overvloede ook eens te doen; dog 't zedert de omslag van het Cranganoorse camp compendieuser geworden is, zo zijn teffens de extra ordinaire transporten daar ook veel verminderd; en zo kunnen er meer articuls zijn, die niet tegen de reglementen of ordonnanties kunnen geconfronteerd worden, waar omtrend men dan zulke huijsmiddeltjes kan gebruijken als even gemeld zijn; behalven dat men maar wat ondervindinge en de regte wil hebbende, om de dingen behoorlijk na te gaan, al schielijk zien kan, of er met de grove bijl ingehakt is of niet.

En coelijs bij den equipagie-meester bij extra-ordinaire gevallen.

Wat nu het repareeren of laaten maken van gebouwen of werken bij aanbesteedinge aangaat, zo prefereere ik zulks boven andere wijze van arbeijden, schoon ik denke dat er nu voor eerst geen werk van belang voorvallen, en dus ook voor eerst geene aanbesteedinge zal behoeven plaats te hebben, in dien s' Comp.'s fortificatien en gebouwen, nu maar behoorlijk gaade geslaagen en wel onderhouden worden, ten waare in extra gevallen, of uijt hoofde van voorkomende noodzakelijkheijd iets nieuws moest aangemaakt worden; ik zegge dat ik de aanbesteedinge prefereere boven andere wijzen van arbeijden, mits men die goede voorzorge, en dat toezigt gebruijke, als ik hier vooren opgegeven hebbe, om dat het werk, dan spoediger klaar komt, en de compagnie minder kost als anders; ik zeij *spoediger*, omdat des aanneemers belang mede brengt de arbeijtslieden naarstig te doen werken, en *goedkoper*, omdat des aanneemers belang ook meede brengt, dat er niet meer ambagtslieden en coelijs ook niet meer materialen behoeven gebruijkt en betaald te worden dan er effectief toe nodig zijn, waar na de aanneemers hunne bereekeninge maaken daar een werk voor 's Compagnies reekening gedaan wordende, zo nauwkeurig niet gaade geslagen word, maar veel eer geleegentheijd verschaft, voor den geenen, die er het opzigt over heeft, en er reekening van moet doen, om als hij wat inhaalig is, er een slag inteslaan, terwijl integendeel een werk bij aanneeminge door verscheijde, ten minsten door zo veele als er zin in hebben, ten nauwsten uijtgereekent word, gezwijge, dat de ondervindinge maar al te veel geleerd heeft, dat werken op deze wijze, en niet bij aanbesteedinge gemaakt somtijds slegter en min duurzaamer zijn, dan de geene, die bij aanneeminge gemaakt worden, en op deze wijze zijn hier zo veele en daar onder ook zeer capitaale werken en reparaties met goed succes in corte tijd en zo goedkoop verrigt, als mogelijk ooijt voor de Compagnie gedaan is, en gedaan kan worden, en evenwel zullen die lieden, dewelke te dier tijd de werken aangenoomen hebben moeten bekennen, dat ze geduurende dien tijd, door overleg en nauwe toezigt nog al een brootje gewonnen hebben, terwijl de Compagnie intussen, *wel goedkoop*, en *spoedig* bediend is;

Het aanbesteeden aan werken, of eenige reparaties is te prefereeren, boven andere wijze van arbeijden.

Omdat het werk spoediger en beter koop g' effectueerd word.

Gelijk men hier heeft ondervonden.

Dog als men gaarne ziet, dat de dingen voor zo wijnig aangenomen worden, als mogelijk is, dan moet men ook de aanneemers, wat tegemoed komen in het articul van de maaterialen, en wanneer het onbemiddelde lieden zijn, hun gaande weg, nadat het werk opneemt, particulier wat geld voor uijt verstrekken, dewijl zulke lieden anders geld op interest zouden moeten neemen, ten minsten ik hebbe altoos den eenen meer den andere min, op die wijze te gemoed gekomen en dat kan een Gebieder ligtelijk doen, die tog zelden een blijvende plaats hebbende, niet ligt zijn contanten uijtzet maar bij de hand heeft en men diend ook de lief hebbers alvoorens zij, iets aanneemen, te verzeekeren, dat alze een werk voor een redelijke prijs aanneemen zij dan alle hulpe te verwagten hebben, die van ons afhangelijk is, hetgeen men dan ook in der daad doen moet.

Hoe men handeld omtrent iemand die onbemiddelt is, en eenig werk aangenomen heeft.

Onder het articul van de menagie diende ik ook nog te melden, van de meerdere, ommeslag in de huijshoudinge, welke 't zedert de vijandelijken inval van den Nabab in onze bezittingen, absolut heeft moeten plaats hebben, dewijl het een algemeene regel is, dat extra ordinaire gevallen, ook extra ordinaire maatregelen vereijsschen, zo is het teffens een algemeene regel, dat als de oorzaak cesseerd, ook het effect cesseerd; gelijk ik dan ook reeds begonnen hebbe, verscheijde extra ordinaire verstrekkingen en ongelden gaande weg te verminderen, voor zo veel de omstandig heeden toegelaten hebben, en wanneer, de reden ophoud, om ons in dat postuur van de defensie te houden, waar in we zijn, dan spreekt het van zelvs, dat dan ook, weder alles op den ouden voet gebragt moet worden.

Meerder omslag die thans plaats vind, door den inval van den Nabab.

Welke diend te verminderen, na rato de omstandigheijd cesseert.

Uijt dit een en ander blijkt dan, dat de verkeerde menagie van ons, niet gevergd word maar wel de goede menagie, die in alle huijshoudingen noodzakelijk is, en die een ider in zijn eijge huijshoudinge ook oeffenen zoude.

Maar gelijk de Comp. veel geleegen legd, aan de goede menagie, zo legd haar ook zeer veel en nog meer gelegen aan *goede dienaren.*

Dienaaren.

Waardoor ik verstaa kundige en eerlijke, want de dienaaren zijn het eijgentlijk door welke den dienst moet verrigt worden, zodat goede diensten, en goede dienaaren even zo zeer als oorzaaken en gewrogten aan elkander verknogt zijn; en het is ook daarom een uijtgemaakte waarheijd, dat waar de beste dienaaren zijn, ook de zaaken het beste behandelt worden, derhalven kan men niet genoeg attent zijn, of om de dienaaren *bequaam* te maken, of reets bequaam zijnde, van hun dat regt gebruijk te maken, waartoe ze het best geschikt zijn, want het is opzig zelvs alleen, een noodzakelijk requisit in een gebieder, dat hij tot het uijtvoeren van het een of ander, de zulke weet uijt te kiezen, die het zij dan meer of min bekwaam, ten minsten nog het best daartoe geschikt zijn, alzo de ondervindinge meer als eens geleerd heeft, dat alleen bij manquement van dat, de aangelegenste onderneemingen mislukt en ten nadeele uijtgevallen zijn; maar voor al behoort een dienaar ook eerlijk te zijn, want schoon die hoedanigheijd de geheele wereld door, niet zeer predomineerd — hetgeen het geval zal zijn zo lang de wereld staat, en er daarom zo veele wetten, placaten, reglementen en voorzorgen moeten plaats hebben, die anders zo zeer geen plaats zoude behoeven te hebben — zo zijn er egter nog wel eerlijke, braave en trouwhartige dienaaren, en de zulke zijn het voornamelijk, dewelke boven andere in aanmerkinge dienen te komen.

Nut dat men heeft van bekwame dienaren.

Een gebieders verkiesing daar omtrent.

Hoedanig een dienaar behoord te zijn.

Dog gelijk het noodzakelijk is goede dienaren te gebruijken en te advanceeren, wijl de belooning de grootste prikkel tot de deugd is, even zo nadeelig is het goede dienaren voorbij te gaan, wijl zulks de moed uijtblust en men van hun dan dien dienst niet heeft, die men bij emplooij van hun, zoude kunnen hebben, gezwijge dat zulke lieden zomtijds uijt mismoedigheijd, quade stappen doen. en ligtelijk bij een ander overgaan, om te beproeven of hunne merites daar beter in aanmerking zullen komen: hier van heeft de Mallabaar ondervindingen gehad, aan de bekende Lanoij en Duijvenschot: deze menschen verstonden niet alleen hunnen militairen dienst, en gedroegen zig wel, maar hadden buijten des ook eene tamelijke goede kennisse van de vesting bouw en oorlogs-bedrijven, als hebbende in Europa gediend en ondervindinge gehad, dog konden het bij d' Comp. niet verder brengen, als tot zergeant, en hadden verscheijde maalen moeten zien, dat andere min bekwaame hun boven 't hoofd sprongen; zo dat de een voor, en de ander na, zig in dienst van den koning van Trevancoor begeeven, en in dien bekenden, ja ik mag wel zeggen, ruineusen Trevancoorsen oorlog, waarbij de Comp. zo veel volk en schatten verlooren heeft, getoond hebben, van wat nut zij, voor Trevancoor en van wat nadeel zij voor ons geweest zijn: Lanoij is grijz in's konings dienst geworden en eerst gestorven in het begin van het jaar 1777 en dus kort na dat de Nabab onze bezittingen aangetast, en hij Lanoij de laatste hand aan de Noorder linie van Trevancoor gelegd had; ik prijze hunne auffugie niet, integendeel, ik laake deselve in den hoogsten graad, alzo zij zig schuldig gemaakt hebben, aan de ergste zoort van dezertie; ook zijn zij de eenigste niet die bequaam waaren, en voorbijgegaan zijn, dit is iets dat de geheele wereld door wel eens plaats heeft, en men kan in cas van advancement juijst ook niet altijd zo stipt gebonden zijn, ja ik meene zelfs, dat men wel eens iemand bevorderen kan, die juijst wat minder bequaam is, zonder daarom bequaame lieden voor't hoofd te stooten, ik bedoele maar, dat zulks niet te veel moet plaats hebben, en ik hebbe ook de exemples van Lanoij en Duijvenschot maar alleen ge-alligeert, om te bewijzen van wat gevolg het kan zijn.

En hoe men hen moet belonen.

Exempellen in contrarie gevallen hier g' exteerd.

Hoewel geensints te prijzen zij.

Ik zal mij nopens de dienaaren ter dezer plaats niet speciaal uijtlaaten, te minder ik over dezelve niets bijzonders aan te merken hebbe, en ze hier zijn, gelijk op alle plaatzen, de eene meer en de andere min bekwaam en eerlijk, die zig schielijk laaten kennen, voor het geen ze zijn, ider plaats heeft haare misbruijken quaade gewoontens en slegte practijken, gezwijge van leelijke exemples, en als men daar in niet voorziet, dan schokt alles op den ouden voet, en dan word de eene daar wel wat behendiger in, als de andere, dog mij dunkt dat het ten opzigte van de dienaaren veel afhangd van den eersten dienaar of eijgentlijk den Gebieder zelfs.

Hoedanigheeden van de dienaren hier.

Want als die in alles met een goed exempel voorgaat, zelfs niets doende, als het geen de geheele wereld weeten mag, dus niemand behoefd te ontzien, in den dienst exact is, een ijder na zijn verdiensten ernstig of vriendelijk behandeld, en voor al zig geen knollen voor citroenen laat verkoopen, dan zullen degeene die quaade practijken willen exerceeren, zig meer als anders wagten.

En hoe men met hen leenen moet.

Ook diend een Gebieder voor al in't begin van zijn bestier niet alles te gelooven, hetgeen hij ten nadeele of ten voordeele van iemand hoord, alvoorens hij eerst een ider wat nader heeft leeren kennen, want dat is die gevaarlijke klip, waar op men zig zo elendig stooten kan, namentlijk, dat men zomtijds door slegte lieden ingenomen wordende, integendeel goede lieden verdenkt waar door men de regte dienst van de laatste verliest, en door de eersten misleijd word, hetgeen dan maar eerst te laat ontdekt word, als men die lieden nader heeft leeren kennen, want het staat niemand voor het hoofd geschreeven, hoe hij innerlijk is, en de ondervindinge leerd, dat men zomtijds naderhand in iemand iets vind, dat men bevoorens in hem niet zoude gezogt hebben; vooral behoord een gebieder zig te herinneren, dat hij in vroegeren tijden, ook geringer geweest zijnde, bij ondervindinge geproefd heeft, wat hem in dien tijd aangenaam of onaangenaam was, want dan zal hij met zijn onderhoorige handelen, gelijk hij bevoorens gewenscht had, dat men met hem gehandeld had, dan zal hij wel uijt hoofde van zijn pligt niets tollereeren, hetgeen niet voegelijk is, ja zelfs corrigeeren, hetgeen moet gecorrigeert worden, dog hij zal egter niemand overbluffen, nog haat toedragen, maar het gepasseerde vergeeten, en niemand zijn arbeijd al zugtende laaten doen; want schoon een ider zig wel na zijn gebieder diend te schikken, zo denke ik, dat een gebieder zig egter ook na den aard der dienaaren wel wat diend te schikken, ten minsten, hun te behandelen na hun aard, want men heeft lieden, die niet als streng en serieus willen behandelt worden, maar men heeft ook lieden, die zelfs geen reproche kunnen verdraagen, en ten eersten beteutert zijn; zie eens! hoe misselijk zoude het zijn, indien men die twee zoorten van menschen, op een en dezelv de wijze wilde behandelen, trouwens een gebieder, die attent is, kan al schielijker en beter de dienaaren leeren kennen als dat hem zulks door andere gezegd word.

Men moet niet ligt geloven wat de eene tot nadeel van den ander zegt.

Zig eerst zijn vorigen eijgen staat herinneren en dan straf oeffenen.

Hoe men zig omtrent de dienaren diend te schikken.

Dan schoon ik geene bijzondere reeden van klagen over de dienaren alhier gehad hebbe, zo moet ik Uw. Ed. egter tot mijn leedweezen waarschouwen, dat de geest van den berugten en onlangs te Tallicherij overleedenen Pieter Izaaks van deze plaats nog niet ten eenemaal geweeken is; dog ik hebbe zo veel mogelijk is, gezorgd dat niemand excessen heeft kunnen begaan, maar omdat ik teffens ondervonden hebbe, hoe noodzakelijk het hier is op alles zeer nauw agt te geeven, zo hebbe mij verpligt gevonden Uw. Ed. zulks te melden, opdat Uw. Ed. zig zoude konnen wagten.

Overblijfsel van Pieter Izaaks voort (*sic*) spoorvolgers.

Bij de Comp. zijn wel eens meer slegte stukjes gepleegd, maar ik geloove niet, dat ooijt ergens grooter schelmstuk gepleegd, is, als hier door dezen Izaaks, en welk geval wel strekken mag tot een baaken in zee en tot een waarschouwinge voor iemand, die ergens het gezag heeft: het is wel juijst niet aangenaam, den naam te moeten draagen, dat men nauwziende is, maar als

Uijsteekendheijd van zijne gepleegde schelmstukken.

men dat niet is, en in zo een bedroeft labijrinth vervalt, gelijk de Commandeur Weijerman, onder wiens bestuur dat bedrog ontdekt is, en die in der daad onnozeler wijze en op zo een schelmstuk niet verdagt geweest zijnde, in een omstandigheijd gebragt is, waar in zijn eer en goed, aan het uijtterste gevaar geexponeerd wierd, wat helpt dan die zo genaamde goede naam, van zo nauwziende niet geweest te zijn, als een ander? Is het dan niet beeter, dien eerlijken scheld-naam te dragen van zijn pligt gedaan te hebben en van zo een labijrinth bevrijd te zijn? want men mag van dat geval zeggen wat men wild, hetzelve moet tog al eenige jaaren herwaarts plaats gehad hebben, en als de Gebieders maar wat attent op de restanten van de cas geweest waaren, of het oog maar hadden laaten vallen, op de kostbaare en verspillende levenswijze zo van dezen Izaaks, als van andere, dewelke hij bediende, dan is het onbegrijpelijk, dat ze niet iets zoude gemerkt of eenige agterdogt gekreegen hebben, want dat Izaaks zulks alleen zoude hebben kunnen doen, komt mij nog onbegrijpelijker voor, dewijl hij tog in allen gevalle niet tooveren kon, en het geld uijt de kas zo min als het goed uijt de pakhuijzen van zelve niet heen loopen konden.

Die tot ongeluk van de Heer Weijerman hebben gediend.

Die schelmstukken moeten al voor eenige jaren hebben begonnen.

En Izaaks alleen konde dezelve niet hebben gedaan maar moest meedehelpers gehad hebben.

Dan dewijl dit zo een eclattant en zonderling geval is, zo hebbe ik de perioden die daar over heen en weer geschreeven zijn, laten uijttrekken, die onder de bijlagen dezes te vinden zijn gemt. No. 9 waar uijt men die affaire in zijn verband, beter als anders zien kan, en waar uijt teffens blijkt, hoe lange het onderzoek, daar van geduurd heeft, en hoe ik nog in mijn bestier het genoegen gehad hebbe, daar aan een eijnde te zien, waar van de toenmaalige Hoofd-Administrateur, en tegenwoordige Directeur van Suratte de Heer Extra-ordinair Raad van de Graaff de dadelijke eer moet toegeschreeven worden.

Uijttreksels nopens die affaires, en de afmaking van dies onderzoek door de Heer van de Graaff.

Ook zal ik tot Uw. Ed. narigt hier specificq melden, welke precauties ik gebruijkt hebbe, om voor te komen dat al was Pieter Izaaks en zijne bende hier nog geweest, zulke stukken na mijn gedagten niet meer zouden hebben kunnen gepleegt worden.

Precauties die men sedert heeft gebruijkt tegens al zulke schelmstukken.

Ten tijde van Izaaksz, waaren de restanten van de kleene cassa niet alleen ongelijk grooter dan de verstrekkingen, zelfs van een geheel jaar bedroegen, maar ook doorgaans veel grooter als de restanten van de groote cas, in zo verre, dat zomtijds geld uijt de klijne cas na de groote moest overgebragt worden, wanneer de betalinge van peper aan Trevancoor geschiede, die altoos uit de groote cas gedaan word.

Hoe ruijm de kleene geld kassa was voorzien ten tijde van Izaaksz.

De restanten van de winkel waaren ook ongemeen groot, schoon uijt dezelve egter niet anders betaald word, als eenelijk de gagie van de dienaaren, dewijl zelfs de kost gelden en alle andere dingen buijten de gagie uijt de klijne cas betaald worden.

En hoe groot de restanten waaren van den winkelier.

Door dien nu de restanten van de klijne cas en winkel zo groot waaren, zo meend men dat Izaaks als negotie overdrager en aan wien de behandelinge van het werk ten negotie comptoir toevertrouwd wierd, beter als anders gelegentheijd gehad heeft, om met de cassiers en winkeliers, ten minsten met de casse en winkel reekenigen te konkelen.

Dus hij met de twee bediendens konde zamen gedaan hebben.

Het is niet wel mogelijk, om juijst cassiers en winkeliers omtrend hunne restanten zo nauw te bepaalen, dat met het eijnde van de maand, niet iets zoude overschieten en dat is ook zo zeer niet nodig, als het restant maar niet al te groot is, om dat ider tog voor zijn administratie, borgtogt gesteld heeft, dog men kan doorgaans wel calculeeren, hoe veel een cassier's maands

Hoedanig calculatie men thans maakt bij het laten van geld bij den kassier en winkelier.

wegens 's lands inkomsten of andere ordinaire articuls ontfangd, en hoe veel hij, benevens de winkelier aan ordinaire verstrekkinge uijtgeven moet, en dan kan men ook wel wat meer stellen voor extra verstrekkinge bij de cas, en voor het betalen van goede maanden of te goed behoudene gagie, bij de winkel; en hier na hebbe ik altoos de verstrekkinge uijt de groote cas, aan de klijne cas en teffens voor de winkel geschikt, om dat de winkelier zijn geld van den cassier ontvangt.

Wat precaties men nu gebruijkt omtrent de ordonnanties die op de klijne kassa en winkelier werden verleend.

Maar omdat ik ook gehoord had, dat er bij de klijne cassa en winkel wel ordonnanties na dat ze getekend waaren, geschraapt en verandert zijn geworden zo hebbe ik altoos drie contra-boekjes, gehouden, een van de groote cas, een van de klijne kas, en een van de winkel, en nimmer een ordonnantie van ontfangst of uijtgaaf geteekend, zonder dezelve te nommeren en de som van die ordonnantie, met het zelfde nommer, bij mijn contra-boekje inteneemen 't geen met een enkelde regel te doen is, en dan confronteerde ik jaarlijks bij het sluijten van de boeken, de kassa en winkel reek: zo meede de ordonnanties tegen mijne contra-boekjes, buijten des, zo kon ik dan altoos met een opslag van het oog bij de generaal som van uijtgaaf en ontvangst, het geringste verschil ontwaaren; zo dat ik omtrent het veranderen van ordonnanties, reekeningen of specificaties in gelde, niet ongerust behoefde te zijn.

En omtrent de reek's van de administrateurs.

En dewijl men meend, dat de reek: of de specificaties van de mindere administraties de welke in goederen en niet in geld bereekend worden, te dier tijd ook wel eens veranderd, of ook wel andere vellen daar tusschen gestooken waaren, na dat dezelve g' approbeerd en geteekend waaren, zo hebbe ik eens voor al gelast, dat geene geschraapte specificaties zouden g' accepteerd en dat de geaccepteerde vervolgens met een draad door reegen en met het cachet van den hoofd-administrateur verzegelt zouden worden, zo dat indien deze of geene mindere administrateur den negotie overdrager of de suppoosten van het negotie-comptoir, door welke die papieren dagelijks behandelt worden, wilde corrumpeeren, en deze laatste, zig durfden laaten vinden, om er een veranderinge bij te maaken, door middel van schraapen of andere vellen tussen in te steeken, nu zulks niet geschieden kan.

Ten opzigte van de vendu: penn wat men in 't werk stelt.

Ook is het gebleeken, dat de penningen van 's Comp.'s venduties hier wel verduijsterd en niet verantwoord zijn, want schoon een gebieder van de venduties wel kennisse draagd, en dezelve ook niet als met zijne speciaale voorkennis gehouden worden, zo kan hem zulks, nadat de inpalminge geschied is, die juijst niet altoos zo precies, na verloop van de 6 weeken zijn beslag heeft zijn geheugen wel eens ontslippen, en daarom hebbe ik altoos begeert, dat na de venduties, de vendu-rol daar van aan mij vertoond wierden, als wanneer ik in een aanteekening boekje, den dag van de vendutie en het rendement daarvan, aanteekende, om als de ordinaire tijd verstreeken was, en de kassa ordonnantie daar van, bij mij niet ter aanteekeninge bezorgd wierd, zulks dan te herinneren en des noods te gelasten.

Hoe Pieter Izaaks valsche negotie boeken na Batavia heeft gezonden.

Uijt het historiaal van Izaaks blijkt ook, dat de boeken van hier, niet altijd geaccordeerd hebben, met de geene die na Batavia gezonden zijn, ten minsten dat men te Batavia bij de boeken van Trevancoor debet stond een aanmerkelijk Bataviase briev van den 25 October 1763 daarvan de reeden gevraagd, en zulks door expresse gecommitteerdens bij de boeken van hier nagezien zijnde, bij brief van den 28 Maart 1764 na Batavia bedeelt wierd, dat Trevancoors debet bij de hier zijnde boeken niet grooter was als gld. 80878; 13 —terwijl daarop te Batavia, verder ontdekt is, dat de voor restanten van $17\frac{4}{6}\frac{3}{4}$ niet accordeerden met de na restanten van de boeken van $176\frac{1}{2}$ alzo de voor restanten minder waaren gld. 557,250–2 zo dat men veronderstellen moet, dat Izaaks, na dat de boeken geslooten en de voor restanten met de na restanten geconfronteerd waaren, dat stel boeken, hetgeen na Batavia moest, heeft weeten te veranderen. Om

En om zulks voor te komen, hoedanig men de boeken thans overzend.

welke reeden de Hooge Indiase Regeering bij haare resolutie van den 19 April 1765 door geheele Indien een circulaire order bepaald heeft, omtrend het confronteeren van de voor restanten der negotie boeken, alvorens de copien daar van na Batavia gezonden worden, tegen de na restanten van het voorige boekjaar, dus hebbe ik na het sluijten der boeken, de confrontatie van de na restanten met de voor restanten altoos met den Hoofd-Administrateur doorgaans aan mijn huijs gedaan, en mij daar in laaten assisteeren door den tegenwoordigen secretaris en voorigen eersten klerk Daimichen, die het negotie werk verstaat, op dat ik zomtijds in de confrontatie geen abuijs hebben nog mij vergissen mogt, dog hier meede vergenoegde ik mij nog niet, maar om voortekomen, dat het

Men is genoodzaakt daaromtrent precauties te gebruijken die aanstotelijk zijn.

stel, dat na Batavia moest, in die tusschen tijd niet veranderd kon worden, zo verzegelde ik dan dat geconfronteerde stel met mijn particuliere cachet, en gaf het zodanig ter verzendinge na Batavia af.

Ik wil wel bekennen, dat het bedroeft is, zulke precauties te moeten gebruijken en dat het sommige Hoofd-Administrateurs wel wat zoude stooten, dat men de boeken na de confrontatie onmiddelijk verzegeld en *zodanig* ter verzending af geeft, even of men dezelve geen oogenblik meer in hun handen vertrouwde; maar wat zal men doen? als men weet dat zulke dingen bevoorens hier plaats gehad hebben, buijten des, zo vertrouwde ik, dat de Hoofd-Administrateurs, wel zo reedelijk zouden zijn, om te begrijpen, dat die precautie teffens tot hunne eijge dekkinge diend, omdat ze de houders der boeken zijn; toen ik hier quam, stonden de negotie-boeken—hetgeen

Hoe verre de negotie boeken ten agteren stonden, en wanneer effen geraakt zijn.

een bekende zaak is—wel drie jaaren ten agteren dewelke met veel moeite en door het werk aan mijn huijs te laaten doen, het volgende jaar nog klaar quaamen: ik laate een ijder oordeelen of ik—die geene speciaale nog locaale klennis van de Mallabaar had, dog reeds op Ceijlon van dat bedrog bij de negotie-boeken gehoord had, en hier bevond, dat de boeken drie jaaren ten agteren stonden—het bestier wel zonder veel bekommeringe kon aanvaarden,

En met welke bekommering het bestier hier is overgenomen.

en ik bekenne gaarne, dat ik het bestier toen mogelijk wel met wat te veel angstvalligheijd aanvaart hebbe, maar zedert de ten agter gestaan hebbende boeken geslooten en voorsz: precauties door mij gebruijkt zijn, was het als of er een pak van mijn hart ging, en daarom hebbe ik daarmeede altoos gecontinueert, en ik raade een ider gebieder alhier, zo hartelijk en

Aanrading om de negotie boeken steeds verzegeld na Batavia te zenden.

wel meenende, als of hij mijn eijge broeder was, hier altoos zodanig te doen en om geen reeden ter wereld, daar van aftewijken niemand kan dat qualijk neemen, zelfs een Hoofd-Administrateur niet, indien hij maar eenigzints een wel denkend mensch is. Toen de Heer van de Graaff hier quam als Hoofd-Administrateur, had ik reeds lange de eere gehad zijn Ed. op Ceijlon te kennen, en ik was van desselvs interieur, zo wel verzekert, dat ik zijn Ed. zeer wel vertrouwde, dog na dat ik egter zijn Ed. verklaarde, dat ik nodig geoordeelt en voor mij vast beslooten had, om nimmer boeken na Batavia te zenden, zonder, dat ze na de confrontatie onmiddelijk verzeguld wierden, had ik het genoegen dat hij mij op een

Goedkeuring van de Heer van de Graaff omtrent die behandeling.

cordaatse wijze antwoordde, dat hij in mijn plaats zijnde, het zelfde zoude doen, en desselfs vervanger de tegenswoordige Hoofd-Administrateur van Harn heeft die precauties ook nimmer verkeerd uijtgelegd, maar mij zelfs meer als eens verklaart, dat dezelve hem tot groote gerustheijd strekten.

Dit is hetgeen ik mij verpligt gevonden hebbe, onder dit artikul te melden, waarbij nog maar eenelijk voege, dat zo wel als het gedrag der dienaaren, gelijk reeds

Aanprijzing ter handhaving van den godsdienst en de justitie.

gezegd is, veel van een gebieder zelfs afhangd, het zelve insgelijks ook veel afhangd van het handhaven van den godsdienst en de justitie: als zijnde die twee pilaaren waar op alle rijken, landen, steeden en gemeenschappen rusten, en zonder welke, alles zoude vervallen dewijl ze leeren en oeffenen de *belooninge* op het goede en de *straffe* op het kwade.

De Godsdienst.

De godsdienst op zig zelfs is niet alleen de bron van alle tijdelijke en eeuwige zeegeningen, maar ook de voornaamste grond van een gelukkige staats regeeringe, omdat zij de overig heijd en den onderdaan aan elkander, en deze beijde weder aan het opperste weezen, door de allersterkste banden verbind, zodat men dezelve niet ernstig genoeg handhaven, niet kragtig genoeg ondersteunen, en tot dies bloeij, niet te veel contribueeren kan, te meer de godsdienst in deze gewesten, men mag wel zeggen, al te tellequelle geconsidireerd word en het derhalven daarmeede nog vrij erger zoude gesteld zijn, indien een gebieder daar omtrent ook onverschillig was, daar hij integendeel veel, ja zeer veel daar omtrent doen kan en waarom het ook zijn pligt is.

De bron van alle zegeningen en gelukkige staats regeering is de godsdienst.

Dat hij zelvs den openbaaren godsdienst naarstig bijwoone en daar door de gemeente voorgaa—ik herinnere mij hier, hoe in Nederland de kerken doorgaans ten platten lande meer of min vol zijn, na maate de Ambagts Heer te kerk komt—het is waar, dat het de regte niet zijn die maar te kerk gaan, om hunne meerdere, en niet om Gode te behagen, maar, dat kerk gaan is, dan tog in allen gevalle, nog beter, als in 't geheel niet ter kerk te gaan, alzo de lieden onder het verkondigen van Godswoord, ligtelijk kunnen getrokken en uijtgelokt worden, tot de oeffeninge van deugd en pligt.

De presentie van een gebieder in de kerk moedigt de gemeente aan.

Dat hij opentlijk de goede zaak voorstaa, en aan lieden in kennisse en deugd boven andere uijtmuntende, zijne genegentheijd betoone, want het is veel tijds het lot van kundige en zedige lieden, dat ze door den grooten hoop benijd of beschimpt worden, hetgeen minder plaats zal hebben, wanneer men weet, dat een gebieder de zulke genegentheijd toedraagd, ten minsten het strekt in allen gevalle tot nut; want schoon al eens deze of geene zijn openbaar of ergerlijk gedrag, mogt intoomen, en zig quasi zedig gedragen, eer om zijn gebieder te behagen als uijt waare liefde tot de deugd, dan zijn de zulke maar alleen nadeelig voorzig zelfs, en niet voor hunne even naasten.

Kundige en zeedige lieden verdienen de genegendheijd van de gebieders.

En schoon de zeedigheijd door zommige maar uijterlijk werd getoond, strekt ze egter tot nut van anderen.

Dat hij ook de leeraaren volle ruijmte geve, en hun zelvs aanmoedige om zig gerust bij hem te vervoegen, om hun ook genegentlijk aanhoore, wanneer zij zijn hulp ten nutte van den godsdienst of de kerk nodig hebben, en dat hij de leeraars vriendelijkheijd bewijze en in agtinge houde, gelijk men zelvs onder de onbeschaafste volkeren, doorgaans ziet, dat ze hunne geestelijken een zonderlinge eerbied toedragen, daar men in Indien, zig zomtijds niet ontziet in hunne tegen woordigheijd dingen te spreeken en te doen, die in hun afwezen zelfs niet betamen, gezwijge van hun met gemeene uijtdrukkingen te bejegenen, in zo verre, dat men met dezelvde tranquiliteijt tegen een predikant Paap zegt, als tegen een krankbezoeker Domine, zo dat indien een gebieder de predikanten niet maintineerd, zij zomtijds smaad zouden moeten ondergaan, en hunnen dienst al zugtende doen. Het is waar, en ik kan niet ontkennen, dat men zomtijds wel eens enkelde Predikanten in Indien vind, die een ergerlijk leven lijden, en tot schamens toe, of aan den drank of aan een ontugtige levenswijze of aan onbehoorlijke hebzugt overgegeven zijn, maar zouden daarom de goede het om de quaade moeten bekopen? Waarom zoude om eenen enkelden ondaarden Judas, de overige Apostelen hunne agtinge hebben moeten verliezen? Schoon dit egter veeltijds het ongeluk voor de geestelijken geweest is, dat de vijanden van den godsdienst, om de fouten van deze of geenen enkelden, dat geheele eerwaardig lighaam, als over eene kam geschooren hebben, integendeel, zo meene ik, dat men

De leeraaren behoren door de gebieders aangemoedigt en vriendelijk behandelt te werden.

Op dat anderen hen ook agting toedragen mogen.

Dat sommige van hen van kwaad comportiment zijn, daarom moet de rest niet lijden.

braave predikanten niet genoeg kan mainteneeren, en dat men zulks doende, dan met des te meerder ruijmte, de ondeugende behandelen kan, volgens de leggende ordres, ten dien aspecte.

Hoe men de zeevarende militairen en arthilleristen tot de godsdienst oeffening moet houden.

Dat men zorge dat de zeevaarende, militairen en arthilleristen, zondags precies op een ordentelijke wijze, ter kerk gevoerd worden, en dat voor de militairen alle avonden, het zij in guarnizoen of te velde, een psalm gezongen, en het avond gebed gedaan word; want volk, dat doorgaans ruw is, en egter genoodzaakt word, voor een oogenblik onder het gehoor van godswoord, of van het gebed te komen, hoord tog daar des Heeren naam—die bij hun dikmaals zonder dat ze er aandenken misbruijkt word—op die plegtige wijze aanroepen, het geen in hun min of meer eerbied voor het opperweezen moet verwekken, terwijl het ook zeer goed is, dat als het avondgebed gedaan is, de krank bezoeker of die het avondgebed doet, ook naar het hospitaal gaa, om de zieken een woord van vertroostinge toetespreeken, en aldaar meede een avondgebed te doen, welk een en ander hier 't zedert eenigen tijd verzuijmd zijnde weder in usantie gebragt is, en eijndelijk dat men ook toeziet dat de zondag, om zo te spreeken, niet ontheijligd worde, maar dat op dien dag, dewelke tog van het algemeen tot een bijzonder gebruijk afgezondert is, alle publicque handwerken stil staan,—noodzakelijke gevallen en extraordinaire omstandigheden uijtgezondert—dat men over al in en buijten de stad, zien kan, dat het zondag is; dat onder de godsdienst geen geschreeuw langs de straaten gehoord werde, winkels en boetiken geslooten zijn, en vooral, dat het digt bij de kerk gelijk men zegd, zo stil, als een muijs is, men denke niet, dat dit klijnigheeden zijn, waarmeede een Gebieder zijn hoofd niet diend te breeken, het zijn in zeker opzigt klijnigheeden, en waar tegen op de eene plaats meer en op de andere plaatst min, wel ordres gesteld zijn, maar wie kan tegen spreeken, dat diergelijke dingen niet meenigmaal ongevoelig in het vergeetboek geraaken, en hoe wijnig men zomtijds onderscheijd kan zien, tussen den zondag of werk dagen.

En de krankbezoekers het avond-gebed dagelijks in 't hospitaal laten doen.

De zondagen niet te ontheijligen.

En te zorgen dat omtrent de kerk geen geschreeuw werd gehoord en de winkels gesloten zijn.

Waarlijk het is niet te zeggen wat een gebieder als hij het regt meend tot bloeij van den godsdienst al contribueeren kan, inzonderheijd in deze zo zeer verbasterde dagen, waar in het bederf in de zeeden, en de onverschillig heijd in het stuk van den godsdienst zo zeer heerschen, als mogelijk ooijt geheerscht hebben, en waarom we reeden hebben, om God te danken, dat Hij dat aanzienelijk lighaam der Regeeringe te Batavia ter gelukkiger tijd, opgewekt heeft, om een genoodschap van weetenschappen op te rigten, hetgeen de eer van God, en het nut van het mensdom tot zijn oogmerk heeft.

Een gebieder kan veel doen tot bloeij van den godsdienst.

En dewijl we reets de aangenaame ondervindinge hebben, dat er te Batavia bij zondere toezigt over de godshuijzen en schoolen door geheel Indien heen gehouden worden, en we dus verzekerd zijn dat van weegens de Hooge regeeringe omtrend den godsdienst in het algemeen, en het onderwijs der jeugt in het bijzonder kragtdadige onderstand te wagten is, zo moet het een gebieder niet verveelen, nu en dan eens te verneemen, of de scholarchen die hier het opzigt over de schoolen hebben, wel toezien, dat het onderwijs zo in de particuliere schoolen, als in het weeshuijs, wel en behoorlijk geschied, dewijl het eerste onderwijs genoegzaam en (*sic*) grond verwe is, die op de jeugd gelegd word, zo dat er veel van afhangd, of die wel gelegt word of niet.

India's geluk dat het genoodschap der weetenschappen op Batavia is opgeregt.

Omtrent het onderwijs der jeugd is het toesigt van de gebieder zeer nodig.

Hoedanig nu hier de openbaare godsdienst geoeffend word en wat verder daartoe relatie heeft, heb ik reets onder het artikel van de Protestantse Christenen opgegeven, zodat er nu nog maar met een woord te melden vald, van de hier zijnde twee godshuijzen namentlijk het weeshuijs en het Lazarus huijs, alzo er nopens de weeskamer, niets bijzonders te zeggen vald, welks capitaal nog geen 14,000 rop.'s bedraagd.

Het Weeshuijs.

Alhier, is tans een zindelijk en ordentelijk gebouw, waar in behoeftige en ouderlooze kinderen, op kosten van de Diaconij armen opgebragt worden; dog men *diend* te zorgen, dat daar in niet all erlije soort van kinderen geaccepteerd worden maar kinderen van Europeezen bloede afkomstig, en voornamentlijk van ouders, die onzen godsdienst toegedaan zijn geweest, dewijl het grootste getal der lieden hier Rooms is, en het hier over al van Roomse kerken krield, die mijns bedunkens, de naaste zijn, om zulke kinderen op te brengen, gelijk ik daarom ook de Diaconen wel speciaal gerecommandeert hebbe, om in het uijtdeelen van liefde gaven, voornamentlijk onze geloofsgenoten te prefereeren, want schoon men wel verplig is aan allen wel te doen, zo word ons teffens wel geleerd, dat zulks meest moet geschieden, aan de huijsgenooten des geloofs.

Zindelijkheijd van het weeshuijs en wat voor kinderen daarin werden onderhouden.

In het uijtdeelen der liefde gaven krijgen onze geloofs genoten de preferentie.

Dog ingevalle het mogt gebeuren, dat zomtijds kinderen van Roomse ouders in 't weeshuijs ge-accepteerd werden en dat zulke kinderen groot geworden zijnde, of uijt eijge verkiezinge of door persuasie van hunne families, weder den Roomsen godsdienst mogten omhelsen—het geen men niet wel voegelijk beletten kan, om dat wij geen geweetens dwang begeeren te oeffenen—zo diend men de zulke en hunne families alvoorens te doen waarschouwen, dat zij op kosten van onze diaconij-armen in onzen godsdienst opgebragt zijnde, en dezelve verlatende, dan ook de onkosten van hunne opvoedinge moeten restitueeren, en waartoe zij ook met er daad dienen geconstringeerd te worden; hetgeen hier bevoorens ook in instantie geweert, dog ongevoelig in het vergeetboek geraakt en daarom weder den Diaconen ter observantie aanbevoolen is.

Roomse kinderen in het weeshuijs werdende opgebragt en naderhand de Roomse leere volgende zullen de gedane kosten moeten restitueeren.

Ook diend men niet ligt toe te staan, dat kinderen, die in onegt geteeld zijn, in het weeshuijs ge-admitteerd worden, want dan zou het weeshuijs schielijk vol daarvan worden, en zijn cieraad verliezen, daar het zelve thans in een goeden staat is; de weeskinderen blank zijn, wel opgebragt worden, het nodige leeren, om een huijs houden te kunnen waarneemen, en voorts zo ordentelijk voor den dag komen, dat hier zig niemand behoeft te schaamen, een weesmeijsje ten huwelijk te vraagen.

Onechte kinderen moeten niet licht in dat huijs genomen worden.

Maar de jongens, wanneer die het nodig onderwijs gehad hebben, diend men ter zee te laaten vaaren, of buijten 's huijs een ambagt te doen leeren, waar toe ze het meeste ge-inclineerd zijn, deels ter voorkominge van ongeregeldheden, dewijl het weeshuijs hier niet niet zo groot is, dat ze zo afzonderlijk gelijk in Nederland kunnen gesepareerd blijven, en ander deels, om (*sic*) het fonds der diaconij armen alhier niet wel veelen kan, dat de jongens lange in het weeshuijs blijven; voorts refereere mij ten dezen aan de instructie die ik aangaande dit godshuijs gemaakt hebbe, geinsereert en te vinden bij resolutie van den 830 eptember 1779.

De jongens uijt het huijs diend men ter zee te laten varen, of ambagten laten aanleeren.

Instructie voor dat godshuijs gemaakt.

Het Leprozenhuijs.

Geleegen op het eijland Baijpin een half uur van Aijkotta aan de revier is een gasthuijs of hospitaal, alwaar de lieden, die met de Indiasche Melaatsheijd besmet zijn, gehuijsvest en onderhouden worden. Deze besmettelijke ziekte heerscht hier meer als op andere plaatsen in Indien, zo onder de naturelle als onder de vreemdelingen dezes lands, en zelfs onder de Europeesen, behalven onder de Jooden, onder welke men genoegzaam geen een besmetteling vind, hetgeen ze toeschrijven, aan het niet eeten van zwijne-vlees, en de stipte observatie van de wet der rijniginge Livit: 15: en die ongelukkige ziekte, zit zelfs sommige lieden hier al vroeg in de leeden, schoon ze niet kan bemerkt worden,

Waar het leprosenhuijs staat.

Ongemeene heersching dier ziekte hier, behalven onder de Jooden.

als door de geene, die ondervindinge, en kennis daar van hebben, om welke reden, hier bevoorens jaarlijks de huijsgezinnen dezer stoede door een chirurgijn gevisiteerd wierden.

Gemaakte schikkingen, om die ziekte buijten de stad te houden.

Intusschen bemerkte ik, dat die bedroefde ziekte, hier weer meer en meer begon doortebreeken, en dat sommige, dewelke die kwaal onder de leeden hadden, verborgen bleeven en zelfs nevens andere de samenleevinge frequenteerden, zonder—gelijk dat anders hier nog welvoegelijk geschieden kan—buijten de stad geretireert teleeven; dus hebbe ik die jaarlijkse commissie weeder in train doen brengen en om dezelve, zo min onaanstootelijk te maaken als mogelijk was, teffens also een permanente ordre bepaald, dat wanneer wijk meesters de jaarlijks beschrijving van de families en wijken doen,—als wanneer tog ider hoofd voor hoofd zig moet vertoonen en laaten zien—bij die commissie present moeten zijn, de oppermeester van het Nederlands hospitaal, benevens den inlandsen geneesmeester, om dan empassant alle die perzoonen tot de slaven inclusive te bezigtigen en van hunne bevinding appart rapport te doen, ten eijnde menschen te kunnen separeeren, gelijk dat nader te zien is, bij resolutie van den 13 Augt. 1772, welke commissie dan ook tot heeden toe jaarlijks geschied, waar door dan nu de stad weder vrij is van zulke besmettelingen, en waarom die commissie niet weder in 't vergeet boek diend te geraaken.

Onder wiens zorge het leprosenhuijs thans staat.

Dit huijs heeft een appart fonds op zig zelfs, en stond bevoorens onder aparte Regenten, dog mijn antecesseur heeft het zelve onder de administratie van de diaconen gesteld, die tot nog toe, daar op een zeer goed, en zorgelijk toezigt houden, en ik durve wel zeggen, beter als er bevoorens opgehouden is.

Dan zo nodig het is tot welzijn van een land en volk dat de godsdienst en hetgeen verder ad pios usus relatie heeft, gehandhaavd word, even zo nodig is daartoe ook het hand haven van de Justitie.

Justitie.

De handhaving van de justitie is een zeer noodzakelijke zaak.

En hier nu is het, dat namate de justitie op een plaats behoorlijk ge-oeffend word, openbaare misdaaden minder exteeren, een ider des te geruster van zijne bezittingen verzeekerd is, of zijn regt durvd zoeken, in dien hij vermeend of beledigd te zijn, of iets van een ander te moeten hebben.

Uijt welke perzonen de raad van justitie hier bestaat.

De raad van justitie alhier bestaat uijt den Secunde en Hoofd administrateur als President, beneffens de meeste leeden van den politicque raad en eenige andere uijt de gequalificeerde dienaaren, welk collegie gelijk overal in Indien, zo in het crimineele als in het civile uijt naam en van wegens Haar Hoog Mogende regt spreekt en executeerd.

Voorts heeft men hier nog een minder collegie, genaamd de civile raad, of het collegie van klijne zaaken, bestaande uijt een van de lieden van den Politiken Raad alhier als President, benevens eenige mindere gequalificeerdens.

Bij de opene acte van commissie voor de gebieders werd het bezorgen van regt speciaal aanbevolen.

Bij de opene actens van commissie die de Gouverneurs, Directeurs en Commandeurs verleend worden, ten minsten bij de geene die mij verleend is, word onder andere ook speciaal gelast te zorgen, dat er regt en justitie zo in het crimineele als civile onder den volke ge-administreed worde.

Zoals de gebieders in vroegere dagen het presidium daar van was gegeven tot het geval van Vuijst.

Bevoorens hebben die Hoofd-gebieders zo wel het presidium in de justitie als in de politie gehad, maar zedert het bekende geval op Ceijlon ten tijde van wijlen den Heer Vuijst, zijn dezelve om goede redenen ge-excuseerd van het presedium in de justitie, hetgeen den Secundes opgedragen is, met last dat de Hoofd

Gebieders zig voortaan met de justitie niet zullen hebben te bemoeien, als eenlijk dat ze met advis van raade de crimineele processen moeten approbeeren of zig daaromtrend bezwaard vindende de executie mogen furcheeren en de papieren daar toe relatief bij eerste gelegendheijd na Batavia zenden.

Na welke de gebieders daar uijt zijn gesloten, dog onder behouding van zeeker voorregt.

Men zal mogelijk denken, dat een hoofd-gebieder, ziende dat er bij de justitie abuijsen en zelvs grove abuijsen geschieden, en uijt hoofde van zijne commissie voor de administratie der justitie willende zorgen en zig dus met de justitie willende bemoeien, dit laatste en dus ook het zorgen voor de administratie der justitie niet doen mag ja zig zelvs de zorge voor goede justitie ontrekken kan, uijt hoofde van de voorschreve nadere ordre, die ge-emaneerd is, lange nadat het formelier van de commissie voor de hoofd-gebieders opgesteld was; dog ik ben integendeel van begrip, dat het aanbevolene bij de acte van commissie door voorschr: nadere ordere niet zo zeer gederogeerd, maar eijgentlijk onder zekere restrictie nader bepaald is, egter niet zo naauw, dat daarom een gebieder, die het met de goede zaak hartelijk meend, juijst om dat hij van het presidium in de justitie ge-excuseerd is, niet zou kunnen zorgen dat de justitie behoorlijk ge-administreerd worde, waartoe hij als ter zijner plaats in een zeekeren graad de souverainiteijt representeerende, wel degelijk verpligt is mits hij de nadere bepaalinge aan de eene zijde niet al te bekrompen uijt legge, nog aan de andere zijde niet verder extendeere, als de intentie van die bepalinge en den aard der zaaken meede brengen, want men moet bekennen, dat het uijtsluijten van de gebieders uijt de justitie op de billijkheijd steund, omdat de droevige ondervinding e maar al te veel geleerd heeft, hoe sommige het zij dan uijt heerschzugt het zij uijt belang, of ook wel uijt onkunde, van hun gezag een slegt misbruijk in het justitieele gemaakt hebben.

Dog die uijtsluijting schijnt zijne restrictie te hebben.

En daarom de gebieder niet verbied te zorgen dat de justitie wel word g' administreert.

Derhalven denke ik dat een gebieder die zijn pligt betragten wild de ondervolgende bedenkingen dienst in agt te neemen.

Dat hij bij het aanstellen van leeden van justitie, tog bezorgt zij, en wel lette, om daartoe te verkiesen, de beste die men ter plaats, alwaar men is, aan de hand heeft, namentlijk de zulke, die bezadigt en gemoedelijk zijn, en een gezond oordeel benevens lectura en ondervindinge hebben, om door die hoedanigheden te kunnen supleeren, het gebrek van de nodige kennis in de regten, dewijl men hier in deze gewesten van regts geleerde wijnig voorzien is.

Zo door het aanstellen van de beste, tot leeden daarin.

Dat hij de leeden van dat collegie doe begrijpen, het tedere, gewigtige en gemoedelijke van hun ampt, en hoe strafbaar ze voor den Goddelijken Regter zijn indien ze in hun ampt niet na gemoede en na hun beste kennis en met alle mogelijk onzijdigheijd te werk gaan, zo meede dat een regter zo min een te verre gaande strengheijd als een verkeerd geplaatste barmhartigheijd mag oeffenen, maar dat een regter niet meer is, als een uijtvoerder van de wetten, om dezelve te beoordeelen tegen de daaden of de zaaken, geschikt na de omstandigheeden die er omtrend plaats hebben.

Als hen te doen begrijpen het gewigt en de teederheijd van hun ampt.

Dat hij wanneer een civile zaak bij den regter uijtgesprooken zijnde en de succumbant zig daarover bij hem bezwaard, zig der zaake niet aantrekke zo lange er naar de vast gestelde manier van procederen nog middelen van regten overschieten, schoon ik denke dat hij egter de proces papieren wel mag opeijschen, mits zulks eenelijk tot zijn speculatie geschied.

Wijders in civiele zaken, hoe verre hij zig daar meede melleeren mag.

Dat hij derhalven den succumbant tot den weg van appel overwijze en indien de fatalia prosecutionis mogten verloopen zijn, relief verleene, ja zelfs indien hij onvermogens mogt zijn om de onkosten van het appel te dragen het beneficium

En de succumbant behulpzaam zijn.

paupertatis accordeere voor zo verre de kosten betreffen, bij den regter, a quo, zo mede hem doe begrijpen dat de appellant dat zelfde Beneficium betreffende de kosten voor den regter ad quem, bij dezen laatsten ook verzoeken en verkrijgen kan.

Dat ingeval de regter den succumbant om deze en geene redenen hem daar toemoverende het appel mogt wijgeren, hij den succumbant dan doe begrijpen, dat de weg van appel voor hem als nog over blijft, namentlijk om appel te verzoeken bij den regter ad quem.

Wat hem in de onverstaanbaarheijd der sententie te doen staat.

Dat wanneer bij hem geklaagd en aangetoond word dat in een sententie effectiev een onverstaanbaare obscuriteijt resideerd, hij den regter recommandeere, om die obscuriteijd weg teneemen, en de sententie verstaanbaar, maar geene de minste veranderinge nog in projuditie van de triumphant nog in faveur van den succumbant te maken, om dat een regter van zijn uijtspraak niet reselieeren kan

Als meede omtrent het weijgeren van recht en t verleenen van committimus.

Dat wanneer de justitie iemand wijgerd regt te doen, of de zaak gelijk men zegt, aan de spijker laat hangen en daar over klagten komen, hij als dan de justitie een prompte administratsie of afdoeninge van zaaken aanbeveele, zonder egter zig eenige nadere kennis neeminge nopens demerites van de zaak, aantematigen.

Dat hij voorts omtrend de beneficien juris, geen verder committimus verleene, als in zulke gevallen die de overigheijd alleen aan zig gereserveerd heeft, door welk committimus den regter eenelijk opgelegd word te onderzoeken, of de reedenen, die de inpetrant van het beneficie voorgegeven heeft, in waarheijd bestaan, ten eijde zulks zo bevindende, het beneficie te interinement van het zelve te ontzeggen, als bij sub en obreptie verkreegen, dog omdat deze gevallen hier zelden exteeren, zo zoude aangelegene beneficien juris, en vooral in het crimineele, best van de Hooge regeeringe dienen verzogt te worden.

Wat in crimineele zaken hier te plaatse in aanmerking diend te komen, omtrent de ervarentheijd van de regters, tegens die in Nederland zijn.

Dat hij in het crimeneele onderscheijd make, welke zaken het zijn, omdat na mate van de soort der misdaaden, de bemoeienissen daar omtrent meer of min nodig zijn, want men kan niet ontkennen, dat de justitie in Indien op de buijten comptoiren, wegens de geringe voorraad van regtskundigen in dien juisten graad niet kan ge-administreerd worden, als wel in Nederland, alwaar de meeste regters zo wel als de baillus, regtsgeleerden zijn, en alwaar in het crimineele, nadat de baillu van eijsch gediend heeft, een afzonderlijke regts geleerde de reedelijkheijd van den eijsch aantoond, en nadat dezelve bij antwoord door een tweede voor en van wegens den gedaagden wederlegd is ; vervolgens door een derde voor en van wegens den officier daar op nader gerepliceerd, en dan eijndelijk door een vierde, voor en van wegens den gedaagden gedupliceerd word, daar intussen in Indien de fiscaals om zo te spreeken pro en contra moeten ageeren, namentlijk alles aantoonen, wat zo wel ten voordeele als ten nadeele van den gedaagden diend, waartoe ider een zig niet gelijk genoeg is, om des gedaagdens zaak, met dien ijver te behartigen, als hij doet om zijnen eijsch te fundeeren.

Hoedanig het gebeurd, dat een regtvaardigen eijsch word ontzegt.

Het gebeurd zelvs meer als eens, dat eene op zig zelvs regtvaardige eijsch zo in 't crimineele als in't civile ontzegd word, door dien de eijscher, of de geen die voor hem ageerd bij den eersten aanleg, alle omstandigheeden van het geval in questie, hetzij dezelve op de decisie influeeren of niet, zonder onderscheijd te berde brengt, waar door behalven noodelooze wijdloopigheijd, die daar door veroorzaakt word, de gedaagde gelegentheijd krijgd, des rechters attentie van de omstandigheeden, daar het meest op aankomt, aftetrekken, en op vreemde dingen te leijden, die wijnig ter zaake doen, dog hem somtijds gunstiger zijn, hetgeen bij eene menigte van bijzonderheeden bijna niet missen kan, want indien hij onder dezelven maar eene of twee attrapeerd, die niet bewijsbaar zijn, dan wend hij alles aan, om dezelven den regter geduurig onder 't oog te brengen en van haare onbewijshaarheijd of onwaarheijd grooten opheff te maaken waar door de regter, als die het scherpste doorzigt niet heeft, zig dus ter goeder trouwe laat in het denkbeeld brengen, dat de eijsch niet beweezen is, en dus denzelven ontzegd.

Ook ziet men op de buijten comptoiren van Indien, dat de crimineele zaaken doorgaans extra ordinario mode behandeld worden, zonder onderscheijd, of de misdaad klaar beweezen zij, dan wel nadere bewijzen of opheldering nodig hebben, waar bij de waarheijd altoos wat verliest.

Ongeregelde manier van procedeeren ontdekt men veel op de buijten comptoiren.

Dus dunkt mij dat een gebieder omtrend het crimineele, zig diend te gedragen als volgd.

Dat hij, gelijk zo even gezegd is, onderscheijd maake, tussen zulke misdaden daar 's Comp. eijge en particuliere belang ommiddelijk mede gemelleerd is, en tussen alle andere misdaden, die daar niet speciaal toebehooren, onder de eerste reekene ik conspiratie, desertie, trouweloose behandelinge van administrateurs en andere dienaren, etc., en onder de laatste doodslag, elkander kwetsen, dieverij, etc.—

Onderscheijd die een gebieder behoord te maken omtrent de misdaden.

Dat hij in de eerste gevallen—

(*a*) de Comp. als particulier belang hebbende,
(*b*) zig zelvs als de Comp. representeerende en,
(*c*) den fiscaal als haare procureur aanmerkende, en dus in dit opzigt zo wel also een ijder in zijn zaak vrijheijd hebbende zijnen Procureur te instrueeren, dus ook 's Comp.'s procureur of fiscaal in zo een zaak instrueere, om het proces tot haar waare intrest gedetermineert te krijgen; bij voorbeeld, in het gevalvan een trouweloose administrateur, als hij toezie.

En in welke graaden hij die aanmerken moet.

Dat de fiscaal nopens de omstandigheeden van het geval nauwkeurig onderrigt zij en begrijpe, welke omstandig heeden op de decisie invloed hebben, of niet, ten eijnde zijne enquesten alleen tot de eerste te bepalen.

Hoedanig de fiscaal daar na enqueste moet doen.

Dat die enquesten in behoorlijk forma belegd worden, dewijl omtrend dit laatste de onweetendheijd of in attentie van den officier, dikmaals zondigd, tot groot nadeel van een prompte justitie.

Wat hij in agt heeft te neemen.

Dat als uijt de ingewonne enquesten blijkt, dat de beschuldigde zig met uijtvlugten behelpt, die onderzoek vereijschen, de fiscaal zijne procedeures, ten eersten ordinaris modo entameere, zonder zo lange te wagten, dat de gedaagde verzoekt, om in een ordinaire proces ontvangen te worden.

Hoe hij procedeeren moet.

Dat de eijsch en conclusie overeenkomstig met het delict en de daar op gestelde straffe volgens de plakkaaten en beschreevene regten ingesteld werde, en dat in den verderen loop der procedures, geene informaliteijten of nulliteijten begaan werden—om welker wille meenig proces, dat anders gewonnen was verlooren of door den regter geannulleerd is—zonder zig daar meede dan verder te bemoeien en vooral zonder de vrijheijd des regters in de oeffening van zijn ampt in het allerminste te benadeelen, terwijl intusschen die hoofd gebieder als dan voor zig zelvs gerust kan zijn, dat er niets in verbrod is; en eijndelijk indien de eijsch ontzegt word.

Zijn eijsch na rigten.

Dat de fiscaal als dan appelleere gelijk de gecondemneerde ook zoude kunnen doen, indien hij zig bij 't vonnis beswaard vond.

En bij ontzegging appelleeren.

Dog met andere crimineele zaaken waarmeede's Comp.'s intrest niet direct gemoeid is, dunkt mij diend een gebieder zig niet afzonderlijk te bemoeien nog den fiscaal als bij de hand te leijden, mits hij hem egter in alle gevallen kragdadig mainteneere, ja zelfs hem kennisse doe neemen en dragen van dingen die onbehoorlijk zijn, opdat hij de overtreeders bij den raad van justitie te regt stelle, en dan is vervolgens de pligt van een gebieder.

In welke zaken de gebieder zig niet afzonderlijk behoefd te bemoeijen.

Dat hij, wanneer de sententie door den raad geslagen en dezelve met alle de papieren tot het proces behoorende, bij hem ter approbatie gebragt is, dezelve als dan met alle nauwkeurigheijd, en gemoedelijkheijd resumeere, even als of hij zelfs regter waare, en indien hij de sententie maar eenigzints vind volgens de wetten, geschikt na de misdaden en omstandigheeden, deselve, dan zo als ze legt approbeere, als een vonnis, door zo veele leeden na hun beste kennisse uijtgesprooken, dat mijns bedunkens zo veel crediet heeft, als het oordeel van een enkeld gebieder, inzonderheijd als hij geen regts geleerde is, alzo zijn caracter in het politicque, om het maar regt uijttezeggen, juijst geen preferentie in justitieele kennisse boven andere geeft.

In het approbeeren van de sententie waar hij opletten moet.

Dat hij die approbatie doe, bij opene acte om voor de executie, nadat de crimineele sententie afgeleezen is, ook onmiddelijk gepubliceerd te worden.

De verleende acte voor de executie laate publiceeren.

Dat hij de justitie ten dage der executie op de executie-plaats met militie assisteere en het collegie zelfs ter vierschaar of ter uijtvoeringe van de executie gaande zijn lijfwagt met het volle militaire honneur toevoege, en dus de justitie, zo veel agtbaarheijd bijzette, als mogelijk is, en teffens de plegtigheeden van dien tijd, door alle omstandigheeden serieus en venerabel make ; maar,

Bij het houden van executie het justitie collegie met militaire magt ondersteune.

Dat ingevalle hij na aandagtige resumtie van de proces papieren, op goede gronden mogt vermeenen, dat de sententie of te zagt of te hard, en niet na behooren of na de costume van den lande geveld is, en in zijn gemoed zwarigheijd vind, dezelve zo als ze legd, te approbeeren, inzonderheijd als er leven of dood van afhangd, als dan zonder verderen ophef daar van te maken, maar eenvoudig de executie van de sententie surcheere, en de proces stukken met de effective motiven der surseantie, bij eerste voorkomende scheeps gelegentheijd en als 't nodig is, ook den delinquant na Batavia zende.

Maar zig bezwaard vindende het geweijsde te approbeeren als dan de sententie te surcheerenen de proces stukken na Batavia senden.

Dan het is geduurende mijn bestier alhier niet nodig geweest, eene executie te surcheeren, omdat de sententien mij doorgaans voorgekomen zijn, na de wetten, en geschikt na de misdaden, en derzelver omstandigheeden.

Op Ceijlon heeft de gouverneur tot zijn gerustheijd—hoe het op andere plaatsen is weet ik niet—zo veele leeden in den Politicquen raad, die geen leeden van justitie zijn, dat er nog wel ses of sevene hem van advies kunnen dienen, zodat de Gouverneur daar een crimineel proces, met advies van raade kan approbeeren, maar zulks heeft hier geen plaats, alzo hier geen zo groot verschot van gequalificeerde dienaars is, als op Ceijlon en de meeste leeden van den raad van politie alhier, teffens leeden van de justitie zijn, behalven de secretaris, die doorgaans daarvan ge-excuseerd is, zo dat Uw. Ed. bekende kundigheijd in de regten Uw. Ed. ten deezen opzigte, veel te pas zal komen.

Op Ceijlon heeft een gouverneur nog eenige der politique leeden om met dezelve te adviteeren maar hier geen, als de Secrt.'s alleen.

Uijt dit een en ander dan blijkt, dat schoon de hoofd gebieders van het presidium in de justitie uijtgeslooten zijn, zij egter uijt hoofde, dat zij ter hunner plaatse in een zeekeren graad de souveraniteijd representeeren, wel degelijk moeten zorgen, dat er regt en justitie zo in het crimineele als civile onder den volke, geadministreerd worde, hetgeen hun bij opene acte gelast word, en dat zij aan dien pligt gemoedelijk en hartelijk willende voldoen, zelvs alzeer veel daar omtrend kunnen doen, ten minsten zo veel of weijnig kennisse ik van de regten, en van de ostumen hier in Indien meene te hebben, zo denk ik, dat een gebieder op voorhreeve wijze het beste van zijne zijde toe brengen kan, om de justitie, wel en

Schoon de gebieders geen presidenten van justitie zijn moeten zij egter zorgen dat regt gedaan werd.

behoorlijk te doen handhaven, want dan word de justitie, die geen agtbaarheijd nog aanzien genoeg kan bijgezet worden, in hooge agtinge gehouden, dan heeft de gemeente ontzag voor den fiscaal, vooral wanneer hij zelfs van een voorbeeldig gedrag is, dan weet een ider, dat hij regt kan krijgen, zonder aanzien van perzoon, en dan kan een gering mensch, door grootere verzukkeld, en door baatzugtige te kort gedaan, zijn regt krijgen, ja dan worden de misdaden gestraft, en ondeugende dienaaren meer als anders in hun quaad doen belet, want schoon al eens veele, de wanbedrijven laten niet zo zeer uijt liefde tot de deugd en uijt haat tegen het quade, maar alleen uijt vreeze voor de straffe, als weetende dat de misdaden scherp onderzogt en na verdiensten gestraft worden, zo is dit juijst wel geen deugd als deugd, in de zulke, maar het is intussen, en in allen gevalle, van dat groote nut in het algemeene best, dat het quade minder als anders in den lande geoeffend word; en dit is dat groote onderschijd tussen de beschaafde en onbeschaafde regts-oeffeninge, waarom de inlandse Natien oeffeninge van justitie bij ons heijlig en zuijver ziende behandelen, ons geluk ten dezen zo zeer verheffen en hun ongeluk zo bitter beklaagen, dewijl de regts oeffeninge bij de inlandse vorsten, meest na gunst en op voorspraak, ja zelfs voor geld geoeffend word, zodat de geen die het meest geld beloofd en daar door de meeste voorspraak heeft, doorgaans zijn zaak vast wind, daar intusschen een arme, die de zuijverste zaak voor heeft, doorgaans in het ongelijk gesteld word.

Door de behulpzaamheijd van hen, verkrijgt de justitie meerder aanzien.

En door het oeffenen van regt quaad geweert

Egter heb ik voorschreeven bedenkingen hier niet ter nedergesteld, om Uw. Ed. ten dezen te influeeren, alzo Uw. Ed. zo min in regts als in politicque zaaken eenige speciaale onderrigtinge nodig heeft, en ik buijten des in 't bijzonder weete, dat Uw. Ed. omtrent het artikel der justitie hier in Indien op dezelfde wijze denkt, hetgeen mij gebleeken is, wanneer ik in de aangenaame correspondentie, die we geduurende Uw. Ed. en mijn bestier te Tutucorijn en hier met elkander gehouden hebben, Uw. Ed. onder andere ook over dit onderwerp mijne gedagten eens meede gedeeld, en teffens Uw. Ed. nadere gevoelens derweegens gevraagd, en ook erlangd hebbe.

Ten wat eijnde boven gem. bedenkingen omtrent de justitie zijn ter nedergestelt.

Dus repeteere nog eens, dat ik voorschreeven bedenkingen hier niet zo zeer ter nedergesteld hebbe, om Uw. Ed. te instrueeren, maar veel eer, om daar door waare het mogelijk eenigzints aanlijdinge te geven, dat tog eens eenmaal gedecideerd mogt werden, dit schibbolet, namentlijk in hoe verre de overigheijd in Indien den Souverain representeerende, zig met de justitie bemoeijen moet of niet.

Dog eer ik van dit artikel scheijde, diene ik nog iets te melden het geen meenigmaal geduurende mijn verblijf in Indien, bij mij ook in aanmerkinge gekomen is, namentlijk, het gebruijk der tolken bij de justitie.

Aanmerkinge omtrent de tolken die bij de justitie dienst doen.

Het is bekend, dat de meeste crimineele delicten voor het grootste gedeelte omtrend inlanders, en dus voor het geringste gedeelte, omtrend Europeezen plaats hebben, omdat de laatste hier in Indien, maar een zeer klijn getal uijtmaaken in vergelijk van de eerste, die onder de gehoorzaamheijd en jurisdictie van de Compagnie staan, zo dat de getuijgens die bij de justitie gerequireerd en gehoord worden, ook voor het grootste gedeelte inlanders zijn, en dus de enqueste doorgaans met behulp van tolken moet geschieden, die de land-taal verstaan; Derhalven diend zo een tolk niet alleen attent te zijn, om den geenen die attesteerd, regt te verstaan, maar ook in staat te zijn, om het geattesteerde den beamptschrijver behoorlijk te verstaan tegeven, maar hoe ligt kan daar in abuijs begaan worden? Waardoor natuurlijker wijze quaad regt zoude kunnen geschieden. voor al in het crimineele, waar in somtijds van een goede of kwade uijtdrukkinge leven of dood afhangd; want schoon genomen de tolk al eens in der daad het gezegde van de comparant voor zig zelven

Dienen bekwaam te zijn om hunnen dienst na behooren te verrigten wijl veel van hun afhangt, om goed regt te doen.

LIBRARY

Ondervinding die men heeft dat de tolken somtijds hun pligt, door onkunde, niet waarneemen.

wel begrepen heeft, zo moet hij onze Nederduijtsche taal ook zo wel verstaan, dat hij het gezegde van den attestant ook zodanig aan den beamptschrijver te verstaan kan geeven, als de waare en effective meeninge is, met een woord, hij diend van het geen hij zal vertolken niet alleen een idea clara, maar ook een idea distincta te hebben: intusschen weeten wij dat we bij de Compagnie zelden Europeeze maar doorgaans inlandse tolken hebben, waar onder zomtijds subjecten zijn, die werks hebben zig in' t Hollands uijttedrukken, gezwijge dat men zomtijds raden moet na het geen ze zeggen willen: Zie eens, hoe ligtelijk ten dezen opzigte abuijzen kunnen begaan worden, ik spreeke bij ondervindinge, en ben nog niet vergeeten, hoe ik wel eer bij diergelijke verhoor, als lid van justitie adsisteerende, uijt den 't samenhang van zaaken moest twijffelen, of de posities van de comparanten door den tolk wel waarlijk verstaan of in het Hollands wel zodanig overgebragt waaren, als de intentie van de comparanten was, en of zulks bij het beantwoorden van interrogatorien ook wel behoorlijk plaats had, waar in een tolk dubbeld attent moet zijn, namentlijk eerst om de vraagen van den interrogant zo duijdelijk voortedraagen, dat de geinterrogeerde de waare intentie van den interrogant begrijpe, en dan dat het antwoord even als vooren ook behoorlijk overgebragt worde.

Dus was het wel tewenschen, dat men taal en landkundige Europeeze tolken kon verkrijgen ten dienste van de justitie—om nu niet te spreeken dat daar door teffens hersteld zoude worden, dat groote gebrek aan goede tolken bij de Politie, zo bij het vertaalen als het schrijven van brieven van en aan inlandse vorsten, waar toe niet alleen vereijscht word, een goede kennisse van de taal, maar ook van de zeeden, gewoontens en uijtterlijkheeden van den inlander, gezwijge van de dagelijkse voorvallen in den land dienst, waar meede een gebieder bij continuatie zijn hoofd diend te breeken, indien hij 's Comp.'s agtinge bewaaren en de toevlugt wild blijven voor verlegene en onderdrukte inlanders.

Men wenscht daarom dat men Europeeze tolken konde verkrijgen om de vereijschte bekwaamheijd.

En om dus hier, en over al in Indien goede tolken magtig te worden dunkt mij is er niets beters, dan klijne Europeeze jongens, die met de scheepen uijtkomen en zomtijds niet boven de 10 jaaren oud, dog veeltijds geestig en allert zijn, ik zeg zulke jongens aan de wal te ligten, hun in het leezen en schrijven van de Hollandse taal, behoorlijk te laaten onderwijzen, bij continuatie verstaanbaare boeken te doen leezen, om meer als een ordinaire kennis van de taal te krijgen, en intusschen de inlandse of de predominante taal van de plaats waar ze zijn al vroeg te laten leeren schrijven en spreeken—gelijk men in Nederland al vroeg jongelingen de franse en andere taalen ziet leeren—het zij privaát of in het school, het geen dan zeer goede tolken zoude geeven, inzonderheijd wanneer men hun al vroeg teffens leeture gaf van oude papieren, nu en dan eens landwaards in liet gaan, ja hun zelfs al vroeg gebruijkte, om meede te gaan, met commissies of boodschappen, na de hoven der inlandse vorsten, om dus niet alleen vroeg de spraak, zeeden, gewoontens en levenswijze van den inlander, maar ook de inlandse vorsten zelvs, en hunne ministers te leeren kennen, en als men eens zulke tolken had, dan zoude men altoos weder andere kunnen aankweeken, ten minsten ik denke, dat er de justitie zeer grooten dienst door zoude geschieden en dat een regter met vrij meer gerustheijd op zulke papieren, die door zulke tolken vertolkt zijn, zoude kunnen regt doen, gelijk ik dan daarom ook reets twee jongelingen genaamt Gerrit van Waardenburg en Jacob Goliath daar toe hier bij onzen tweeden tolk besteed hebbe, en welke knaapen, nu de Mallabaarse taal ook al beginnen te leeren, leezen en schrijven, waarmeede zij vlijtig beezig zijn, dog indien men zulke jongelingen bij vervolg van tijd verder daar toe zoude willen aankweeken, dan zal men hun ook eene bezoldinge dienen te geven, waar van ze bestaan kunnen, op dat ze door eene te bekrompene betaalinge, zig niet behoeven overtegeven, tot konkelarijen, gelijk men doorgaans bij de tolken—de wijnige goede niet te na gesprooken—ziet plaats hebben.

Dit zou eenelijk te erlangen zijn, door het emploijeeren van kleijne Europeese jongens, om de taal aan te leeren.

Zo als reets twee Europeeze jongens zijn aanbesteed, en ook al beginnen te leeren.

Hier meede nu eijndige ik dit schriftuur, en wensche Uw. Ed. voorts van harten toe een gezegende en gelukkige regeeringe, zo tot wel zijn van de maatschappije, als tot Uw. Ed. eijge satisfactie: terwijl ik intussen met alle agtinge verblijve.

Mijn Heer,

Cochim, *den* 18 *April* 1781.

Uw. Eds'. Dientwillige Dienaar en vriend

H. MOENS.

Aantangsel No. 1.

Extract uijt de gehoudene aanteekiningen door den Oppertolk Simon van Tongeren de A°. 1772.

Den 28 *Januarij.*

Dinsdag voor de middag quam de pagter van 's Comp.'s thuijn te Aroer, de Cannarijn Cotje Cattara klagen dat de wagters van den koning van Trevancoor ten getalle van 2 á 300 koppen in zijn pagt zoude gevallen zijn, en aldaar eenige Palcatcherijse tabak uijt de boutiques met geweld afgehaalt, mitsgaders de inwoonders ge-allarmeerd hebben, die uijt vreeze daarvan daan geweeken, en dit heen gekomen waaren . . . .

Zijn Wel. Ed. Agtb. zond hierop den oppertolk van Tongeren, zijnde den houder dezer en den boomteller Stolsenberg, die eijgendlijk het opzigt op de pagters en derzelver pagterijen heeft, naar het Cochimse hoff bij den Trevancoors Sarwadicariacaren Coemara Poela dewelke daar logeerde, om van denzelven cathagorisch af te vragen: of die affaire op 's konings, dan wel op zijn ordre of voorkennisse geschied was of niet, met speciaale last om geen antwoord als eenvoudig ja, of neen, mede te brengen, en ook om in geen discours veel min in eenige debat te treeden, maar alleen die vraag te doen, en geen cathagorisch antwoord krijgende tegen het niet geven van een cordaat antwoord, uijt zijn Wel. Agtb. naam van wegens de Comp. opendlijk te protesteeren tegen de gevolgen, die daaruijt mogten voortkomen.

Zodra Coemara Poela de boodschap hoorde, word hij zeer ontstelt, wilde eenige uijtvlugten maaken, en scheen zig te houden als of hij nergens van wist, en men kon duijdelijk aan hem zien, dat hij door een omweg van discoursen zogt te polsen hoe den Wel. Ed. Agtb. Heer Commandeur dat geval opgenomen had, dog hem wierd direct gezegd, dat hij geliefde maar cathagorisch ja of neen te antwoorden, alzoo zij ordre hadden om in contrairie geval na niets te luijsteren en met protestatie heen te gaan, dog toen wierd hij nog meer verleegen en betuijgde bij alles, dat dierbaar was, dat hij nergens van wist, dat hij al te wel wist, dat zijn meester nog niemand orders tot zulke onderneeminge gegeven had, en dat het derhalven een geval moest zijn, dat of door misverstand van 's konings wagters of door wederzijdse questies van 's kon 's en 's Comp.'s ingezeetenen moest veroorzaakt zijn, dat hij de facto daarna zoude laten verneemen en intusschen verzogt dat zijn Wel. Ed. Agtb. zo lange patientie geliefde te oeffenen; dog zo als men heen zoude gaan, vroeg Coemara Poela als in 't geheijm en in 't vertrouwen, of zijn Wel. Ed. Agtb. over 't geval met ernst quaad was geworden, waarop de commissianten—als speciaal daarop g' instrueerd geweest zijnde—onder het ophaalen hunner schouders met het maken van eenige vertrouwelijken en geretireerde mouvementen te kennen gaven, dat zijn Wel. Ed. Agtb. die toen als nog ziekelijk was, zig over dat geval niet alleen zeer geergerd had, en daar door slegter geworden, maar ook zo als zij uijt alle omstandigheijd konden merken voorneemens was, het daarbij niet te laten, maar of de facto zelfs satisfactie te neemen, dan wel alvoorens eerst van zijn Ho^{t}. direct daarover eclatant satisfactie te vragen, en dat zij bedugt waaren voor verder gevolg in dit geval, als kennende zijn Wel. Ed. Agtb. aan de eene zijde voor goedaardig en inschikkelijk, dog aan de andere zijde als absoluut geresolveerd om geen de minste inbreuk in 's Comp.'s gezag toetelaaten, maar het uijterste daaraan tewaagen, en niet te rusten voor dat hij satisfactie had.

Waarop Coemara Poela hun aan een zijde trok en verzogt om tog zijn Wel. Ed. Agtb. bij een goede luijm waarteneemen en te diverteeren van eenige onderneemingen, zelfs niet om er zig over uijttelaten, veel min aan zijn Hoᵗ. daarover te schrijven, alvoorens hij de zaak onderzogt en zijn Wel. Ed. Agtb. zelfs onderhouden had.

Den 30 *Januarij:*

Donderdag zond hij de ordinaire agent Ananda Mallen, die dan ook bij zij Wel. Ed. Agtb. in desselfs appartement gekomen zijnde, betuijgde dat Coemara Poela ziekelijk was, en dus hem gezonden had om zijn Wel. Ed. Agtb. over het geval in de thuijn van Aroe te onderhouden, en het scheen ook, als of Coemara Poela geretireert was, om zelfs te komen, en zijn ziekte tot een dekmantel gebruijkte, hetgeen men aan het draijen en de zegswijzen van Ananda Mallan zien kon, die met zijn komsten al ten eersten verzogt, dat zijn Wel. Ed. Agtb. Coemara Poela tog niet wilde verdenken, eijndelijk qwam hij ter zaake en herinnerde zijn Wel. Ed. Agtb: hoe zijn Trevancoorse Hoogheijd nog een groot restant Jaffapnatnamse tabak had, die onverkogt bleef leggen, doordien de Palicatcherijse of Noordse tabak—dewelke zeer goed koop is—hier en daar ter sluijk in zijn Hoᵗˢ. land gebragt word, en dus door zijn onderdanen—die anders zijn Hoᵗˢ. tabak neemen—gekogt word; hoe de pagters van de twee districten Aroe en Bitsjoer in hunne pagterijen, dewelke in en tegens 's kon 's territoir leggen, Palcatcherijs tabak aan 's kon 's ingezeetenen verkoopen tot aanmerkelijk schaade van de koning; hoe zulks bij de voorige gebieders altoos is belet geweest; hoe die pagters zulks over eenigen tijd weder begonnen hebbende zijn Hoᵗ. daarover gedoleerd heeft bij wijlen den Wel. Ed. Agtb. Heer: Gouverneur Senff, die ten eersten de pagters verbood om in hunne pagterijen noordse tabak te verkoopen; hoe die pagters zulks wel eenigen tijd gelaaten, dog weder gaande weg op een hijmelijken wijze en op 't laatste opendlijk hun ouden gang hebben gegaan; hoe zijn Hoᵗ. 't zedert met wijlen zijn Wel. Ed. Agtb. in geen goede vriendschap leevende, daarover niet meer heeft willen doleeren, maar voorgenomen had, zulks op de een of andere wijze, zelfs tegen te gaan; hoe zijn Hoᵗ. 't zeedert hoorende dat hier een ander Commandeur stond te komen, daarmeede patientie ge-oeffend, en gewagt heeft tot den Wel. Ed. Agtb. Heer Gouverneur Senff vertrokken zoude zijn, en dus ook kort na dat vertrek eens en andermaal zijn Wel. Ed. Agtb. daarover heeft laten onderhouden; hoe zijn Wel. Ed. Agtb. niet geneegen schijnd geweest te zijn om de pagters der verkooping dier tabak te verbieden, maar altoos zeijde dat zijn Wel. Ed. Agtb. zijne pagters wel kon verbieden om geen Noordse tabak op 's kon 's territoir te gaan verkoopen, dog dat zijn Hoᵗ. desselfs onderdanen immers zelfs kon verbieden om in onze pagterijen te komen, en daar noordse tabak te gaan haalen; en dat als zijn Hoᵗ. dat deed, onze pagters dan alleen maar aan de bewoonders aan onzen pagterijen, en niet aan 's kon 's onderdanen hunne tabak zouden kunnen verkoopen, omdat de boutigiers in hunne boutiquen zijnde, aan de aangezigten niet kunnen weeten, of de koopers 's kon. of 's Comp.'s onderdanen zijn; hoe zijn Hoᵗ. in hoop dat zijn Wel. Ed. Agtb. met er tijd het verzogte verbod nog wel zoude doen, intusschen zijne bediendens aan die kant gelast heeft om over al wagters te stellen, en zijne onderdaanen te verbieden, om in onze pagterijen geen noordse tabak te gaan koopen; hoe 's kon 's: wagters ingevolge van dien onlangs eenigen van 's kon 's. onderdanen, die hijmelijk in de pagterijen Palcatcherijse tabak wilden gaan kopen zulks hadde willen beletten, door een misverstand hun wat te verre nageloopen hadden, een wijnig over 's kon 's. limieten, die zij in dat naloopen zoo net niet hadden kunnen onderscheijden; hoe 's Comp.'s volk daarop een groot leven gemaakt heeft, even als of iets vijandelijks geschiede, hetgeen dan wederzijds confusie en grooten ophef veroorzaakte bij welke geleegendheijd het ligtelijk kan gebeurt zijn, dat er een koker van een boom geplukt en een bladje tabak weggeraakt is; bij welke alles Ananda Mallen nog voegden, dat zijn Wel. Ed. Agtb. die zaak willende laten onderzoeken, ook zodanig bevinden zoude, met verzoek om dit geval tog als een misverstand te willen considireeren.

Zijn Wel. Ed. Agtb. zeijde op dit alles, dat Ananda Mallen zeer wel door Coemara Poela scheen ge-instrueerd, of ook wel zelfs zeer wel afgerigt te zijn, om den zaak, dien draaij te geven, dog dat hij zig wel had mogen wagten van eene uijtdrukkinge die zijn Agtb. nooit hooren nog verdragen wil, namendlijk dat zijn Hoᵗ. eerst

gemeend had de verkoop der Palcatcherijse tabak op de eene of andere wijze zelfs tegen te gaan, dat zijn Agtb. geene andere wijze kend, als 's Comp.'s verbod, en dat als de Comp. het niet verbieden wilde zijn Agtb. dan wel eens weeten wilde, welke wijze van beletten er dan over was.

Hierop hervatten Ananda Mallen zijn gezegde en betuijgde dat zijn Ho^{ts}. voorneemen niet in zijn Agtb. 's tijd zodanig was geweest, maar ten tijde van den Wel Ed. Heer Senff. maar zijn Agtb. 's zegde, ik weet van geen tijd van mij of van mijn antecesseur, het was toen tijd, gelijk het nu en altoos is, namendlijk 's Comp.'s tijd, en zijn Agtb. hield zig over deze uijtdrukkinge expres uijterlijk wat gebelgd, tot dat Ananda Mallen, eijndelijk zegde, dat het, maar een verkeerde uijtdrukkinge van hem was, dat hij daarmeede gemeend had, dat zijn Ho^{t} uijt de veranderinge van regeeringe eenige veranderinge in dit opzigt voor zig gehoopt en verwagt had bij zijn Ed. Agtb., wel te zullen bewerken, hetgeen zijn Ho^{t}. eerst van den Wel. Ed. Agtb. Heer Gouverneur Senff verkreegen, en 't zedert weder ingetrokken zijnde, andermaal van zijn Wel. Ed. Agtb. niet had willen versoeken, dat zijn Ho^{t}. als nog in dat vaste vertrouwen is, dat zijn Wel. Ed. Agtb. zijn Ho^{t}. hier in nog wel believen zal, en dat het daarom zijn Ho^{t}. zelfs spijten zoude te moeten hooren, dat dit geval bij Aroer door een misverstand en zonder eenige intentie ge-exteerd, zijn Agtb. zo veel ongenoegen verwekt had.

Dus veranderde zijn Ed. Agtb. wat van toon en sprak toen wat vriendelijker, dog zeijde egter, die zaak zodanig niet te kunnen accepteeren, zonder alvoorens derwegens nadere onderzoek gedaan te hebben, als zijnde iets van het uijtterste belang en van groote consequentie, welk geval zijn Wel. Ed. Agtb. aan Ananda Mallen zo netelig zo criticq, en als een directe aanlijding tot een openbaare oneenigheijd afschilderde, even eens als of zijn Wel. Ed. Agtb. het daarbij niet zoude laten, zo dat Ananda Mallen, die de dagelijkse voorvallen van zijn Trevancoorse Hoogheijd hier verhandelt en nog al veel met ons te doen heeft zijn Wel. Ed. Agtb. op het kragtigste verzogt, om tog aan zijn Ho^{t}. hierover niet te schrijven, en de zaak ditmaal daarbij te laaten.

Dog zijn Wel. Ed. Agtb. antwoorde, dat hij hier omtrend geen vrijheijd had onverschillig te blijven, dat dit een zaak was, die 't respect en 't gezag van de Comp. aanging, en dat alvoorens hij daaromtrend eenige inschikkelijkheijd kon gebruijken eerst nader onderzoek moest laten doen, in hoe verre hij het als een misverstand konde aanmerken, beloovende egter intusschen zo lange patientie te zullen oeffenen, waarmeede Ananda Mallen verblijd heen ging, wijl hij deze blijde tijding bij Coemara Poela kon brengen.

Een ander Extract uijt gem. Aanteekening.

Den 20 *Februarij.*

Dinsdag liet zijn Wel. Ed. Agtb. die intusschen door deze en geene, reeds hijmelijk had laten verneemen hoe het effectiev geleegen was, met het geval bij Aroe, deze zaak voor het laatst nog eens nader onderzoeken, en zond ten dien eijnde den houder dezes, nevens den Gesw. klerk Poolvliet en den boomteller Stolsenberg na het logement van Coemara Poela, alwaar volgens afspraake wederzijdse getuijgen, zo van 's Comp.'s als konings volk vergadert en daar ook gekomen waaren, en dewijl 's Comp.'s pagter geen onpartijdige getuijgens van belang had, dewelke konden aanthoonen dat 's konings pagter geweld gepleegd had, en op een ongeoorloofde wijze in de pagterij gevallen was, of daar molest gedaan had, zo wist Coemara Poela door de veelvuldigheijd der getuijgens aan zijne zijde het geval omtrend zo eenen draaij te geven, als hij den 30 Januarij Jt. leeden door Ananda Mallen had laten doen, egter kon men uijt alle omstandigheijd teffens opmaken, dat zeeker Cannarijn en onderdaan van Trevancoor en voorige pagter van Aroe min of meer mede in 't spel was, en dewijl het zijn Wel. Ed. Agtb. genoeg was, dat Coemara Poela zo zeer verleegen was met de zaak, en hij zo wel door den houder dezes, als door 's Comp.'s Koopman Daniel Cohen, en andere lieden zijn Wel. Ed. Agtb. bij continuatie liet verzoeken, om de zaak tog daar bij te laaten onder betuijginge dat het niet anders als een misverstand was geweest, zo liet zijn Wel. Ed. Agtb. Coemara Poela weeten, dat

hij ditmaal de zaak daar bij laaten zoude, zonder verder onderzoek daarna te laaten doen, mits hij en alle 's konings bediendens zig zorgvuldig moeten wagten, dat voortaan iets van die natuur nooijt meer quam te exteeren, rekommandeerende voorts 's Comp.'s pagter om weder na huijs te gaan en zorg te dragen, dat hij zo in den verkoop van zijn tabak, als in andere opzigten 's konings volk geen aanstoot of reeden van klagen moest geven en zig zo veel mogelijk menageeren aan 's koning 's volk Palatcherijse tabak te verkoopen.

Accordeert,

Adriaan Poolvliet,

') EG KLERK.

') "Eg." of "Eh." Klerk.

Aanhangsel *No.* 2.

[*N.B.*—Dit aanhangsel ontbreekt. Daar het oorspronkelijk gedenkschrift bijna geheel uit losse bladen bestaat, is het waarschijnlijk om de eene of andere reden er uit genomen en niet teruggeplaatst. De overschrijver.]

Aanhangsel *No.* 3.

Clemens PP. XIV.

Venerabilis Frater salutem et apostolicam Benedictionem. De strenuo viro Gubernatore Hollandico, de illius erga Christianos istarum Regionum studia, atque egregia ab eodem datam (*sic*) opera pro tranquillitate iis obtinenda multa nobis fuerunt commemorata a Dilecto Filio Stephano Borgia nostrae Congregationis de Propaganda fide Secretario. Cum hujusmodi in Christianos homines collatum beneficium ad nos maxime pertinere, nosque eodem devinctos esse censeamus magnopere cupimus saltem hos ipsos grati animi nostri sensus eidem Gubernatori esse cognitos, atque perspectos.

Itaque hoc munus nostrae illi propterea referendae gratiae tibi, venerabilis Frater, dare hisce Literis voluimus et committere prout facimus ut quam uberrimis indiciis nostram illi propensissimam voluntatem declares, eique significes tanto impensius etiam hoc illius merito nos esse obstrictos, quanto magis confidimus illum aeque deinceps de Christianis atque adeo de nobis ipsis benemereri perrecturum. Demum in nostri Pontificii in te animi pignus tibi venerabilis Frater, ac Populis curae tuae traditis apostolicam Bendictionem (*sic*) peramanter impertimur.

(Inferior) (*sic*) Datum Romae apud sanctam Mariam majorem sub annulo Piscatoris die XXIII: July MDCCLXXII: Pontificatus nostri anno quarto: (subscriptum erat:) Benedictus Staij et corroboratum Sigillo Annuli piscatoris in dorso opposito.

Aanhangsel *No.* 4.

AAN DEN WEL EDELE GROOT ACHTB ADRIAAN MOENS RAAD EXTRAORDINAIR VAN NEDERLANDS INDIEN, GOUVERNEUR EN DIRECTEUR DER KUSTE MALLABAAR, CANARA EN WINGURLA.

Wel Edle, Groot Achtb Hoog Gebiedende Heer.

In naarkoming van Uw Wel. Edele Groot Achtb. hoog geeerde ordre, vervat bij schriftelijke ordonnantie de dato ulto. feb. Jt. leeden, hebben wij ondergetekendens ons vervoegt op de wallen rondsom deser steede en in de Militaire wagten op dezelve, zoo meede in alle 's Comp.'s woningen en gebouwen binnen dese stad, en aldaar nauwkeurig opgenomen en gevisiteerd de tegenswoordige gesteltheijd derselve, waar van we de eer hebben hier onder een specificque vertoninge te doen.

De Baaij-poort.

Dese poort is ten eenemaal vernieuwt, een nieuwe valbrug voor deselve, over de buijten gragt leggende, gemaakt. De bouwvallige klokken thoren boven de poort gestaan hebbende, afgebroken, om het geschut daar over, na de punt aan 't gouvernement, te kunnen voeren.

De Punt Gelderland.

Is in haar fondament nog hegt en sterk, de marlons en borstweringen zijn vernieuwt, als ook nieuwe bankets voor deselve gelegt. In steede van de steijle steene trap na de Baaijpoort heen afgaande, is een nieuwe gemakkelijke april gemaakt, voorts zijn de walpoorten als ook de wagt en al wat daar aan dependeert, in een goeden staat, en de vloer of april, boven de kruijt kelder tusschen de punt Gelderland en Holland met kappok steenen aangestampt.

De Punt Holland.

Is meede hegt en sterk de marlons en borstweeringen sijn verhoogt en nieuwe bankets gemaakt, ook is hier een nieuwe kat, halve maansgewijse gemaakt tot een tweede laag met geschut. De walpoorten zijn goed en wel, als ook de wagt en wat daar verder aangehoort, alhier is meede een gemakkelijke april gemaakt, in steede van een bekrompen trap, die hier was.

De Punt Zeeland.

Is insgelijks in staat gebragt als de voorige twee en de wagt alhier ook zonder manquementen, en zoo is het ook gelegen met:

De Punt Utrecht.

Alwaar ook alles gemaakt, en in een goeden staat is, als op de voorenstaande punten, 't zelve is ook in agt genomen omtrent "*De punt Vriesland*" en met:

De Punt Groeningen.

Is het insgelijks zodanig gestelt, alwaar ook nog een nieuwe gemakkelijke april is gemaakt in steede van een oude vervallen en bekrompen trap.

Eenelijk hier noteerende dat in sommige der wagten op de punten staande de grond hier en daar wat aangestampt diend te werden.

't Galjoen of Tenaille.

Is ook hegt en sterk. De borstweerings en marlons alhier zijn ook na behoren vernieuwt en verhoogt, en in een goeden staat en zoo is ook de "*Nieuwe Landpoort*" en de nieuw gemaakte orne, midden in dezelve.

De Punt Overijsel.

Is vergroot. De marlons en borstweeringen nieuw en voor deselve bankets gelegt. De gordijn van hier of na de revier poort is verbreed nieuw, hegt en sterk, dog de uijtspringende hoek onder dese punt, in de revier, aan het eijnde van de binnen gragt, is van onder uijtgekalft door de swaare stroom die hier gaat, en dient gerepareert te worden.

De Revier Poort.

Is vernieuwt en een nieuwe brug voor deselve over de binnen gragt gaande gemaakt. De gordijn van hier of, tot aan de punt Stroomburg is meede verbreed vernieuwd en in een goeden staat.

De Punt Stroomburg.

Is thans in een goeden staat, dog diend gesorgd te werden, dat onder dezelve in de revier, bij continuatie met oude steenen opgevuld werde, om de swaare maalstroom die daar loopt te breeken, tot preservatie van 't fundament van dese punt, en de voorgrond die er thans is.

De nieuw aan gemaakte april, aan de binnen zijde van dese punt, is hegt en sterk en in een goeden staat.

De punt aan " *'T Gouvernement* " is in zijn lichaam en fundament bekwaam en alle de gebreeken, die hier bevoorens te vinden waren herstelt en gerepareerd.

'T Nieuwe werk voor de Landpoort.

Mankeert niets aan. Dog de berm, die onderaan de muur van dit werk, aan de noord kant legt is afgeweeken, 't welke verholpen diend te werden.

De Sortij tusschen de Punten Holland en Gelderland.

Is in een goeden staat met al wat daaraan dependeerd, uijtgenomen het fundament van de steene brug, die daar over de gragt legt, is gesakt en heeft aan de eene kant een scheur door dien de stroom in de gragt daar onder zeer sterk door loopt, 't welke gerepareerd dient te werden.

De *Gragt rondom de stad*, als ook *de bedekte weg* en de glascij, zijn in een *goeden staat*, dog aan welk, een en ander bij continuatie de hand zal dienen gehouden te werden en gesorgt dat het zand van de glascij, en van den boord der gragt niet afrold.

De walmuur buijten om.

Diend op verscheijde plaatsen de gaaten gestopt en de voegen der steenen gepleijstert te werden, tot voorkominge van inwatering.

De uijtspringende hoek van de berm, onder de punt Zeeland, is een stuk van omtrent 20 voeten ingestort, dat thans onder handen is, en herstelt werd.

De berm onder de *Punt Groeningen* en de uijtspringende hoek aldaar is ter lengte van wel 75 voeten gesakt, dewijl daar van reets een gedeelte ingestort is en 't overige dreigt te volgen, dog het zelve is reets onder handen en word gerepareerd.

'S Comp.'s Gebouwen binnen de stad.

" *'T Gouvernement* " is in een seer goeden staat gebragt als ook:

De secundus wooning ten eenemaal vernieuwt met het daar onder zijnde, *Negotie Comptoir.*

Het ammunitie huijs alhier zijn de gebreeken gerepareert en het zelve is tans in een goeden staat met het geene daar aan gehoord, en de *Hout-thuijn* is insgelijks in een goeden staat gebragt en de gebreeken die daar aan geweest zijn gerepareerd.

De Dispens.

Alhier is onlangs de zolder van het graan maguasijn door het breeken van verschijde balken, omtrent een derde gedeelte doorgesakt en de muur, na de oostkant binnenwaards geweeken: gem: zolder is thans onder stut, dog een swaare last van rijst (zoo als er op gelegen heeft) zal daar op niet geborgen kunnen werden, ten zij hier toe eerst een reparatie geschiede.

De muur van het zout-hok heeft na de noordkant een dwars scheur van onderen, omtrent anderhalf voet boven de grond, en aan de noord-oost zeijde is dezelve voor een gedeelte uijt gekalft, 't welk gepleisterd diend te werden.

Boven de dispens-poort op de agterplaats zijn twee kleene scheuren in de muur opwaard, dog als nog van weijnig belang, voor 't overige is dit gebouw in een tamelijken goeden staat.

" *De wagt aan de revierpoort*, is in een goeden staat, als ook " *De vlagge thooren* waarin onlangs een nieuwe vlaggemast geset is, eenelijk diend de bovenste zolder van de thooren wat gecalfaat te werden.

Het *negotie pakhuijs* daaraan mankeert niets en de *smitswinkel, de-wapen-kamer* en het *woonhuijs* van den *opziender* zijn alle ook in een goeden staat, uijtgenomen de *Put*, bij het woonhuijs leggende, dewelke drijgd in te storten, en zoo niet langer kan blijven staan, waarom dezelve nieuw opgehaalt dient te worden.

De *Bangsaal* na de noord kant tot het bergen van materialen, is van zijne gebreeken hersteld, tot een zoort van pakhuijs g' approprieerd, en in een goeden staat.

De Equipagie werf.

Hier dienen de spanwerken van de bangsalen na de oostkant gerepareert te werden, als ook diend de *equipagie logie* te werden verlat en verdekt.

De Matrosen zolder.

Word thans van eenige gebreeken gerepareert en in een goeden staat gebragt. *De Boomwagt* is in een goeden staat als ook de *combuijs* aldaar, dog de grond in de wagt diend hier en daar wat aangestampt te werden.

De Slavenhokken.

Zijn thans in een goeden staat, en van dat, dat ter zeijden tegen de wal staat, word de zolder gerepareerd het dak verlat en verdekt, wanneer dat boven vertrek, ook in een goeden staat zal weesen.

De Kruijtmoolen.

Diend verdekt en een deur daar aan gerepareert te werden, ook diend het woonhuijs van de baas te werden verdekt.

Het *kruijt Maguasyn* bij de *punt Utregt* is in een goeden staat, zoo meede *Het kruijt Maguasijn* bij de *punt Holland*, de *kruijt kelders* onder *de punten* zijn alle met nieuwe deuren, vensters, hengsels, en kopere slooten voor zien en dus in staat om, in tijd van nood—schoon deselve in de quaade mousson wat vochtig zijn—kruijt daarin te kunnen bergen.

Het Gevangenhuijs is van zijn gebreeken gerepareerd en thans in een goeden staat.

Het Hospitaal en de Wooning van de Oppermeester.

In het siekenhuijs zijn na de buijten kant, de ijsere stijlen in de venster cousijns van onderen, met hout van 3 à 4 d^{m}. dik belegt te werden.

In de derden kamer is de muur na de noord kant, voor een groot gedeelte af geweeken, alwaar een nieuwe balk en ankers diene gelegt te werden, om dus de muur staande te houden.

In het laboratorium dienen twee vervallen fournuijsen en de daarbij zijnde haardsteeden, nieuw opgemetselt te worden.

De Hoofdwagt.

Is in een goeden staat met de bakmeesterij daar aan dependeerende.

De Granadiers wagt is nieuw geapprobieerd, en in een goeden staat.

'S Comp.'s Buijten Thuijn

Alhier zijn alle de gebouwen, en wat daar aan verder dependeerd, in een goeden staat, uijtgenomen de daken van het agter vertrek in het voor vertrek of kruijthuijs, welkers muurplaaten en latten volgens opgave van den huijs timmerman Vijverberg, als voor 't oog onsigtbaar zijnde, gerepareerd dienen te worden.

'S Comp.'s Binnen Thuijn.

'T Woonhuijs alhier, als ook de met pannen overdekte kolfbaan en het daar annexe vertrek te zamen ter lengte van 145 voeten en breed 36 voeten, Rijnlandse maat, zijn in een goeden staat, insgelijks is *'S Comp.'s Paarden stal* en *Koetshuijs* in een goeden staat, met al het geen hier aan verder annex is.

De Secretarije.

Is thans in een goeden staat en de zaal van dezelve, ten eenemaal met suffisante stutten onderschraagt; onder gem: Secretarije is thans "*Het Soldij Comptoire*" 't welke aldaar g' appropieerd, en in een goeden staat is.

Op Galwettij.

Is de gemetselde Bangsaal aan zijn fundament en pilaaren gerepareerd en thans in een goeden staat.

In hoope we deze onze opgelegde commissie na behooren hebben volbragt, matigen we de eere aan, van met diep schuldige eerbied en ontsag, ons te noemen,— onderstond—Wel Edele Groot Agtb. Hoog Gebiedende Heer Uw Wel Edele Groot Agtb.'s gants onderdanige en gehoorsame dienaren—was get—F. von Busch, J.H.D. Stipp, J. V. Asbeek, Ands. van Eijk, J. von Blankenberg, L.G. von Krause, Pr. Schemering en Jb. Vijverbergen (in margine.)

Accordeert,
Adriaan Poolvliet,
') EG KLERK.

COCHIM,
den 2 *April A°.* 1781.

') " Eg." of " Eh." Klerk.

Aanhangsel No. 5.

Concept conditien om het onderhouden der Cochimse Fortificatie werken aan de meestbiedende aantebesteeden.

I

De aanneemer zal alles moeten onderhouden in dien goeden staat als het thans is als de borstweeringe, embrassures, canon beddings, bankets, hekken en poorten der wallen de binnen en buijten muuren van de wal, zo meede de terreplains van de punten en cortinen, op dat dezelve door het gestadig gaan van de rondes, en 't volk dat op de punten woond, niet hol worden, waar door het water in den zwaren regen tijd tot in de fundamenten dringt en een scheuringe kan veroorzaakt worden, maar dat de terreplains haare doceeringe behouden, en' t water zijn afloop hebben kan, door de gaaten die aan de stads zijde, over al op de punten en cortinen daar toe expres gemaakt zijn: in somma alles wat tot de fortificatien rondsom de stad behoort daar onder ook begreepen, het buijtenwerk, tusschen de punten Gelderland en Holland, en het buijten werk voor de nieuwe poort.

II

De aanbesteedinge zal geschieden voor een rond jaar ingaande met primo September en eijndigende met ultimo Augustus.

III

De bedonge penningen zullen tweemaal in het [jaar] betaald werden, namentlijk de eerste helfte na verloop van de eerste ses maanden, en de tweede helfte na verloop van de andere ses maanden.

IV

De voorschr: afbetaalingen zullen niet geschieden zonder dat alvoorens, alle ses maanden, te weeten, na het eijndigen van de ses maanden der goede, en na het eijndigen van de ses maanden der kwaade mousson, door expresse gecommitteerdens, zal nagegaan, opgenomen en schriftelijk verklaart zijn, of alles in dien goeden staat is gestelt, als bij voorschr generaal rapport bekend staat, en indien eenig manquement mogt bevonden worden, dat het zelve als dan ten eersten zal moeten verholpen worden, en zulks almeede bij een nader schriftelijk rapport blijken, alvoorens de betalinge gedaan werd.

V

De aanneemer zal gehouden zijn te stellen twee sufficante borgen, die zig verbinden, om te vergoeden, de schaade, die door het niet volbrengen der voorenstaande conditien mogt werden veroorzaakt, bij aldien die schaverhaaling, niet op den aanneemer en zijne goederen konde werden gevonden.

VI

Indien, de aanneemer in gebreeke mogt blijven in het bij tijds verhelpen der ontwaarde gebreeken, zal men het zelve ten zijnen kosten door een ander laaten doen en betaalen uijt de bedonge penningen, en zo die niet toerijkende mogten zijn, zal het resteerende, door den aanneemer moeten gefourneerd of op hem en zijne borgen verhaald worden.

Aanhangsel No. 6.

Aanthooninge welke thuijnen en landerijen de Comp. ter custe Mallabaar thans nog behooren, te weeten :

'T Eijland *Bendoerty* leggende een half uur besuijden deese stad, beplant met :

4,990 : vrugtdragende klapper en meer andere boomen.
314 : parras zaaijland en
9,300 : zoutpannen.

Een thuijn genaamt *David de Castella* op Aroe leggende circa twee uuren van deese stad zuijdwaards beplant met :

3,275 : vrugtdragende klapper en meer andere boomen.
490 : parras zaaijland en.
2,980 : zoutpannen.

Een thuijn genaamt *St. Jago* leggende bij de derde Roomse kerk aan het zuijdelijk strand van Cochim beplant met :

3,116 : stuks vrugtdragende klapperboomen en andere boomen meer en.
48 : parras zaaijland.

Een thuijn genaamt *Hendrik de Silva* op Malambellij leggende een en een half uur bezuijden Cochim aan het zee strand bepland met :

1,659 : vrugtdragende klapper en meer andere boomen en
728 : parras zaaijland.

'T Eijland *Moettoe Coenoe* en daar bij behoorende twee [thuijnen] leggende bij na een half uur bezuijden Cranganoor, bepland all drie met :

3,673 : vrugtdragende klapperboomen en andere meer, en waarop
531 : parras zaaijland.

Een thuijn genaamt *Illawada* geleegen ten Westen van 's Comp.'s buiten thuijn aan het zee strand bepland met :

1,563 : vrugtdragende klapper en meer boomen
103 : parras zaaijland en.

'T Eijland *Calliacatte* of *Moorenbril* leggende tusschen Calicoilan en Coilang in de revier bepland met :

5,462 : vrugtdragende klapper en meer andere boomen
41 : parras zaaijland en
1,300 : zoutpannen.

'T Eijland *Bettenienni'j* leggende wat oostelijk van gem : eijland Calliacatte, beplant met :

423 : vrugtdragende klapper en meer andere boomen en
2 : parras zaaijland.

Een thuijn op *Calichery Bitsjoer* leggende agt uuren zuijdwaards van Cochim oostwaards aan de revier bepland met :

1,570. vrugtdragende klapper en meer andere boomen en
44½ : parras zaaijland.

Een thuijn op Purpencarre gent : *Matthys Mendes* bepland met :

315 : vrugtdragende klapper en meer andere boomen en
4 : parras zaaijland.

Een thuijn op Purpencarre gent, *Anthonij Fernando Piloot* bepland met :

257 : vrugtdragende klapper en meer andere boomen en
22 : parras zaaijland.

Een thuijn op St. Andries leggende ses uuren van Cochim bepland met :

983 : vrugtdragende klapper en meer andere boomen, en
44½ : parras zaaijland.

Een stuk land gent. *Gasanij* op Baijpin bepland met :

108 : vrugtdragende klapper, en meer andere boomen en
225 : parras zaaijland.

Een thuijn genaamd *Bellesior Rodrigus* gelegen een uur zuijdwaards van deese stad, bepland met:

195: vrugtdragende klapper en meer andere boomen, en
10: parras zaaijland.

Het Verdronken Eijland gelegen ten noordoosten in de revier voor Cochim, waarop:

14 parras zaaijland en
400: zoutpannen.

Een perceeltje land aan strand bezuijden 's Comp.'s buijten thuijn bepland met:

96: vrugtdragende klapper en meer andere boomen en
5: parras zaaijland.

Elf perceeltjes land agter of bezijden de Benjaanse negerije bepland met:

177: vrugtdragende klapper en meer andere boomen en
½: parra zaaijland.

Vijf perceeltjes land geleegen bewesten de offer boom van de Canarijnse basaar, bepland met:

34: vrugtdragende klapperboomen en
1: parra zaaijland.

Twee thuijntjes geleegen aan de oude spruijt van de Canarijnse basaar bepland met:

213: vrugtdragende klapper en meer andere boomen en
300: zoutpannen.

Thien perceeltjes land geleegen tusschen de twee spruijten aan dees zijde van de Canarijnse basaar bepland met:

513: vrugtdragende klapperboomen en
180: zoutpannen.

Een thuijn leggende b'oosten 's Comp.'s buijten thuijn bepland met:

341: vrugtdragende klapper en meer andere boomen en
8: parras zaaijland.

Een stuk land leggende over de post Aijcotta gent. *Malliencarre* bepland met:

487: vrugtdragende klapperboomen en
25: parras zaaijland.

Het *vlakke land* beginnende van 's Comp.'s thuijn tot aan Callewettij.

Een stuk land geleegen benoorden St. Andries beplant met:

289: vrugtdragende klapperboomen en
2: parras zaaijland.

Een stuk land groot 1699: roeden leggende op Callewettij aan dies zijde van de spruijt van de Canarijnse basaar bepland met:

112: vrugtdragende klapperboomen en
10: parras zaaijland.

Een stuk land op Cattoer bepland met:

166: vrugtdragende klapperboomen.

'T Eijland geleegen over de post Aijcotta gent. *Malliencarre* bepland met:

466: vrugtdragende klapper en meer andere boomen, en
20: parras zaaijland.

Een stuk land te Paliaporto waarop de boomen voor een gedeelte omgekapt en de pagt gelden vermindert zijn, dog thans nog bepland met:

243: vrugtdragende klapper boomen.

Een thuijn op St. Andries bepland met:

298: vrugtdragende klapperboomen, en
5: parras zaaijland.

Een thuijn leggende tot Carcarpallij bepland met:

121: vrugtdragende klapperboomen.

Een thuijn gelegen op Cheremagalam agt uuren zuijd waards van Cochim bepland met:

69: vrugtdragende klapperboomen.

Een thuijn op Manicoorde bepland met:

493: vrugtdragende klapperboomen.

Een thuijn genaamt *Hendrik de Silva Pequena* bepland met:

1,119: vrugtdragende klapper en meer andere boomen, en
20: parras zaaijland.

Een thuijn op *Senhora De Saude* bepland met:

1,222: vrugtdragende klapper en meer andere boomen en
29: parras zaaijland.

Een thuijn op *St. Louis* bepland met:

333: vrugtdragende klapper en meer andere boomen en
7: parras zaaijland.

Het *Musquiten eijland* over Cranganoor bepland met:

233: vrugtdragende klapper en meer andere boomen
308: parras zaaijland en
103: zoutpannen.

Een thuijn op *Crus de Milager* bepland met:

100: vrugtdragende klapper en meer andere boomen en
2: parras zaaijland.

Het Paulisten eijland anders genaamt *Wallarpart* beplant met:

676: vrugtdragende klapper en meer andere boomen.
325: parras zaaijland en
1,324: zoutpannen.

Een thuijn genaamt *Ballegattij* bepland met:

297: vrugtdragende klapper en meer andere boomen en
562: zoutpannen.

Een thuijn op Angecaimaal bepland met:

82: vrugtdragende klapper en eenige andere boomen, en
98: parras zaaijland.

Een thuijn genaamt *Catharina Cardoza* op Irreweni bepland met:

82: vrugtdragende klapper en eenige andere boomen, en
4: parras zaaijland.

Een thuijn genaamt *Joan Correa de Silva* bepland met:

148: vrugtdragende klapper en eenige andere boomen en
4: parras zaaijland.

Een thuijn op Castella een en een half uur bezuijden Cochim bepland met:

930: vrugtdragende klapper en meer andere boomen.
20: parras zaaijland.

Een thuijn genaamt *Ilha de Lethy* of *Carmarta* geleegen bij Cranganoor bepland met:

338: vrugtdragende klapper en eenige andere boomen en
80: parras zaaijland.

Een thuijn genaamt *Domingo Fernando* geleegen een uur van Cochim bepland met:

217: vrugtdragende klapper en eenige andere boomen, en
42: parras zaaijland.

Het eijland *St. Domingo* geleegen een half uur noord oostewaards van Cochim bepland met:

476: vrugtdragende klapper en meer andere boomen en
126: parras zaaijland en
900: zoutpannen.

Een thuijn op Aijcotta groot 3 perceeltjes of roeden 21,281½ beplan l met :

587 : vrugtdragende klapper en eenige andere boomen en
2 : parras zaaijland.

Een thuijn op Aijcotta ofte 2 perceeltjes bepland met :

721 : vrugtdragende klapper boomen en
6 : parras zaaijland.

En thuijn op Aijcotta ofte 2 : perceeltjes bepland met :

631 : vrugtdragende klapper boomen en
2 : parras zaaijland.

Eeen thuijn op gem : Aijcotta ofte : perceeltjes land, bepland ' t :

359 : vrugtdragende klapperboomen.

Nog een thuijn opgemelde Aijcotta ofte 4 : perceeltjes land bepland met :

182 : vrugtdragende klapper boomen.

Een thuijn leggende aan de oude spruijt der Canarijnse basaar bepland met :

66 : vrugtdragende klapper en eenige andere boomen en
1 : parra zaaijland.

Een thuijntje geleegen omtrent Callewettij bepland met :

22 : vrugtdragende klapperboomen.

Een thuijn geleegen of *Alipe* of negen uuren zuijd waards van Cochim bepland met :

76 : vrugtdragende klapper en meer andere boomen en
2 : parras zaaijland.

Een thuijn op het *Vreede Eijland* tot Allepaar geleegen 2 a 3 uuren van Coilan noordwaards bepland met :

265 : vrugtdragende klapper en meer andere boomen.
30 : parras zaaijland en
490 : zoutpannen

Twee stukjes land of zaaijvelden leggende omtrent Aijcotta groot 32 parras zaaijens.

Ter Benefisie Gegevene Landen Teweeten.

Een stuk land aan de overkant van Aijkotta.
Een stuk land bij Manicoorde.
Een stuk grond agter aan strand bij Aijcotta.
Een stuk grond leggende bij Illewade.
Een stuk grond op St. Jago.
Een stuk grond op St. Andries.
Een stuk grond aan de noordkant van Kastella.
Twee stukken grond leggende over de post Aijcotta.
Een stuk grond bij Aijcotta.
Een stuk grond ook bij Aijcotta geleegen.
Een stuk leedige grond agter de post Aijcotta.
Een stuk grond leggende bij de post Manicoorde aan zeestrand.
Eenige stukjes grond te Calicherij Bitsjoer.
Een stukje grond op de vlakte bij 's Comp.'s buijten thuijn.
Eenige stukjes grond in de pagt van Illawada gelegen.
Een stuk land leggende te Baliaporte.
Een stuk land b'oosten van 's Comp.'s buijten thuijn gelegen.
Een stuk land geleegen naast de in het even gem.

Aanhangsel No. 7.

Memorie, van alle zodanige canons, die alhier thans op de bolwerken gemonteerd zijn; als:

135 ps. ijzere canons; daarvan—

4	ps. van	18 lbs.	op de punt	Gelderland.
7	„	12 „	„	do.
13	„	18 „	„	Holland.
1	„	4 „	„	„
6	„	12 „	„	„ op de kat.
4	„	12 „	„	„ beneeden de kat.
5	„	18 „	„	Zeeland.
6	„	12 „	„	„
2	„	8 „	„	„
2	„	6 „	„	„
1	„	18 „	„	Utijtrecht.
10	„	12 „	„	„
1	„	8 „	„	„
1	„	6 „	„	„
1	„	4 „	„	„
10	„	12 „	„	Vriesland.
2	„	4 „	„	„
10	„	12 „	„	Grooningen.
3	„	8 „	„	„
6	„	12 „	't Galjoen of Tanaile.	
6	„	12 „	nieuwe werk buijten de landpoort zijnde een Ravelijn.	
1	„	4 „	„ „ „ „	
2	„	18 „	de punt Overijzel.	
2	„	12 „	„ „	
1	„	8 „	„ „	
1	„	4 „	„ „	
3	„	18 „	„	Stroomburg.
4	„	12 „	„ „	
1	„	3 „	„ „	
2	„	3 „	gardijn tusschen Stroomburg en 't gouvernement.	
6	„	8 „	't Retranchement buiten tusschen de punten:	

Gelderland en Holland.

5	„	4 „	't glacie	dienen alleen tot het salueeren der scheepen.
6	„	3 „	do.	

15 ps. metaale canons; als—

4	ps. van	1 lbs.	op de	gardijn tusschen Gelderland en Holland.
1	„	12 „	punt	Holland op de kat.
2	„	4 „	„	Grooningen.
4	„	12 „	't galjoen of Tanaile op de kat.	
4	„	8 „	de punt van 't gouvernement.	

In 't camp te Aycotta.

8 ps. van ijzere canons; als—

3	ps. van	12 lbs.
2	„	8 „
3	„	4 „

2 ps. Metaale canons van 2 lbs.

Op 'd Eijlanden van Moetoecoenoe.

3 ps. ijzere canons van 3 lbs.

Het Fort Cranganoor.

22 ps. ijzere canons als—

4	ps. van	12 lbs.
4	„	8 „
12	„	4 „
2	„	½ „

Het Fort Coilan.

14 ps. ijzere canons, als—

2	ps. van	36 lbs.
12	„	6 „

Op de Snauw De Nehalennia.

20 ps. ijzere canons van 4 lbs.

Op 't Smal schip De Verwagting.

14 ps. ijzere canons van 3 lbs.
12 „ Metaale do. als.
2 ps. van 2 lbs.
10 „ 1 „ dit zijn draeij-stukken.

Canons voor 't Amonitiehuijs in reserff.

16 ps. Metaale, als—
6 ps. van 6 lbs.
10 „ 1 „ met ijzere stukken, staerten, en veeren, om te dienen voor draeij bassen.

18 ps. ijzere, daer van—
2 ps. van 8 lbs.
4 „ 6 „
5 „ 4 „
7 „ 3 „ Deeze kunnen meede bij de veld arthillerie gebruijkt worden.

Veld Arthillerie.

24 ps. metaale, als—
9 ps. van 3 lbs. } op affuijten, voorzien met al hun toebehooren.
1 „ 2 „ }
4 „ 2 „ } deeze leggen op rampaerden en voorzien met alle hunne
6 „ 1 „ } toebehooren.
4 „ 1 „ op hunne affuijten, staen geplaast op de gardijn tusschen de punten Gelderland en holland.

Metaale Mortiers, op de stads Bolwerken.

7 ps. daarvan—
1 ps. van 5 dm. op de punt Gelderland.
1 „ 6 „ „ Holland.
1 „ 7½ „ „ Zeeland
1 „ 9 „ „ Uijtrecht.
1 „ 5 „ „ Vriesland.
1 „ 7 „ „ Grooningen.
1 „ 5 „ 't ravelijn buijten de landpoort.

Metaale Haubitzen op hunne affuijten.

4 ps. daarvan—
1 ps. van 4 dm. en 5 linies op de punt Holland.
1 „ 4 „ „ „ Uijtrecht.
1 „ 4 „ „ „ Grooningen.
1 „ 4 „ „ „ 't Galjoen.

Hand Mortiers.

16 ps. ijzere, als—
2 ps. van 4 dm. op de punt Gelderland (die transporteere).
(2 ps. Ps Transport).
2 ps. van 4 dm. op de punt Holland.
2 „ 4 „ „ Zeeland.
2 „ 4 „ „ Uijtrecht.
2 „ 4 „ „ Vriesland.
2 „ 4 „ „ Grooningen.
2 „ 4 „ 't Galjoen.
1 „ 4 „ de punt Overijzel.
1 „ 4 „ de Stroomburg.
1 ps. metaale van 4 dm. do van 't Gouvernement.

Mortieren in 't Amonitie huijs in reserff.

1 ps. metaale van 4 dm.
1 „ Ijzere „ 4 „

In 't fort Cranganoor.

6 „ metaale mortiers, als—
1 ps. van 6 dm.
5 „ „ 4 „

Het Camp te Aijcotta.

1 ps. ijzere Hand Mortier à 4 dm.

In reserff.

107,406 Lds, Buskruijt beslooten in 1965 ps. kruijtvaeten.
302 ps. gevulde wolle cardoezen, waarvan.
109 ps. met halve lading van 3 lbs.
193 do. do. met druijven 3 lbs.
227 ps. gevulde linne cardoezen met druiven en een derde lading; daarvan:
77 ps van 3 lbs.
150 „ 1 lb.

65,792 ps. vaste pattroonen.

34,301 „ rondscherp; daarvan.

3,782	ps. van	18 lbs.
8,197	„	12 „
4,302	„	8 „
186	„	6½ „
1,897	„	6 „
5,099	„	4 „
5,009	„	3 „
1,983	„	2 „
4,341	„	1 „

8,758 ps. langscherp; als.

1,588	ps. van	18 lbs.
3,345	„	12 „
1,556	„	8 „
1,333	„	6 „
561	„	4 „
114	„	3 „
114	„	2 „
147	„	1 lb.

8,162 ps. Loode druijven; als.

50	ps. van	18 lbs.
1,025	„	12 „
589	„	8 „
897	„	6 „
1,240	„	4 „
1,630	„	3 „
1,308	„	2 „
1,423	„	1 „

13 ps. ijzere druijven van 8 lbs.

6,064 ps. ongevulde handgranaten.

7,041 „ do. bomben; als:

57	ps. van	9	dm.
934	„	8	„
67	„	7½	„
544	„	7	„
453	„	6	„
800	„	5	„
1,816	„	4	„
93	„	4	„ en 5 linies.
2,271	„	3½	„

Op de stads bolwerken.

1,390 ps. rondscherp; als.

280	ps. van	18 lbs.
750	„	12 „
180	„	8 „
30	„	6 „
80	„	4 „
30	„	3 „
40	„	1 „

695.—Ps. Lange

140	ps. van	
375	„	
90	„	8 lbs.
15	„	6 „
40	„	4 „
15	„	3 „
20	„	1 „

695.—Ps. Loode druiven; als.

140	ps. van	18 lbs.
375	„	12 „
90	„	8 „
15	„	6 „
40	„	4 „
15	„	3 „
20	„	1 „

308.—Ps. gevulde bommen; als:

11	ps. van	9 dm.
11	„	$7\frac{1}{2}$ „
11	„	7 „
11	„	6 „
33	„	5 „
11	„	4 „. en 5: linies.
220	„	4 „

300.—Ps. gevulde hand granaten.

800.— „ do. cardoezen; daervan.

695 ps. tot de canons; als:

140	ps. van	18 lbs.
375	„	12 „
90	„	8 „
15	„	6 „
40	„	4 „
15	„	3 „
20	„	1 lb.

85.—„ „ tot de mortieren: als.

5	ps. van	9 dm.
5	„	$7\frac{1}{2}$ „
5	„	7 „
5	„	6 „
15	„	5 „
50	„	4 „

20.—ps. tot de haubitzen.

5	ps. van	4 dm. en 5 linies.
15	„	4 „

256.—Ps gevulde schroot kokers; als.

50	ps. van	18 lbs.
138	„	12 „
32	„	8 „
8	„	6 „
28	„	4 „

Cochim,
den laatsten Maart A° 1781.

J. V. Asbeek.

LIBRARY OF THE

MEMORIE nevens de Constitutie van de canons op voormelde Bolwerken.

	Canons.									
	Caliber. bij de boeken	Schiet lb. ijzer	Kenteekenen.	Metaale. Regt loopende.	Metaale. Klokwijs.	Ijzere	Omtrek. Broek.	Omtrek. Tromp.	Mond lengte.	
	LB.	LB.		PS.	PS.	PS.				
	18	23	..	..	..	1	$10\frac{7}{10}$	..	$9\frac{1}{10}$	Gaaf en Welbevonden.
	18	21	..	..	..	1	$9\frac{2}{10}$	..	18	Deeze ook zoo.
	18	21	..	..	..	1	$10\frac{3}{10}$	$5\frac{3}{10}$	$19\frac{1}{10}$	Do.
	18	25	..	..	..	1	$10\frac{3}{10}$	6	$18\frac{8}{10}$	Van binnen met, gallen en 't sunt gat, $\frac{3}{4}$ dm uijtgebrand.
	12	15	Z	..	..	1	12	$6\frac{6}{10}$	$22\frac{6}{10}$	Van binnen gaaf dog 't sunt gat $\frac{3}{4}$ dm uijtgebrand.
De Punt Gelderland..	12	16	A	..	..	1	12	$6\frac{6}{10}$	$22\frac{4}{10}$	Gaaf en wel bevonden.
	12	$15\frac{1}{2}$	A	..	..	1	12	$6\frac{8}{10}$	$22\frac{6}{10}$	Deeze ook zoo.
	12	$13\frac{1}{2}$	A	..	..	1	12	$6\frac{6}{10}$	$22\frac{5}{10}$	Wel bevonden dog het sunt gat, $\frac{1}{2}$ dm uijtgebrant.
	12	15	A	..	..	1	12	$6\frac{6}{10}$	$22\frac{4}{10}$	Gaaf en wel.
	12	16	..	..	..	1	$11\frac{7}{10}$	6	$22\frac{3}{10}$	Deeze ook zoo.
	12	15	A	..	..	1	12	$6\frac{4}{10}$	$22\frac{5}{10}$	Do.
	1	1	H	1	..	..	12	$6\frac{6}{10}$	$31\frac{6}{10}$	Wel bevonden.
De gardijn tusschen Gelderland en Holland.	1	$1\frac{1}{2}$	G	1	..	..	12	$6\frac{6}{10}$	$31\frac{6}{10}$	Deeze ook zoo.
	1	$1\frac{1}{2}$	E	1	..	..	$12\frac{3}{10}$	$6\frac{6}{10}$	$31\frac{7}{10}$	Do.
	1	1	R	1	..	..	12	$6\frac{6}{10}$	$27\frac{3}{10}$	Do.
	13	23	A	..	..	1	$9\frac{6}{10}$	$5\frac{7}{10}$	$18\frac{1}{10}$	Het sunt gat, $\frac{3}{4}$ dm uijtgebrand; voor in de mond vol groeven en een stuk $\frac{1}{2}$ dm diep uijtgesprongen.
	18	23	..	..	..	1	$9\frac{8}{10}$	$5\frac{8}{10}$	$19\frac{8}{10}$	Wel bevonden.
	18	24	..	..	..	1	$9\frac{8}{10}$	$5\frac{8}{10}$	$19\frac{1}{10}$	Deeze ook zoo.
	18	19	..	..	..	1	$9\frac{6}{10}$	$5\frac{7}{10}$	19	Do.
	18	22	A	..	..	1	$9\frac{9}{10}$	$5\frac{7}{10}$	$18\frac{8}{10}$	Do.
	18	22	A	..	..	1	$9\frac{6}{10}$	$5\frac{7}{10}$	$18\frac{8}{10}$	Voor in de mond met kleene groeven, overigens wel.
Op de Punt Holland..	18	23		..	..	1	$10\frac{2}{10}$	$5\frac{1}{10}$	19	Gaaf en wel.
	18	22	..	..	..	1	$9\frac{8}{10}$	$5\frac{8}{10}$	$19\frac{1}{10}$	Do.
	18	21	..	..	..	1	$9\frac{9}{10}$	$3\frac{3}{10}$	$18\frac{1}{10}$	Het sunt gat een weijning uijtgebrand en voor in de mond met kleene groeven.
	18	22	..	..	..	1	$9\frac{6}{10}$	$5\frac{4}{10}$	$19\frac{1}{10}$	Wel bevonden.
	18	26	..	..	..	1	$9\frac{6}{10}$	$5\frac{4}{10}$	$18\frac{4}{10}$	Agter en voor van binnen met putten in de mond een stuk, I : $\frac{1}{4}$ dm. uijtgesprongen dus onbeq.
	18	23	..	..	..	1	$9\frac{9}{10}$	$5\frac{7}{10}$	$18\frac{8}{10}$	Met kleene groeven van binnen.
	18	22	..	..	..	1	$9\frac{9}{10}$	$5\frac{7}{10}$	$19\frac{8}{10}$	Wel bevonden.
	4	$5\frac{1}{2}$	..	..	..	1	$12\frac{6}{10}$	$6\frac{8}{10}$	26	Deeze ook zoo.
	12	14	..	..	..	1	$11\frac{3}{10}$	$6\frac{6}{10}$	$22\frac{6}{10}$	Do.
	12	18	..	..	..	1	12	$7\frac{3}{10}$	$22\frac{1}{10}$	Do.
	12	14	A	..	..	1	$11\frac{7}{10}$	$6\frac{6}{10}$	$22\frac{5}{10}$	Do.
De Kat	12	$13\frac{1}{2}$		..	..	1	$10\frac{6}{10}$	$5\frac{1}{10}$	$22\frac{5}{10}$	Do.
	12	14	A	..	..	1	12	$6\frac{6}{10}$	$22\frac{4}{10}$	Do.
	12	13	A	..	..	1	$11\frac{7}{10}$	$6\frac{6}{10}$	$22\frac{4}{10}$	Do.
	12	14	A	..	..	1	$11\frac{7}{10}$	$6\frac{6}{10}$	$23\frac{2}{10}$	Do.
	12	14	A	..	..	1	12	$6\frac{6}{10}$	$22\frac{4}{10}$	Do.
In 't Keelgat onder gemelde Kat.	12	14	A	..	..	1	12	$6\frac{6}{10}$	$22\frac{4}{10}$	Do.
	12	14	A	..	..	1	12	$6\frac{6}{10}$	$22\frac{4}{10}$	Do.
	12	16	A	..	..	1	12	$6\frac{8}{10}$	$22\frac{4}{10}$	Do.

Memorie nevens de Constitute van de canons op voormelde Bolwerken—*cont.*

—	Canons.									—
	Calibr. bij de boeken.	Schiet lb. ijzer lb.	Kenteekenen.	Metaal. Regt loop. pend.	Metaal. Klok wijs.	Ijzer.	Omtrek. Broek.	Omtrek. Tromp.	Mond lengte.	
	LB.	LB.		PS.	PS.	PS.				
	6	9	..	..	..	1	$12\frac{8}{10}$	$6\frac{6}{10}$	$24\frac{1}{10}$	Een weijning in de mond uijtgeschooten.
	18	25	A	..	..	1	$9\frac{6}{10}$	6	$18\frac{4}{10}$	Gaaf bevonden.
	12	26	..	..	..	1	$9\frac{3}{10}$	$5\frac{4}{10}$	$18\frac{1}{10}$	Gaaf van binnen dog wijd uijtgeschooten.
	12	$15\frac{1}{2}$	A	..	..	1	12	$6\frac{6}{10}$	$22\frac{6}{10}$	Met kleene groeven van binnen.
	12	15		..	..	1	12	$6\frac{6}{10}$	$23\frac{8}{10}$	Wel bevonden.
	18	23		..	..	1	$9\frac{8}{10}$	$5\frac{7}{10}$	18	Deeze ook zoo.
Op de Punt Zeeland ..	8	10	A	..	..	1	12	$6\frac{8}{10}$	$22\frac{6}{10}$	Do.
	8	11	A	..	..	1	12	6	$22\frac{3}{10}$	Do.
	12	14	A	..	..	1	12	$6\frac{3}{10}$	$22\frac{6}{10}$	Do.
	18	22	..	..	..	1	$9\frac{9}{10}$	$5\frac{4}{10}$	$19\frac{2}{10}$	Do.
	18	27	A	..	..	1	$9\frac{5}{10}$	6	$18\frac{3}{10}$	Wijd uijtgeschoo'en en in 't tappe stuk met groeven.
	18	24	V	..	..	1	$9\frac{9}{10}$	$5\frac{1}{10}$	$18\frac{5}{10}$	Deeze cok zoo, en vol met groeven.
	12	$16\frac{1}{2}$	A	..	..	1	12	$6\frac{8}{10}$	$22\frac{4}{10}$	Wel bevonden.
	12	$16\frac{1}{2}$	..	..	..	1	$12\frac{3}{10}$	$6\frac{3}{10}$	$22\frac{4}{10}$	Met kleene groeven van binnen.
	6	$9\frac{1}{2}$	..	..	..	1	12	6	$24\frac{1}{10}$	Sterk in de mond uijtgeschooten.
	6	9	..	..	..	1	12	$6\frac{3}{10}$	$24\frac{4}{10}$	Do. do. en vol met groeven.
	8	11	Z M	..	..	1	12	$6\frac{3}{10}$	$22\frac{3}{10}$	Gaaf en wel bevonden.
	12	18	A	..	..	1	$12\frac{3}{10}$	$6\frac{9}{10}$	$20\frac{9}{10}$	Do.
	12	19	Z	..	..	1	$11\frac{4}{10}$	$6\frac{9}{10}$	$22\frac{3}{10}$	Van binnen vol met groeven voor in de mond sterk uijtgeroest en het Sundgat, 1 dm. grood.
	12	14	A	..	..	1	12	$6\frac{4}{10}$	$22\frac{4}{10}$	Wel bevonden.
De Punt Uijtrecht ..	12	16	..	..	..	1	$11\frac{4}{10}$	$6\frac{3}{10}$	$21\frac{9}{10}$	Do.
	12	17	..	..	..	1	12	$6\frac{6}{10}$	$26\frac{8}{10}$	Van binnen nog gaaf dog het sundgat, $\frac{3}{4}$ dm. grood.
	12	13	A	..	..	1	$11\frac{7}{10}$	$6\frac{3}{10}$	$22\frac{5}{10}$	Wel bevonden.
	12	15	A	..	..	1	$11\frac{7}{10}$	$6\frac{3}{10}$	$22\frac{4}{10}$	Deeze ook zoo.
	18	$22\frac{1}{2}$		..	.	1	$9\frac{9}{10}$	$5\frac{7}{10}$	$18\frac{2}{10}$	Het sunt, gat 1 dm. groot.
	12	15	..	..	..	1	$11\frac{4}{10}$	$6\frac{3}{10}$	24	Gaaf en wel.
	12	14	A	..	..	1	12	$6\frac{6}{10}$	$22\frac{5}{10}$	Deeze ook zoo.
	12	14	Do.	..	..	1	12	$6\frac{3}{10}$	$22\frac{5}{10}$	Do.
	4	5	,,	..	..	1	$12\frac{3}{10}$	$6\frac{9}{10}$	26	Do.
	4	4	Z M	..	..	1	$11\frac{7}{10}$	6	$23\frac{3}{10}$	Do.
	12	18	..	..	..	1	$11\frac{7}{10}$	$6\frac{3}{10}$	22	Van binnen vol met groeven en het Sundgat, $\frac{3}{4}$ dm. groot.
	12	19	..	..	..	1	12	$6\frac{6}{10}$	$22\frac{3}{10}$	Inwendig vol met groeven van vooren sterk uijtgeschooten en het sundgat, 1 dm. grood.
De Punt Vriesland ..	12	15	Z M	..	..	1	$11\frac{7}{10}$	$6\frac{6}{10}$	$22\frac{3}{10}$	Van vooren in de mond een stuk uijtgesprongen ter diepte, van $\frac{3}{4}$ dm. van binnen in't tappen stuk met groeven.
	12	19	..	..	..	1	$11\frac{7}{10}$	$6\frac{3}{10}$	$26\frac{3}{10}$	Nog gaaf van binnen dog het sunt gat, $\frac{1}{4}$ dm. uijtgebrand.
	12	14	A	..	..	1	$11\frac{7}{10}$	$6\frac{6}{10}$	$22\frac{7}{10}$	Wel bevonden.
	12	25	A	..	..	1	$12\frac{3}{10}$	$6\frac{9}{10}$	$23\frac{6}{10}$	Vol met groeven van binnen het sunt gat, 1 dm. groot is onbeq.

Memorie nevens de Constitutie van de canons op voormelde Bolwerken—*cont.*

	Canons.									
	Calibr. bij de boeken.	Schiet lb. ijzer.	Kentee-kenen.	Metaal. Regt loopend.	Metaal. Klok wijs.	Ijzer.	Omtrek. Broek.	Omtrek. Troup.	Mond lengte.	
	LB.	LB.		PS.	PS.	PS.				
	12	20½	..	..	..	1	11 1/16	6 5/16	22	Als even gemeld.
	12	17½	A Z M	..	...	1	11 7/16	6 5/16	22 1/16	Van binnen nog gaaf dog het sunt gt 1 dm. groot.
De Punt Vriesland ..	12	14	A Z M	..	..	1	12	6 5/16	22 4/16	Wel bevonden.
	12	15	A Z M	..	..	1	11 5/16	6 3/16	23 3/16	Deeze ook zoo.
	4	5½	A Z M	..	..	1	12 6/16	6 5/16	26 5/16	Do.
	4	4½	R	1	..	1	10 6/16	5 7/16	24 6/16	Do.
	12	18½	..	..	..	1	12	6 3/16	22 2/16	Do.
	12	13½	A Z M	..	..	1	11 7/16	6 3/16	22 3/16	Do.
	12	14	A Z M	..	..	1	12	6 5/16	22 2/16	Wel bevonden.
	12	14½	A Z M	..	..	1	12	6 5/16	22 4/16	Do.
	8	10	..	..	..	1	12	6 3/16	22	Do.
	12	14	A Z M	..	..	1	11 7/16	6 5/16	22 4/16	Do.
De Punt Greuningen.	8	10	A Z M	..	..	1	11	6	22 1/16	Do.
	12	14½	A Z M	..	..	1	11 7/16	6 5/16	23 5/16	Do.
	12	14½	A Z M	..	..	1	12	6 5/16	22 4/16	Do.
	12	15	A Z M	..	..	1	11 7/16	6 5/16	22 5/16	Do.
	8	10	A Z M	..	..	1	11 4/16	6 3/16	22 3/16	Do.
	12	14	A Z M	..	..	1	12	6 5/16	22 4/16	Do.
	12	14½	..	..	..	1	12	6 11/16	22 5/16	Do.
	4	5	R	1	..	..	10 8/16	5 7/16	24 5/16	Do.
	12	13		1	..	..	9 3/16	4 3/16	22 7/16	Van binnen met kleene groeven overigens geen gebreeken.
'T Galjoen op de kat.	12	13	Do.	1	..	..	10 4/16	5 1/16	22 7/16	Wel bevonden.
	12	13	,,	1	..	..	10 5/16	5 1/16	22 5/16	Deeze, ook zoo.
	12	13	,,	1	..	..	10 5/16	5 1/16	22 7/16	Do.
	12	19	,,	..	..	1	11 1/16	6 3/16	22 4/16	Van vooren met groeven en 't sunt gat 1 dm. groot.
'T Galjoen	12	19	A Z M	..	..	1	12	6 3/16	22 3/16	Van vooren sterk uijtgeschooten 't sunt gat 1 dm. groot.
	12	14	,,	..	..	1	11 7/16	6 5/16	22 4/16	Wel bevonden.
	12	14	,,	..	..	1	11 7/16	6 5/16	22 4/16	Deeze ook zoo.
	12	16½	,,	..	..	1	11 7/16	6 11/16	22 4/16	Do.
	12	14½	,,	..	..	1	12	6 5/16	22 4/16	Do.
	12	14	..	..	..	1	11 4/16	6 3/16	23 7/16	Do.
	12	14½	..	..	..	1	11 4/16	6 3/16	23 5/16	Do.
'T Ravelijn buijten de landpoort.	12	14	A Z M	..	..	1	11 7/16	6 5/16	22 5/16	Do.
	12	15	..	..	..	1	11 5/16	6 3/16	23 7/16	Do.
	12	15	..	..	..	1	11 7/16	6 3/16	23 7/16	Do.
	12	14	..	..	..	1	11 7/16	6 5/16	23 5/16	Do.
	4	4	..	..	..	1	12 8/16	7 5/16	21	Do.
	12	14½	..	..	..	1	11 7/16	6	21 3/16	Do.
	18	20	..	..	..	1	9 6/16	5 3/16	21 3/16	Do.
De Punt Overijzel ..	12	14	A Z M	..	..	1	12	6 3/16	22 5/16	Do.
	18	21½	..	..	..	1	9 6/16	5 6/16	21	Do.
	4	4	..	..	..	1	12 8/16	7 5/16	20 2/16	Do.
	8	10½	A Z M	..	..	1	12	6 3/16	22 3/16	Do.
De Punt Stroomburg.	12	16	..	..	..	1	11 1/16	6 3/16	23 6/16	Nog gaaf bevonden.
	12	15	..	..	..	1	11 1/16	6 3/16	23 7/16	Do.
	12	15½	..	.	..	1	11 4/16	6 3/16	23 5/16	Do.
	12	15	..	..	..	1	11 4/16	6 1/16	23 5/16	Do.

Memorie nevens de Constitutie van de canons op voormelde Bolwerken– *cont.*

	Canons.									
	Calib bij de boeken.	Schiet lb. yzer lb.	Kentekenen.	Metaal. Regt loopend ps.	Metaal. Klokwijs ps.	Yzer ps.	Omtrek. Broek.	Omtrek. Tromp.	Mond lengte.	
	LB.	LB.		PS.	PS.	PS.				
De Punt Stroomburg.	18	23½	A	..	..	1	9 1/10	6 1/10	18 2/10	Het sunt gat ¾ dm. groot van vooren sterk uijtgeschooten een eenige stuke uijtgesprongen.
	18	22	D	..	..	1	9 6/10	5 6/10	18 4/10	Het sunt gat 1 dm. groot van binnen met groeve en sterk uijtgeschooten.
	18	21½	..	..	..	1	9 4/10	5 1/10	19 2/10	Gaaf en wel bevonden.
D' gardijn tusschen stroomburg en 't gouvernement.	3	3½	..	..	..	1	11 7/10	7 2/10	18 0/10	Deeze ook zoo.
	3	3½	..	..	..	1	12	7 4/10	18 2/10	Do.
	3	3½	..	..	..	1	12	7 2/10	18 2/10	Do.
De Punt van 't Gouvernement.	6	9½	E	1	..	1	10 11/10	5 7/10	24 3/10	Do.
	8	9½	H	1	..	1	10 6/10	5 7/10	24 4/10	Do.
	8	9½	H	1	..	1	10 3/10	6	23 3/10	Do.
	8	9½	Do.	1	..	1	10 4/10	6	23 2/10	Do.
Het retranchement buijten de Baijpoort.	8	11	..	..	..	1	11 4/10	6 3/10	22 3/10	Do
	8	17½	A	..	..	1	13 5/10	6 2/10	23 3/10	Nog gaaf bevonden dog sterk verloopen.
	8	10	Do.	..	..	1	12 3/10	6	22 3/10	Wel bevonden.
	8	11	Z M	..	..	1	12	5 7/10	22 2/10	Deeze ook zoo.
	8	10	..	..	..	1	12	6 2/10	26	Do.
	8	10½	..	..	..	1	12	6	22 5/10	Do.
't Glacie	3	4½	A	..	..	1	12 2/10	6 6/10	25 4/10	Do.
	3	4½	Do.	..	..	1	12 2/10	6	25 1/10	Do.
	3	4½	..	..	..	1	12 2/10	5 7/10	25 4/10	Do.
	3	4½	Do.	..	..	1	12 2/10	6 2/10	25 2/10	Do.
	3	4	..	..	..	1	12 2/10	5 7/10	22 2/10	Do.
	3	4	..	..	..	1	12 2/10	6 3/10	24 3/10	Do.
	4	4½	..	..	..	1	12 2/10	7 2/10	20 0/10	Do.
	4	4½	..	..	..	1	12 2/10	7 2/10	20 2/10	Do.
	4	4½	..	..	..	1	12 2/10	7 2/10	20 2/10	Do.
	4	4	..	..	..	1	12	6 2/10	18	Do.
	4	4	..	..	..	1	12	6 2/10	18	Do.
Voorraad	1	1		1	..	..	12	6	22	Wel bevonden. Deeze leggen op rampaerden zijn voorzien met alle hun toebehooren en werden op de oorlogs gamellen gebruijkt.
	1	1	,,	1	..	..	12	6	22	Do.
	1	1	,,	1	..	..	12	6	22	Do.
	1	1	,,	1	..	..	12	6	22	Do.
	1	1	,,	1	..	..	11 8/10	6	22	Do.
	1	1	,,	1	..	..	11 8/10	6	22 2/10	Do.
	2	2½	Z	1	..	..	12	6	21 8/10	't boot met een ijzere tap. Deeze leggen meede op rampaerden en 't voor zien als boven en dienen meede voor d' oorl: gamels.
	2	2½	Do.	1	..	..	11 8/10	6	21 6/10	Deeze ook zoo.
	2	3	Z M	1	..	..	11 8/10	6	26	Wel bevonden.
	2	2½	A	1	..	..	11 4/10	5 8/10	24 5/10	Do. Dit is veld arthillerie en voorzien met alle hun toebehooren.
	2	2½	Do.	1	..	..	11 6/10	5 7/10	24 3/10	Do.
	3	3½	..	1	..	..	11 3/10	6 3/10	20	Do.
	3	3½	..	1	..	..	11 3/10	6 3/10	19 7/10	Do.
	3	3½	..	1	..	..	11 3/10	6 3/10	20	Do.
	3	3½	..	1	..	..	11 3/10	6 3/10	20	Do.
	3	3½	..	1	..	..	11 3/10	6 3/10	20	Do.
	3	4	..	1	..	..	11 8/10	6 3/10	26 4/10	Do.
	3	4	..	1	..	..	11 8/10	6 3/10	26 6/10	Do.
	3	4	..	1	..	..	11 4/10	6 3/10	26 6/10	Do.
	3	4	D Z	1	..	..	12	6 8/10	28 0/10	Do
	6	7	M	1	..	..	11 4/10	6 3/10	25 6/10	Do.

Memorie nevens de Constitutie van de canons op voormelde Bolwerken—*cont.*

	Calibr. bij de boeken.	Schiet lb. ijzer.	Kentee-kenen.	Metaal. Regt loopend.	Metaal. Klok wijs.	IJzer.	Omtrek. Broek.	Omtrek. Tromp.	Mond lengte.	
	LB.	LB.		PS.	PS.	PS.				
	6	7	Z ☉ M	1	..	..	$11\frac{5}{10}$	6	$25\frac{5}{10}$	Wel bevonden.
	6	$7\frac{1}{2}$	,,	1	..	..	$11\frac{5}{10}$	7	$25\frac{5}{10}$	Do.
	6	7	,,	1	..	..	$11\frac{6}{10}$	$5\frac{7}{10}$	$25\frac{5}{10}$	Do.
	6	7	,,	1	..	..	$11\frac{6}{10}$	6	$25\frac{5}{10}$	Do.
	6	7	☉ E	1	..	..	$11\frac{6}{10}$	6	$24\frac{7}{10}$	Do.
	1	1	A ☉	1	..	..	$11\frac{7}{10}$	$5\frac{7}{10}$	21	Do.
	1	1	Do.	1	..	..	$11\frac{7}{10}$	$5\frac{7}{10}$	$20\frac{5}{10}$	Do.
	1	1	,,	1	..	..	$11\frac{7}{10}$	$5\frac{7}{10}$	$21\frac{5}{10}$	Do.
	1	1	,,	1	..	..	$11\frac{7}{10}$	6	$20\frac{5}{10}$	Do.
	1	1	,,	1	..	..	$11\frac{7}{10}$	6	$20\frac{5}{10}$	Do.
	1	1	,,	1	..	..	$11\frac{7}{10}$	6	$20\frac{5}{10}$	Do.
	1	1	,,	1	..	..	$11\frac{7}{10}$	6	$20\frac{5}{10}$	Do.
	1	1	,,	1	..	..	$11\frac{7}{10}$	6	21	Do.
	1	1	,,	1	..	..	$11\frac{7}{10}$	$5\frac{7}{10}$	21	Do.
	8	11	..	1	..	1	$11\frac{5}{10}$	$6\frac{1}{10}$	$24\frac{5}{10}$	Nog gaaf bevonden.
	8	11	..	1	..	1	12	6	$24\frac{5}{10}$	Nog gaaf bevonden dog agter in de kamer met een kleene groef.
	6	$8\frac{1}{2}$	..	..	..	1	$12\frac{5}{10}$	$6\frac{1}{10}$	$24\frac{5}{10}$	Agter bij't punt gat een kleene groev overigens nog wel.
	6	$8\frac{1}{2}$	..	..	..	1	$12\frac{5}{10}$	$6\frac{1}{10}$	$24\frac{5}{10}$	Wel bevonden.
	6	$8\frac{1}{2}$	..	..	..	1	$12\frac{5}{10}$	$6\frac{1}{10}$	$24\frac{5}{10}$	Deeze ook zo.
	6	$8\frac{1}{2}$	..	..	..	1	$12\frac{5}{10}$	$6\frac{5}{10}$	[ ]	Van binnen agter de tappen met een groev, voor in de mond met putten en sterk verloopen.
	4	$4\frac{1}{2}$	..	..	..	1	$12\frac{5}{10}$	7	21	Wel bevonden.
	4	$4\frac{1}{2}$	..	..	..	1	$12\frac{6}{10}$	7	21	Do.
	4	$4\frac{1}{2}$	..	..	..	1	$12\frac{6}{10}$	7	21	Do.
	4	$4\frac{1}{2}$	..	..	..	1	$12\frac{6}{10}$	7	21	Do.
	4	$4\frac{1}{2}$	..	..	..	1	$12\frac{6}{10}$	7	21	Do.
	3	$4\frac{1}{2}$	A ☉ E	..	..	1	$12\frac{6}{10}$	$6\frac{5}{10}$	25	Do.
Voorraad—*cont.*	3	4	☉ M	..	..	1	$12\frac{7}{10}$	$6\frac{5}{10}$	$25\frac{1}{10}$	Do.
	3	3	Do.	..	..	1	12	$6\frac{5}{10}$	19	Do.
	3	$3\frac{1}{2}$	..	..	..	1	12	$6\frac{5}{10}$	19	Do.
	3	3	..	..	..	1	12	$6\frac{5}{10}$	19	Do.
	3	3	..	..	..	1	12	$6\frac{5}{10}$	19	Do.
	3	3	..	..	..	1	12	$6\frac{5}{10}$	$18\frac{5}{10}$	Do.
					In 't Camp te Aijcotta.					
	12	12	A ☉	..	..	1	$11\frac{5}{10}$	$6\frac{5}{10}$	$21\frac{5}{10}$	Wel bevonden.
	12	12	Do.	..	..	1	$11\frac{7}{10}$	$6\frac{7}{10}$	$21\frac{5}{10}$	Do.
	12	12	,,	..	..	1	$11\frac{7}{10}$	$6\frac{7}{10}$	$21\frac{5}{10}$	Do.
	8	8	,,	..	..	1	$11\frac{5}{10}$	$6\frac{5}{10}$	$21\frac{5}{10}$	Do.
	8	8	,,	..	..	1	$11\frac{5}{10}$	$6\frac{7}{10}$	$28\frac{5}{10}$	Do.
	4	4	,,	..	..	1	$11\frac{5}{10}$	$6\frac{5}{10}$	$26\frac{5}{10}$	Do.
	4	4	,,	..	..	1	$11\frac{5}{10}$	$6\frac{5}{10}$	$26\frac{5}{10}$	Do.
	4	4	,,	..	..	1	$11\frac{5}{10}$	$6\frac{5}{10}$	26	Do.
	2	2	,,	..	..	..	$9\frac{5}{10}$	$6\frac{5}{10}$	$19\frac{7}{10}$	Do.
	2	2	,,	..	..	..	$9\frac{5}{10}$	$6\frac{5}{10}$	$19\frac{5}{10}$	Do.
					Het Fort Orangemeer.					
	12	..	A ☉	..	..	1	..	$20\frac{7}{10}$	..	
	12	..	Do.	..	..	1	..	$20\frac{7}{10}$	..	
	12	..	,,	..	..	1	..	$20\frac{7}{10}$	..	
	12	..	,,	..	..	1	..	$20\frac{7}{10}$	..	
	8	..	M	..	..	1	..	$22\frac{7}{10}$	..	
	8	..	..	..	..	1	..	$22\frac{7}{10}$	..	
	8	..	A	..	..	1	..	..	$22\frac{5}{10}$	
	8	..	..	..	..	1	..	..	22	
	4	..	A	..	..	1	..	..	27	
	4	..	..	..	..	1	..	..	24	
	4	..	..	..	..	1	..	..	$26\frac{5}{10}$	
	4	..	..	..	..	1	..	..	$26\frac{5}{10}$	
	4	..	A	..	..	1	..	..	$26\frac{5}{10}$	
	4	..	A	..	..	1	..	..	$26\frac{5}{10}$	
	4	..	A	..	..	1	..	..	$26\frac{5}{10}$	
	4	..	..	..	..	1	..	..	$17\frac{5}{10}$	
	4	..	..	..	..	1	..	..	$17\frac{5}{10}$	
	4	..	..	..	..	1	..	..	$17\frac{5}{10}$	
	4	..	..	..	..	1	..	..	$17\frac{5}{10}$	

Alle wel bevonden en zijn voorzien met ijzeren krukken staarten, en veeren om te dienen voor draeijbassen.

Deeze leggen op rampaerden zijn voorzien met alle hun toebehooren ten dienste van d' oorloge gamels.

Memorie nevens de Constitutie van de canons op voormelde Bolwerken—*cont.*

—	Canons.									—
	Calibr. bij de boeken.	Schiet lb. ijzer.	Kenteekenen.	Metaal. Regt loopend.	Metaal. Klok wijs.	Ijzer.	Omtrek. Broek.	Omtrek. Tromp.	Mond lengte.	
	Het Fort Cranganoor—cont.									
	LB.	LB.		PS.	PS.	PS.				
	4	..	..	..	..	1	..	..	$17\frac{6}{10}$	
	⁂	⁂	P	..	..	1	..	..	19	
	⁂	⁂	P	..	..	1	..	..	18	
	Het Fort Coilan.									
	36	..		..	..	1	$11\frac{3}{10}$	$6\frac{3}{10}$	$17\frac{7}{10}$	
	36	..	Do.	..	..	1	$11\frac{1}{10}$	$6\frac{3}{10}$	$18\frac{6}{10}$	
	6	..	..	..	..	1	$11\frac{7}{10}$	$4\frac{7}{10}$	$22\frac{5}{10}$	
	6	..	..	..	..	1	$11\frac{7}{10}$	$3\frac{3}{10}$	23	
	6	..	..	..	..	1	12	6	$23\frac{3}{10}$	
	6	..	..	..	..	1	$11\frac{8}{10}$	$6\frac{3}{10}$	23	
	6	5		..	..	1	$13\frac{4}{10}$	$6\frac{3}{10}$	$30\frac{3}{10}$	
	6	5	Do.	..	..	1	$12\frac{9}{10}$	$6\frac{3}{10}$	$30\frac{7}{10}$	
	6	..	..	..	..	1	$17\frac{3}{10}$	$6\frac{3}{10}$	$23\frac{3}{10}$	
	6	..	..	..	..	1	$12\frac{5}{10}$	$6\frac{6}{10}$	$22\frac{5}{10}$	
	6	..	..	..	..	1	$13\frac{4}{10}$	$6\frac{6}{10}$	$22\frac{5}{10}$	
	6	..	..	..	..	1	$12\frac{1}{10}$	$6\frac{3}{10}$	$21\frac{9}{10}$	
	6	..	..	..	..	1	$11\frac{7}{10}$	$5\frac{7}{10}$	$22\frac{9}{10}$	
	6	..	..	..	..	1	12	$6\frac{3}{10}$	22	
	Op't Smalschip De Verwagting.									
	3	3	..	..	..	1	$12\frac{6}{10}$	$6\frac{3}{10}$	$24\frac{6}{10}$	Wel bevonden.
	3	3	..	..	..	1	$13\frac{2}{10}$	$6\frac{8}{10}$	$25\frac{2}{10}$	Do.
	3	3	..	..	..	1	12	$7\frac{6}{10}$	$18\frac{6}{10}$	Do.
	3	3	..	..	..	1	12	$7\frac{6}{10}$	$18\frac{6}{10}$	Do.
	3	3	..	..	..	1	$11\frac{7}{10}$	$7\frac{6}{10}$	$12\frac{8}{10}$	Do.
	3	3	..	..	..	1	$11\frac{7}{10}$	$7\frac{6}{10}$	$18\frac{2}{10}$	Do
	3	3	..	..	..	1	12	$7\frac{6}{10}$	$18\frac{2}{10}$	Do.
	3	3	..	..	..	1	12	$7\frac{6}{10}$	$18\frac{7}{10}$	Do.
	3	3	..	..	..	1	12	$7\frac{2}{10}$	$18\frac{7}{10}$	Do.
	3	3	..	..	..	1	$11\frac{7}{10}$	$7\frac{2}{10}$	$18\frac{7}{10}$	Do.
	3	3	..	..	..	1	12	$7\frac{2}{10}$	$18\frac{8}{10}$	Do.
	3	3	..	..	..	1	$11\frac{7}{10}$	$7\frac{8}{10}$	$18\frac{8}{10}$	Do.
	3	3	..	..	..	1	12	$7\frac{2}{10}$	$18\frac{7}{10}$	Do.
	3	3	..	..	..	1	12	$7\frac{2}{10}$	$18\frac{8}{10}$	Do.
	2	2	A	1	..	..	$10\frac{8}{10}$	$6\frac{3}{10}$	$18\frac{8}{10}$	Do.
Voorraad—*cont.*	2	2	Do.	1	..	..	$10\frac{8}{10}$	$6\frac{3}{10}$	$18\frac{8}{10}$	Do.
	1	1	Do.	1	..	..	$11\frac{4}{10}$	$6\frac{3}{10}$	$21\frac{1}{10}$	Do.
	1	1	E	1	..	..	$11\frac{4}{10}$	6	$21\frac{3}{10}$	Do.
	1	1		1	..	..	$11\frac{4}{10}$	6	$22\frac{3}{10}$	Do.
	1	1	E	1	..	..	$11\frac{4}{10}$	6	$21\frac{3}{10}$	Do.
	1	1	..	1	..	..	$10\frac{8}{10}$	$6\frac{3}{10}$	$21\frac{4}{10}$	Do.
	1	1	..	1	..	..	$11\frac{7}{10}$	$6\frac{3}{10}$	$22\frac{3}{10}$	Do.
	1	1	E	1	..	..	$11\frac{1}{10}$	6	22	Do.
	1	1	A	1	..	..	$10\frac{8}{10}$	6	$19\frac{1}{10}$	Do.
	1	1	Z	1	..	..	$11\frac{7}{10}$	6	$21\frac{1}{10}$	Do.
	1	1	M	1	..	..	$11\frac{1}{10}$	$6\frac{3}{10}$	$22\frac{1}{10}$	Do.
	De Swaen. *De Nehalennia.*									
	4	4	..	..	..	1	$12\frac{8}{10}$	$6\frac{6}{10}$	$20\frac{7}{10}$	Wel bevonden.
	4	4	..	..	..	1	$12\frac{8}{10}$	$6\frac{6}{10}$	$20\frac{7}{10}$	Deeze ook zoo.
	4	4	..	..	..	1	$12\frac{8}{10}$	$6\frac{6}{10}$	$20\frac{8}{10}$	Do.
	4	4	..	..	..	1	$12\frac{8}{10}$	$6\frac{6}{10}$	21	Do.
	4	4	..	..	..	1	$12\frac{8}{10}$	$6\frac{6}{10}$	$21\frac{1}{10}$	Do.
	4	4	..	..	..	1	$12\frac{8}{10}$	$6\frac{6}{10}$	21	Do.
	4	4	..	..	..	1	$12\frac{8}{10}$	$6\frac{6}{10}$	21	Do.
	4	4	..	..	..	1	$12\frac{8}{10}$	$6\frac{6}{10}$	21	Do.
	4	4	..	..	..	1	$12\frac{8}{10}$	$6\frac{6}{10}$	$20\frac{8}{10}$	Do.
	4	4	..	..	..	1	$12\frac{8}{10}$	$6\frac{6}{10}$	21	Wel bevonden.
	4	4	..	..	..	1	$12\frac{8}{10}$	$6\frac{6}{10}$	$20\frac{8}{10}$	Do.
	4	4	..	..	..	1	$12\frac{9}{10}$	$6\frac{6}{10}$	$20\frac{8}{10}$	Do.
	4	4	..	..	..	1	$17\frac{8}{10}$	$6\frac{6}{10}$	21	Do.
	4	4	..	..	..	1	$12\frac{9}{10}$	$6\frac{6}{10}$	21	Do.
	4	4	..	..	..	1	$12\frac{9}{10}$	$6\frac{6}{10}$	21	Do.
	4	4	..	..	..	1	$12\frac{9}{10}$	$6\frac{6}{10}$	$20\frac{9}{10}$	Do.
	4	4	..	..	..	1	$12\frac{9}{10}$	$6\frac{6}{10}$	21	Do.
	4	4	..	..	..	1	$12\frac{8}{10}$	$6\frac{6}{10}$	21	Do.
	4	4	..	..	..	1	$12\frac{9}{10}$	$6\frac{6}{10}$	$20\frac{8}{10}$	Do.
	4	4	..	..	..	1	$12\frac{8}{10}$	$6\frac{6}{10}$	21	Do.

Deeze zijn draeij stukken.

COCHIM,
Den laatsten Maart A°. 1781.

J. V. ASBEK.

Aanhangsel No. 8.

Extract uit de secreete Bedenkingen, van den Heer Raad ordinair Schreuder over de Mallabaar. Geschreeven den 16 *December* 1763.

Volgens de propositie van den Heer Beschrijver is goedgevonden en verstaan den Commandeur twee en den Secunde een, of beijden drie ten hondert van het verkogte zoo wel, als van het ingekogte; met uijt sluijting alleen van specerijen, staal koper en peper toeteleggen, ter aanmoediging van hunner beider ijver in de trouwe executie van de voorgeslaagene redres middelen, mits beijde jaarlijks afleggen, den eed van trouwe behandeling en dat zij zig nog direct nochindirect met particuliere handel hebben opgehouden.

Dat men om den Commandeur en Secunde tot een getrouwe en vigilante behandeling te meer te verpligten van allen in en verkoop excepto retouren, specerijen en Japans koper 3: pr. Cts. provisie toegelegd, als 2: voor den eersten 1: voor den tweeden, mits zij zig met solemneele eede komen te zuijveren, dat direct nog indirect geen particulieren handel gedreeven of voor haare reekening door andere hebben laaten drijven, dan wel daar omtrend op eenige wijze gefavoriseerd maar alles zodanig gedirigeerd en geschikt, als zij in hun eijgen zaaken zoude hebben kunnen doen.

Extract aparte missive van Cochim na Batavia gesch. den 15 *April* 1766.

Uw. Hoog Edelheedens hebben den Commandeur 2 :. en de secunde 1 p$^{reto.}$ gelieven toe te leggen van allen in—en verkoop. exepto retouren, specerijen, en Japans staaf kooper, mits dan ook in het geheel geen particulieren handel drijven direct nog indirect en zig jaarlijks derweegens met solemneele eede zuijveren, maar nademaal den handel in alle wharen buijten de even gem: articulen te Cochim vrij en open gesteld is, en het negotieeren in troeque voor de. Comp. niet raadsaam oordeelen, zullen die toegelegde p$^{reto.}$ zeer weijnig kunnen bedraagen, dewijl de zuiker genoegsaam het eenigste articul is, dat buijten de uijtgesonderde van naam kan zijn, en waar van den debit door particulieren aanbreng mits de opengestelde vaart meede min of te meer zal verminderen, dus ze hier door wijnig zullen kunnen profiteeren, en tot een zeer sober conditie gebragt werden, ja hun inkoomen, niet toerijkende zijn, om te kunnen leeven, zoo als met honneur van de natie en hun caracter overeenkomt, dat ter deese plaatse, die de vreemde natien, zoo zeer frequenteeren, dog wel dienst bewaard, en onderhouden te worden, waarom ze Uw. Hoog Edelheedens op het onderdanigste zijn versoekende hen de vrijheijd, om door diligentie particulier een stuijver te winnen, te willen laaten behouden, om gelijkstandig met een ander ingepermitteerde whaaren te behandelen, en daar door zoo de fortuijn wil dienen, ook iets voor den ouden dag op te leggen, ze zijn te eerder getreeden, om dit hun needrig versoek aan Uw. Hoog Edelheedens voortedragen en verwagten van Hoog derzelver beroemde goedheijd een gunstig fiat.

Extract aparte missive van Batavia na Cochim gesch. den 31 *8ber* 1766.

Gelijk dan de eed van trouwe behandeling, dien wij den Commandeur en Secunde hebben ge-imponeerd, dat ze namendlijk zig direct of indirect met geen particulieren handel hebben opgehouden, ook alleen tot oogmerk heeft om te beletten, dat de Commandeurs of Secundes, dan wel beide zamen zig niet konnen voegen bij de een a twee vermoogende kooplieden, en het voor de Comp. ten hoogsten schadelijk en genoeg ontdekte monopolie met hun vermoogen en belang te staven, mainctineeren en begunstigen; Het is derhalven uijt dien hoofde en om dat de daar tegen gedaane betuijging, etc., ons niet valide genoeg zijn voor gekoomen, dat wij als nog begeeren, dat E's. en alle hunne navolgers den voorm: eed jaarlijks zullen doen in volle raad op de solemneelste wijze, en dat UE.'s. met de vereijschte trouwe en zugt voor's Comp.s welvaart als nog zullen gebruijk maaken van onse voorm: qualificatie, zoo dikwilds zulks tot weijring van monopolie in den handel noodig en doenlijk is: Dog om ook teffens weg te neemen, UE.'s klagten over de soberheijd, van het UE.'s toegelegde middel van bestaan, zoo hebben wij teffens goedgevonden UE.'s vooreerst en tot

nadere dispositie, en order der Heeren Majoores toe te leggen in steede van de bevoorens gefixeerde 3 pretos. thans 5 prctos. op den geheelen verkoop, dat is uijt de winsten op den verkoop van koopmanschappen die UE.s jaarlijks van hier ontfangen, mitsgaders den verkoop van peper te Cochim voor reek: van de. Comp. te weeten 4 prcto. voor den Commandeur en 1 voor den secunde.

Extract aparte missive van Cochim na Batavia gesch. den 6 April 1767.

Wij hebben op den 10 febr: wanneer over Uw. Hoog Edelheedens generaale rescriptie, de dato 31 8ber is gebesoigneerd ons reets in vollen raade gedeclareerd den opgelegden eed, jaarlijks na het, voorschrift van Uw. Hoog Edelheedens te zullen doen, en zedert van allen particulieren handel afgesien; en dien van de Comp. in allen opregtheijd alleen gedreeven ten eijnde met eene geruste conscientie den eed te kunnen afleggen en te meriteeren de toegelegde 5 pr. cento uijt de winsten op den geheelen verkoop van de van Batavia aan gebragt werdende koopmanschappen, en den verkoop van peper alhier; voor welke gunstige dispositie wij Uw. Hoog Edelheedens op het nedrigste bedanken.

Extract uijt de verhandeling van wijlen den Heer Senff onder dato 15 April 1770.
§ 107.

De bijzondere gunste die Uw. Hoog Edelheedens aan de twee eerste bediendens van dit commandement beweezen hebben, met aan deselve 5 pr. cento op den verkoop toe te leggen, is zeekerlijk dankens waard, en gelijk ik mijne verpligting ten dien opzigte bij de jongste versondene gemeene brief, bereeds volbragt heb en thans nader volbrenge bij deesen, zoo zal ik geensints in gebreeken blijven, den gerequireerden eed afteleggen zoodra de negotie boeken van 1768 afgeslooten zijn, maar ik kan egter met nalaaten, Uw. Hoog Edelheedens in alle eerbied voortedragen dat deese gunste wel met 5 pr. cento op den inkoop vermeerdert mogten werden.

Extract uijt de gemeene, brief door Haar Hoog Edelheedens te Batavia na Mallabaar gesch. den 6 September 1769.

Wij willen hopen—dat de debiet—merkelijk accresseeren zal. En in vertrouwen dat U.E. daar toe alle mercantile middelen in 't werk stellen, hebben wij—goedgevonden den presenten titulair Gouverneur en den Secunde te Cochim, en die hem in der tijd zullen succedeeren, tot een middel van bestaan toe te leggen vijf pr. cento op het zuijver rendement der koopmanschappen, die zij komen omtezetten— maar niet—van 't bedraagen der ingekogt werdende producten, mits jaarlijks den eed van zuijvering afleggende, dat ze zig direct nog indirect met geenen particulieren handel hebben opgehouden en die van de Compagnie met de vereijschte trouwe gedreeven.

Extract aparte missive van Batavia na Cochim gesch. den 25 7ber 1770.

In steede van op den inkoop aan den Commandeur en Secunda, zoo wel als van den verkoop 5 per cento toe te staan, heeft men goedgevonden, het laatst gem. douceur in 't geheel in te trekken, en met afschaffing van den daar meede tegelijk ingevoerden eed weder aan de selve zoo wel als aan alle andere dienaaren den particulieren handel toe te staan, met uijtsluijting van peper, specerijen, en Japans staaff kooper, welke twee laatstgem: articulen, terwijl het eerste in 't geheel verbooden blijft des mogelijk direct aan de aankoomende negotianten zullen moeten worden gedemanueert.

Extract aparte missive van Cochim na Batavia esch. den eersten Meij 1772.

Bij deesen gebruijken wij de vrijheijd Uw. Hoog Edelheedens in hoop van gunstige welduijdinge op 't eerbiedigste te onderhouden over het articul van onse inkomsten.

De door Uw. Hoog Edelheedens ons toegestaane particuliere handel bij aparte missive van den 25 7ber 1770 merken wij billijk aan, als een gunst bewijs, het welk ons tot dankbaarheijd verpligt, dog wijl den handel van de Comp: op zulkenl goeden voet begint te staan, dat indien onsen vollen eijsch had kunnen voldaan werden, dit jaar voor Haar Edele zeer voordeelig zoude geweest zijn, en w'ons niet honder grond vleijen dat de handel meer en meer zal toeneemen, en in verscheijde articulen verbeteren; waartoe de voordeelige gelegentheijd deser plaats zeer veel hoop geeft, en we Uw. Hoog Edelheed's belooven, dat we met ijver en trouwe, dus ook met afsien van alle eijge belang, daar toe alles zullen zoeken toe te brengen, wat maar eenigsints van ons afhankelijk is, zoo willen wij van voorschr: Uw. Hoog Edelheedens gnust-bewijs liever niet profiteeren, gelijk dan ookden eerstgeteekende 't zeedert zijn komste alhier tot nog toe, daarvan, geen gebruijk gemaakt heeft, om alsoo geen ander intrest te hebben als 's Comp.'s belangens naaruijterste vermoogen te bevor deren.

Wij neemen dierhalven de vrijmoedigheijd Uw. Hoog Edelheedens zeer eerbiedig te versoeken, dat wij wederom moogen genieten het douceur door Uw. Hoog Edelheedens bij resolutie van den 9 April 1764 aan den Commandeur en Secunde toegelegt en zedert tot vijf ten hondert vermeerdert, waardoor het belang van de twee eerste bediendens deser custe die eijgentlijk den handel van de Comp. bestier en aan het instrest (*sic*) van Haar Edele op het nauwste verknogt blijft, en voorgekoomen word, alles wat aan lijding geeven kan, tot eenig afzonderlijk intrest, het welk niet altoos met de belangen van de Comp. wel te combineeren is.

Nog versoeken we verlof Uw. Hoog Edelheedens te moogen vertoonen, en na gemoede te verzekeren, hoe de noodige en onvermijdelijke verteeringen inzonderheijd van den eerstgeteekenden hier vrij hoogloopen, behalven de uijtterlijkheeden, die zonder veel opsien niet natelaaten zijn, waartoe ook zeer wel contribueert het gestaadig aankoomen van vreemde en daar onder al veeltijds zeer honette lieden, die gewoon zijn ordentelijk onthaald te werden, hetgeen niet zonder kosten toegaat: Men is zelfs beschaamd om dat alles zoo te vertoonen, dog het is waarlijk zodanig: De toegelegde provisie van 5 prcto. op den verkoop alleen, geeft in vergelijk daarvan, een zeer bepaald, en als we het zeggen moogen, geen toerijkend bestaan, zoo als zulks door wijlen den Edelen Heer Senff bij desselfs verhandeling over de Mallabaar met de reedenen van dien Uw. Hoog Edelheedens reets vertoond is, en we hoopen dat Uw. Hoog Edelheedens ons uijt consideratie van dien zullen gelieven ten goede te houden, dat we de vrijheijd gebruijken Hoogst deselve zeer ootmoedig te versoeken, dat de toegestaane provisie op den verkoop door de goedheijd van Uw. Hoog Edelheedens ook tot den inkoop van de peper moge werden uijtgestrekt, om te kunnen bestaan, en niet noodig te hebben, ons met iets anders te bemoeijen, als met het volbrengen van onse pligten, omtrend de Compagnie die wij hoopen door onsen ijver om wel te doen, in haare meerdere winsten dit rijkelijk te zullen vergoeden.

Apart.

MALLABAAR

AAN DEN E. ADRIAAN MOENS,

Commandeur te Cochim.

Erntfeste, Voorzienige Discreete.

Ontvangen hebbende de aparte briev door UE. en den Secunda van de Graaff over het articul van derselver inkomsten, aan ons geschreeven in dato primo Maij 1773 houdende versoek om in plaats van te gaudeeren van den door ons bij aparte missive van den 25 Zeptem 1770 toegestaane particulieren handel niet alleen wederom te moogen genieten het douceur dat U, den Commandeur en Secunda bij resolutie van den 9 April 1764 tot drie ten hondert van het verkogte met uijtzondering van eenige articulen toegelegt, en 't zedert bij resolutie van den 27 Julij 1769 tot vijf ten hondert vermeerdert hebben gehad naar luijd onzer gemeene rescriptie, van den 26 7ber: daaraan volgende, en waar door naar UE. gedagten het belang der twee eerste bediendens op Mallabaar eijgendlijk 's Comp.'s handel derigeerende, aan Haar Ed.'s interest op het nauwste verbonden zal blijven, en voorgekoomen worden, al het geene

dat aanleijding kan geeven tot eenig afzonderlijk intrest, 't welk niet altoos met de belangen der maatschappij te combineeren is, maar ook dat de voorsch: 5 prcto. provisie op den verkoop tot den inkoop van de peper mogte worden uijtgestrekt, zoo hebben wij uijt aanmerking dat de noodige en onvermijdelijke verteeringen ginter vrij hoog loopen, en dat de provisie van 2 prct. op den geheelen verkoop daar voor geen toerijkend, bestaan geeft, in zoo verre wel aan UE. versoek willen defereeren, dat U'den aan den Commandeur en Secunde gepermitteerde particulieren handel of schaffende, UE. weder toestaan om nevens den Secunde voortaan te moogen genieten, niet alleen vijf prcto. van het zuijver rendement der koopmanschappen, die door UE. te zamen worden omgeset, namelijk van de zulke alleen waarop reeel 25: en meer prct. advans word behaalt, en niet van de geene die minder of geen 25 prct. winst afwerpen, mits jaarlijks den eed van zuijvering doende, dat UE. en de Secunde zig direct of indirect met geene particulieren handel bemoeijd en die van de Comp. met de vereijschte trouw gedreeven hebben maar ook drie in plaats van de verzogte vijf. prct van de ingekogt wordende peper, beide aanvang neemende met primo September dezes jaars, of met het boekjaar 177⅔, ten eijnde in 't vervolg een beeter bestaan en niet noodig te hebben om zig op iets anders toeteleggen als op de melioratie van 's Comp.'s staat en handel ter Mallabaarse kust op dat uijt de verwagt werdende meerdere winsten rijkelijk moge werden vergoed, de afgave van dit douceur.

Waar meede na groete blijven—onderstond—UE. goede vrienden—was getekend:—P A van der Parra, J van Riemsdijk, R de klerk, Me Romp, P Haksteen, W. A: Alting, U^k Breton, W. Fockens, D: Boelen . . . . . en J: J: Craan,—: in margine:— Batavia in 't casteel den 30 8ber: 1772.

Extract uparte Missive van Cochim na Batavia gesch. den 25 *Maart* 1773.

Wijders bedanke ootmoedig, dat Uw. Hoog Edelheedens den Secunde, en mij hebben gelieven te accordeeren, om—in steede van de door Uw. Hoog Edelheedens laatst toegestaane particulieren handel te gaudeeren—weeder te mogen genieten het voorig douceur van vijff ten hondert, op de verkogte koopmanschappen, benevens nog drie p. rcto. op den inkoop van de peper beginnende met het boekjaar 177⅔ alles onder deselvde restrictie als bevorens.

Extract Secreete Resolutie genomen in Raade van Mallabaar ter steede Cochim den 26: *November Ao* 1773.

Wijders in aanmerkinge genoomen zijnde, dat schoon dat een en ander door overleg en zuijnigheijd nog wel zonder groote kosten zal te doen zijn, naar proportie van de noodzakelijkheijd en aangeleegendheijd van dien het nogtans billijk is dat men de Compagnie inzonderheijd in tijden, waar in zij grootere lasten te dragen heeft, daar in tegemoed komt, door aan haar te bezorgen alle de voordeelen, die ze billijk genieten kan, en wijl hier verscheijde artikelen zijn waarin met een gegrond vooruijtzigt van merkelijk voordeel voor Haar Ed.'s reekening handelen kan, zoo is op de propositie van de Heer Commandeur al verder goed gevonden en verstaan, daar van ditmaal een proef te neemen, inzonderheijd met de zuijker en arrak die door particuliere Handelaaren hier aangebragt word, voor zoo verre, men die teegens reedelijke prijsen bedingen kan, met deesen verstaande nogtans, dat niet tegenstaande, deese inkoopen gedaan worden voor reek: van de Comp. nog tans de gewoone inkoomende en uijtgaande regten daar van zullen worden betaald.

Extract aparte Missive van Cochim na Batavia gesch. onder dato 28 *Maart* 1774.

Bij de in deesen meerm: ecreete *Resolutie* zullen Uw. Hoog Edelheedens zien, dat daar bij ook beslooten is, om eens een preuve teneemen, of men hier niet met eenig voordeel in deze en geene articulen voor reek: van de Comp. zoude kunnen handelen, ten eijnde de Comp. tog te doen profiteeren van alles wat maar eenigsint's mogelijk is, en om daar door de onkosten van deese en geene extra ordinaire dog noodige

werken uijttewinnen, en ik hebbe daar meede reets werkelijk een aanvang doen maaken, dat zo wèl gelukt dat ik mij daar van veel goeds beloove; Ik zal met het eijndigen van dit boekjaar daar van een apart rendement doen opmaaken en de eere hebben Uw Hoog Edelheedens, het selve dan toetezenden, en waar meede ik dan teffens hoope, niet op het papier, maar met de stukken te zullen toonen dat de Mallabaar in meer opsigten effectiev voor de Comp. voordeeliger kan zijn, als tot heeden toegeweest is.

Extract aparte Missive van Batavia na Cochim gesch. onder dato den 30 *7ber* 1774.

Met relatie tot den *handel* door UE. een preuve genoomen wesende, of men ginter niet met eenig voordeel in dese en geene artikelen voor reekening van de Comp. zoude kunnen handelen, ten eijnde haar te doen profiteeren wat maar eenigsints mogelijk zij, en om daar door, teffens de onkosten van dese en geene extra ordinaire dog noodige werken uijttewinnen, hetgeen zoo wel gelukt is, dat UE. zig daar van veel goeds beloofd, zoo zullen wij het rendement dat met het eijndigen van dit boekjaar 177¾: daar van stond opgemaakt te worden, blijven afwagten, in hoope van daar bij te zullen moogen zien, dat Mallabaar in meer opzigten effectief voor de Comp' voordeeliger kan zijn, als die cust tot heeden toe geweest is.

Extract aparte Missive van Cochim na Batavia gesch. onder dato den 18 *Junij* 1774.

Hier vooren sprak ik van voordeelen, die de Comp. niet gewoon is geweest hier te hebben, en ik evenwel besorge hier meede bedoele ik het door mij genoteerde bij voorsch: mijn apparte van den 28 Maart deses jaars namendlijk om eens een preuve te neemen, of men hier niet met eenig voordeel, in deese en geene articulen voor reek: van de Comp. zoude kunnen handelen, ten eijnde de Comp. tog te doen profiteeren van alles wat maar eenigsints mogelijk is om daar door de onkosten van deese en geene extra ordinaire, dog noodige werken uijt te winnen. Ik zal volgens het daar bij beloofde met het eijnde van dit boekjaar een specificq rendement daar van over zenden dog ik hebbe het genoegen Uw. Hoog Edelheedens bij deesen reets te moogen bedeelen, dat de winst die de Comp. daarbij zonder eenige resico geprofiteerd heeft bedraagt 16,000 rop.'s eer meer als min, hetgeen ditmaal maar ter preuve is, maar in het vervolg veel meer rendeeren zal.

Extract aparte Missive van Batavia na Cochim gesch. onder dato 16 *Xber* 1774.

Terwijl ons de reets behaalde advancen op den ter preuve g'entameerden *Handel* in deese en geene articulen voor de Comp. tot ropias 16,000: wel gevallig zijn en wij het beloofde rendement op het slot der boeken van Anno 177¾ zullen blijven tegemoed zien.

Extract aparte Missive van Cochim na Batavia gesch. onder dato Eersten Januarij 1775.

Volgens belofte aan het eijnde mijner aparte onder dato den 18 Junij hebbe d' eer Uw. Hoog Edelheedens hier neevens aantebieden het rendement van zodanige goederen als ik in de jongst gepasseerde handeltijd of goede mousson voor reek: van de Comp. ingekogt en verkogt hebbe waar bij blijkt dat de Comp. geprofi (*sic*) heeft, een somma van Rop.'s 16,760:—of gld 20,112:—Ik zal in dit jaar zulks nog eens probeeren, en schoon ik het alweder maar ter preuve, zal doen, zoo twijffeld egter niet of de winst zal dese reijse nog meer bedraagen als laatst, en alweder zonder eenige de minste risico of gebruijk van's Comp.'s geld om dat men zulks genoegsaam in ruijlinge kan doen, als men maar met overleg te werk gaat; Jammer maar dat Uw. Hoog Edelheed's rescriptie nog niet gekomen is, en ik dus ignorant ben in hoe verre Uw. Hoog Edelheedens mij daar omtrend, zullen gelieven ruijmte te geeven, want dan zoude ik al met het begin van de openvaart de af en aankoomende man wat meer als

verleede jaar g' engageerd, en dus dien handel toen al veel verder g' extendeert hebben, om daar door binnen korten te kunnen toonen, dat de noodige en onvermijdelijke verbeteringe aan de stad de Comp geen enkelde duijt behoefd te kosten maar gemakkelijk daaruijt kan gevonden worden.

Extract aparte Missive van Cochim na Batavia gesch. den 10 *Februarij* 1775.

Het verblijd mij ook dat de door mij genomene preuve—namentlijk of er in deese en geene articulen niet met eenig voordeel voor de Comp. te handelen zij—Uw. Hoog Edelheedens zoo welgevallig geweest is: Het rendement van het geene in het Jongste Jaar, daar op is geprofiteerd hebbe ik bij mijn meerm: eerbiedige van den eersten Januarij aan Uw. Hoog Edelheedens gesonden: En schoon er reets een goed gedeelte van de vaarbaare tijd verstreeken was, toen ik Uw. Hoog Edelheedens genoegen der weegens ontfing, zoo twijfele egter niet, of het zal deesen jaare nog meer ten genoegen van Uw. Hoog Edelheedens daarmeede afloopen alsoo ik niets onbesogt laate om de Comp. te doen profiteeren van al het geen zij hier profiteeren kan.

Extract aparte Missive van Batavia na Cochim gesch. onder dato den 20 7*ber*: 1775.

Uijt het ontvangen rendement van de in de jongst gepasseerde *handel* tijd voor reek: van de Comp. ingekogte en verkogte goederen blijkende dat op een inkoops bedraagen van rop.'s 133,751: 21: geprofiteerd is, een tantum van rop.'s 16,760—of gld. 20,112: zoo betuigen wij dat die winst ons aangenaam is, en wij de nadere gevallige gevolgen van deselve verwagten zullen voornamentlijk omdat die advans gesteld worden als tot een fons voor de noodzaakelijk en onvermijdelijke van de stad Cochim, buijten kosten van de Compagnie.

Extract aparte Missive van Cochim na Batavia gesch. onder dato den 4 *Januarij* 1776.

Hier nevens hebbe d' eere Uw. Hoog Edelheedens aantebieden het rendement van de in het boek jaar 17$\frac{4}{5}$: voor reek: van de Comp. ingekogt en weder verkogte handelwharen, waar uijt consteerd, dat de Comp. daar bij zuijver gewonnen heeft, een somma van ropias 23348: hetgeen ik hoope Uw. Hoog Edelheedens welgevallig zal te vooren koomen.

Extract aparte Missive van Batavia na Cochim gesch. onder dato 11 9*ber*: 1776.

Nopens den *particulieren handel* voor reek: van de Comp. in 177$\frac{4}{5}$: gedreeven, is ons tot genoegen, uijt het der weegens ontvangen rendement gebleeken, dat op een inkoops bedraagen van Rop.'s 1,69,287: 24: bezwaard met alle ongelden is geprofiteerd een tantum van Rop.'s 23,348. of 13: $\frac{14}{16}$ pret, schaars.

Extract aparte Missive van Cochim na Batavia gesch. onder dato den 2 *Januarij* 1777.

Bij de gemeene briev zullen Uw. Hoog Edelheedens zien dat de gebreeken van dese stad nu hersteld zijn, en ik vlije mij dat Uw. Hoog Edelheedens ook genoegen zullen hebben, dat alles nog effen in tijds klaar is gekomen en dat zulke capitaale reparatien de Comp. niet meer gekost hebben als Rop.'s 159,882 $\frac{6}{48}$ blijkens de onder volgende aanthooninge.

* * * * *

Insgelijks vleije mij dat Uw. Hoog Edelheedens niet minder genoegen zullen hebben, dat daar en tegen ter goedmaakinge van die ongelden in de jongste drie, jaaren met den particulieren handel voor de Comp. zuijver gewonnen is :—

A°. 177$\frac{3}{4}$	Rop.'s	16,760	0 0
A°. 177$\frac{4}{5}$	„	23,348	0 0
A°. 177$\frac{5}{6}$	„	18,364	12 0
Te zaamen ...	„	58,472	12 0

Zoodat er nog aan manqueert Rop.'s 1,01,409 $\frac{4}{4\,8}$ en dus al een groot derde van de voorschreeven ongelden uijtgewonnen is, en het zoude al zeer ongelukkige tijden moeten zijn indien binnen weijnige jaaren uijt dien handel het overige twee derde niet gevonden wierd, ten waare men hier bij teffens geliefde in aanmerkinge te neemen, op hoe groot eene somma het werk van Sloterdijk alleen gecalculeerd en egter aan dat deselve oogmerk voldaan sijnde met 30,500 Rop.'s dat de voorsch : gesamendlijke onkosten, dus dan van nu af al zoude gevonden zijn.

Hier neevens voege het rendement van den particulieren, handel, des gepasseerden jaars het gebragt Rop.'s 4,983 $\frac{2\,4}{4\,8}$ minder als verleden jaar veroorzaakt, omdat de arrak nog niet verkogt is.

Extract aparte Missive van Batavia na Cochim gesch. den 30 *September* 1777.

Met adspect tot de fortificatie werken is ons aangenaam dat de gebreeken van de stad Cochim nu hersteld zijn en alles nog even in tijd klaar is gekomen, terwijl de gedaane reparatien en verbeteringen nog al een fraije som van Rop.'s, 1,59,882 $\frac{4}{4\,8}$ gekost hebben, waaraan ten goede komt, het met den particulieren handel in de drie boekjaar 177$\frac{3}{4}$, 7^4 en 7$\frac{5}{6}$: geprofiteerde ten bedraage van Rop.'s 58,472–12–0 uijt maakende een groote derde van die ongelden, hetgeen nog al welgevallig is, en ons hoope doed hebben, dat de rest van de twee derdens of Rop.'s 1,01,409 $\frac{4\,2}{4\,8}$ binnen weijnige jarren meede uijt dit fonds zulen gevonden en goedgemaakt werden.

Extract aparte Missive van Cochim na Batavia gesch. den 2 : *Januarij* 1778.

Intusschen hebbe d' eere Uw. Hoog Edelheedens hier nevens aantebieden het rendement van de particuliere handel, die ik het jongst gepasseerde boekjaar weder voor de Comp. gedreeven hebben, en, waarbij blijkt dat de Comp. weder zuijver gewonnen heeft eene somma van Rop.s. 17,337 : 46 of eijgendlijk, Rops. 19,319 : 10 : indien de winst op het zandelhoud en de arak daar bij gereekend was geworden, gelijk bij een nota onder aan die reek vertoond word, en indien ik in dat jaar zoo veel zuijker had kunnen magtig werden, als het voorige jaar, de winst zoude nog grooter zijn, dog ik vrees, dat het dit jaar zoo veel niet zal zijn, omdat ik tot nog toe geen corl suijker hebben kunnen magtig worden ; egter hebbe kapok gekreegen, en ik zal niet onbezogt laaten om deesen handel verder voort te zetten ; trouwens, daar zijn ook nog vier maanden voor de goede mousson voor handen in welke tusschen tijd zig nog veel gelegendheijd kan opdoen.

Extract aparte Missive van Batavia na Cochim gesch. den 15 *7ber* 1778.

Het rendement van den particulieren handel in 't jongst gepasseerde boek jaar 177$\frac{8}{9}$: voor de Comp. gedreeven, is ons aangenaam geweest, alsoo daar uijt blijkt, dat er voor de Comp. zuiver is gewonnen een tantum van rops. 17337 : 46 : of eijgentlijk Rops. 19,319 : 30 : (*sic*) indien de winst op het sandelhout en arrak daar bij was gereekend, gelijk bij een nota onder aan die reek : vertoond word.

Extract aparte Missive van Cochim na Batavia gesch. onder dato den 5 Januarij 1779.

Ook hebbe mogen zien dat de particulieren handel in het boekjaar 177$\frac{8}{9}$: voor de Comp. gedreeven Uw Hoog Edelheedens aangenaam is geweest, en thans hebbe d' eere Uw. Hoog Edelheedens aantebieden het rendement van het daar opvolgende boekjaar waar bij blijkt dat de Comp. daar in weder zuijver en vrij geld gewonnen heeft Rops. 20,686-20-0.

Accordeert,

J. A. DAIMICHENS,
Secrets.

Aanhangsel No. 9.

Extract uijt de brief van Batavia na Cochim gesch. den 25 *October A°.* 1763.

Terwijl wij tot UE. narigt hier bij nog notceren, dat wij bij U.E. negotie boeken in steede van de gewoone Hoofd-reekening 't comptoir Cochim gevonden hebbende, zulks als tegen de reeden en alle practijcq strijdende moet cesseeren dat bij de even gem : boeken den Sammorijn voor het waare bedraagen der oorlogs onkosten alleen en dus gld. 32,032-4-0.—minder als het contract dicteerd gedebiteerd en door U.E. het zelve wel te regt geredresseert, dog daar van geen mentie bij UE. brieven gemaakt zijnde, dit ons zeer reprochabel voorkomt, en UE. dierhalven ons moeten berigten waar door het een en ander veroorzaakt is ; dat wij de schulden van de Inl. vorsten excessief vinden, in 't bijzonder ten opzigte van Trevancoor, wiens reekening van leverantie alleen bij de Cochimse boeken met een aanzienelijke montant van gld. 5,38,603-6-8 bezwaart is, behalven dat meede bij die van Porca gld. 17,138 : en bij die van Coilan gld. 4,817-8-8 op reek : van verstrekte schenkagie op leverantie van peper, en ter laatst gem. plaatse nog gld. 3,286-14-8 op reek : van zijn Hoogheijd zelfs als een last post staan, en de schuld van den koning in den eersten opslag kleinder doet schijnen als zij waarlijk is, zonder dat ons ergens blijkt wat reden UE. tot het een en ander gemoveert die wij daarom in antwoord dezes verwagten en immiddens UE. recommandeeren de schulden en voor uijtverstrekkingen buijten absolute noodzakelijkheid niet te vergrooten, integendeel dezelve zo veel te verminderen als eenigzints mogelijk is, mitsgaders ons een berigt overtezenden van de dubieuse en desperate posten, met aantooning van de apparentien die er zijn om dezelve in te palmen door wien op wat fondament en welke qualificatie de beleening geschied en waar door de schuld voortgekomen.

Extract uijt de brief van Cochim na Batavia gesch. den 28 *Maart* 1764.

En betreffende Uw Hoog Edelheedens verdere requisiten onder dit hoofddeel ter neder gesteld, zoo aangaande het bekent stellen van de hoofd reekening bij de negotie boeken, het versuim om bij de brieven mentie te maken, waarom men het debet van den Sammorijn bij de boeken heeft geredresseert, item een berigd aangaande de schulden van Trevancoor en andere inlandsche vorsten meer gesterkt met de redenen en motiven waar uijt dezelve ontsprooten en herkomstig zijn, zoo mede nog een berigt van de dubieuse en disperaate schulden met aanthooning van de apparentien die er zijn om dezelve in te palmen, door wien, op wat fundament en welke qualificatie de beleening geschied en waar door die schulden voortgekoomen zijn, voorts nog een ander berigt hoe alhier het opgeld op de soldijen werd bereekent, wat den cassier inhoud zoo voor hem als de Comp., en wat de dienaeren na dies aftrek genieten, hebben wij opdat aan deeze requisiten na vereijsch en met de meeste accuratesse mogt werden voldaan, ter sessie van den 27 Xber des verleeden jaars, deeze commissie opgedraagen aan den Opperkoopman en Secunde Johan Anthonij Sweers de Landas, den koopman en fiscaal dezer commanderije Jacob van der Heijden, den onderkoopman en zoldij boekhouder Hendrik Notermans en den onderkoopman Jean Rosier, met last, om het een en ander exactelijk op te speuren en na tegaan bij de retro acten zoo ter Secretarije van politie als ten negotie comptoir berustende, van waar

het een en ander zijnen oorspronk heeft, en't geen verder tot opheldering van deeze materie dienen konde, om vervolgens van hunne bevinding te dienen van een specificq en accuraat berigt in scriptis, gem. gecommitteerdens hebben deezen last volbragt, en dat schriftuur is ter onzer sessie van den 15 Februarij j° leeden met attentie geresumeert en teffens een besluijt genomen, het zelve onder de bijlagen deezes in copia Uw. Hoog Edelheedens eerbiedigljk te presenteeren, wes wij ons daar aan in alle eerbied reverentelijk zullen gedraagen, en hier maar alleen mentie maken van sommige der voornaamste poincten die eenige elucidatie en opheldering meriteeren het eerste poinct dan, dat ons hier voorkomt is, dat Uw. Hoog Edelheedens geremarqueert hebbende, dat bij de Cochimse negotie boeken in steede van de gewoone hoofdreekening 't Comptoir Cochim gevonden is, en dierhalven gelieven te ordonneeren om 't selve te doen cesseeren, dog vermits de boeken van A° 17$\frac{6}{6}\frac{2}{3}$ al bereets geslooten zijn, heeft dit redress niet eerder plaats vinden kunnen als met het begin van dit lopend boekjaar, in welker voegen het selve hier ook volgens Uw. Hoog Edelheeds ordre behoorlijk is geredresseerd, edog wij moeten dien aangaande tot nader elucidatie dienen dat men van ouds af tot p: mo 7ber 1753 : de gewoone hoof reek: of 't comptoir generaal gebruijkt heeft maar dat zúlks toen verandert is, vermits Haar Hoog Edelheed's, volgens hoog g' acht schrijven van den 6 Januarij des gem. jaars dit heen hebben g' ordonneert, om zig alhier voortaan bij het formeeren der negotie boeken te rigten na een als' toen overgesonden en weder op bevel terug gestuurt, Nagapatnams negotie journaal, alwaar de hoofd reek: het comptoir Nagapatnam is geweest, waarom men sedert dien, alhier ook het comptoir Cochim in steede van het comptoir generaal voor de hoofd reek: gestelt heeft; ten tweeden dat bij de even gem. boeken den koning Sammorijn voor het waare bedraagen der oorlogs onkosten alleen en dus gld 32,032-4-0.—minder als het contract dicteerd, gedebiteerd is geworden, en door ons te regt geredresseert, kunnen we met voorsch: gecommitteerdens niet anders zeggen als dat den negotie boekhouder van het contract—als secreet geweest zijnde :—niet geweeten heeft gehad, en daarom ook maar te werk is gegaan naar het bedraagen in gem. oorlog verbruijkt, en dat zulks maar eerst ontdekt is geworden bij de naargelatene memorie van den geweesen Commandeur De Jong, als wanneer dat abuijs ter ordre van den eerst ondergetekenden geredresseert is geworden, en vermits Uw. Hoog Edelheed's ten derden alweder gelieven g' elucideert te weesen waarom den koning van Trevancoor met zoo een aanmerkelijk montant van gld. 5,38,603-6-8, bij de Cochimse negotie boeken op leverantie van peper beswaart is buijten en behalven dat, nog bij de boeken van Porca te vinden zijn gld. 17,138 en bij die van Coilan gld: 4,817-8-8 op reekening van verstrekte schenkagie, ongereekent op de leverantie van peper, ter laatst gem. plaetse nog gld. 3,286-14-8, aangaande welke posten wij de vrijheijt nemen te dienen, dat voorsch: gecommitteerd's bij het nagaan der negotie boeken bevonden hebben, eerstelijk dat de schuld van den koning van Travancoor op leverantie van peper in het boekjaar 17 $\frac{6}{6}\frac{1}{2}$ maar grootge is weest gld. 80,878-13-0—en niet 5,38,603-6-8, ten tweeden, dat de gld. 17,138,—te Porca en de gld. 4,817-8-8 te Coilan bekent staan op reek: van schenkagie welke bijde posten al gaande weg bij versending van peper na rato de quantiteijten werden vereffent, en de peper om welkers wille die schenkagies gedaan zijn daar meede beswaart word, en wat ten derden ofte gld. 3,286-14-8 te Coilan aangaat zulks is een fout van de bediendens aldaar, vermits die somma had moeten gebragt werden op reekening van peper thollen, alzo dat bedraagen daarop vooruijt geschooten is en ook gaande weg vereffent werd.

Extract uijt de gemeene brief van Batavia na Cochim gesch. den 24: 7*ber* 1764.

Met den ontvangst der jongste advijsen gedateerd den 28 Maart laatstleeden, is ons onder het hoofddeel van de negotie boeken onder anderen in het oog gevallen, het antwoord op de door ons bij missive van den 25 8ber. A° passo betuijgde bevreemding over het aansienlijke agterstal van den Trevancoorsen vorst op leverantie van peper, inhoudende, *dat het selve in het boek jaar* 1767 *maar groot is geweest gld.* 80,878-13-0—*en niet gld.* 538,603-6-8.

Dewijl wij egter versekert waaren, dat de laatst gem: somma niet tegenstaande dese ontkenning, waarlijk te vinden was bij de specificatie der restanten agter het journaal of eigentlijk de sluitpost van het gem. boek jaar, en de reek, van dien

vorst zelfs, zoo heeft ons zulks aanleijding gegeven, daar van nader elucidatie te soeken bij het berigt der gecommitteerd's die dit en meer andere poinctien waarvan wij ouverture geeijscht verklaren te hebben nagegaan, item de overgesondene resolutien en negotie boeken zelfs; bij welke laatste wij dan ook eijndelijk ontdekken een considerable verschil tusschen de na restanten van 176½, en de voor restanten van 176⅝ monteerende een zeer aansienelijk capitaal van gld. 5,57,250–2-0—zonder dat ons uijt de geciteerde papieren of een ten dien reguarde door den visitateur generaal en zijn eerste suppoost ingedient berigt iets komen te blijken, dan dat die gld. 5,57,250–2–0; ten eenemaale uijt de boeken gelaten zijn zonder eenige afschrijving, redres of het allerminste gewag van redenen, die daar toe zouden hebben kunnen aanleijding geeven.

Des daar uijt en de zedert nog meer gevondene opentlijke en na het ons voorkomt ten eenemaal onverschoonelijke blijken van eene suspectie handelwijse ook niets anders hebben kunnen opmaaken, dan dat egter deze kwaade vertooning een verfoeijlijk schelmstuk konde schuijlen, en dat wij uijt dien hoofde met ter zijdestelling van de favorable gevoelens die wij dus lange voor den afgaanden Commandeur en Hoofd-Administrateur gehad, moesten waaken voor het interest en de schaadeloos houding van onze dierbaare betaals heeren.

Uijt dien hoofde is bij ons op den 20 Aug. laatst leeden g' arresteert den Commandeur Weijerman nevens den Hoofd-Administrateur Sweers uijt hunne respective diensten te dimoveren, mitsgaders in hunne plaetsen aan te stellen den E. Cornelis Breekpot tot Commandeur en den koopman Francois van Abkouw tot Hoofd Administrateur en Secunde met volkomene macht om te mogen nemen en maaken alle zodanige maatregelen, schikkingen en arragementen als zij tot uijtvoering van het geene, hen bij een aparte instructie is voorgeschreeven of nabevinding van zaken nader tot securiteijt van de E Comp. en hun eijgene decharge zullen nodig oordeelen. Invoegen wij de voorm: dimotie van den Commandeur Weijerman en Secunde Sweers, mitsgaders de aanstelling van den E. Breekpot tot Commandeur en den Koopman van Abkouw tot Secunde bij dezen declareeren en confirmeeren en dien volgende gelasten, dat den afgaande Commandeur Weijerman en Secunde Sweers zullen laten in vergadering brengen de sleutels van de stad, de kruijt maguazijnen, de groote en kleijne cassas, de pakhuijsen en winkels, de negotie boeken van 176¼, 176½, 176¾ en 176¾ met de papieren rakende, de hen bij ons secrete missive van den 8 Meij J° leeden op gedraagene commissie, mitsgaders dit alles overgeeven aan den aankomende Commandeur en Secunde, voorts van hunne zitplaatsen opstaan en zig begeeven in militair arrest, wordende den aankomende Commandeur en Secunde teffens aanbevoolen op fundament van hunne voorm: authorisatie de facto de executie van nun ontvangene instructie te beginnen, met de versekering van de personen en goederen der voorm: gedemoveerdens; terwijl de overige leeden in den raad sessie hebbende, worden g' ordonneert ten eersten den gewoonen eed van trouw en gehoorzaamheijd te doen aan den E. Breekpot en denselven voor hunnen Commandeur en wettigen gebieder te erkennen, eeren en respecteeren, alles conform de aan hem verleende opene commissie, mitsgaders hem en den Secunde van Abkouw tegeeven alle door hen g' eijscht werdende elucidatien, berigten en informatien, zonder de minste agterhoudentheijd of simulatie, maar hen in allen opsigte behulpsaam te zijn en meed ete sorgen voor 's Comp.'s guarand, schadeloosstelling en zekerheid, als wij bij het tegendeel niet zullen nalaten ons ressentement op de gevoeligste wijze te betoonen en s' Comp.'s dedomagement te vervolgen op de persoonen en goederen van den of de geene die bevonden zal of zullen werden te hebben gehandelt tegen deze onze uijtdrukkelijke ordre, die wij begeeren, dat in de ruijmste zin zal werden genomen, om daar door niet alleen af te snijden den weg tot alle verkeerde interpretatien maar ook teffens tedienen tot waarschouwing, dat daarop zo min als op eenige andere uijtvlugten eenige reflectie zal werden geslagen.

Extract brief van Cochim na Batavia gesch. den 26 *September* 1764.

Brenger dezes het schip Lapinenburg op den 1ste October jongst-leden van Kareek gezeilt, en op den 20 courant behouden hier ter rheede g' arriveert zijnde heeft dies schipper met zijn komst aan de wal aan den eerst ondergeteekenden te kennen gegeven, hier en passant aangegiert te zijn, eenelijk om zig te voorzien van 't

noodige drinkwater, om vervolgens de reise naar de Indiase hoofdplaats verder direct voort te zetten, zoo hebben wij van onze onderdanige pligt g'agt ons van deeze eerste occasie te bedienen, om Uw. Hoog Edelheed's preealabel eerbiedigliik ter kennisse te brengen, dat de twee eerst ondergeteekendens op Zondag den 18 courant met hun onderhebbende bodem behouden ter Cochimse rheede g'arriveert zijnde, die zelfden morgen vroeg, in alle mogelijken stilte zig na de wal en voorts na het commandement begeven hebbende terstond aan den Commandeur Weijerman hebben versoek gedaan om vergadering van politie te laten beleggen om aldaar zodanige opening van zaken te doen, als waarmeede dezelve door Uw. Hoog Edelheed's gelast zijn, ingevolge van dien is de vergadering-terstond belegt, en na dat het pacquet inhoudende Uw. Hoog Edelheed's generaale rescriptie door den Secretaris van politie Samuel Constantin Saffin g' opent was, aan voorsch. E. Weijerman en Secunde Johan Anthonij Sweers de Landas voorgelesen zijnde de perioode vervattende de redenen en motiven waarom deselve uijt hunne respective bedieningen door Uw. Hoog Edelheed's zijn gedimoveert voorts de maniere in welker voegen dezelve hun tot dus verre aanbetrouwt gesach en administratie zouden hebben afstand te doen en te resigneeren zoo heeft het een en ander ten eersten navolgens het voorschrift van Uw. Hoog Edelheed's effects gesorteert, waar na de voorsch: gedimoveerdens van hunne zitplaetsen opgestaan, ider in militair arrest gebragt, en derselver goederen door expresse in vergadering benoemde gecommitteerdens bij provisie verzegult en in verzeekering genomen zijn; terwijl voorts de leden van den raad almeede terstond den gewoonen eed van trouwe en gehoorzaam heijd met veel bereidwliligheijd in handen van den ondergeteekenden Commandeur hebben afgelegt, in selver voegen heeft de publique voorstelling van den eerst ondergeteekenden aan het volk des na de middags te vier uuren haaren voortgang gehad, de twee eerste ondergeteekendens kunnen niet nalaten hier nog en passant te noteeren, als dat dezelve met hunne komst alhier alles in rust en vreede mitsgaders den staat en ommeslag van dit commandement voor zoo verre dezelve in deeze weinige daagen kunnen ontwaaren in een goede staat gevonden, en met derzelver opgelegde commissie een begin gemaakt hebben, waar van zij na gedaan werk of voor zo veel gevordert zullen zijn de eere zullen hebben Uw. Hoog Edelheed's over Ceijlon met het heeden ook van daar g'arriveerde schip "De liefde" een pertinent en eerbiedig verslag te doen; en dewijl den tweede tekenaar bedugt is dat hij de negotie boeken van de jaaren 175$\frac{7}{8}$; 175$\frac{8}{9}$; 17$\frac{59}{60}$; en 176$\frac{0}{1}$ teweeten de journaalen groot en kassa boeken van Cochim hoog benoodigt hebben zal, zoo verzoekt denselven zeer eerbiedigliik dat het Uw. Hoog Edelheed's behaagen mag de voorsch. negotie en cassa boeken ons met het eerst na Ceilon vertrekkende schip te laten toekomen.

Extract brief van Cochim na Batavia gesch. den 22 *February A°.* 1765.

Terwijl men met het ondersoek van zaaken waarmeede Uw. Hoog Edelheed's de twee eerste tekenaars bij een secreete instructie hebben gelieven te belasten thans zoo verre gevordert is, dat dezelve in staat gesteld zijn om hoog dezelve onder de bijlagen dezes een pertinent verslag aan te bieden, en den afgetreeden Commandeur D. E. Godefridus Weijerman en den Secunde Johan Anthonij Sweers de Landas van 's Comp.'s ommeslag hier ter custe behoorlijk en liquid transport mitsgaders geteekend en afgesloten negotie boeken van het jongst afgeloopen boekjaar 17$\frac{63}{64}$: aan de twee eerste teekenaars overgeleevert hebben, en dus geene reeden meer obsteert waarom men brenger dezes het Schip Kroonenburg hier langer noodeloos zoude moet en ophouden, zoo hebben wij blijkens secreete resolutie van den 7 courant onder de secreete bijlagen tevinden, een besluijt genomen, om deezen bodem als nu wederom de terug reijse te laaten aanneemen en teffens te laaten dienen tot transport van voorm: E. Weij erman en desselfs familie.

Extract uijt de secreete brief van Cochim na Batavia gesch. den 9 *April* 1765.

Bij ons eerbiedig over gesonden rapport wegens de aan ons opgedrage commissie raakende het onderzoek der suspecte handel wijze omtrent de negotie boeken en 's Comp.'s cassa alhier, en waar van het duplicaat deezen verselt, hebben wij Uw. Hoog

Edelheed's beloofd te zullen laaten ondersoeken en per brenger dezes toesenden een berigt hoedanig het met het ontwaarde verschil tusschen de Cochimse hoofd en Cranganoorse bij boekjes geleegen zij, dog nademaal dit ondersoek nog niet heeft kunnen geschieden om dat de confrontissen de hoofd boeken onder handen hebben gehad tot voor weijnige dagen, zoo is het ons niet doenelijk geweest aan die promisse thans te voldoen en waarom wij maar eerst in de maand julij over de kust Cormandel Uw. Hoog Edelheed's zoodanigen berigt zullen kunnen laaten toekomen, hetgeen als dan ook sonder manquement zal geschieden.

Intusschen laaten wij dezen versellen copia procuratie van den afgaande Secunde Sweers de Landas waarbij denselven tot zijn gemagtigdens alhier heeft aangesteld den koopman en fiscaal Jacob van der Heijden en boekhouder en dispencier Hendrik Dirksz en hen gequalificeert om de voor reek: van zijn E. binnen komende gelden in 's compagnies kassa te tellen.

Extract secreete brief van Batavia na Cochim gesch. den 17 *7ber* 1765.

UE. rapport met dies bijlagen concerneerende de commissie nopens de bevondene verschillen tusschen de negotie boeken van Mallabaar, is alhier door den visitateur en boekhouder generaal g'examineert, en heeft vervolgens in onze vergadering gedient nevens het berigt van de laetst gemelde, uijt het een, en ander hebben wij met leedweesen gésien dat de Comp. eene considerable somma moet ontvreemd zijn het welk wij niet nodig oordeelen te betogen, dewijl zulks zò min door UE. als den visitateur en boekhouder generaal word in twijffel getrokken, ondertusschen zoude het ons lief geweest zijn reets een eijnde van die facheuse affaire te kunnen maken door eene finale dispositie, maar daartoe vinden wij ons geenzints door UE. in staat gesteld want schoon UE. ons verzekeren dat de gem. Commandeur Weijerman en Secunde Sweers de Landas geene schuld hebben aan de gepleegde feurberein, en wij zulks uijt hunne gegevene verantwoording ten opzigte der reekeningen van Trevancoors leverantie 's Samorijns schuld en de vendu rol ook zouden moeten opmaaken, zoo resteeren egter nog al veel meer posten waarvan wij geene verantwoording hebben, en die dus zowel in den tijd van ged^{te}. personen als bevoorens konden gedient hebben tot de slinkse practijken van den gevlugten Izaaksz: en zijn medepligtige behalven dat niet tegenstaande de voorm: verantwoording van Weijerman en Sweers de Landes in UE. geciteerd getuijgenis ten hunnen voordeele alhier, door den visitateur en boekhouder generaal is aangetoond dat door Sweers de Landas Ropias 10,000 minder in cassa scheijnen ontvangen te zijn, als eene op hem door den geweesen Commandeur de Jong verleende ordonn: dicteert, en het ons boven dien onbegrijpelijk voorkomt, dat de gew: Commandeur Weijerman in al dien tijd dat hij het bestier ter kuste Mallabaar gehad heeft, mits (*sic*) van de gepleegde schelmstukken aan de ruijme levenswijze vàn den een of ander gemerkt, en dus gelegentheijd gehad heeft tot een tijdigere ontdekking waar door d'E. Comp. weder aan het haer ontvreemde had kunnen geraaken, voorts zoude men uijt het bijzonder rapport van den Secunde van Abkouw moeten opmaken, dat vermits de meeste en grootste differenten in de jaaren 175$\frac{8}{9}$, 17$\frac{5}{6}\frac{9}{0}$ en 176$\frac{0}{1}$ worden gevonden ook het bedrog in dat tijd bestek ware gepleegt maar UE. vermenen teffens dat het onderzoek reets met het jaar 17$\frac{3}{4}\frac{0}{1}$ moest werden begonnen, en de visitateur en boekhouder generaal hebben die sustenue grotelijks gesterkt door eene ontdekking dat d' opgave der restanten bij de brieven reets in de jaaren 175$\frac{4}{5}$ met die van de copia boeken hebben verschilt, insgelijks hebben UE. met betrekking tot de presumtief ontbreekende peper ten voordeele van den pakhuijs meester genoteert, dat de specificatie reekening van de ontvangst en afgave in Aug.'s 1759: niet door hem maar alleen door den gew: Commandeur De Jong is getekent, dat in de even gem: maand op eene almeede doorgedagte Commandeur verleende ordonnantie lb. 98,128 door den cassier zijn betaalt zonder een blijk van dies ontvangst door de pakhuijsmeester, en dat dit een en ander aanleijding zoude geven tot nadeelige denkbeelden, dog die denkbeelden worden ons niet bedeelt, van Abkouw durft de zaak als een delicaat poinct niet het papier betrouwen en UE. beide zeggen vervolgens niets anders dan dat men eerder moest overgaan om te geloven dat Izaaksz de Gebieders of Secundes heeft weeten te misleijden, etc.*a.*

In 't kort UE. hebben ons niet op een zodanige wijze aangetoont door wien, wanneer en voor hoeveel de Comp. is benadeelt, dat wij zouden kunnen nagaan waar wij het quarant van de Comp. zullen zoeken en nog minder wien eene vergoeding regtvaardig konde werden g'adjudiceert.

UE. excu seeren zig met de volhardigheijd in haar respective diensten maar volgens het berigt door de visitateur en boekhouder generaal ingedient en onze eijgene bevinding is door van Abkouw geenzints gedaan hetgeen wij billijk van hem konden eijschen daar en boven geeft hij alle zigtbaare tekenen van een strafbaare agter houdent en nalatigheijd, geenzints over een komende met ons oogmerkt in zijne derwaards zending en de goede verwagting die wij van hem daar omtrent hebben gehad, weshalven wij niet kunnen nalaaten hem zijn eed en pligt te herinneren en ons ongenoegen op het serieuste te kennen te geeven.

Om dan alle verdere exceptien weg te neemen laten wij UE. toekomen de g' eij schte negotie boeken zedert 173½ het door den visitateur en boekhouder generaal op UE. rapport ingediende berigt, den p^e koopman staal den p^e onderkoopman Zimmerman en d'assistenten Konne en Filkox, gelijk zulx met het geen het aan emolumenten, etc., toegelegt is bij onze gemeene missive is gemeld, welke laatst genoemde persoonen de negotie boeken beginnende met 176¾ tot 173½ zullen examineeren onder UE. toezigt en aan UE. beijde schriftelijk rapport doen, van hunne bevindingen ten eijnde UE. die na behoorlijk examinatie ons konnen aanbieden, nevens haare consideratien, blijvende wij met de tans overgaande gecommitteerdens, maar UE. aanmerken, als de geene, die de zaak ten principalen incumbeert, en waar van wij niet alleen de voldoening aan onze ordres begeeren, maar ook in cas er eenig verzuijm of agterhouding verder word bevonden zullen eijsschen verantwoording en de charge invoegen zulks reets bij onse op UE. gedecerneerde secreete instructie duijdelijk genoeg is te kennen gegeven en tans nader door ons word aangedrongen, ten eijnde UE. zonder bewimpeling of verberging zullen berigten hoe het met de zaak in questie waarlijk is geleegen, op poene dat het nadeel het welk de Comp. anders mogt komen te leijden voor UE. beijder reek zal werden gelaten, gelijk wij ook ingevolge van den teneur van het even aangehaalde document der Secunde van Abkouw, wien wij moeten onderstellen als de gerequireerde kennis en waardigheijd en het negotie werk te bezitten, in specie aansprekelijk zullen houden voor de form, duijdelijkheijd en blijkbaarheijd der aantoonigen die ons zullen worden gesuspediteerd.

Op dat egter D.E. Comp. niet tegenstaande d'onbepaalde opgaven die ons als nog zijn ter hand gekomen, zooveel maar immers doenlijk is gesecureert werd, zo worden UE. teffens gelast d' administrateurs voor de administratien waar op de ontdekte differenten eenige relatie hebben of kunnen hebben te laaten namtiseeren toerijkende sommas of anders suffisante borgen stellen, mitsgad's dat UE. zullen arresteeren en op de voorm: wijze tot een guarand in verzekering neemen, alle gelden en goederen van de vorige Commandeurs en Secundes zedert 173½ item van den gevlugten Isaaksz; voor zo verre ter custè Mallabaar daarop eenig verhaal te vinden is en zulx tot onze nadere ordre, terwijl het teffens nodig is dat UE. alle spoed maken met de volbrenging van haere commissie, ten eijnde d' onschuldigen niet zonder necessiteijt worden lastig gevallen.

Wijders verwondert het ons dat UE. het hebben laten berusten bij een briefje dat de Commandeur Breekpot aan ged.s' Izaaksz: geschreeven en de gedane indaging door het gerecht daar nogtans nog wel andere middelen 't appliceeren waren geweest, gelijk het eijschen van dien bosewigt van wegens de maatschappije uijt handen der Engelschen, of wanneer dit zonder vrugt ware geweest het beloven van impuniteijt, ingevalle hij den waren toedragt der fourberiens en de deelhebbers kwame te ontdekken, ten minsten UE. zouden dan haar best hebben gedaan, het welk wij thans niet kunnen zeggen, en dewijl er misschien nog kans is, iets te doen het zij tot bemagtiging van zijne perzoon of erlanging van onderrecht, zo moeten UE. de gelegentheijd daar toe geenzints verzuijmen.

D' overige poincten van UE. rapport passeerende, verwagten wij elucidatie nopens het ontdekte verschil tusschen d'origineele boeken van Cochim en Cranganoor ten bedrage van gld. 19963-9-0—en mogen wel leijden, dat UE. mits de verwarring der uijtstaande reekening van Adiragia en Colastrij met des gew. Commandeur Weijerman particuliere affaires, de geheele schuld van Colastrij en Adiragia op reek:

van den voorm : gew : Commandeur stellen, om tot voldoening aan onse in A°. passo gegevene ordre, gedagte princen bij's Comp : boeken 't ontheffen, gelijk meede dat UE. de verdere behandeling en afdoening dier zaak aan de gemagtigdens van ged.'s Weijerman overlaaten, mits UE. daar van geenzints de hand aftrekken, maar de zaak blijven aanmerken als 's Comp.'s eijgene en in allen deele tot d' meenig der uijtstaande penningen meede werken, alzo die niet anders dan als een guarant van de Comp. konden werden geconsidereert, en het nog niet uijtgemaakt is in hoe verre de Comp. in der tijd actie mogt verkrijgen om dezelve 't eijgen.

Dog nadien de Commandeur Breekpot zegt te geloven dat de voorm : agterstallen van Colastrij en Adiragia lang konden zijn verevent, indien den Commandeur Weijerman daar bij zijn particulier voordeel niet beoogt en erlangt hadden, en mogelijk het gantsche uijtstaande capitaal zedert particulier wel drie dubbeld gewonnen, en dat dit Mallabaarse kunstjes zijn, die onder den naam van industrie te boek gesteld worden en daar de Comp. de dupe der uijstorie van word, zo begeeren wij derwegen nadere elucidatie dewijl de voorm : uijtdrukking ons te generaal voorkomt.

Extract secreete brief van Cochim na Batavia geschr. den 18 *Februrij* 1766.

Intusschen kunnen wij niet af zijn, ons hertelijk leedweesen te betuijgen over dat onse verrigtingen en eerbiedig gedaan verslag omtrent de ons opgedraagen commissie, raakende het onderzoek der ontdekte erreuren in de Mallabaarse negotie boeken niet voldoende g' oordeelt zijn, en Uw. Hoog Edelheed's misnoegen over ons hebben verwekt in zoo verre dat hoog dezelve niet alleen gelieven te veronderstellen dat wij niet gedaan hebben, wat wij wel zouden hebben kunnen, maar dat ook agter houdentheijd plaats zouden hebben gevonden, wij kunnen Uw. Hoog Edelheed's in alle opregtheijd verzekeren, dat de zaak zoodanig als die in de hier berustende negotie boeken is na tegaan geweest, na onse beste kennisse hebben onderzogt en ook aan Uw. Hoog Edelheed's gecommuniceert, niet alleen hoe wij die zaak hebben bevonden, maar ook hoedanig wij oordeelden dat die fielterijen zouden zijn gepleegt, zonder eenige agter houdentheijt, dog wien dezelve met den absenten negotie overdraager Pieter Isaaksz : te samen heeft gepleegd en voor hoedanige somma de E. Comp. waarlijk is benadeelt, zulx is bij de negotie boeken niet nategaan geweest, dewijl die eenige jaaren, zo als wij gezegt hebben, zoodanig bedurven zijn, dat er geen de minste staat op te maaken is, zoo als ook de bij boeken en reekenings meede vervalst of te defect of absent zijn, waar van Uw. Hoog Edelheed's doorstraalende blijken zullen vinden bij het overgesonden generaal transport, en het welk nader geverificeerd zal worden door b'eedigde verklaeringe, het is ons derhalven onmogelijk geweest om ons op eenige grond te kunnen declareeren wien aan deeze slinse handelingen meede pligtig is, en wien regtvaardig eenige vergoeding konde werden g' adjudiceert of te op wien de Comp. haar guarant zoude moeten zoeken, nog te in wat jaaren de Comp. dat geld of te goed is ontvreemd zoo als wij ook tot heeden nog niet in staat zijn een der vooren staande poincten met eenige grond van waarheijd te kunnen communiceeren, maar dat alles nog maar eerst nu de copia negotie boeken en andere papieren hier aangebragt zijn bij een nader ondersoek zal zijn te ontwaaren, ofte het mogelijk is het een ofte adner te ontdekken, waar toe veel tijd vereijscht en nog meer moeitemoet werden besteed, wij vreesen wel dat deeze verklaaring Uw. Hoog Edelheed's mogelijk vreemd zal scheijnen, maar dit is egter suijvere waarheijd en word de zaak gantsch niet swaarder voor gesteld als ze is, en wat kunnen wij verder doen in deezen als Uw. Hoog Edelheed's na beste kennisse te informeeren van de gesteltheijd der zake, die zonder weergaade is, hoe verwart en bedorven de boeken van voorige jaren zijn, zal Uw. Hoog Edelheed's zoo wij hoopen genoegsaem consteeren uijt het berigt dat door de gecommitteerdens, die het different tusschen de Cochimse hoofd boeken en Cranganoorse bij boeken ondersogt hebben, is ingedient, en het welk thans in copia onder de gemeene papieren voorkomt.

De commissianten den pL Koopman Staal, den pL onderkoopman Zimmerman en de assistenten Renne en Filkox zijn thans bezig om de negotie boeken te examineeren, dog hebben weegens de defectheijd en absentie der papieren nog weinig kunnen vorderen, zoo als ze aan ons bij een berigt hebben te kennen gegeven en versogt dat

ze mogten erlangen de ordonnanties en papieren die als nog onder den administrateurs mogten berustende zijn, het welk wij heu ten eersten hebben g' accordeert en ingeschrift g' authoriseert om van een ieder zoodanige papieren te mogen opeijsschen, mits daar van verleenende quitantie zo als blijkt bij neevens gaande copia authorisatie en berigt.

Voor 't overige versekeren wij Uw. Hoog Edelheedens eerbiedigliijk, dat wij met alle onse kragten zullen meede werken om die commissie zoo het anders mogelijk is, ten eijnde te brengen en intusschen zoo veel doenelijk d'E. Comp. te secureeren door de administrateurs waarop de ontdekte differenten betrekking hebben of kunnen hebben, toerijkende sommas te laaten nampliseeren ofte anders sufficante borgen te doen stellen, dat ten eersten plaets zal vinden, wanneer wij op eenige de minste gronden kunnen sustineeren dat de teegenwoordige ofte de voormaals geweest zijnde administrateurs ofte hunne erfgenaam die hier present mogten weesen in eenige vergoeding gehouden zijn, dog te arresteeren gelden en goederen van de voorige Commandeurs en Secundes zeedert 173 % zal niet kunnen geschieden, alzo alle dezelve hier geen geld nog goed nogte erfgenaamen nagelaten hebben waar op men verhaal zoude kunnen zoeken, zijnde alleen hier present een weduwe wijlen Warnaar Florijn, die voor een agste deel erfgenaam geweest is van den overleeden Secunde Nicolaas Bowijn, die deeser dagen mede dit tijdelijke hebbende afgelegt zal derzelver nalatenschap door ons voor d'E. Comp. op de best voeglijkste Wijze werden gesecureert, op dat d'E. Comp. daar op haar guarand zoude kunnen vinden, zijnde de verdere erfgenaamen van voorsch: Bowijn voor lange na Batavia vertrokken, waar van er mogelijk aldaar nog present zullen zijn.

Van het geene den gevlugten Pieter Izaaksz: agter gelaten heeft zijn alleen rxd^{s} 101 en 7½ stuijvers onder den sequester berustende, welke voor d'E. Comp. zullen blijven gesequreert, en is reeds ordre aan den sequester gegeven om geene betaling te doen aan zijne crediteuren, die zoo veel zijn, dat ze aan dat sommetje niets zouden hebben, en daarom ook nog geen moeijte derweegens hebben willen doen.

Voorsch: Izaaksz: zal volgens de g' eerde ordre van Uw. Hoog Edelheed's van de Engelschen te Tallicherij van wegens d'E. Comp. werden g'eischt, dog is volgens ons gering gevoelen gantsch niet apparent dat hij zal terug gegeven werden, waarom wij eerst het ander middel namentlijk het belooven van impuniteijt hebben g' emploijeert, mits de meede pligtigen ontdekke en het Cananoorse opperhoofd Kroonenberg opgedraagen met denselven te correspondeeren en het sentiment van hem Izaaksz: derwegens te hooren, het antwoord zijn wij alle daagen verwagtende en zoo hij deeze aanbieding mogt versmaaden zullen wij hem van de Engelschen van wegens d'E. Comp. eijsschen, dat wij niet eerst hebben bewerkstelligt om dat zoo onze competiteuren gelijk apparent is weigeren hem over te leveren, denselven als dan secuur wetende hij daar veilig is na geene aanbieding van impuniteijt zouden willen luijsteren, in hoe verre wij hier omtrent komen te slagen zal Uw. Hoog Edelheedens bij eerste gelegentheijd schuldpligtelijk werden bedeeld, wanneer den tweede tekenaar zig met Uw. Hoog Edelheed's gunstige permissie ook zal verantwoorden over het geene hem bij het ingediend berigt van den E. Visitateur en boekhouder generaal abusivelijk is ten lasten gelegt hij zegt onder welduijden abusevelijk en zulx op goede gronden omdat zijn hier ingedient berigt tegens de Bataviase copia boeken niet kon werden g'examineert alzoo die copia boeken niet met de hier zijnde origineele accordeeren, het ook zeeker is zijn berigt met dezelve niet konde overeenkomen, intusschen smert het hem zeer dat Uw. Hoog Edelheed's op fondament van dat berigt een mistrouwen in zijn persoon hebben gelieven te stellen, dog hij leeft in de hoope dat Uw. Hoog Edelheed's hem weder met hoog derzelver gunstig vertrouwen zullen gelieven te vereeren wanneer hij zijne onschuld onder het oog van Uw. Hoog Edelheed's zal hebben opengelegt.

Extract uijt de secreete brief van Cochim na Batavia gesch. den 15 *April* 1766.

De ons opgedraagene commissie raakende het ondersoek der ontdekte fielterijen in de Mallabaarse negotie boeken, hoe wel wij waarlijk nog wijnige meerdere elucidatie derwseegens kunnen geeven, als wij reets bij brief van den 18 Februarij: j° leeden hebben gedaan, wij hebben ons daar bij in alle eerbied verklaart, hoedanig de boeken

en papieren hier gesteld zijn, en dat het derhalven zeer veel moeijte en arbeid zal vereijschen om te ontdekken wie de geene zijn, die d'E. Comp. benadeelt hebben ofte regtmatig eene vergoeding subject zijn, de commissianten den pL koopman Staal en pL onderkoopman Zimmerman zijn zeedert met dat werk bezig geweest, en wij hebben dezelve anderdaags van berigt laaten dienen van hunne verrigtingen, dus verre en hun overgelevert rapport komt in copia hier nevens over, annex drie origineele lijsten van differenten tusschen de origineele en copia negotie journaal en groot boek metsgaders tusschen de origineele en copia cassa reekenings van A°. 175$\frac{4}{5}$ door hen ontwaard, waar bij wel een meenigte erreuren ofte differenten werden aangetoont dog al't welke nog niets beslissende uijtleeverd, hoe wel de commissianten teffens bij dat berigt zeggen dat ze vermeenen in der tijd zig zekerder derweegens zullen kunnen verklaaren door de ingesamelde ordonnanties meerder ligt in deeze zaak zullen bekomen en aan de intentie van Uw. Hoog Edelheed's kunnen voldoen, waar toe wij van onzen kant alles wat in ons vermogen is zullen contribueeren, intusschen zijn wij met de commissianten van gevoelen dat men met weijnig grond van reedenen eenig administrateur over verkeerde of ontrouwe handelinge kan aanspreeken, ofte beschuldigen, alzoo nog de ordonnanties nog de administratie boeken—die meest absent zijn—voor de verandwoording geteekend zijn, en ook dit kwaad, zoo als nu duijdelijk consteert bij de ontdekte differenten al van vroegeren jaaren zijn oorsprong heeft, en waar bij nog komt dat de boeken niet uijt de reekeningen en papieren van d'administrateurs maar grootdeels uijt het hoofd of na willekeur, zoo als dat in de kraam van den houder derselve tepas gekomen is, geformeert zijn; invoegen wij dat ook al in den beginne aan Uw. Hoog Edelheed's hebben gecommuniceert bij ons overgesonden rapport concerneerende deeze zaake, onder te kennen geving, dat men om de voorschreeven reedenen niemand der administrateurs heeft kunnen aanspreeken over eenige vergoeding die hen volgens die bedurer (*sic*) boeken mogt scheijnen te encumbeeren voor zoo lange men nog geen nader ligt in deeze zaake zoude hebben bekomen; tot hoe lange wij dan, daarmeede als nog zullen supercedeeren, om niet den onschuldigen nadeel van eer of goed toetebrengen.

Wij hebben bij onze secreete van den 18 February j°. leeden Uw. Hoog Edelheed's eerbiediglijk ter kennis gebragt, dat wij het Cananoors opperhoofd Kroonenberg de commissie hebben opdragen om den na Tallicherij, geweeken onderkoopman en negotie overdrager Pieter Izaaksz: door het belooven van impuniteijt te bewegen dit heen tekomen, wij hebben tot dus lange het antwoord derweegens tegemoet gezien, dog nog niet bekomen; dat men wel mag toeschrijven aan de kort daarop ontstaane invadering van het Colastrijs rijk door den Nabab Ader Alijchan in zijne oorlogs preparatien en gemaakte progressen, waar door het opperhoofd voorm: zoo veele bezigheeden aan dien kant zal hebben gevonden, dat de commissie met hem Isaaksz: nog niet heeft kunnen volbrengen, zoodra wij derweegens• antwoord van het opperhoofd Kroonenberg hebben erlangt, zullen wij daarna onze maatregulen neemen en Uw. Hoog Edelheed's den uijtslag deezer zaake in het vervolg schuldpligtelijk bedeelen.

Intusschen verselt deezer een berigt van den tweede teekenaar, vervattende zijne verantwoording op het ingedient rapport van den E. Visitteur en boekhouder generaal, waar bij hoopen Uw. Hoog Edelheed's des gelievendeekunnen ontwaaren, dat zijn voormaals ingedient berigt deugdelijk na de hier zijndea igineele boeken is opgemaakt en daar omtrent alles gedaan is, wat in zoo een korten tijd, en uijt de heir te dier tijd zijnde papieren mogelijk is geweest, aan welke berigt wij ons aangaande de daar bij aangehaalde posten reverentelijk gedraagen en Uw. Hoog Edelheed's voor het overige eerbiediglijk verseekeren, dat wij alles zullen doen wat in ons vermogen is, om de zaak zoo spoedig mogelijk tot een goed eijnde te helpen brengen.

Extract secreete brief van Batavia na Cochim gesch. den 31 *October* 1766.

Het ondersoek der negotie boeken is tot ons leedwezen in den tijd van ruijm twee jaeren nog niet zoo verre gevordert, dat wij met eenige fundamenteele zeekerheijd konnen decideeren, of gedurende het bestier van den oud Commandeur Weijerman iets van de Comp. ontvreemd is of niet, want UE. dienaangaande gegeven declaratie was even als of UE. voor iemand te vreezen hadden, en daarom het hoogste woord

niet durfden uijtten, ontbloot van een duijdelijk positief en overtuijgend bewijs, en schoon wij onse bedenkingen daar over hebben te kennen gegeven is ons niets gesuspendeert, dat ons meerdere zekerheijd geeft, alleen is ons door den koopman en onder koopman die tot UE. adjude derwaarts gezonden en dus UE. suppoosten in de commissie zijn een meerder licht beloofd, dat ons zeer vreemd voorkomt daar wij de commissie niet op hen maar op UE. gedecerneert, en wat onze meening was bij missive van den 17 September A°. passo zeer duijdelijk hebben te verstaan gegeven invoegen wij daar bij niet meer weeten te voegen dan UE. alleen bij reiteratie te ordonneeren, dat UE. en niet UE. suppoosten, ons voor af zullen geeven zoo spoedig immers doenlijk een positive declaratie, of onder het bestier van den voorm; oud Commandeur Weijerman d'E. Comp. iets is ontvreemd of niet, met de bewijsen van dit gesegde dat meede UE. aan UE. suppoosten voorts alle mogelijke spoed moeten maken met het vervolg der commissie; dat wij op het eijnde van dit ondersoek verwagten, een generaal rapport mede van UE. en niet van UE. suppoosten, dat UE. de gemagtigdens van den meerm; oud Commandeur Weijerman en den overleeden Secunde Sweers moeten aanzetten tot een spoedige verevening hunner zaken, en hen daar in na uijtterst vermogen behulpsaam zijn; dat UE. alle gelden van gede Weijerman en Sweers in kassa gekomen zijnde, of nog komende ten eersten Batavia ten goede moeten brengen, dat UE. de ten onregte op reek: van de meerm: Weijerman en Sweers gestelde Rop.'s 6,121$\frac{2}{10}$ door den gew: cassier Notermans moeten laten namtiseeren of door hem daar voor cautie stellen, tot dat hij, ten genoegen zal hebben aangetoont en bewesen, dat hij op fundament van de tot betaling verleende ordonnantie van den oud Commandeur De Jong ged'e Rop.'s 6,121$\frac{2}{10}$ waarlijk heeft betaald, en aan wien en dat UE. tot voorkoming van onnodig schrijf werk, vragen, antwoorden, debattes en ons ongenoege zig voortaan van geene dubbelzinnigheeden reservatien, flauwe excusi en diergelijke de zaak suspect makende omstandigheeden moeten bedie nen, maar het geen UE. te zeggen hebben onbewimpeld zonder vreese of belangen over eenkomstig met UE. eed en pligt voordragen.

Extract uijt de secreete Missive, van Cochim na Batavia gesch. den 6 *April* 1767.

Het onderzoek der negotie boeken dat van den beginne onzer komste alhier, en tot nog toe, ons zoo veel moeijte en chagrijn gebaart heeft, uijt oorzaake, wij ons buijten staat vinden, Uw. Hoog Edelheedens na behooren, daar omtrent het vereijschte genoegen te kunnen toebrengen, is egter, nog al in dien selvden staat, van eene onbewijsbaare gedaante gebleeven.

De commissianten Staal en Zimmerman, hebben tot nu toe, bezig geweest, met alles na te gaan wat mogelijk was, om eenig bewijs uijt te vinden, wie aan die fourberien zig schuldig gemaakt hadden, en zijn eijndelijk zoo verre gevordert, dat ze ons hunne berigten, en daar bij behoorende menigvuldige bij lagen, hebben overgelevert, en welke wij in origineel, nevens deezen Uw. Hoog Edelheedens zeer eerbiedig opdragen, en door den laatst getekenden g'examineerd, en tegens de boeken en andere papieren geconfronteert zijn, en daar van opgemaakt zodanig een berigt als deezen meede in copia is versellende.

Waar uijt Uw. Hoog Edelheedens des behagende zal komen te blijken, dat alle die volumineuse papieren, voor zoo verre de kortheijd des tijds gepermitteerd heeft, door ons zijn g'examineert en nagegaan, en daar bij bevonden hebben.

Dat bij de cassa reekenings in A°. 1757 een post van gld. 4800 te min is ingenomen, en zulks aan de decisie van Uw. Hoog Edelheed's zeer eerbiedig overgeaten word.

Terwijl wij egter, voor dit bedragen, de weduwe van den toenmaligen geweesen cassier Mattheus Hendrik Beijts als boedelhouder, die penningen in 's Comp's cassa zullen laten namptiseeren, of wel sufficante borge daarvoor stellen.

Indeselver voegen zal ook gehandelt werden, met de vergoedinge van gld. 186-11.—wegens in A°. 776$\frac{9}{1}$: te min in genomen.

58$\frac{3}{10}$: Corg's Koehuijden, door den tegenswoordigen equipagiemeester Lourens Buijs, als erfgenaam van den doenmaligen equipagiemeester Jacob Harsing.

Dog de vergoeding van: 287¾ ps. garassen Mallabaars, ten bedragen van gld. 2000: waar voor d'E. Comp. in A°. 17 ⅝¼; is benadeelt, en welke in A°. 75⅝wel weder bij de boeken zijn ingenomen; dog niet in natura bij de pakhuijsen restant geweest, daarom in A° 17⅝⅛ al weder verduijstert.

En dus dit nadeel ten tijden van den geweesen pakhuijsmeester Gijsbert Jan Feijth al is veroorzaakt zullen wij in alle eerbied dit al meede ter decisie aan Uw. Hoog Edelheed's overlaten.

Terwijl wij den voorm: tegenswoordigen equipagie meester Lourens Buijs voor het uijtkoops kostende van de:

Sixty-one Stapels brand hout, ten bedragen van gld.: 8.8–8–0—tot nader ordre van Uw. Hoog Edelheedens namptisement zullen laten doen, dan wel daar voor borgen laaten stellen.

De twee posten, de eene, wegens de tecke balken, en de andere, van een somma groot 91,600 rop.'s zijn niet te demonstreeren, hoe die zijn verduijsterd of D'E. Comp. daarbij benadeelt is, alles is daar omtrent zo verwart en de boeken en papieren zodanig defect, dat geen mensch daar een facit opvinden kan.

Daarom moeten wij zulx overlaten aan het Hoog wijzer oordeel van Uw. Hoog Edelheed's.

De voorm: Commissianten, bij hun berigt ook versoek doende, om alle de origineele boeken en papieren,—zoo defect als ze zijn:—na Batavia te mogen meede neemen zoo hebben wij hun zulks g'accordeert, en daar van een specificque opgave laten doen, welke papieren zij begeeren, en denken noodig te zijn, die wij dan met deselve, nevens deezen laaten afgaan, in drie kassen en waar van den inventaris deezen in origineel verselt, waar en tegen wij hier aangehouden hebben de door dezelve van Batavia meede gebragte boeken van annis 173⅛ tot 176¾ afgepakt in drie kisten en welke bij eerste scheeps gelegentheijd, dan ook, na Batavia besorgen zullen om met beijde stellen tegelijk, op een schip te resiqueeren; Hoe wel nu de origineele boeken tot Uw. Hoog Edelheed's overkomen, zouden wij egter gaarne willen voldoen, aan Hoog derzelver veel g'eerde ordre, om ons positief te declareeren, of onder het bestier van den oud Commandeur Weijerman en Secunde Sweers de Landes zalgr D'E. Comp. iets is ontvreemd, of niet, met oversending der bewijsen van dien; maar wij moeten, dien aangaande, al weder betwijgen dat ons zulks onmogelijk is, dewijl de origineele negotie boeken van a 176½ en 176½ door schrapen en veranderingen, zodanig bedurven, en verwart zijn, dat wij vermeenen op geen fondament te kunnen zeggen of d' E. Comp. ten tijde van haar E°. bestier, iets is ontvreemd, dan niet, veel min dat wij eenige bewijsen tot staaving van dien uijt die bedurve boeken zouden kunnen trekken.

Wij hebben de commissianten Staal en Zimmerman deezen aangaande extract uijt Uw. Hoog Edelheed's geeerde secreete missive ter hand gesteld, om zig ook derweegens te declareeren, waar op dezelve in geschrifte hebben te kennen gegeven, dat zij ten dien opsigte gedragen aan hun overgeleverd berigt onder dato 2 Febuarij J°. leeden, en teffens verklaart, dat zoo verre hen gecommitts. gebleeken was, gemeld, den oud Commandeur Weijerman, C.: S.:, van geen fraudes kunnen beschuldigen, vermits de bedurventheijd, der origineele negotie boeken van die jaren—door schrappen en veranderen—zoo groot en verwart is, dat er onmogelijk iets met fondamenteele securiteijt van gezegt kan werden zoo als Uw. Hoog Edelheed's des gelievende zullen kunnen ontwaaren bij de copia van dat schriftuur dat deezen in alle eerbied is bijgevoegd, en waar meede wij ons moeten confirmeeren, om dat wij op geene gronden een positief declaratoir kunnen geven; de gemagtigdens van den oud Commandeur Weijerman en Secunde Sweers zalgr. hebben wij aangeset tot vereffeninge van haar E°. zaaken, en dezelve daar toe de behulpsame hand geleent; anno passo, zijn voor den Heer Weijerman reek: in cassa gesteld gld. 64246–4: 8 en dit boekjaar gld. 46,721 waarvoor desselfs reekening behoorlijk gecrediteerd is blijkens overeenkomende reek: getrokken uijt de negotie boeken alhier waar bij zijne E. bij slot te vooren staat gld. 89,223–14–0.

Voor reekening van den overleeden Secunde Sweers zijn geene penningen meerder, in 's. Comp.'s cassa gekomen, hebbende de weeskamer deeser steede, de zaaken van desselfs gemagtigdens overgenomen om die te redderen, en daar van aan de

weeskamer te Batavia rekenschap te doen; desselfs reek: staat thans tevooren gld. 4,870-16-0—Zo als blijkt, bij de meede hier bij gevoegde reekening, getrokken uijt de negotie boeken dezes commandements, bij welke reekeningen, en de overkomende secreete resolutie in dato 28 Feb. J.$_0$ leeden Uw. Hoog Edelheedens zal consteeren, dat wij op hoogst desselve veel g'eerde ordre beijde haar Es. ontheft hebben van de Ropias 6121$\frac{1}{8}\frac{1}{0}$, en die somma gestelt op reek: van den onderkoopman Hendrik Notermans als geweesen prointerim cassier, en verstrekker dier penningen, vermits den selven mits zijn bekenden behoeftigen staat, die somma niet heeft kunnen namptiseeren, nog borgen daar voor bekomen; zo als den zelven aan ons te kennen heeft gegeven bij een overgelevert request ter voorsch: resolutie g' insereert; waar bij ook betuijgt, dat hij die gelden op fondament van de door den oud Commandeur Casparus de Jong, verleende ordonnantie waarlijk uijt 's. Comp.'s cassa, heeft afgelangt aan de sendelingen van den koning van Trevancoor, dog dat het hem door langheijd des tijds, uijt het geheugenis is geraakt, aan wien dat geld heeft verstrekt, met aanhalinge der reedenen, die hij vermeent ter zijner ontschuldiging te hebben en bijgevoegt versoek om een gunstig voorschrijvens aan Uw. Hoog Edelheeds ter ontheffing van de belasting, en nademaal het bij gebragte door dien man, ons niet verwerpelijk is, te vooren gekomen zoo gebruijken wij de eerbiedige vrijheijd desselfs onderdanige beede ter ontheffinge van die belasting, aan Uw Hoog Edelheedens in alle submissie voor te dragen.

Extract uijt de secreete brief van Batavia na Cochim gesch. den 30 7*ber* 1767.

De fourberie van Izaaksz; niet hebbende konnen ontdekt worden, onaangezien de moeijte die daar toe a costij en hier is besteed, zo is er niets anders op dan bij het Engelschen opperhoofd te Tallicherij te verneemen na het antwoord van Bombaij op desselfs berigt van de door Kroonenburg gedaane reclame, en op de overgave van gedagte vlugteling aantedringen, dan wel als dit niet lukt Mr. Reijleij trachten te persuadeeren dat hij uijtvorsche wie met Izaaksz: de gestolene penningen heeft of hebben gedeelt.

Extract gemeene missive van Batavia na Cochim gesch. den 30 7*ber* 1767.

Betreffende het dus lang bij secreete brieven aan en van den Commandeur en Secunde verhandelt zeer aanmerkelijk different tusschen de Cochimse origineele negotie boeken, en de daar van ons toegesonden copijen bedragende ulto. augs. 1763, gld. 5,57,250-2-0 hebben wij hier g' eijscht verandwoording van den gew: Commandeur Weijerman en nademaal dezelve voldoende genoeg heeft aangetoont dat het even gem. capitaal voor dat hij in 't bestier getreeden de maatschappij ontvreemd is, zo hebben wij den 15 deser verstaan ged gld. 557,250-2-0 ten laste van de E. Comp. bij de generaale boeken te laten afschrijven en den voorm: oud Commandeur Weijerman zoo wel als den boedel en nalatenschap van zijn geweesene Secunde en Hoofd-administrateur den opperkoopman Jan Anthonij Sweers derweegens van alle na en aansprak vrij te kennen, en ged^{e}. Weijerman weder imploijabel te verklaren met cours neeming zijner gage, mitsgad's. als een sequeele van dien ook op te heffen en intetrekken, het gelegt arrest item de inventarisatie en sequestratie op de gelde en middelen van voorm, Weijerman en Sweers de Landas bedragende volgens de daar van geformeerde en herwaards overgesondene staat en inventarissen van de eerst gem. Rop's 3,15,618-5-0 en van den laest gem Rops 26,395$\frac{1}{8}\frac{1}{6}$ zoo meede de contanten volgens twee door den hoofd administrateur van Abkouw geformeerde en onlangs ontvangene reek, monteerende die van Weijerman gld. 72,381-7-0 en van Sweers de Landes gld. 4870-16-0 alhier uijt cassa te laten rembourseeren aan den eerst gem. na d' falcatie van het door hem reets genotene mitsgads. aan weesmeesteren, als administrateurs der nalatenschap van den tweede gem. wordende U.E. uijt dien hoofde gelast om de ginter berustende juweelen en kleinodien aan voorm: Weijerman en de boedel van Sweers de Landes gehoorende op d' secuurste wijze bij de aller eerste gelegentheijd herwaards te zenden, dan wel van den eersten aan zijne gemagtigdens overtegeven en de contanten bij factuur deeze hoofdplaats ten faveure te brengen om

Ceilon weder aangereekent te werden, dog het geld zelve na Ceilon te schikken, ten eijnde aldaar na benoodigtheijd te werden g'emploijeert, gelijk meede dat UE. de borgtogten uijt hoofde van deeze affaire gesteld en de namptissementen ter zaeke voorsch: gedaan afgeven en rembouseeren, mitsgaders de reek: van den onderkoopman Notermans van de daar opgestelde Rop.s 6121 $\frac{21}{40}$ ontheffen en dit montant afschrijven moeten, egter begeeren wij dat hier onder alleen zullen werden begreepen zoodanige posten die uijt het different der boeken gesprooten zijn en geensints effective bewesene minderheeden, waarom wij ook de gld. 2,000 wegens 287$\frac{3}{4}$ ps. gerassen Mallabaars, waar voor de E. Comp. volgens UE. opgave A°. 1754 ten teijde van den gew: pakhuijs meester Feith benadeelt is, door den selven in cassa zullen laaten betalen.

Extract Secreete brief van Cochim na Batavia gesch. op den laesten Maart 1768.

Terwijl nopens het gedaan reclam ten op zigte van den g'affugeerden onder koopman en geweesen negotie overdrager Pieter Izaaksz: Uw. Hoog Edelheedens, eerbiedig communiceeren, dat wij te vergeefs gewagt hebben na een antwoord van het Tallicherijs opperhoofd de Heer Rijlie, die zonder derweegens het goedvinden van Bombaij te mogen erlangen van Tallicherij verlost en vervangen is, als chef door Mr. William Hornbij, van wien wij de novo voorsch: Izaaksz: hebben laten reclameeren, door het afgaande Cananoors opperhoofd Kroonenberg die bij zijn komst van daar na herwaarts te Tallicherij is aangegiert; ten fine op de overleveringe van denselven aantedringen, dan wel zoo dat niet lukken wilde, zien uijt tevorschen met wien deezen Izaaksz: de gestoolene gelden heeft gedeelt, dog denselven heeft in geen van beijden kunnen slagen, zoo als Uw. Hoog Edelheed's des gelievende zullen kunnen ontwaaren bij het schriftelijk rapport dat voorsch: Kroonenberg wegens deeze commissie heeft overgelevert, en in copia dezen is versellen, de waaraan ons korthijds halve reverentelijk gedragen, en ten deesen belange alleen noteeren, dat daar bij niet onduijdelijk consteert, dat de Heeren Engelschen te Bombaij en Tallicherij niet inclineeren om gem. Izaaksz: aan ons uijt televeren, nog ook gelegentheijd willen verschaffen of mede werken om van denselven te kunnen uijtvorschen, wien met hem in de ontvreemde gelden heeft geparticipeert, en of schoon de Heer Hornbij wel aangenomen heeft hem Izaaksz: te persuadeeren, om een declaratoir tesenden op hoedanigen wijze en met wien die penningen van d' E. Comp. heeft ontvreemd, zoo kan men egter—op zijn voorig gesegde reflecteerende —weinig hoope hebben, dat deeze belofte zal werden volbragt.

Extract aparte Missive van Batavia na Cochim gesch. den 26 *7ber* 1768.

Schoon de Engelschen te Bombaij en Tallicherij niet inclineeren, om Izaaksz: uijt te leeveren, nog gelegentheijd te suppediteeren, of meede te werken, om van hem te kunnen uijtvorschen, wie met denselven in de ontvreemde gelden heeft geparticipeert, zullen UE. egter nader op het een of ander moeten blijven aanhouden, en bij verder dilaij zig direct addresseeren aan het Engelsche ministerie te Bombaij, mitsgaders in vriendelijke termen, dog teffens met klem en nadruk moeten insteren op de overgave van de perzoon van voorsz: Izaaksz, dan wel zoo ze daar toe niet inclineeren, dat denselven mag worden geconstringeerd tot het geeven van het gerequireerde berigt.

Extract uijt het Extract a Extract uijt de generaale missive van de Heeren seventhienen de dato 6 : 8*ber* 1766 : *g' insereert en beantwoord bij Cochimse briev na Batavia gesch. den* 31 *Maart* 1768.

Wat moeijte en arbeid ook aangewend is nopens de bevondene differenten in de negotie boeken dezes commandements, zoo is 't egter onmogelijk geweest te ontdekken wien meedepligtig is aan de gepleegde falciteijten, of geparticipeert heeft in de ontvreemde

De overige poincten de inlandsche zaeken concerneerende voor bedeelt houdende, passeeren wij voorts ook de dispositien en besluijteu die UE. daar op hebben genomen en waar van wij den uijtslag zullen te gemoed zien, vooral met

somma gelds, waarom de origineele negotie boeken en bijlagen met de ontvangene copijen van hier na Batavia zijn gezonden en over de zaak aldaar door Haar hoog Edelheedens gedesponeert is.

betrekking tot het nader onderzoek dat UE. volgens uw schrijvens van 8 Maart 1765 stonden te doen, van 't rapport door den Commandeur Breekpot en Secunde van Abkouw aan UE. gedaan, wegens de bevonde differenten, tusschen de Cochimse na restanten van 176½ en de voor restanten van 176⅔ alzoo dat werk ons zoo duijster en ingewekkelt voorkomt dat wij daar van nauwelijks een regt denkbeeld kunnen formeeren, dit scheint egter vrij klaar te blijken dat de E. Comp. door ontrouw bedandelingen van de bediendens ten deezen comptoir merkelijk is benadeelt, en dat ter bedekking van dien verschei de falciteiten zijn gepleegt, waaraan wij wenschen dat d' auteurs en meede pligtige spoedig ontdekt en gevonden mogen werden, op dat d' schuldig na vereijscht gestaft de onschuldige g' justificeert en de maatschappij schadeloos gesteld mogen werden.

Extract secreete brief van Cochim na Batavia gesch. den 4 Maart 1769.

Nopens den g' auffugeerden geweesen negotie overdrager Pieter Izaaksz: heeft men temeer malen na Tallicherij geschreeven, ja selfs is Let geweesen Cananoors opperhoofd Kroonenberg op ordre in persoon na Tallicherij geweest, om hem Izaaksz op te eijeschen, dan wel elucidatie te bekomen, wien de meede pligtigen zijn, in de gepleegde fielterijen, en geparticipeert hebben in d' ontvreemde gelden, waar op den toenmaligen chef Mr. Reijlij ook beloofd heeft om deswegen na Bombhaij te schrijven, dog tot heeden is daar op geen antwoord erlangt, en gem. Mr. Reijlij is van Tallicherij na Bombaij verlost en Mr. Hornbij weder in desselfs plaetse als chef ten dien comptoire gekomen, en ook al weder onderdaags vervangen door Mr. Draper, intusschen is zoo wel in deeze als meer andere zaken gebleeken, dat de Heeren Britten zig weinig laten gelegen leggen aanschrijvens, protestaties of versoeken, die men bij hen doed, over zaken van die natuur waarom men dan ook al dikwils op die manier represallie genomen en op hunne versoeken meede geen reflectie geslagen heeft.

Extract uijt het Extract, a Extract Patriase missive van dato 5 *8ber* 1767 *g' insereert en beantwoord bij Cochimse briefna Batavia gesch. den* 11 *Maart Anno* 1769.

Den ondergeteekende commandr. verseekert uw Wel. Edele. Hoog Agtb. eerbiediglijk, dat hij sig neevens den Secunde van Abkouw als een eerlievend dienaar in de hem opgedragen commissie nopens het ondersoek der negotie boeken heeft gedragen en dat het ondoenelijk is geweest mits d' defectheid der papieren, de meedeschuldigen te kunnen ontdekken, dit hebben ook de naadere commissianten den koopman Martinus Staal, en onderkoopman Frans Bernhardt Zimmerman moeten ondervinden, en tot meerder overtuijging zijn alle de bœken en papieren met hen na Batavia versonden.

Laastelijk kunnen wij alvoorens van deeze materie aff te stappen, niet voor bij meede ons ongenoegen to betuijgen, over de weijnige voortgang die de ministers tot hier toe hebben gemaakt met het aan hun gedemandeerd onderzœk nopens de ontdekte verschillen tusschen de origineele en copia negotieboeken van dit commandement, alzoo hunne behandelingen daar omtrent gehouden geensints beantwoorden, aan het geene zij volgens hunne pligt verschuldigt waaren te doen

Wij gedragen ons vervolgens ook aan het geene UE. de ministers op dit respect nader hebben, aangeschreeven, en verwagten dat eindelijk een affkomst van dne facheuse zaak sal worden gemaakt, op dat UE. in staat mogen worden gesteld, dien aangaande zoodanig finaal besluijt teneemen als UE. naar regt en billijkheijd sullen ordeelen te behooren.

Extract uijt het extract a Extract Patnase Missive geschreeven binnen Middelburg in Zeeland den 28 *7ber* 1768 *en g' insereert bij Cochimse brief na Batavia gesch. onder dato* 15 *Maart* 1770.

Volgens de rapporten die wij in den voorleeden jaare hebben ontvangen van het gedaane onderzoek nopens de gepleegde fielterijen in de Cochimse negotie boeken was men, ten dier tijd met dat werk nog weinig gevordert.

De verklaaring van den boek houder Izaaksz: schijnt egter aanlijding te geven om dat ondersoek met vrugt te kunnen doen, en het komt ons nog onbegrijpelijk voor, hoe het mogelijk is, dat aan de Comp. kan zijn ontvreemd een importante som van over de vijf thonnen gouds, zonder dat zulx is ontdekt bij de transporten die van tijd tot tijd zijn gedaan aan de Commandeurs en hoofd administrateurs die successivelijk in dit commandement zijn geweest.

Extract aparte Missive van Batavia na Cochim gesch. den 3 *Aug.* 1770.

Wij voegen hier nevens een extract uijt het schrijvens der Hoog Edeleheeden Seventhienen van den 7 8ber: des jaars 1769: ten eijnde UE. niet alleen te doen zien het geene Haar Edele. Hoog Agtb. komen te remarqueeren en bevelen ten reguarde van de importante schade die de Maatschappij door eer en pligt vergetene is toegebragt, door het vervreemden aldaar pro dato van een considerabel somma van gld. 557,250-2-0—maar ook wat middelen dezelve vermeenen dat nog bij der hand genomen dienen te worden, om was het mogelijk dit ten uijtersten strafwaardig schelmstuk te kunnen ontdecken, en nadien wij dien conform hebben goed gevonden den zig onder de Engelschen geretireerden gewesen negotie overdrager Pieter Izaaksz: te verleenen impuniteit van alle zijne tegens de Comp. begane misdaden, en boven dien hem toe te leggen een premie van twee duijsend ropias indien hij als aangesien werdende zo wel voor een mede pligtige in het voorsz: bedrijf als voor de zodanige die ten vollen bekent zal zijn door wie, wanneer en hoedanig het meerm: montant is ontstolen geworden, zo gelasten wij UE. ten eersten na den ontvangst dezes indien gem. Izaaksz: nog in het leven mogte zijn uijt onsen name hem van gementioneerde straf, vrijheijt en douceur kennisse te geeven, en hem aan te moedigen om na Cochim over te komen, mitsgaders te verzekeren dat hij aldaar, zonder dat iemand hem dierwegens zal mogen bemoeien, zal mogen blijven en zijne dagen in ruste door brengen, en na zijne overkomst alle mogelijke middelen aan te wenden om van hem uijt te vorsen den waren toedragt dezer geheele affaires, onder toezegging gelijk voorzegt van voor altoos te zullen blijven buijten eenige verantwoording en aanspraak, en wanneer daar aan op een genoeg doende wijze zal wesen voldaan deselve toe te leggen voorm: premie, terwijl UE. buijten des ook niets onbesogt moet laten: om alles wat maar uijtdenkelijk is in het werk testellen ter ontdecking van dat geene wat men door het cannaal van gem. Izaaksz: tragt te brengen in dat ligt ons dat zoude kunnen brengen uijt die volslagen onzekerheijd waar inne men dien aangaande verseert (*sic*) en bij maar eenige mogelijkheijd recouvreeren, kan het niet zijn het voorschreeven geheel bedragen, alwaar het dan ook maar een gedeelte van dien, en waar toe wij UE. dierhalven met alle empressement aanmaanen bij dezen.

Extract secreete brief van Cochim na Batavia gesch. den 30 *Maart* 1771.

Aan den berugten Pieter Izaaksz: heeft de Gouverneur terstond Uw. Hoog Edeheed's goedvinden bekent gemaakt, en hem teffens op de gemoedelijkste wijze vermaant gehad, de bijzondere genaade die hem thans aangebooden wierd niet hard nekkig van zig te stooten. En deeze brief met een geleijde lettertje aan den Gouverneur te Tallicherij verzonden zijnde, zo hebben beijde ook kort daarop geantwoord blijkens de vier afschriften die in een aparte bondeltje hier nevens leggen.

Dog dat van Izaaksz: is niet waard, dat het geleesen werd, want hij wil wel een acte van impuniteijt hebben, maar wijgert egter rond uijt op Cochim te komen, of eenige ontdekking te doen. En derhalven van die kant niets meer te hoopen zijnde,

zo onderzogte de Gouverneur hier ter plaatse off er niet de eene of ander te vinden was, die aangaande die duijstere zaak eenig ligt konde geeven, na veel vragens noemde men hem twee boekhouders Lambert Kellens en Johannes Benning, die althoos bij Izaaksz: gesch: hadden, maar deeze menschen wilden in 't eerst ook van niets weeten, dog op 't laatste overgehaald zijnde, door de beloften, dat se terstond eene reedelijke premie genieten, en voor 't vervolg by Uw. Hoog Edelheed's een favorabel voorschrijven erlangen zouden, zo hebben zij dat zeer moeijelijk werk begonnen en het ook bereets zo verregebragt, dat men duijdelijk zien kan, dat de E. Comp. in de ses jaaren van A°. 174 $\frac{4}{7}$ tot 175$\frac{1}{2}$ die zij nog maar eerst hebben klaar gekreegen, voor eene considerable somma van gld. 5,05,640–13–0—benadeelt is, en dat in dat bedrog participeeren:—

De klijne kassa voor	gld.	4,12,618–18–0
„ kleene winkel voor	„	17,564–10–0
„ Negotie pakhuijsen voor	„	1,321–17–0
„ Dispens voor	„	15,089–16–0
„ Equipagie werf voor	„	5,122– 9–8
„ Fortificatien voor	„	7,579–16–8
„ Wapencamer voor	„	1,258– 9–8
„ Arthillerije voor	„	977–19–8
„ Houtthuijn voor	„	772–14–8
„ Fortresse Cranganoor	„	44,094– 0–0
En de scheeps onkosten reek	„	277– 1–8

Hunne aanwijzinge bestaan alleen in de ontdekte verschillen, bij confrontatie der cassa boeken en origineele specificatien voor zo verre die te vinden zijn geweest tegens de negotie boeken, en men kan niet zonder verwondering daar over het oog laaten gaan, als men in aanmerking neemt, hoe 't mogelijk is geweest, dat Pieter Izaaksz: die men tog voor den egten negotie boekhouder moet houden, alles zo ongeloofelijk heeft door heen haspelen kunnen, dat hij niet simpel op de contanten maar zelfs op veel der hande goederen, dan eens groote somma meer heeft inneemen en dan ingelijker voegen weder af schrijven kunnen. Dog dit schriftuur al te voluminus zijnde, om nu al, in zijn geheel Uw. Hoog Edelheed's aangeboden te werden, zo zenden wij thans alleen een jaar en wel dat van A°. 175$\frac{1}{2}$ als het slimste van de ses, ter preuve, en gedraagen ons voor 't overige aan een daar uijt geformeert sommarium alzo daar bij behalven het voorenstaande, ook teffens aangeweesen werd, aan welke personen toen ter tijd het opzigt over die administratien is toevertrouwt geweest.

Extract uijt het extract a extract uit een Patriase missive na Batavia gesch. onder dato 25 *October* 1769 *g' insereert en b' antwoord bij Cochimse brief na Batavia gesch. den* 31 *Maart A°.* 1771.

De overige zaaken dit commandement betreffende voor bedeelt houdende, blijft ons ter verhandeling nog alleen over, uwe despositie nopens het verschil dat volgens de copia negotie boeken van dit commandement is bevonden tusschen de na restanten van het boekjaar 176$\frac{1}{2}$ en de voor restanten van 176$\frac{2}{3}$ maar voornemens zijnde aan het eijnde dezes ons over dat poinct te verklaaren zullen wij het zelve alhier passeeren.

Deesen aangaande werd breedvoerig verslag gedaan bij den thans afgaande aparte missive.

Extract aparte Missive van Batavia na Cochim geschr. den 1: 8*ber* 1771.

Aangesien ons uijt UE. aparte brief van den 30 Maart passo gebleeken is het vrugteloos gedaan tentamen om den onder de Engelsche protectie te Tallicherij sig bevindenden geweesen negotie overdrager Pieter Izaaksz: te permoveeren naar Cochim terug te komen, en te openbaaren door wien, wanneer en op wat wijze de Comp. ontstolen zij het considerabel bedragen van gld. 557,250–2–0—of zo veel de voor restante der negotie boeken van A°. 176$\frac{2}{3}$ — zijn bevonden te verschillen, met de narestanten van A°. 176$\frac{1}{2}$ alzo hij rond uijt geweijgert heeft op Cochim te komen of eenige ontdekkinge wegens de gepleegde falsiteijten bij de negotie boeken te doen.

Het eerste om dat van intentie was de overige dagen zijnes levens op Tallicherij te eijndigen, en het laatste dewijl hij door zijne swakke memorie en continieele ziektens tot die openbaringe niet in staat was, als veertig jaaren geleden zijnde zal het niet nodig zijn dat UE. verder iets tot zijn overkomst of ligt geving van het begane schelmstuk tenteeren.

Wij hebben aangaande de ontdekking door de boekhouders Lambert Kellens en Johannes Benning dat de Comp. in de ses jaaren van A°. 174 $\frac{6}{7}$ tot 175$\frac{1}{2}$ met welke zij nog maar eerst klaar gekregen hebben voor een considerabele somma van gld. 5,05,640–13–0 benadeelt is, extract uijt UE. aparte missive van den 30 Maart jongstleeden met het daar nevens ontfangen schriftuur der voorm: persoonen nopens het jaar 175$\frac{1}{2}$ als wel het slimste van de ses zijnde gesteld in handen van den visitateur Generaal Dormieux om te examineeren en ons te dienen van berigt waar aan het meeste credit dient gegeven te worden, of hem als het aanneemelijkst, voorkomt namentlijk of aan de specificantien of aan de negotie boeken en wien gevolgelijk de vergoeding van de differenten ten nadeele incumbeert wijl de specificatien dan eens groter zijn als het daar voor afgeschreevene bij de negotie boeken, en dan weder of wel meesten tijds, het afgesz: bij de negotie boeken groter dan de specificatien, terwijl wij passeeren de afgave van 500 Rops. aan ieder der voornoemde persoonen tot een premie, in verwagting dat zij hunne aanwijsing vervolgen, en des mogelijk voor het retour van brenger dezes uijt UE. commandement compleet ten eijnde brengen, en dus mede ontdekken zullen de oorzaak der aan voorsz gld. 5,57,250–2–0 nog ter opspeuring manqueerende gld. 51,609–9–0 hen aan UE. ten goede recommandeeren.

Extract secreete brief van Cochim na Batavia gesch. den 7 Januarij 1772.

Terwijl met betrekking tot de ontdekkingen, door de boekhouder Kellens en Benning gedaan, en van wien Uw. Hoog Edelheed's verwagten dat zij hunne aanwijzing zullen vervolgen en opspeuren de manqueerende gld. 51,609–9–0 moeten noteeren, dat mids het verachter de negotie werk dezelve stijf door hebben moeten werken, en onder hun werk geduurig ja de meeste tijd ziek geweest zijnde, derhalven met het verder opzoeken niet hebben kunnen voortvaaren; dog nu het negotie werk weder bij na effen is, zullen wij ze weder handen aan het werk laaten slaan, en Uw. Hoog Edelheed's hunne verdere ontdekkinge laaten toekomen.

Extract uijt de postscriptum van een aparte brief van Cochim na Batavia gesch. onder dato 1 *Maij* 1772.

De boekhouders Kellens en Benning later als men gedagt had, met het negotie werk g' occupeerd geweest zijnde, hebben dus ook later als men bij ons schrijvens van den 7 Januarij J°. leeden gedagt had kunnen beginnen met het vervolgen hunner commissie nopens de gepleegde fraude bij de negotie boeken, door Pieter Izaaksz: en dewijl ze tot een spoedige afdoeninge daar van met ernst aangemaand zijn, zo schijnen zij zig in dat werk zo zeer in vergelijk van verleede jaar, verhaast te hebben, dat zij na dat dezen reeds vervaardigt was hem rapport ingaven, hetgeen ons al te schielijk voorquam, te meer ze daar bij aan thoonden, dat in de boekjaaren van 175$\frac{5}{3}$ tot 176$\frac{1}{2}$ een considerable grooter verschil gevonden was tusschen de negotie boeken en de specificaties van diverse administraties, als in de vorige jaaren, te weeten meerder bij de boeken, als bij de specificaties, met betuijginge niet te kunnen aantoonen, voor hoe veel de Comp. wezendlijk in die jaaren benadeelt is, om dat de boeken niet alleen qualijk gehouden, geteld overgedragen en afgesloten maar ook zo wel als de specificaties door Pieter Izaaksz: zoodanig geschraapt en eijgenhandig verandert, mitsgaders verscheijde boeken en papieren absent en tesoek gebragt zijn, dat er geene mogelijkheid is die verwarde affaire uijttepluijsen en daar aan iemand anders deel heeft als gem. Izaaksz: en dewijl ons behalven voorsz: generaale uijtdrukkingen al ten eersten in 't oog viel dat zij verzuijmd hadden de boekjes van de buijten comptoiren tegen de boeken van Cochim en de reek: van de kleene cassa te confronteeren, zoo hebben, wij best geoordeelt, dat rapport aan hun weder ter hand te stellen om het een en ander met meerder accuratasse op nieuw nategaan, ten eijnde die neetelige zaak, door geen confuzie en viteuse rapporten misselijker temaken.

Extract aparte Missive van Batavia na Cochim gesch. den 25 *Feb.* 1772.

Dewijl de boekhouders Kellens en Benning naar luijd UE. Schrijven van den 1 Maij jongstleeden later als men gedagt had met het negotie werk ge'occupeert geweest zijnde, en dus ook later hebbende kunnen beginnen met het vervolgen hunner commissie nopens de gepleegde fraude bij de negotie boeken door Pieter Izaaksz zig zo zeer in dat werk schijnen gehaast te hebben in vergelijking van het voorleden jaar, dat zij na vervaardiging der voorm, brief hem rapport ingaven, het geen UE. te schielijk voorkwam, ter meer om dat zij daar bij aantoonden dat in de boekjaaren van A°. 175$\frac{2}{3}$ tot 176$\frac{1}{2}$ een considerabel grooter verschil gevonden was tusschen de negotie boeken en de specificatien van diverse administrateurs, als in de vorige jaren, te weeten meerder bij de boeken als bij de specificaties, met betuijging van niet te kunnen aantoonen voor hoe veel de Comp. wezendlijk in die jaren benadeelt was, omdat de boeken niet alleen qualijk gehouden getelt, overgedragen, en afgesloten, maar ook zo wel als de specificaties door Pieter Izaaksz: zodanig geschraapt, en eijgenhandig verandert, mitsgaders verscheide boeken en papieren absent, en te zoek gebragt waren, dat er geene mogelijkheid was die affaire uijt te pluijsen, en dat daar aan iemand anders deel had als gem. Izaaksz: zo heeft UE. wel gedaan, vermits hen behalven de voorsz: generaale uitdrukkingen al ten eersten in 't oog viel, dat gedt. bockhouders verzuijmt hadden de boekjes van de buijten comptoiren tegen de boeken van Cochim en de reek: van de kleene cassa te confronteeren, aan dezelve hun rapport weder ter hand testellen, om het een en ander met meerder accuratesse op nieuw nategaan ten einde deze netelige zaak door geen confuse en vitieuse rapporten misselijker te maken, waar van wij den uijtslag zullen afwagten.

Extract secreete brief van Cochim na Batavia gesch. den 25 *Maart* 1773.

De boekhouders Kellens en Benning hebben ingevolge het genoteerde. bij postscriptum, van mijnen eerbiedigen gedateerd den 1 Maij, derzelve commissie nopens de gepleegde fraude bij de negotie boeken weder op nieuw begonnen, dog in steede dat ze aan de eijgentlijke intentie en het waare oogmerk zouden voldaan, zo was hunne verrigtinge en manier van onderzoek, nu nog al vitieuser en zelfs verwarder als de voorige, en het quam mij voor dat die menschen, hoe gewillig zij ook zijn, om die commissie ten genoegen te volbrengen, daar in meer en meer confus, in het werk schier bijster worden, en op dat zij dus niet ten eenemaal in een chaos van verwarringe mogten geraken, en de laatste dwalinge niet erger mogte zijn als de eerste, zo hebbe om tog eenemaal een goed eijnde daar aan te brengen, den hoofd administrateur van de Graaff als houder der boeken alhier voorgehouden, of hij daar toe geen tijd zouden kunnen afbreeken, die dan ook gewillig op zig genoomen heeft die commissie zelfs onder handen te neemen, en daar meede reets een begin gemaakt heeft, en dus hebbe nu hoope Uw. Hoog Edelheed's eerlang een beter en duijdelijker berigt tezullen suppediteeren, waar op Uw. Hoog Edelheed's, in dat ne[telig] en criticq geval, met meer gerustheijd zullen [kun]nen te werk gaan.

Extract aparte Missive van Batavia gesch. na Cochim den 30 *7ber* 1773.

Belangende de gepleegde frauden bij den negotie boeken zullen nog het berigt van den Hoofd administrateur Willem Jacob van de Praag aan wien in steede van de boek houders Kellen en Benning, om reden, vermelt, bij UE. schrijvens van 25 Maart laatstleden, het ondersoek daar na opgedragen is, met verlangen te gemoet zien, en ook afwagten ten aansien van de (*sic*).

Extract secreete briev van Cochim na Batavia gesch. op den 28 *Maart* 1774.

De Secunda van de Graaff heeft ingevolge de door mij, aan hem opgedraagene commissie overgegeven het berigt nopens de fraudes bij de negotie boeken begaan, het geen met de bijlagen hier nevens overgaat: Hij wijst daarbij zo het mij voorkomt, op reedelijke goede gronden aan, dat de Comp. hier door van het jaar 174 $\frac{}{}$ tot het jaar 17$\frac{40}{41}$ werkelijk verkort is, eene somma van gld. 570,895 buijten de winsten op de negotie goederen, die aan de Comp. zijn ontvreemd, en boven dien hadden moeten

worden goedgedaan, zijn tijd heeft niet toegelaaten om door alle administratien hier aantewijsen hoe de Comp. dat capitaal ontvreemd is, en hij heeft zig dus voor dit maal alleen moeten bepaalen aan de kleede winkel en het negotie pakhuijs, op welke beijde administratien het blijkt, dat de Comp. in voorsz: tijd aan gelden en goederen werkelijk verkort is een bedraagen van gld. 3,85,772. De methode die hij om dit aan te wijsen gevolgt heeft, schijnt mij de eenvoudigste en misschien de eenigste te zijn waarop dit uijt zulke gebrekkige papieren, als daar van voor handen zijn doendelijk is. Ik hebbe hem dierhalven gelast om op dien voet voort te gaan en zal bij nadere gelegentheijd d' eere hebben Uw. Hoog Edelheed's van zijne verdere bevindingen de rapporten te zenden, dog wie zig buijten Izaaksz: hier aan hebben schuldig gemaakt, blijft ondertusschen nog een zoort van problema, en ik weet daar van buijten het aangeweezene bij voorsz: berigt niet veel anders te zeggen, dan het geen van de Graaff zelve bij zijne rapport daar over aanmerkt, dat het namentlijk zeer moeijelijk is, om onder verschijde mogelijke oorzaken juijst die geen te bepaalen, welke de waare geweest is, zo veel is ondertusschen zeker, dat Pieter Izaaksz: het niet alleen heeft kunnen doen, en dat hij met al zijn schrijven nog het geld uijt de winkel nog de goederen uijt het pakhuijs kon doen verdwijnen. Intusschen verzeld dezen nog het rapport van de boekhouders Kellens en Benning, met het vervolg der door hem gemaakte uijtrekselen, van de verschillen tusschen de negotie boeken en de reek: van de differente administratien.

Extract aparte Missive van Batavia gesch. na Cochim den 30 7ber 1774.

Het berigt dat de hoofd administrateur Willem Jacob van de Graaff nopens de begane fraude bij de negotie boeken overgegeeven heeft, waar in hij op redelijke goede gronden aanwijst, dat de Comp. van het jaar 1746 tot 1767 werkelijk verkort is, een, somma van gld. 5,70,895—en daar van alleen op de administratien van de kleede winkel en het negotie pakhuijs een bedragen van gld. 3,85,772-12-0 buijten de winsten op de negotie goederen die haar zijn ontvreemd en buijten dien hadden moeten werden goedgedaan: hebben wij om reeden dat het naar UE. betuijging nog een soort van problema blijft wie zij buijten den berugten Pr Izaaksz. daar aan hebben schuldig gemaakt met dies bijlagen doen stellen in handen van den visitateur en boekhouder generaal Dormieux en de Filliettaz, om ten spoedigste door hen g' examineert en des mogelijk aangetoont te worden wie de vergoeding van de opgegevene posten incumbeere, ten eijnde daar van nog onder medio October aanstaande aan de Heeren Majores kennis te kunnen geven, welke examinatie volbragt en dien aangaande door ged: bediendens nog voor het afgaan dezes gedient wezende van een ampel berigt, zo laaten wij UE. en den Secunde van de Graaff het zelve hier bezijden toekomen met bevel, om wanneer UE. beijde op de egtheid der ginder aan handen zijnde boeken, reekeningen, ordonnantien en verdere daar toe relative documenten, betreffende de twee gezegde administratien positief te werk gaan, en op een zeekeren voet oordeelen kunnen, dat de vergoeding der daar in benadeelde gld. 3,85,772-12-0 door de reets opgegeevene persoonen gegrond en als vast optemaken zij, als dan zulx te affirmeeren. en die bewijsen in copia herwaarts over te zenden, met de verdere advijsen van het overig onderzoek wegens de andere administratien, ten eijnde alhier alles nader g' examineert en gedecideert te worden.

Extract aparte Missive van Cochim na Batavia gesch. den 12 *Maij* 1775.

De Secunde van de Graaff heeft mij zijn nader berigt in de zaek van Izaaksz: overgegeven, met de daar toe behoorende bijlaagen waar onder ook de authenticque bewijzen, die door Uw. Hoog Edelheed's gerequireerd hier tevinden zijn, welke papieren ik de eere hebbe Uw. Hoog Edelheed's hier nevens aan te bieden.

Wat aangaat, de door van de Graaff aangetoonde tekort verantwoordinge van de winkeliers uijt hunne eijge reekeningen en boeken, daar over valt zekerlijk geen bedenkinge, en wijl het dus blijkt dat de winkeliers, ten minsten, zoo veel deeze posten aangaat, met Izaaksz: die dit voor hem bij de negotie boeken plooijde hier in hebben te zamen gedaan; zo geeft dit zekerlijk ook een groote presumptie, omtrent andere posten, die minder bewezen zijn.

Betreffende de posten van de kleene kas door van de Graaff aangewezen. Men kan niet twijffelen of de Comp. is door de cassiers verkort, wegens all het geen zij inede, ontvangst temin en in de uijtgaves teveel geteld hebben, ten minsten dit bewijzenall zulke vellen, waar in geen vervalsing is gepleegdt, en waar van het blijkt, dat de cassiers volgens de daar bij gedaane telling, hun restant afgeslooten en verantwoord hebben.

Wat aangaat de belastingen, die van de Graaff aanwijsd, dat van het jaar 17 $\frac{50}{51}$ en geslooten op Ezechiels reekening gedaan zijn: Men kan niet ontkennen dat de pakhuijsmeester van die tijd daar in onder verdenking legd, en het is zelfs niet te begrijpen, hoe Izaaksz: dit bedrog buijten zijn participatie zoude gepleegd hebben, indien de cassier, daar in niet min of meer is gemengt geweest, gelijk men uijt de over eenstemming van Ezechiels aanteekening en met 's cassiers maand reekeningen scheijnd temoeten opmaken, want of wel het bewijs hier toe maar ontleend word uijt een memoriaal, en dat zulke dagelijkse aanteekeningen zekerlijk niet hebben een gelijke geloofwaardigheijd met een gewoone negotieboek, zoo krijgen egter deeze aanteekeningen hoe eenvoudig ze ook gehouden zijn, een hooge graad van waarscheijnlijkheid, door de nette over een stemming, der daar bij genoteerde posten, zo wel in de quantiteijten, als in de prijzen der goederen met' s cassiers maand reekeningen, boven dien, zo zijn de voorsz, gedaane belastingen, op zig zelve ten uijtersten verdagt, en dat daar voor zomtijds appart geld ingekoomen is, kan ligtelijk een gevolg zijn alleen van Izaaksz: schikkingen, zonder dat daar uijt voor de wettigheijd van deze belastingen, iets positievs te besluijten valt.

De verschillen in de vendú reekeningen zijn waarschijnlijk ontstaan, zo als van de Graaff dat aanwijst door Izaaksz: dieverij en alleen zonder andere help, daar en tegen is het weder volstrekt onmogelijk dat Izaaksz: valse afschrijvingen—voor het beloop der goederen, die in het pak huijs buijten het geen Ezechiels reekening en de reekening van vendutie afgeschreeven is, nog te kort komen—eenig werkelijk gevolg konden gehad hebben in dien de cassiers of de pakhuijsmeester het hier in met hem niet waaren eens geweest, dog het geschil hier over tusschen deeze administrateurs kan mits de gebrekkige papieren niet worden beslist, ten minsten in zo verre dat men nog den een nog den anderen met volkomen zeker bewijs daar van overtuijgen kan, zo dat indien er buijten de andere posten van hun, nog eenig verhaal zal worden gezogt, zulks alleen zijn kan, bij weege van overtuijginge der geene, dit uijt zigtbaare stukken, komen te blijken, dat zij met Izaaksz: in dit bedrog hebben geparticipeert, dog hoe verre de cassiers hier in onder verdinkinge leggen is onzeker, dan dewijl de veranderingen en vervalsingen in de maand reekeningen van de kleene kas, voor de cassiers buijten gevolg gebleven zijn, zo is zulks mogelijk wel een reede temeer, om hun daar in minder als andere te verdenken.

Ook komt het mij insgelijks voor dat men de pakhuijs meesters eenelijk uijt het bewijs, dat men trekken kan, uijt de tekortkomingen in hun tijd opgemaakt volgens de negotie boeken, in de maand reekeningen van de klijne kas, voor geen volkomen beweezene medepligtige van Izaaksz: houden kan, om daar op van hun vergoedinge tevorderen, indien niet van elders blijkt dat zij effectiev met Izaaksz: eensgezind geweest en dus met hem te zamen schuldig zijn.

Wat voorts de behandeling van de groote kas aangaat, de aanwijzing die van de Graaff daar van doet, toond aan, dat de valse in en afschrijvingen, zoo verre ze nategaan zijn, nooit eenig dadelijk gevolg gehad hebben, en wat de onzekere posten aangaat, die haare relatie hebben, tot de ontbreekende cassa reekeningen, de reeden waar op van de Graaff zijne meening derweegens grond komen mij meede aanneemelijk voor.

Van de overige administratien toond hij aan, dat er geen verdere confrontatie tedoen vald, en dus hoope ik dat hij Uw. Hoog Edelheed's met deezen zijnen arbeid genoegen gegeven en voor zo verre daar toe maar eenige mogelijkheid geweest is, meer aan het oogmerk voldaan zal hebben, als er nog aan voldaan is een Secunde die den hoofd gebieder hier in den handel naarstig assisteerd, gelijk van de Graaff waarlijk doet, heeft daar meede alleen, occupatie genoeg, geswijge dat hij als hoofd administrateur en negotie boekhouder almeede zijn werk vind, en vermits ik hem voorsz: onderzoek opgedragen, en daar toe sterk aangemoedigt hebbe gelijk hij dan ook daar

in menigmaal uuren heeft moeten uijtkopen, die voor de rust gegund zijn, zo hoope ik des te meer dat Uw. Hoog Edelheed's in zijn werk genoegen zullen neemen.

Extract aparte Missive van Batavia na Cochim gesch. den 20 *7ber* 1775.

Intusschen zal men met het schip De Prinse van Orange verwagten het beloofd berigt van den Secunde van de Graaff aangaande de gepleegde fraudes in de bewuste negotie boeken door den bekenden Pieter Izaaksz: met UE. consideratien daar neevens op het rapport van onzen visitateur en boekhouder generaal Dormieux en Fiellitaz.

Extract uijt het extract a extract uijt een Patriase Missive na Batavia gesch. den 8ber 1774, *g' insereert en beantwoord bij Cochimse brief na Batavia gesch. op den 4 Januarij* 1776.

Dewijl de boekhouders Kellens en Benning hun gemaakte uijttreksels tusschen de negotie boeken en de administratie reekeningen van de Jaaren 174$\frac{6}{7}$ tot 17$\frac{5}{51}$ overgegeven hebben zonder te verklaeren, gelijk ze vervolgens hebben gedaan, dat daar uijt met geen grond iets te besluijten was, omdat die uijttreksels gemaakt waeren na den verdorvenen en vervalschten staat waar in de boeken en reek: door Izaaksz: gebragt zijn, zoo heeft men hun bevonden verschil te dier tijd aangesien voor een verthooning van het geen D. E. Comp. in voorsch: jaaren was ontvreemd, wijl nu bij die uittreksels teffens wierd aangetoond in welke administratie en onder welke administrateurs die verschillen gevonden werden, zoo meende men toen ook te hebben, want men sogt op een bedraagen na van gld. 51,609–9–0—dat nog aan de geregte som uijt d' restanten manqueerde de welke men veronderstelde, dat in de volgende jaeren van 175$\frac{2}{3}$ tot 176$\frac{2}{3}$ zoude gevonden worden. In steede nu van deze restant som zoo bragten de voorsch: boekhouders Kellens en Benning in A° 1772, uit eene andere bevindinge waar bij ze aanweesen dat se van 't jaar 17$\frac{5}{5}\frac{3}{3}$ tot 17$\frac{2}{3}$ ingeslooten nog aan zulke verschillen tussen de negotie boeken en administrateurs reek: ten nadeele van de Comp. gevonden hadden een bedragen van gld. 26,11,066–4–0—zijnde met d' eerst bevonden som te samen gld. 31,16,706–17–0—als nu beijden zij bij die uijttreksels tevens over een rapport ter aanthooning dat Izaaksz: de negotie boeken en administratie reekeningen waar na hunne eerste en tweede uijttreksels zijn opgemaekt zoo zeer vervalscht en bedorven had, dat d' zaek daar door gebragt was in een ondoorkomelijk verwarring, insonderheid, dat ze niet konden aanwijsen wie met Izaaksz: tesamen in deze valciteijten deel gehad hadden d' onmaetige groote der bevondene som alleen moest dit werk doen verdenken, dus mede (*sic*) men dat ze door de sterke aanmoediging ter absolveeren van dit werk zig verhaest hadden, het scheen bij na niet mogelijk, dat de Compagnie in hun huijs

Wij blijven voorts afwagten het berigt, weegens het verder gedaan onderzoek ter opspeuring van de gld. 51,609–0–9—die blijkens het voorige rapport van de boekhouders Kellens en Benning nog alleen ontbreeken van de gld. 5,57,250—de Compagnie zoo schaamteloos ont vreemd, dat het geeft inmiddels vrij wat stoffe tot bedenking dat gemelde Kellens en Benning die geduurende het bestier van den Heer Senff en onder zijn oog met zoo veel vlijt accuraatheid en vrugt dat ondersoek hebben begonnen, daar meede na vertrek van dien zoo traag en in attent zijn voortgegaan, dat het des weegens ingediende rapport, als een confus vitieus en gants nutteloos geschrift, aan hun heeft moeten werden terug gegeven het is voor al van veel opmerking, dat gemelde boekhouders bij dat ingediend rapport schijnen te hebben gebruik gemaakt van dezelve redenen en argumenten die de bevoorens tot dat werk g' emploijeerde bedienden hebben bij gebragt, om quasie aantetoonen, dat er geen mogelijkheid was die verwarde affaire uijt te pluijsen, en dat aan dezelve niemand anders deel zoude hebben gehad als den voortvlugtigen boekhouder Pieter Izaaksz:

Daar egter de voormelde Kellens en Benning dat morswerk zeedert 174$\frac{6}{7}$ tot 175$\frac{1}{2}$ daadelijk hebben uijtgeploosen en op gering bedraegen na van gld: 51,609: (*sic*) aangetoond waaruijt het verschil tusschen de negotie boeken van 176$\frac{1}{2}$ en 176$\frac{2}{3}$ gesprooten was, verdere remarques zullen wij voor het teegen woordige op de behandelinge dier zaeke niet maaken, maar den uijtslag van dat nader ondersoek afwagtende, willen wij intusschen ons verseekert houden dat de heer Commander Moens zig door die gemaakte swaarigheeden niet zal laatenafsch ricken, maar het reets, met zoo veel vrugt gedaan ondersoek op gelijke wijze zal doen volbrengen, ten eijnde in een zaak van dat aanbelang en waar op wij het oog gevestigt blijven houden, geen minder genoegen aan ons te geeven danzijn predecesseur heeft gedaan.

houding als ze hier heeft in 17 jaeren aan malkanderen zoo veel kon sijn verkort zonder dat het in aldien tijd zoude zijn gemerkt. Bij het enkeld nadenken van 's Comp.'s staet te deezer plaetse moest dit zijn ontdekt, het was dus meer dan waarschijnelijk dat een meenigte deezer vervalschingen bij de boeken en reekeningen door Izaaksz: alleen gedaan waeren om sijn ontrouwe handel te bedekken en onnaspoorlijk te maeken, men oordeelde egter het hier bij niet te moeten laeten, maar een zaak van die aangelegentheid nader te doen oversien dat dus wierd dit aan voorsch: boekhouders vertoond met last om tog te zien of er geen mogelijkheid was, om onder den meenigste gepleegde valciteiten bij de boeken en reek. zulke waar door de Compagnie met der daat is benadeelt te onderscheiden, van die geenen welke door Izaaksz alleen gebesigt schijnen, als hulpmiddelen om de zaak in een soort van ballans te houden, dog ze verklaarden na het werk andermaal te hebben ter hand genomen dat het hun ondoenlijk was, daar van niets dan bij verre gesogte gissingen te zeggen viel, en op die wijze geen gegrond doorsigt in de zaak konde krijgen: Dus bleeven zij persisteeren bij hun bevoorens ingediend rapport en de zaak hoe men ze ook bekeek bleef even verward en onzeker.

Men is deeze luijden egter het regt schuldig van te erkennen dat se met iver en willigheid hunne nasporingen gedaan hebben, dewelke egter maar bestaan in een aanwijsingen van verschillen tusschen de negotieboeken en administratie reekeningen, zoo dat men niet dat (*sic*) alles niets gevordert was in dat hoofd oogmerk dat men gehoopt had, daar door te zullen verkrijgen, namentlijk wat de Compagnie werkelijk hier mede verlooren heeft, insonderheid hoe het haer is ontdraegen en of er eenige schaa vergoeding te wagten was, en wijl deeze luijden verklaerden geen andere weg teweten dan ze zoo bij hun eerste als tweede ondersoek ingeslaagen hadden, zoo heeft men om in deesen alle mogelijke genoegen te geven zulks nog eens doen beproeven en dat werk weder opgedragen aan den hoofd administrateur van de Graaff, die daar in van sijne verrigting twee berigten overgegeven heeft, die met de bijlagen door ons gesonden sijn aan de hooge regering benevens het rapport en de nadere bevindinge van de boekhouder en wij twijffelen niet, w. Wel. Edele. Hoog Agtb. zullen reets door de hoge regeering g' informeert zijn, dat het ondersoek van de Hoofd-administrateur van de Graaff op beetere gronden is gedaan en verrigt, en veel meerd'. ligt in deeze zaek gegeven heeft, als dat van meerm: boekhoud's en dat Haar Hoog Edelheed's daar door in staat zijn gestelt om d noodige despositie daar omtrent te kunnen neemen.

Extract Missive van Batavia na Cochim gesch: den 6 Maart 1776.

Door den visitateur en Boekhouder Generaal Dormieux en Fillietaz ter voldoening aan onze resolutie van den 7 December 1775 waar bij hun gelast was, om na eene nauwkeurige examinatie van het van de Mallabaar ontfangen nader berigt van den Secunde van de Graaff nopens het gedane ondersoek na de ginter van de maatschappij ontdragene gelden en goederen, neevens de daar toe gehoorende bij laagen en authenticque stukken, wegens hunne bevinding te dienen van berigt en daar bij ook zoo na immers mogelijk aan te toonen, wien de vergoeding zoude incumbeeren van de in het voorige en het gemelde nader berigt aangeweesen posten ten onsser sessie van den 12 Januarij 1776 gedient zijnde van berigt, is ten laatstgemelde daage bij ons verstaan.

1. De boedels of de erfgenaamen van wijlen de respective kassiers te Cochim in 17 $\frac{14}{17}$, 17 $\frac{13}{14}$, 17 $\frac{5}{5}\frac{7}{8}$, en 17, $\frac{5}{6}\frac{8}{0}$, op te leggen de vergoeding van gld. 11,124–8–8 of zoo veel als aan de Compagnie in de kleijne kassa 't zij door quaade optelling of door het quaalijk overdraagen der restanten en transportens, te kort gedaan is, namelijk:—

Van den kassier in 17, $\frac{14}{17}$ Nicolaas Bowijn	Gld.	1,924	8 8
Van den kassier in 17, $\frac{13}{14}$ en 17, $\frac{7}{8}$ Matthijs Hendrik Beijtz	„	8,200	0 0
En van den kassier in 17, $\frac{8}{8}$ Hendrik Notermans ...	„	1,000	0 0
Sommeerende als ve ...	„	11,124	8 0

(2) Nog uijt den boedel of door de erfgenamen van gemelden Nicolaas Bowijn te laten vergoeden.

Gld. 10,464 Zijnde het bedragen eener assignatie tot gld. 9600 in 17 : $\frac{5}{6}\frac{2}{3}$ ten behoeve van de Comp. en ten laste van de kleine kassa aan de gemagtigden van den Capitain Tempesel verleend om in Nederland voldaan te worden; nevens gld. 864 waar voor de winst reekening gecrediteerd is, alzoo deze penningen of schoon in de kleijne kassa geteld egter door hem bij zijne reekening niet opgebragt, zijn, en :—

gld. 4,800–0–0 of zoo veel als hij van Ezechiel Rabbi ontvangen dog verzuimt heeft bij sijne kassa reekening *ten voordeele van de Comp. bekent* te stellen.

3 : Uijt den boedel van wijlen den eerste vendumeester deser steede Gijsbert Jan Feith te laten vergoeden.

„ 5,566–18–0 of zo veel hij als winkelier to Cochim in $174\frac{8}{9}$ aan d'E. Comp. te min verantwoord heeft, en :

„ 3,000–0–0 rop's of gld. 4,000—soldij geld door hem bij zijn maand reekeningen van December : en January $174\frac{9}{5}\frac{9}{0}$ meer afgeschreven dan de verstrekkingen, in die maanden bedragen hebben.

4 : Uijt den boedel of door de erfgenamen van wijlen den winkelier te Cochim Harmanus van der Steeg te laaten vergoeden.

„ 750–0–0 rop's of gld. 1,000 soldij geld dewijl het restant van de winkel in de Combr. $17\frac{5}{5}\frac{7}{8}$ eijgentlijk bedragen hebbende gld. 12,843–5–0 bij zijn volgende reekening maar overgebragt is met gld. 11,843–5–0 beloopende te zamen.

„ 35,705–6–8 van welke somma verstaan is de in de eerste, tweede en vierde parragraaph vermelde gld. 27,138–8–8 naar Mallabaar te laten aanreekenen om daar te worden ingevordert, ten welken einde de factuur van aanreekening nevens dezen tot UE. afgaat.

Extract aparte Missive van Batavia na Cochim gesch. den 11 *9ber* 1776.

Op het nader berigt van den Secunde en hoofd administrateur Willem Jacob van de Graaff wegens desselfs onderzoek na de begane fraudes door Pieter Izaaksz : in de negotie boeken van A°. $174\frac{8}{7}$ tot $176\frac{0}{1}$ UE. onze dispositie bij gemeene letteren van den 6 Maart jongstleden reets hebbende gecommuniceerd, eenlijk ten dien belange bij deezen nog ons genoegen betoonende over den ijver en werk zaamheid, die ged^{e} van de Graaff tot dat werk heeft g' appliceert, en besteed, en waar aan wij niet onerkentelijk zijn geweest met hem te eligeeren tot Directeur van Souratta, in vertrouwen dat hij in het bestier aldaar ons mede het vereischte contentement geven en beantwoorden zal aan de denkbeelden, die we van desselfs capaciteiten hebben opgevat, om den vervallen handel in die directie weder te herstellen ten meesten voordeele van de Compagnie.

Extract gemeene brief van Batavia na Cochim gesch. den 30 *7ber* 1777.

Aangaande de belastingen en vergoedingen Cochim aangerekent ten bedrage van gld. 27,138–8–8 om ingevolge ons aanschrijven van den 6 Maart 1776, aldaar ingevordert te worden van den boedels van de geweesen cassiers in A°. $174\frac{8}{7}$ $175\frac{3}{4}$ $175\frac{7}{8}$ $17\frac{5}{6}\frac{9}{0}$:—

Nicolaas Bowijn.

Mattheus Hendrik Beijts.

Hendrik Notermans en van den Winkelier.

Harmanus van der Steeg.

Hebben UE. wel gedaan met het aandeel van de ginter nog in weesen zijnde persoonen te weeten : Rachel Augustina van der Sloot weduwe Beijts den onderkoopman

Abraham Jean Scripio Vernede, en wijlen voornoemden Notermans te samen bedrag ende gld. 6,808-7-0 Indias, in cassa te laaten voldoen en dat van den teegenwo ordi ge administrateur op Bantam Mr. Nicolaas Wendeling Beijts, benevens de porties van de overleedene en herwaarts of elders vertrokkene persoonen, waar van op Mallabaar geene erfgenaamen meer te vinden zijn, na deze hoofdplaats terug te rekenen, waar bij ons zo danige dispositie genomen is als UE. zal te voorkonnen bij het dezen in extract verzellende resolutie van den 12 Aug^{s}. jongst-leeden.

Extract uijt het extract a extract uijt een Patriase Missive na Batavia gesch. onder dato 8 *October* 1777 : *g' insereert en b' antwoord bij Cochimse brief na Batavia gesch. den* 5 *Januarij* 1779.

§ 436 : Bij ons ontvangen en g' examineert zijnde, de door UE. gerequireerde nadere informatien op het subject der gedaane ontdekking van de gepleegde falsiteijten in de Negotie-boeken van dit Comptoir met het daar toe relative volledige berigt van den Secunde van de Graaff hebben wij het een en andere nauwkeurig g' examineert, en moeten aan de verrigtingen van gem. Secunde den lof geeven, dat door zijne eenvoudige en klaare wijs van werken, een zaak tot hier toe verward en ten eenemaal duijster veel meer ontswagteld, en daar door zo veel ligts over de selve verspreijd is, als de gebrekkige gesteltheijt der boeken en papieren waar van hij zig heeft bedjend kon toelaaten.

§ 436. Het verheugd ons zeer dat den arbeid die de geweese Secunde van de Graaf alhier gedaan heeft tot het ontdekken der gepleegde fraudes bij de negotie boeken, Uw. Wel. Edele. Hoog Agtb. tot zoo veel genoegen strekt, en dus berouwd het den eerstgeteekenden niet, dat hij de gecommitteerdens Kellens en Ben ning dewelke verkeert gewerkt hadden, en eijndelijk verklaarden geen anderen weg te weeten, dan de reets ingeslagene, van dat onderzoek g' excuseert, in het selve zijn Edele. opgedragen heeft die het dan waarlijk met alle gewilligheijd [aanneemen] bij zijne snipperuuren onvermoeijt uijtgevoerd heeft, zonderwelk ongetwijfelt dit ondersoek zijn beslag nog niet zoude erlangt hebben.

Of schoon nu uijt de overgesondene stukken, tot ons leedweesen, genoegsaam is afteneemen, dat er weijnig te recenvreeren zal zijn, van het importante capitaal van ruijm ses tonnen gouds, die voornoemde Secunde heeft aangetoont de Maatschappije te zijn ontdraagen, derogeert zulks egter niets aan de merites van den arbeid die door denselve is besteed. En wij hebben als nu gekreegen de vereijschte zeekerheijd dat het ondersoek na de waare geschapendheid deezer zaake, 't geen door UE. reets was g' abandonneert, dan 't welk wijlen den Heir Raad Extraordinair Senff, tot onse bij zondere satisfactie weeder had weeten aan den gang te krijgen tot zoodanige volkomentheijd is gebragt, als na den aart en omstandigheijt van het onderwerp mogelijk is geweest.

Het blijft immiddels, onzes bedunkens evidentelijk, dat de verre gaande ontrouw en sinister practijken, die door den geweesen en voortvlugtigen negotie overdrager Izaaksz : en zijne meede standers tot groote schaade van de Comp. geduurende een reeks van jaaren zijn gepleegd, niet soo lang ongemerkt souden hebben kunnen blijven, wanneer over de respective depatementen (*sic*) van dit comptoir, zoodanig toesigt was gehouden als in een wel geregeld bestuur plaats behoort te hebben.

00109105

Digitized with financial assistance from

Government of Maharashtra

on 01 February, 2020

AGENTS FOR THE SALE OF MADRAS GOVERNMENT PUBLICATIONS.

IN THE EAST.

R. Cambray & Co., Calcutta.
Combridge & Co., Madras.
T. Coopooswami Naicker & Co., Madras.
Higginbotham & Co., Mount Road, Madras.
V. Kalyanarama Iyer & Co., Esplanade, Madras.
S. Murthy & Co., Kapalee Press, Madras.
G. A. Natesan & Co., Madras.
P. R. Rama Iyah & Co., 192, Esplanade, Madras.
Radhabai Atmaram Sagun, Bombay.
E. Seymour Hale, Bombay.
* T. K. Sitarama Aiyar, Kumbakonam.
D. B. Taraporevala Sons & Co., Bombay.
Temple & Co., Georgetown, Madras.
Thacker & Co. (Limited), Bombay.
Thacker, Spink & Co., Calcutta.
Thompson & Co., Madras.

IN ENGLAND.

E. A. Arnold, 41 and 43, Maddox Street, Bond Street, W., London.
B. H. Blackwell, 50 and 51, Broad Street, Oxford.
Constable & Co., 10, Orange Street, Leicester Square, W.C., London.
Deighton, Bell & Co., Cambridge.
T. Fisher Unwin, 1, Adelphi Terrace, W.C., London.
Grindlay & Co., 54, Parliament Street, S.W., London.
Henry S. King & Co., 65, Cornhill, E.C., London.
P. S. King & Son, 2 and 4, Great Smith Street, Westminster, S.W., London.
Kegan Paul, Trench, Trübner & Co., 43, Gerrard Street, Soho, W., London.
Luzac & Co., 46, Great Russell Street, W.C., London.
B. Quaritch, 11, Grafton Street, New Bond Street, W., London.
W. Thacker & Co., 2, Creed Lane, E.C., London.

ON THE CONTINENT.

Friedlander & Sohn, 11, Carlstrasse, Berlin.
Otto Harrassowitz, Leipzig.
Rudolf Haupt, 1, Dorriensstrasse, Leipzig, Germany.
Karl W. Hiersemann, Leipzig.
Ernest Leroux, 28, Rue Bonaparte, Paris.
Martinus Nijhoff, The Hague, Holland.

* Agent for sale of the Legislative Department publications.